

LÄHTEOLUKORRA JA KESKSETE ARENGUSUUNDADE LÜHIANALÜÜS

Töömaterjal Tallinna arengustrateegia
„Tallinn 2035“ koostamisel

Seisuga: mai 2020

SISUKORD

RAHVASTIK.....	4
SENINE RAHVASTIKUARENG	4
LINNA DEMOGRAAFILINE JA RAHVUSKOOSSEIS	7
TALLINNA JA LINNA NAABERVALDADE RAHVASTIKU ARENG	11
RAHVASTIKUPROGNOOSID.....	14
LEIBKONNAD	17
ETTEVÕTLUSKESKKOND	19
TALLINNA PANUS EESTI MAJANDUSSE	19
ETTEVÕTLUS.....	22
TALLINNA OSAKAAL EESTI EKSPORDIS JA IMPORTIS	26
MAJANDUSLIKULT AKTIIVSED ETTEVÕTTED TALLINNAS.....	29
TÖÖHÕIVE	31
TALLINLASTE SISSETULEKUD	33
TOOTLIKKUSE NÄITAJAD	36
KAUBA- JA REISIJATEVEDU	38
TURISM.....	42
TURISMI ÜLDNÄITAJAD	42
TALLINNA KÜLASTUSTE KESTUS	46
MAJUTUSETTEVÕTTED TALLINNAS	50
HARIDUS	56
ALUSHARIDUS	56
ÜLDHARIDUS	60
<i>Statsionaarne õpe.....</i>	<i>60</i>
<i>Mittestatsionaarne õpe.....</i>	<i>68</i>
KUTSEHARIDUS	69
TALLINNA HARIDUSAMETI HALLATAVAD ASUTUSED	71
HUVIHARIDUS.....	72
NOORSOOTÖÖ.....	77
KULTUUR	79
LINNA KULTUURIVALDKONNA ÜLDNÄITAJAD	79
MUUSEUMID.....	82
RAAMATUKOGUD	85
RAHVAKULTUUR.....	88
TRÜKITOODANG	89
LIIKUVUSHARRASTUS.....	90
SOTSIAALHOOLEKANNE	94
SOTSIAALVALDKONNA ÜLDNÄITAJAD	94
EAKAD JA PENSIONÄRID	96
PUUDEGA INIMESED.....	100
TOIMETULEKURASKUSTES INIMESED	106
ASENDUSHOOLDUS	112
LASTE HOOLEKANNE.....	114
ÜLDHOOLDUS.....	115
TEENUSED TOIMETULEKURASKUSTES INIMESTELE	116
TERVISHOID.....	118
OODATAV ELUIGA.....	118
SURMA PÕHJUSED	121
ELANIKKONNA TERVIST JA TERVISEKAOTUST MÕJUTAVAD OHUTEGURID	123

NAKKUSHAIGUSTE VÄLTIMINE	127
PIKAAJALISED TERVISEPROBLEEMID	128
PUUET PÕHJUSTAVAD TERVISEPROBLEEMID	129
TÖÖVÕIME HINDAMINE	130
ARSTIABI KÄTTESAADAVUS	131
PEREARSTITEENUS JA AMBULATOORNE RAVI.....	134
HAMBARAVI	138
APTEEGID	139
HAIGLAD	140
KIRURGILINE RAVI.....	142
NARKOOTIKUMIDE TARVITAMINE.....	144
TALLINNA KIIRABI	147
TERVIST EDENDAVAD TÖÖKOHAD.....	148
TERVISHOIUKULUDE RAHASTAMINE	149
KORRAKAITSE	152
KURITEGUDE ÜLDNÄITAJAD	152
TÄNAVAKURITEOD	155
PEREVÄGIVALLAKURITEOD	157
ALAEALISTE POOLT TOIME PANDUD SÜÜTEOD.....	158
TALLINNA MUNITSIPAALPOLITSEI	163
NAABRIVALVE	164
ÕNNETUSJUHTUMID	165
TÖÖÕNNETUSED	167
LINNAPLANEERIMINE, LINNAVARA, ELAMUTE EHTUSTEGEVUS JA ELURUUMID.....	169
MAAKASUTUS.....	169
EHITUSTEGEVUSE KORRALDAMINE	172
UUTE ELURUUMIDE VAJADUST MÕJUTAVAD TEGURID	175
TALLINLASTE ELUASEME OLEM JA EELISTUSED	178
MUNITSIPAALELURUUMID.....	183
MITTEELAMUD JA RAJATISED	185
LIIKUVUS.....	187
TALLINLASTE EELISTATAVAD LIIKUMISVIISID	187
ÜHISTRANSPOORDI KASUTAMINE.....	190
TALLINNA ÜHISTRANSPOORDI TEGEVUSNÄITAJAD	192
TAKSOTEENUSE VÕI TASULISE SÕIDUJAGAMISE TEENUSE KASUTAMINE	200
MOOTORISÕIDUKITE OLEM JA KASUTAMINE TALLINNAS	201
TALLINNA TEED JA TÄNAVAD	204
JALGRATTA- JA JALGSILIIKLUS TALLINNAS	207
LIIKLUSÕNNETUSED.....	209
KLIIMA, ENERGIA JA KESKKONNAHOID	213
TALLINNA KLIIMANÄITAJAD.....	213
PEAMISED TALLINNA LINNA MÕJUTAVAD KLIIMAGA SEOTUD VÄLJAKUTSED.....	218
HEITMED	220
KÜTUSED	222
ELEKTRIENERGIA.....	223
KAUGKÜTE	225
VEEMAJANDUS	226
LOODUSLIKUD ALAD	230
VEEKOGUD.....	233
ÕHUKVALITEET	235
MÜRA.....	239
JÄÄTMEMAJANDUS	243

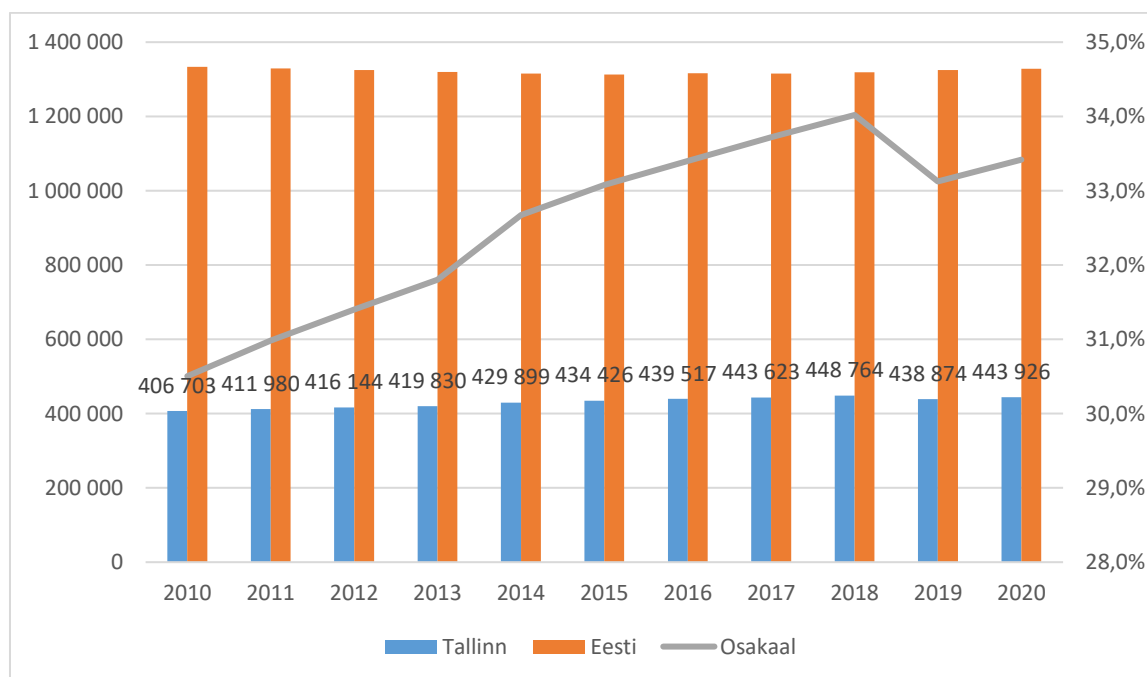
LINNA JUHTIMINE JA TUGITEENUSED.....	249
LINNA TEENISTUJAD	249
LINNA SISESTE TUGITEENUSTE OSUTAMISE TÕHUSTAMINE.....	253
LINNA E-TEENUSED	255
KOOSTÖÖ RAHVUSVAHELISTE ORGANISATSIOONIDE TASANDIL	259

Lähteolukorra analüüs on koostatud arengustrateegia töömaterjalina ja osa allikaid ei ole teadustöö nõuete kohaselt viidatud.

Rahvastik

Senine rahvastikuareng

Tallinn on Eesti Vabariigi pealinn ja ühtlasi ka Eesti suurim omavalitsusüksus. 2020. aasta 1. jaanuari seisuga oli Tallinnas 443 926 elanikku. Tallinna elanike arv 2020. aasta 1. märtsi seisuga on 445 188. Tallinna linna rahvastikuarengut viimasel kümnel aastal iseloomustab valdavalt positiivse rändeivide tulemusel toimunud pea iga-aastane rahvaarvu kasv. Selle tulemusel on linna lisandunud elanikke keskmiselt enam kui 1% aastas¹ ehk keskmiselt lisandus aastas ca 5000 elanikku. Kui 2010. aasta alguses oli linlasi ca 407 tuhat, siis nüüdseks on see arv kasvanud ligikaudu 50 tuhande võrra. Head avalikud teenused, võimalus ennast teostada ning leida võrreldes teiste Eesti regioonidega paremini tasustatud tööd on olnud tegurid, mis on Tallinna hoogsa kasvu taga. Paraku on Tallinn seetõttu teatud määral kasvanud ka ülejäänud Eesti arvel. Kui 2010. aastal moodustas tallinlaste osakaal Eesti rahvastikust 30,5%, siis 2020. aasta alguseks oli see näitaja juba 33,4%.

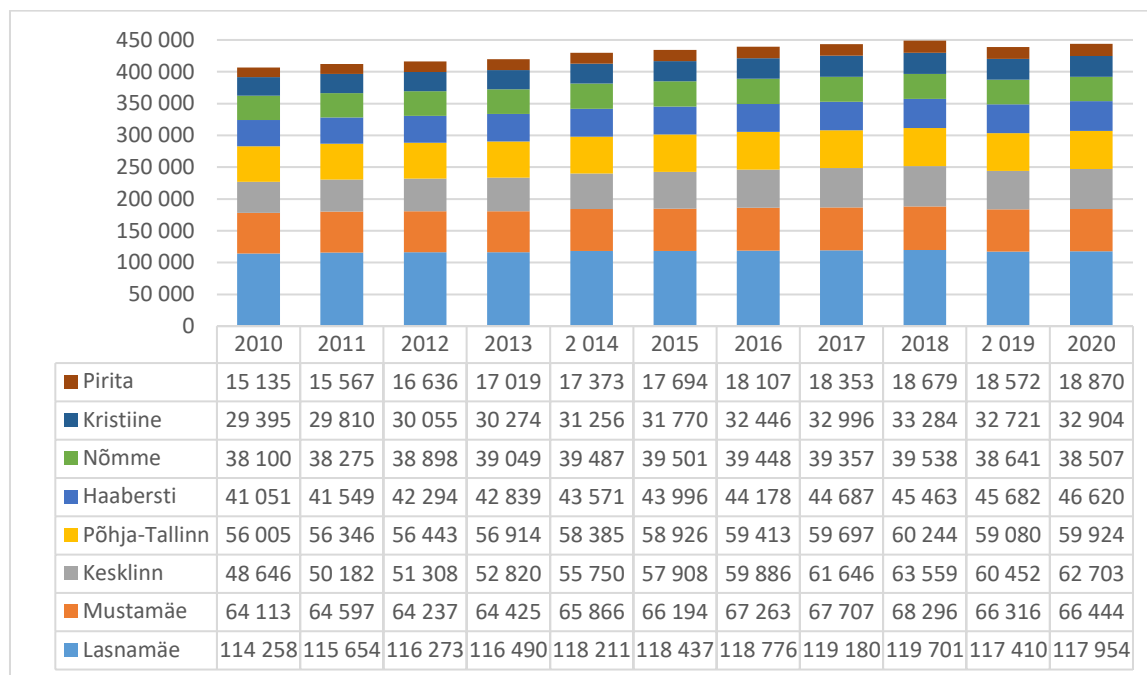
Joonis 1. Eesti ja Tallinna² rahvastik

Tallinna linnaosades elavate inimeste arv erineb mitu korda. Linna rahvarohkeim piirkond on Lasnamäe, kus elab praegu ligi 118 tuhat tallinlast. Rahvaarvult järgmine on teine magalarajoon, Mustamäe, kus elab juba peaaegu kaks korda vähem linlasi kui Lasnamäel ehk 66 tuhat. Samasse

¹ 2013. aastal oli kasv rekordilised 2,4%, arvestusmetoodika muutus aga kahandas linna rahvaarvu 2019. aastal 2,2%.

² Tallinna elanike arvu vähenemise põhjus 2019. aastal oli rahvastikuregistri seaduse muudatus, mille kohaselt kaotasid enne 2019. aastat ruumi omaniku nõudmisel tekkinud kohaliku omavalitsuse, linnaosa või asustusüksuse täpsusega (edaspidi *KOVi täpsus*) elukoha aadressid 2019. aastast kehtivuse. Loe seadusemuudatuse kohta lisa siit: <https://www.riigiteataja.ee/akt/117112017001>.

suurusjärku jäävad ka Kesklinna ja Põhja-Tallinna elanike arv. Mõnevõrra vähem tallinlasi on valinud elupaigaks Haabersti, Nõmme ja Kristiine linnaosa. Elanike arvult on Tallinna väiksem linnaosa Pirita, kus elab veidi vähem kui 19 tuhat elanikku. Viimasel kümnendil on kasvanud peaaegu kõikide linnaosade elanikkond. Kõige tagasihoidlikum on olnud kasv Nõmme linnaosas, jõudsalt on kasvanud Haabersti, Põhja-Tallinn ning Kesklinn.

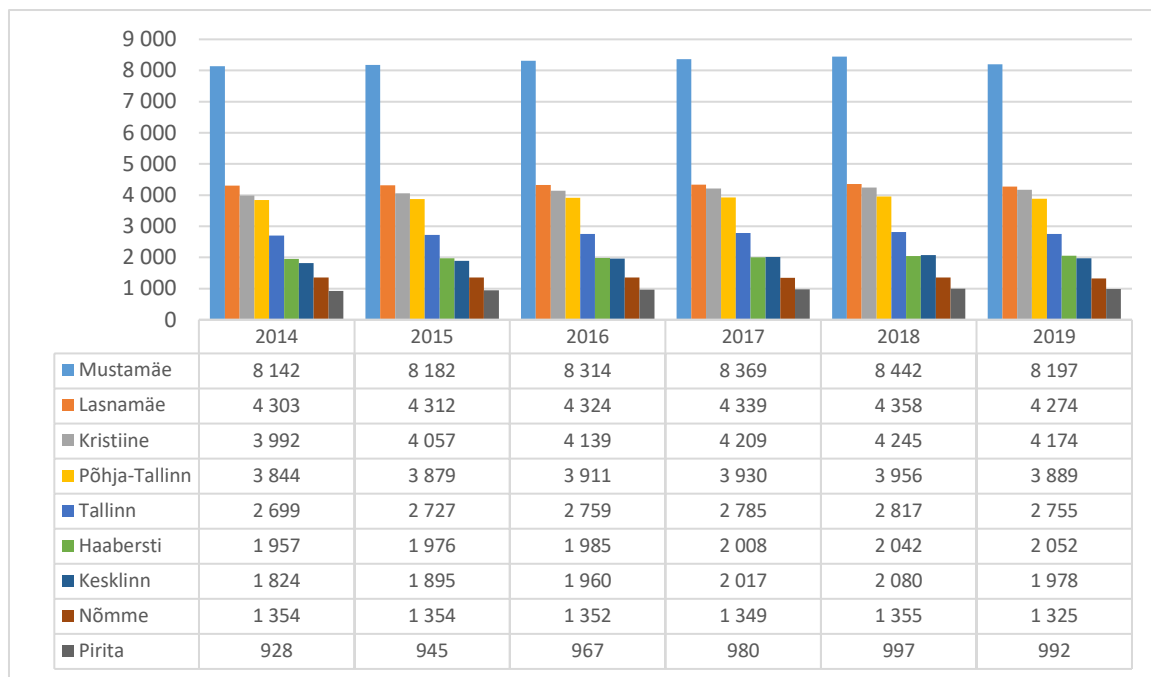

Joonis 2. Tallinna elanikud linnaosade kaupa

Ka asustustiheduselt on Tallinna linnaosad vägagi erinevad. Konkurentsilt kõige tihedam asustus on Mustamäe linnaosas, kus ühele ruutkilomeetrile mahub ligi 8,5 tuhat tallinlast³. See näitaja on üle kolme korda suurem kui Tallinna asustustihedus keskmiselt ehk 2,8 tuhat inimest/km². Lasnamäe, Kristiine ja Põhja-Tallinna asustustihedus on Mustamäe omast ligikaudu kaks korda väiksem, Haaberstis ja Kesklinnas⁴ paikneb aga ühel pinnaühikul juba neli korda vähem linlasi. Kõige avaramalt ruumi on tallinlastel aga Nõmmel ja Pirital, kus asustustihedus on linna keskmisest pea kolm korda väiksem. Mustamäega võrreldes on Pirital ühe elaniku kohta enam kui kaheksa korda lahedamalt linnaruumi.

³ Asustustiheduse näitajate juures tuleb arvestada ka seda, et rahvastikuregistri seaduse muudatusega eemaldati linna elanike nimekirjast omavalitsuse täpsusega registreeritud elanikud. See tekitab eksliku mulje, et asustustihedus vähenes.

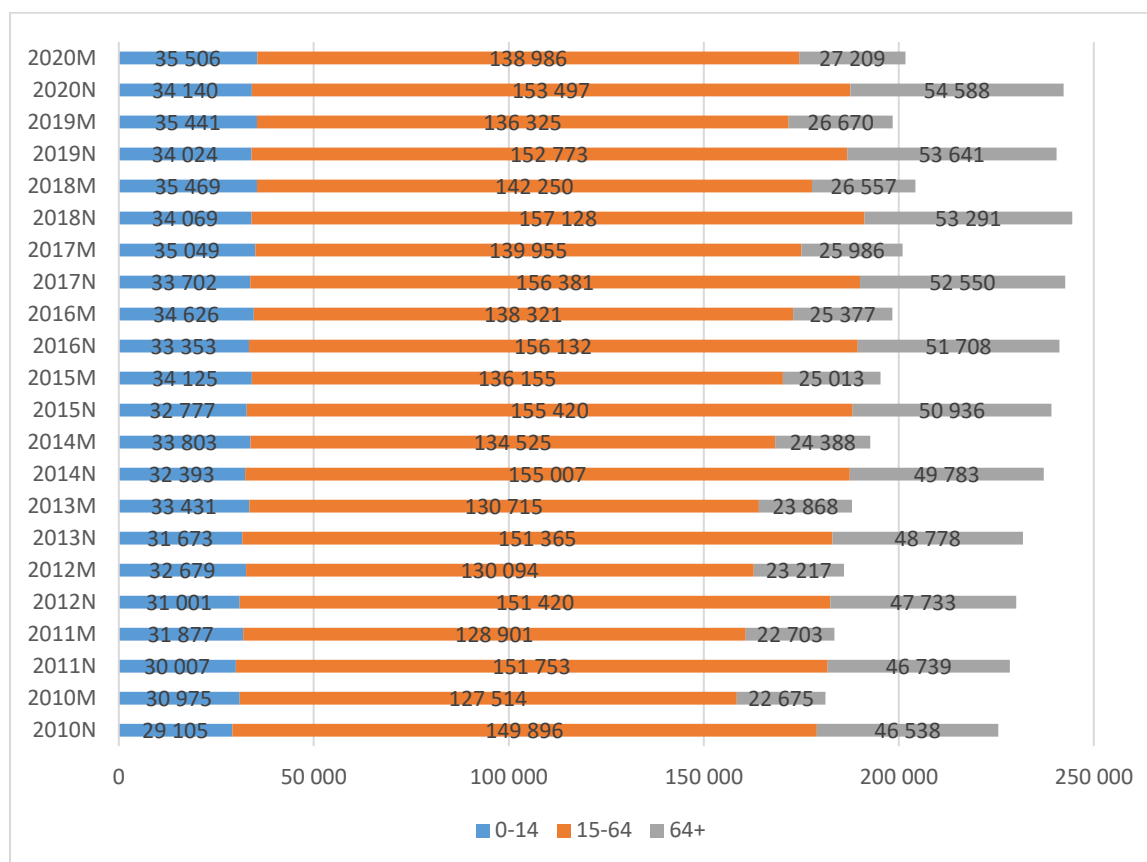
⁴ Mõistetavalt paikneb siin ju ka Ülemiste järv

Joonis 3. Asustustihedus Tallinnas ja selle linnaosades (inimeste arv 1 km² kohta)

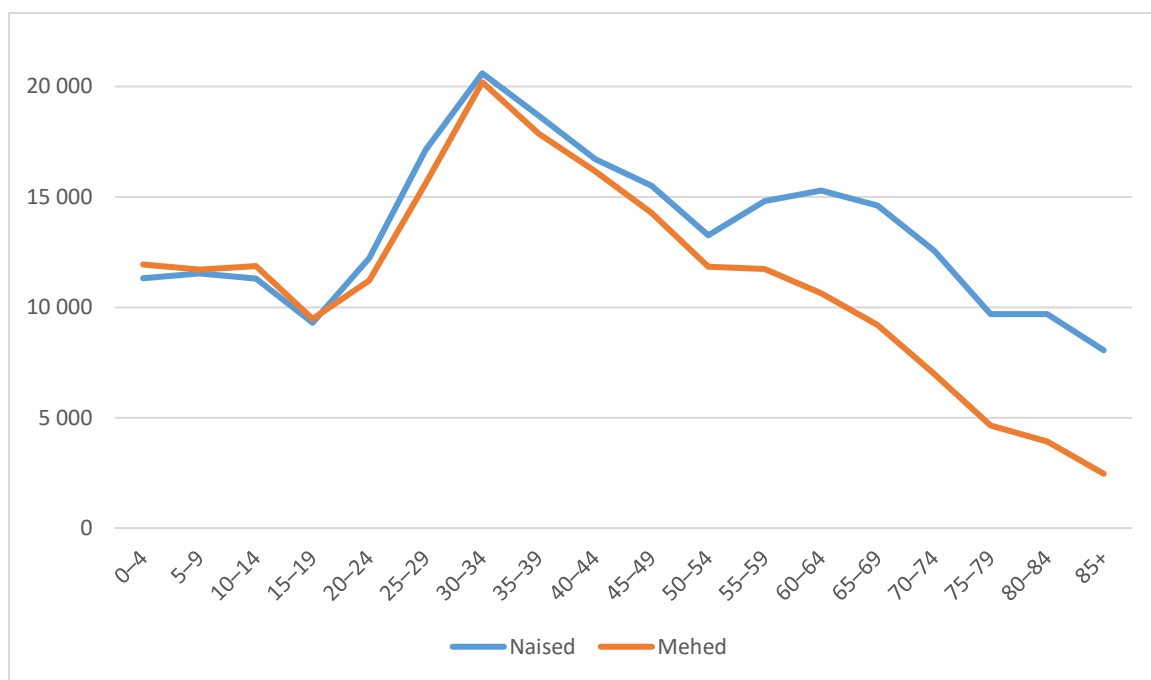
Valdav osa tallinlasi kuulub tööealiste vanusegruppi (15–64 aastat). 2020. aastal on selles vanusevahemikus kokku 292,5 linlast, 63% naistest ja 69% meestest. Võrreldes kümnenditaguse ajaga on tööealiste osatähtsus linlaste koguarvus küll mõnevõrra vähenenud (2010. aastal kuulus sellesse rühma 66% naistest ja 70% meestest), kuid absoluutarvudes on tööealiste arv kasvanud 15 tuhande võrra. Ka lapsed ja noorukeid on 9,5 tuhat enam kui kümme aastat tagasi. Nii tütarlaste kui ka noormeeste osakaal on kasvanud 1% võrra, olles 2020. aastal vastavalt 14% ja 18% kogunäitajatest. Vanemaalaste, s.o 64+, vanusegrupp on kümnendiga kasvanud 12,6 tuhande inimese võrra, sinna kuulub praegu ligi 82 tuhat inimest. Nimetatud vanuserühma kuuluvate meeste osakaal ei ole kümne aastaga kasvanud, olles jätkuvalt 13% kõigist linnas elavatest meestest. Samas on 2% võrra kasvanud senioride rühma kuuluvate naiste osakaal – praegu on neid 54,6 tuhat, mis on 23% kõigist naissoost isikutest linnas.

Linna demograafiline ja rahvuskooosseis

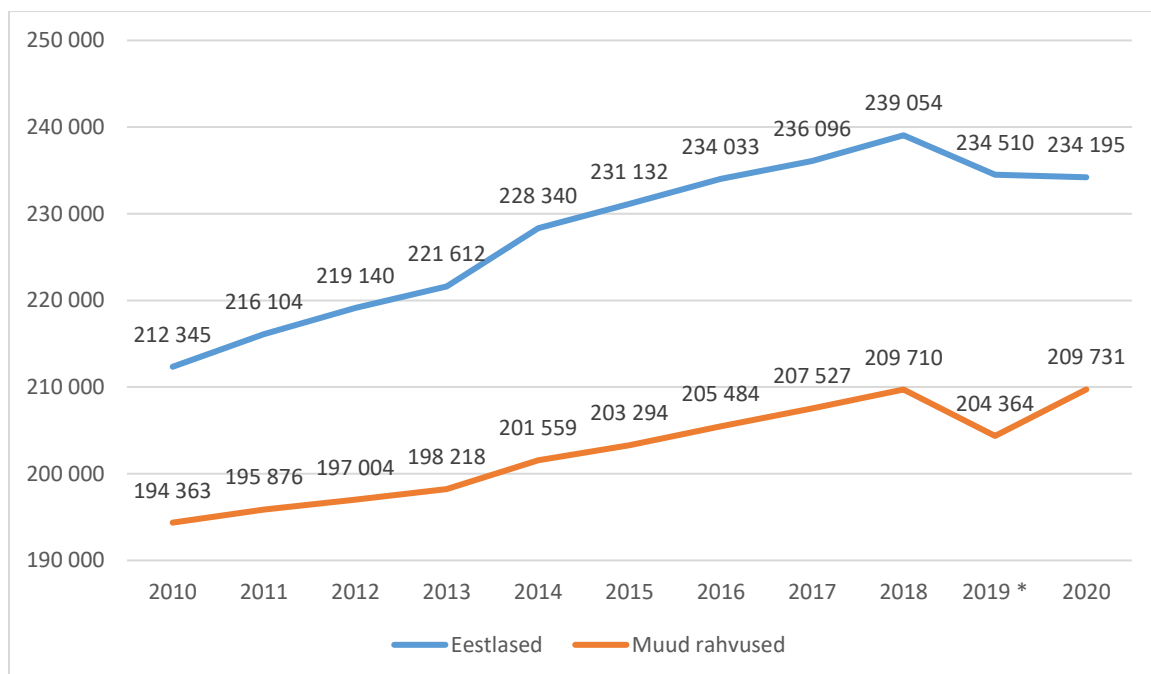
Joonis 4. Tallinna elanike jaotus soo ja vanusegruppide kaupa

Tallinnas elab naised rohkem kui mehi. Praegu moodustavad linlaste koguarvust 55% naised ja 45% mehed. Ka absoluutnumbrites on tegemist vägagi muljetavaldava numbriga – 2020. aasta alguses elab Tallinna linnas naised 40,5 tuhande võrra enam kui mehi. Naiste ligikaudu 10% ülekaal linlaste koguarvust on väldanud terve viimase kümnendi. Vanusegrupiti on sooline lõhe veelgi suurem. Vaid laste ja noorukite vanusegruppides (0–19 a) valitseb mõningane noormeeste ülekaal. Vanuse kasvades muutub järjest suuremaks naiste osakaal linlastest. Näiteks pensioniea alguses elab linnas iga mehe kohta arvestuslikult 1,6 naist ning ea kasvades suureneb suhtarv märkimisväärselt.

Joonis 5. Tallinna elanike vanuseline jaotus 2020. a

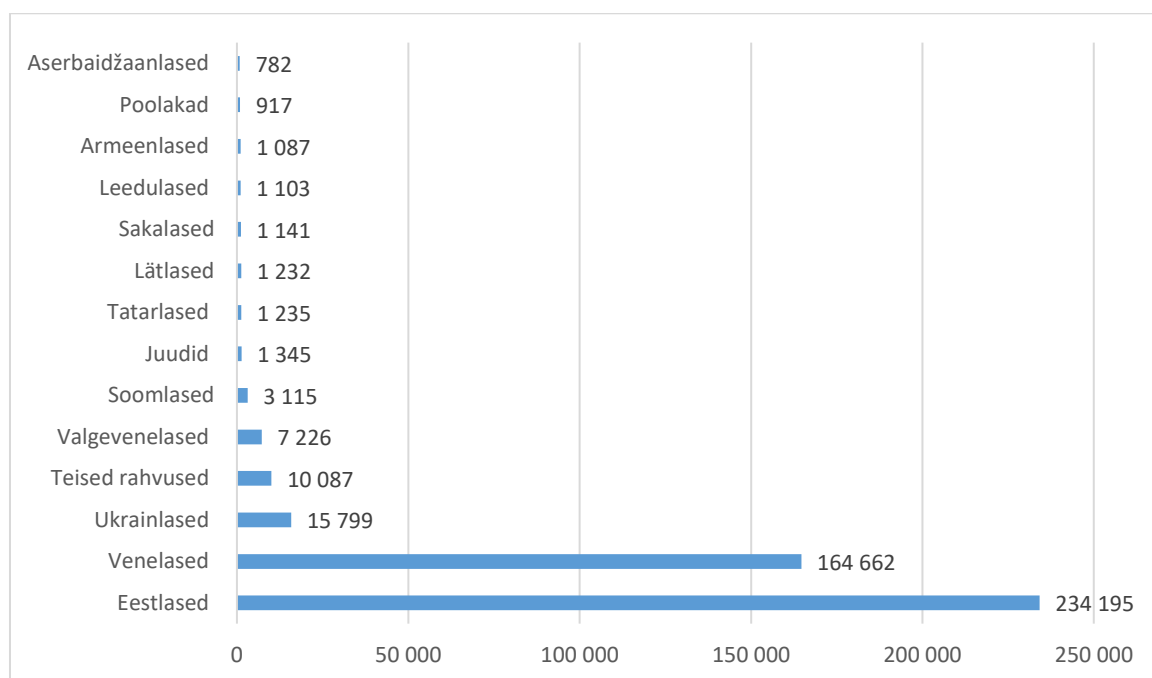
Tallinn on paljurahvuseline linn. Eestlaste osakaal linna rahvastikus on viimase kümnendi jooksul püsinud suhteliselt stabiilne, vahemikus 52–53%.

Joonis 6. Tallinna elanike jaotus rahvuse alusel

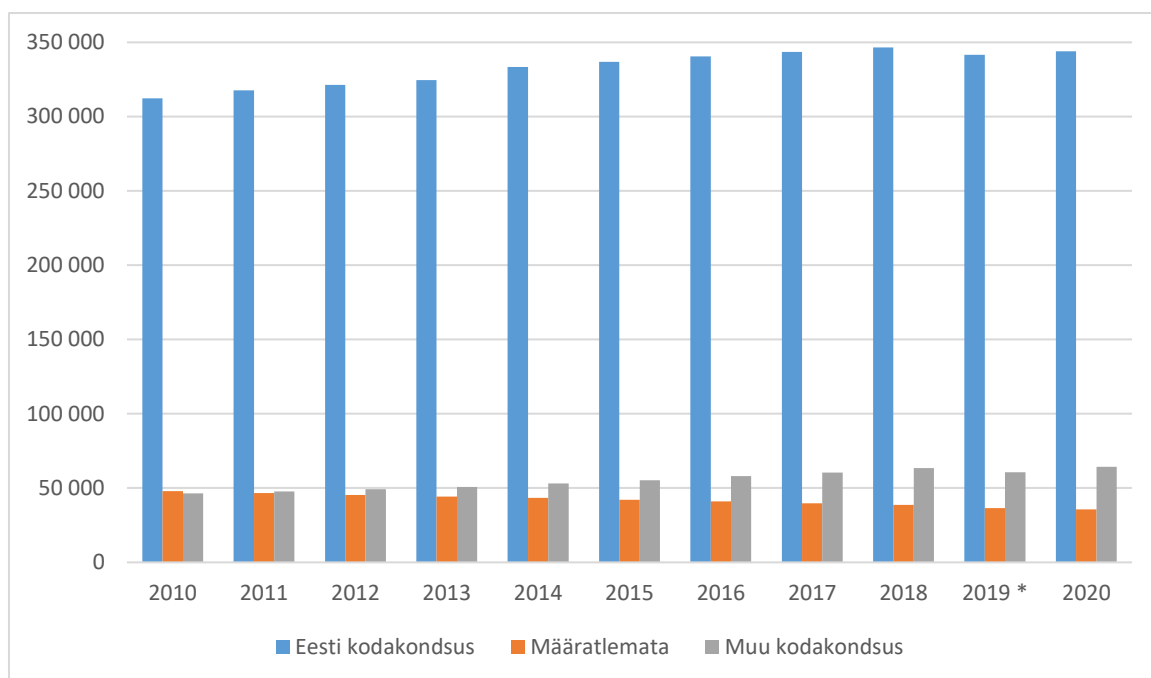
2020. aasta alguse seisuga elas Tallinnas umbes 234 tuhat eesti rahvusest linlast. Suuruselt teine rahvusgrupp olid venelased (ca 165 tuhat), järgnesid ukrainlased (ca 16 tuhat) ning teised rahvused

(määramata rahvusega ca 10 tuhat) ning valgevenelased (7 tuhandega). Ülejäänud rahvusgrupid olid mõnevõrra väiksema osakaaluga. Teiste rahvuste grupp (rahvust eraldi esile ei tooda) on aasta-aastalt dünaamiliselt kasvanud ning on koosseisult suhteliselt kirju. Näiteks elas rahvastikuregistri andmetel 2020. aasta 1. jaanuari seisuga Tallinnas 1056 inimest, kel on mõne Saharast lõuna poole jääva riigi kodakondsus. Selle piirkonna riikidest on Eestis kõige arvukamalt Nigeeria kodanikke, keda rahvastikuregistri andmetel oli 713, ning nende arv kasvas aastaga 18,8%. Hoogsalt on kasvanud ka India kogukond. Viimaste aastate elamisloa andmise otsuste alusel võib eeldada, et suhteliselt tähelepanavalt on kasvanud ka Bangladesh, Pakistani, Nepali, Iraani jt päritolu inimeste Tallinna elama asumine.

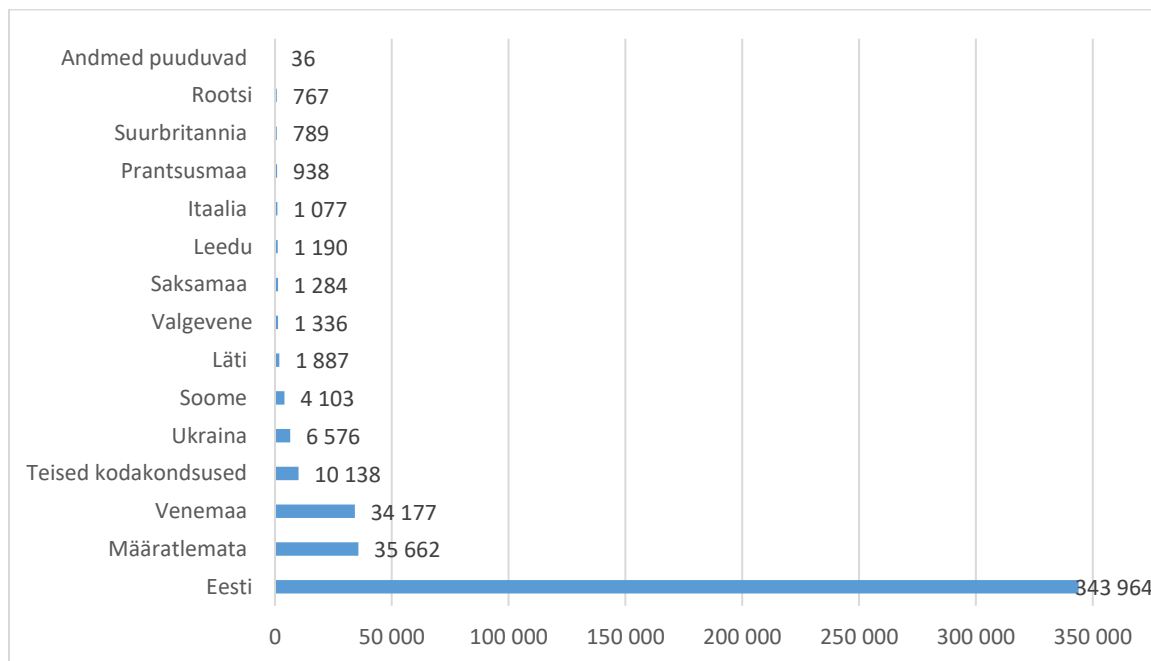
Joonis 7. Tallinna rahvuskoosseis 2020. a

Tallinna elanikest moodustavad enamiku Eesti kodakondsusega isikud, kelle osakaal viimasel kümnendil on stabiilselt püsinud vahemikus 77–78%. Vähenenud on määratlemata kodakondsusega isikute osakaal. Kui 2010. aastal oli määratlemata kodakondsusega isikuid 12% linlastest, siis 2020. aastaks on see suhtarv langenud 8%-ni. Jätkuvalt on kasvanud muu kodakondsusega isikute osakaal linna elanikkonnas. Praegu elab Tallinnas 14% elanikke, kellel on mõne muu riigi kodakondsus.

Joonis 8. Tallinna elanike jaotus kodakondsuse alusel

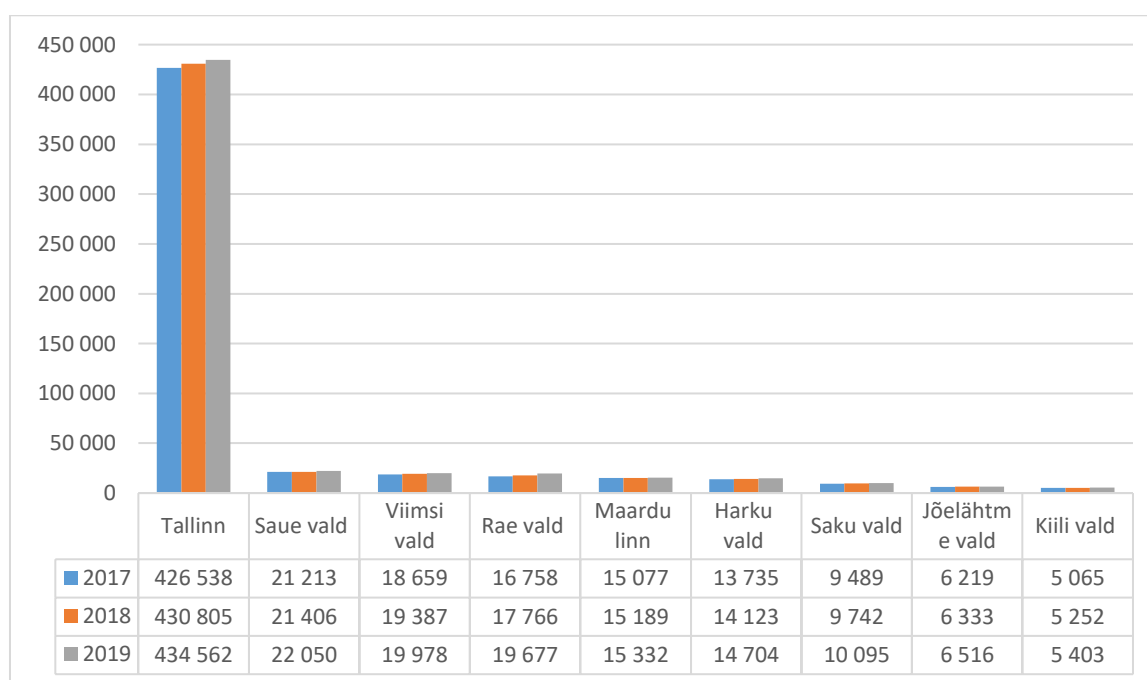
Teiste riikide kodakondsetest elab Tallinnas kõige enam Vene Föderatsiooni kodanikke – 2020. aastal oli neid ligikaudu 34 tuhat. Teise (täpsemalt määratlemata) kodakondsusega isikutest pidas Tallinna oma koduks üle 10 tuhande inimese. Järgnevad Ukraina ja Soome kodanikud ning edasi juba veidi väiksemad rühmad – Läti, Valgevene, Saksamaa, Leedu, Itaalia, Prantsusmaa, Briti ja Rootsi kodanikud.

Joonis 9. Tallinna kodakondsuskoosseis 2020. a

Tallinna ja linna naabervaldade rahvastiku areng

Eestis on juba hulk aastaid valitsenud suundumus, et Eesti elanikkond koondub üha enam Harjumaale ja vähesel määral ka Tartumaale. Peamine põhjus on see, et ettevõtlus ja töökohad on koondunud Tallinna ja selle ümbrusesse. Sellise olukorra tekkel on olnud palju soodustavaid eeldusi: koolitatud töökaite olemasolu, sadamad ja muud ühendused välisriikidega ning lõpuks ka koosmõju, mis tekib eri ettevõtete lähedikkude paiknemisel. Tulenevalt asjaolust, et Tallinna ümbrusesse, nn kuldse ringi valdadesse, on koondunud noorem, haritum ja parema sissetulekuga elanike hulk, on ka loomulik iive selles piirkonnas suurem kui ülejäänud Eestis tervikuna. Tallinna ja linna naabervaldade elanike võrdlus aastatel 2017–2019 on esitatud järgneval joonisel.

Joonis 10. Tallinna ja linna naabervaldade rahvastik 2017–2019

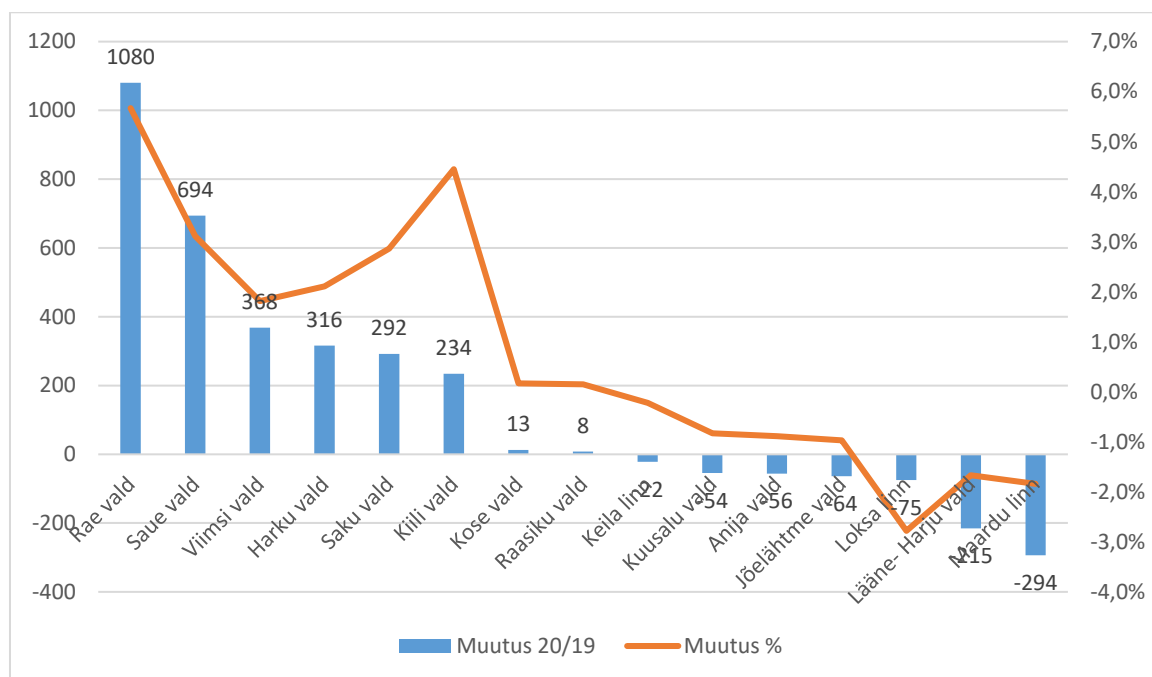
2019. aastal kasvas Harju maakonna rahvastik 2234 inimese võrra (1,35%), 167 876 inimeseni. Võrreldes 2018. aastaga kasvutempo küll aeglustus, kuid siin tuleb arvestada rahvastikuregistri korrastamisest tekkinud muutust. Kohalikud omavalitsused pidid 2019. aasta alguses oma elanike nimekirjast kustutama need, kelle elukoht oli märgitud kõigest linna või valla täpsusega (Harjumaa rahvaarv vähenes seetõttu ligi 2000 elaniku võrra).

Elanike arv kasvas enim Rae vallas – uusi vallaelanikke lisandus 1080 ehk 5,7% elanike arvust, samuti ületati aasta lõpuks 20 000 elaniku piir. Rae valla puhul mängib kindlasti suurt rolli nende asukoht – nn kuldse ringi valdadest on nad ainsad, kellel on Tallinna kesklinnaga ühine piir. Tallinnast saab Rae vald ka lõviosa uutest elanikest – 2019. aastal oli neid näiteks 741. Elanike kasvunumbrist veerandi annab positiivne iive – Rae vallas on sündimus neli korda suurem kui suremus.

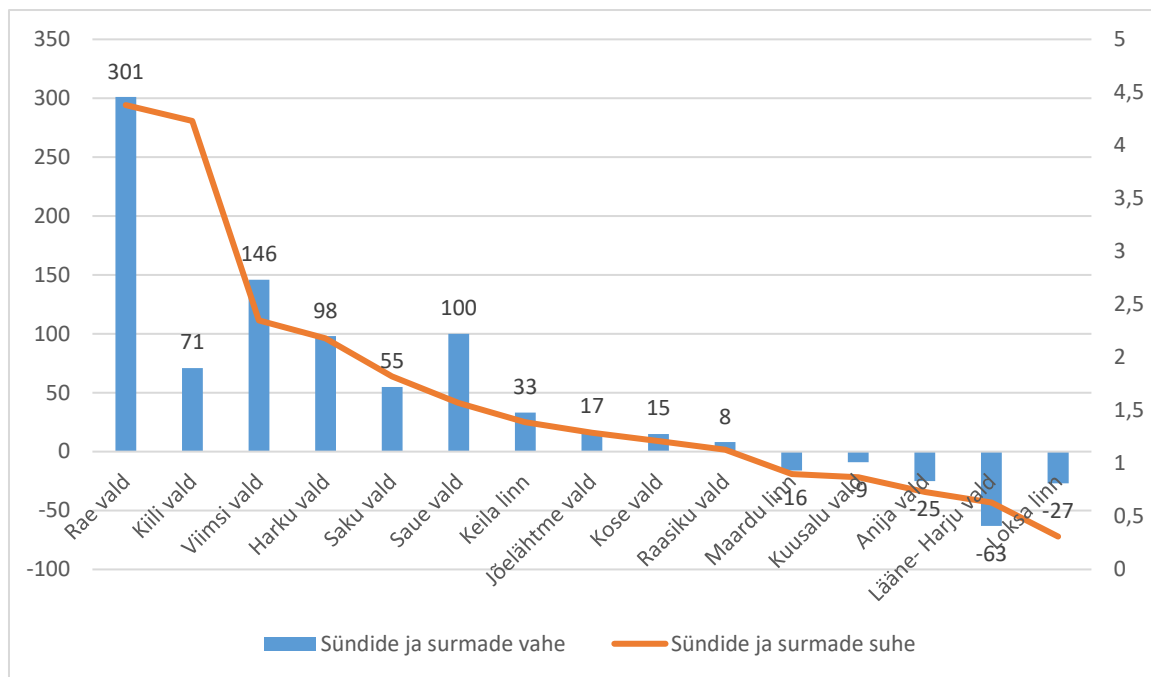
Kasvutempolt järgmine oli Saue vald, mille elanike arv kasvas 2019. aastal 694 võrra. Ka Saue valda tullakse peamiselt pealinnast ehk sinna kolivad eeskätt noored esimese või teise lapsega pered.

Elanike arv kasvas kolmekohalise numbri võrra veel Viimsi, Harku, Saku ja Kiili vallas, mis kõik kuuluvad kuldse ringi valdade hulka. Kaugemad, Kose ja Raasiku vald jäid väga napilt plusspoole peale. Seevastu Anija, Kuusalu, Jõelähtme ja Lääne-Harju vald, samuti Loksa ja Maardu linn pidid 2019. aastal tunnistama elanike arvu kahanemist.

Kõige suurem kaotaja oli Maardu linn, kus oli 2020. aasta 1. jaanuari seisuga 15 687 elanikku ehk 294 võrra vähem kui aasta varem (langus oli suuresti seotud rahvastikuregistri korrastamisega – täpse aadressita oli Maardus 520 inimest). Lääne-Harju vallas kahanes rahvastik 215 elaniku võrra (rahvastikuregistri korrastamise mõju 280 inimest). Loksa linna elanike arv kahanes 75 inimese võrra, mis on Harjumaa omavalitsustest proportsionaalselt kõige suurem langus – 2,78%. Kiita pole ka Loksa iive, 2019. aastal sündis seal 12 last, suremus oli 39.

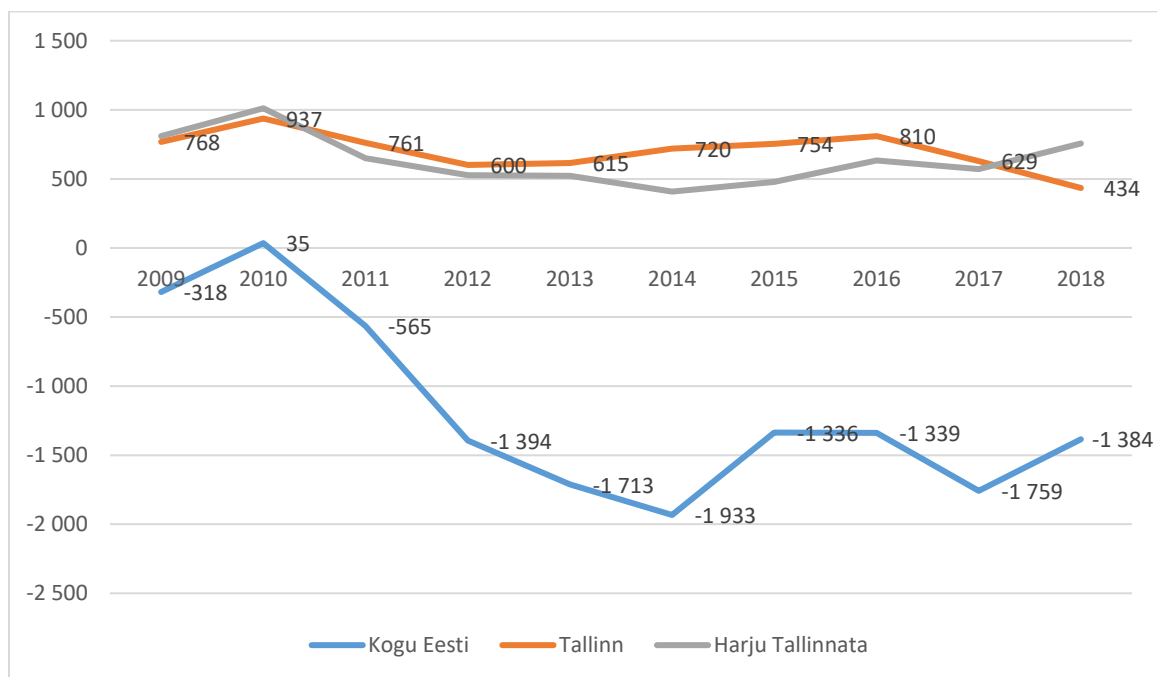

Joonis 11. Muutused Harju maakonna omavalitsusüksuste rahvastikus 2019/2020. a

Joonis 12. Sündid ja surmad Harjumaa omavalitsusüksustes 2019. a

Loomulik iive on Eestis tervikuna viimase kümnendi jooksul olnud üldiselt negatiivne ning see trend on perioodi vältel olnud pigem langev, kuigi viimastel aastatel on olukord mõningal määral stabiliseerunud. Näiteks 2018. aastal sündis Eestis kokku 14 367 last, kuid suri 15 751 inimest. Samal ajal on Harjumaa, sealhulgas Tallinna linna iive olnud jätkuvalt positiivne.

Joonis 13. Loomulik iive

Rahvastikuprognosisid

2019. aasta suvel valmis Statistikaametil neli uut rahvastikuprognosisi aastaks 2080. Uue prognoosi põhistsenaariumi⁵ järgi on rahvaarvu kahanemine ligi viis korda väiksem kui varasema, 2014. aasta andmetel põhineva prognoosi⁶ kohaselt, muutuse põhjus on eeskätt rändetrendid. Uue rahvastikuprognosisi kohaselt elab 2080. aastal Eestis ligi 1,2 miljonit inimest. Rahvaarv väheneb järgmise 60 aastaga 11%, järgmise 25 aastaga 35 800 inimese võrra ja 2080. aastaks 145 200 inimese võrra.

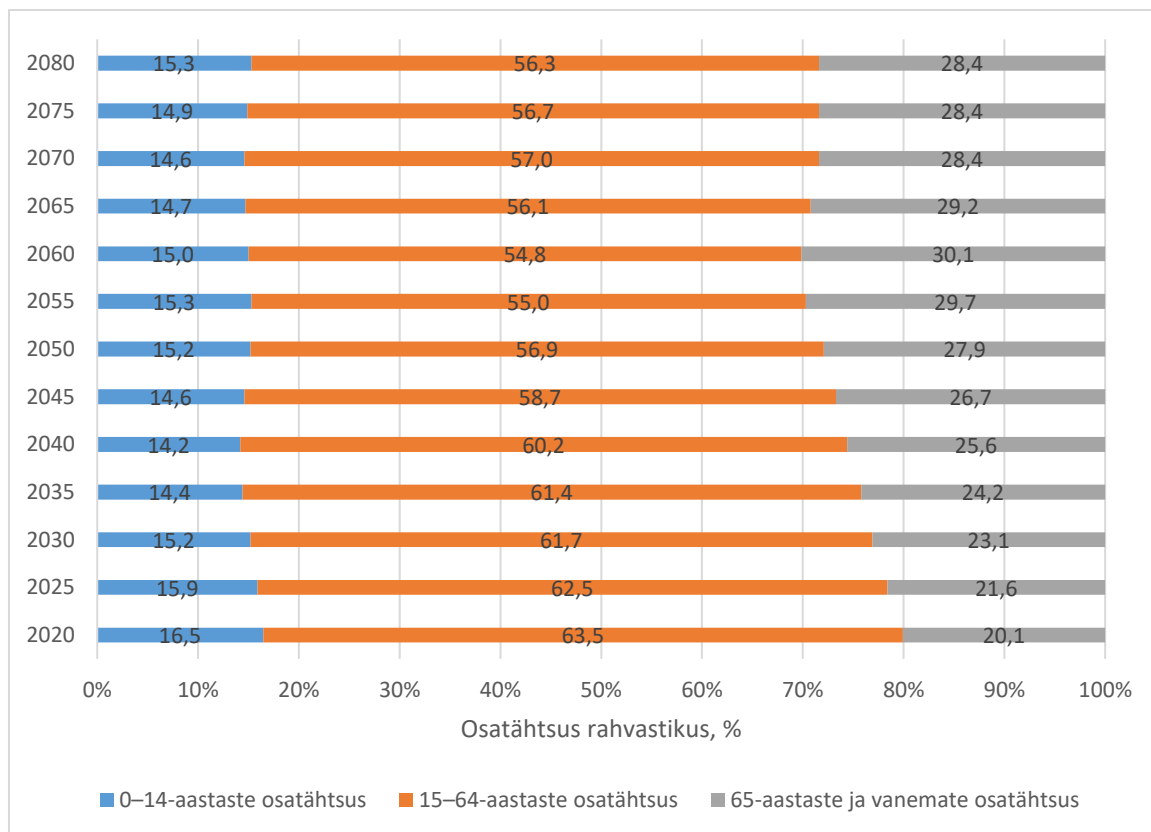
Tähtis tegur, mille kaudu rahvaarv peamiselt kasvab, on sündimus. Prognoosi järgi eeldatakse, et sündimus kasvab 2080. aastaks tasemele, kus on praegu lõpetatud sündimuskordajana – keskmiselt 1,86 last naise kohta.

Oodatav eluiga Eestis on praegu meestel 74 ja naistel 82 eluaastat – 2080. aastaks on meeste oodatav eluiga 83,5 ja naistel 89,0 eluaastat. Meeste oodatav eluiga kasvab natuke kiiremini kui naistel, mille tulemusel väheneb Eestis teiste Euroopa riikidega võrreldes erakordselt suur sooline oodatava eluea lõhe 5,5 aastale.

Prognoosist selgub, et peamiselt hakkab rahvaarvu kujundama loomulik iive. Sünde jääb vähemaks ning mõne aja pärast hakkab surmade arv kasvama. Rahvaarvu muutuste puhul on oluline, kuidas muutub Eesti elanike vanuseline koosseis. Prognoos näitab rahvastiku tööealise (15–64-aastased) elanikkonna 8,6% vähenemist kuni 2060. aastani, misjärel toimub väike kasv. 65-aastaste ja vanemate osakaal rahvastikus kasvab ühtlaselt 20%-lt 30%-le aastaks 2060. 20 aastaga väheneb laste (0–14-aastased) osakaal rahvastikus 16%-lt 14%-le ja siit edasi toimub väike tõus. Et sündimus on allpool taastetaset, jääb loomulik iive negatiivseks.

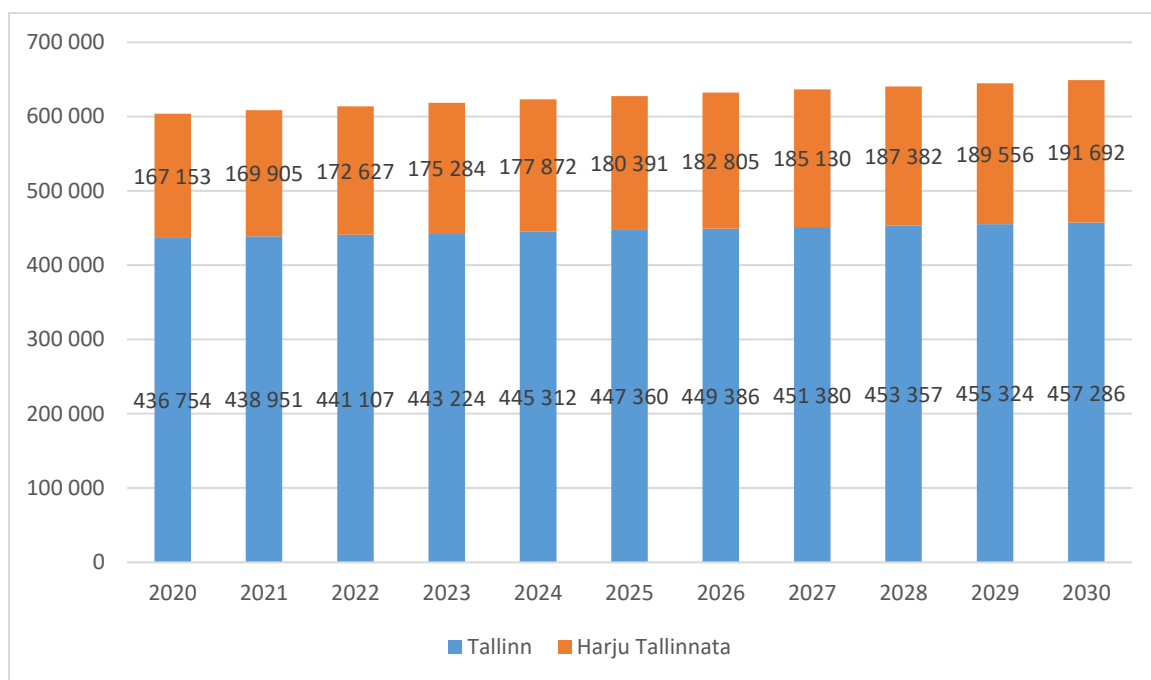
⁵ Lisaks põhistsenaariumile on üks stsenaarium, kus on sündimus ja ränne on kõrgem, teine stsenaarium, kus sündimus on madalam, suremus kõrgem ja ränne tasakaalus, ning kolmas stsenaarium, kus on sündimus perioodi lõpuks tõusnud taastetasemele

⁶ Siis ennustati 2040. aastaks 8% väiksemat rahvaarvu kui uue prognoosi järgi. Muutuse põhjus on rändetrendide muutus – eelmine prognoos koostati ajal, mil Eesti kaotas elanikke välisrändes, kuid nüüd on see trend muutunud. Seega rahvastikuprognosisi uue põhistsenaariumi järgi eeldab Statistikaamet, et rände tõttu kasvab rahvaarv igal aastal umbes 1500 inimese võrra.

Joonis 14. Prognoositud rahvaarvu vanuseline koosseis 2020–2080

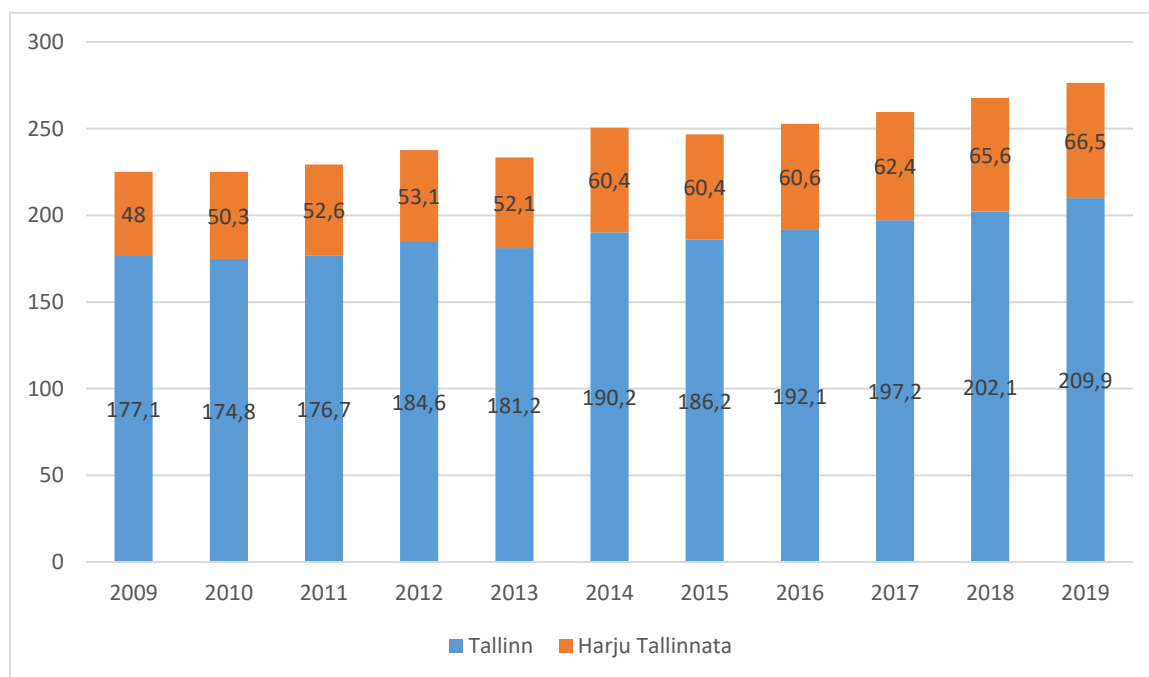
Eelnimetatud rahvastikuproгноos valmis ka maakondade kohta aastani 2045. Maakondades toimuvad muutused erinevalt. Kui Eestis kokku väheneb rahvaarv 2045. aastaks 2,7%, siis Ida-Viru, Järva, Valga ja Jõgeva maakonnas kolmandiku. Kahaneva rahvaarvuga maakondades on elanikkond keskmisest vanem ja neis kujundab rahvastikku peamiselt surmade arv. Rahvaarv kasvab enam Harjumaal, sealhulgas Tallinnas. Kui praegu elab pealinnas ja seda ümbritseval Harjumaal veel alla poole kogu Eesti elanikkonnast, siis aastaks 2032. on juba enam kui pool Eesti elanikest kolinud Harjumaale. Prognoosi järgi elab selleks ajaks siin juba 657 tuhat inimest. Peale Harjumaa kasvab tulevikus rahvaarv veidi veel vaid Tartumaal.

Joonis 15. Harjumaa rahvastikuprognosis

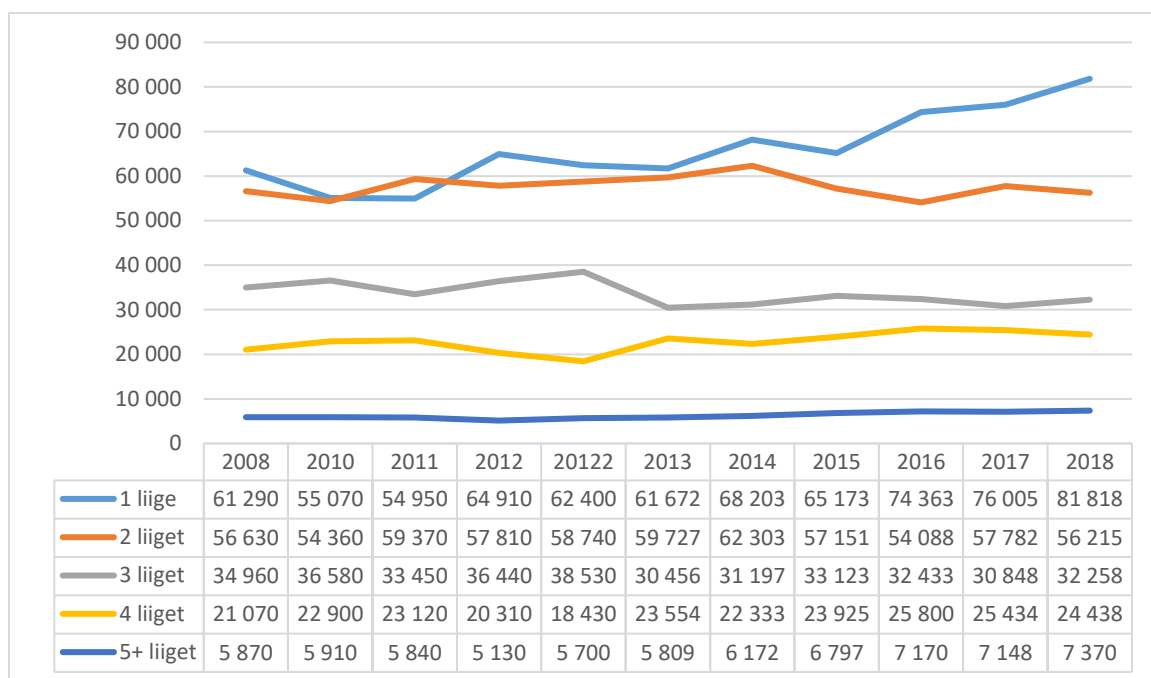
Leibkonnad

Leibkondade arv on Harjumaal jätkuvalt kasvanud: kui 2009. aastal oli maakonnas statistika andmetel 225 tuhat leibkonda, siis 2019. aastaks oli nende arv kasvanud juba 276 tuhandeni. Mõistetavalt moodustavad leibkondade koguarvust enamiku Tallinna linnas elavad leibkonnad. Nii oli Tallinnas 2019. aastal ligi 210 tuhat leibkonda.

Joonis 16. Harjumaaleibkonnad (tuhandetes)

Tallinna leibkondadest on ülekaalus ühe liikmega kooslused, neid on linnas üle 40% kõigist kokku. Sealjuures on väga tagasihoidlik selliste leibkondade osakaal, kus on enam kui viis liiget. 2018. aastal oli neid vaid 7370 ehk 4% linna leibkondadest kokku.

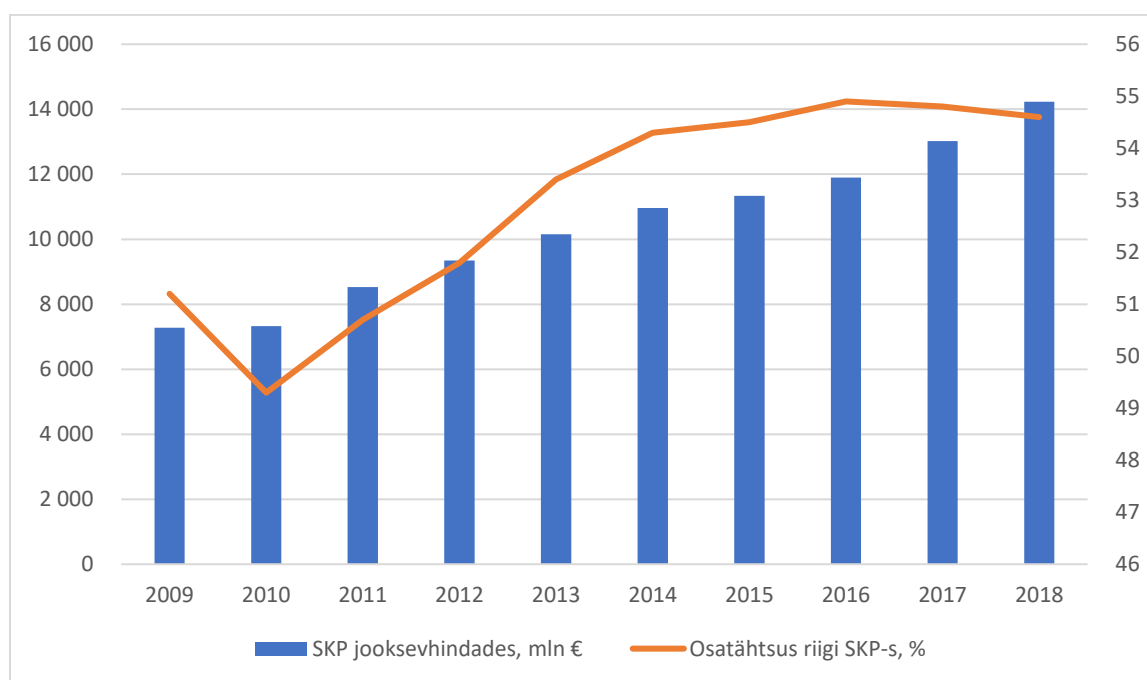

Joonis 17. Tallinna leibkondade arv suuruse järgi

Ettevõtluskeskkond

Tallinna panus Eesti majandusse

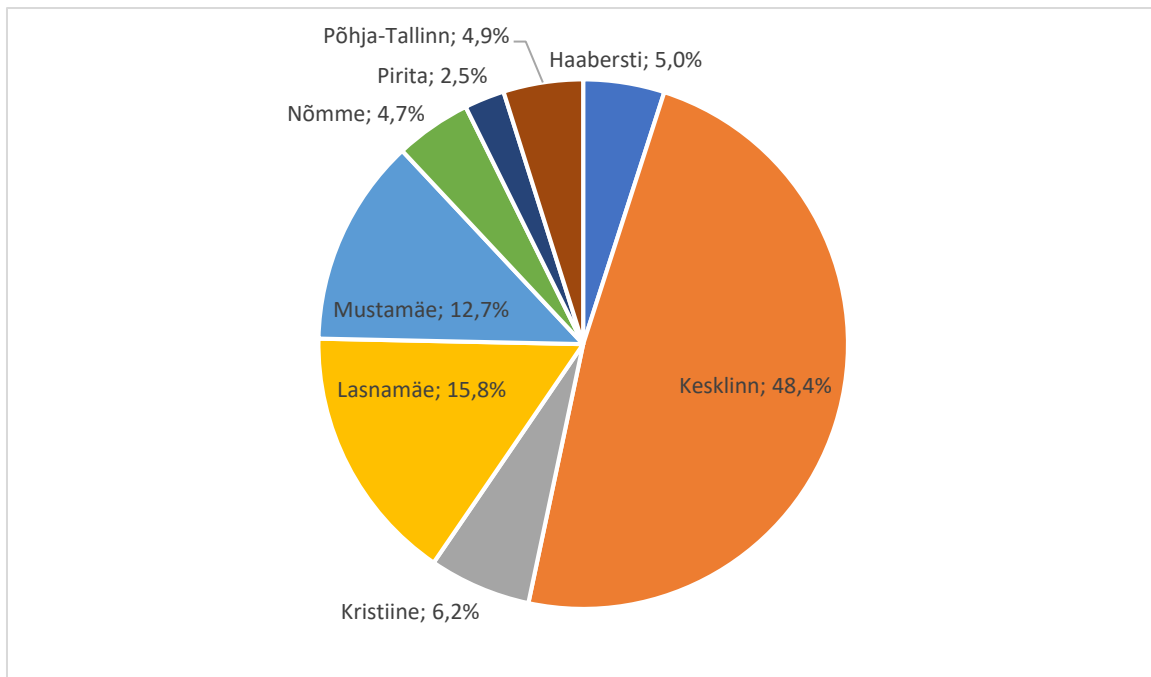
Aastal 2018 oli Eesti SKP jooksevhindades 26 miljardit eurot. Harjumaa osa moodustas sellest 17 miljardit eurot, millest omakorda 14 miljardit eurot tuli Tallinnast. Tallinn on juba pikki aastaid olnud peamine SKP-sse panustaja – siin luuakse 55% kogu riigi lisandväärtusest, koos Harjumaaga kantakse hoolt 65% kogu riigi majanduse eest.

Joonis 18. SKP Tallinnas (jooksevhindades)

Hinnates⁷ Tallinna SKP kujunemist linnaosade võrdluses, on lisandväärtuse ja netotootemaksude tekkes konkurentsituult kõige suurem Kesklinna linnaosa panus – selle osakaal linna SKP-s on ligi pool. See on ka mõistetav, sest siin paikneb suurem osa valitsussektori asutustest, finants-, äri- ja teenindussektori ettevõtetest. Kesklinnale järgnevad Lasnamäe ja Mustamäe linnaosa, kelle panus linna majandusse on vastavalt ca 16 ja 13%. Teiste linnaosade osa linna SKP-s on palju tagasihoidlikum, jäädes vahemikku 2,5–6%.

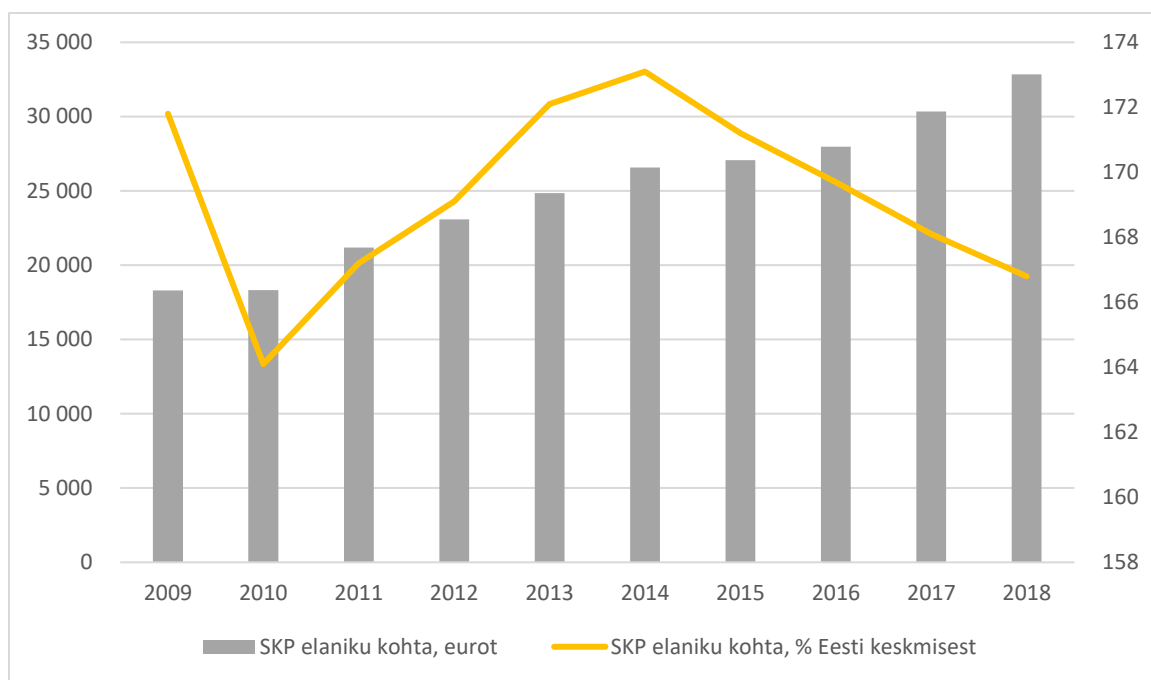
⁷ Linnaosade andmete võrdlus on pigem illustreeriv ega kanna endas olulist majanduslikku sõnumit.

Joonis 19. Linnaosade panus linna SKP-sse 2018. aastal

Aastal 2018 oli SKP elaniku kohta Eestis 19 695 eurot, mis on 1647 eurot rohkem kui aasta varem. Suurim SKP elaniku kohta oli Harju maakonnas – 144% Eesti keskmisest. Tallinna SKP elaniku kohta oli 2018. aastal 32 845 eurot, mida oli eelmise aastaga võrreldes 2498 eurot enam. Kuigi Eesti keskmisest moodustas see isegi 167%, on pealinna mäekõrgune edu ülejäänud riigi ees tasapisi vähenema hakanud. Mitmes maakonnas on viimastel aastatel hakanud SKP elaniku kohta lähenema Eesti keskmisele. Eelkõige paistavad selles silma Hiiu-, Jõgeva-, Rapla- ja Tartumaa. Samuti on hakanud vähenema Harjumaa ja Eesti keskmise vahe⁸. Samas on erisused veel siiski küllaltki suured – väikseim SKP elaniku kohta oli Põlva maakonnas, vaid 42% Eesti keskmisest.

⁸ Kuna tegemist on suhtarvuga, siis mängib olulist rolli see, et Tallinna rahvastik kasvab, teistes regioonides enamasti väheneb, kuna suhtarv ju elanikkonna struktuuri arvesse ei võeta, vaid jagatakse üldarvuga.

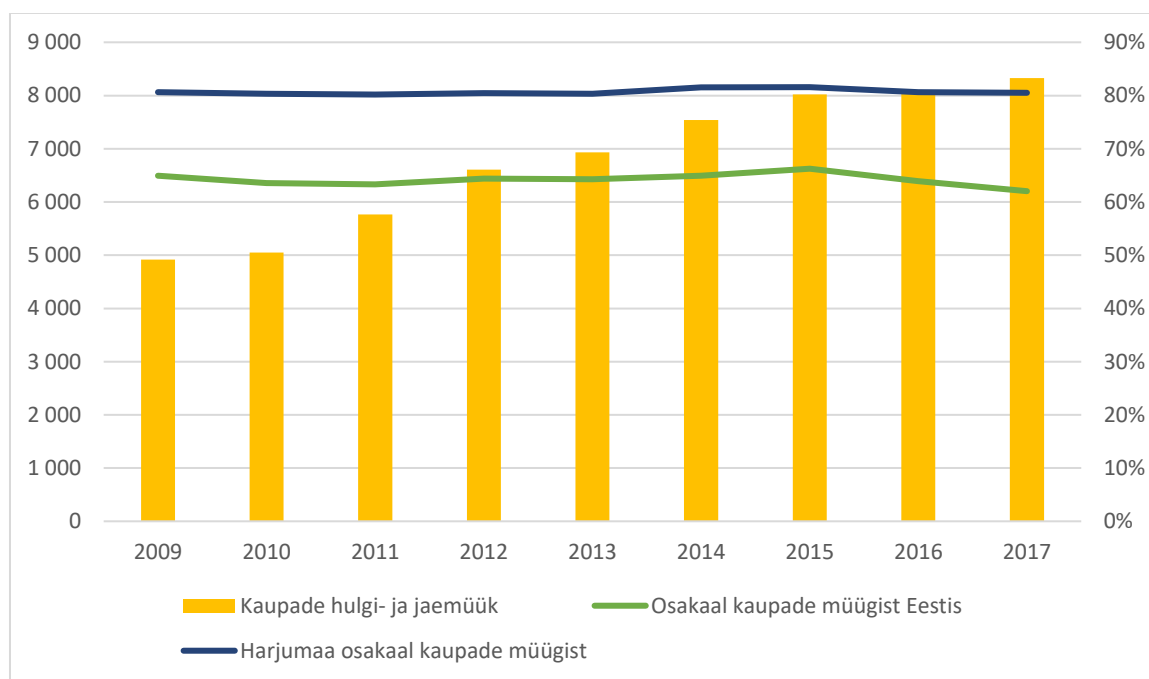

Joonis 20. SKP elaniku kohta Tallinnas (jooksevhindades)

Ettevõtlus

Tallinn on Eesti haldus-, kaubandus-, teenindus- ja finantskeskus. Siit juhitakse enamikku üleriigilistest ettevõtetest ning siin paikevad valdavalt ka Eesti turule suunatud rahvusvaheliste ettevõtete harukontorid.

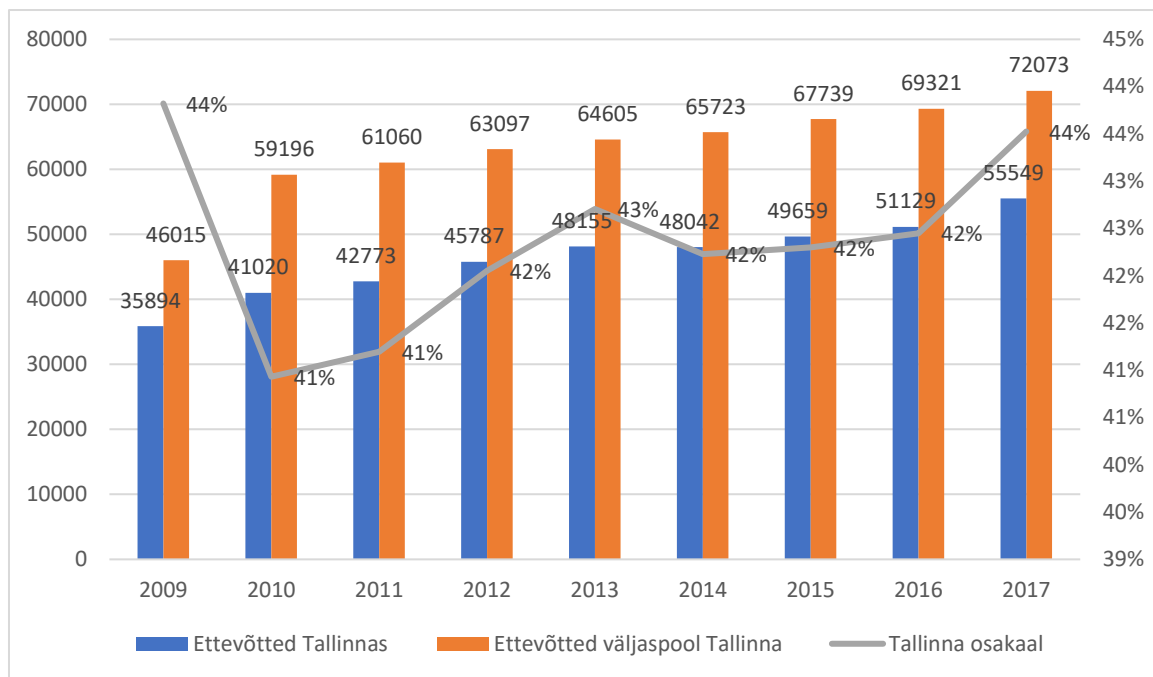
Tallinna osakaal Eesti kaupade jae- ja hulgimüügis on ligikaudu kaks kolmandikku ning viimase kümnendi jooksul on see näitaja püsinud stabiilne, kuigi absoluutmahud rahalises vääringus on tuntuvalt suurenenud. Koos ülejäänud Harjumaaga müüakse siin üle 80% kõigist Eestis müüdavatest kaupadest.

Joonis 21. Kaupade jae- ja hulgimüük Tallinnas jooksevhindades mln €

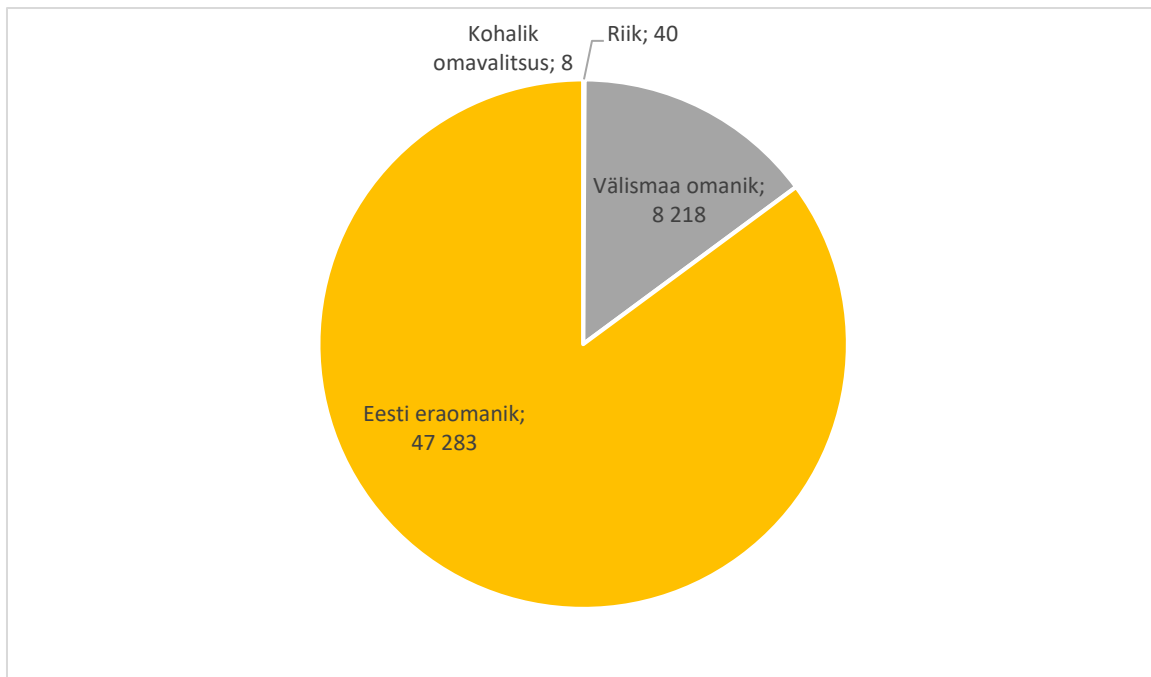
Kõigist statistilisse profiili⁹ kuuluvatest ettevõtetest ehk nii Eestis tegutsevatest äriühingutest, füüsilisest isikust ettevõtjatest kui ka kasumitaotluseta üksustest (mittetulundusühingud, sihtasutused, riigiasutused ja kohaliku omavalitsuse asutused) paikneb Tallinnas umbes 44%. Samas on nende ettevõtete arv kümnendi jooksul kasvanud ligi 65% ehk 19,7 tuhande ettevõtte võrra.

⁹ Majanduslikult aktiivsete üksuste (äriühingute, füüsilisest isikust ettevõtjate, asutuste, mittetulundusühingute) kogum, mida Statistikaamet kasutab majandusstatistika üldkogumina 1994. aastast.

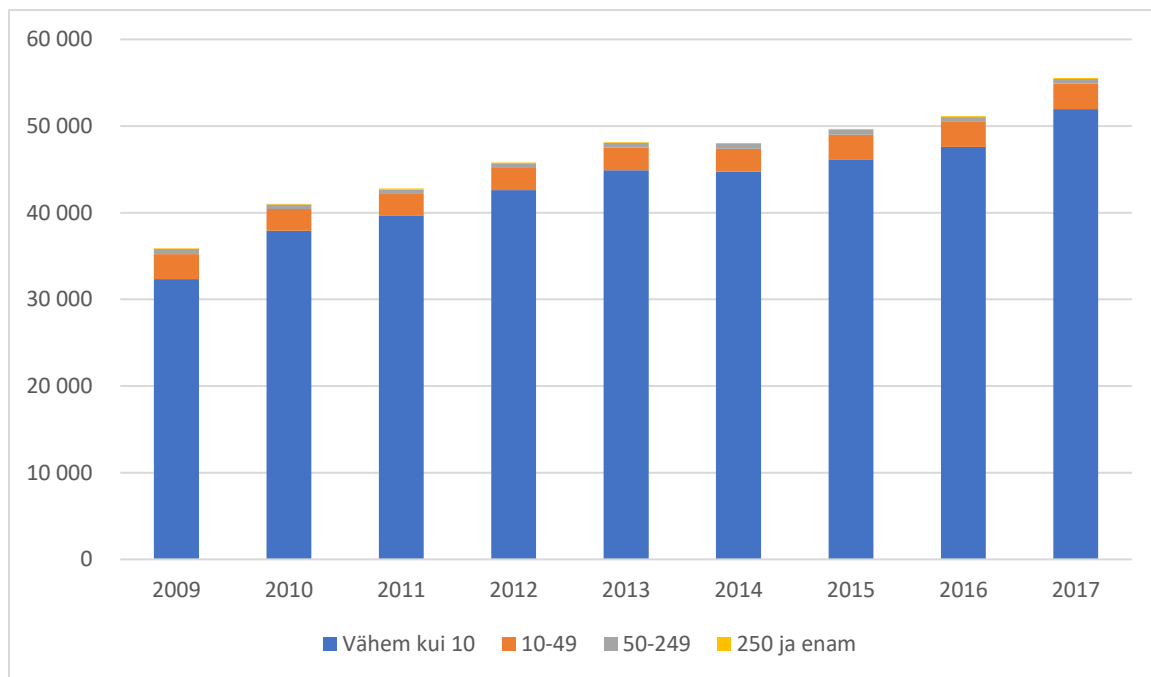
Joonis 22. Statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted Tallinnas ja väljaspool Tallinna

Liigitades Tallinna ettevõtteid ettevõtjate järgi, tuginedes nende kapitaliosalusele (häälteenamuse kuuluvusele) äriühingus, kuulub lõviosa Tallinna ettevõtetest Eesti eraomanikele. 2017. aastal kuulus neile 47 283 ettevõtet ehk üle 85% linnas tegutsevatest ettevõtetest. Välismaistele omanikele kuulus napilt vähem kui 15% ettevõtetest ehk 8218 ettevõtet. Riigile ja linnale kuuluvate ettevõtete koguarv on küll väike, kuid nende panus tööandjana on küllaltki suur. Näiteks ainuüksi Tallinna linnaorganisatsioon annab tööd 12,6 tuhandele inimesele, lisaks töötab linna tütarettevõtetes, sihtasutustes ja mittetulundusühingus üle 6,7 tuhande töötaja.

Joonis 23. Statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted Tallinnas omaniku järgi

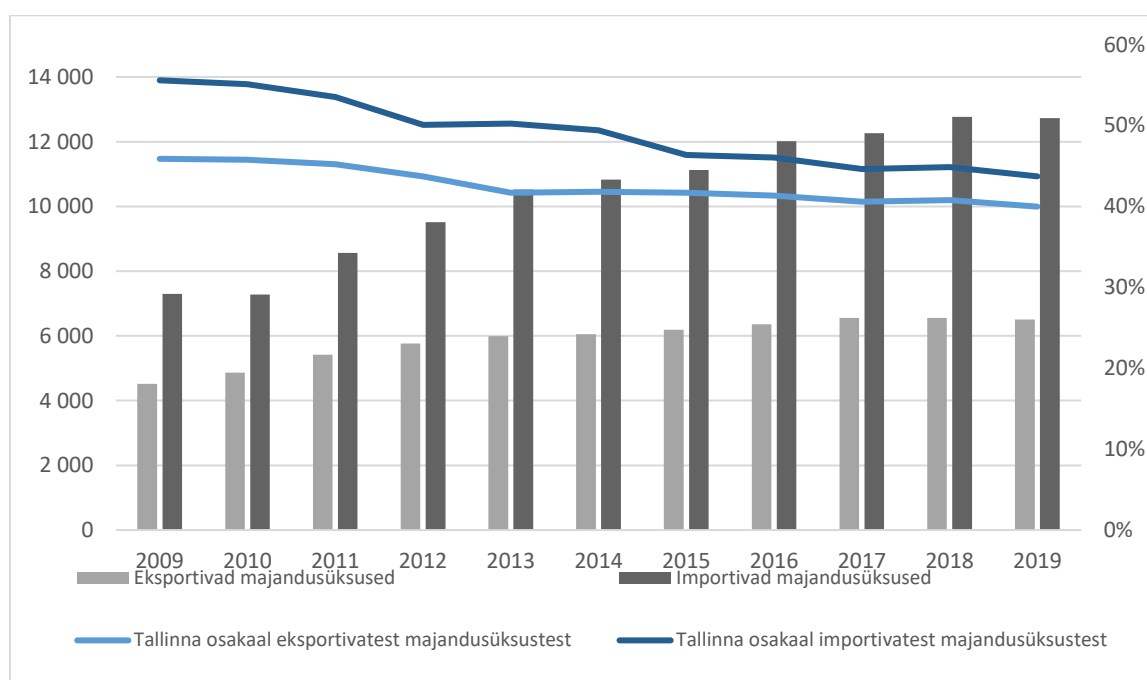
Valdav osa Tallinna ettevõtetest on väikeettevõtted. 2017. aastal tegutses Tallinnas 51 963 ettevõtet, mille töötajate arv jäi alla 10. Kõigist linna ettevõtetest moodustas see ligi 94%. Üle 10 töötajaga ettevõtteid oli alla kolme tuhande ehk 5%. Ettevõtteid, mille töötajate arv ületas 50, oli 545, ja üle 250 töötajaga ettevõtteid 109. Kümnenädiga on muutused üle 10 töötajaga ettevõtete koguarvus olnud minimaalsed. Vahemikus 50–249 töötajat on ettevõtete arv isegi 28 võrra vähenenud. Samas on lisandunud üle 16,6 tuhande ettevõtte kõige väiksemate ettevõtete kategoorias (siin tuleb arvestada loomulikult ka seda, et just siin kajastuvad ka maksukohustuslaste registrisse registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjate andmed).

Joonis 24. Statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted Tallinnas töötajate arvu järgi

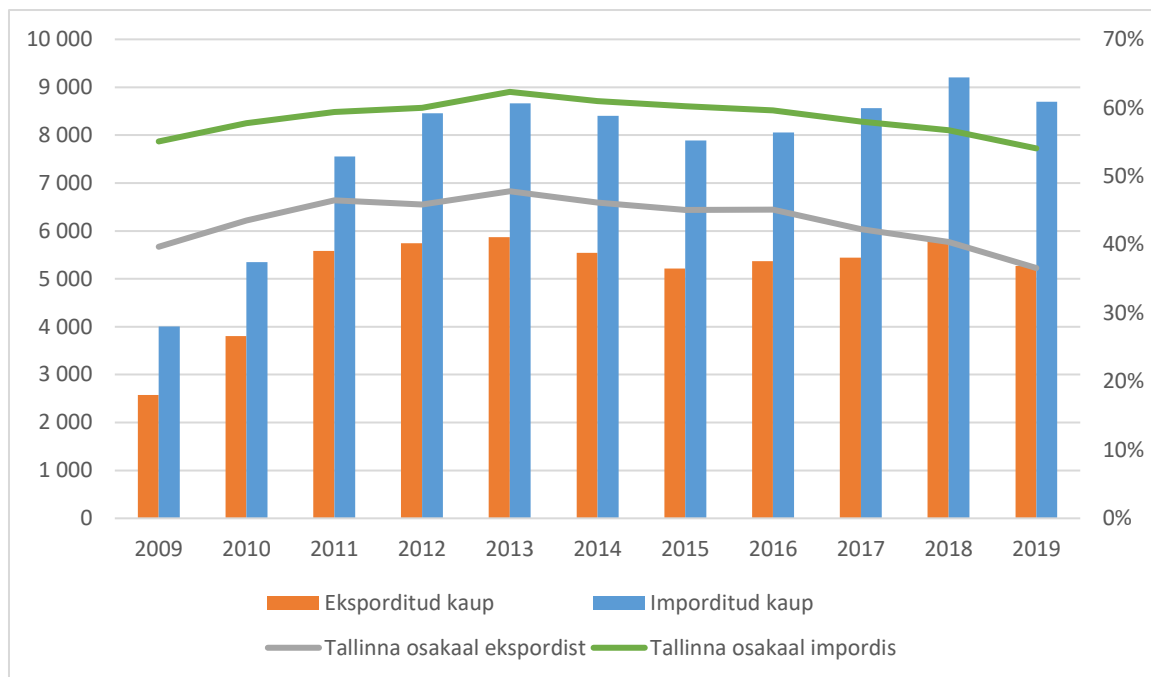
Tallinna osakaal Eesti ekspordis ja impordis

Tallinna osakaal nii eksportivate kui ka importivate majandusüksuste koguarvust Eestis on muljetavaldav – 2019. aastal paiknes Tallinnas 40 eksportivatest ja 44% Eesti ettevõtetest. Samas on see suhtarv olnud viimasel kümnendil pidevas languses, eeskätt importivate ettevõtete puhul. Viimasel viiel aastal on langustrend olnud aga pigem lauge. Jätkunud on suundumus, mille kohaselt on kasvanud eeskätt importivate majandusüksuste arv. Viimasel kümnendil on Tallinnasse lisandunud *ca* 5,5 tuhat importivat majandusüksust, kusjuures eksportivaid üksusi on lisandunud vaid 2 tuhat. Kui 2009. aastal ületas importivate üksuste arv eksportivate üksuste arvu 1,6 korda, siis nüüdseks läheneb see suhtarv juba kahele.

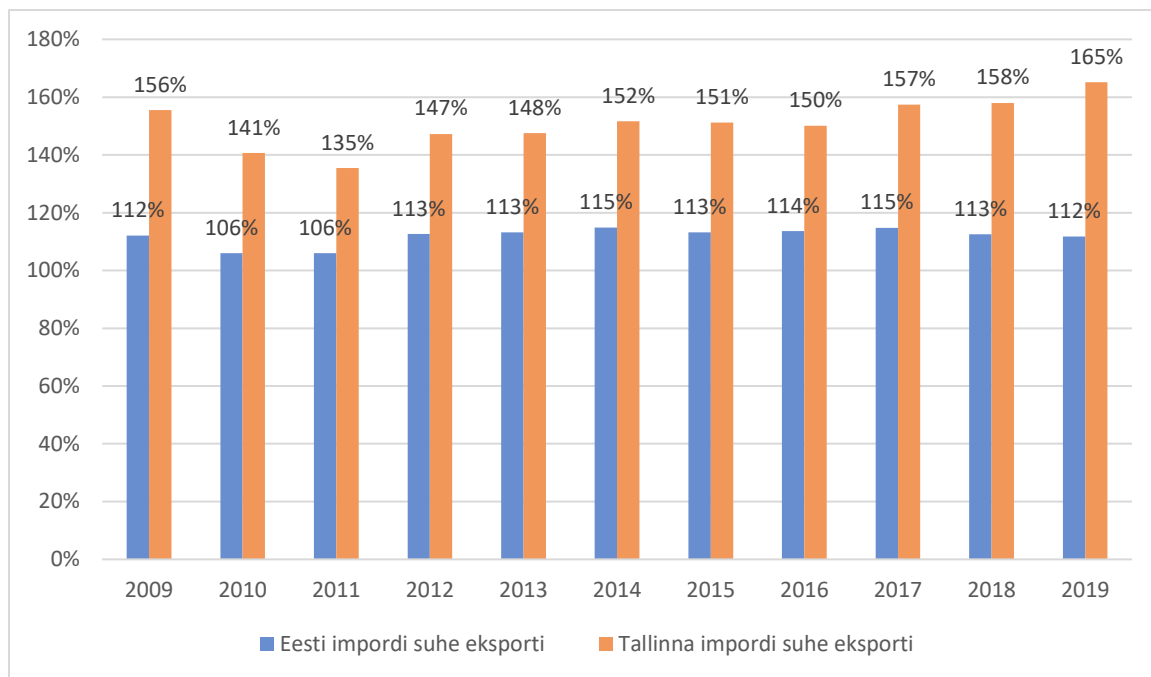
Joonis 25. Eksportivad ja importivad majandusüksused Tallinnas

Tallinna majandusüksuste impordi ja ekspordi mahud on viimasel kümnendil absoluutmahus tugevalt kasvanud (import 2,2 ja eksport 2 korda). Samas on Eesti vastavad mahud tervikuna kasvanud mõnevõrra ühtlasemalt (s.o nii impordi- kui ka ekspordimaht kasvas *ca* 2,2 korda). Tallinna osakaal Eesti ekspordis ja impordis on viimase kümnendi kokkuvõttes ning viimaste aastate langustrendi mõjul pigem natuke langenud.

Joonis 26. Tallinna majandusüksuste eksporditud ja imporditud kaubad mln €

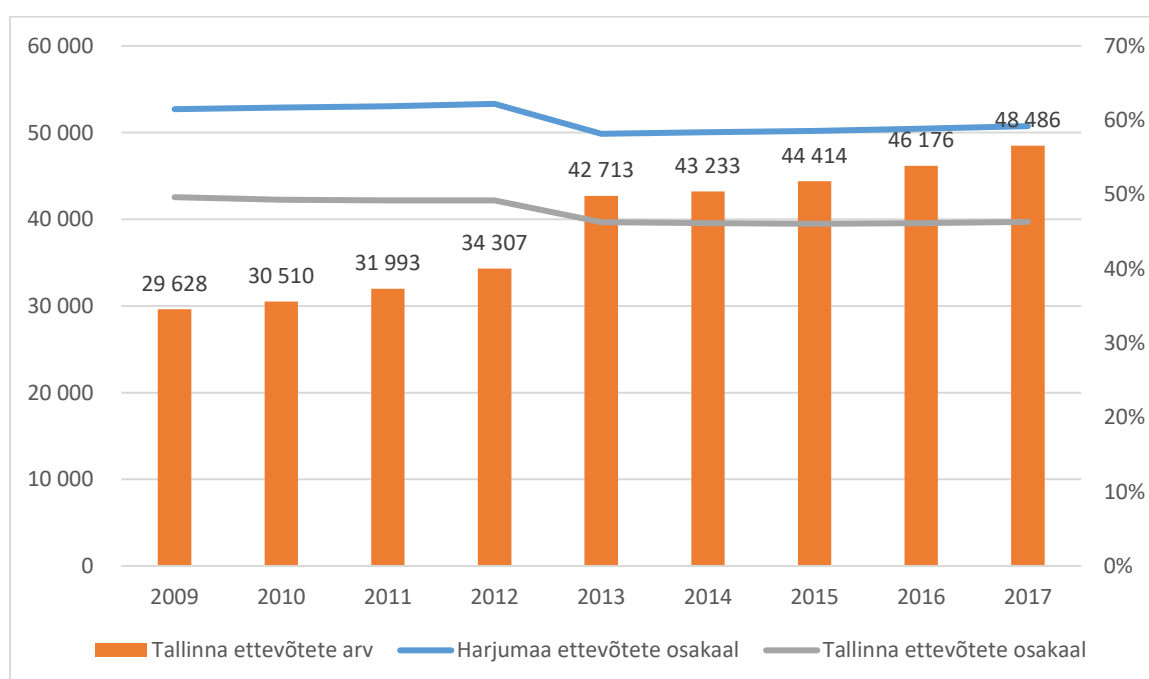
Tallinna majandus eristub ekspordi ja impordi suhte alusel muudest Eesti regioonidest (s.o Eesti ilma Tallinnata), kus näiteks 2019. aastal ületas eksport importi 1,7 miljardi euro ulatuses (suhtarvuna 81%). Selle erisuse üks põhjus on kindlasti Tallinna suur osakaal Eesti kaupade jae- ja hulgimüügis. Ehk kaalukamgi mõjutaja on see, et Tallinn on Eesti keskne teenuskeskus. Näiteks 2018. aastal toodeti 69% kogu Eesti lisandväärtusest teeninduses, kusjuures teenindussektori osatähtsus oli kõige suurem Harju- (77%) ja Tartumaal (69%) ning seda eelkõige Tallinna ja Tartu linna mõju tõttu. Samal ajal püsis ülejäänud Eesti regioonides valdavalt osatähtsus sektoris varasemal tasemel või isegi vähenes. Näiteks vähenes sektori osatähtsus kõige kiiremini Valga-, Viljandi- ja Võrumaal.

Joonis 27. Impordi suhe eksporti

Majanduslikult aktiivsed ettevõtted Tallinnas

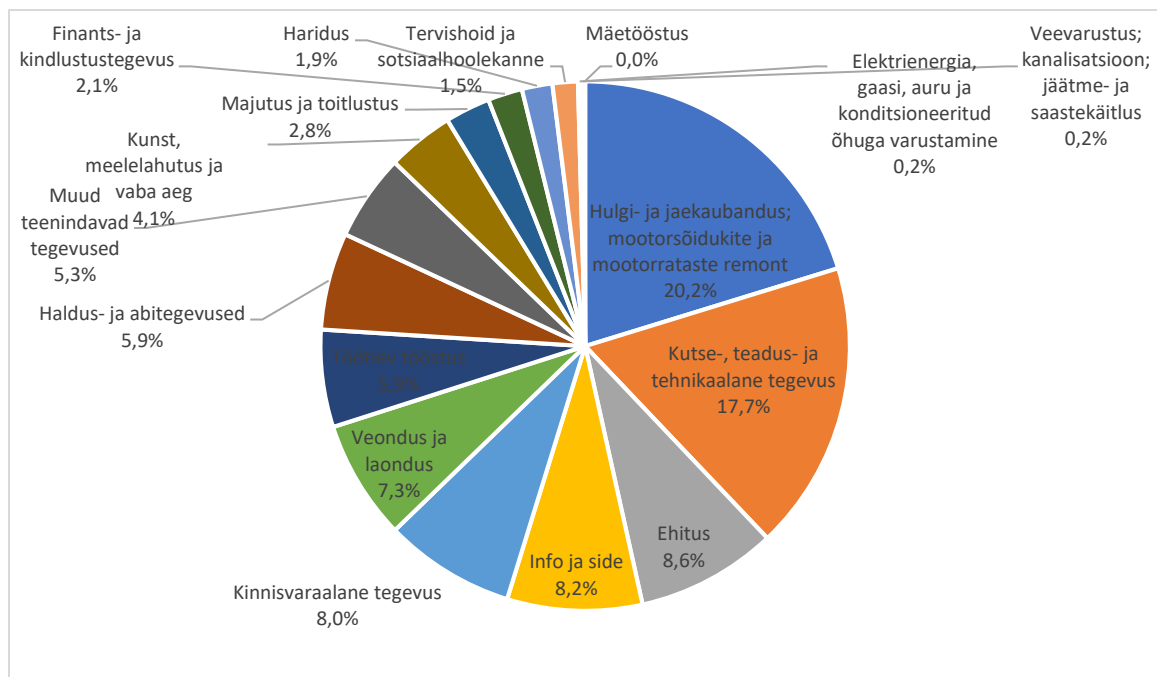
Ettevõtluse demograafia statistika¹⁰ kohaselt tegutseb kõigist Eesti majanduslikult aktiivsetest ettevõtetest ligikaudu 46% Tallinna linnas. Koos Harjumaaga paikneb siin üle 60% Eesti ettevõtlusest. Viimasel kümnendil on aktiivsete majandusüksuste arv linnas jõudsalt kasvanud ning nende osakaal aktiivsete majandusüksuste koguarvust Eestis on püsinud suhteliselt stabiilne. Graafikul toodud paariprotsendine langus 2013. aastal on selgitatav sellega, et nimetatud aastast vaatleb statistika kõiki füüsilisest isikust ettevõtjaid, mitte vaid majanduse vaatevinklist olulisemaid nagu varasematel aastatel.

Joonis 28. Majanduslikult aktiivsed ettevõtted ja nende osakaal Eesti ettevõtete koguarvust

Olulisim osa Tallinna ettevõtlusest on koondunud hulgi- ja jaekaubanduse valdkonda, mille tegevusalal tegutseb ligikaudu viiendik linna majandusüksustest. Valdkonnale pakub üksuste arvu poolest konkurentsi vaid kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus. Ehitus-, info- ja side- ning kinnisvaraalse tegevuse ning veonduse ja laonduse valdkonnas tegutsevate üksuste arv on mõnevõrra tagasihoidlikum. Tööstusettevõtted moodustavad vähem kui 6% Tallinna aktiivsete ettevõtete kogumist.

¹⁰ Ettevõtluse demograafia statistika valdkonnas vaadeldakse mittefinantsteenuseid tootvaid ja finantsvahendusega tegelevaid äriühinguid (Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator (EMTAK), tegevusalad B kuni S) ning 20 ja enama hõivatud töötajaga ehk majanduse vaatevinklist olulisemaid füüsilisest isikust ettevõtjaid. Alates 2013. aastast vaadeldakse kõiki füüsilisest isikust ettevõtjaid.

Joonis 29. Majanduslikult aktiivsed ettevõtted Tallinnas tegevusalade kaupa

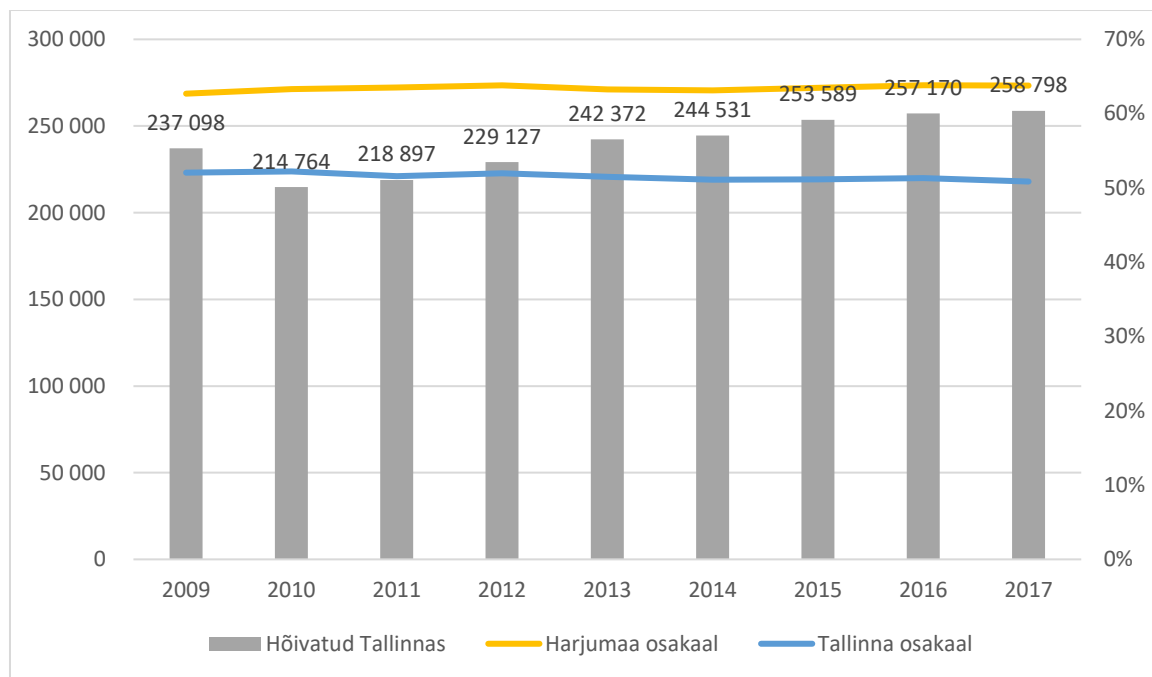
Idufirmat eristab teistest (alustavatest) firmadest asjaolu, et idufirma toode või teenus ei ole veel äriliselt tõestatud, puudub väljakujunenud kliendibaas ning ärimudel on pidevas aktiivses arengus ja võib protsessi käigus isegi kardinaalselt muutuda. Idufirma võib tegutseda mis tahes valdkonnas, kuid enamik neist tegutsevad tehnoloogia või tarkvara alal, kuna seal on uue toote väljaarendamise kulud väiksemad kui teistel tegevusaladel. Eestis toimib idufirmade toetamine ja aktiivne mainekujundus eeskätt riigi asutatud Startup Estonia eestvedamisel, mille eesmärk on arendada Eesti *startup*-ökosüsteemi. Juriidilise aadressi järgi on Tallinna registreeritud ca 780 idufirmat, kuid see arv ei peegelda seda, kas need ettevõtted ka päriselt Tallinnas paiknevad. Andmed eelnimetatud idufirmade tegevusnäitajate kohta põhinevad Startup Estonia andmetel ja on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 1. Tallinna linna registreeritud idufirmade tegevusnäitajad 2019. a

Kvartal	Tööjõumaksud mln €	Käive mln €	Töötajate arv
I	15,8	84,8	4310
II	16,6	89,5	4628
III	19	87,5	5376
IV	19,7	97,2	5193
Kokku	71,2	359,2	5193

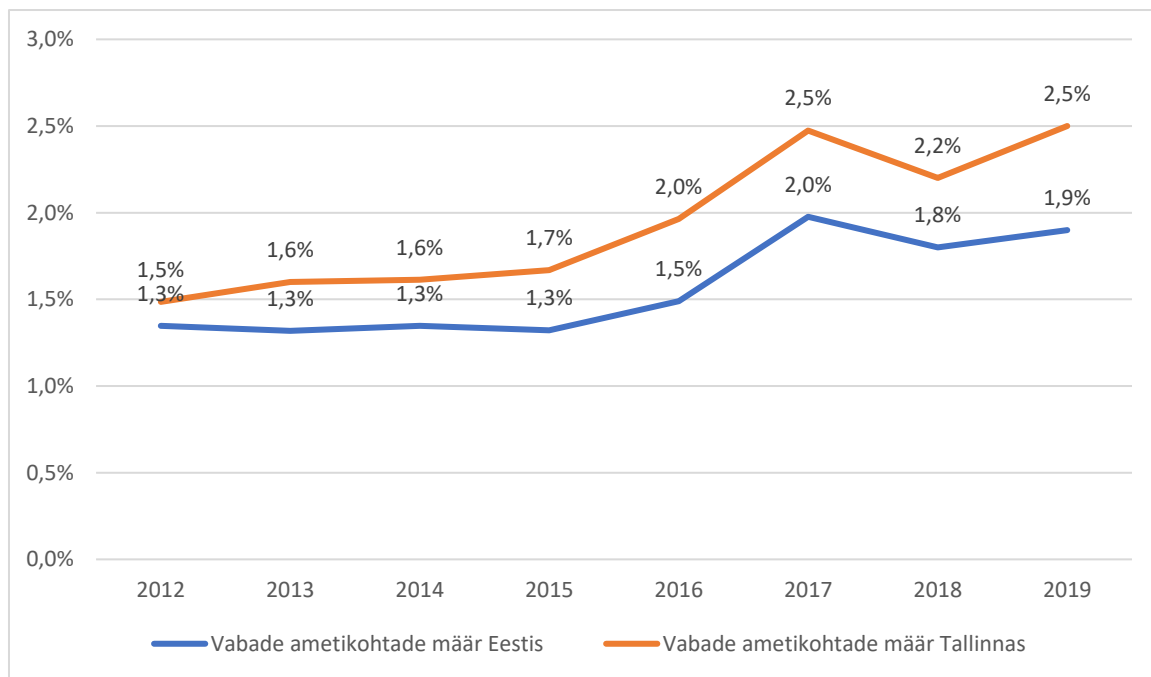
Tööhõive

Tallinna linn on oluline tööandja, linnas tegutsevates ettevõtetes töötab üle poole kõigist tööga hõivatud isikutest Eestis. Koos Harjumaaga annab Tallinn tööd 64%-le riigi töötajatest. Osakaal Eesti tööhõivest on püsunud suhteliselt sama viimase kümnendi vältel.

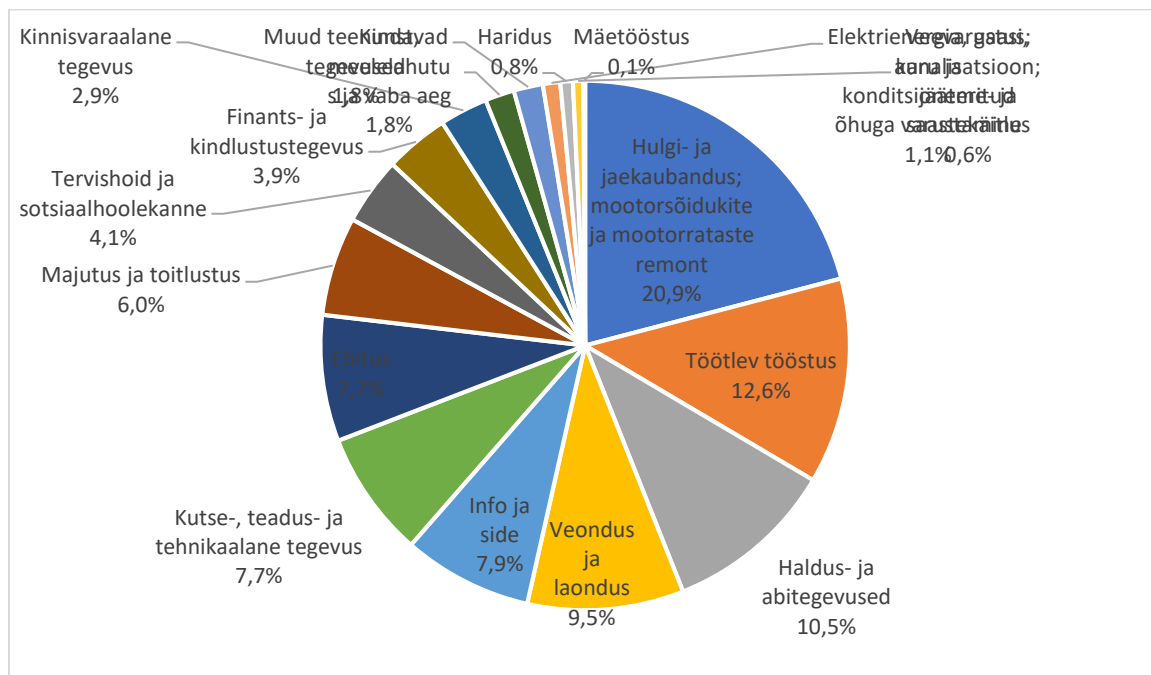
Joonis 30. Tööga hõivatud isikute arv majanduslikult aktiivsetes ettevõtetes ja nende osakaal Eesti hõivatute arvust

Tööga hõivatute koguarv Tallinnas on viimasel kümnendil küll mõnevõrra kasvanud, kuid absoluutarvu olulist kasvu viimastel aastatel on arusaadavalt pidurdanud eeskätt Eesti tööjõuturu väiksus. Siinkohal on asjakohane märkida, et Tallinnas on tööpuuduse näitaja lähiregiooni piirkonna pealinnade samade näitajatega võrreldes konkurentsitult kõige väiksem, 2018. aastal oli see 4,8%. Stockholmis oli see näitaja 5,8%, Riias 6,5% ja Helsingis 10,3%. Suhteline tööjõupuudus kombineerituna viimastel aastatel osaliselt eelnevast tuleneva palgakulude kasvuga on mõistetavalt teatud määral pidurdanud nii uute ettevõtete loomist kui ka uute töökohtade teket. Alljärgnevalt graafikult on näha, et vabade ametikohtade määr Tallinnas on võrreldes Eesti keskmisega olnud viimastel aastatel jätkuvalt kõrgeim ning lahknevus on pigem suurenenud. Siinkohal peab pidama silmas ka seda, et näiteks 2019. aastal paiknes kõikidest vabadest ametikohtadest Eestis 64,4% just Tallinna linnas (hõivatud ametikohtadest asus siin 47,7%).

Joonis 31. Vabad ametikohad Tallinnas ja Eestis tervikuna

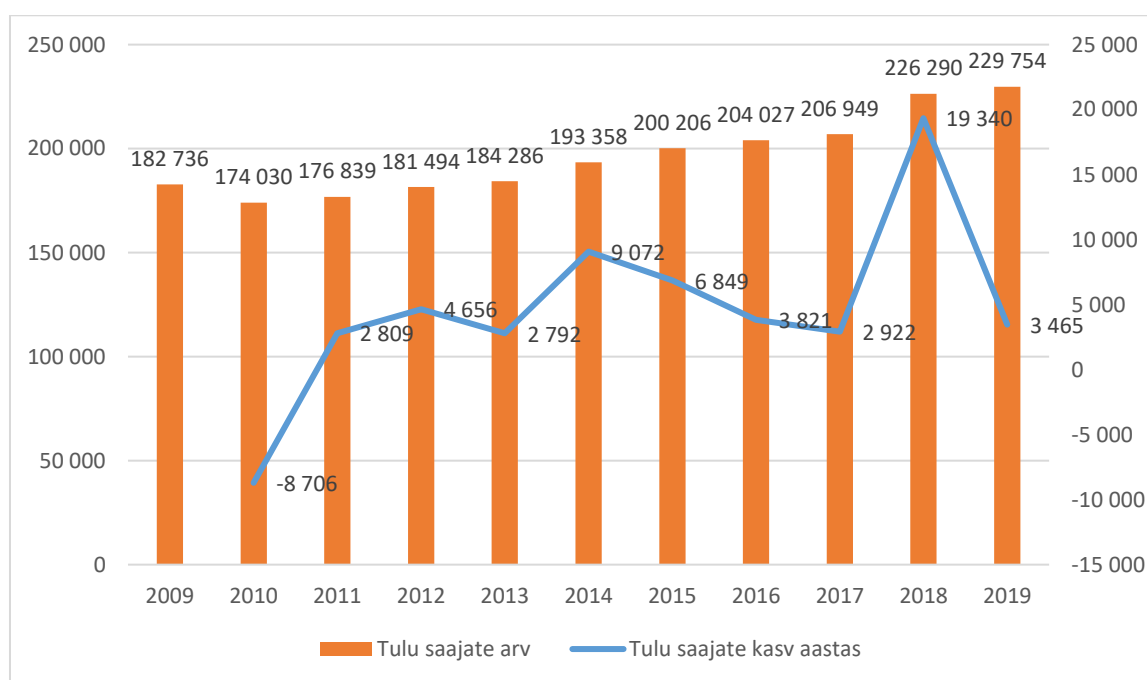
Enim on tallinlaste tööjõudu hõivanud hulgi- ja jaekaubanduse valdkond, kus töötab üle viiendiku kõigist tööga hõivatud isikutest. Haldus- ja abitegevustega ning veonduse ja laondusega tegeleb mõlemas ligikaudu kümnendik töötajatest. Mõnevõrra väiksemate töötajate arvuga on info- ja sidevaldkond, kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevuse, ehitus- ning majutus- ja toitlustusvaldkond.

Joonis 32. Tööga hõivatud isikute arv majanduslikult aktiivsetes ettevõtetes

Tallinlaste sissetulekud

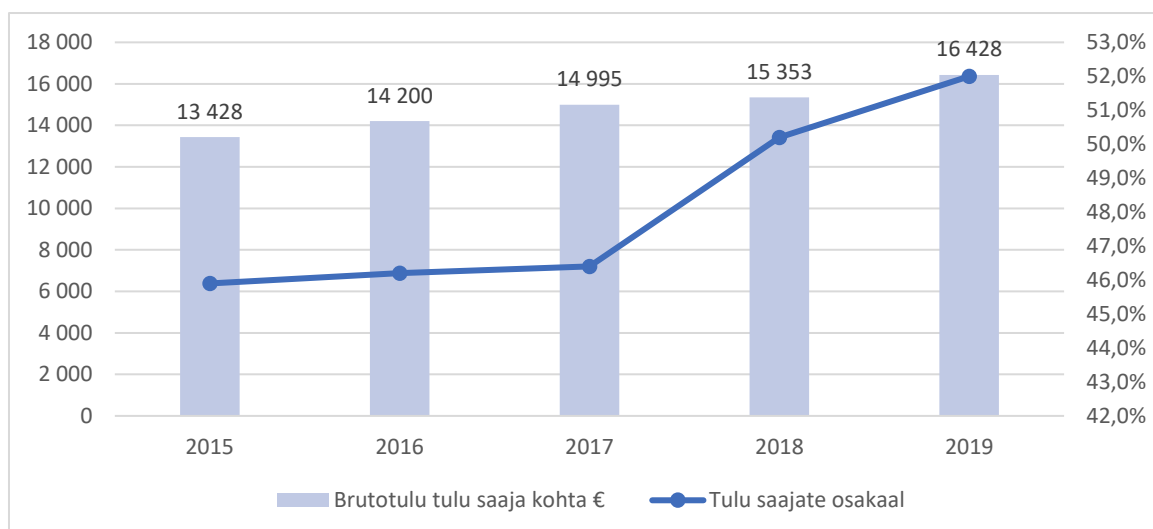
Tulu saavate linlaste arv on viimase kümnendi jooksul järjepidevalt kasvanud, v.a 2010. aastal, kus üldise majanduskeskkonna järsk langus tõi ka Tallinnas kaasa tööhõive suure languse (näiteks 2010. aasta märtsis oli Tallinnas 28 807 registreeritud töötut). Majanduse järgnev taastumine, suurenenud tööhõive ning viimastel aastatel ka linna elanikkonna kasv on alates 2011. aastast järjepidevalt suurendanud ka linna tulusaajate arvu (2018. aasta oluline tulusaajate kasv tuleneb siiski osaliselt rahvastikuregistri metoodika muutustest). Tulusaajate arvu suurenemine on oluline ka linnaeelarve tulude täitumise seisukohast, sest füüsilise isiku tulumaks on linna olulisim tuluaallikas. Linna 2020. aasta eelarve kõigist tuludest moodustab tulumaks ligi 63%.

Joonis 33. Tulu saajad ning nende aastane muutus¹¹Tallinnas

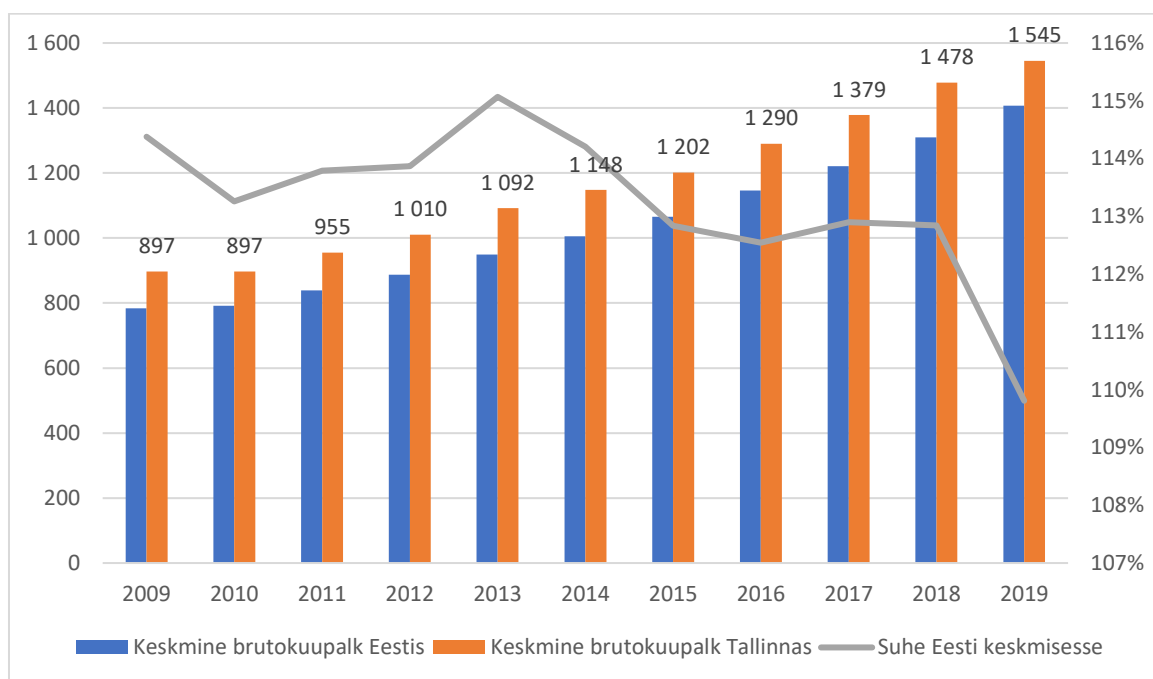
Eeskätt viimastel aastatel on tulu saavate linlaste arvu kasvuga kooskõlas kasvanud ka nende osatähtsus linlaste koguarvus. Kui eelnevatel aastatel varieerus tulu saavate tallinlaste suhe linlaste koguarvu vahemikus 45–46%, siis 2019. aastal oli suhtarv juba 52%. Lisaks sellele on viimastel aastatel tuntavalt kasvanud ka linlaste sissetulekud. Kui 2017. aastal oli keskmine aastane brutotulu ühe Tallinna linna tulusaaja kohta ca 15,3 tuhat eurot, siis kahe aastaga kasvas see peaaegu 1 200 euro võrra, olles 2019. aastal 16,5 tuhat eurot tulu saaja kohta. Siin on põhjuseks eeskätt viimaste aastate kiire palgakasv.

¹¹ Ebaoproportsionaalselt suur tulu saajate muutus 2018. aastal tuleneb rahvastikuregistri arvestuse metoodika muutusest seoses mitteresidentide elukoha aadressi määratlemisega.

Joonis 34. Tulu saajate osakaal elanikest ning brutotulu tulu saaja kohta aastas Tallinnas €

Tallinlaste keskmine brutopalk on viimase kümnendi vältel jätkuvalt kasvanud. Samuti on palgad pealinnas (ja ka Harju maakonnas) olnud järjepidevalt palju kõrgemad kui Eesti teistes regioonides. Kuigi viimastel aastatel on Tallinna ja Eesti keskmise palgataseme vahe hakanud mõnevõrra vähenema.

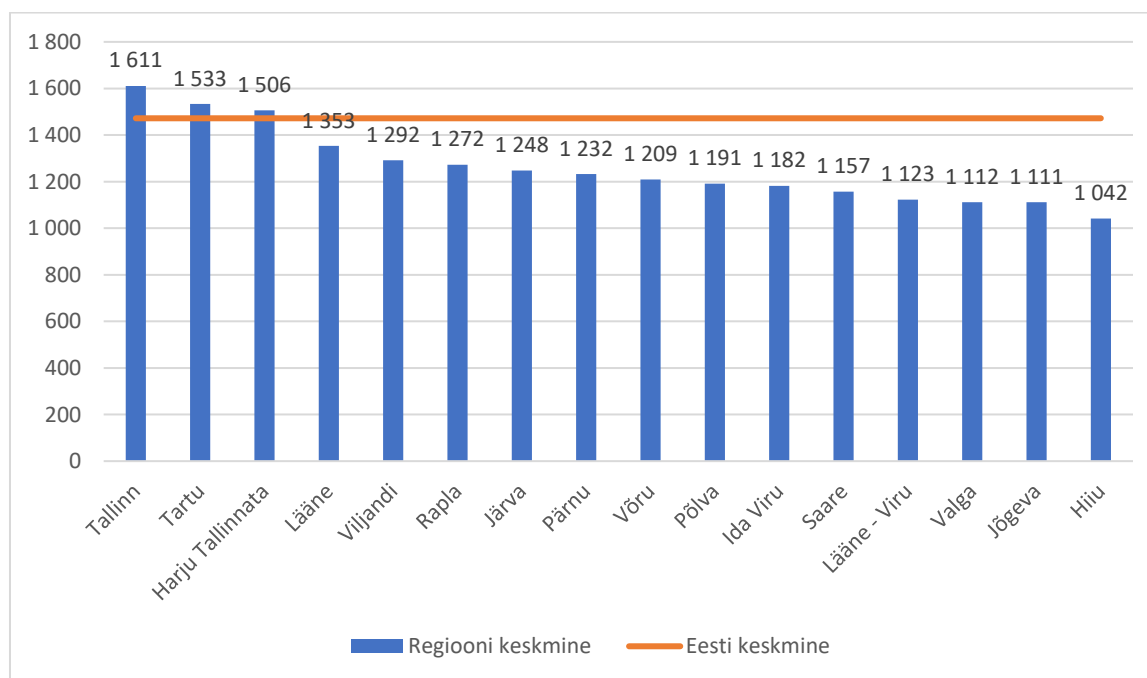

Joonis 35. Keskmine brutokuupalk Tallinnas ja Eestis (€/kuu)

Eesti keskmine brutopalk on ülekaalukalt Balti riikide kõrgeim ning ka viimaste aastate kasvunumbrid on muljetavaldavad. Näiteks kasvas Eesti keskmine brutopalk 2019. aasta kolmandas kvartalis aastataguse ajaga võrreldes 8,2%, 1397 euroni. Lätis oli kasv küll natuke kõrgem, 8,3%, kuid keskmine palk jääb Eesti omale kõvasti alla, olles vaid 1091 eurot, mis on ühtlasi ka Balti riikide madalaim näitaja.

Leedu keskmine palk kerkis samal perioodil küll muljetavaldavalt 9,2% ehk 1317,6 euroni, ent silmas tuleb pidada, et alates 2019. aastast on Leedu brutotasu sees ka sotsiaalmaks. Sotsiaalmaksu tasumine sai töötaja kohustuseks, sestap korrutati kõik tasud 2019. aasta jaanuaris läbi kordajaga 1,29. Sarnaselt Eestiga on nii Lätis kui ka Leedus piirkondlikud erinevused suured ning kõrgeim palk on pealinna ümbruses. Näiteks kui Harjumaal oli keskmine palk 2019. aasta kolmandas kvartalis 1519 eurot, siis Leedu pealinna Vilniuse ümbruses 1459 eurot (ehk Eestiga võrreldavana 1131 eurot, mis on enam-vähem Lääne-Viru maakonna tase).

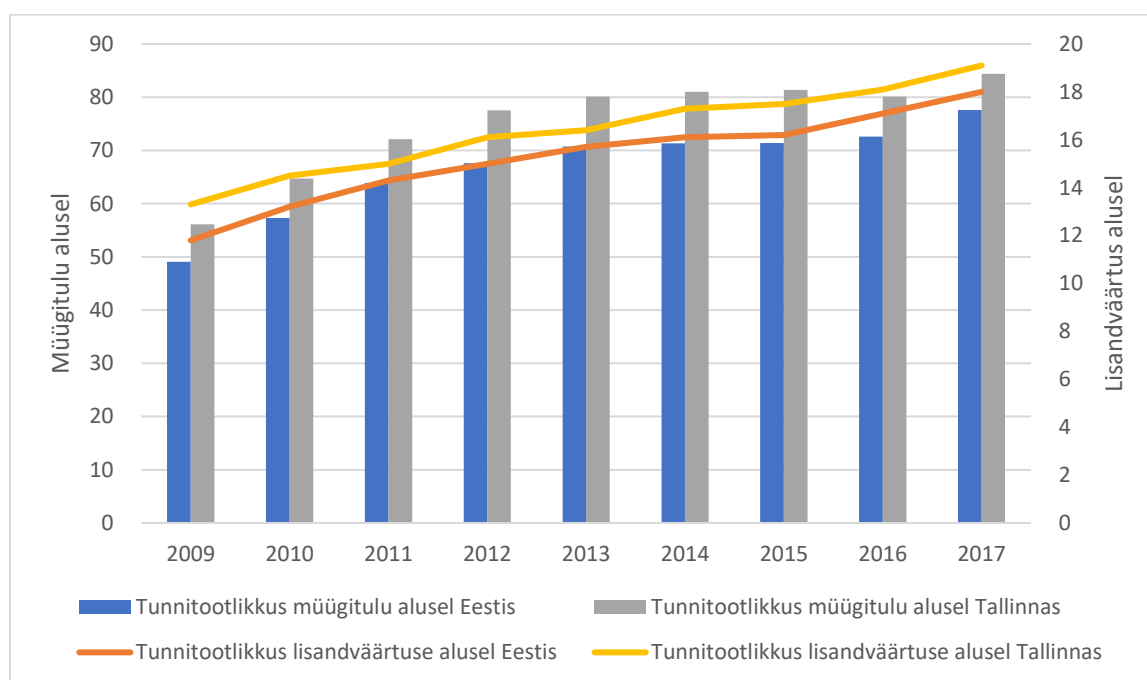
Vaadeldes Eesti piirkondlikke erisusi, peab tõdema, et praegusajal on brutopalka taseme erinevus regiooniti üsnagi suur. Kui 2019. aasta IV kvartali keskmine brutopalk Eestis oli 1472 eurot, siis selle taseme ületasid vaid kolm regiooni – Tallinn, Tartu maakond ja Harju maakond Tallinna linnata. Pingerea esimese, Tallinna ja viimase, Hiiu maakonna keskmise brutopalka vahe oli 569 eurot, seega moodustas keskmine brutopalk Hiiumaal vaid 65% Tallinnas makstavast. Siinkohal on asjakohane arvestada ka seda, et Tallinna osakaal on ca 54% brutopalka kogusumma jaotusest Eestis tervikuna. Teisiti öeldes määrab riigi keskmise palga taseme suuresti just pealinn koos seda ümbritsevate omavalitsustega.

Joonis 36. Keskmine brutopalk Eestis 2019. a IV kvartal €

Tootlikkuse näitajad

Palga ja inimeste tulude kasvuga samal ajal on suurenenud ettevõtete tootlikkus, seda nii Tallinna linnas kui ka Eestis tervikuna. 20 ja enama hõivatud töötajaga ettevõtete arvestuses (2017. aastal oli taolisi ettevõtteid Eestis kokku 3598, millest Tallinnas asus 1644 ja kus töötas aasta keskmisena vastavalt 264 507 ja 134 622 inimest) oli tunnitootlikkus müügitulu alusel¹² Eestis keskmiselt 78 eurot ja Tallinnas 84 eurot. Lisandväärtuse¹³ alusel¹⁴ arvutatud keskmine tunnitootlikkus Eestis oli 18 eurot ja vastav väärtus Tallinnas 19 eurot. Siinkohal on asjakohane märkida, et Tallinnas paiknevate ettevõtete tootlikkuse näitajad on harjumuspäraselt mõnevõrra suuremad kui Eestis keskmiselt.

Joonis 37. Ettevõtete (20 ja enama hõivatuga) tootlikkuse näitajad Tallinnas ja Eestis tervikuna €

Ka tööviljakus hõivatu kohta ületab Tallinna linnas jätkuvalt Eesti keskmist. 2017. aastal oli Tallinna linnas tööviljakus hõivatu kohta müügitulu alusel¹⁵ 144 tuhat eurot ja lisandväärtuse alusel¹⁶ arvutatuna 33 tuhat eurot. Eesti keskmised näitajad olid vastavalt 134 tuhat ja 31 tuhat eurot.

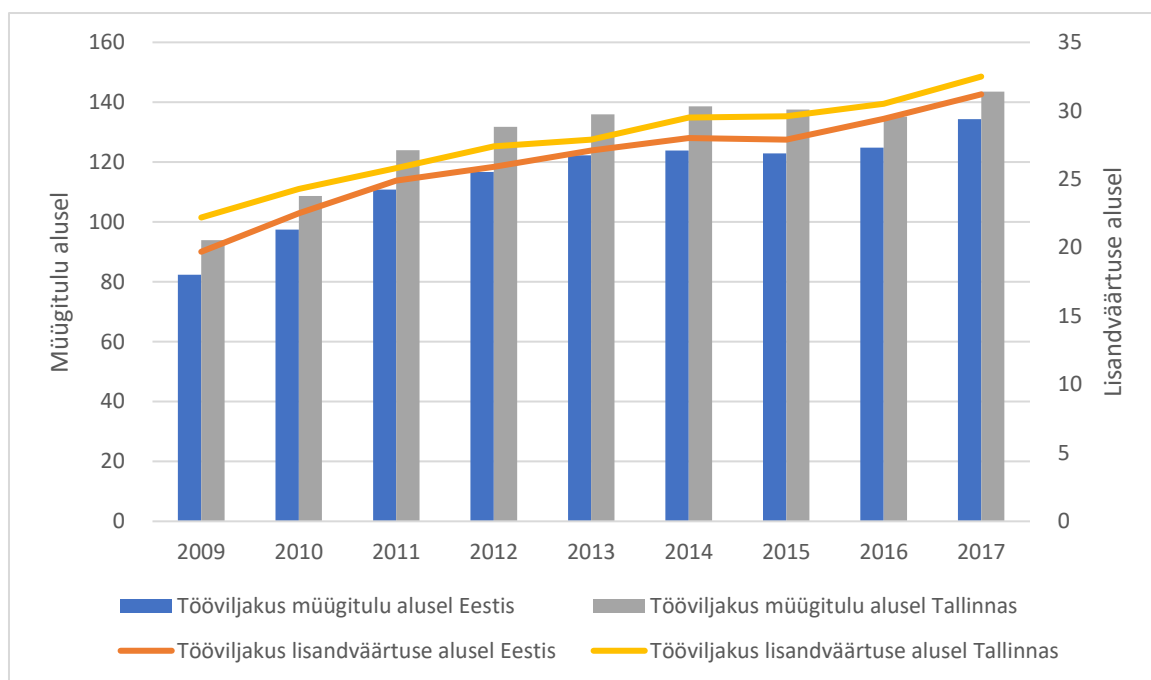
¹² Tootlikkus = (müügitulu + tulu tegevuskulude sihtfinantseerimisest) / töötatud tundide arv

¹³ Müügitulu + muud äritulud (v.a kasum põhivara müügist ja ümberhindlusest, tulu põhivara sihtfinantseerimisest) – kulud kokku – muud ärikulud (v.a kahjum põhivara müügist ja ümberhindlusest) + tööjõukulud + kulum + lõpetamata ja valmistoodangu varude muutus (aruandeaasta lõpu ja alguse vahe) + oma tarbeks valmistatud põhivara

¹⁴ Tootlikkus = lisandväärtus / töötatud tundide arv

¹⁵ Töövilkas = (müügitulu + tulu tegevuskulude sihtfinantseerimisest) / tööga hõivatud isikute arv

¹⁶ Töövilkas = lisandväärtus / tööga hõivatud isikute arv

Joonis 38. Töövõljalaste hõivatu kohta 20 ja enama hõivatuga ettevõtetes (tuhat €)

Kauba- ja reisijatevedu

Tallinn on ajalooline merekaubanduslinn ning linna sadamate kaudu liigub suur osa Eesti kaubavoogudest. Viimase kümnendi jooksul on Tallinna sadamat läbiva kaubaveo kogus üsnagi palju vähenenud. Kui 2010. aastal käideldi Tallinna sadamas kokku 36,3 miljonit tonni kaupu, siis 2018. aastaks oli see langenud 20,4 miljoni tonnini, mis on napilt 56% esialgsest. Tõsi, kaubavedu Eesti põhisadamate¹⁷ kaudu on ka tervikuna tuntavalt vähenenud. Kui 2010. aastal oli see 43,6 miljonit tonni, siis 2018. aastal vaid 33,8 miljonit tonni, mis on vaid 78% eelnevast. Sellega seoses on vähenenud ka läbi Tallinna sadama liikuvate kaubavoogude osakaal Eesti põhisadamate kaubaveos tervikuna. Kui 2010. aastal liikus läbi Tallinna sadama 83% Eesti kaubaveost, siis 2018. aastaks oli see langenud 60%ni. Kindlasti on nimetatud suhtarvu languse taga ka Eesti põhisadamate omavahelisest konkurentsist (kaubagruppide kaupa) tingitud teatud turuosa langus, kuid olulisem põhjus on siiski läbi Eesti sadamate liikuvate transiidimahtude üldine vähenemine. Samas on transiitkaupade veol sadamate kaubakäibes tähtis osa praegugi. 2016. aastal andis transiitkauba vedu 54% sadamate kaubamahust (18,1 miljoni tonni), sadamates lastiti 12,7 miljonit tonni transiitkaupa ning lossiti 5,4 miljonit tonni transiitkaupa.

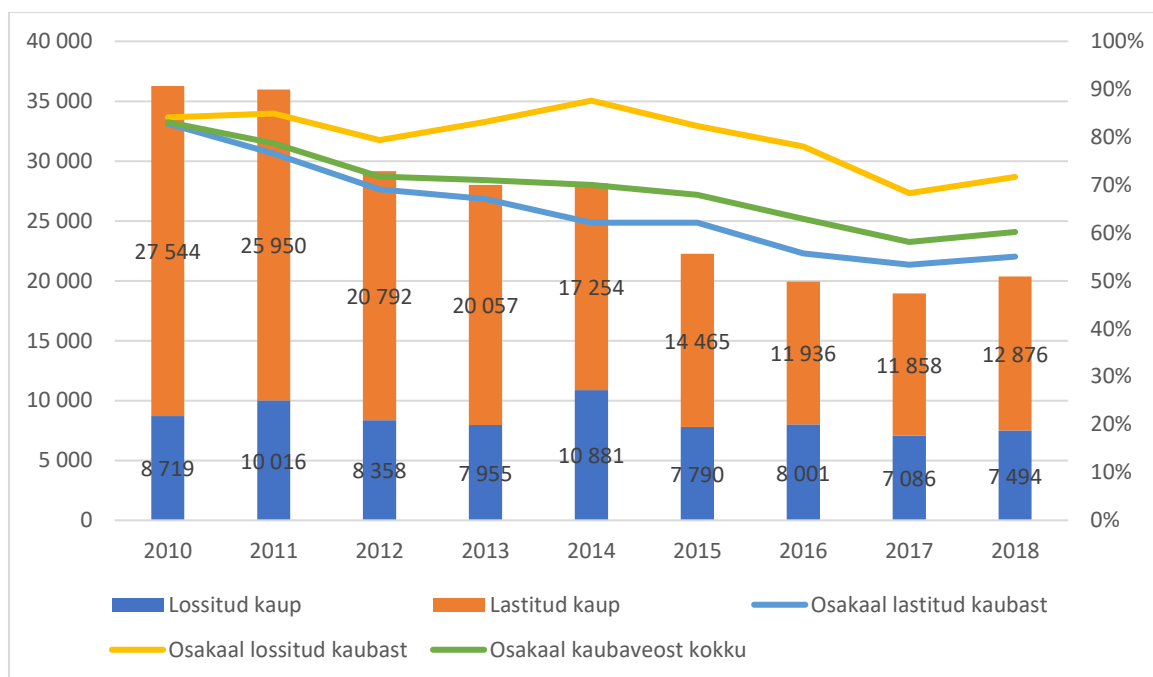
Viimase 20 aasta Eesti sadamate kaubamahu rekord jääb aastasse 2006, mil see oli 49,8 miljonit tonni. Eelmise kümnendi lõpus ehk 2007. aastal lastiti ja lossiti sadamates 44,8 miljonit tonni kaupa ehk 1,3 korda rohkem kui 2019. aastal. 2017. aastal vähenes lastimise maht sadamates võrreldes 2007. aastaga 1,6, kuid lossimise maht suurenes 1,4 korda.

Viimastel aastatel on Venemaa oma sadamaid arendanud ja seni Balti riike läbinud kaubavedu on Venemaa sadamatesse suundunud. Kaupade lastimise mahu vähenemist on mõjutanud transiitkaupade veo vähenemine raudteel, seda peamiselt naftatoodete puhul. Samal ajal on suurenenud väetiste, segakaupade ja puidu lastimise maht. Kaupade lossimine Eesti sadamates on kasvanud peamiselt segakaupade ehk koos transporditavate eri liiki kaupade veo suurenemise tõttu. Nii on ka Tallinna sadama kaubamahud kahanenud eeskätt vedellasti vähenemise mõjul, teiste lastiliikide maht on isegi teatud määral kasvanud.

Viimastel aastatel on kaubamahu käitlemine sadamates aga suurenenud. Laevade lastimine moodustas 2019. aastal sadamate kaubamahust ligi kaks kolmandikku ehk 25,3 miljonit tonni. Kaupa lossiti 12,2 miljonit tonni ulatuses. 2018. aastaga võrreldes lastiti sadamates 3,4% ja lossiti 7,7% rohkem kaupa. Sadamate kaudu veetud põhikaubagrupid olid aastal 2019 ja 2018 suuresti samad. Põhiliselt veeti laevadega põllumajandus-, metsandus-, kaevandus-, keemia- ja rafineeritud kütusetooteid. Suurenes metallimaakide ja muude kaevandus- ja karjääritoodete, kemikaalide, keemiatoodete, keemiliste kiudude ning kummi- ja plasttoodete vedu, vähenes aga veelgi koksi ja rafineeritud naftatoodete vedu.

Võrreldes Läti ja Leeduga on Eesti sadamates kaubamaht väiksem. Kui aastal 2014 oli Eesti sadamates kaubamaht suurem kui Leedus, siis 2018. aastal oli Leedu kaubamaht Eesti omast juba peaaegu poole suurem – 52,5 miljonit tonni. Läti sadamad on Balti riikidest konkurentsitult suurima kauba käitlemise mahuga, 2014.–2018. aastal jäid Läti sadamate kaubaveod vahemikku 60–70 miljonit tonni aastas.

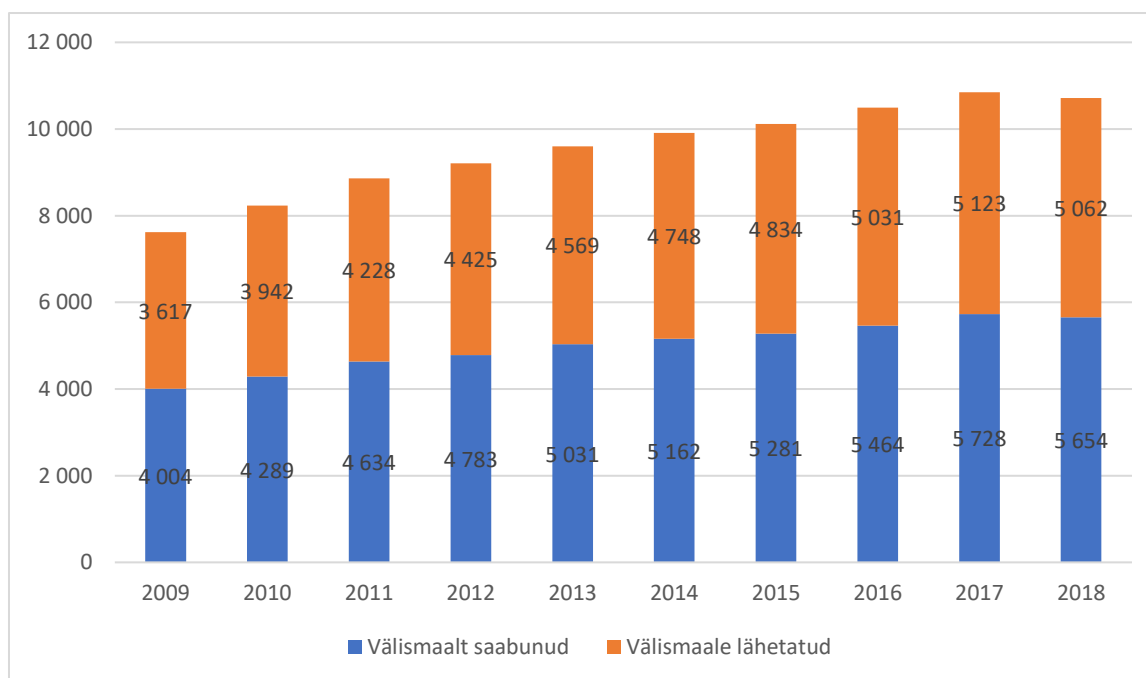
¹⁷ Kogumi moodustavad Veeteede Ameti sadamate loetelus olevat Eesti 5 suuremat statistilist sadamat (koosneb ühest või mitmest sadamast, mis on võimelised laevade ja lasti liikumist registreerima ja mida tavaliselt kontrollib üks sadama valdaja), s.o Kunda, Pärnu, Sillamäe, Vene-Balti ja Tallinna sadam ning Paldiski Põhjasadam.

Joonis 39. Kaubavedu Tallinna Sadama kaudu ja osakaal Eesti põhisadamate kaubaveost (tuhat tonni)

Tallinna Sadama reisijate arv on kasvanud viimased 12 aastat järjest. 2019. aastal läbis Tallinna Sadama sadamaid 10,64 miljonit reisijat, mis on 2018. aastaga võrreldes 20 381 reisijat rohkem. Olulisema osa kasvu on andnud Eesti ja Soome vaheline reisiliiklus Tallinna-Helsingi ja Muuga-Vuosaari liinidel ning panuse andis ka kruisireisijate järjekordne rekord: 2018. aastal oli neid 660 tuhat – ristluslaevaga saabunute arv on kümnendiga kasvanud ligi 1,6 korda.

Enamikku reisijaid teenindatakse Eesti suurimas turismiväravas – Vanasadamas. Kõige populaarsem laevaliin oli 2019. aastal Tallinna-Helsingi liin (8,8 miljonit reisijat), järgnes Tallinna-Stockholmi liin (933 tuhat reisijat). Kõige reisijarohkem kuu on traditsiooniliselt juuli, 2019. aastal läbis siis linna sadamaid kokku 1,66 miljonit inimest; kõige vähem ehk 526 404 reisijat liikus jaanuaris. Kõikidest sadamaid läbinud reisijatest suurima osa moodustasid Soome kodakondsed, neile järgnesid Eesti, Saksa, Rootsi, Venemaa, Ameerika Ühendriikide ja Hiina kodanikud. Viimastel aastatel on mõnevõrra vähenenud soomlaste arv, kasvanud on Saksamaa, Hiina, Ukraina, Läti ja Venemaa kodakondsusega reisijate arv.

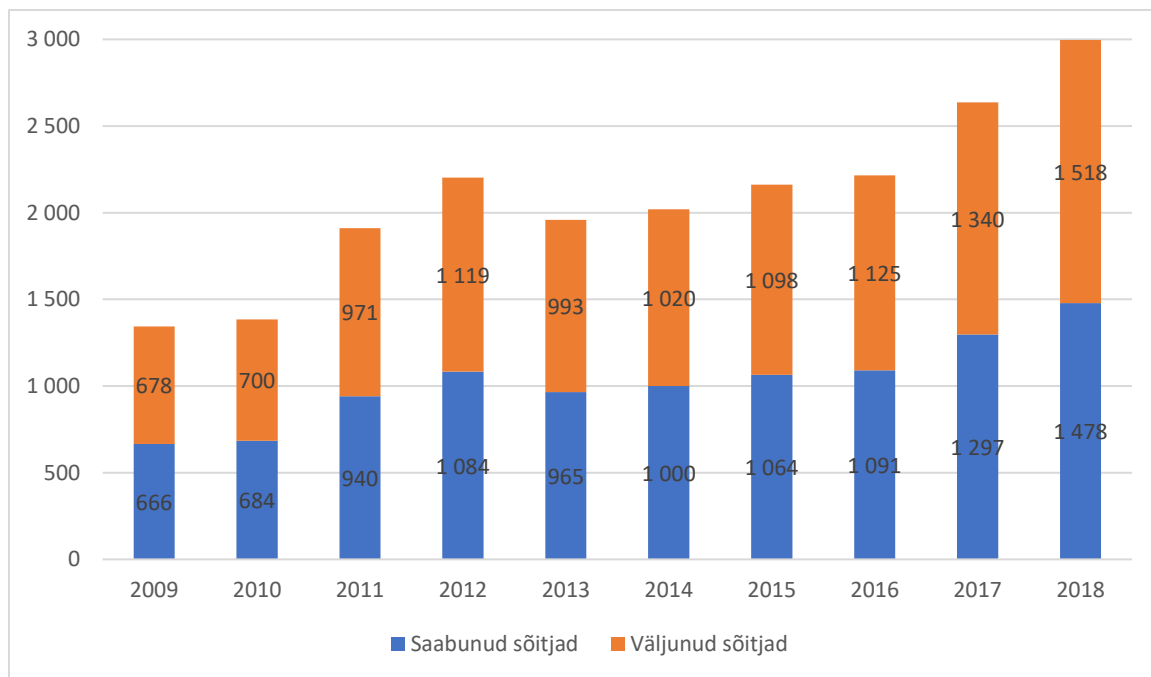

Joonis 40. Rahvusvaheline reisiliiklus sadamate kaudu (tuhat reisijat aastas)

Tallinna lennujaam on Eesti riigi suurim õhuvärv, mida läbib aastas juba ligikaudu kolm miljonit inimest.

Tallinna lennujaam on teinud suuri investeeringuid lennuohutuse ja reisijate mugavuse parandamiseks. Kuni aastani 2020 plaanitakse investeerida kokku 130 miljonit eurot. 2016. aastal käivitus viimaste aastakümnete suurim ehitusprojekt: lennurada sai täies pikkuses uue katte ja 410 meetri jagu pikkust juurde. 2017. aastal valmisid ka uus VIP-kompleks, julgestuskontrolliala, transporditerminal ning reisijatele avati lennujaama ja kesklinna vaheline trammiliin. 2018. aasta lõpus valmis Eesti suurim parkimismaja, kus on üle 1200 parkimiskoha.

Kuna eelneval kümnendil on reisijate arv jõudsalt kasvanud, võib sellele tuginedes hinnata, et Tallinna lennujaama reisijateveo optimaalne piir – võttes arvesse nii eestlaste sissetulekute kasvu kui ka äritegevuse hoogustumist – on aastaks 2030 viis miljonit reisijat aastas. Seda silmas pidades alustati 2019. aastal ka reisiterminali laiendamist. Siinkohal on oluline arvestada ka seda, et viimasel ajal on laienenud nii mitmedki lähiriikide lennujaamad. Riia lennujaam lõpetas laienduse mõne aja eest, parasjagu laieneb Vantaa lennujaam Helsingis, väga aktiivne on ka Varssavi lennujaam, mis plaanib ehitada Varssavi lähedale uue sõlmjaama.

Joonis 41. Lennuliiklus Tallinna lennujaama kaudu (tuhat reisijat aastas)

Turism

Turismi üldnäitajad

Turism täidab olulist rolli Eesti üldises majandusarengus, kuna turismiturul toimuv on tihedalt seotud teiste majandussektoritega – turism mõjutab järjest enam kõiki Eesti majandusnäitajaid, muu hulgas eksporti ja investeeringuid, tööhõivet ja piirkondade arengut. Tulu välisturismist on Eestis teiste Euroopa riikidega võrreldes muljetavaldav, Maailma Turismiorganisatsiooni (UNWTO) andmetel¹⁸ ligi 1400 dollarit elaniku kohta. Sellega oleme koos Rootsi ja Baltimaade seas esirinnas ning ületame paljude Euroopa riikide, sh Prantsusmaa ja Itaalia taset. Turismimajanduse osatähtsus Eesti SKP-s¹⁹ ja tööhõives on kaudseid mõjusid arvestades umbes 8%²⁰ ning turism annab suure panuse kogu Eesti ekspordituludesse.

2019. a turismiteenuste eksport oli 2,066 mld eurot. Kasv võrreldes eelneva aastaga oli 4,4% ehk 86,7 mln eurot. Arvuliselt andsid veidi üle poole kasvust ehk 46,1 mln eurot välisresidentide maksed Eesti transpordiettevõtetele ja veidi alla poole ehk 40,6 mln eurot välisresidentide kulutused Eestis.

Tabel 2. Turismiteenuste eksport²¹ (mln €)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	muutus 2019/2018	
<i>Meretransport</i>	238,3	257,0	290,8	273,8	273,4	269,6	271,8	2,2	1%
<i>Õhustransport</i>	49,8	45,6	49,1	50,9	110,5	172,7	221,4	48,7	28%
<i>Raudteetransport</i>	0,7	0,7	0,1	0,0	0,0	0,6	1,3	0,7	117%
<i>Maanteetransport</i>	9,0	9,6	10,8	12,4	25,1	20,8	15,3	-5,5	-26%
<i>Reisitransport kokku (välisresidentide maksed Eesti transpordiettevõtetele)</i>	297,8	312,9	360,8	337,1	409,0	463,7	509,8	46,1	10%
<i>Reisiteenused (välisresidentide kulutused Eestis)</i>	1 255,8	1 400,6	1 346,9	1 389,6	1 464,9	1 515,7	1 556,3	40,6	2,7%
<i>Turismiteenuste eksport kokku</i>	1 553,6	1 713,5	1 707,7	1 726,7	1 873,9	1 979,4	2 066,1	86,7	4,4%

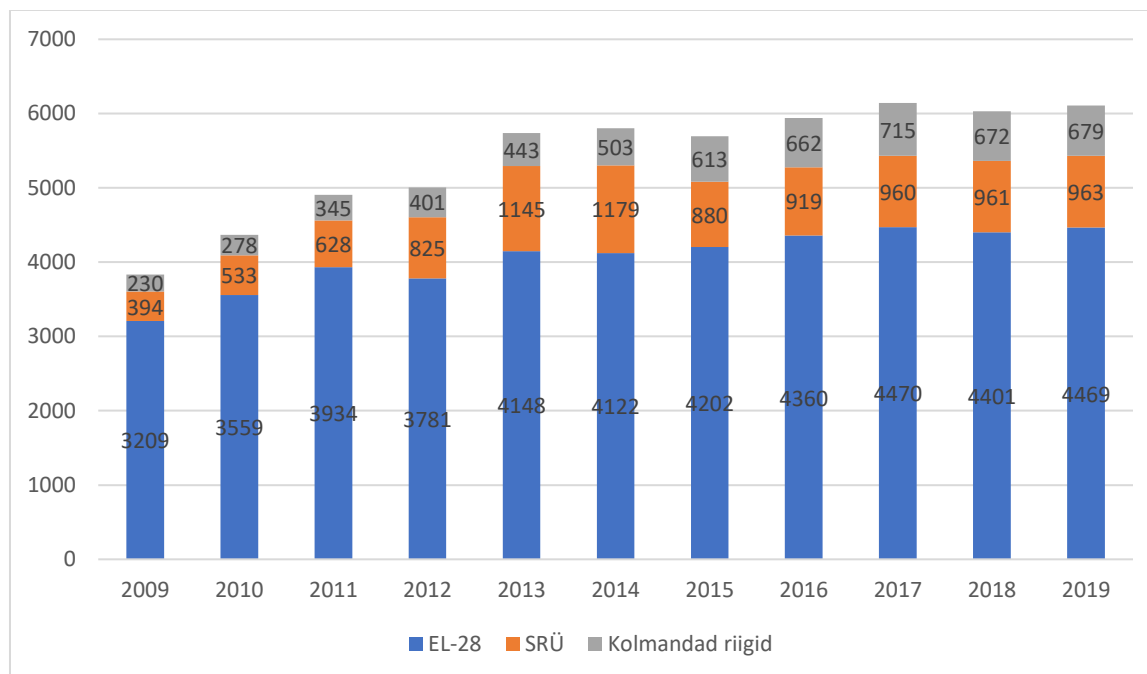
¹⁸ <https://www.unwto.org/country-profile-inbound-tourism>

¹⁹ Täpsemalt on Tallinna väliskülastajate kaupade ja teenuste tarbimisest tulenevast mõjust linna majandusele (st ettevõtete ja töötajate arvule, maksutulule, turismi lisandväärtusele, turismi sisemajanduse koguproduktile) võimalik lugeda Tallinna Ettevõtlusameti tellitud uuringust „[Välisturismi mõju Tallinna majandusele](#)“, mille on koostanud Statistikaamet.

²⁰ Statistikaamet kasutab turismimajanduse otsese ja kaudse mõju hindamiseks turismi satelliitarvepidamist. Värskeimad turismi satelliitarvepidamise andmed on avaldatud 2015. aasta kohta. Toona oli turismi sisemajanduse koguproduktiks nii otsest kui ka kaudset mõju arvestades 1,64 miljardit eurot, mis moodustas riigi SKP-st 7,9%. Välisturismi osatähtsus sellest oli hinnanguliselt 72%.

²¹ Andmed on esialgsed ja tavapäraselt korrigeerib Eesti Pank neid vähesel määral veel mitu korda (järgmistel kordadel juunis ja septembris).

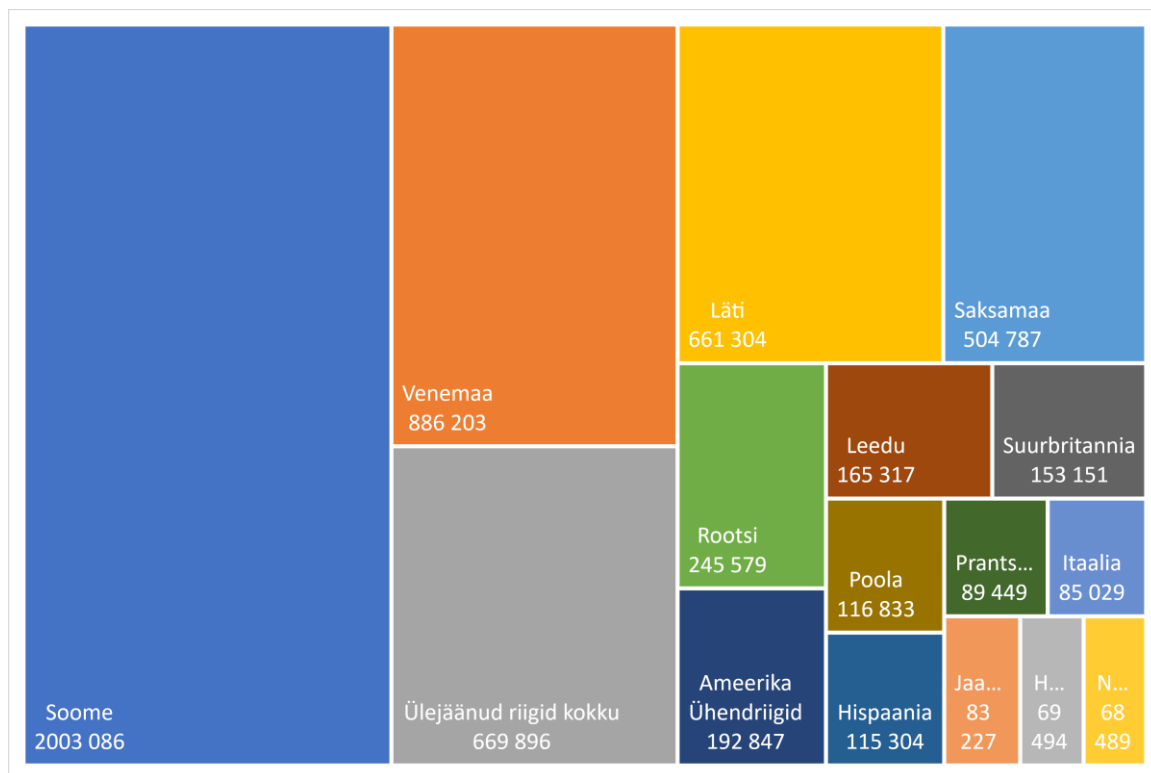
2019. aastal püstitas väliturism rekordi neljandat, siseturism seitsmendat aastat järjest. Rekordilised tulemused saavutas Eesti turismisektor kõiges: välis- ja siseturistide arvus, ööbimiste arvus ja turismitulus. Väliturismi kasvu taga on huvi tõus peaaegu kõigilt turgudelt, kuigi enamik ehk 60% ööbimistest langes nelja riigi ehk Soome, Venemaa, Läti ja Saksamaa arvele.

Joonis 42. Eesti väliskülastuste arv lähteriikide kaupa (tuhandetes)

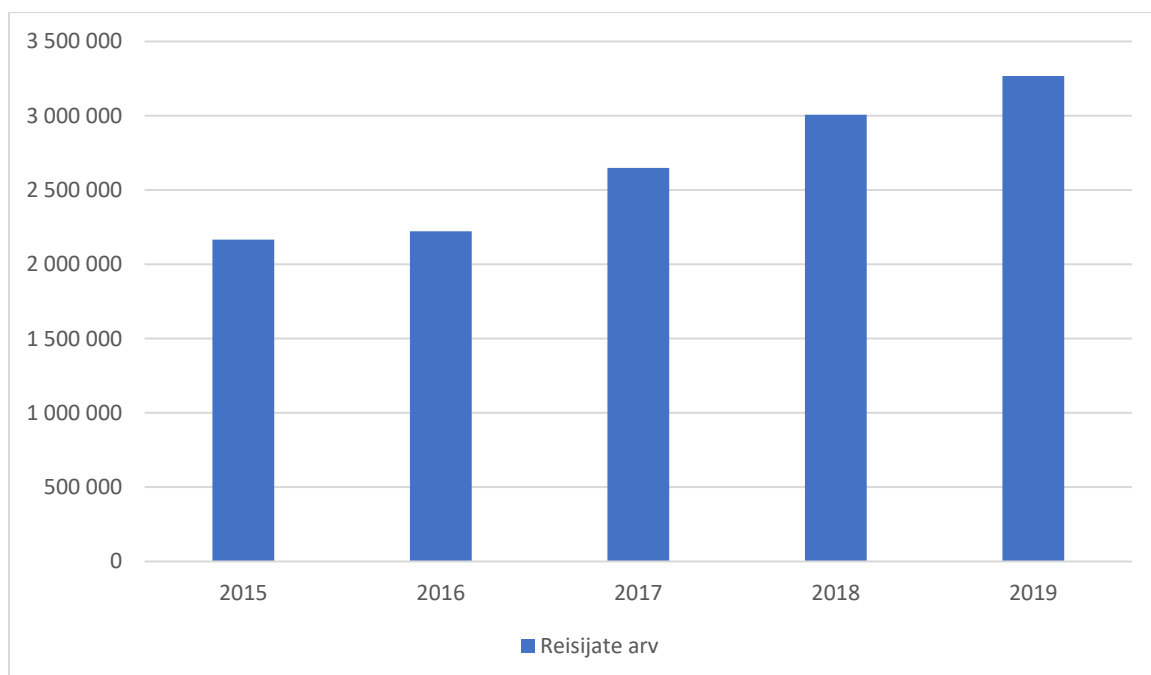
2019. aastal külastasid välisriikide elanikud Eestit 6,1 miljonil korral, mida on ca 1% rohkem kui eelneval aastal. Ühepäevakülastused moodustasid kõikidest külastustest 45%, mida on ligi 2% vähem kui aasta varem. Mitme päeva külastused moodustasid kõikidest külastustest 55% ning neid tehti 100 000 võrra rohkem kui aasta eest. Jätakuvalt külastab Eestit kõige enam turiste Soomest, kolmandik ehk veidi enam kui 2 miljonit külastajat saabus sellest riigist, kuigi võrreldes eelneva aastaga vähenes nende arv peaaegu 2%. 15% külastustest tehti Venemaalt, 11% Lätist ning 8% Saksamaalt. Belgiast, Leedust ja Taanist pärit külastajate arv kasvas üle 10%. Väliskülastajad kulutasid Eestis üle 1,4 miljardi euro²².

²² Väliskülastajate kulutuste leidmiseks on Statistikaamet koos Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusega teinud väliskülastajate uuringu, viimati 2017. aastal. Eestit väisanud ühepäevakülastajad kulutasid siis keskmiselt 79 eurot ja mitmepäevakülastajad keskmiselt 258 eurot külastuse kohta. OÜ Positium LBS ja Eesti Panga koostööna kogutud ja avaldatud mobiilpositsioneerimise andmete ja eelnimetatud uuringu alusel on hinnanguliselt määratud kulutuste suurus.

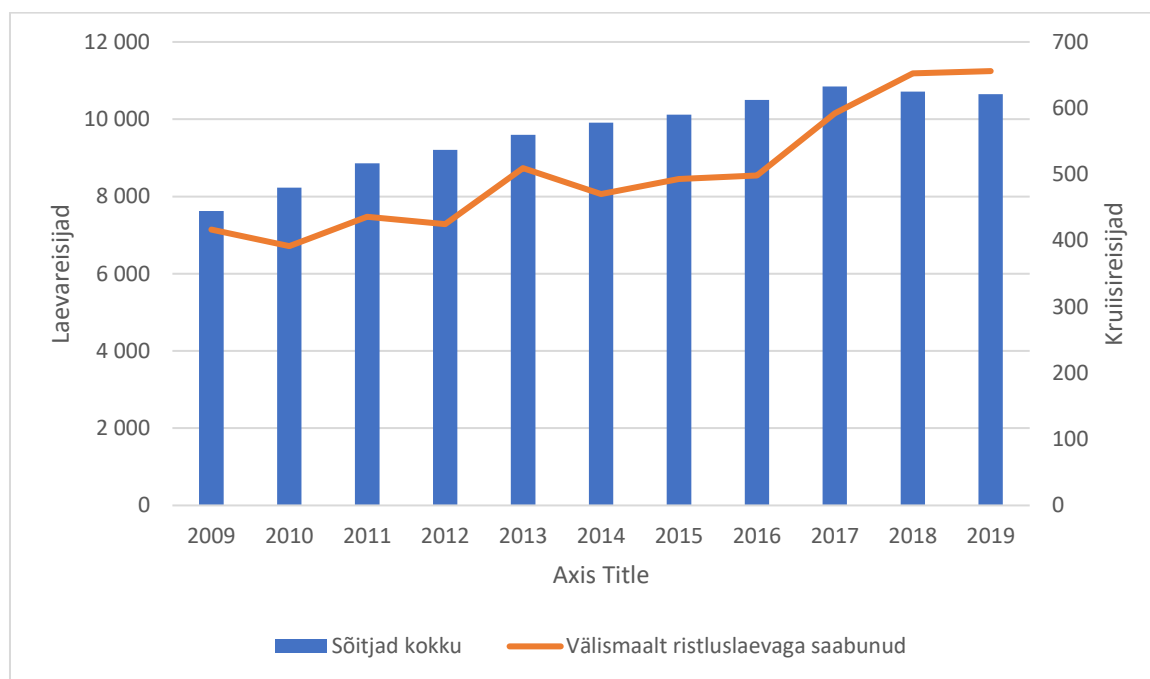
Joonis 43. Välisküllastuste arv lähteriikidest 2019. a

Tallinna lennujaamas teenindati 2019. aastal kokku 3,26 miljonit reisijat, mis on 9% enam, kui seda oli 2018. aastal. Tallinnast lennati 36 sihtkohta, sh aasta läbi toimusid lennud 28 sihtkohta.

Joonis 44. Lennureisijate arv Tallinna lennujaamas

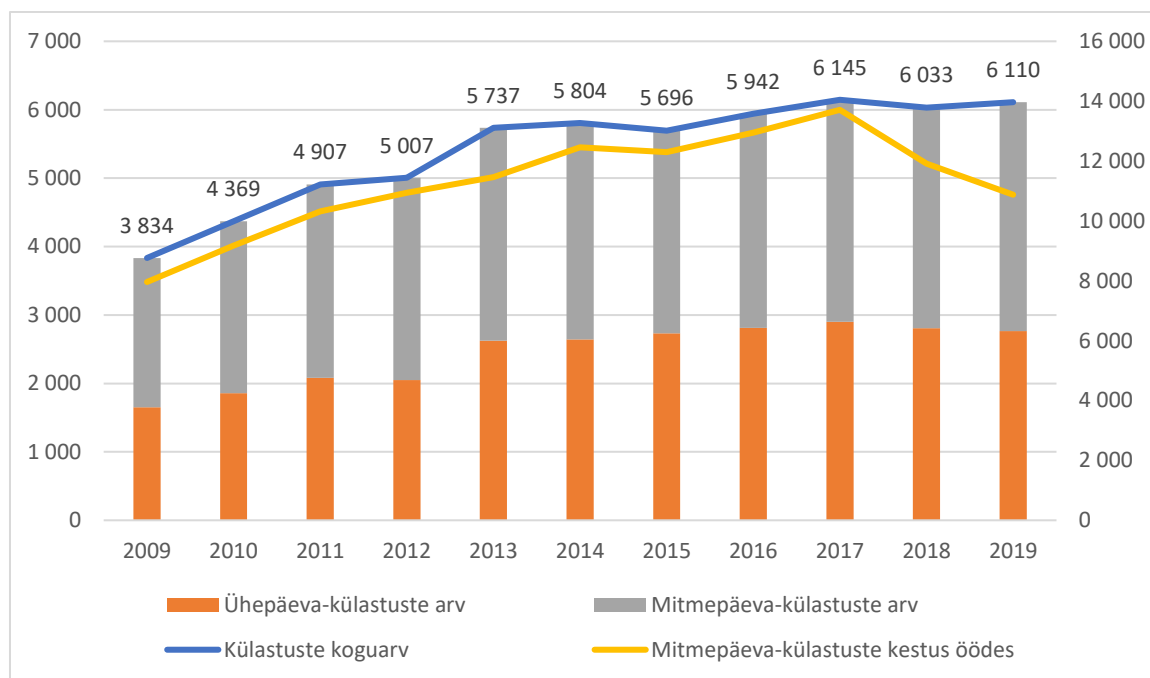
Laevareisijate arv on viimase kümnendi vältel järjepidevalt kasvanud, kuigi viimasel neljal aastal on toimunud teatud stabiliseerumine. Kruisireisijate arv on jätkuvalt suurenenud. 2019. aastal läbis Tallinna Vanasadamat ca 10,7 miljonit reisijat. Kõige populaarsem laevaliin oli Tallinna-Helsingi liin, kus liikles 8,8 miljonit inimest. Sellele järgnes Tallinna-Stockholmi liin 933 000 reisijaga. Kruisilaevad töid Tallinnaga tutvuma üle 656 tuhande inimese.

Joonis 45. Laevareisijate arv Tallinna Vanasadamal (tuhandetes)

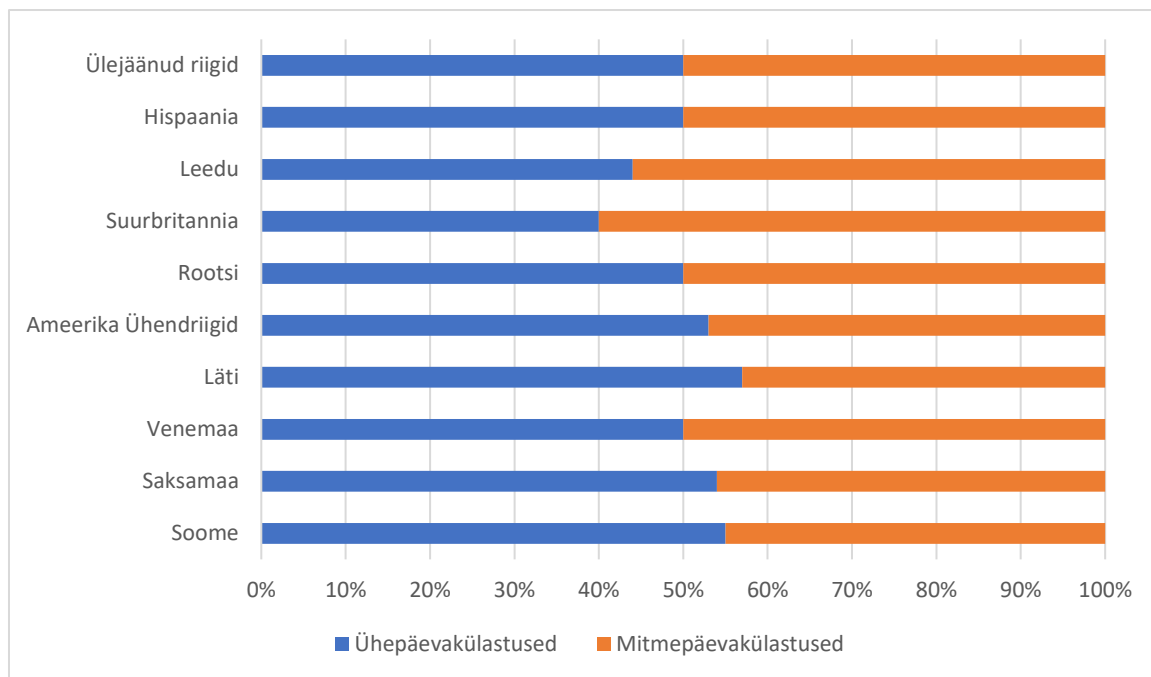
Tallinna külastuste kestus

Vaadeldes viimase kümnendi näitajaid, võib täheldada külastuste arvu hoogsat tõusu. Samas vähenes 2018. aastal külastuse suhteline kestus. Seda võib selgitada eeskätt Soome turistide käitumise muutumisega: viimasel paaril aastal on nad hakanud eelistama lühemaajalisi külastusi. Teisalt on hoogustunud kruiisiturism (s.o valdavalt lühiajalised külastused), näiteks 2019. aastal oli kõigist Tallinna külastanutest kruiisituriste juba ca 15%. Küll on aga alates 2019. aasta teisest poolest mitme päeva külastuste arv taas mõnevõrra stabiliseerunud.

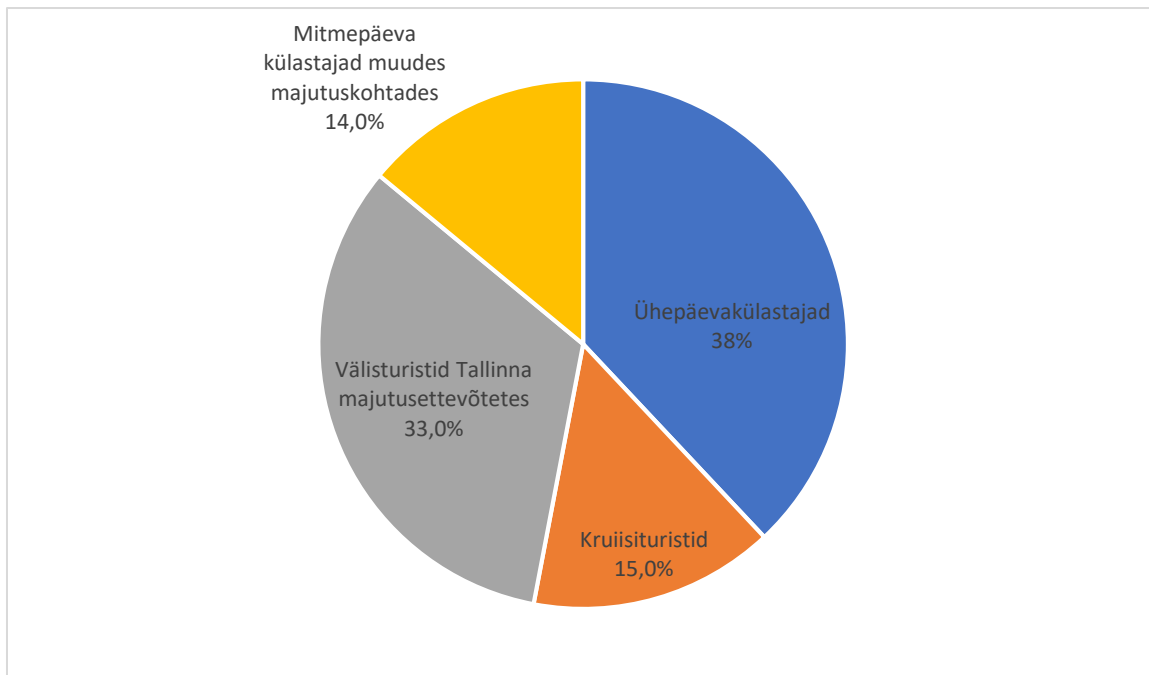
Joonis 46. Väliskülastajate reisirid Eestisse (tuhandetes) ja külastuste kestus

On tavapärane, et Eestisse tehtud välisreiside vältel külastatakse üldjuhtumina ka Tallinna. 2019. aastal külastas kõigist Eestisse tulnud välisriikide kodanikest Tallinna 74%, neid külastusi oli kokku 4,5 miljonit. Veidi enam kui poole ehk 53% kõigist külastustest moodustasid ühepäevakülastused, mida aasta vältel tehti ligi 2,4 miljonit.

Joonis 47. Tallinna külastuste kestus linna enim külastanud riikide kodanike poolt 2019. a

Ühepäevakülastustest omakorda 27% langes kruisireisijate arvele. Mitmepäevakülastuste osakaal moodustas 47% kõikidest reisidest ning nende arv ja osakaal kõikidest Tallinna väliskülastustest on kasvanud – 2019. aastal oli neid kokku ligi 2,2 miljonit. Külastajatest, kes viibisid Tallinnas enam kui ühe päeva, peatus sõprade-tuttavate juures või muudes majutuskohades ligikaudu 30%. Võrdluseks võib ütelda, et 2019. aastal külastas linna iga tallinlase kohta kümme välisriikide elanikku.

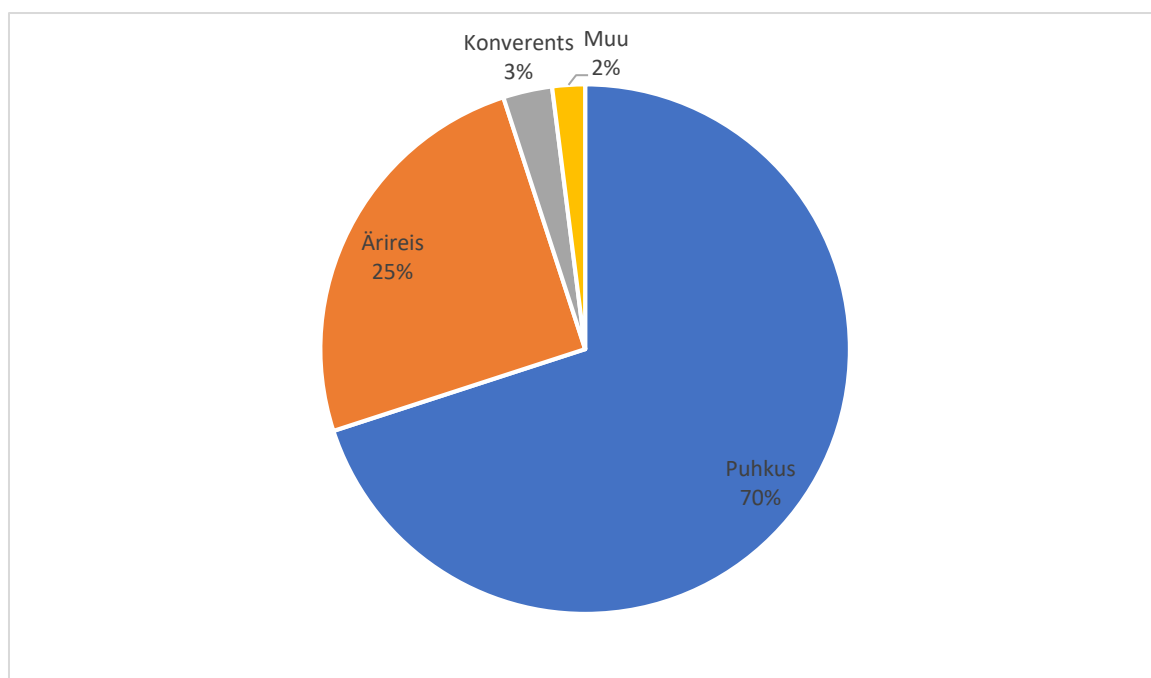

Joonis 48. Väliskülastajad Tallinnas 2019. a

2019. aastal oli 70% väliskülastajate Tallinna külastamise eesmärk puhkuseks, mille osakaal võrreldes eelneva aastaga kasvas 2%. Ärireiside osakaal oli 25%. Konverentsiturismi eesmärgil külastajaid oli vaid 3%, protsendi võrra vähem kui eelneval aastal. Eestit tervikuna külastas ligi 60 000 konverentsidelegaati²³ ehk 10% rohkem kui 2018. aastal. Väidetavalt kaotab Eesti kahjuks siiski igal aastal kümneid konverentse ja hinnanguliselt 20 miljonit eurot tulu²⁴ sobivate suurte konverentsiruumide puudumise tõttu Tallinnas.

²³ MTÜ Eesti Konverentsibüroo andmetel toimus Tallinnas 2019. aastal üle 600 suurema rahvusvahelise konverentsi, millega seoses külastas Eestit ligi 60 000 välisdelegaati. Suured rahvusvahelised konverentsid töid Eesti majandusse eelmisel aastal hinnanguliselt ligi 54 miljonit eurot tulu nii otse turismisektorile kui ka paljudele teistele valdkondadele.

²⁴ <https://www.eas.ee/2019-aastal-pustitas-valisturism-rekordi-neljandat-siseturism-seitsmendat-aastat-jarjest/>, <https://www.puhkaeestis.ee/et/turismiprofessionaalile/turismi-suur-plaan-kuni-2024/ariturism-ja-rahvusvahelised-sundmused>

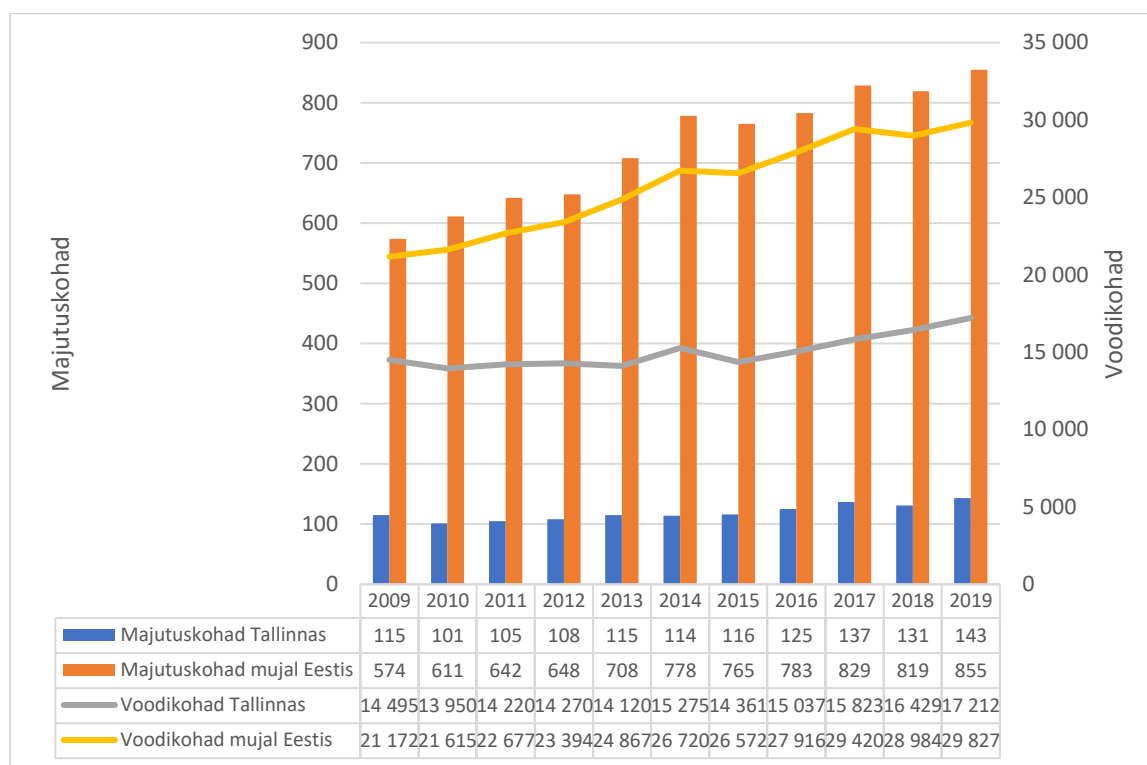

Joonis 49. Välisturistid Tallinna majutusettevõtetes reisi eesmärgi järgi 2019. a

Majutusettevõtted Tallinnas

2019. aasta lõpus oli Eestis kokku 998 majutusk kohta, millest 143 ehk 14% paiknes Tallinnas. Samas moodustas Tallinna osakaal kõigist Eestis majutatud turistidest ja ööbimistest 47%. Tallinna majutuspaigad on üldiselt suuremad kui mujal Eestis ning seega on Tallinnas ka suurem osa Eestis müügis olevatest tubadest²⁵. Tallinnas oli 2019. aastal majutusasutustes kokku 17 212 voodik kohta, mis moodustab 37% Eesti vastavast näitajast.

Viimastel aastatel on lisaks ööbimistele majutusasutustes kasvanud hüppeliselt ka ööbimine üüripindadel. Kui 2017. aastal lisasid üüripinnad ainuüksi AirBnB-s majutusettevõtete ööbimistele 7–8%, siis 2018. aastal 11–12% ja mullu juba 14–15%. Ligi kolmandik ööbivatest välituristidest ööbib külaliskorterites ehk lühiajalistel rendipindadel. Nelja aasta jooksul on külaliskorterite arv kasvanud ligikaudu 2,3 korda. 2019. aastal oli kuude võrdluses lühiajaliste üüripindade pakkumine erinev, väikseim veebruaris (1922), suurim juulis (2845). 2019. aasta külaliskorterite kogutulu oli hinnanguliselt 28 miljonit eurot.

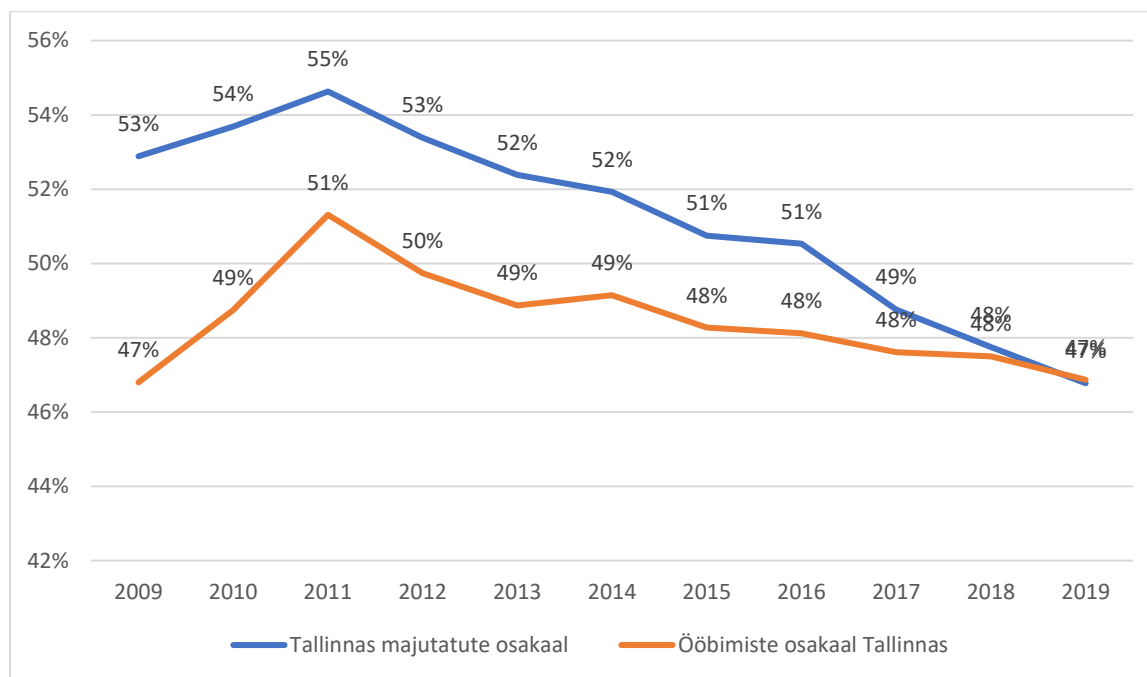

Joonis 50. Majutus- ja voodikohad Tallinnas ja mujal Eestis

Viimase kümnendi jooksul on Tallinna majutusasutustes majutatute osakaal Eesti kogunäitajast oluliselt ja jätkuvalt vähenenud. Väljaspool Tallinna on kerkinud hulgaliselt majutusasutusi, oluliselt on kasvanud näiteks spaade arv. Kui kõrghetkel, 2011. aastal majutati Tallinnas isegi kuni 55% kõigist Eesti

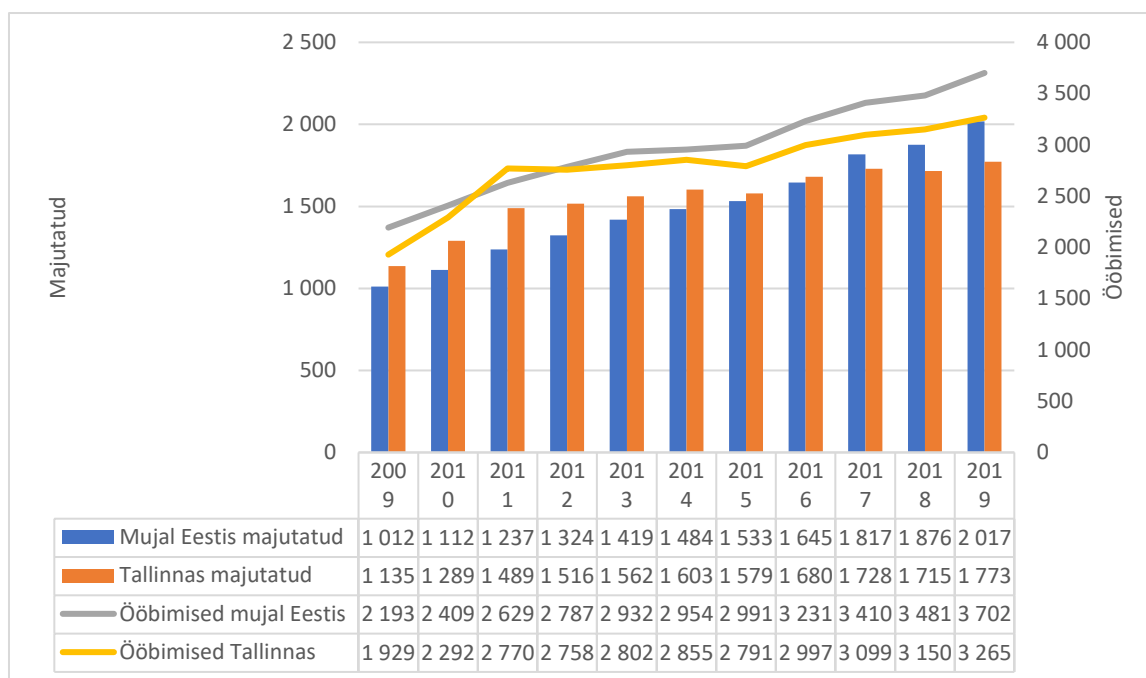
²⁵ Kokku oli 2019. aasta jooksul Tallinna majutusettevõtetes müügis 8213 tuba ning pakkumine on viimase nelja aasta jooksul kasvanud ligikaudu 12%. Majutusettevõtted teenisid majutusteenuse müügist 15,5 miljonit eurot. Tubade täitumus Tallinna majutusettevõtetes oli 64% ning keskmiseks hinnaks kujunes 48 eurot (ühe euro võrra rohkem kui aastal 2018).

turistidest, siis 2019. aastal oli see näitaja vaid 47%. Näitajat mõjutab kindlasti ka eeskätt viimastel aastatel hoogustunud siseturism. Samas on ööbimiste arvu langus olnud pigem lauge. Tallinna majutusettevõtetes peatutakse pikemalt, samuti on voodikohtade täitumuse näitaja Tallinna majutuasutustes palju suurem kui mujal Eestis, kus eeskätt puhkusereiside sesoonsus mõjutab enam ka ööbimiste arvu. Siinkohal on asjakohane märkida, et näiteks 2019. aastal kasvas väljaspool Tallinna ööbimiste koguarv peaaegu sama palju ehk 95 tuhande võrra kui Tallinnas, kus kasv oli 106 tuhat.

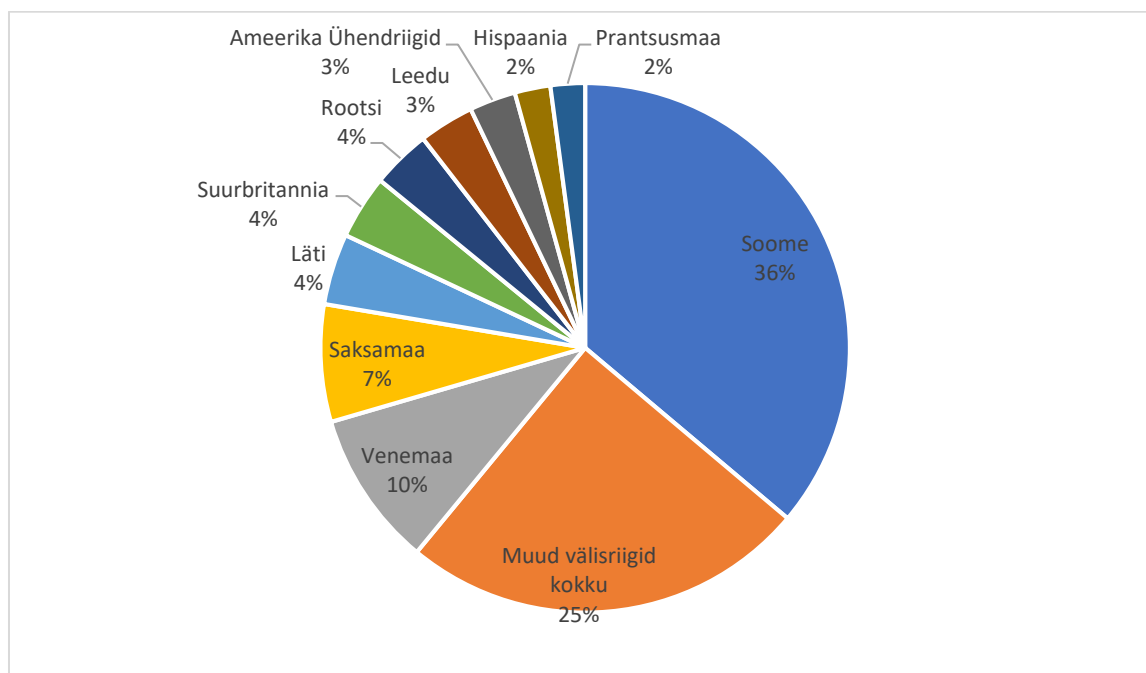
Joonis 51. Tallinna majutuasutustes majutatute ja ööbimiste osakaal Eestist tervikuna

2019. aastal ööbis Eesti majutusettevõtetes kokku 3,8 miljonit turisti, kellest 2,3 miljonit olid välituristid ja 1,5 miljonit siseturistid. Turistide koguarv kasvas 2018. aastaga võrreldes 5,5%. Veedetud ööde arv oli kokku 7 miljonit, sh välituristide ööbimisi 4,4 miljonit ja siseturistide ööbimisi 2,6 miljonit. Veedetud ööde arv kokku kasvas 2018. aastaga võrreldes 5%, sh välituristide ööbimised 5% ja siseturistide ööbimised 6%. Aasta kokkuvõttes kasvasid ööbimised majutusettevõtetes kokku peaaegu kõigilt peamistelt sihtturgudelt, kõige enam Lätist (+14%), Saksamaalt (+11%), Suurbritanniast (+12%), Venemaalt (+4%), Rootsist (+9%), Norrast (+7%) ja Leedust (+24%). Ainsa suurema turuna vähenesid ööbimised aasta kokkuvõttes Soomest (-1,8%), väiksema osakaaluga turgudest ööbimised Itaaliast ja Hispaaniast (vastavalt -13% ja -6%), mida 2018. aastal kasvasid Itaalia puhul sõjaväeline rotatsioon ning Hispaania puhul jalgpallivõistlus. Kergesse langusse jäi 2019. aastal ka Jaapan (-1%).

Joonis 52. Majutatud ja ööbimised Tallinnas ja mujal Eestis (tuhandetes)

Ligikaudu 70% Tallinna mitmepäevakülastajatest (2019. aastal kokku 2 156 100) peatus Tallinna majutusettevõtetes. Tallinna majutusettevõtetes peatus 2019. aastal 1,77 miljonit turisti, kes jäid majutusettevõttesse kokku 3,27 miljoniks ööks. Iga Tallinna elaniku kohta peatus Tallinna majutusettevõtetes 3,8 turisti. Neist 1,51 miljonit olid välituristid 2,81 miljoni ööbimisega, kusjuures välituriste oli Tallinna majutusettevõtetes 3% enam kui 2018. aastal ning nende ööbimiste arv kasvas 4% võrra.

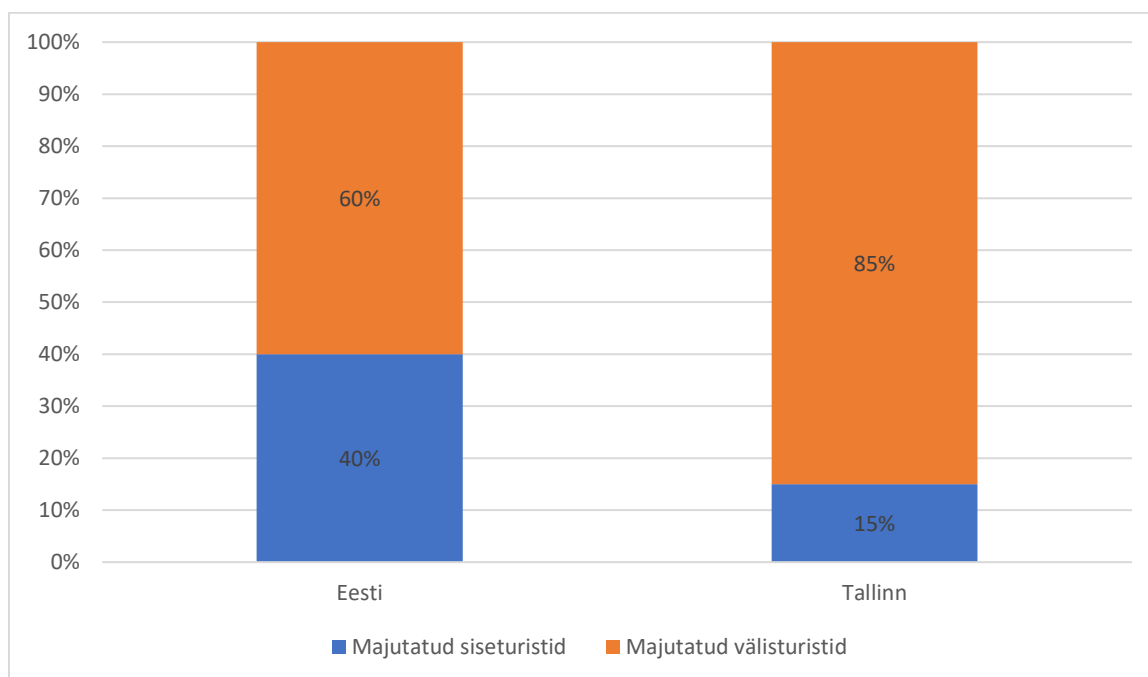

Joonis 53. Tallinna majutusettevõtetes peatunud välituristid lähteriigi järgi 2019. a

Tabel 3. Tallinna majutustevõtetes peatunud välisturistid lähteriigi järgi 2019. aastal ning võrdlus 2018. aastaga²⁶

Lähteriik	Arv	Muutus	Muutus %
Soome	546 832	-31 414	-5
Muud välisriigid kokku	375 741	35 780	11
Venemaa	143 990	3 787	3
Saksamaa	108 387	6 758	7
Läti	65 794	9 239	16
Suurbritannia	59 091	7 026	13
Rootsi	54 550	4 841	10
Leedu	51 052	10 732	27
Ameerika Ühendriigid	42 881	1 982	5
Hispaania	32 972	-2 174	-6
Prantsusmaa	31 843	3 850	14

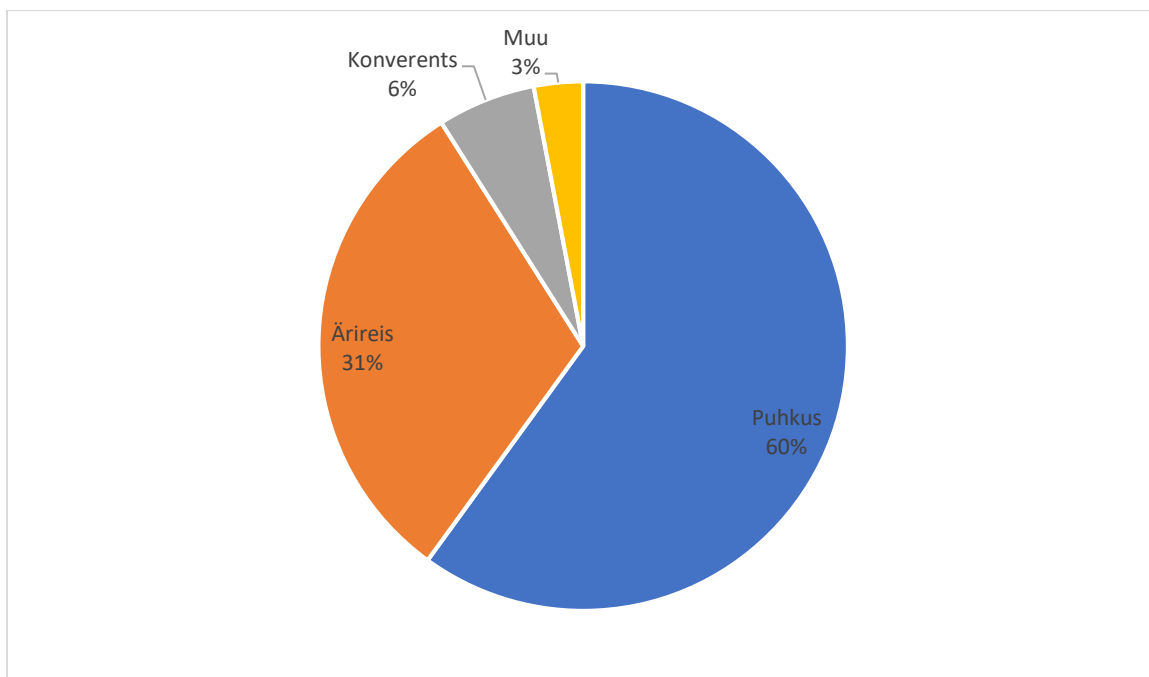
Siseturistid veetsid linna majutustevõtetes 2019. aasta vältel kokku 449 tuhat ööd. Võrreldes 2018. aastaga oli ka siseturiste 3% enam ning nende ööbimisi 4% rohkem. Tallinna majutustevõtetes peatub Eesti teiste regioonidega võrreldes märksa enam välisturiste – 2019. aastal moodustasid nad kõigist majutatutest 85%, kusjuures Eestis keskmiselt oli see näitaja vaid 60%. See näitab, et Tallinna-välised regioonid keskenduvad siiski enam sise- kui ka välisturismile.

Joonis 54. Majutatud turistide osakaal Tallinnas ja Eestis tervikuna 2019. a

Enamik majutatud siseturiste külastab Tallinna puhkuse eesmärgil, kuigi ligi kolmandik külastab pealinna ka äri vajadustest lähtuvalt. Konverentsituriste on Eestis-siseselt 6% kõigist majutatud külalistest ning muul eesmärgil reisitakse siia 2% juhtudel.

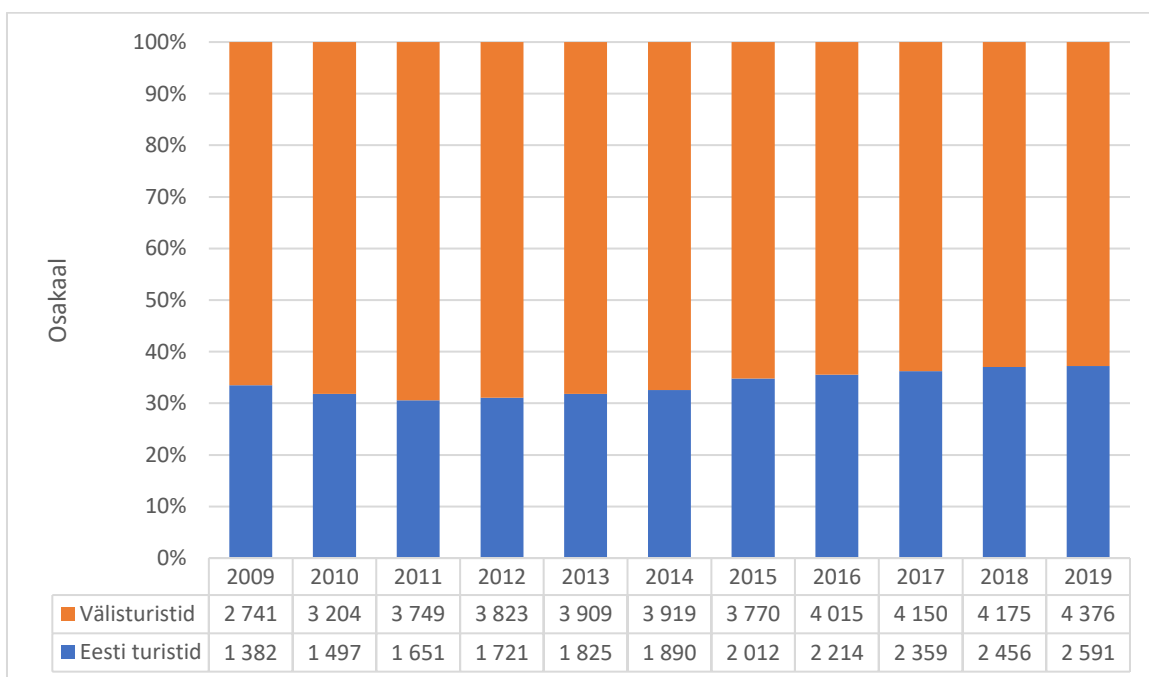
²⁶ https://www.visittallinn.ee/static/files/031/turismiaasta_2019_slaidid_190220.pdf

Joonis 55. Siseturistid Tallinna majutusettevõtetes reisi eesmärgi järgi 2019. a

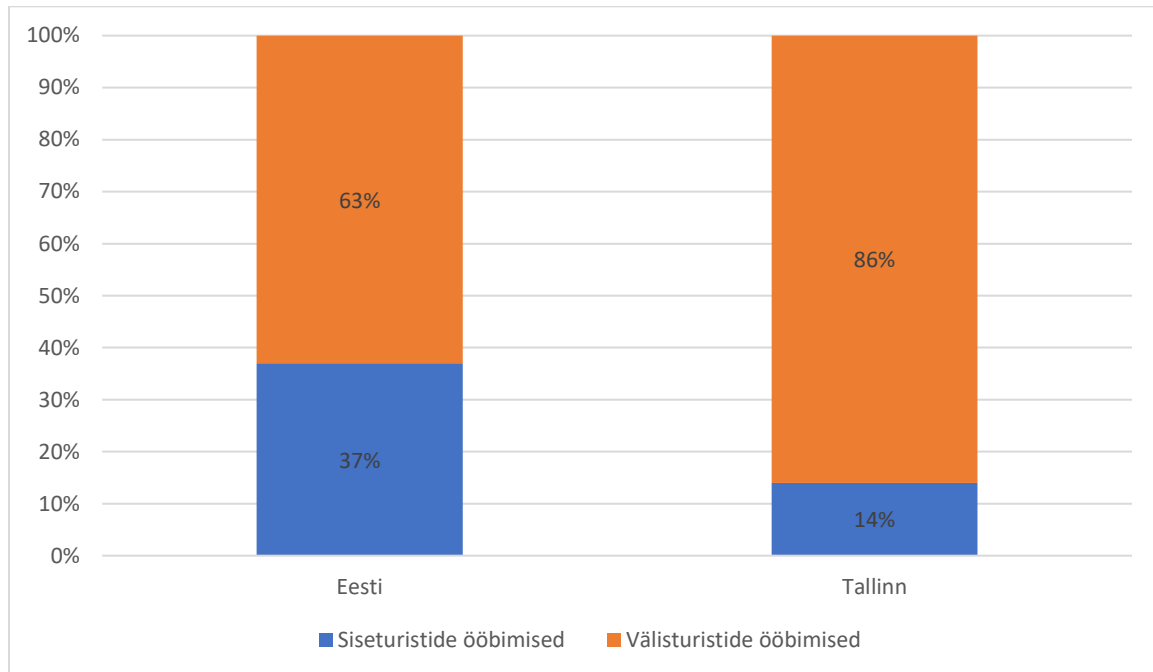
Ka ööbimiste osakaalus domineerivad Tallinnas välituristid. See on ka arusaadav, sest Tallinna külastavate Eesti elanike hulgas domineerivad eeskätt ühepäevakülastajad ning ööbima on paljudel tõenäoliselt võimalik jääda sugulaste, sõprade või tuttavate juurde.

2019. aastal Tallinna majutusettevõtetes ööbinud külastajate reisi keskmine pikkus oli 1,84 ööd. Siseturistid viibisid Tallinna majutusettevõtetes keskmiselt 1,73 ööd ja välituristid keskmiselt 1,86 ööd. Olulistest välisriikidest viibisid Tallinnas kõige pikemalt Suurbritannia kodanikud (keskmiselt 2,34 ööd), kõige lühemalt viibisid külalised Soomest (keskmiselt vaid 1,59 ööd).

Joonis 56. Majutatud sise- ja välisturistide ööbimiste osakaal (tuhandetes)

Siseturistide ööbimiste osakaal Tallinnas oli 2019. aastal vaid 14%, kuid siseturistide ööbimised on Eestis tervikuna aasta-aastalt mõnevõrra kasvanud. Nii moodustasid siseturistide ööbimised kõigist ööbimistest Eestis 37%, mis on viimase kümnendi kõrgeim näitaja.

Joonis 57. Turistide ööbimiste osakaal Tallinnas ja Eestis tervikuna 2019. a

Haridus

Alusharidus

Tallinnas on²⁷ 147 lasteaeda, nendest on Tallinna Haridusameti haldusalas 127²⁸ lasteaeda ja eraomandis 20 lasteaeda. Lasteaedade 1138 rühmas käib kokku enam kui 22 100 last. Munitsipaallasteaedades on rühmasid 1067, kus käib kokku u 21 100 last. Laste arv on pärast kiiret kasvu õppeaastatel 2009/2010 kuni 2013/2014 viimasel kuuel aastal järjepidevalt vähenenud. Rühmade arv on kahanenud mõnevõrra aeglasemalt, seega on keskmine laste arv rühmas vähenenud. Eralasteaedades käivate laste osakaal lasteaialaste koguarvust on viimasel kümnendil püsinud stabiilselt u 5% ringis – 71 rühmas käib 992 last. Laste arvu dünaamika muutus on sarnane munitsipaallasteaedadega.

Tabel 4. Lasteaedade, rühmade ja lasteaialaste arv Tallinnas

Õppeaasta	Kokku			Munitsipaallasteaiad			Eralasteaiad		
	Laste-asutusi	Rühmi	Lapsi	Laste-asutusi	Rühmi	Lapsi	Laste-asutusi	Rühmi	Lapsi
09/10	147	1 022	21 643	131	975	20 950	16	47	693
10/11	145	1 038	22 055	129	980	21 210	16	58	845
11/12	148	1 053	22 933	130	989	21 912	18	64	1 021
12/13	149	1 070	23 199	130	1 003	22 093	19	67	1 106
13/14	154	1 118	23 768	131	1 035	22 590	23	83	1 178
14/15	155	1 134	23 679	132	1 059	22 551	23	75	1 128
15/16	151	1 142	23 195	129	1 070	22 149	22	72	1 046
16/17	150	1 145	22 672	128	1 069	21 639	22	76	1 033
17/18	147	1 142	22 295	126	1 068	21 282	21	74	1 013
18/19	147	1 138	22 115	127	1 067	21 123	20	71	992

Munitsipaallasteaedadest käib eesti õppekeele rühmades 13 700 last ehk 65% lastest, vene õppekeele rühmades 6300 last (30%) ja keelekümbelrühmades 1100 last (5%). Kümne aasta taguse ajaga võrreldes on laste arv eesti õppekeele rühmades paarisaja võrra suurem, vene õppekeele rühmades kaheksasaja lapse võrra väiksem ning keelekümbelrühmades on toimunud enam kui neljakordne eestikeelse õppe kasv.

Tabel 5. Munitsipaalomandis lasteaedade, rühmade ja laste arv õppekeelte kaupa

Õppeaasta	Eestikeelne õpe			Venekeelne õpe			Keelekümbel		
	Asutusi	Rühmi	Lapsi	Asutusi	Rühmi	Lapsi	Asutusi	Rühmi	Lapsi
09/10	102	635	13 556	47	327	7 100	5	11	244
10/11	100	637	13 699	47	326	7 115	9	16	373
11/12	100	648	14 280	46	321	7 176	10	19	433
12/13	102	659	14 436	46	317	7 032	15	26	602

²⁷ Siin ja edaspidi andmed õppeaasta 2018/2019 kohta

²⁸ Sh lasteaiaühmad kahes erivajadustega laste õppele keskendunud koolis –Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikoolis ja Tallinna Heleni Koolis.

13/14	104	684	14 820	46	326	7 194	14	24	556
14/15	105	701	14 843	47	324	6 945	19	33	740
15/16	108	729	15 065	47	324	6 721	8	16	339
16/17	107	727	14 686	47	321	6 494	9	21	459
17/18	98	704	13 793	46	319	6 475	22	45	1 014
18/19	99	705	13 708	46	312	6 305	26	50	1 110

Keskmine laste arv nii eesti kui ka vene õppekeele rühmades on viimasel kümnel aastal vähenenud, vastavalt 21,3-lt 19,4 lapseni ja 21,7-lt 20,2 lapseni rühmas, keelekümblusrühmades on näitaja jäänud stabiilseks ehk keskmiselt 22,2 last rühmas. Sõimerühmades (274) käib 4040 last (19%), laste arv on vähenenud 6% ja keskmine laste arv rühmas on vähenenud 18,3-lt 16,3-ni.

Erivajadustega laste rühmi on 28 asutuses, kokku on 65 rühma 604 lapsega (2,9%). Sobitusrühmi (erivajadustega lapsed koos teiste lastega) on 16 asutuses: kokku 32 rühma 520 lapsega (2,5%). Laste arv erivajadustega laste rühmades on kümne aastaga kasvanud 13% ja sobitusrühmades 150%.

Kõige rohkem munitsipaalomandis lasteasutusi on Lasnamäe linnaosas ja Kesklinnas, vastavalt 29 ja 26, rühmade arvu järgi Lasnamäe ja Mustamäe linnaosas. Lasteaedade kogupinda on enam kui 200 000 m². Suurima laste arvuga rühmad on Kesklinna, Haabersti ja Nõmme lasteaedades, vähima laste arvuga rühmad Mustamäe lasteaedades.

Tabel 6. Munitsipaalomandis lasteaiad linnaosades õppeaastal 2018/2019

Linnaosa	Asutuste arv	Laste arv	Üldpind m ²	Pinda lapse kohta m ²	Rühmade arv	Keskmine laste arv rühmas
Haabersti	9	2 138	18 004	8,5	102	20,7
Kesklinn	26	3 138	24 211	7,7	147	21,3
Kristiine	11	1 494	15 868	10,6	77	19,4
Lasnamäe	29	6 085	59 584	9,8	301	20,1
Mustamäe	19	3 753	40 795	10,9	208	18,0
Nõmme	11	1 495	14 107	9,5	72	20,7
Pirita	4	667	4 939	8,2	34	19,4
Põhja-Tallinn	19	2 437	24 394	10,1	128	18,5
KOKKU	127	21 207	201 902	9,6	1 069	19,7

Enam kui pool lasteaedadest on kaheksa ja enama rühmaga. Väiksemaid, kuni nelja rühmaga lasteaedasadid, on enim Kesklinna ja Kristiine linnaosas. Mustamäe, Lasnamäe ja Haabersti lasteaedades on valdavalt kaheksa või enam rühma.

Tabel 7. Lasteaiad rühmade arvu järgi linnaosades

	Kuni 4 rühma	5 kuni 7 rühma	8 või enam rühma	Kuni 4 rühma	5 kuni 7 rühma	8 või enam rühma
Haabersti	0	1	8	0%	11%	89%
Kesklinn	8	11	6	32%	44%	24%
Kristiine	6	1	4	55%	9%	36%
Lasnamäe	2	3	24	7%	10%	83%
Mustamäe	0	0	19	0%	0%	100%

<i>Nõmme</i>	3	4	4	27%	36%	36%
<i>Pirita</i>	0	2	2	0%	50%	50%
<i>Põhja-Tallinn</i>	6	7	6	32%	37%	32%
Kokku	25	30	72	20%	24%	57%

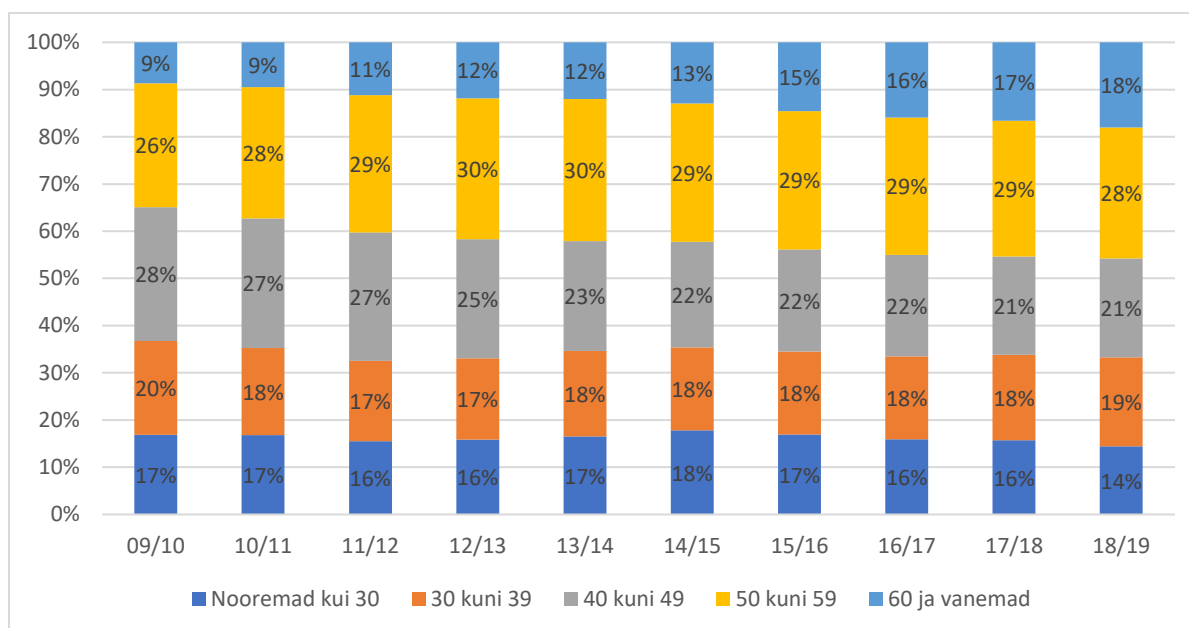
Lasteaiaaas laste õpiränne linnaosade vahel on suhteliselt aktiivne, rändab 28% lastest. Oma elukohalinnaosa munitsipaallasteaias käib kõikides linnaosades enam kui pool lastest. Paiksemad on Lasnamäe (87%) ja Mustamäe (79%) lapsed. Kristiine linnaosa lastest käib kolmandik Mustamäe ja Kesklinna lasteaedades, Pirita lastest 2/5 Lasnamäe ja Kesklinna lasteaedades. Väljaspool linna käivate laste arv (u 430 last) ja väljastpoolt linna Tallinna munitsipaallasteaedades käivate laste arv (u 450) on tasakaalus ja ränne moodustab ainult u 2% teenusemahust.

Tabel 8. Lapsed munitsipaallasteaedades õppeaastal 2018/2019

Asutuse asukoht											
Lapse elukoht		Haabe rsti	Kesk- linn	Kristii- ne	Lasna- mäe	Musta- mäe	Nõmme	Pirita	Põhja- Tallinn	Mujal	Kokku
	Haabersti	1 623	98	99	62	302	18	6	72	42	2 322
	Kesklinn	75	1 980	161	254	120	57	53	157	70	2 927
	Kristiine	48	176	860	51	294	27	6	83	24	1 569
	Lasnamäe	63	194	47	5 150	152	31	24	107	127	5 895
	Mustamäe	147	86	120	100	2 360	53	8	70	52	2 996
	Nõmme	64	163	54	36	281	1 208	5	22	45	1 878
	Pirita	6	113	11	232	16	4	465	10	16	873
	Põhja- Tallinn	60	243	118	119	114	40	12	1 876	58	2 640
	Teiste KOV lapsed	44	81	26	91	111	52	22	30		457
Lapsed kokku	2 130	3 134	1 496	6 095	3 750	1 490	601	2 427	434	21 557	

Lasteaias käimises vanuserühmas 1,5 kuni 6 eluaastat on linnaositi suuri erinevusi. Kui Haabersti, Kristiine, Lasnamäe ja Mustamäe lastest käib sellest vanuserühmast lasteaias u 85%, siis Kesklinnas 80% ja Pirital 78%. Viimastes on palju väiksem ka munitsipaallasteaedades käivate laste osakaal ehk lisaks võimalikele ebatäpsustele rahvastikuregistris eelistatakse nendes piirkondades enam eralasteaeadasid.

Kuigi lasteaialaste arv on langustrendis, siis möödunud kümne aasta jooksul on ametikohtade arv munitsipaallasteaedades suurenenud paarisaja koha võrra. Õppeaastal 2018/2019 on asutustes 2241 ametikohta ja 2342 õpetajat ehk valdav osa neist töötab täiskoormusega. Olulised muutused on aset leidnud aga õpetajate vanusstruktuuris. Kui 10 aastat tagasi moodustasid enam kui 50 aasta vanused õpetajad 37% õpetajaskonnast, siis õppeaastast 2016/2017 juba 45% või enam. Samuti ei ole järelkasvu osakaal õpetajaskonnas viimasel 10 aastal kasvanud, vaid on pigem vähenenud. Lasteaedades on kuni 30-aastaste õpetajate arv olnud keskmiselt 350 õpetajat, viimastel aastatel mõnevõrra väiksem.

Joonis 58. Alusharidusõpetajate ametikohtade vanusjaotus

Lasteaiaõpetajatest on 99,5% naised. Juhtide keskmine vanus on 52 aastat, keskmine tööstaaž juhina 14 aastat ja 100% on naised.

Aastatel 2009 kuni 2018 on Tallinn investeerinud lasteaedadesse ligi 35 miljonit eurot. 2019. aastal on ehitamisel uus 14 rühmaga lasteaed Haabersti linnaosas (Järveotsa tee 33). Tallinna Haridusameti lasteaedade rekonstrueerimise strateegias²⁹ aastateks 2018–2030 on paika pandud järgnevate aastate investeeringute prioriteetsus linnaosade ja asutuste kaupa. Konkreetseid investeeringuid kinnitatakse igal aastal vastavalt linnaeelarve võimalustele.

Uute elamupiirkondade arendajatega on linn sõlminud kokkulepped, mille järgi Põhja-Tallinna Paljassaare, Sitsimäe, Volta ja Krulli planeeringute elluviimisel kohustub arendaja välja ehitama 6–8 rühmaga lasteaiad. Linnaosasse võib lähimal kümnendil seega juurde tekkida 500–600 lasteaiakohta.

Tallinna munitsipaallasteaedade tegevuskulu maht³⁰ on u 90 miljonit eurot, sellest 78% (u 70 miljonit eurot) moodustab personalikulu ja 22% (20 miljonit eurot) majandamiskulu. Personalikulust moodustab 62% õpetajate töötasu, 28% muu personali töötasu ja 10% juhtide töötasu. Riigieelarveline toetus valdavalt töötasudeks on u 2,7 miljonit eurot. Magistrikraadi korral on õpetaja töötasu alammäär 1250 eurot kuus, teistel lasteaiaõpetajatel 1150 eurot kuus ning õpetaja abidel 610 eurot kuus. Juhtide töötasu alammäär on vahemikus 1650–2000 eurot kuus.

Majandamiskuludest kulub 1,4 miljonit eurot lasteaiakohtade ostmiseks teistelt omavalitsustelt ja enam kui 600 tuhat eurot avaliku ja erasektori koostööna rajatud lasteaiakohtade finantseerimiseks. Lisaks kompenseerib linn Tallinna eralasteaedadele kohatasu mahu u 1,7 miljonit eurot aastas ja teeb investeeringud vastavalt linnaeelarve võimalustele.

²⁹ <https://www.tallinn.ee/est/haridusasutused/Investeeringud>

³⁰ 2019. a eelarve alusel

Üldharidus

Tallinnas on 85 statsionaarset õpet pakkuvat üldhariduskooli: 6 algkooli, 24 põhikooli ja 55 keskkooli (neist 2 ainult gümnaasiumiastmega koolid) kokku u 49 000 õpilasega. Mittestatsionaarne õpe toimub 8 koolis: 6 gümnaasiumis ja 2 täiskasvanute gümnaasiumis, kokku osaleb õppes 1680 õpilast. Tallinna Haridusameti haldusalas töötab 57 üldhariduskooli, sealhulgas 2 lasteaed-põhikooli, 11 põhikooli, 42 gümnaasiumi ja 2 täiskasvanute gümnaasiumi³¹.

Statsionaarne õpe

Üldhariduskoolide arv on Tallinnas viimasel kümnendil püsinud suhteliselt stabiilne. Kui 2009. aastal oli 82 kooli, siis 2018. aastal 85 kooli.

Tabel 9. Üldhariduskoolide arv Tallinnas³²

Õppeaasta	Kokku				Munitsipaal				Era				Riigi
	alg	põhi	güm	kokku	alg	põhi	güm	kokku	alg	põhi	güm	kokku	kokku
09/10	5	16	61	82	4	11	52	67	1	4	8	13	2
10/11	4	14	60	78	3	9	51	63	1	4	8	13	2
11/12	5	15	60	80	3	9	51	63	2	5	8	15	2
12/13	4	15	60	79	2	9	51	62	2	5	8	15	2
13/14	7	17	62	86	2	9	51	62	5	7	10	22	2
14/15	7	21	56	84	1	12	45	58	6	8	10	24	2
15/16	5	23	55	83	-	13	44	57	5	9	10	24	2
16/17	6	23	54	83	-	13	43	56	6	9	10	25	2
17/18	6	25	54	85	-	12	43	55	6	12	10	28	2
18/19	6	24	55	85	-	12	43	55	6	11	11	28	2

Seoses eelkõige gümnaasiumide sulgemise ja ümberkorraldamisega on munitsipaalkoolide arv viimasel kümnendil vähenenud 12 kooli võrra. Samal perioodil on avatud ka 15 uut erakooli, millest suur osa on jätkuvalt kasvufaasis (ei ole veel kujunenud 9-klassiliseks või täistsüklikoolideks).

Õpilasi on statsionaarses õppes kokku 49 002, valdav osa õpilastest õpib 55 munitsipaalkoolis (43 701 õpilast ehk 89%), 28 erakoolis õpib 4860 õpilast ja kahes riigikoolis 441 õpilast. Õpilaste arv koolides on kümne aasta jooksul kasvanud u 9400 õpilase võrra, seejuures põhikoolis on toimunud kasv u 10 200 õpilase võrra ja gümnaasiumis vähenemine u 700 õpilase võrra. Teisalt on alates õppeaastast 2015/2016 kasvanud ka gümnaasiumiaste.

³¹ Haridusameti andmekogu andmetel. EHISE andmete alusel 1 lasteaed-põhikool ja 12 põhikooli

³² EHISE ja Tallinna Haridusameti andmekogu andmetes on erinevusi. Tabelis ja töös läbivalt on esitatud EHISE andmed. Haridusameti andmetel on riigiomandis koole 3 ja erakoole 31.

Tabel 10. Õpilaste arv üldhariduskoolides

Õppe- aasta	Kokku			Munitsipaalkool			Erakool			Riigikool		
	Põhi- kool	Gümnaa- sium	Kokku	Põhi- kool	Gümnaa- sium	Kokku	Põhi- kool	Gümnaa- sium	Kokku	Põhi- kool	Gümnaa- sium	Kokku
09/10	30 377	9 227	39 604	28 677	8 484	37 161	1 335	666	2 001	365	77	442
10/11	30 555	8 752	39 307	28 847	8 073	36 920	1 356	584	1 940	352	95	447
11/12	31 184	8 237	39 421	29 305	7 625	36 930	1 524	521	2 045	355	91	446
12/13	31 969	7 929	39 898	29 982	7 327	37 309	1 637	515	2 152	350	87	437
13/14	33 346	7 667	41 013	30 935	7 059	37 994	2 037	541	2 578	374	67	441
14/15	34 789	7 583	42 372	32 051	6 948	38 999	2 380	569	2 949	358	66	424
15/16	36 548	7 636	44 184	33 441	6 940	40 381	2 730	635	3 365	377	61	438
16/17	37 968	7 824	45 792	34 462	7 022	41 484	3 138	732	3 870	368	70	438
17/18	39 332	8 268	47 600	35 363	7 468	42 831	3 593	738	4 331	376	62	438
18/19	40 494	8 508	49 002	36 074	7 627	43 701	4 038	822	4 860	382	59	441

Õpilaste arv munitsipaalomandis põhikoolides on suurenenud u 6400 õpilase võrra ja gümnaasiumides vähenenud 800 õpilase võrra. Õpilaste arv erakoolides on kasvanud 2000-lt ligi 4900 õpilasele ning õpilaste arvu osakaal erakoolides on suurenenud 5%-lt 10%-ni kõikidest linnas õppivatest õpilastest. Kahe riigikooli õpilaste arv on püsinud stabiilne ja osatähtsus koguvaates väike.

Õpilaste arv on kasvanud munitsipaalkoolide kõikides astmetes, eelkõige teise kooliastme (kümne aasta taguse ajaga võrreldes on lisandunud u 3500 õpilast) ja esimese kooliastme (u 2600) õpilaste võrra. Kolmas kooliaste on kasvanud u 1300 õpilase võrra. Vaadeldes kooliastmete suuruse muutusi põhikoolides õppekeele alusel, on protsentuaalselt suurim kasv toimunud keelekümblusklassides (I aste 94%, II aste 87% ja III aste 48%), venekeelse õppega klassides vastavalt 14%, 46% ja 21% ning eestikeelse õppega klassides vastavalt 27%, 29% ja 5%. Kokkuvõtvalt on õpilaste arv eestikeelse õppega klassides suurenenud u 3500 võrra, venekeelse õppega klassides u 2500 võrra ning keelekümblusklassides u 1200 võrra.

Tabel 11. Õpilaste arv kooliastmete ja õppekeelte kaupa munitsipaalpõhikoolides

	Eestikeelne õpe			Venekeelne õpe			Keelekümblus			Inglisekeelne õpe		
	I aste	II aste	III aste	I aste	II aste	III aste	I aste	II aste	III aste	I aste	II aste	III aste
09/10	5 632	5 516	6 124	3 788	3 032	3 001	460	500	624			
10/11	5 786	5 446	5 938	3 779	3 226	2 921	576	526	649			
11/12	6 045	5 576	5 721	3 834	3 488	2 795	673	485	663	24	-	1
12/13	6 431	5 623	5 682	3 831	3 637	2 802	737	530	656	53	-	-
13/14	6 845	5 729	5 581	3 877	3 574	3 008	867	721	655	78	-	-
14/15	6 994	5 905	5 651	4 143	3 543	3 252	874	884	690	86	29	-
15/16	7 307	6 212	5 714	4 505	3 598	3 371	899	914	788	79	54	-

16/1 7	7 343	6 610	5 823	4 643	3 832	3 424	893	866	859	86	83	-
17/1 8	7 416	6 824	6 092	4 501	4 061	3 527	896	926	926	76	91	27
18/1 9	7 173	7 125	6 429	4 320	4 429	3 628	894	936	925	75	86	54

Gümnaasiumiastmes õpib u 2600 last osaliselt venekeelse õppega koolides³³.

Tallinnas on kuus munitsipaalomandis erivajadustega (erituge³⁴ ja tõhustatud tuge³⁵ vajavate laste) klassidega (kas osaliselt või täielikult) kooli. Tondi Põhikoolis ja Kadaka Põhikoolis toimub hooldusõpe, lihtsustatud õpe ja toimetulekuõpe, Heleni Koolis õpetatakse kuulmis-, kõne- ja liitpuudega lapsi, Laagna Lasteaed-Põhikoolis liitpuudega lapsi, Ristiku Põhikoolis ja Lasnamäe Põhikoolis tegutsevad klassid õpiraskustega, tundeelu- ja käitumishäiretega lastele ning väikeklassid spetsiifiliste hariduslike erivajadustega lastele, samuti õpiabirühmad eripedagoogi ja logopeedi abi osutamiseks. Õpilaste arv erituge ja tõhustatud tuge vajavate laste klassides on viimase kümne aasta jooksul kasvanud enam kui 500 lapse võrra, u 1700 lapseni. Teisalt on suurenenud ka üldist tuge³⁶ vajavate laste arv, õppeaastal 2018/2019 oli neid ligi 3800. Era- ja riigikoolide osatähtsus erivajadustega laste klasside hulgas on marginaalne.

Munitsipaalomandis koole on enim Kesklinna (14 kooli), Lasnamäe (10) ja Mustamäe (9) linnaosas. Tulenevalt õpilaste arvu kiirest kasvust viimasel kümnendil on paljud koolid ruumikitsikuses. Osaliselt hilisemat koolipäeva algust rakendab 12 kooli 1. ja/või kuni 4. klassidele. Koolide pinda on kokku ligi 390 000 m², millest õppepind moodustab 89,1%, spordipind 10,3% ja õpilaskodude pind 0,6 %. Kõige vähem arvestuslikku koolipinda õpilase kohta on Kesklinnas.

Tabel 12. Munitsipaalüldhariduskoolid linnaosades õppeaastal 2018/2019³⁷

Linnaosa	Asutuste arv	Õpilaste arv	Üldpind m ²	Pinda lapse kohta m ² ³⁸	Keskmine laste arv koolis
Haabersti	5	4 120	36 789	8,9	813
Kesklinn	14	13 332	105 875	7,9	958
Kristiine	3	2 030	18 665	9,3	672
Lasnamäe	10	9 150	82 125	8,7	1008
Mustamäe	9	7 007	62 307	8,7	792
Nõmme	5	3 018	26 433	8,9	595
Pirita	2	1 450	11 992	8,6	700
Põhja-Tallinn	7	3 761	37 507	10	536

³³ Gümnaasiumid, kus õpe on üles ehitatud mudeli 60% eesti keeles ja 40% vene keeles alusel

³⁴ Lapsed, kellel on diagnoositud liitpuue, toimetuleku või hooldusõpe, käitumishäire, kasvatusraskus, sõltuvushäired, kuulmis- ja nägemispuue.

³⁵ Lapsed, kellel on koolivälises nõustamiskeskuses diagnoositud käitumishäire, rasked somaatilised haigused, püsiv õpiraskus, düsleksia, düsgraafia, kõnepuue, lihtsustatud õppe vajadus.

³⁶ Lapsed, kellel esinevad ajutised õpiraskused; kirjutamis- või lugemisraskused; probleemid, mis on tingitud sotsiaal-majanduslikest põhjustest, tervislikust seisundist või psüühilistest traumadest jne.

³⁷ Põhja-Tallinnas, Haabersti ja Kristiine linnaosas asuvad erivajadustega laste koolid, mis mõnevõrra mõjutavad näitajaid. Täiskasvanuharidust pakuvad koolid andmetes ei sisaldu.

³⁸ Statistikas sisalduvad ka hariduslike erivajadustega laste koolid, mis mõjutavad mõnevõrra linnaosa koondnäitajaid, arvestades suuremat ruumivajadust lapse kohta.

KOKKU	55	43 868	381 693	8,6	815
--------------	-----------	---------------	----------------	------------	------------

Kõige suurem keskmine laste arv koolis on Lasnamäe linnaosa ja Kesklinna koolides, väikseimad näitajad on Nõmme ja Põhja-Tallinna koolides. Gümnaasiumiastme suuruse alusel on enam kui 300 õpilasega koole 6, 200–299 õpilasega koole 5, 100–199 õpilasega koole 26 ja alla 100 õpilasega 4 kooli.

Põhikoolieas laste õpiränne linnaosade vahel on mõnevõrra aktiivsem kui lasteaedades, rändab 34% õpilastest. Kõige enam õpilasi õpib Kesklinnas. Suurim on linnaosa enda laste osalus (86%), kuid suur on ka teiste linnaosade laste ränne Kesklinna – vahemikus 7% (Mustamäe) kuni 36% (Pirita) vastava linnaosa lastest. Teistest vähem rändavad ka Mustamäe lapsed (78% kohapeal), linnaosas õpib samuti rohkelt teiste linnaosade lapsi: 18% Kristiine, 11% Haabersti ja 8% Nõmme lastest. Enim õpivad väljaspool oma linnaosa Kristiine (59%) ja Pirita (49%) lapsed. Teiste omavalitsuste lapsi õpib Tallinna munitsipaalpõhikoolides enam kui 1000 ehk 5% koolide õpilaste koguarvust.

Tabel 13. Lapsed munitsipaalpõhikoolide statsionaarses õppes õppeaastal 2018/2019

Lapse elukoht	Asutuse asukoht										
		Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn	Mujal	Kokku
	Haabersti	2 452	499	153	44	428	17	6	115	121	3 835
	Kesklinn	55	4 275	74	103	102	30	51	112	154	4 956
	Kristiine	128	630	1 069	36	459	38	12	184	56	2 612
	Lasnamäe	97	1 579	63	7 129	193	11	50	165	274	9 561
	Mustamäe	170	335	110	81	3 714	54	15	128	139	4 746
	Nõmme	57	625	41	30	289	2 362	13	66	113	3 596
	Pirita	5	675	6	162	11	4	952	9	58	1 882
	Põhja-Tallinn	158	967	112	107	143	21	22	2 411	107	4 048
Teiste KOV lapsed	162	755	87	207	257	126	103	98		1 795	
Lapsed kokku	3 284	10 340	1 715	7 899	5 596	2 663	1 224	3 288	1 022	37 031	

Gümnaasiumieas lastest rändab ligi kaks kolmandikku (61%). Peamine sihtkoht on Kesklinna koolid, vähemal määral ka Mustamäe koolid. Ligi neljandik gümnaasiumiõpilastest (u 1800 õpilast) ei ole Tallinna elanikud. Väljaspool Tallinna õpib ligi 240 linna registreeritud õpilast.

Tabel 14. Lapsed munitsipaalgümnaasiumide statsionaarses õppes õppeaastal 2018/2019

Asutuse asukoht											
	Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn	Mujal	Kokku	
Lapse elukoht	Haabersti	428	190	22	6	116	6	1	18	24	811
	Kesklinn	14	608	18	27	65	3	15	31	29	810
	Kristiine	31	181	122	13	86	9	0	25	14	481
	Lasnamäe	44	326	3	912	65	2	10	33	38	1 433
	Mustamäe	55	147	25	16	551	12	3	16	31	856
	Nõmme	27	347	11	5	173	193	2	24	27	809
	Pirita	2	231	2	45	12	1	87	6	43	429
	Põhja-Tallinn	73	207	25	20	86	3	5	222	30	671

Teiste KOVide lapsed	96	779	38	108	339	76	52	82		1 570
Lapsed kokku	770	3 016	266	1 152	1 493	305	175	457	236	7 870

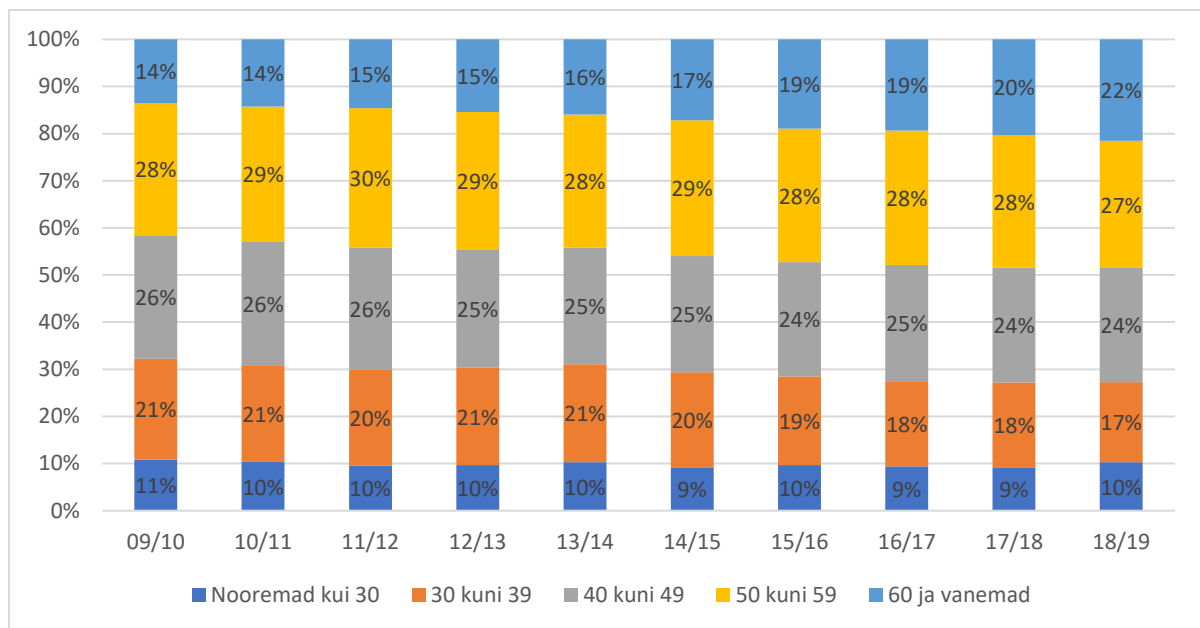
Munitsipaalomandis koolide põhikooliastmes on levinumad keelte õppesuunad (36 kooli), reaalmajandus-IT-õppesuunad on 20 koolis ning kunsti või loodusainete õppesuunad 15 koolis. Gümnaasiumides on kõige enam humanitaarsuuna valikuvõimalusega koole (32), reaalsuunda on võimalik valida 23 koolis.

Tabel 15. Õppesuunad munitsipaalüldhariduskoolides

Õppesuund	Eesti	Vene	Kokku
<i>Põhikool</i>			
<i>Keeled</i>	18	18	36
<i>Reaal-majandus-IT</i>	14	6	20
<i>Kunst-loodus</i>	12	3	15
<i>Gümnaasium</i>			
<i>Humanitaarsuund</i>	24	8	32
<i>Reaalsuund</i>	17	6	23
<i>Keeled</i>	10	2	12
<i>Majandusõpe</i>	9	2	11
<i>Kunst-kultuur-sport</i>	7	2	9
<i>Loodus-keskkond</i>	5	2	7

Õpetajate arv üldhariduskoolides on u 3600 ja õpetaja ametikohtade arv u 2900 – põhikoolis vastavalt 3147/2371, gümnaasiumis 1415/560. Suur osa õpetajatest töötab ühtaegu nii põhikoolis kui ka gümnaasiumiastmes. Viimase kümne aastaga on õpetajate arv suurenenud ligi 600 ning arvestuslike ametikohtade arv on suurenenud enam kui 300 võrra.

Tuleviku seisukohalt olulised muutused on toimunud eelkõige õpetajate vanusjaotuses, kus enam kui 60-aastaste ja vanemate õpetajate osakaal kogu õpetajaskonnast on järjepidevalt kasvanud. Kui Õppeaastal 2018/2019 oli 50–59-aastaste õpetajatega täidetud ametikohti 27% ja vanemate kui 60-aastaste õpetajatega täidetud ametikohti 22%. Seega 50- aastased ja vanemad õpetajad moodustavad peaaegu poole õpetajaskonnast. Teisalt järelkasvus ei ole positiivseid muutusi toimunud. Nooremate kui 30-aastaste õpetajate osakaal on püsinud 10% piirimail, 30–39-aastaste osakaal on kahanenud 4% võrra, 17%ni.

Joonis 59. Üldharidusõpetajate ametikohtade vanusjaotus

Üldhariduskoolides on enam kui kolmandik keelte valdkonna õpetajate ametikohti, neist 15% võõrkeelte (inglise, prantsuse, saksa), 13% eesti keele ja kirjanduse ning 7% vene keele õpetajaid. Klassiõpetajate ametikohti on 14% ja matemaatikaõpetajate ametikohti 10%.

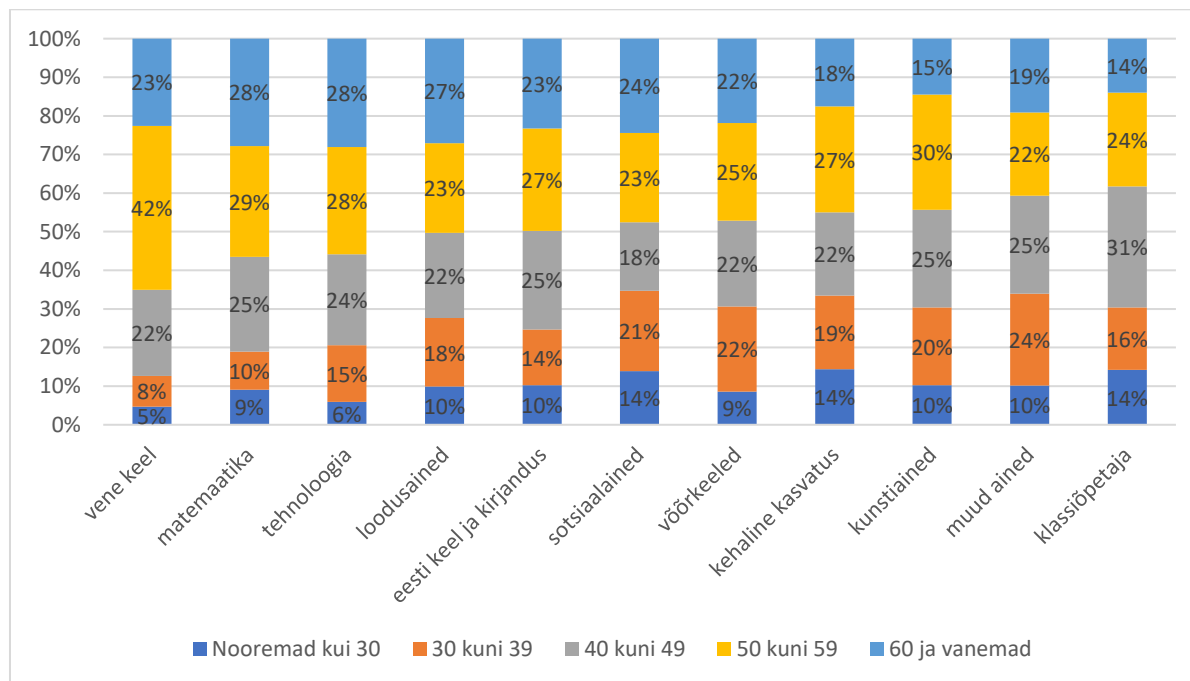
Tabel 16. Üldhariduskoolide õpetajate ametikohtade jaotus ainevaldkondade kaupa õppeaastal 2018/2019³⁹

Ainevaldkond	Nooremad kui 30	30 kuni 39	40 kuni 49	50 kuni 59	60 ja vanemad	Kokku	Osakaal
võõrkeeled	37	95	95	109	94	430	15%
klassiõpetaja	58	66	129	100	57	410	14%
eesti keel ja kirjandus	40	57	99	104	91	390	13%
matemaatika	27	29	73	85	82	296	10%
loodusained	27	49	61	64	74	274	9%
kehaline kasvatus	34	45	51	64	41	234	8%
vene keel	10	17	47	90	48	212	7%
kunstained	21	41	51	60	29	202	7%
muud ained	18	42	44	38	33	174	6%
sotsiaalsained	23	35	30	39	41	167	6%
tehnoloogia	8	19	30	36	36	128	4%
Kokku	304	500	716	795	636	2 919	100%

Kõige kriitilisem järelkasvu vaates on õpetajate vanusjaotus vene keele, matemaatika ja tehnoloogia, kuid ka loodusainete ning eesti keele ja kirjanduse valdkondades. Enam kui kahesajast vene keele

³⁹ Võõrkeel – inglise keel, saksa keel, prantsuse keel. Muud ained – vastavalt EHIs klassifikatsioonile, õpiabi.

õpetajast on kaks kolmandiku vanemad kui 50 eluaastat, ligi kolmesajast matemaatikaõpetajast on vastav näitaja 57% ja ligi neljasajast eesti keele ja kirjanduse õpetajast täpselt pool. Järelkasvu seisukohalt on kõige paremas olukorras sotsiaainete ja kehalise kasvatus ning klassiõpetaja amet.

Joonis 60. Üldharidusõpetajate vanusjaotus ainevaldkonna järgi õppeaastal 2018/2019

Üldhariduskoolide õpetajatest on 86% naised. Juhtide keskmine vanus on 53 aastat, keskmine tööstaaž juhina 11 aastat ja 60% neist on naised.

Aastatel 2009 kuni 2018 on Tallinn investeerinud üldhariduskoolidesse 82 miljonit eurot. Hinnanguliselt 95% koolidest on nüüdisajastatud ja ka viimaste koolide renoveerimistöödega alustatud (Tondi Põhikool, Arte Gümnaasium, Lasnamäe Põhikool). Vajadus on alustada teise ringiga koolidest, mis renoveeriti enne 2000. aastat.

Linnavalitsus on Haridus- ja Teadusministeeriumiga sõlminud 2017. aastal lepingu, mille kohaselt rajatakse Tallinna territooriumile hiljemalt aastaks 2023 neli riigigümnaasiumi kokku kuni 2000 õppekohaga.

Tallinna munitsipaalüldhariduskoolide tegevuskulu maht⁴⁰ on u 145 miljonit eurot, sellest 73% (u 105 miljonit eurot) moodustab personalikulu ja 27% (40 miljonit eurot) majandamiskulu. Personalikulust moodustab 75% õpetajate töötasu, 20% muu personali töötasu ja 5% juhtide töötasu. Riigieelarveline toetus hariduskuludeks on 98 miljonit eurot, sellest töötasudeks on u 86 miljonit ja majandamiskuludeks 12 miljonit eurot. Põhikooli- ja gümnaasiumiõpetaja ning tugispetsialisti töötasu alammäär täistööajaga töötamise korral on 1250 eurot kuus. Koolijuhtide töötasu alammäär on 1800–2400 eurot kuus.

⁴⁰ 2019. a eelarve alusel

Majandamiskuludest kulub 1,4 miljonit eurot koolikohtade ostmiseks teistelt omavalitsustelt ja 12 miljonit eurot avaliku ja erasektori koostööna rajatud koolikohtade finantseerimiseks. Lisaks teeb linn investeeringud vastavalt jooksva aasta eelarve võimalustele.

Mittestatsionaarne õpe

Valdav osa mittestatsionaarsest õppest Tallinnas toimub eelkõige kahes munitsipaalkoolis. Kesklinnas asuvas Tallinna Vanalinna Täiskasvanute Gümnaasiumis õpib 622 õpilast ja Lasnamäe linnaosas asuvas Tallinna Täiskasvanute Gümnaasiumis 761 õpilast 1680-st mittestatsionaarses õppes osalevast õpilasest. Ülejäänud u 300 õpilast jaotuvad 4 munitsipaalkooli (sh peamiselt Linnamäe Vene Lütseumi) ja kahe erakooli (peamiselt Audentese Erakooli) vahel. Täiskasvanuharidust omandavate õpilaste arv kokku on viimase kümne aasta jooksul vähenenud umbes tuhande võrra. Kui õpilaste arv Tallinna Vanalinna Täiskasvanute Gümnaasiumis on püsinud stabiilne, siis Tallinna Täiskasvanute Gümnaasiumis on see viimase kümne aasta jooksul kahanenud kolmandiku võrra.

Tabel 17. Täiskasvanuhariduse õpilaste arv

Õppe- aasta	Kokku	Munitsipaal- koolid	Sh Tallinna Täiskasvanute Gümnaasium	Sh Tallinna Vanalinna Täiskasvanute Gümnaasium
09/10	2 683	2 590	1 189	666
10/11	2 484	2 383	1 041	639
11/12	2 317	2 228	1 032	631
12/13	2 040	1 956	933	547
13/14	1 827	1 748	854	535
14/15	1 797	1 701	832	578
15/16	1 771	1 673	791	594
16/17	1 748	1 637	690	646
17/18	1 757	1 637	835	638
18/19	1 680	1 534	761	622

Täiskasvanute gümnaasiumis töötab kokku 72 õpetajat 57 ametikohal. Koolide tegevuskulu maht on u 2,7 miljonit eurot, sellest 89% moodustab personalikulu ja 11% majandamiskulu. Personalikulust moodustab 77% õpetajate töötasu, 16% muu personali töötasu ja 7% juhtide töötasu. Riigieelarveline toetus täiskasvanute gümnaasiumide hariduskuludeks on u 2,1 miljonit eurot, sellest valdav osa töötasudeks. Õpetajate ja juhtide töötasu alused on samad mis statsionaarse õppe puhul.

Kutseharidus

Tallinnas on kokku 14 kutseõppeasutust u 8850 õpilasega. Neist valdav osa ehk 11 on riigiomandis: Tallinna Tööstushariduskeskus, Tallinna Majanduskool, Tallinna Polütehnikum, Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool, Tallinna Teeninduskool, Tallinna Ehituskool, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Sisekaitseakadeemia, Eesti Merekool, G. Otsa nimeline Tallinna Muusikakool ja Tallinna Balletikool. Neis õpib kokku enam kui 8400 õpilast. Kahes eraomandis kutsekoolis (Eesti Esimene Erakosmeetikakool, Eesti Massaaži- ja Teraapiakool) on 246 õpilast. Tallinna Haridusameti haldusalas töötab 175 õpilasega Tallinna Kopli Ametikool. Kooli õpilaste arv on kümne aasta jooksul mõnevõrra vähenenud. Perioodil on suletud või ümber korraldatud 9 kutsekooli (riiklikud ja erakoolid).

Tabel 18. Õpilaste arv Tallinna kutseharidusasutustes

Õppeasutus	09/ 10	10/ 11	11/ 12	12/ 13	13/ 14	14/ 15	15/ 16	16/ 17	17/ 18	18/ 19
Tallinna Kopli Ametikool	222	260	242	260	189	199	232	231	207	175
Tallinna Balletikool	24	17	21	26	26	30	32	36	27	27
G. Otsa nimeline Tallinna Muusikakool	220	233	227	214	213	191	195	194	192	166
Eesti Merekool	-	-	-	-	-	263	263	281	254	247
Sisekaitseakadeemia	366	319	268	206	271	281	207	230	261	342
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	109	151	141	236	189	171	179	274	344	433
Tallinna Ehituskool	709	721	685	631	557	518	559	548	582	556
Tallinna Teeninduskool	1 159	1 223	1 130	1 078	1 086	1 014	856	856	824	752
Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool	839	883	845	773	731	750	790	848	815	820
Tallinna Polütehnikum	1 174	1 222	1 275	1 165	1 204	1 271	1 295	1 491	1 499	1 469
Tallinna Majanduskool	837	808	654	714	724	1 086	1 376	1 615	1 732	1 598
Tallinna Tööstushariduskeskus	1 762	1 752	1 849	1 869	1 713	1 691	1 523	2 149	2 066	2 021
Riigikoolid kokku	7 199	7 329	7 095	6 912	6 714	7 266	7 275	8 522	8 596	8 431
Eesti Massaaži- ja Teraapiakool	268	315	343	304	234	180	154	194	190	183
Eesti Esimene Erakosmeetikakool	155	127	129	113	124	131	104	86	76	63
Erakoolid kokku	423	442	472	417	358	311	258	280	266	246
Suletud asutused	1 690	1 485	1 401	1 280	1 342	893	823	0	0	0
Kokku	9 534	9 516	9 210	8 869	8 603	8 669	8 588	9 033	9 069	8 852

Kutsekooli õppurite arv on viimasel kümnendil püsinud stabiilselt u 9000 kandis, keskmiselt 75% õppuritest on Tallinna elanikud. Populaarsemad õppekavarühmad, millel õpib 500 või enam õpilast, on elektroonika ja automaatika, mootorliikurid, laevandus- ja lennundustehnika, ehitus ja tsiviilrajatised, andmebaaside ja -võrgu disain ning haldus, tarkvara ja rakenduste arendus ning analüüs, transporditeenused ning turundus ja reklaam.

Tallinna Kopli Ametikoolis on võimalik õppida käsitöö, ehitus- ja tsiviilrajatiste, koduteeninduse, elektrienergia ja energeetika ning aianduse õppekavarühmade õppekavadel. Populaarsemad õppekavad on tekstiilkäsitöö (43 õpilast), hoone tehnosüsteemide ehitus (25), sisetööde elektrik (21),

puukäsitöö (15), puhastusteenindaja (12), puhastusteenindaja abiline (10) ja maaler (10). Ülejäänud kuuel õppekaval on vähem kui 10 õppurit. Õppekavad on osalt suunatud ka erivajadustega noortele.

Tallinna Kopli Ametikooli kasutuses on hoonekompleks üldpinnaga 7100 m². Aastatel 2009–2018 on tehtud investeeringuid mahus 150 tuhat eurot.

Koolis töötab kokku 51 õpetajat 22 ametikohal. Kooli tegevuskulu maht on u 1,2 miljonit eurot, sellest 74% moodustab personalikulu ja 26% majandamiskulu. Personalikulust moodustab 56% õpetajate töötasu, 34% muu personali töötasu ja 10% juhtide töötasu. Riigieelarveline toetus hariduskuludeks on u 700 tuhat eurot, sellest valdav osa töötasudeks. Õpetajate ja juhtide töötasu on samaväärne üldhariduse töötasudega.

Tallinna Haridusameti hallatavad asutused

Tallinna Õppenõustamiskeskus on aastast 2017 Tallinna Haridusameti hallatav asutus, mis eelnevad 8 aastat tegutses projektipõhiselt ja SA Innove haldusalas. Keskuse tegevusvaldkonnad on hariduse tugiteenuste (sh esmatasandi abi) osutamine Tallinna lastele ning nõustamisteenuse osutamine Tallinna haridusasutuste spetsialistidele, õpetajatele ja lapsevanematele seoses lapse arengu, õpi- või käitumisprobleemidega. Keskuses on võimalik saada spetsialistide nõustamisteenust ja abi eripedagoogidelt, logopeedidelt, psühholoogidelt ja psühhiaatril, osaleda koolitustel, seminaridel ja supervisioonidel, töötada pedagoogide ja lastevanematega koos tugigruppides.

Pärast tegevuse alustamist Tallinna Haridusameti haldusalas on keskuses käsitletud juhtumite ja toimunud nõustamiste arv oluliselt kasvanud. 2018. aastal oli 2514 juhtumit (80% neist individuaalsed nõustamised), mille raames nõustati 4471 last ja 4482 täiskasvanut. Seda on ligi 40% enam kui eelnevatel aastatel. Alates 2018. a sügisest korraldab keskus koolitusi, 2018/2019. õppeaastal tehti 82 koolitust enam kui 1600 osalejaga.

Õppenõustamiskeskuses töötab täistöökohaga 38 spetsialisti ja 13 lepingulist spetsialisti. Asutuse tegevuskulu maht on u 770 tuhat eurot, sellest 96% moodustab personalikulu. Riigieelarveline toetus on u 200 tuhat eurot.

Tallinna Õpetajate Maja on Tallinna Haridusameti hallatav asutus, mille tegevuse eesmärgid on elukestva õppe võimaldamine haridustöötajatele ja teistele huvitatud isikutele ning ürituste korraldamine. Asutus korraldab koolitusi täiskasvanutele (sh toetamaks õpetajate professionaalset arengut) ja õpilasvõistlusi, haldab kunstigaleriid ja rendib üritusteks välja ruume Raekoja platsil asuvas hoones.

Sügisest 2018. aastal korraldati asutuses koolitustegevus ümber. Seni toimunud õppeainepõhised aineühendused asendusid uuenenud õpetajakoolituse valdkonnaga, mis pakub koolitusi muutunud õpikäsituse võtmes. Õpetajate maja korraldas 2018. aastal 67 õpetajate täiendkoolitust, milles osales ligi 1700 õpetajat, ning 9 õpilasvõistlust, milles osales ligi 300 õpilast.

Tallinna Õpetajate Majas töötab täistöökohaga 8 spetsialisti. Asutuse tegevuskulu maht on u 450 tuhat eurot, sellest 60% moodustab personalikulu. Riigieelarveline toetus, eelkõige õpetajate täienduskoolituseks, on u 80 tuhat eurot.

Huviharidus

Tallinnas on kokku 332 huvikooli. Huvikoolide arv on väga kiiresti kasvanud, õppeaastal 2009/2010 oli neid veel vaid 124. Kõige enam on suurenenud spordivaldkonna huvikoolide arv, need moodustavad ka ligi poole kõikidest huvikoolidest.

Tabel 19. Huvikoolide, õppurite ja õppekavade arv

Õppe- aasta	Huvikoole kokku	Sh tehnika, loodus, loome	Sh sport	Sh muusika ja kunst	Sh muu	Õppurid	Õppe- kavad
09/10	124	6	43	21	54	29 073	612
10/11	141	6	45	22	68	28 970	637
11/12	173	7	58	23	85	35 818	718
12/13	236	7	110	24	95	44 176	832
13/14	256	7	128	25	96	50 203	901
14/15	271	8	132	25	106	48 363	889
15/16	284	9	137	27	111	55 402	1 065
16/17	261	8	123	26	104	51 770	932
17/18	276	11	132	23	110	51 952	1 047
18/19	322	12	148	27	135	60 640	1 215

Munitsipaalkoolide arv on püsinud üldiselt stabiilne, praegu on neid 10. Õppeaastal 2018/2019 oli 1215 õppekava, neist 483 munitsipaalkoolides. Enam kui 40% õppekavadest on muusika ja kunsti valdkonnas ning 25% nii üldkultuuri kui ka spordi valdkonnas. Tehnika- ja loodusvaldkonna ringide arv on tagasihoidlikum.

Enam kui pool õpisündmustest toimub spordivaldkonnas, seejuures valdkonda korraldavad peaaegu täielikult erahuvikoolid. Suuremad valdkonnad on veel muusika ja kunst ning üldkultuur, milles on munitsipaalkoolide osatähtsus vastavalt 43% ja 15%. Enam kui neljandik tehnika- ja loodusvaldkonna õpisündmustest toimub samuti munitsipaalkoolides, kuid tegemist on koguvaates väiksemahuliste valdkondadega.

Õppurite arv Tallinna linnas paiknevates huvikoolides on viimase kümne aasta jooksul samuti enam kui kahekordistunud. Seega on osaluse kasv huvihariduses pigem süsteemsetest ja sisuteguritest tulenev nähtus, mitte ainult demograafiliste muutuste tagajärg. 2018/2019. aastal õpib huvikoolides u 55 000 isikut, ligikaudu 10% neist õppis enam kui ühel õppekaval. Munitsipaalhuvikoolides on õppurite arv kümnendil kasvanud u 1000 võrra, õpib ligi 7700 õpilast.

Tabel 20. Õppurid munitsipaalhuvikoolide õppekavadel

Õppeaasta	Loodus	Muusika ja kunst	Sport	Tehnika	Üldkultuur, sh rahvuskoolid	Kokku
08/09	109	4 482	232	334	1 501	6 658
09/10	125	5 090	237	458	1 847	7 757
10/11	61	3 910	189	160	1 350	5 670
11/12	136	4 692	155	338	1 750	7 071

12/13	119	4 580	156	245	1 628	6 728
13/14	189	5 130	230	382	1 870	7 801
14/15	155	4 523	563	400	1 601	7 242
15/16	134	4 428	721	365	1 557	7 205
16/17	138	3 926	57	319	1 239	5 679
17/18	176	4 336	150	613	1 731	7 006
18/19	117	4 947	129	497	1 987	7 677

Tallinna Haridusameti haldusalas töötab 10 huvikooli:

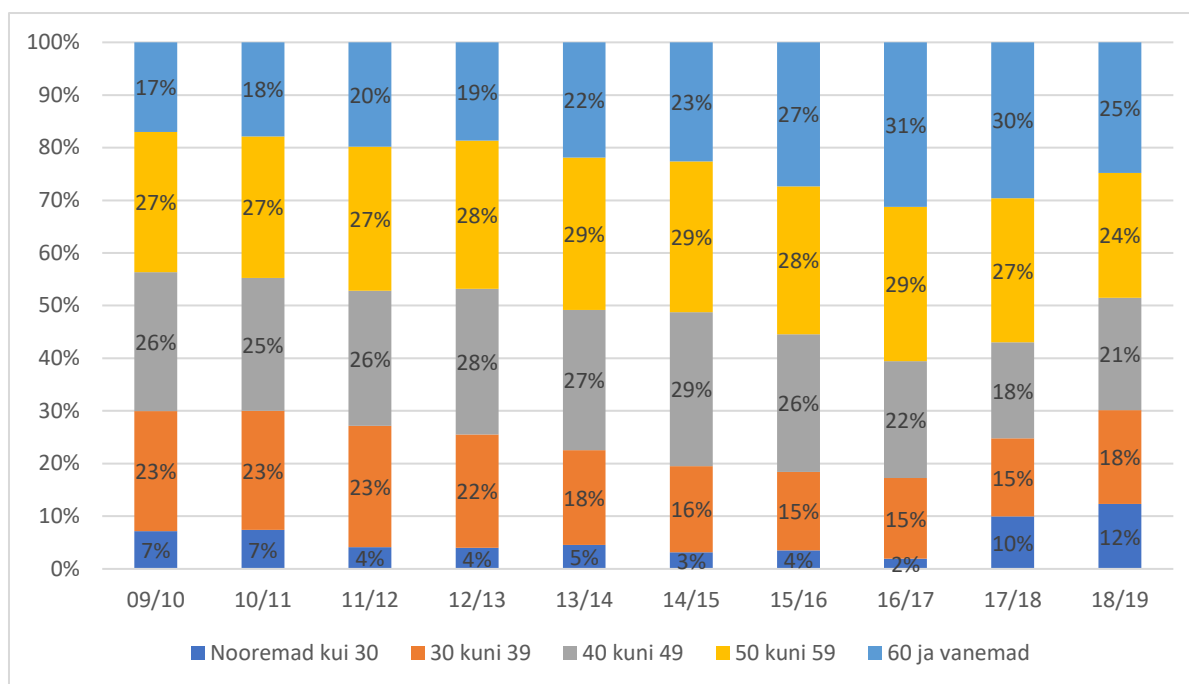
- Tallinna Huvikeskus Kullo Kristiine linnaosas;
- Lasnamäe Muusikakool ja Tallinna Tondiraba Huvikool Lasnamäe linnaosas;
- Mustamäe Laste Loomingu Maja Mustamäe linnaosas;
- Nõmme Muusikakool ja Tallinna Nõmme Huvikool (endine Nõmme Noortemaja) Nõmme linnaosas;
- Tallinna Kanutiaia Huvikool, Tallinna Muusikakool ja Tallinna Kunstikool Kesklinna linnaosas;
- Tallinna Kopli Noortemaja Põhja-Tallinnas.

Ligi kaks kolmandikku õppuritest õpib muusika ja kunsti õppekavadel ja ligi neljandik üldkultuuri valdkonna õppekavadel, tehnika-, loodus- ja spordivaldkonna ringide arv on tagasihoidlikum. Kõige suurem huvikool on ligi 2300 õppuriga huvikeskus Kullo.

Tabel 21. Munitsipaalkoolide õpisündmused valdkondade kaupa

Huvikool	Loodus	Muusika ja kunst	Sport	Tehnika	Üldkultuur	Kokku
Tallinna Huvikeskus Kullo	1	1320		133	838	2292
Tallinna Tondiraba Huvikool	56	522	44	276	408	1306
Tallinna Kanutiaia Huvikool		673		42	247	962
Mustamäe Laste Loomingu Maja	11	511	76	31	295	924
Nõmme Muusikakool		489				489
Tallinna Kopli Noortemaja		298	-	13	145	456
Tallinna Muusikakool		405				405
Tallinna Kunstikool		396				396
Lasnamäe Muusikakool		225				225
Tallinna Nõmme Huvikool	49	108	9	2	54	222
Kokku	117	4947	129	497	1987	7677

Pedagoogide arv huvikoolides on viimase kümne aasta jooksul samuti enam kui kahekordistunud. Õppeaastal 2018/2019 oli pedagooge üle 2300, neist enam kui 500 munitsipaalkoolides. Munitsipaalkoolide pedagoogide hulgas on 50-aastaseid ja vanemaid 49%, kuid eelmisest õppeaastast alates on nooremate õpetajate arv ja osakaal pööranud tõusule.

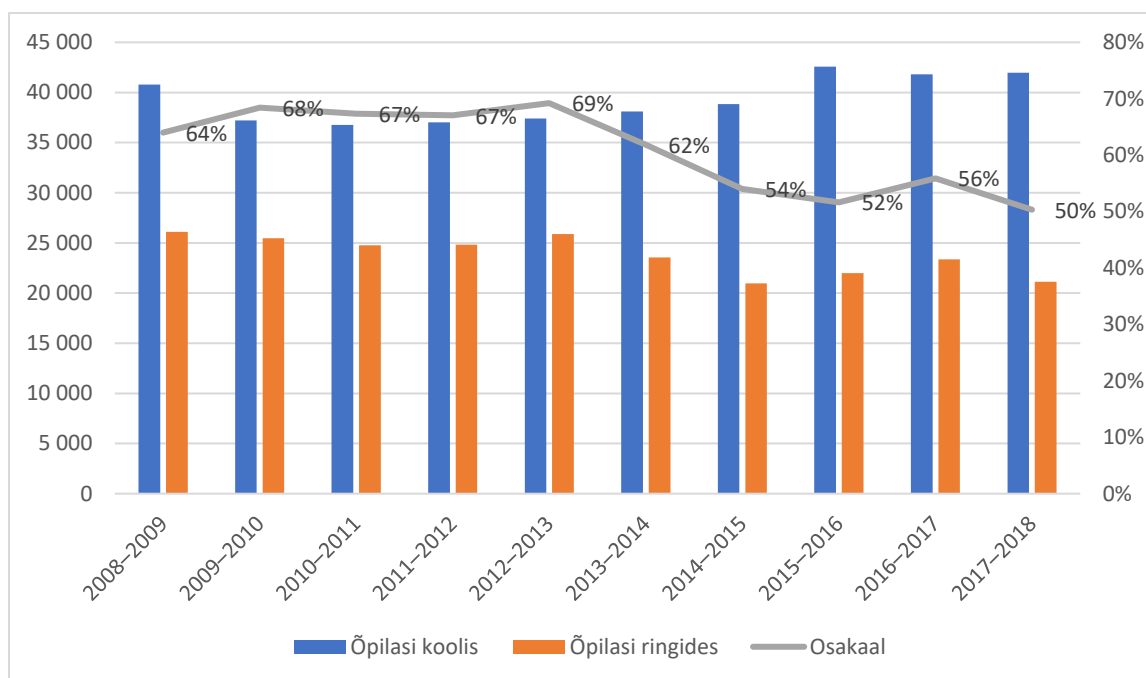
Joonis 61. Huviharidusõpetajate ametikohtade vanusjaotus munitsipaalkoolides

Huvihariduskoolide õpetajatest 71% on naised. Juhtide keskmine vanus on 52 aastat ja keskmine tööstaaž juhina 7 aastat. Aastatel 2009 kuni 2018 on Tallinn huvikoolidesse investeerinud 1,5 miljonit eurot (lisaks Tondiraba Huvikooli ehitus ja PPP-projektid).

Tallinna munitsipaalhuvikoolide tegevuskulu maht⁴¹ on u 10,1 miljonit eurot, sellest 82% moodustab personalikulu ja 18% majandamiskulu. Personalikulust moodustab 69% õpetajate töötasu, 22% muu personali töötasu ja 9% juhtide töötasu. Huvikooli õpetaja töötasu alammäär täistööajaga töötamise korral on 1150 eurot kuus. Koolijuhtide töötasu alammäär on vahemikus 1810–2310 eurot kuus. Majandamiskuludest kulub u 200 tuhat eurot kompensatsiooniks teistele omavalitsustele. Lisaks teeb linn investeeringuid vastavalt jooksva aasta eelarve võimalustele.

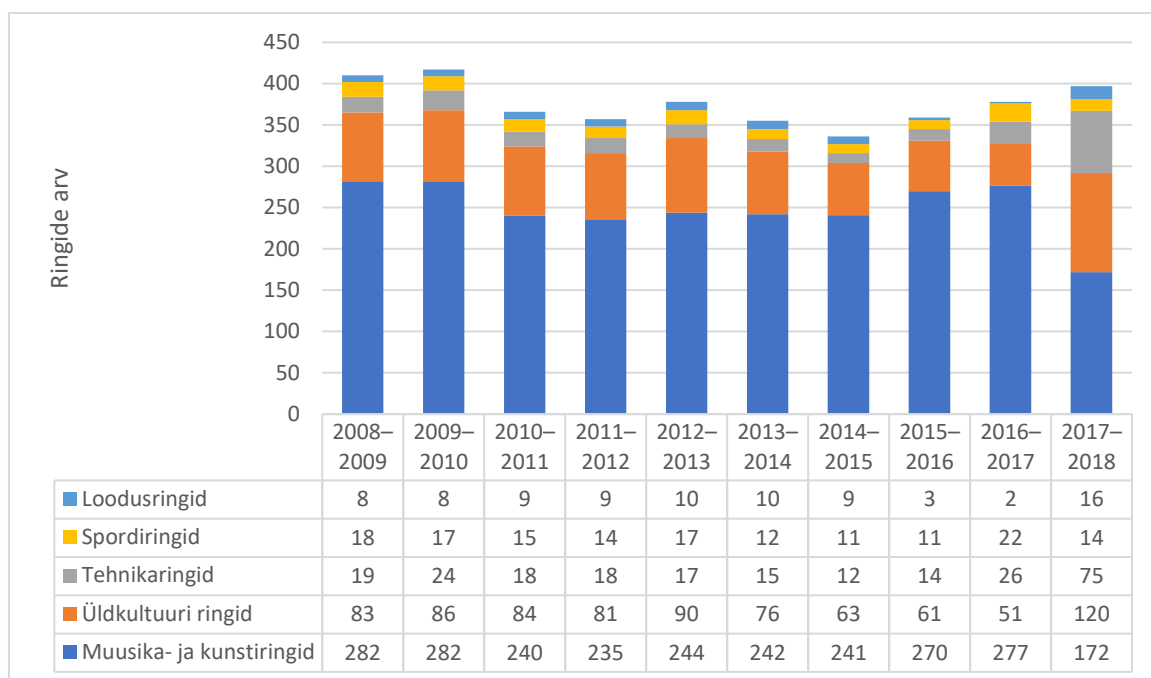
Huvitegevuse edendamisel on traditsiooniliselt oluline osa ka *linna üldhariduskoolides tegutsevatel huviringidel*. Näiteks tegutses 2019. aastal Tallinna koolides 1618 huviringi. Koolides tegutsevate huviringide arv ei ole viimastel aastatel kasvanud, kuid laste osalemisvõimalust on laiendatud uute huviringidega – robootika-, tehnika- ja loodusringidega. Kokku osales koolide ringides 18 839 õpilast, mis on jätkuvalt vähem kui eelnevatel aastatel. Kui tippaegadel on koolide huviringides osalevate õpilaste arv küündinud isegi ligi 70%-ni õpilaste koguarvust, siis nüüdseks on see langenud isegi alla poole. Sellise suundumuse üheks põhjuseks võib pidada eeskätt asjaolu, et koolidest väljaspool on huvihariduse pakkumine kasvanud ning perede majanduslik kindlustatus on viimastel aastatel suurenenud. See võimaldab üha suuremal osal lastest osaleda ka tasulises huvitegevuses, mida pakuvad näiteks erahuvikoolid.

⁴¹ 2019. a eelarve alusel

Joonis 62. Õpilaste arvu ja koolide huviringide õpilaste arvu muutus

Tallinna üldhariduskoolides on jätkuvalt ülekaalus muusika- ja kunstiringid, samas on nende ringide arv ja osatähtsus jätkuvalt vähenenud. Oluliselt on kasvanud tehnikaringide osakaal, üha enam tähelepanu osutatakse ka keskkonnahoiu teemadele. Viimaste aastate tervitatavaks suundumuseks on nii linna asutuste kui ka linnaväliste organisatsioonide koostöö Tallinna haridusasutustega huvihariduse pakkumisel linna õpilastele. Nii näiteks jätkati 2018/2019. õppeaastal projektiga „Keskkonnahariduslikud õppeprogrammid Tallinna koolidele“. Projekti raames osalesid 51 kooli (eelmisel aastal 45 kooli) 26 998 õpilast ja 60 lasteaia (eelmisel aastal 59 lasteaia) 2329 last keskkonnahariduslikes õppeprogrammides Harjumaa keskkonna- ja loodushariduskeskustes. Koostööd tehakse ka linna muuseumide ja muude kultuuriasutustega. Näiteks laienes käesoleval õppeaastal nn muuseumiprogramm ka Tallinna Loomaaiale. Tallinna munitsipaalüldhariduskoolide põhikooliklassid said tasuta külastada Energia Avastuskeskuse, Eesti Loodusmuuseumi, Eesti Tervishoiu Muuseumi ja Tallinna Loomaaia haridusprogramme – muuseume külastas kokku 15 137 õpilast. Õpilased osalesid ka 603 haridusprogrammis.

Joonis 63. Tallinna üldhariduskoolide ringide arv peamistel erialadel

Noorsootöö

Tallinna noorsootöö eesmärk on luua noortele võimalused areneda ja sisustada oma vaba aega, lähtudes noorte huvidest ja vajadustest. Noorsootööga soodustatakse noorte ettevõtlikkuse ja kaasatuse suurenemist ning noorte ettevalmistust iseseisva eluga toimetulekuks.

Linn korraldab noorsootööd ülelinnaliselt Tallinna Spordi- ja Noorsooameti ning piirkondlikult linnaosavalitsuste noortekeskuste kaudu. Noortekeskused soodustavad mitteformaalset õppimist ja lähtuvad oma töös avatud noorsootöö põhimõtetest, korraldavad piirkondlikke üritusi, programme, projekte, laagreid, koolitusi ning seminare. Keskused on avatud üldjuhul augustist juunini 5 päeva ja keskmiselt 35 tundi nädalas ning keskuse külastamine on noortele tasuta.

Tabel 22. Noortesutused Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2017	2018	2019
<i>Avatud noortekeskused</i>	7	13	13	12	14	11	11	10	10	10

Linn toetab igal aastal ka arvukalt noorsooprojekte. Näiteks toetati 2019. aastal kokku 67 noorsooprojekti, millest otsese ja kaudse kasu saajate arv kokku oli hinnanguliselt 80 tuhat. Noorsooprojektide põhilised prioriteedid on traditsiooniliselt mitteformaalne õpe, eri sihtrühmade kaasamine, noorte omaalgatus ja ülelinnalise noorsootöö arendamine jne.

Linn toetab ka noorte osalemist laagrites, õpilasmalevas ja noorteühendustes. Näiteks osales 2019. aastal linna toetusel laagrites 4567 noort ja toetust sai 40 laagrikorraldajat. Lisaks korraldati laagrikasvatajate ja -juhatajate koolitusi, kus osales kokku 180 inimest. Linna asutatud Sihtasutus Õpilasmalev pakkus eelmisel suveperioodil tööd 957-le Tallinna noorele. Kokku tegutses eelmisel aastal õpilasmaleva juures 59 malevarühma.

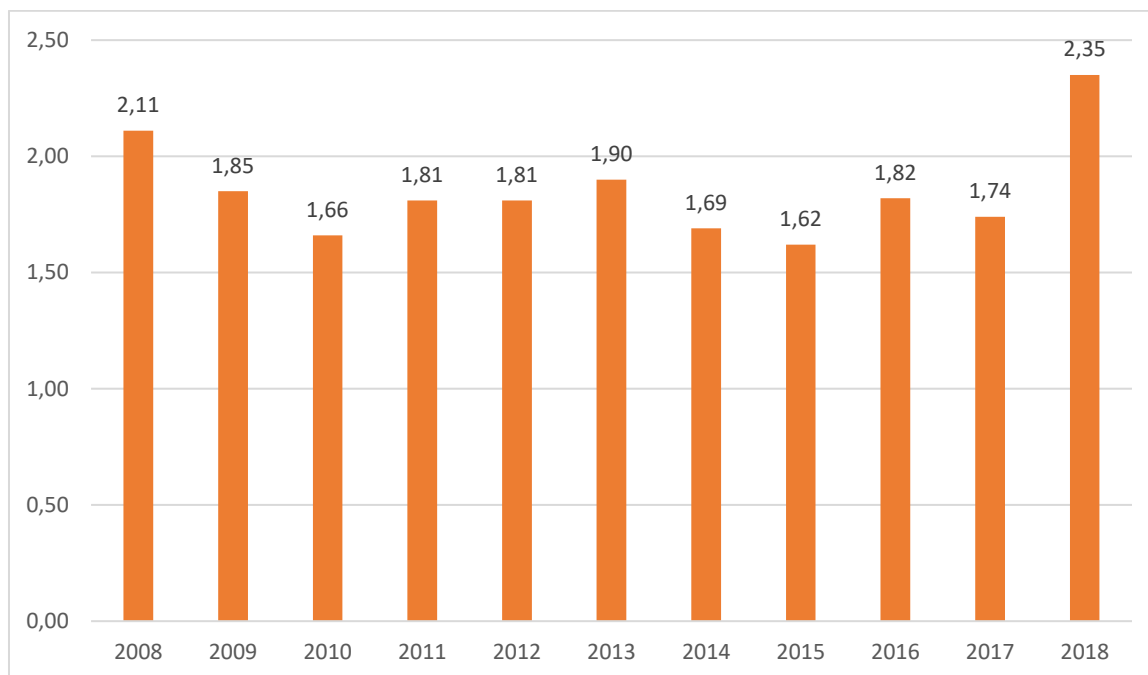
Tabel 23. Noorsootöö Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Linna toetatud noorsooprojektid</i>	133	86	92	101	105	95	80	75	61	61
<i>Õpilasmalev</i>										
<i>Noorukid</i>	940	875	676	724	774	748	943	798	833	847
<i>Rühmad</i>	60	40	36	41	45	45	50	45	48	49
<i>Noortelaagrid koolivaheajal</i>										
<i>Noorukid</i>	5 264	4 113	3 904	3 849	3 899	4 112	4 082	3 430	3 487	5 448
<i>Korraldajad</i>	41	41	36	48	48	45	44	32	32	35
<i>Noortekeskuste külastused (tuhat)</i>	65,9	56,0	66,0	53,7	80,6	78,3	87,4	93,4	71,0	69,5

Noorteinfo portaali
külastused⁴²
(tuhat)

296,3	334,6	147,3 ⁴³	146,5	177,9	68,2	74,1	91,9	100,8	110,1
-------	-------	---------------------	-------	-------	------	------	------	-------	-------

Tallinna linn eraldab vahendeid noorsootööks oma eelarvest. 2018. aastal olid linna kulud noorsootöö korraldamiseks 2,4 miljonit eurot.

Joonis 64. Noorsootöö kulud Tallinna linna eelarves (mln €)

⁴² Alates 2009. a loendatakse vaid sihipärase kasutamisega seotud kontakte.

⁴³ Alates 2011. a meetoodika uuendatud.

Kultuur

Linna kultuurivaldkonna üldnäitajad

Tallinn on Eesti suurim haldusüksus ning ühtlasi suurim kultuurikeskus. Siin asub arvukalt kultuuriasutusi, korraldatakse hulgaliselt näitusi ja kultuuriüritusi, toimub vilgas huvitegevus. Mitmekesisist kultuuritegevust jätkub nii igas vanuses kui ka eripalgeliste huvidega kultuuriharrastajatele. Tallinnas asuvad kultuuriobjektid ja asutused on väga populaarsed linna külastajate hulgas – Tallinn pakub kultuurielamusi nii linlastele kui ka turistidele.

Viimase kümnendiga on Tallinna linnas asuvate kultuuriasutuste arv järjepidevalt kasvanud. Lisandunud on muuseume ja kontserdisaale, kasvanud on projekti- ja repertuaariteatrite arv. Oluliselt on hoogustunud kultuuriseltside ja -ühenduste tegevus.

Kultuurilise isetegevuse ja enesearenduse võimaluste pakkumisse ja elanikele kunstielamustest osasaamise võimaluste osutamisse panustab Tallinna linn endale kuuluvate muuseumide, kultuurikeskuste ja raamatukogude kaudu. Linna asutustena tegutsevad Tallinna Linnamuuseum, Tallinna Loomaaed, Tallinna Botaanikaaed ja Kadrioru park. Tallinna linnas tegutseb palju etendus- ja kontserdiasutusi, sh Tallinna linnale kuuluvad Tallinna Linnateater ja Tallinna Filharmoonia, lisaks pakuvad linna sihtasutused Tallinna Lauluväljak ja Tallinna Kultuurikatel mitmekülgseid vaba aja veetmise võimalusi.

Tallinna elanikele tagavad vaba ja piiramatu juurdepääsu teabele, teadmistele ja kultuurile ning elukestvate õppimise ja enesetäiendamise toetavad linna hulgalised raamatukogud. Linna rahvaraamatukogusid haldab Tallinna Keskraamatukogu oma filiaalide kaudu, samuti tegutseb linna haridusasutustes palju kooliraamatukogusid. Kirjandushuviliste paremaks teenindamiseks asutati 2017. aasta alguses Tallinna Kirjanduskeskus, mis koondab meie kuulsaimate kirjanike A. H. Tammsaare ja E. Vilde pärandi, kureerib nimetatud suurmeeste muuseumide tööd ning osaleb aktiivselt Tallinna kirjanduselus.

Linn pakub huvitegevusvõimalusi, pärimuskultuuri harrastamise, traditsiooniliste kultuuriprojektide korraldamise, riiklike ja rahvakultuuri tähtpäevade tähistamise ning kontsertide, etenduste ja meelelahutusürituste korraldamise võimalusi linna kultuurikeskustes. 2019. aastal tegutses linnas 9 kultuurikeskust: Haabersti Vaba Aja Keskus, Kesklinna Vaba Aja Keskus, Kultuurikeskus Lindakivi, Mustamäe Kultuurikeskus Kaja, Nõmme Kultuurikeskus, Pirita Vaba Aja Keskus, Salme Kultuurikeskus, Pelgulinna Rahvamaja ja Vene Kultuurikeskus. Kultuurikeskused keskenduvad kultuuriürituste korraldamisele ja läbiviimisele, huviringide tegevuse jätkamisele, kalendritähtpäevade ja pühade tähistamisele ning mitmekülgse koostöö edasiarendamisele.

Kultuuritegevuse mitmekesistamiseks võimaldab Tallinna linn huvigruppidel osaleda vabaharidus-, huvi- ja täienduskoolitustel Tallinna Rahvaülikoolis, Õpetajate Majas, Hopneri Majas ja teistes huvikeskustes. Viimastel aastatel on koolitustegevust läbi viidud kultuuri ja ühiskonna, kunsti ja disaini, IT- ja digioskuste, looduse ja keskkonna, liikumise ja tantsu, psühholoogia ja enesearengu, keelte, käsitöö, muusika, tervise ja ilu, kokanduse ja teatri teemavaldkonnas.

Linna kultuurielu elavdamiseks ja mitmekesistamiseks korraldatakse regulaarseid ja ühekordseid ülelinnalisi ning piirkondlikke üritusi, samuti eraldatakse linna eelarvest toetust vastava eesmärgi täitmiseks panustavaks mittetulundustegevuseks. Näiteks 2019. aastal andis Tallinna linn

mittetulundustegevuse toetamise raames toetust kokku 235 kultuurivaldkonna projektile ja 193 kultuuriorganisatsioonile enam kui miljoni euro ulatuses.

Tabel 24. Kultuuriasutused Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2015	2017	2018	2019
<i>Muuseumid</i>	46	47	47	49	52	55	56	57	57
<i>Näitusesaalid ja galeriid</i>	47	40	40	37	37	40	35	44	44
<i>Projekti- ja repertuaariteatrid</i>				15	22	22	25	32	36
<i>Kinod (sh 1 kinomaja)</i>	4	6	4	6	7	10	6	6	7
<i>Rahvaraamatukogud (sh filiaalid)</i>	20	19	20	20	20	20	20	20	20
<i>Teadus- ja erialaraamatukogud (sh Eesti Rahvusraamatukogu)</i>						24	26	33	30
<i>Kooliraamatukogud</i>	74	72	75	72	71	70	70	68	64
<i>Kontserdisaalid</i>	13	13	13	18	18	18	25	24	23
<i>Kultuurikeskused, rahvamajad, vabaajakeskused</i>	16	14	14	11	11	11	18	12	12
<i>Kultuuriseltsid ja -ühendused</i>						178	178	215	216
<i>Tallinna lauluväljak</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Tallinna loomaaed</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Tallinna botaanikaaed</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Tallinna raekoda</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Tallinna teletorn</i>				1	1	1	1	1	1
<i>Energia avastuskeskus</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Usuliste ühenduste pühakojad</i>	40	42	42	42	42	42	42	42	44

Linlaste kultuurihuvi on jätkuvalt süvenenud ning Tallinna kultuuriasutuste, -objektide ja -ürituste külastuste arv on aasta-aastalt kasvanud.

Tallinna loomaaia eesmärk on süvendada elanike loodus- ja keskkonnavalaseid teadmisi, pakkuda inimestele looduslähedast puhkevõimalust ning tagada uurimistöö ja ökoloogilise kasvatus kaudu liigikaitse. Eelmisel aastal oma 80. sünnipäeva tähistanud Tallinna loomaaia kollektsioonis on 8250 isendit 408 liigist/alamliigist. Loomaada külastab igal aastal ligikaudu 400 tuhat inimest.

Tallinna linna ja selle elanikega seotud ajaloo kogumist, uurimist, säilitamist ja avalikkusele tutvustamist korraldab Tallinna Linnamuuseum, mille koosseisu kuulusid 2019. aastal linnamuuseum (Vene 17), Tallinna vene muuseum, lastemuuseum Miiamilla, Peeter I maja, Kiek in de Köki kindlustuste muuseum, fotomuuseum ning Kalamaja muuseum.

Tallinna Linnateatri eesmärk on tutvustada repertuaariteatrit ja Eesti teatrikultuuri eri sihtgruppidele. 2019. aastal esietendus Tallinna Linnateatris 6 uut lavastust ja kokku toimus 497 etendust/üritust 72 010 teatrikülastajale. Tallinna Linnateater uueneb, mistõttu on viimastel aastatel antud rohkem etendusi väiksemates saalides ja veidi on vähenenud külastajate arv.

Tallinna Botaanikaaia eesmärk on säilitada, arendada ja tutvustada rikkalikke taimekollektsioone ja herbaarkogusid ning teha teadus- ja loodusharidustööd elurikkuse säilitamiseks. Samal ajal pakub Tallinna Botaanikaaed kvaliteetset külastuskeskkonda ja vaba aja veetmise võimalust. Botaanikaaia

eluskollektsioonide taksonite ja sortide arv lähenes eelmise aasta lõpus juba 9 tuhandele. Tallinna Botaanikaaeda külastab viimastel aastatel juba ligi 67 tuhat külastajat.

Tallinna Filharmoonia korraldab kontserte barokist džässini ning tänu Mustpeade majale on võimalik pakkuda ainulaadset kooslust kultuurilisest sisust ja unikaalsest keskkonnast. Tallinna Filharmoonia eestvedamisel korraldatakse ka linna ühte olulisemat ülelinnalist kultuuriüritust Birgitta festivali, mis 2019. aastal toimus juba 15. korda ja oli seekord pühendatud maestro Eri Klasi 80. sünniaastapäevale. Programm sisaldas seitset lavastust ning ühtlasi püstitati viimaste aastate publikurekord.

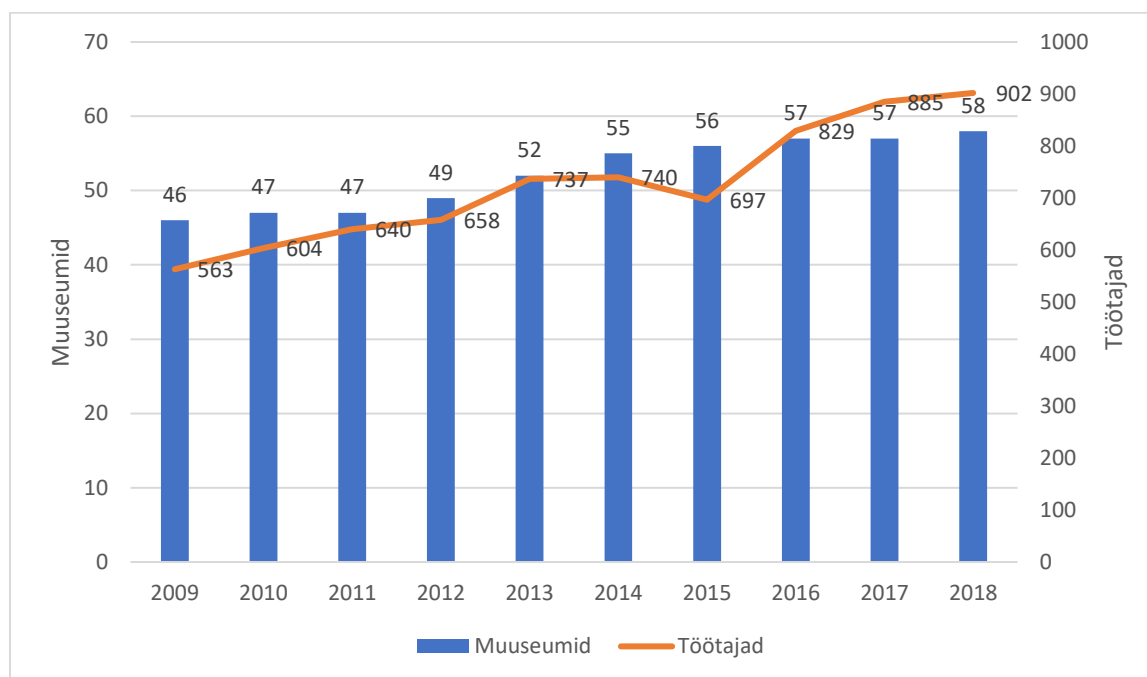
Ülelinnalistest kultuuriüritustest on lisaks eelnimetatud Birgitta festivalile suurimad veel Tallinna merepäevad, Tallinna päev, vanalinna päevad, taasiseseisvumispäev, kultuuriöö, Tallinna kirjandustänav festival, rahvuskultuuride päevad jne.

Tabel 25. Tallinna kultuuriasutuste, -objektide ja -ürituste külastused (tuhandetes)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Tallinna Loomaaed</i>	329,6	308,3	339,0	333,7	366,3	350,2	385,1	406,3	407,2	431,2
<i>Tallinna Linnamuuseum</i>	90,9	153,3	189,1	195,2	196,1	241,0	231,6	221,1	223,9	251,5
<i>Tallinna Linnateater</i>	52,4	48,5	60,3	63,5	66,3	72,8	83,0	79,9	75,2	74,7
<i>Tallinna Botaanikaaed</i>	32,3	37,8	46,8	66,0	79,6	65,4	65,8	56,0	57,4	66,9
<i>Tallinna Filharmoonia</i>	17,4	13,7	14,0	14,3	14,3	13,5	13,8	15,0	16,5	14,2
<i>KUMU kunstimuuseum</i>							138,2	167,1	140,3	184,8
<i>Vabaõhumuuseum</i>								134,1	139,2	137,8
<i>Kadrioru park</i>		4 100	4 400	4 150	4 400	4 000	4 000	5 000	5 500	5 800
<i>Lillefestival</i>		500	550	500	500	500	450	450	500	500
<i>Valgus kõnnib Kadriorus</i>		35	45	60	40	40	60	60	70	90

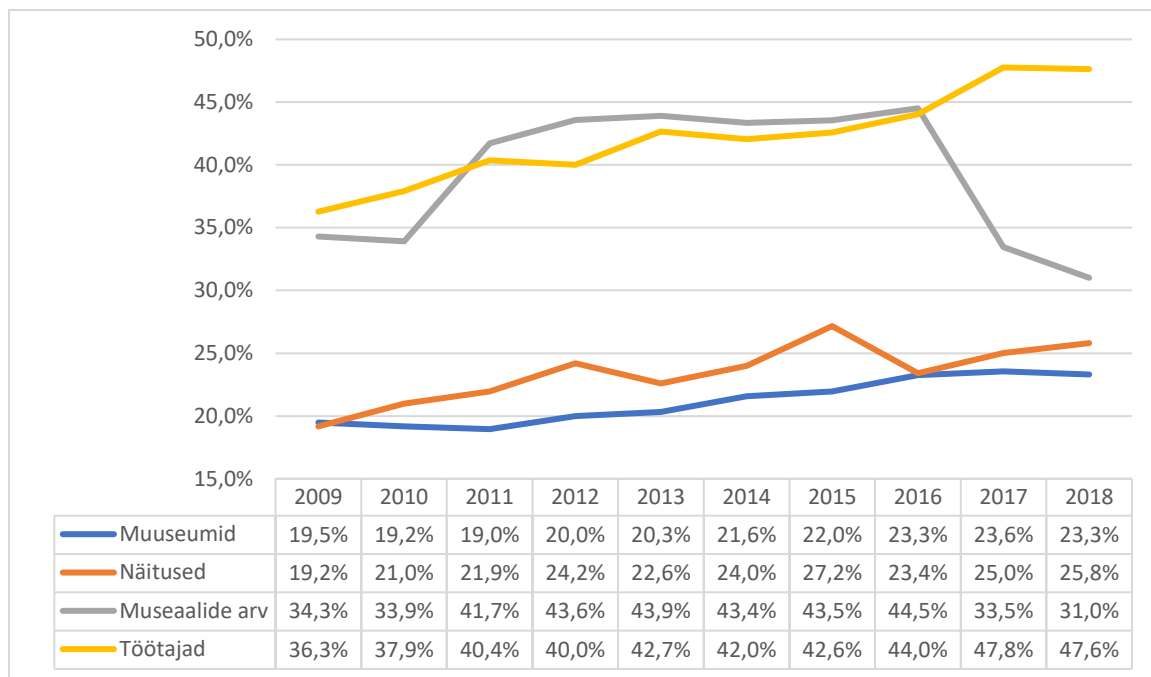
Muuseumid

Lisaks Tallinna linnale kuuluvatele muuseumidele asub pealinnas hulgaliselt teisi, eri omanikele (nii riigile kui ka eraomanikele) kuuluvaid muuseume. Viimase kümne aasta jooksul on muuseumide arv linnas jätkuvalt kasvanud. 2018. aasta lõpus oli Tallinna linnas kokku 58 muuseumi, milles töötas 902 muuseumitöötajat.

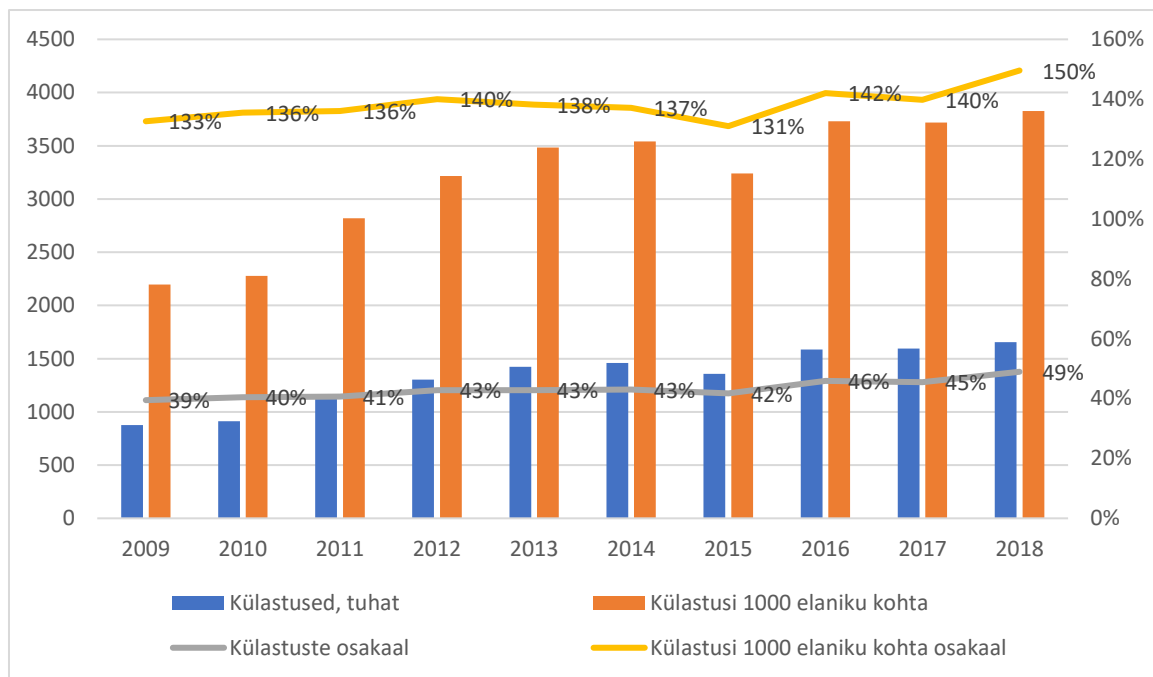
Joonis 65. Muuseumide ja muuseumitöötajate arv Tallinnas

Tallinnas asus 2018. aasta lõpul ligikaudu 23% Eesti muuseumitest ning nendes oli hõivatud peaaegu pool kõigist riigi muuseumitöötajatest. Üle veerandi kõigist muuseuminäitustest korraldatakse Tallinnas. Näiteks 2019. aastal korraldas ainuüksi Tallinna Linnamuuseum oma filiaale kaasates 24 uut näitust. Linna muuseumide museaalide suhtarv Eesti muuseumide kogudes asuvate museaalide koguarvust on viimasel paaril aastal küll mõnevõrra vähenenud, kuid see on tingitud paljuski Eesti Rahva Muuseumi avamisest Tartus 2016. aastal. Näiteks 2019. aastal suurenes ainuüksi Tallinna Linnamuuseumi muuseumikogu aastaga 1242 museaali võrra.

Joonis 66. Tallinna ja kogu Eesti muuseumide tegevusnäitajad

Tallinna linnas asuvad muuseumid on väga tuntud ja paistavad silma suure külastatavusega. Tallinna muuseumide külastuste osakaal Eesti kõikide muuseumide võrdluses on viimastel aastatel kasvanud peaaegu pooleni kõikidest külastustest hoolimata sellest, et lisandunud on Eesti Rahva Muuseum. Tallinnas külastati 2018. aastal muuseume rohkem kui 1656 tuhandel korra, külastusi 1000 elaniku kohta oli 50% enam kui Eestis tervikuna. See näitab mõistetavalt, et Tallinna muuseumid ei ole populaarsed mitte ainult tallinlaste hulgas, vaid neid külastavad meeleldi ka turistid ja Eesti teiste piirkondade elanikud.

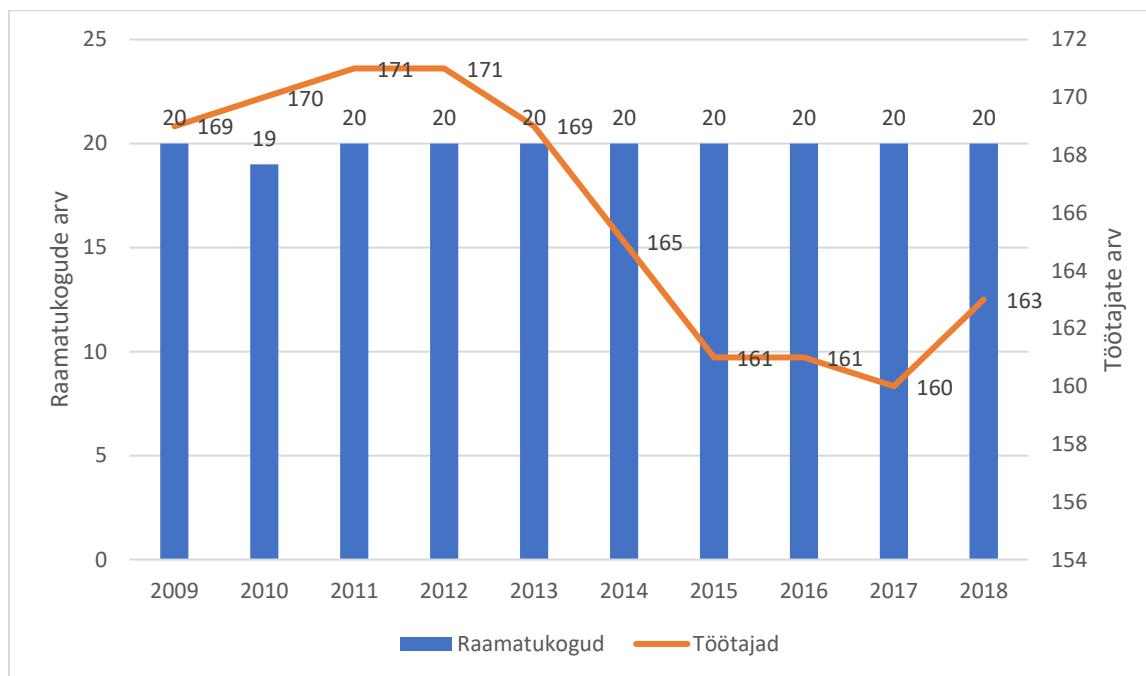
Joonis 67. Tallinna ja kogu Eesti muuseumikülastused

Raamatukogud

Tallinna Keskraamatukogu on Tallinna avalik rahvaraamatukogu, mille eesmärk on tagada linnaelanikele vaba ja piiramatu juurdepääs informatsioonile, teadmistele ja kultuurile ning toetada elukestvat õppimist ja enesetäiendamist. Selleks on põhimääruses sätestatud raamatukogu põhiülesanne koguda, säilitada ja teha lugejale kättesaadavaks temale vajalikud trükised, auvised ja muud teavikud ning avalikud andmebaasid. Tallinna Keskraamatukogu koosseisu kuulub 3 teenindusosakonda, 17 haruraamatukogu ja rändraamatukogu – raamatukogubuss Katarina Jee. Haruraamatukogud paiknevad kõikides Tallinna linnaosades, Pirita linnaosas on üks haruraamatukogu, linna teistes asumites kaks kuni kolm keskraamatukogu filiaali.

Tallinna Keskraamatukogu pakub oma lugejatele mitmesuguseid traditsioonilisi teenuseid (kojulaenus, kohallugemine, infoteenindus, koolitused, koduteenindus jne) ja e-teenuseid (e-raamatute laenamis- ja lugemiskeskonnad eri keeltes, andmebaasid, otsinguportaalid, lingikogud, infopäringud jne). Samuti pakutakse ebatraditsioonilisi teenuseid (innovatsioonilaboris tegutsemise võimalus, muusikainstrumentide kojulaenus, LEGO WeDo2 robotite programmeerimise ja leiutajakomplektidega mängimise võimalus, spordivahendite laenus jne). Suurem osa teenustest on kasutajatele tasuta, kuid leidub ka tasulisi teenuseid. Esimese raamatukoguna Eestis hakati 2013. a pakkuma lugemiskoera teenust.

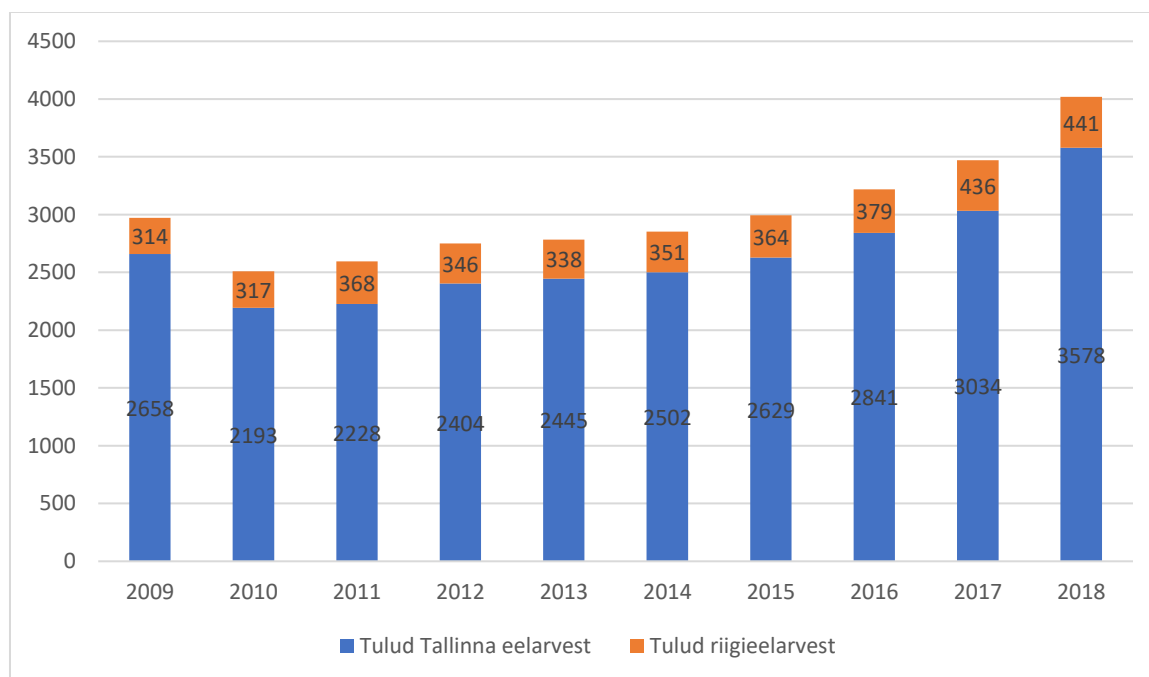
Lisaks korraldab Tallinna Keskraamatukogu hulgaliselt väga eripalgelisi raamatukoguüritusi, nagu raamatukoguteenuste ja raamatute tutvustamine linna avalikel üritustel, korraldatakse rühma- ja individuaalkoolitusi, algatatakse ja viiakse ellu projekte.

Joonis 68. Rahvaraamatukogude ja raamatukogutöötajate arv Tallinnas

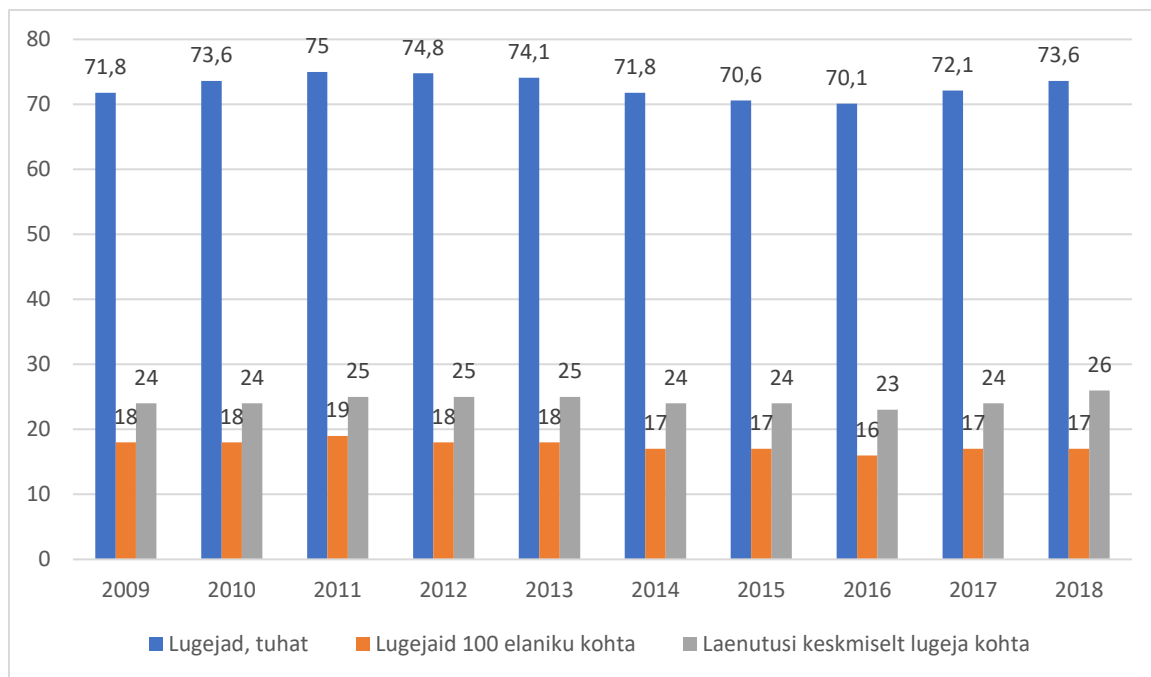
Tallinna rahvaraamatukogusid finantseeritakse eeskätt Tallinna linna eelarvest, nt 2018. aastal eraldas linn selleks ca 3,6 miljonit eurot. Linna panus rahvaraamatukogude rahastamisse on pärast

majanduskriisi aasta-aastalt kasvanud, kusjuures kriisieelsele tasemele jõuti 2015. aastal. Kultuuriministeerium toetab raamatukogusid tegevustoetustega. Riik toetab rahvaraamatukogudesse eesti keele ja kultuuri seisukohast oluliste teavikute soetamist (Tallinna puhul rakendatakse siin üldisest väiksemat koefitsienti kui teistel Eesti rahvaraamatukogudel ehk 0,6). 2018. aastal sai linn nimetatud otstarbeks 441 tuhat eurot. Raamatukogude kulutustest suurima osakaaluga on tööjõukulud, 2018. aastal kasutati nimetatud otstarbeks ligi 2,6 miljonit eurot. Komplekteerimiskuludeks kasutati 751 tuhat eurot ja investeeringuteks 108 tuhat eurot.

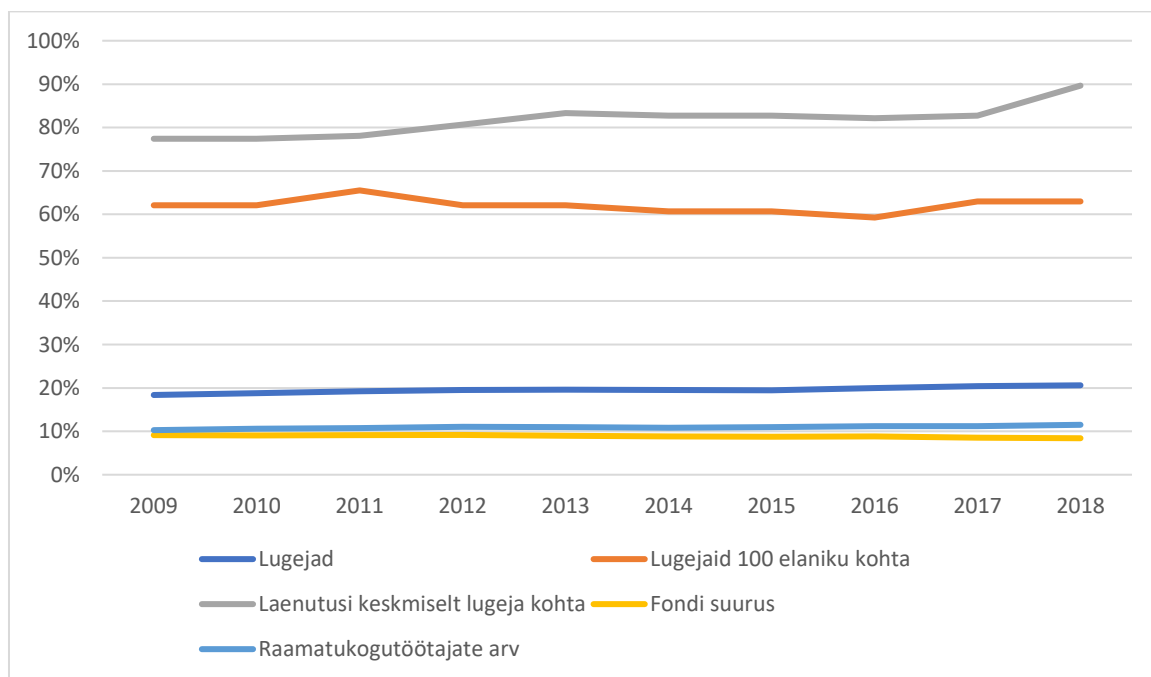
Joonis 69. Tallinna rahvaraamatukogude finantseerimine (tuhat €)

Tallinna rahvaraamatukogude tegevusnäitajad on viimase kümnendi jooksul püsinud suhteliselt stabiilsed. Lugejate arv on püsinud aastate kestel üle 70 tuhande, mis teeb keskmiselt 17–18 lugejat 100 elaniku kohta. Laenutuste arv lugeja kohta varieerub piirides 24–26 laenutust aastas.

Joonis 70. Tallinna rahvaraamatukogude tegevusnäitajad

Võrreldes Eesti kui terviku vastavate näitajatega, asus Tallinnas 21% kõikidest lugejatest, kuid neid teenindas vaid 12% Eesti raamatukogutöötajatest. See näitab, et Tallinn osutab nimetatud teenust küllaltki tagajärjekalt. Küll aga on Tallinnas lugejaid 100 elaniku kohta vaid 63% Eesti keskmisest ning ka keskmine laenutuste arv lugeja kohta on Tallinnas väiksem kui rahvaraamatukogudes tervikuna.

Joonis 71. Tallinna ja kogu Eesti rahvaraamatukogude tegevusnäitajad

Rahvakultuur

Rahvakultuurivaldkond hõlmab loomingulist ja rahvatraditsioonidel põhinevat harrastustegevust, pärimuskultuuri, vaimset kultuuripärandit, rahvuslike ja paikkondlike kultuuritraditsioonide uurimist, hoidmist ja jäädvustamist, avalikke kultuuriüritusi ning rahvakultuurialast seltsitegevust, koolitust ja täiendusõpet. Rahvakultuuriga tegelejaid on Tallinnas jätkuvalt väga palju ja nende hulk on viimase kümnendi jooksul pigem suurenenud. Rahvakultuuri populaarsus tagab selle, et traditsioonid püsivad elujõulised ka tänapäeval. Tallinnas tegutsevad lisaks Eesti rahvakultuuri harrastajatele aktiivselt ka vähemusrahvuste kultuuriseltsid ja kollektiivid.

2019. aasta oli Eesti laulu ja tantsu juubeliaasta – möödus 150 aastat esimesest laulupeost ja toimus 20. tantsupidu. Tallinn on laulupidude koduks olnud juba 123 aastat ja tantsupidude sünnipaik 1934. aastast. Tallinnast osales juubelipeol 291 koori ja orkestrit, 156 tantsurühma ja 16 rahvamuusikakollektiivi 400 juhendaja eestvedamisel.

Tabel 26. Rahvakultuuri harrastajad Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Valdkonnad kokku</i>	13 628	14 883	15 255	15 244	15 244	15 277	15 341	15 305	15 449	15 596
<i>Koorimuusika</i>	10 467	10 372	10 093	10 082	10 082	10 088	10 137	10 089	10 114	10 114
<i>Rahvatants</i>	1 948	2 039	2 456	2 456	2 456	2 486	2 488	2 488	2 473	2 563
<i>Harrastusteater</i>	16	713	781	781	781	781	781	781	781	781
<i>Puhkpillimuusika</i>	524	568	610	610	610	595	610	609	621	621
<i>Käsitöö</i>	105	299	299	299	299	299	299	299	311	311
<i>Rahvamuusika</i>	174	215	264	264	264	264	264	264	276	285
<i>Folkloor</i>	9	93	162	162	162	174	172	172	198	263
<i>Muu vokaalmuusika</i>	67	124	151	151	151	151	151	154	166	149
<i>Muu valdkond</i>	318	460	439	439	439	439	439	449	509	509

Trükitoodang

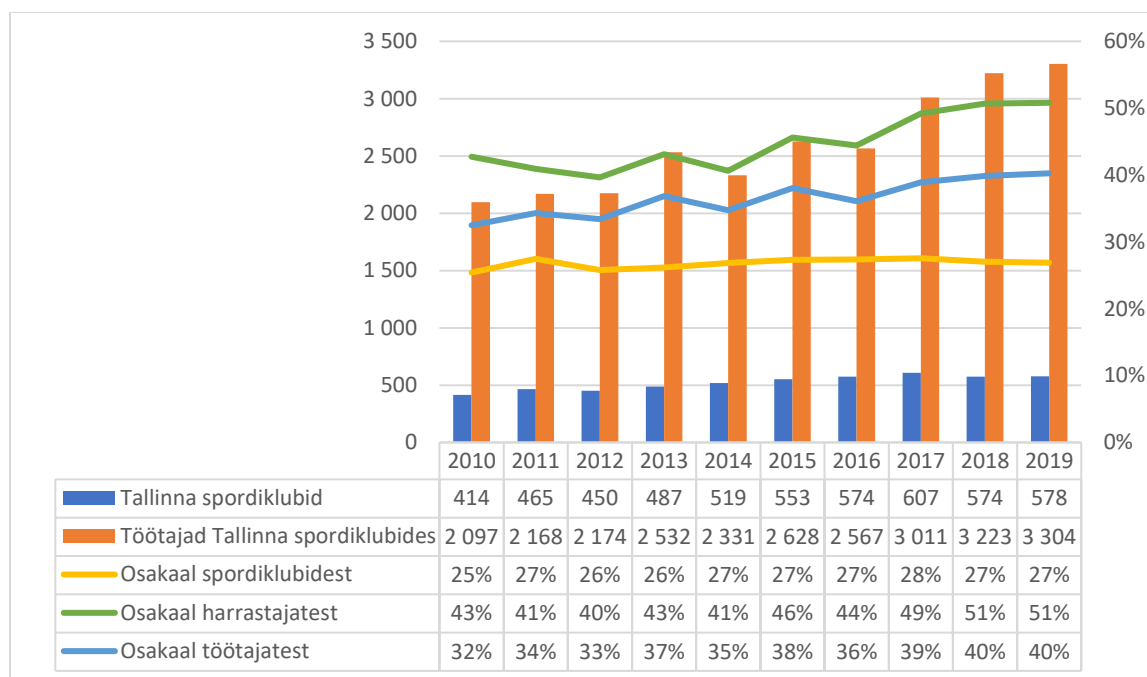
Nii kirjasõna üldiselt kui ka ajakirjandus on oluline kultuuri osa. Tallinn on nimetatud valdkonnas vaieldamatu keskus Eestis. Tallinnas ilmub aastas 72% kõigist Eestis väljaantavatest raamatutest ja brošüüridest, 49% ajalehtedest ja 56% perioodikaväljaannetest. Arusaadavalt on nii trükiste, ajalehtede kui ka muude perioodikaväljaannete arv, samuti trükiarvud viimase kümnendi jooksul siiski oluliselt vähenenud. Selle põhjus on trükisõna populaarsuse üldine langus ja digitaalse meedia osatähtsuse kasv.

Tabel 27. Trükitoodang Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Raamatud ja brošüürid</i>	3 388	2 886	2 692	2 953	2 903	3 186	2 838	2 764	2 826	2 743
<i>Raamatute ja brošüüride aasta trükiarv (1000 eks)</i>	5 773	4 665	3 715	3 817	4 089	4 420	3 829	3 589	3 369	2 897
<i>Ajalehed</i>	81	65	60	58	60	54	58	53	52	49
<i>Ajalehtede üksiknumbrid</i>	3 090	2 868	2 809	2 736	2 711	2 583	2 663	2 607	2 426	2 296
<i>Perioodikaväljaanded</i>	641	636	634	638	625	599	582	576	572	543
<i>Perioodikaväljaannete üksiknumbrid</i>	2 829	5 608	2 534	2 527	2 510	2 558	2 473	2 495	2 323	2 226
<i>Perioodikaväljaannete aasta trükiarv (mln eks)</i>	20,7	19,3	18,8	21,4	19,8	20,0	20,9	19,1	18,1	16,5

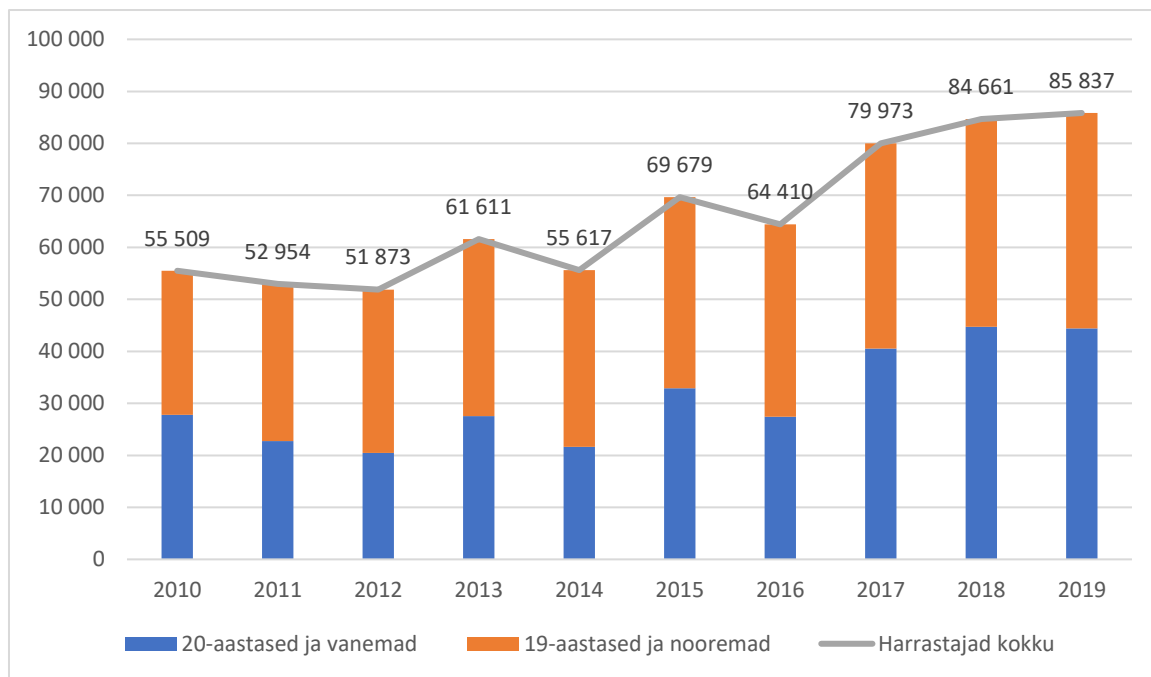
Liikuvusharrastus

Tallinnas toimub elav sporditegevus. 2019. aasta lõpu seisuga tegutses pealinnas kokku 578 spordiklubi. Viimase kümnendiga on Tallinna koondunud üle poole kõigist spordiharrastajatest ning kõigist spordiklubides tegutsevatest töötajatest on praeguse seisuga 40% Tallinnas.

Joonis 72. Tallinna ja kogu Eesti spordiklubid

Spordiharrastajate arv Tallinna linnas on viimase kümne aasta jooksul hoogsalt kasvanud. Kui 2011. aastal oli Tallinnas ca 53 tuhat harrastajat, siis praeguseks on nende arv kasvanud peaaegu 86 tuhandeni. Vanuserühmadest on harrastajate osakaal peaaegu võrdne noortesporti ja täiskasvanute puhul. Samuti on naiste ja meeste osakaal harrastajates üsnagi võrdne. Nooremas vanuserühmas on küll sporti harrastavate noormeeste osakaal traditsiooniliselt natukene suurem, kuid 20-aastaste ja vanemate harrastajate seas on veidi suurem naiste osakaal.

Joonis 73. Sporditegevuse harrastajad Tallinnas

Linlastele sportimisvõimaluste tagamisel on oluline tegevusvaldkond noorte (7–19-aastaste) liikumisharrastuste toetamine. Noorte sporditegevust toetatakse linnas tegutsevate spordiklubide kaudu. Viimase kümnendi jooksul on toetatavate spordiklubide arv küll vähenenud. See on toimunud eeskätt seetõttu, et linn on järjest enam pööranud tähelepanu treeneritöö kvaliteedile: toetatakse pigem neid spordiklubisid, kus töötavad tugevamad ja paremate kutseoskustega treenerid. 2019. aastal eraldati sporditegevuse toetust kokku 153 spordiorganisatsioonile, mis tagas sportimisvõimalused 21 913 harrastajale.

Tabel 28. Tallinna linnalt toetust saavad spordiklubid linnaosade kaupa

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Tallinn kokku⁴⁴</i>	227	176	170	156	135	137	137	140	148	150	153
<i>Haabersti</i>	21	18	14	14	11	14	16	16	16	13	14
<i>Kesklinn</i>	50	46	42	41	39	30	34	35	38	36	37
<i>Kristiine</i>	15	12	12	13	9	11	12	10	12	12	10
<i>Lasnamäe</i>	44	42	35	34	28	24	23	23	23	23	27
<i>Mustamäe</i>	27	18	16	11	9	13	12	12	11	10	13
<i>Nõmme</i>	15	14	15	15	14	14	15	15	15	15	15
<i>Pirita</i>	15	12	12	12	8	12	14	13	14	16	14
<i>Põhja-Tallinn</i>	21	14	11	11	7	7	8	10	11	11	12

Aladest toetatakse noorte sporditegevuses enim ujumist, mida saab linna toetusel praegu harrastada 3830 noort. Järgnevad jalgpall (3420 harrastajat), korvpall (2084 noort) ning võimlemine

⁴⁴ Sh mujal Tallinnas põhjusel, et klubide tegutsemisaadressid ei ühti alati registreerimisaadressidega.

(1479 harrastajat). Viimastel aastatel on enim populaarsust kogunud jalgpall, kusjuures võimlemise harrastajate hulk on mõnevõrra langenud.

Tabel 29. Tallinna spordiklubide enam toetatavate alade 7–19-aastased harrastajad

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Ujumine</i>				2 627	2 779	3 137	3 397	3 746	3 206	3 556	3 830
<i>Jalgpall</i>	2 830	3 287	2 998	2 562	2 102	2 325	2 578	2 869	3 172	3 203	3 420
<i>Võimlemine</i>	2 397	2 695	2 519	2 438	2 085	2 148	2 347	2 597	1 647	1 666	1 479
<i>Korvpall</i>	2 436	2 777	2 375	2 200	1 996	2 146	2 128	2 057	2 149	2 133	2 084

Tallinna linnas paikneb arvukalt spordibaase ja -rajatisi, millest on ülevaade antud alljärgnevas tabelis. Tallinna linn ise pakkus 2019. aastal sportimisvõimalusi kokku 7 linna spordiasutuses, kus oli kokku 24 spordiala viljelemist võimaldavat spordibaasi. Linnale kuuluvaid spordibaase kasutatakse aktiivselt nii treeninguteks kui ka ürituste ja võistluste korraldamiseks, samuti osutatakse neis teenuseid üksiküllastajatele.

Tabel 30. Tallinna spordibaasid ja -rajatised

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Spordisaal</i>	160	160	160	160	268	277	278	290	279	270
<i>Staadion</i>	64	64	64	64	64	64	64	61	49	33
<i>Ujula</i>	40	40	40	40	40	39	39	39	34	27
<i>Välispalliväljak</i>	103	103	103	103	102	100	99	100	139	218
<i>Jäähall</i>	5	5	5	5	5	5	5	5	5	6
<i>Tennisekeskused</i>					10	10	10	12	14	11
<i>Muud</i>	56	56	56	56	41	41	45	43	45	55

Linnal on ka aktiivseks liikumiseks mõeldud terviserajad, kus on võimalik tegeleda ratta-, jooksu-, käimis-, suusa- jm harrastusspordiga. Üldised andmed Tallinna terviseradade kohta ajalisel võrdluses on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 31. Terviserajad Tallinnas

	2010–2015	2016–2018
Kokku (km)	45,5	47,3
<i>Nõmme-Harku terviserada (valgustatud)</i>		
I	1	1
II	2	2
III	3	3
IV	5	5
V	15	15
<i>Pirita Spordikeskuse terviserajad (valgustatud)</i>		
Suur ring	7,2	7,2
Kloostrimetsa ring	3,2	3,2

Lillepi park

Ilmarise terviserada

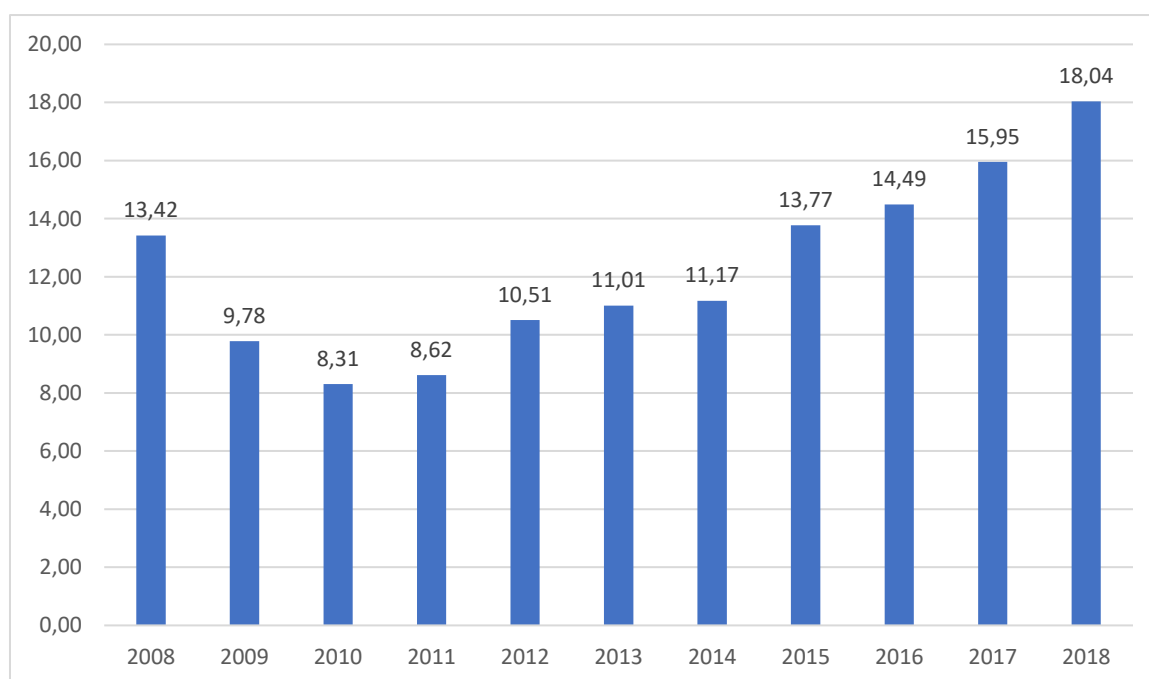
Järve metsapark

Stroomi metsapark (valgustatud)

Pae pargi terviserada (valgustatud)

2,5	2,5
2	2
2,4	2,4
2,2	2,2
	1,8

Tallinna linn eraldab sporditegevuseks vahendeid oma eelarvest. Pärast majanduslangusest tingitud kärpeid on selle valdkonna tegevusteks eraldatavad vahendid aasta-aastalt kasvanud. Kriisieelse kulude taseme saavutas valdkond küll alles 2015. aastal, kuid 2018. aastal olid linna kulud spordivaldkonna toetuseks ja korraldamiseks juba ca 18 miljonit eurot. Linna 2020. aasta eelarves on spordi, vaba aja ja noorsootöö valdkonna tegevuskuludeks kavandatud 21,9 miljonit eurot, mis on 7,1% enam kui eelmisel aastal. Sellele lisanduvad veel spordi ja vaba aja valdkonna investeeringud, mille mahuks on kavandatud kokku 4,7 miljonit eurot, mis on peaaegu kaks korda enam kui 2019. aastal.

Joonis 74. Spordikulud Tallinna linna eelarves (mln €)

Sotsiaalhoolekanne

Sotsiaalvaldkonna üldnäitajad

Sotsiaalhoolekanne on sotsiaalteenuste, sotsiaaltoetuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise või määramisega seotud toimingute süsteem, mille eesmärk on toetada inimese iseseisvat toimetulekut ja töötamist ning aktiivset osalust ühiskonnaelus, ennetades sotsiaalsete probleemide tekkimist või süvenemist üksikisiku, perekonna ja ühiskonna tasandil.

Sotsiaalhoolekande seadus sätestab Eesti sotsiaalhoolekande organisatsioonilised, majanduslikud ja õiguslikud alused ning reguleerib sotsiaalhoolekandes tekkivaid suhteid. Muuhulgas defineerib seadus sotsiaalhoolekandega seotud mõisteid:

- sotsiaalhoolekanne – sotsiaalteenuste, sotsiaaltoetuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise või määramisega seotud toimingute süsteem, mille eesmärk on toetada inimese iseseisvat toimetulekut ja töötamist ning aktiivset osalust ühiskonnaelus, ennetades sealjuures sotsiaalsete probleemide tekkimist või süvenemist üksikisiku, perekonna ja ühiskonna tasandil;
- sotsiaaltöötaja – sotsiaalhoolekandes töötav vastava erialase ettevalmistusega kõrgharidusega isik.

Seaduse kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatavad sotsiaalteenused koduteenus, väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus, tugiisikuteenus, täisealise isiku hooldus, isikliku abistaja teenus, varjupaigateenus, turvakoduteenus, sotsiaaltransporditeenus, eluruumi tagamine, võlanõustamisteenus ja lapsehoiuteenus.

Riigieelarvest rahastatavate erihoolekandeteenustena käsitletakse igapäevaelu toetamise, töötamise toetamise, toetatud elamise, kogukonnas elamise ja ööpäevaringset erihooldusteenust.

Seadus sätestab veel lapsehoiuteenuse ja asenduskoduteenuse ning reguleerib lapse hooldamist asenduspäris ja vältimatu sotsiaalabi osutamist. Rahalistest toetustest sätestab sotsiaalhoolekande seadus toimetulekutoetuse, vajaduspõhise peretoetuse ning sotsiaaltoetuse välisriigist Eestisse elama asunud Eesti kodanikule või eesti rahvusest isikule ning tema abikaasale, lastele ja vanematele.

Tallinna linnas koordineerib ja korraldab sotsiaalhoolekannet Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet. Mõningad Tallinna hoolekannet iseloomustavad arvnäitajad on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 32. Tallinna hoolekande arvnäitajad

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Esmakordselt arvele võetud riskilaste arv</i>	922	823	992	1 448	1 460	1 828	1 630	1 786		
<i>Perekonnast eraldatud laste arv</i>	150	141	146	133	115	85	115	77	59	49
<i>Perekonnas hooldusel olnud laste arv</i>	84	98	99	85	71	66	61	44	27	27
<i>Asenduskoduteenusel viibivate laste arv</i>	213	188	183	179	170	154	172	176	172	181

Varjupaigasteenuseid
 kasutanud lapsed
 Lapsehoiuteenuse
 kasutajad
 Lapsehoiuteenuse hüvitist
 saanud laste arv
 Puuetega inimeste arv ⁴⁶
 sh puuetega laste arv
 sh kuni 3-aastaste
 puudega laste arv
 Isikliku abistaja teenuse
 saajate arv
 Hooldajatoetuse saajate
 arv
 Invatakso teenuse
 kasutajate arv
 Linnaeelarvest
 kaasfinantseeritava
 hooldekoduteenuse
 kohtade arv
 Sotsiaalmajutusüksuse
 teenuse kasutajate arv
 Võlanõustamisteenuse
 kasutajate arv
 Toimetulekutoetust
 saanud perekondade arv

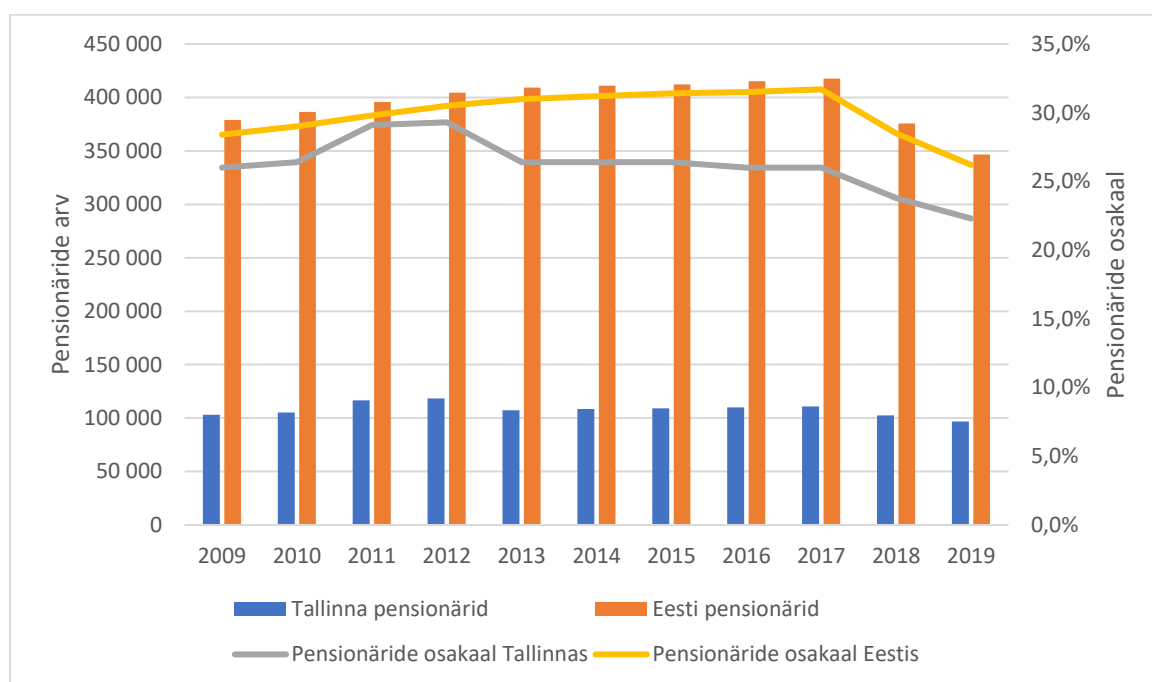
481	607	696	709	751	678	707	485 ⁴⁵		
2 182	1 871	1 808	2 363	2 502	2 410	2 352	2 295	2 256	1 981
2 182	2 195	1 933	2 363	2 326	2 114	1 887	2 244	2 256	
	20 234	22 402	23 898	25 076	26 389	28 613	29 303	30 778	36 402
	1 202	1 407	1 627	1 750	1 847	1 985	2 551	3 272	2 902
	101	78	87	86	79	68	68		174
179	173	177	183	172	172	152	158	177	170
3 019	3 319	3 614	3 606	3 433	3 347	3 278	3 107	3 002	2 916
816	966	1 109	1 224	1 448	1 628	1 831	1 940	2 128	2 424
838	768	952	1 030	1 112	1 067	833	807	789	786
416	525	524	574	576	604	601	591	576	585
1372	1312	899	920	771	1 165	1 022	1 055	1 066	1 137
2 636		4 507	4 102	3 451	2 869	2 403	2 504	2 398	2 162

⁴⁵ Andmed ei ole võrreldavad metoodika erinevuse tõttu.

⁴⁶ Seisuga 1. jaanuar

Eakad ja pensionärid

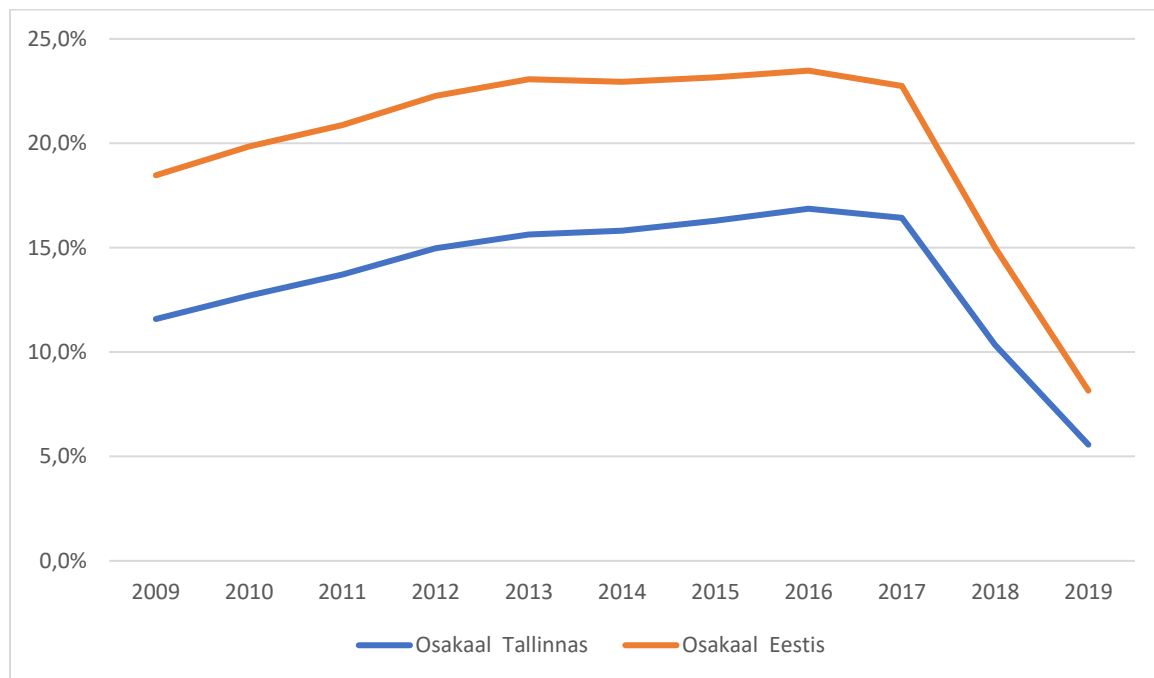
2019. aasta 1. jaanuari seisuga elas Tallinnas kokku 96 769 pensionäri, kellest 88 879 olid vanaduspensionärid ja 5 386 töövõimetuspensionärid. Tallinna pensionäride osakaal rahvastikus on kogu viimase kümnendi vältel olnud palju väiksem Eesti keskmisest näitajast. Näiteks oli 2017. aastal 31,7% Eesti rahvastikust pensionärid, kusjuures Tallinna vastav näitaja oli ligi 6% väiksem. 2019. aastal oli erinevus ca 4%. Nii Tallinna pensionäride arv kui ka nende osakaal Tallinna rahvastikus (2017. aastal oli see 26% ning 2019. aastal vaid 22,3%) on alates 2017. aastast märkimisväärselt vähenenud, kuid selle põhjuseks on eeskätt administratiivsed meetmed. 1. jaanuarist 2017 hakkas pensioniiga järkjärgult tõusma ja see jõuab 2026. aastaks 65. eluaastani. Pensioniiga suureneb sünniaastast lähtudes ning alates 2027. aastast hakkab vanaduspensioniga sõltuma keskmisest eeldatavast elueast. Töövõimetuspensioni saavad inimesed, kes ei ole võimelised tööga elatist teenima või kellel on see raskendatud. 2016. aastal toimus töövõimereform ja sellega seoses ei saa alates 1. juulist 2016 uusi töövõimetuspensionäre enam lisanduda.

Joonis 75. Pensionäride arv ja osatähtsus rahvastikus (aasta alguse seisuga)

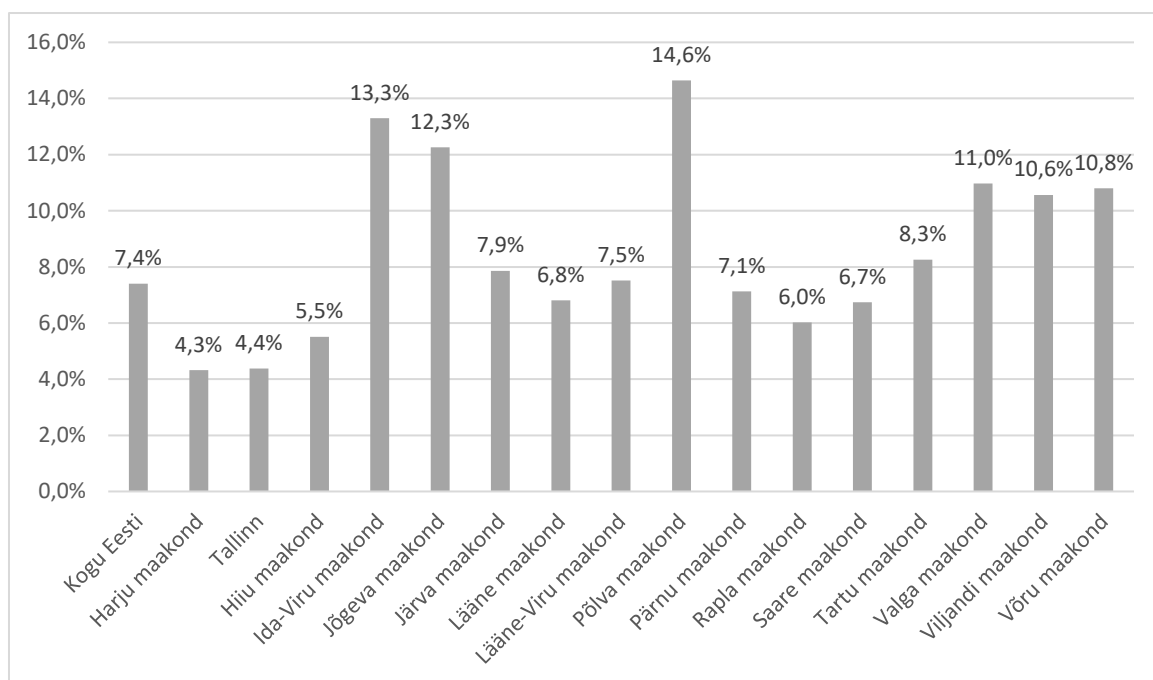
Töövõime kaotus võib olla täielik (100%) või osaline (10–90%). Töövõimetuspensioni saab, kui töövõime kaotus on 40–100% ja kui inimesele on enne 1. juulit 2016 väljastatud selle kohta ekspertiisiotsus. 1. juulist 2016 hindab töövõimet ja maksab töövõimetoetust töötukassa. Töövõimetoetust on õigus saada 16-aastaselt kuni vanaduspensioniealisel inimesel, kes on kas Eestis elav Eesti kodanik, elamisloa või elamisõiguse alusel Eestis elav välismaalane, Eestis viibiv rahvusvahelise kaitse saaja või varjupaiga taotleja, kellel on õigus Eestis töötada välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse alusel. Eesti elanikul, kelle elukoht on mitmes riigis, on õigus töövõime hindamisele ja töövõimetoetusele, kui ta on resident tulumaksuseaduse tähenduses või kui ta elab Eestis püsivalt välismaalaste seaduse tähenduses. Töövõimetoetuse määramise eeldus on töövõime hindamine, mille tulemusena on töötukassa hinnanud inimese töövõime osaliseks või

puuduvaks. Töövõimereformi eesmärk on toetada töövõimetuspensionäride ja vähenenud töövõimega tööealiste täisväärtuslikku elu, aidates neil leida tööturul pakutavate teenuste abil võimetekohast tööd ja tööl püsida.

Joonis 76. Invaliidsus- või töövõimetuspensionäride osakaal pensionäride koguarvust (aasta alguse seisuga)

Riigi üks kaudseid põhjuseid tööreformi läbiviimiseks oli arusaadavalt see, et invaliidsus- või töövõimetuspensionäride osakaal pensionäride koguarvust oli kujunenud aastate jooksul väga suureks. Näiteks oli 2016. aastal peaaegu iga neljas pensionär Eestis kas invaliidsus- või töövõimetuspensionär. Invaliidsus- või töövõimetuspensionäride osakaal rahvastikus varieerus ka regiooniti väga suurel määral. Ühelt poolt mõjutas regioonide erinevust kindlasti rahvastiku vanuselise koosluse eripära, kuid silmanähtavalt seonduvad need näitajad ka üldise majandusliku kindlustatuse, tööhõive ja keskmise palga suuruse erisustega Eesti eri piirkondades.

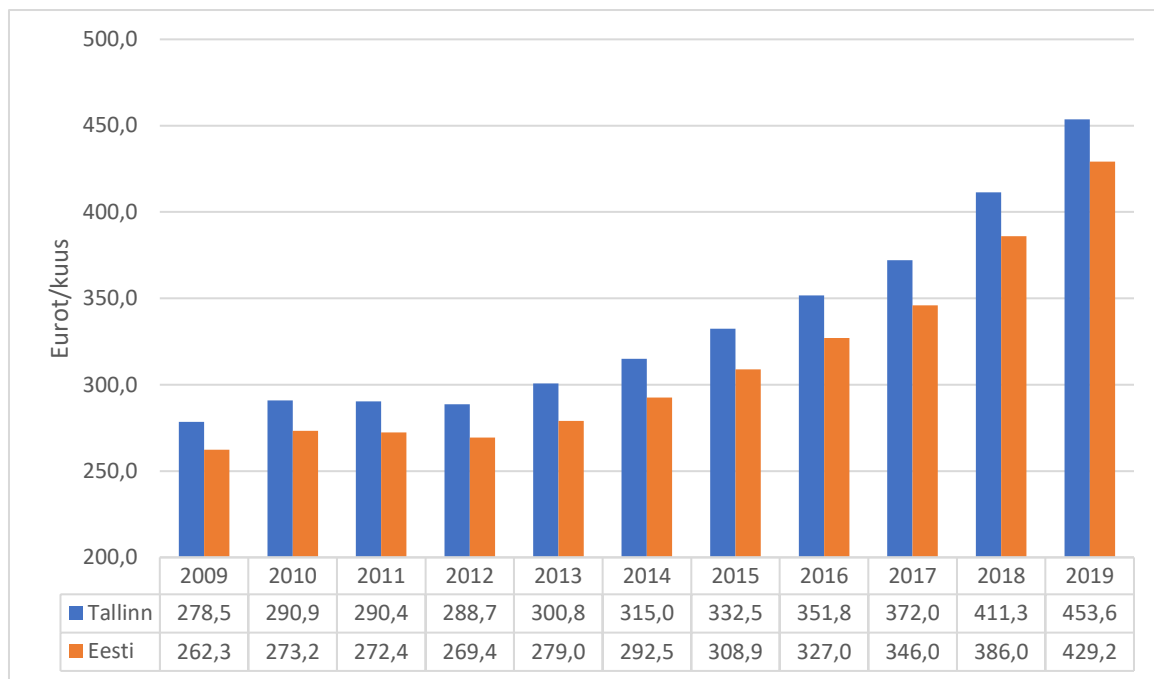

Joonis 77. Invaliidsus- või töövõimetuspensionäride osakaal rahvastikust 2016. a

Pension on hüvitis, mida makstakse vanaduse, töövõimetuse ja toitja kaotuse korral. Pensionisüsteemi eesmärk on tagada pensionile läinud inimesele igakuine sissetulek. Pensionisüsteem toetub kolmele sambale: I sammas ehk riiklik pension, millega tegeleb sotsiaalkindlustusamet; II sammas ehk kohustuslik kogumispension, millega tegeleb pensionikeskus; III sammas ehk täiendav kogumispension, millega tegelevad kindlustusseltsid ja pangad. Riiklike pensionide liigid on vanaduspension, rahvapension, represseeritu pension, toitjakaotuspension ja töövõimetuspension. Lisaks on olemas kutsealade sooduspensionid (nt tervist kahjustaval kutsealal töötanutele, politseinikele, prokuröridele ja kaitseväelastele).

Konkreetselt inimesele määratud pension võib varieeruda üsnagi suurtes piirides, mis oleneb mitmest asjaolust (nt pensioniõiguslikust staažist, eelnevatest sissetulekutest, aga ka soodustustest laste kasvatamise eest). Rahvapensioni määr alates 1. aprillist 2020 on 221,63 eurot, kuid näiteks 44-aastase staažiga inimese keskmine vanaduspension 2019. aastal oli 483 eurot ning see tõusis 2020. aasta aprillist 528 eurole, 2021. aastal tõuseb see 557 eurole, 2022. aastal 582 eurole ja 2023. aastal 608 eurole kuus.

Viimase kümne aasta vältel (olulisemalt ehk viimase viie aasta jooksul) on pensionid tõusnud absoluutnumbrites üle 1,6 korra, kuid üldist hinna- ja elatustaset arvestades ei ole arusaadavalt tegemist summadega, mis tagaksid pensionieas tööeaga samaväärse majandusliku kindlustunde.

Joonis 78. Keskmine pension kuus €

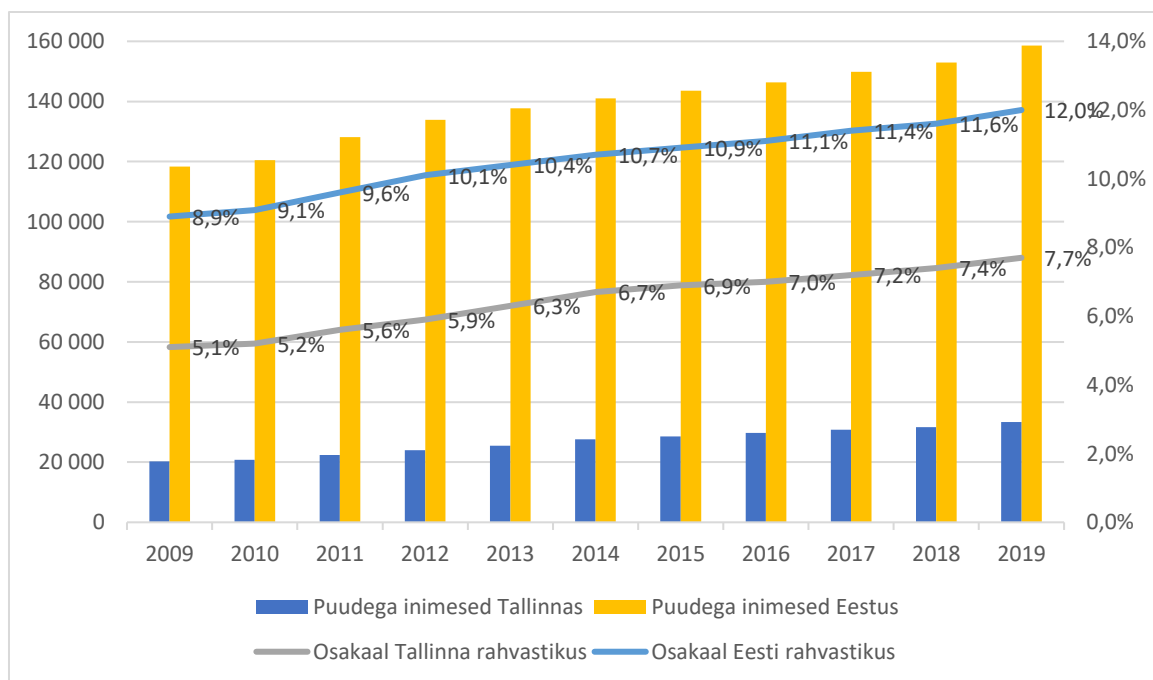
Puudega inimesed

Puue on inimese anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, mis koostoimes suhtumuslike ja keskkondlike takistustega tõkestab teistega võrdsetel alustel ühiskonnaelus osalemist.

Puuetega inimeste arv kasvab aasta-aastalt. Kui 2010. aasta alguses oli puuetega inimesi 120,4 tuhat, siis 2017. aastaks lisandus veel ligi 30 tuhat (29 472) ja nende arv jõudis 150 tuhande piirimaile. Viimaste aastate aastane kasv on olnud paari protsendi piires ja 2019. aasta alguses oli Eestis juba 158,5 tuhat puudega inimest ning kümne aastaga on nende arv kasvanud enam kui kolmandiku.

Kuna keskmine oodatav eluiga pikeneb ja eakate osakaal rahvastikus kasvab, st Eesti rahvastik vananeb, võiks arvata, et puudega inimeste arvu kasvu taga on ennekõike vanemaealised. Tegelik statistika kinnitab seda arvamust, kuid lükkab selle ka ümber. Tõepoolest, absoluutarvudes annab puuetega inimeste arvu kasvu suurima panuse vähemalt 65-aastaste ja vanemate vanusegrupp, kuna nende osakaal on sihtgrupis palju suurem kui tööealistel ja lastel/noorukitel kokku. Kui aga vaadata eri vanuses puuetega inimeste arvu kasvutempot, siis lastel on aastaid olnud see mitu korda kiirem kui tööealistel või vanemaealistel. Kusjuures kõige aeglasem on aastaid olnud kasvutempo just 65-aastaste ja vanemate vanusegrupis. Tulemuseks on, et laste osatähtsus puuetega inimeste seas oli nt 2017. aastaks kasvanud 41%, tööealiste osatähtsus 4%, kuid vanemaealiste osatähtsus oli võrreldes 2010. aastaga vähenenud 7%.

Ka Tallinnas on puudega inimeste arv ja ka nende osakaal rahvastikus jätkuvalt kasvanud, enam-vähem samas proportsioonis muutustega Eestis tervikuna. Samas on Tallinnas puudega inimeste osakaal elanikkonnast jäänud jätkuvalt väiksemaks Eesti keskmisest – see vahe on jätkuvalt ca 4%. Kui 2009. aasta alguses oli Tallinnas registreeritud 20,2 tuhat puudega inimest, mis moodustas 5,1% linlaste koguarvust, siis 2019. aasta 1. jaanuaril elas linnas 33,4 tuhat puudega inimest ehk 7,7% elanikkonnast.

Enim on Tallinnas liitpuudega inimesi, järgnevad liikumispuudega inimesed. Küllaltki suur on ka psüühikahäiretega tallinlaste arv. Vanusegruppide võrdluses on puudega inimeste arv seenioride hulgas (vanus 65+ aastat) peaaegu sama suur kui vanusegrupis 18–64 aastat. Küllaltki arvestatav on puudega laste ja noorukite arv.

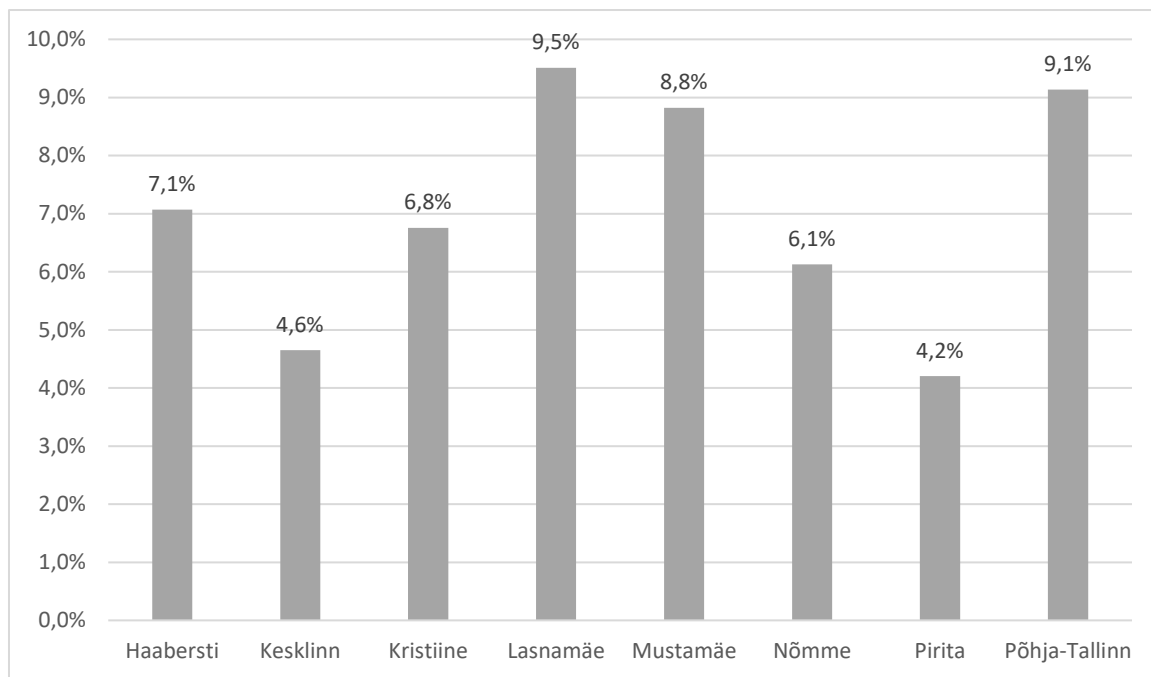
Tabel 33. Puue liigi ja vanuserühma järgi Tallinnas (seisuga 31.12.2018)

	Kokku	0–3	4–6	7–15	16–17	18–64	65+
<i>Puude liigid kokku</i>	33 812	174	661	1 835	204	15 386	15 552
<i>Keele- ja kõnepuue</i>	398	8	167	125	3	83	12
<i>Kuulmispuue</i>	612	19	27	48	9	376	133
<i>Liikumispuue</i>	10 792	36	38	94	28	4 638	5 958
<i>Liitpuue</i>	12 113	45	253	729	52	4 091	6 943
<i>Muu</i>	3 577	61	111	327	15	1 558	1 505
<i>Nägemispuue</i>	494	3	10	17	3	211	250
<i>Vaimupuue</i>	1 361	1	6	35	23	1 276	20
<i>Psüühikahäire</i>	4 466	1	50	460	71	3 153	731

Tallinna linnaosadest on puuetega inimeste arv suurim Lasnamäe linnaosas, näiteks 2018. aasta lõpus elas siin ligi 11,2 tuhat puuetega inimest. Samuti moodustavad puuetega inimesed Lasnamäel suurima osakaalu linnaosa rahvastikust (9,5%). Osakaalult järgnevad Põhja-Tallinn (9,1%) ja Mustamäe (8,8%). Ligi kaks korda väiksem on nimetatud näitaja Kesklinnas (4,6%) ja Pirital (4,2).

⁴⁷ Allikad Eesti Statistikaamet ja Sotsiaalkindlustusamet, mistõttu on arvnäitajates väikesed erisused tabelis „Tallinna hoolekande arvnäitajad“ toodud väärtustega, mille allikas on Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet.

⁴⁸ Püsiva töövõimetuse määramisel oli kuni 2017. aastani aluseks rahvusvahelise haiguste klassifikaatori RHK-10. Kui püsiv töövõimeetus oli tuvastatud vähemalt 40% ulatuses, tekkis isikul riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel õigus saada töövõimetuspensioni püsiva töövõimekao ulatuses. Alates 2017. aastast hinnatakse Eestis töövõimet puuduvaks, osaliseks või täielikuks.

Joonis 80. Puuetega inimeste osakaal linnaosade rahvastikust (seisuga 31.12.2018)

Arvandmed puude liigi, vanuserühma ja linnaosa järgi 2018. aasta lõpu seisuga on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 34. Puue liigi, vanuserühma ja linnaosa järgi (seisuga 31.12.2018)

	Tallinn	Haa-bersti	Kesk-linn	Kristii-ne	Lasna-mäe	Musta-mäe	Nõm-me	Piri-ta	Põhja-Tallinn
Puude liigid kokku	33 812	3 230	2 811	2 211	11 163	5 851	2 367	781	5 398
Keele- ja kõnepuue	398	34	37	26	157	67	21	5	51
Kuulmispuue	612	64	46	41	177	118	46	24	96
Liikumispuue	10 792	1 005	850	661	3 678	1 862	707	260	1 769
Liitpuue	12 113	1 192	927	779	4 051	2 193	858	242	1 871
Muu	3 576	361	315	245	1 193	564	245	108	545
Nägemispuue	494	51	48	35	160	88	37	10	65
Vaimupuue	1 361	138	136	101	391	231	105	27	232
Psüühikahäire	4 466	385	452	323	1 356	728	348	105	769
Vanuserühmad kokku	33 812	3 230	2 811	2 211	11 163	5 851	2 367	781	5 398
0–3	174	19	18	12	52	24	21	11	17
4–6	661	73	76	36	234	108	43	15	77
7–15	1 835	188	195	135	566	287	161	53	250
16–17	204	20	21	9	67	26	22	5	34
18–64	15 386	1 336	1 304	977	5 281	2 334	1 109	342	2 703
65+	15 552	1 594	1 197	1 042	4 963	3 072	1 011	355	2 317

Puuetega inimestele on Tallinna linnas tagatud avalike ja erateenuste kättesaadavus ning abistav tugi, loodud on võimalused toimetulekuks ja aktiivseks eluks. Linnas tagatakse puuetega inimestele nende

toimetulekuks vajalikud teenused – transport, viipekeeletoolk, isiklik abistaja, tugiisik, nõustamine, nädalahoiuteenus, teenused psüühiliste erivajadustega inimestele. Psüühikahäirega, sh intellektipuudega inimestele osutavad teenuseid linna asutused Tallinna Tugikeskus Juks, Kõo Tugikeskus, Tallinna Vaimse Tervise Keskus ja mitmed linna koostööpartnerid. Puuetega inimestele osutab transporditeenust linnale kuuluv AS Termak ja partnerina Tulika Takso AS.

Näiteks Kõo Tugikeskuses osutatakse majutusega igapäevaelu toetamise teenuse nädalahoiuteenust raske ja sügava liitpuudega suure hooldusvajadusega täisealistele klientidele. Uue teenusena alustati Kõo Tugikeskuses majutusega igapäevaelu toetamise teenuse osutamist liitpuudega täisealistele, kellel on suur hooldus- ja järelevalvevajadus. Riiklikult rahastatava erihoolekandeteenuse igapäevaelu toetamise nädalahoiuteenuse osutamist pakutakse kuni 21 päeva kuus ning selle abil vähendatakse omastehoolajate koormust. Tallinna Tugikeskuses Juks pakutakse igapäevaelu toetamise teenuseid (teenus arendus-loovtegevusel, teenus kaitstud töötubades, teenus autismispektrihäirega inimesele, töötamise toetamise teenus), sotsiaalse ja tööalase rehabilitatsiooni teenuseid. Tallinna Vaimse Tervise Keskus pakub nii sotsiaalse ja tööalase rehabilitatsiooni teenuseid, erihoolekandeteenuseid kui ka kogemusnõustamist.

Tabel 35. Teenused puuetega inimestele 2017–2019

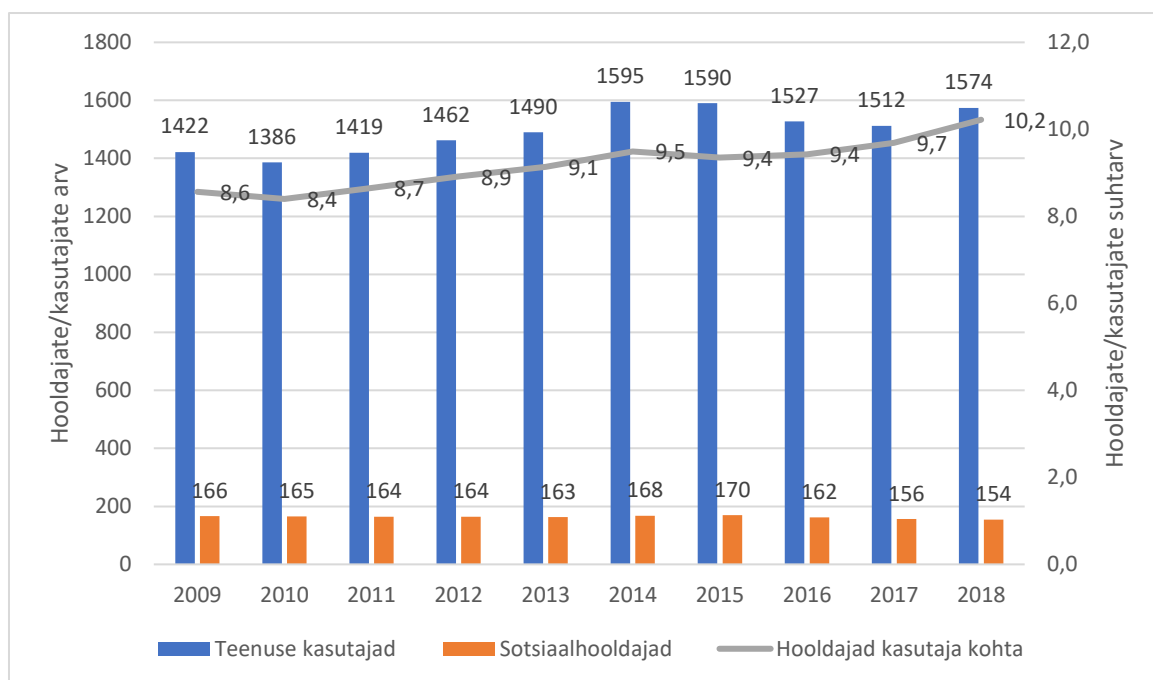
	2017	2018	2019
<i>Transporditeenuste saajate arv</i>	2 838	3 174	3 757
<i>Viipekeele tõlketeenuse saajate arv</i>	227	227	227
<i>Isikliku abistaja teenuse saajate arv</i>	177	176	183
<i>Puuetega inimeste nõustamisteenus saajate arv</i>	382	382	385
<i>Puuetega inimeste perekonda toetavate teenuste saajate arv</i>	133	133	133
<i>Puuetega inimeste töötamise toetamise teenuse saajate arv</i>	308	305	294
<i>Psüühiliste erivajadustega isikute teenuste saajate arv</i>	1 008	1 010	1 101

Tallinna linn pakub eakatele ja puuetega isikutele koduteenust, mille puudumisel vajaksid isikud hooldust hoolekandetasutuses. Koduteenus ei sisalda põetusteenust, küll aga osutab linn väikses mahus koduõendust. Lisaks pakub linn omastehoolajatele asendusteenust, mille eesmärk on vähendada nende hoolduskoormust, võimaldades neile lühiajalist puhkust ja vaba aega. Näiteks 2019. aastal kasutas teenust 59 omastehoolajat.

Koduteenust osutatakse puudega inimestele, eakatele ja toimetulekuprobleemidega lastega peredele, et aidata neil toime tulla harjumuspärase keskkonnas.

Koduteenuse mõtte on abistada inimest (või peret) toimingutes, mida ta tervises seisundist või tegevusvõimest tulenevalt ei suuda kõrvalabita teha, kuid mis on vajalikud kodus elamiseks. Sellised toimingud on näiteks kütmine, toiduvalmistamine, eluruumi ja riide korrastamine ning väljaspool eluruumi toiduainete ja majapidamistarvete ostmise ja muu asjaajamine. Linnaosa sotsiaalhoolekande osakond hindab inimese vajadused ära ja seejärel otsustab, milliseid koduteenuseid on vaja osutada. Isik saab teenust kuni 20 tundi nädalas.

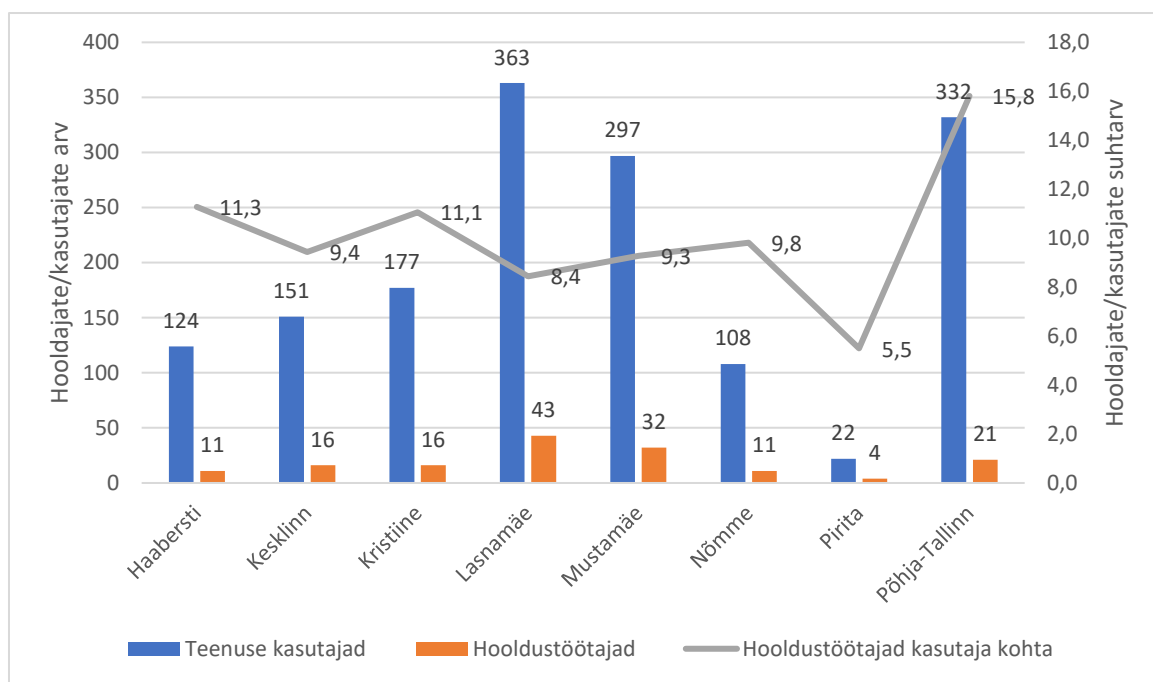
Sõltuvalt inimese majanduslikust olukorrast osutatakse teenuseid tasu eest või osaliselt või täielikult tasuta (otsustab linnaosa sotsiaalhoolekande osakond). Teenus on tasuta, kui teenuse saaja sissetulek on väiksem Vabariigi Valitsuse kehtestatud palga alammäärast.

Joonis 81. Koduteenuse osutamine Tallinnas

Koduteenuse osutamise vajadus on Tallinna linnaosades väga erinev. Suurim teenuse vajajate arv on Lasnamäel, sellele järgnevad Põhja-Tallinna ja Mustamäe linnaosa. Tulenevalt teenuse nõudluse erinevusest linnaositi tekkis ja vältas aastaid olukord, kus eri piirkondade hooldustöötajate töökoormus oli võrdlemisi erinev. Alates 2019. aastast on kehtestatud koduteenuse osutamiseks standard, mille kohaselt on ühel hooldustöötajal kuni 9 klienti⁴⁹. Ühel hooldustöötajal on keskmiselt neli külastuskorda päevas, üks külastuskord on kaks tundi, kokku on nädalas 16 külastuskorda. Lisaks peab 20 hooldustöötaja kohta olema vähemalt üks hooldusjuht, kes korraldab linnaosa elanikele teenuse osutamist ja hoolduskavade koostamist. Hooldustöötajal peab olema vähemalt keskharidus ja erialane ettevalmistus.

⁴⁹ <http://www.tallinn.ee/g7497s98489>

Joonis 82. Koduteenuse osutamine Tallinna linnaosades 2018. a

Toimetulekuraskustes inimesed

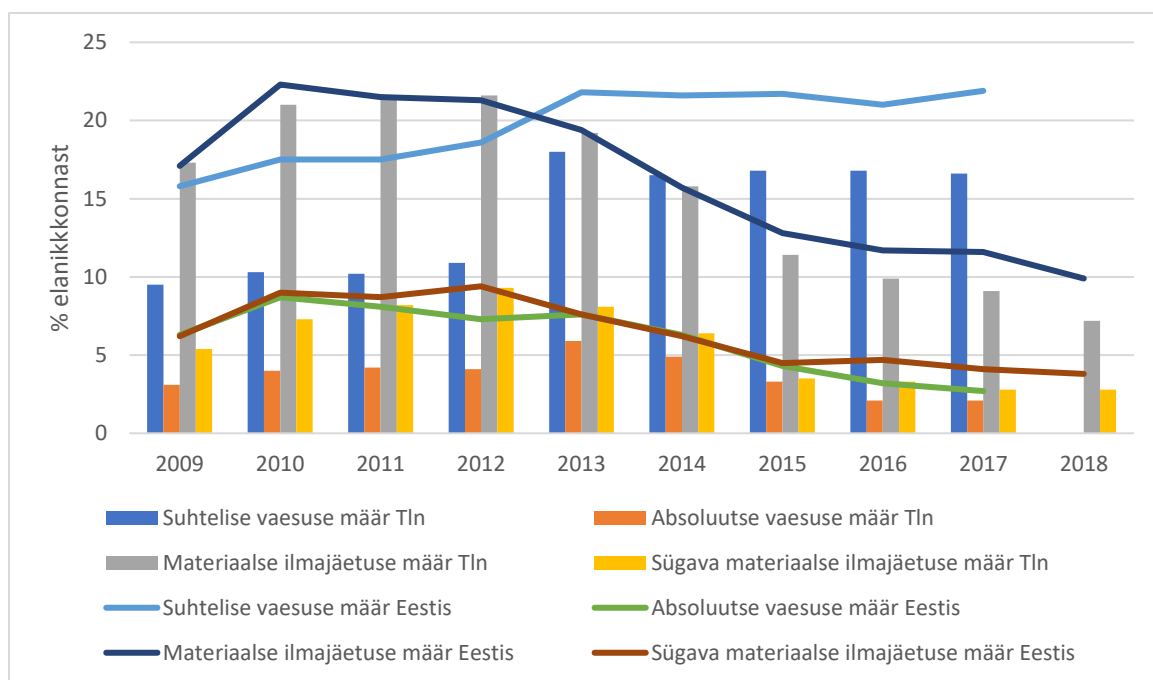
Suhtelise vaesuse piiriks on kokkulepitud metoodika alusel 60% leibkonnaliikmete aasta ekvivalentnetosissetuleku mediaanist. Suhteline vaesus näitab sissetuleku jaotumise ebaühtlust väiksema sissetulekuga elanike seas. Põhimõtteliselt saadakse suhteline vaesus leibkondade sissetulekute võrdlemise teel sama ühiskonna teatava keskmise tasemega, mitte aga minimaalse elatusstandardiga. Suhtelise vaesuse määr on Eestis üks kriitilisemaid näitajaid, mis on püsitud enam-vähem samal tasemel juba aastaid. 2017. aastal oli peaaegu 22%-l⁵⁰ Eestis elavatest inimestest ekvivalentnetosissetulek suhtelise vaesuse piirist väiksem. Suhtelises vaesuses elas 2017. aastal inimene, kelle kuu ekvivalentnetosissetulek (leibkonna sissetulek, mis on jagatud leibkonnaliikmete tarbimiskaalude summaga) oli väiksem kui 523 eurot (2018. aastal 569 eurot). Suhteline vaesus on aastaga jäänud muutumatuks noorte ehk 16–24-aastaste hulgas (nt 2018. aastal 20,9%), kuid on suurenenud laste seas. Aastal 2018 elas alla 18-aastastest lastest suhtelises vaesuses 17,1% ehk 1,9% võrra enam kui aasta varem. Samas on tasapisi vähenenud on vanemaealiste suhteline vaesus, nt 2018. aastal elas vähemalt 65-aastastest elanikest suhtelises vaesuses 43,1% ja 2017. aastal 46,4%.

Absoluutses vaesuses elas samal aastal 2,7% Eesti elanikkonnast, mis tähendab, et nende kuu ekvivalentnetosissetulek oli väiksem kui 207 eurot (2018. a 215 eurot). Absoluutse vaesuse piir määrab ära madalama sissetulekutaseme, mis võimaldab inimestel toime tulla konkreetsetes keskkonnas (alates 2004. aastast sama mis arvestuslik elatusmiinimum). Absoluutse vaesuse piir arvutatakse Eestis kulutuste alusel ning see koosneb järgmistest kulukomponentidest: arvestuslikust minimaalsest toidukorvist (v.a kulutused alkoholile ja tubakale), eluasemekuludest ning individuaalsetest mittetoidukulutustest. Toidukulutuste aluseks on minimaalne toidukorv.

Ilmajätuses⁵¹ elas 2019. aastal 7,6% Eesti elanikkonnast. Kõige kõrgem oli ilmajätute määr vanemaealiste (vähemalt 65-aastased) hulgas (10,4%) ja kõige madalam 18–24-aastaste vanuserühmas (5,3%).

⁵⁰ 2000. aastal oli suhtelise vaesuse määr 18,3%, keskmiselt püsis see nii kuni 2005. aastani. Järgnevatel aastatel tõusis suhtelise vaesuse määr ligi 20%ni, kuid siis hakkas langema. Seni kõige madalam näitaja oli 2009. aastal 15,8%.

⁵¹ Ilmajätuse määr näitab nende isikute osatähtsust, kes ei saa endale võimaldada vähemalt viit komponenti 13st: 1) üüri- ja kommunaalkulude tasumist, 2) kodu piisavalt soojana hoidmist, 3) ettenägematuid kulutusi, 4) üle päeva liha, kala või nendega samaväärseid valke sisaldava toidu söömist, 5) nädalast puhkust kodust eemal, 6) autot, 7) kulunud või kahjustatud mööbli väljavahetamist, 8) kulunud riiete asendamist uutega, 9) vähemalt kaht paari heas seisukorras ja meie kliimas sobilikke välisjalanõusid, 10) kasvõi väikese summa kulutamist enda peale igal nädalal, 11) regulaarselt mõnes tasulises vaba aja tegevuses osalemist, 12) vähemalt kord kuus sõprade või sugulastega kokku saamist, et koos süüa-juua, või 13) vajaduse korral isiklikul otstarbel kodus interneti kasutamist. Komponentide 8–13 kohta küsitakse Eesti sotsiaaluuringus nende isikute käest, kes on vähemalt 16-aastased. Seetõttu on nende komponentide ilmajätuse arvutamisel laste kohta arvestatud sellega, et vähemalt poolel leibkonna liikmetel (vähemalt 16-aastased) oleks ilmajätus neis komponentides.

Joonis 83. Vaesuse ja materiaalse ilmajäetuse määr Tallinnas ja võrdlus Eesti keskmisega

Lisaks sotsiaalteenuste osutamisele makstakse linnaeelarvest kahte liiki sotsiaaltoetusi: sissetulekust sõltuvaid toetusi (lapsele, tööealisele isikule ja vanaduspensioniealisele isikule) ja universaaltoetusi (sünnitoetus, esmakordselt kooli mineva lapse toetus, puudega lapse toetus, ellusuunamise toetus, pensionilisa, juhtkoera pidamise toetus ja matusetoetus). 2019. aastal maksti perekonna sissetulekust sõltuvaid toetusi 0,9 miljon eurot ja universaaltoetusi 11,8 miljonit eurot. Riigieelarvest makstakse kohalike omavalitsuste kaudu taotluste alusel välja toimetulekutoetust (3286 toetuse saajale 3,4 miljonit eurot) ja matusetoetust (3938 toetuse saajale 1,0 miljonit eurot).

Tabel 36. Makstud sotsiaaltoetused 2019. aastal

	Toetuse saajate arv	Makstud toetus kokku tuhat €	Keskmine toetuse määr isiku kohta €
Linnaeelarvest makstud perekonna sissetulekust sõltuvad toetused			
Toetused toimetulekuraskustes peredele	2 197	483	220
Eluruumi kohandamise hüvitis puudega inimesele	23	25	1 098
Sotsiaaltoetused (linnaosad)	5 071	423	83
Linnaeelarvest makstud universaaltoetused			
Sünnitoetus ⁵²	3 878	1 286	160+160

⁵² Lapse sünnitoetust makstakse kahes osas. 160 eurot pärast lapse sündi ja 160 eurot lapse aastaseks saamisel.

Esmakordselt kooli mineva lapse toetus⁵³

Puudega lapse toetus

Ellusuunamise toetus

Pensionilisa

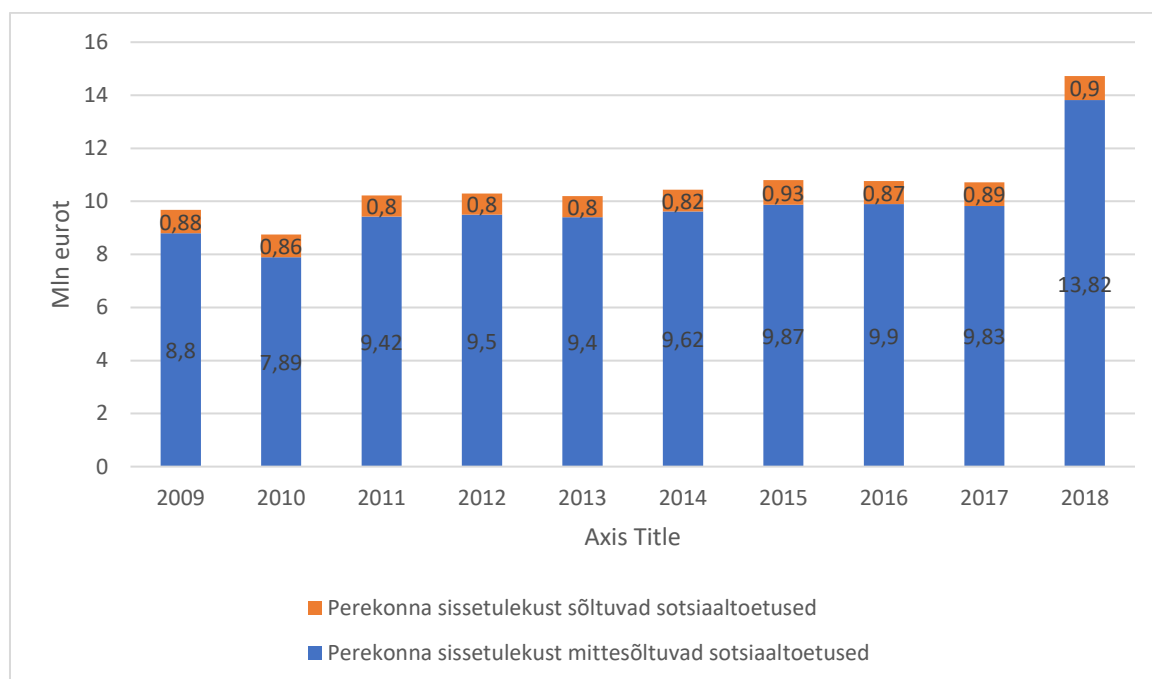
Riigieelarvest makstud toetused

Toimetulekutoetus

Matusetoetus

3 852	1 238	160+160
1 532	1537	100
44	14	320
90 947	9 095	100
3 286	3 384	1 030
3 938	980	250

2009.–2018. aastal Tallinna linna makstud perekonna sissetulekust sõltuvate ja mittesõltuvate sotsiaaltoetuste summad ja jaotus on toodud alljärgneval joonisel.

Joonis 84. Tallinna linna makstud sotsiaaltoetused

Toimetulekutoetus on riigi rahaline abi puuduses inimestele ja seda maksab kohalik omavalitsus. Puuduse leevendamiseks kasutavad kohalikud omavalitsused sõltuvalt olukorrast nii sotsiaalteenuseid kui ka muud sotsiaalabi. Toimetulekutoetust makstakse siis, kui kõik muud vaesuse ja puuduse leevendamise abinõud on osutunud ebapiisavaks.

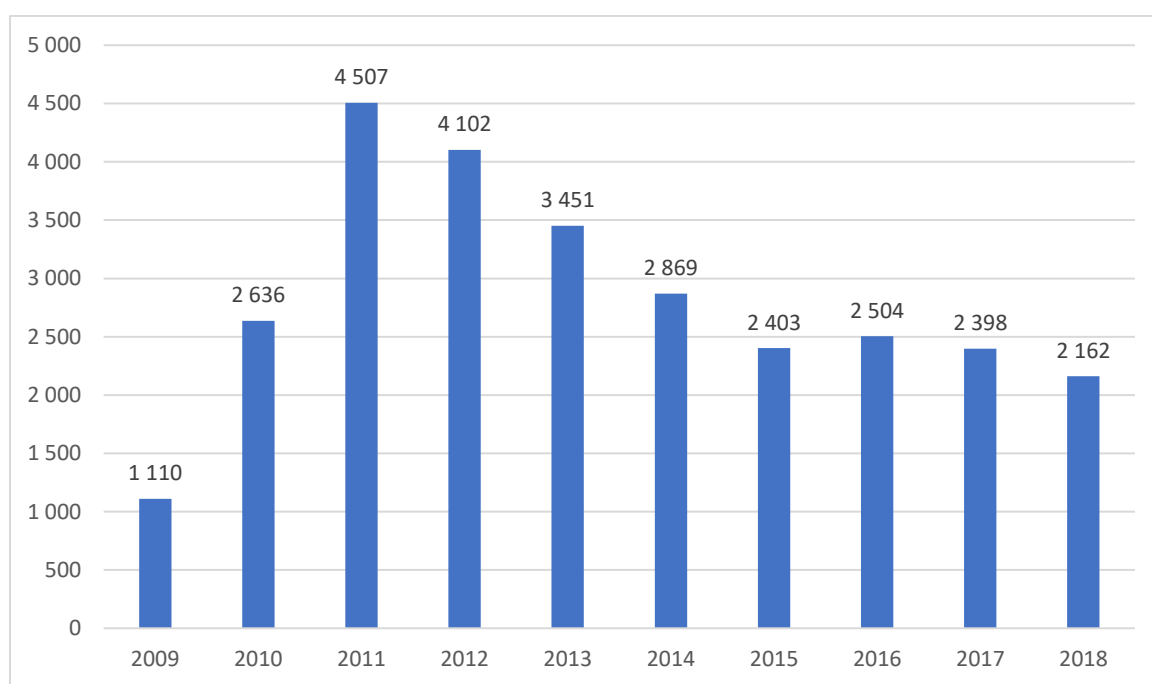
Toimetulekutoetuse arvestamise aluseks on üksi elava inimese või perekonna kõigi liikmete eelmise kuu netosissetulek, jooksva kuul tasumisele kuuluvad eluasemekulud ning toimetulekupiir. 2020. aastal on toimetulekupiir üksi elavale inimesele või perekonna esimesele liikmele 150 eurot kuus. Iga alaealise liikme toimetulekupiir on 2020. aastal 180 eurot kuus. Perekonna teise ja iga järgmise täisealise liikme toimetulekupiir on 120 eurot kuus. Toimetulekutoetuse saajal, kelle kõik perekonnaliikmed on alaealsed, on õigus saada koos toimetulekutoetusega täiendavat sotsiaaltoetust

⁵³ Esmakordselt kooli mineva lapse toetust makstakse kahes osas. 160 eurot lapse kooli minekul ja 160 eurot järgmise aasta juunikuus pärast esimese klassi lõpetamist.

15 eurot, mida maksab kohalik omavalitsus riigieelarvelistest vahenditest. Lisaks võib valla- või linnavalitsus määrata ja maksta täiendavaid sotsiaaltoetusi kohaliku omavalitsuse eelarvest.

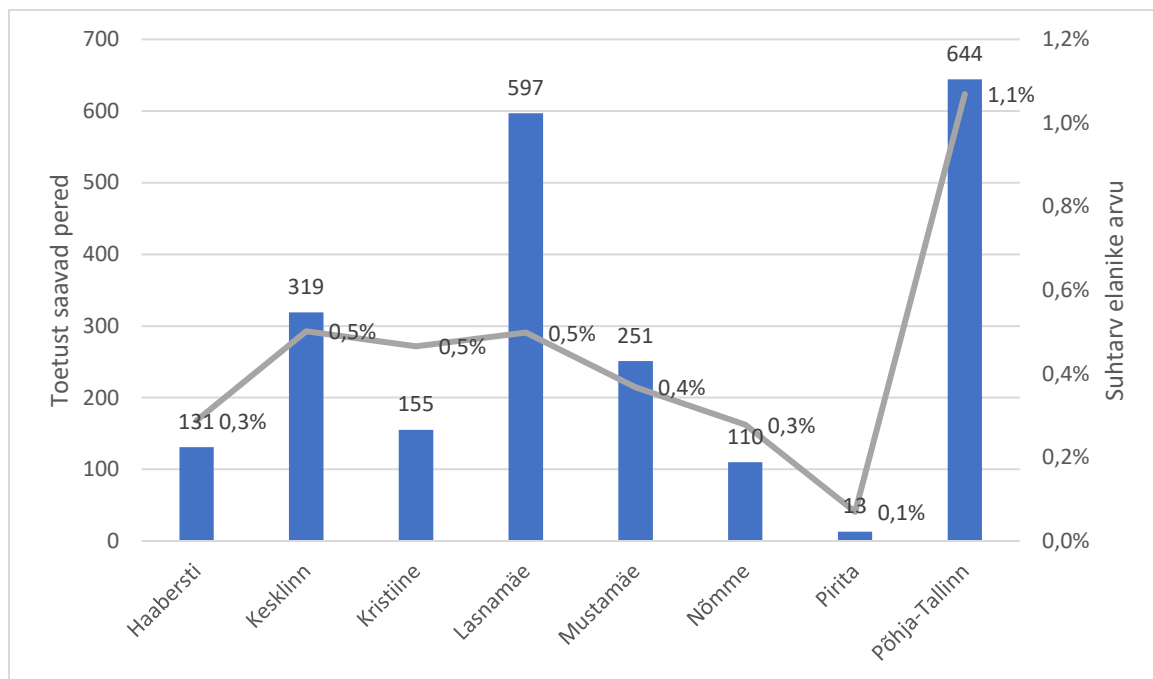
Toimetulekupiiri suuruse kehtestab Riigikogu riigieelarves. Seda arvestatakse üksi elavale inimesele või perekonna esimesele liikmele igaks eelarveaastaks. Perekonna iga alaealise liikme toimetulekupiir on 120% perekonna esimese liikme toimetulekupiirist. Perekonna teise ja iga järgmise täisealise liikme toimetulekupiir on 80% perekonna esimese liikme toimetulekupiirist. Toimetulekupiiri kehtestamisel lähtutakse minimaalsetest tarbimiskuludest toidule, riietusele ja jalanõudele ning muudele kaupadele ja teenustele esmavajaduste rahuldamiseks.

Toimetulekutoetuse saajate arv on Tallinna linnas võrreldes majanduskriisi aastatega jätkuvalt vähenenud. 2019. aastal maksti toimetulekutoetust 3,3 tuhandele isikule/perele summas kokku veidi vähem kui 3,4 miljonit eurot.

Joonis 85. Toimetulekutoetust saavad pered Tallinna linnas

Tallinna linnaosades varieerub toimetulekutoetust saavate isikute/perede arv suures vahemikus. Kõige enam on toimetulekutoetust saavaid isikuid/peresid nii arvuliselt kui ka suhteliselt Põhja-Tallinna linnaosas. Teiste Tallinna linnaosade toimetulekutoetuse saajate suhe elanike arvu on vähemalt kaks korda väiksem kui Põhja-Tallinnas. Kõige vähem toimetuleku toetuse saajaid on traditsiooniliselt Pirita linnaosas.

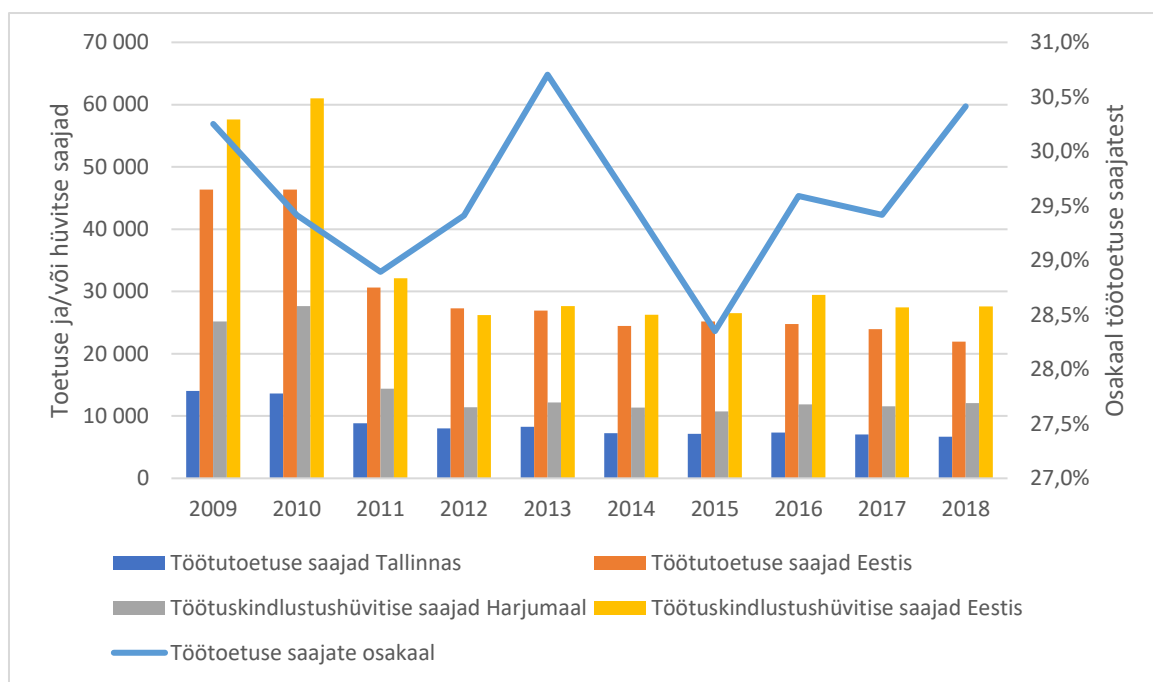

Joonis 86. Toimetulekutoetust saavad pered Tallinna linnaosades 2018. a

Töö kaotanud inimesele on ette nähtud mitmed hüvitised ja toetused, mis aitavad kaotatud sissetulekuid osaliselt hüvitada ning tööotsingute ajal paremini toime tulla. Töötule makstakse töötuskindlustushüvitist või töötutoetust.

Töötutoetus on riigi antav rahasumma, mis on mõeldud toimetulemiseks ja põhivajaduse rahuldamiseks töö kaotanud isikule. Täpsemalt on see suunatud inimesele, kes on enne töötuna arvele võtmist 12 kuu jooksul olnud vähemalt 180 päeva tööl või tegelenud tegevusega, mis on tööga võrdsustatud. Töötutoetust makstakse kuni 270 päeva. Erandina makstakse töötutoetust kuni 210 päeva, kui tööandja on lõpetanud töösuhte põhjusel, et töökohustusi on rikutud, usaldus on kaotatud või isik on toime pannud vääritud teo. Kui inimesele on määratud töötuskindlustushüvitis, siis ei saa ta töötutoetust taotleda. Töötutoetust ja töötuskindlustushüvitist makstakse kokku kuni 270 päeva. Töötutoetuse päevamäär kehtestatakse eelarveaastaks. Päevamäära 31-ga korrutamisel saadakse töötu kuusissetulek, mis ei tohi olla väiksem kui 35% miinimumpalgast. Töötutoetust makstakse kord 30 päeva jooksul.

Töötuskindlustus käivitus Eestis 2002. aastast, mil kehtestati töötuskindlustusmaks ja loodi Eesti Töötukassa. Töötuskindlustusega on Eestis kohustuslikult hõlmatud kõik töötajad. Töötuskindlustus on nn osamakseline sotsiaalkindlustusskeem, mis tähendab, et õigus töötuskindlustushüvitisele saab tekkida vaid nendel isikutel, kes on maksnud töötuskindlustusmaksid. Töötuskindlustus katab Eestis kolme tüüpi hüvitisi – töötuskindlustushüvitis (hüvitis töötule), tööandja maksejõuetuse hüvitis ja kollektiivse koondamise hüvitis. Töötuskindlustushüvitist on õigus saada töötuna arvele võetud isikul, kellel on viimase 36 kuu jooksul vähemalt 12 kuud töötuskindlustusstaazi. Töötuskindlustushüvitis moodustab 50% varasemast töötasust esimesel sajal töötuspäeval, kuid langeb seejärel 40%-le varasemast töötasust. Töötuskindlustushüvitise maksmise kestus sõltub töötuskindlustusstaazi pikkusest – hüvitist võib maksta seda kauem, mida pikem on töötusele eelnenud töötuskindlustusstaaz. Töötuskindlustust finantseerivad töötajad ja tööandjad.

Joonis 87. Töötutoetuse ja/või töötuskindlustushüvitise saajad ning töötoetuse saajate osakaal

Asendushooldus

Asendushooldusteenuse eesmärk on pika- või lühiajaliselt lapse heaolu ja õiguste tagamine, lapsele tema põhivajaduste rahuldamiseks peresarnaste elutingimuste võimaldamine, lapsele turvalise ja arenguks soodsa elukeskkonna loomine ning lapse ettevalmistamine võimetekohaseks toimetulekuks täisealisena. Asenduskoduteenust võib osutada füüsilisest isikust ettevõtja, juriidiline isik, kohaliku omavalitsuse asutus, valitsusasutus või valitsusasutuse hallatav asutus, kellele on teenuse osutaja tegevuskohajärgse maavanema antud kehtiv tegevusluba. Asenduskoduteenust rahastab riik.

Tallinna linn on eestkostetasutusena kohustatud tagama asendushooldusteenuse hooldusperes, perekodus või asenduskodus kõigile tema haldusterritooriumilt pärit lastele, kelle vanem on surnud, kelle vanemale on piiratud teovõime tõttu määratud eeskostja, kelle vanema hooldusõigus lapse suhtes on peatatud, piiratud või täielikult ära võetud või kes on vanemast eraldatud pika- või lühiajaliselt.

Asendushooldusteenuse raames võimaldatakse lapsele tema põhivajaduste rahuldamiseks peresarnaseid elutingimusi, et tagada lapsele turvaline ja arenguks soodne elukeskkond. Seda korraldab Tallinna linn mitmel moel.

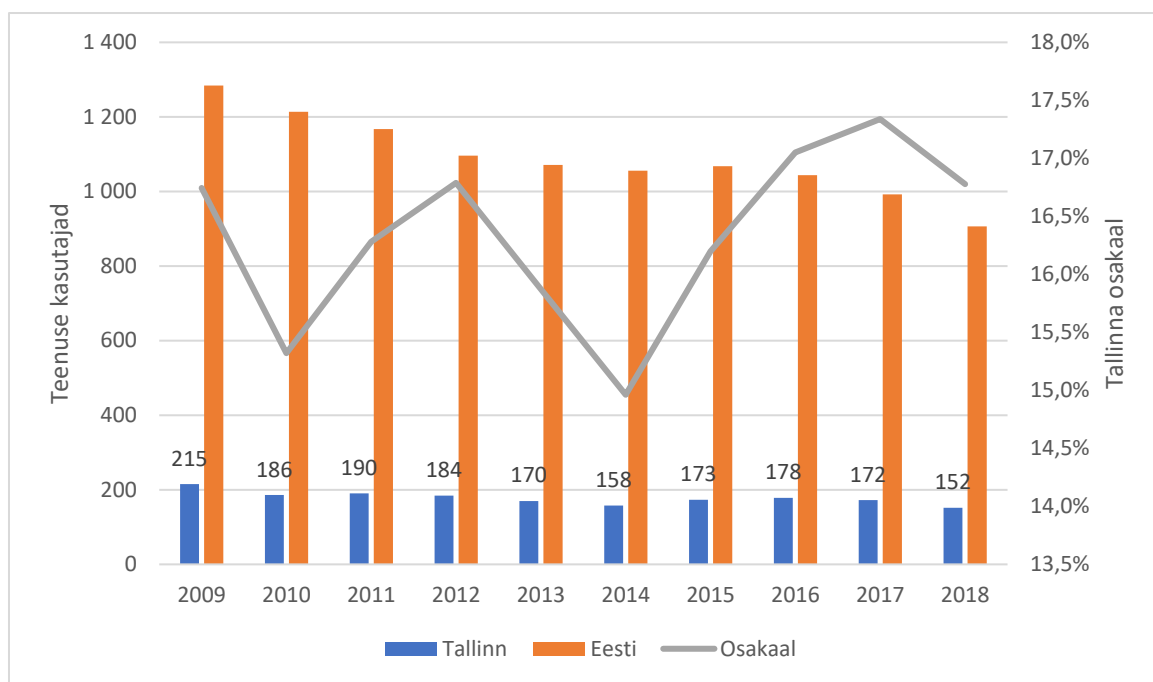
Asendushooldusteenuse osutamine hooldusperes on lapse hooldamine sobivas peres, kelle liikmete hulka ta ei kuulu. Hooldusperes võib samal ajal olla kuni neli hooldatavat, sealhulgas hooldaja enda kuni 14-aastased lapsed ja teised hooldamist vajavad isikud. Laste arvu suurendamine hooldusperes on lubatud vaid asendushooldusel olevate laste huvides, kui selle jaoks annavad loa perre paigutatud ja perre paigutatavate laste eestkostjad. Hoolduspere vanemat, kes hooldab vähemalt nelja last, toetatakse vähemalt kehtestatud töötasu alammääras. Ühe lapse hooldamisel toetatakse hoolduspere vanemat vähemalt ühe neljandiku ulatuses nimetatud töötasu alammäärast.

Asendushooldusteenuse osutamine perekodus on teenuse osutamine kuni kolme perevanemaga peres, kus on samal ajal kuni kuus last. Perekodus osutab perevanem teenust, elades lühi- või pikaajaliselt teatud perioodil koos perekodus olevate lastega. Ühe perevanemaga perekodu puhul elab perevanem koos lastega ööpäev läbi ning kasutab 42 päeval aastas kolmanda isiku abi.

Asendushooldusteenuse osutamine asenduskodus on teenuse osutamine kasvatajatega peres, kus on samal ajal kuni kuus last. Asenduskodus hoolitsevad laste eest kasvatajad, kes töötavad töölepingu alusel. Asenduskodu peres on rohkemal arvul laste eest hoolitsevaid inimesi ning nad vahetuvad graafiku alusel tihedamalt kui perekodus.

Asendushooldusteenust perekodus ja asenduskodus osutasid Tallinna linnast pärit lastele 2019. aastal näiteks Tallinna Lastekodu, SOS Lasteküla Eesti Ühing, SA Haapsalu Hoolekandekeskus.

Viimasel kümnendil on Tallinnas mõnevõrra vähenenud asendushooldusteenusel (nii perekodus, asenduskodus kui ka hooldusperedes) olevate laste arv. Kokku oli 2019. aastal asenduskoduteenusel 172 Tallinnast pärit last, sh Tallinna Lastekodus 134 last, ja väljaspool Tallinna viibis teenusel 38 last. Tallinna Lastekodu pakkus asenduskoduteenust ka 29 lapsele, kes olid pärit teistest omavalitsustest.

Joonis 88. Asenduskoduteenuse kasutajad Tallinnas ja kogu Eestis

Laste hoolekanne

Laste hoolekande eesmärk on lisaks asenduskoduteenusele võimaldada varjupaiga- ja rehabilitatsiooniteenuse osutamist sõltuvushaigetele lastele ja noortele, nõustada lapsi kasvatavaid peresid, osutada toetavaid sotsiaalteenuseid riskiperedele ja osutada abi emadele ja lastele, kes on perevägivalda ohvrid. Nimetatud eesmärgi täitmisesse panustavad linnas oma tegevusega eeskätt Tallinna Laste Turvakeskus ja Tallinna Perekeskus.

Näiteks käivitati Tallinna Laste Turvakeskuses 2019. aastal laste ja noorte tugiprogramm eesmärgiga nõustada ja toetada lapsi ja noori, kes on sattunud probleemidesse. Programmi raames pakutakse läbi 3-kuulise programmi tugiteenuseid korraga kuni 15 lapsele, viies aastast läbi kuni 3 programmi ning osutades teenust kokku kuni 45 lapsele. Alates sügisest alustas Nõmme tee keskus kinnise lasteasutuse teenuse osutamist. Selleks loodi keskuses 4 kohta, kuhu kohtumääruse alusel suunatakse lapsed, kes on toime pannud väär- või kriminaalteo või on sõltuvusainete, nt alkoholi või narkootikumide regulaarsed tarvitajad. Tallinna Perekeskus pakub perekondadele perelepituse teenust, mida kasutas 2019. aasta jooksul 63 paari, lisaks osutati toetavat pereteenust 155 perele. Lisaks linna enda asutustele osutab laste ja perede nõustamise teenust linna koostööpartner MTÜ Kesklinna Perenõustamiskeskus, kus 2019. aastal nõustasid psühholoogid ja pereterapeutid 497 last ja 448 noort (kokku 945 vastuvõttu, millele lisandus nõustamistevõime 748 vanemaga).

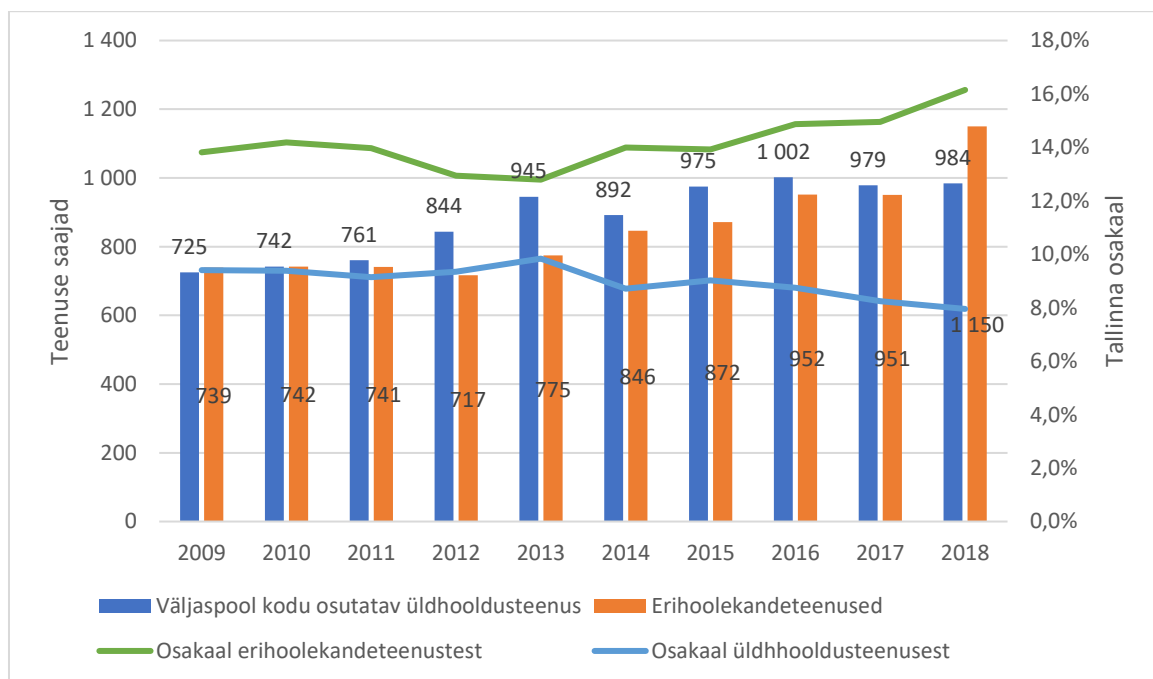
Tabel 37. Teenused lastele 2017–2019

	2017	2018	2019
<i>Nõustamisteenuseid saavate isikute arv (Tallinna Perekeskuses ja linnaosade päevakeskustes)</i>	3 613	4 404	3 377
<i>Psühholoogilise nõustamise teenust saavate laste ja noorte arv</i>	942	945	945
<i>Perekeskset aitamistööd saavate perede arv Tallinna Perekeskuses</i>	131	142	155
<i>Kasuperes (perekonnas) hooldamisel olevate laste arv</i>	31	41	34
<i>Asenduskoduteenuse kohtade arv</i>	223	223	223
<i>Laste ja perede turvakoduteenuse kohtade arv lastele ja emadele lastega</i>	63	66	66
<i>Rehabilitatsiooniteenuse kohtade arv</i>	48	48	48
<i>Lapsi ja peresid teenindavate päevakeskuste (linnaasutuste) arv</i>	10	10	10
<i>Lastekaitsetöötajate arv linnaosades</i>	65	74	74

Üldhooldus

Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus on kohaliku omavalitsuse korraldatav sotsiaalteenus, mille eesmärk on turvalise keskkonna ja toimetuleku tagamine täisealisele isikule, kes tervises seisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevatel põhjustel ei suuda kodustes tingimustes ajutiselt või püsivalt iseseisvalt toime tulla.

Üldhooldekoduteenus eesmärk on tagada ööpäevaringne hooldamine üldhooldekodus eakatele, kelle toimetulekut ei ole võimalik tagada teiste sotsiaalteenusete või muu abi osutamisega. Tallinna linna eelarve vahenditest tasutakse teenuse eest osaliselt, kui teenuse kasutaja ise ja/või tema seadusjärgsed ülalpidajad ei ole oma tervise, kõrge vanuse või vähekindlustatuse tõttu võimelised isikule vajalikku hooldust tagama. 2019. aastal osutati üldhooldekodu teenust Iru Hooldekodus korraga 334 inimesele, Nõmme Sotsiaalmaja pansionaadis 20 ja Tallinna kaasrahastamisel teistes hooldekodudes üle Eesti korraga keskmiselt 452-le Tallinna elanikule. Keskmiselt kaasrahastab Tallinn ühe hooldatava hoolduskulusid hooldekodudes väljaspool Iru ja Nõmme Sotsiaalmaja iga kuu 326 euroga.

Joonis 89. Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse ja erihoolekandeteenus kasutajad Tallinnas ja osakaal Eestis

Teenused toimetulekuraskustes inimestele

Toimetulekuraskustes inimeste resotsialiseerimiseks ja iseseisva toimetulekuvõime saavutamiseks osutavad linna asutused ja koostööpartnerid Tallinnas paljusid sotsiaalteenuseid:

- kriisiabinõustamist, mis on lühiajaline psühholoogiline abi traumaatilistes sündmustes ja õnnetusjuhtumites kannatanutele ja nende lähedastele ning igapäevaelukriisidesse sattunud inimestele;
- majandamisnõustamist, mille eesmärk on parandada isikute ja pere majanduslikku ja sotsiaalset toimetulekut, õpetades inimesi oma rahalisi ressursse oskuslikult kasutama ja võlgadesse sattumist ennetama;
- kodutute päevakeskust, mille eesmärk on parandada sotsiaalnõustamise abil varjupaigas või sotsiaalmajutusüksuses majutatud inimeste elukvaliteeti ning aidata saavutada iseseisva toimetuleku võimet. Lisaks pakub päevakeskus riideabi ja pesemisvõimalust;
- resotsialiseerimisteenust sotsiaalmajutusüksuses, mille eesmärk on parandada isiku või pere toimetulekuvõimet nii, et nad oleksid võimelised iseseisvalt ühiskonnas toime tulema;
- saunateenust Tuulemaa sotsiaalmajutusüksuses ja linnaosade sotsiaalkeskustes ning sotsiaalmajades;
- sotsiaaleluaset linna sotsiaalmajades;
- supiköögiteenust;
- Tšernobõli tuumakatastroofi tagajärgede likvideerimises osalenutele hambaravi-, rehabilitatsiooni-, optika- ja nõustamisteenuste osalist hüvitamist;
- tööõigusnõustamist⁵⁴, kus Tallinna Ettevõtlusameti tööõigusnõustaja annab e-posti teel nõu. Konsultatsioonid on tasuta ning küsimused võivad puudutada kõiki tööõiguse valdkondi, sh töölepingut, puhkust, töötasu, töö- ja puhkeaja küsimusi, aga ka kollektiivseid töösuhteid;
- varjupaigateenust, st ööpäevaringse ajutise peavarju võimaldamist täisealistele kodututele isikutele, kes ma tervisliku seisundi tõttu vajavad ööpäevaringset hooldust ja kõrvalabi;
- vältimatut sotsiaalabi ehk elatusvahendite kaotuse või puudumise tõttu sotsiaalselt abitusse olukorda sattunud isikute abistamist, riideabi ja toiduabi;
- vältimatu sotsiaalabi öömajateenust ehk ööbimise võimaldamist täisealistele isikutele, kellel puudub isiklik või üüritud eluase;
- võlanõustamist, mille eesmärk on koos võlgnikuga otsida ja leida võlgade vähendamise või likvideerimise võimalusi, vältida uute võlgade teket toimetulekuvõime tugevdamise kaudu ning lahendada muid võlgadega seotud probleeme. See nõustamisteenus on rahvastikuregistrijärgsele Tallinna elanikule tasuta ega hõlma materiaalselt abi;
- vähekindlustatud isikutele tasuta õigusnõustamise teenust.

2020. aastal osutab Tallinn resotsialiseerimisteenust üheksas sotsiaalmajutusüksuses ja ühes varjupaigas. Kokku on neis ca 621 kohta. Suur-Sõjamäe 6a asuvas kodutute päevakeskuses pakutakse lisaks ka sotsiaalnõustamist.

⁵⁴Teenust koordineerib Tallinna Ettevõtlusamet. Teenust ei osutata mitte ainult toimetulekuraskustes inimestele, vaid seda saavad kasutada kõik tallinlased vajaduspõhiselt konsulteerimiseks.

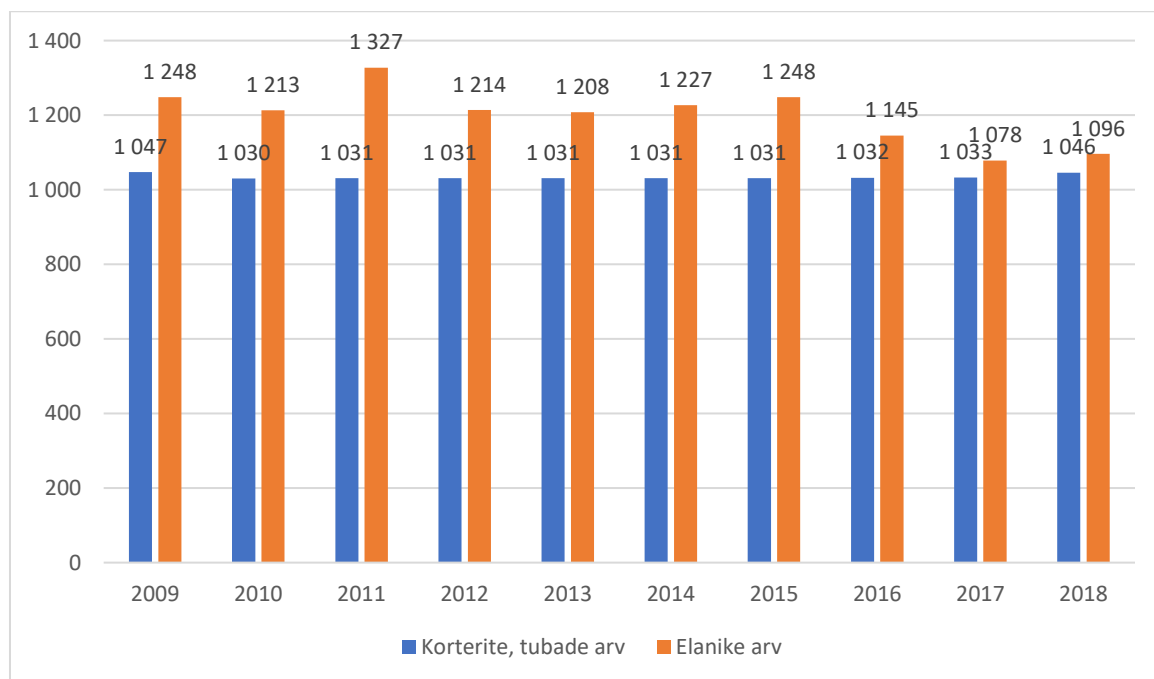
Öömaja teenust⁵⁵ pakuti linnas 2019. aastal kahes öömajas (Alasi tn öömajas on 60 kohta ja Merelahe öömajas 26 kohta).

Supiköögitteenust osutatakse aadressil Pae 19, linnaosade sotsiaalhoolekande osakondade väljastatud talongide alusel antakse Eesti Punase Risti Tallinna Seltsi Eha tänaval asuvast supiköögist tööpäevadel 140 inimesele kaasa toiduportsjon oma nõusse.

Tasuta õigusnõustamise teenust osutati 2019. aastal 520 tunni ulatuses. Õigusvaldkonnad, milles abi vajati, olid perekonnaõigus, täitemenetlus, võlaõigus, sotsiaalõigus, elamuõigus, pärimisõigus ja tsiviilkohtumenetlus. Tallinna Sotsiaaltöö Keskus pakub kriisilukorda sattunuile lisaks majutusele võla- ja majandamisnõustamise teenust ning abistab vabaturu üüripinnale elama asumisel. Majandusnõustamise teenust osutati nii Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse majutusüksuse klientidele kui ka Tallinna Linnavaraameti suunatud klientidele, kes soovisid munitsipaalkorterite üürilepingu pikendamist, kuid kellel oli varem olnud üürivõlg.

Sotsiaal- ja tervishoiuamet alustas 2018. aastal katseprojekti „Sotsiaalmajutusüksustes resotsialiseerimisplaani eesmärgid täitnud isikute toetamine vabaturult eluruumi üürimisel“. Katseprojekti osalejate eest tasuti ühe kuu üürisumma ja tagatisraha kokku kuni 600 euro ulatuses. Katseprojekt on uuendusliku meede, mis sisaldab nõustamist ja toetuse andmist. Vabaturu üüripinnale elama asumisel nõustati 2019. aastal kokku 81 klienti, kellest 17 olid perekondade esindajad. Aasta jooksul sõlmiti kokku 28 lepingut. Lisaks sõlmiti 6 lepingut perekondade esindajatega.

Sotsiaaleluaseme pakkumise kohta linna sotsiaalmajades on andmed alljärgneval joonisel.

Joonis 90. Tallinna sotsiaalmajad

⁵⁵ 14.04.2020 seisuga osutatakse teenust ajutiselt kolmes öömajas. Lisaks on avatud ka Akadeemia tee 34 öömaja, kus on 33 kohta.

Tervishoid

Oodatav eluiga

Oodatav eluiga sünnihetkel on keskmine vanus, milleni vastsündinu eeldatavalt elab eeldusel, et ajavahemikule iseloomulikud suremusnäitajad ei muutu.

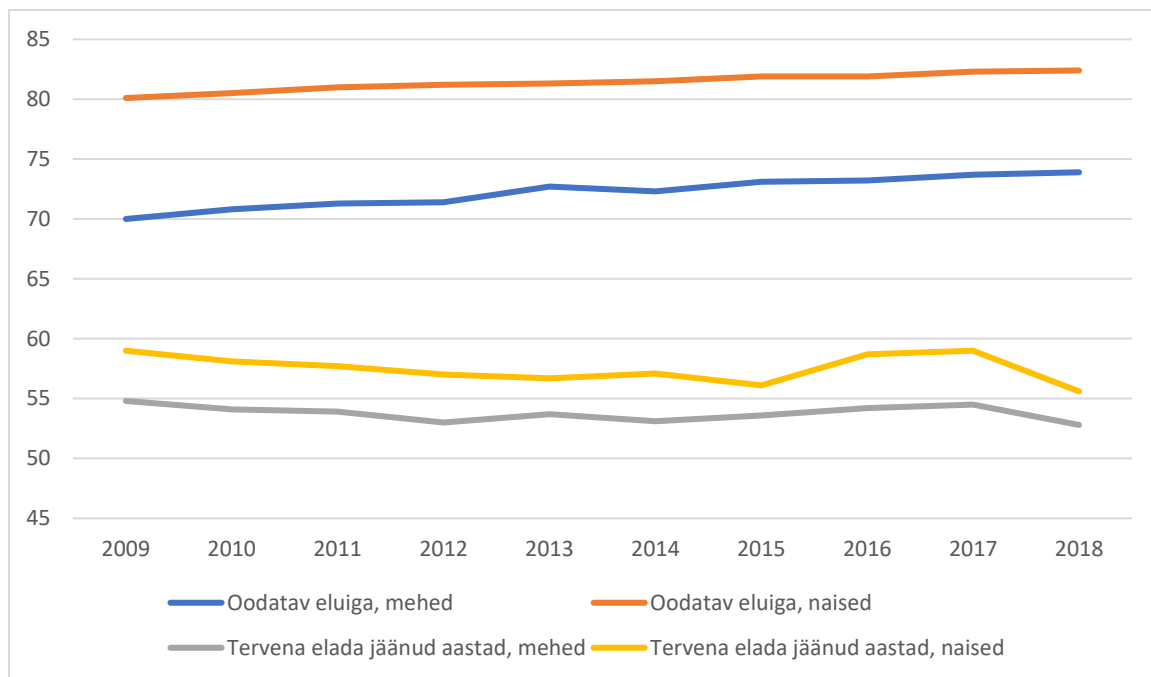
Euroopa Liidu keskmise oodatava elueaga võrreldes elavad Eesti elanikud keskmiselt 3 aastat vähem, kuid see vahe on aastatega vähenenud. 2017. aasta andmetel oli Euroopas kõrgeim naiste oodatav eluiga Hispaanias (86,1) ja madalaim Põhja-Makedoonias (77,9). Meeste kõrgeim eluiga oli Šveitsis (81,6) ja madalaim Ukrainas (68,3). Euroopa Liidu keskmise taustal on Eesti meeste näitaja kehvem – oodatav eluiga on üle nelja aasta madalam. Eesti naiste näitaja jääb Euroopa Liidu keskmisele alla umbes aastaga. Meeste oodatava eluea poolest on Eesti Euroopas 23. kohal, madalaim on see Leedus ja Lätis. Naiste puhul on Eesti positsioon parem – oleme 19. kohal ning edestame kõiki endiseid idabloki riike. Madalaimad naiste oodatava eluea näitajad on Bulgaarias ja Rumeenias.

Eesti elanike oodatav eluiga on selges kasvutrendis. Taasiseseisvusaja kõige madalamal tasemel oli oodatav eluiga 1990ndate alguses, kui 1994. aastal oli meeste oodatav eluiga 60,2 aastat ja naistel 72,8. Pärast seda on rahva tervis paranenud, noorte suremus õnnetusjuhtumite tõttu vähenenud ja oodatav eluiga pikenenud.

Naised elavad praeguste prognooside kohaselt keskmiselt kaheksa ja pool aastat kauem kui mehed. Meeste ja naiste oodatava eluea vahe väheneb: 1994. aastal oli see 12 aastat, kümme aastat tagasi üle 10 aasta, 2017. aastal oli vahe 8,6 aastat.

Statistikaameti andmetel oli 2018. aastal meeste oodatav eluiga sünnihetkel 73,9 ja naistel 82,4 aastat. Mõlema soo esindajate eluiga on pikenenud, meestel veidi rohkem. Euroopa Liidus keskmiselt on meeste ja naiste oodatava eluea vahe 5,4 aastat, kõige väiksem on see Hollandis (3,2) ning kõige suurem Leedus (10,6), Lätis (9,8) ja Eestis (8,6). Analoogilist erinevust võib Euroopas leida veel endise Nõukogude Liidu teiste liikmesriikide puhul.

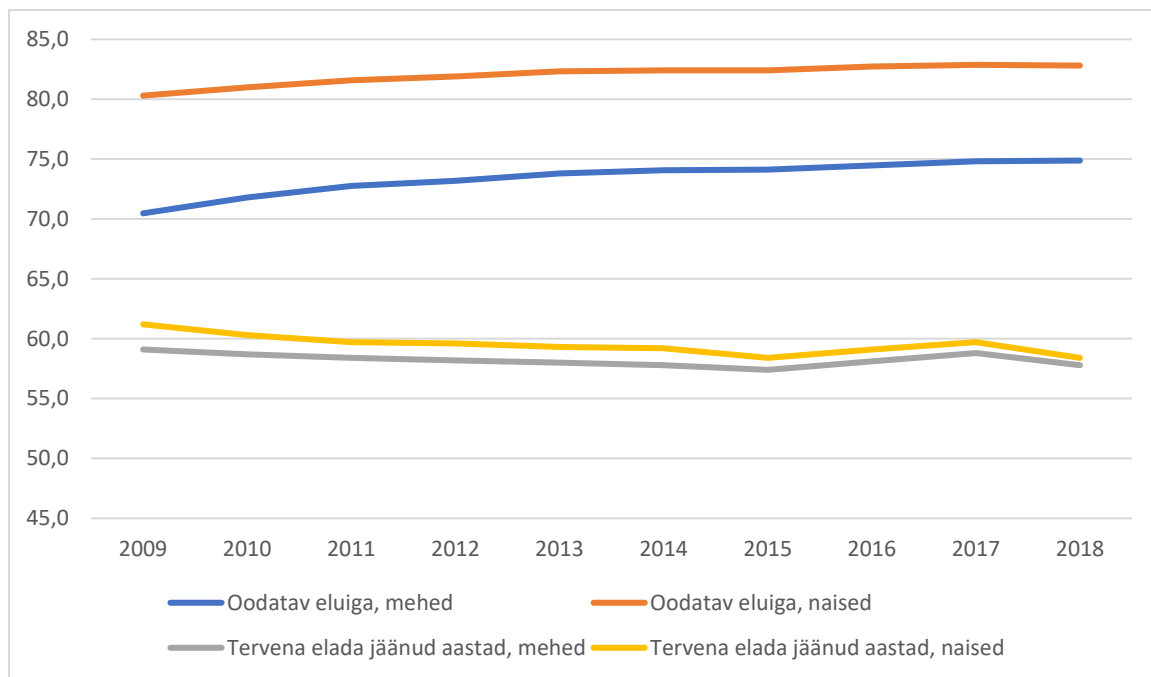
Oodatav eluiga sõltub paljudest mõjutajatest – olulisemad on keskkond, tervishoiuteenuste kättesaadavus, inimeste elatustase ja terviseteadlikkus. Meeste mõnevõrra lühem oodatav eluiga on ootuspärane, sest nad on riskialtimad. Meeste hulgas esineb ka rohkem tervist kahjustavaid eluviise, nagu suurem alkoholi tarbimine ja suitsetamine. Ilmselt mõjutab seda ka füüsiliselt raskete ja tervisele ohtlikumate töökohtade suurem osatähtsus. Eestis töötavad inimesed Euroopa Liidu keskmisest mõnevõrra enam lihttöö ametikohtadel ja meeste hulgas on neid rohkem. See võib olla ka üks selgitus meeste ja naiste oodatava eluea suurele erinevusele.

Joonis 91. Oodatav eluiga sünnihetkel ja tervena elada jäänud aastad Eestis

Oodatavat eluiga arvutab Statistikaamet eraldi linna- ja maarahvastiku, maakondade rahvastiku, rahvuse ja 2017. aastast uue näitajana ka hariduse alusel. Oodatav eluiga on pikem linnalistes piirkondades, eesti rahvusest ja kõrgemalt haritud elanikkonna hulgas. Samuti väheneb meeste ja naiste oodatava eluea vahe just nendes rühmades. Kõrgharidusega meeste ja naiste oodatav eluiga erineb 7,7 aastat, põhiharidusega meeste ja naiste puhul 10,1 aastat. Kõrgharidusega naiste ja põhiharidusega meeste oodatav eluiga erineb 17 aastat.

Alljärgneval joonisel on toodud Harjumaa näitajad oodatava eluea ja tervena elada jäänud aastate kohta sünnihetkel põhjusel, et Tallinna vastavat andmestikku kogub Statistikaamet eraldi alles 2017. aastast. Samas arvestades Tallinna suurt osakaalu Harjumaa rahvastikus iseloomustavad need näitajad piisava täpsusega Tallinna erisusi. Nii oli Harjumaal 2018. aastal meeste oodatav eluiga üks aasta pikem kui Eestis keskmiselt. Naiste eluiga oli Harjumaal 0,4 aastat pikem. Suurimad erinevused paistavad silma aga tervena elada jäänud eluaastate võrdluses Eesti keskmisega. Harjumaal oli see meestel 5 ja naistel 4,8 aastat pikem kui Eestis keskmiselt.

Joonis 92. Oodatav eluiga sünnihetkel ja tervena elada jäänud aastad Harjumaal

Surma põhjused

2018. aastal suri Eestis 15 606 inimest. Üle poole surmajuhtudest põhjustasid vereringeelundite haigused, järgnesid pahaloomulised kasvaja ning õnnetused, traumad ja mürgistused.

Kuigi surmade arv tõusis aastaga 164 võrra, siis vanuse järgi standarditud suremuskordaja 100 000 inimese kohta vähenes.

Kõikidest surmadest 7957 oli põhjustatud vereringeelundite haigustest, millesse suri 3154 meest ja 4803 naist. Aasta varem oli see kokku 8005 inimest. Kõige levinumad olid südame isheemia- ja kõrgvererõhutõbi ning peaaegu veresoonte haigused. Surmapõhjustena järgnesid pahaloomulised kasvaja, millesse suri 3900 inimest. Kõige levinum oli kopsuvähk. Õnnetusjuhtumite, traumade ja mürgistuste tõttu suri 821 inimest, neist 614 meest ja 207 naist. Narkootiliste ainete kasutamisest tingitud surmade arv langes 2017. aastaga võrreldes 110-lt 39-le.

Otseselt alkoholi liigtarvitamisega seotud haiguste tõttu suri 2018. aastal kokku 495 inimest, neist 113 naist ja 382 meest, enim vanuses 45–70. Kõige rohkem esines maksa alkoholtõbe. Aasta varem suri kokku alkoholi liigtarvitamisest tingitud haigustesse ja mürgistustesse 451 inimest.

Peamiste surma põhjuste järjestus ja muutused Eestis kümne aasta jooksul (2007–2017) on toodud alljärgnevas tabelis. Surmapõhjustest on jätkuvalt esikohal südame isheemiatõvest tulenevad surmad, kuid nende arv on vähenenud viiendiku võrra. Samas hüpertensiivsetesse südamehaigustesse (eluohlik vererõhu kõrgenemine) suremus on kasvanud 71,5%. Oluliselt on vähenenud ka alkoholi tarvitamise häiretest tingitud surmad (37,6%) ja enesevigastamisest tulenevad surmajuhtumid (37,0%). Kasvanud on Alzheimeri tõve ja krooniliste neeruhaigustega seotud surmade arv.

Tabel 38. Peamised surma põhjused Eestis

2007. a järjestus		2017. a järjestus	Muutus 2007–2017 %
Südame isheemiatõbi	1 1	Südame isheemiatõbi	-20,0%
Insult	2 2	Hüpertensiivne südamehaigus	71,5%
Hüpertensiivne südamehaigus	3 3	Insult	-39,9%
Alzheimeri tõbi	4 4	Alzheimeri tõbi	34,4%
Kopsuvähk	5 5	Kopsuvähk	-13,8%
Pärasoolevähk	6 6	Pärasoolevähk	-0,8%
Maovähk	7 7	Tsirroos	-18,6%
Tsirroos	8 8	Maovähk	-23,1%
Enesevigastamine	9 9	Krooniline neeruhaigus	58,7%
Alkoholi tarvitamise häired	10 10	Kõhunäärmevähk	7,5%
Kõhunäärmevähk	14 14	Enesevigastamine	-37,0%

Ennetatavad/välditavad surmapõhjused on need, mis vajavad peamiselt laiemaid tervisepoliitilisi meetmeid ja mille puhul ravi ei ole peamine sekkumine. Ennetatavad on haigused, mille puhul meditsiiniabi surma ärahoidmiseks on vähem efektiivne, kuid edukad on enne haiguse ilmnemist kasutatavad sekkumised.

Välditava suremuse meetodika järgi loetakse kokku neid enneaegseid surmasid (enneaegseteks peetakse tänapäeval eelkõige neid surmasid, mis juhtuvad enne 65. eluaastat), mida teoreetiliselt oleks meie praeguste parimate teadmiste järgi võimalik ära hoida. Teadmine, kas mingi surm on välditav või mitte, põhineb suurel hulgal rahvusvahelistel uuringutel ning üks peamisi eeldusi, mis aitab surmasid ära hoida, on ideaalselt toimiv tervisesüsteem. Näiteks ei tohiks ideaalselt toimiva tervisesüsteemi tingimustes keegi surra pimesoolepõletikku, samuti on teoreetiliselt olemas vahendid kõigi liiklussurmade ennetamiseks. Sarnaselt kõigi teiste enneaegset surma käsitlevate meetodikatega on ka siin surmade enneaegsusele seatud vanuspiir – 75 eluaastat. Mõne konkreetse haiguse puhul on piir ka veidi madalam (näiteks 14 eluaastat lapsea nakkushaiguste puhul).

Peamised ennetatava surma põhjuste järjestus ja muutused Eestis kümne aasta jooksul (2007–2017) on toodud alljärgnevas tabelis.

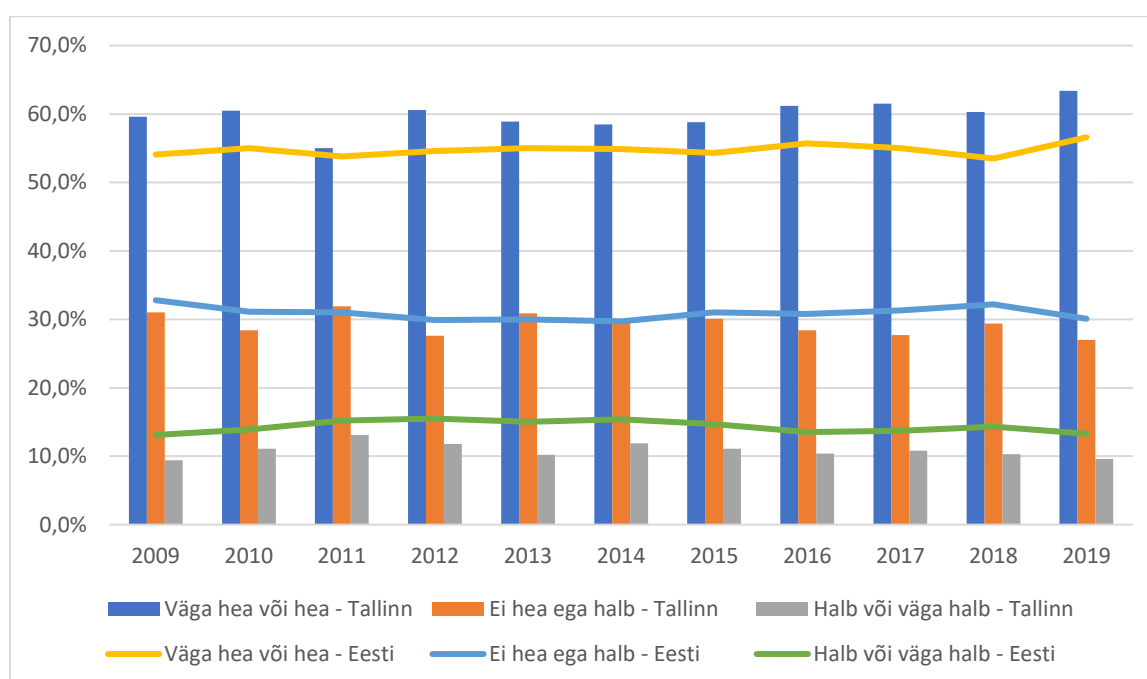
Tabel 39. Peamised ennetatava surma põhjused Eestis

2007. a järjestus		2017. a järjestus	Muutus 2007–2017 %
Südame isheemiatõbi	1 1	Südame isheemiatõbi	-34,3%
Insult	2 2	Hüpertensiivne südamehaigus	35,8%
Kopsuvähk	3 3	Insult	-49,0%
Hüpertensiivne südamehaigus	4 4	Kopsuvähk	-20,6%
Enesevigastamine	5 5	Alzheimeri tõbi	19,4%
Alkoholi tarvitamise häired	6 6	Tsirroos	-22,1%
Tsirroos	7 7	Enesevigastamine	-43,0%
Kardiomüopaatia	8 8	Alkoholi tarvitamise häired	-39,8%
Liiklusõnnetused	9 9	Pärasoolevähk	-11,5%
Alzheimeri tõbi	10 10	Kardiomüopaatia	-36,0%
Pärasoolevähk	11 17	Liiklusõnnetused	-58,6%

Elanikkonna tervist ja tervisekaotust mõjutavad ohutegurid

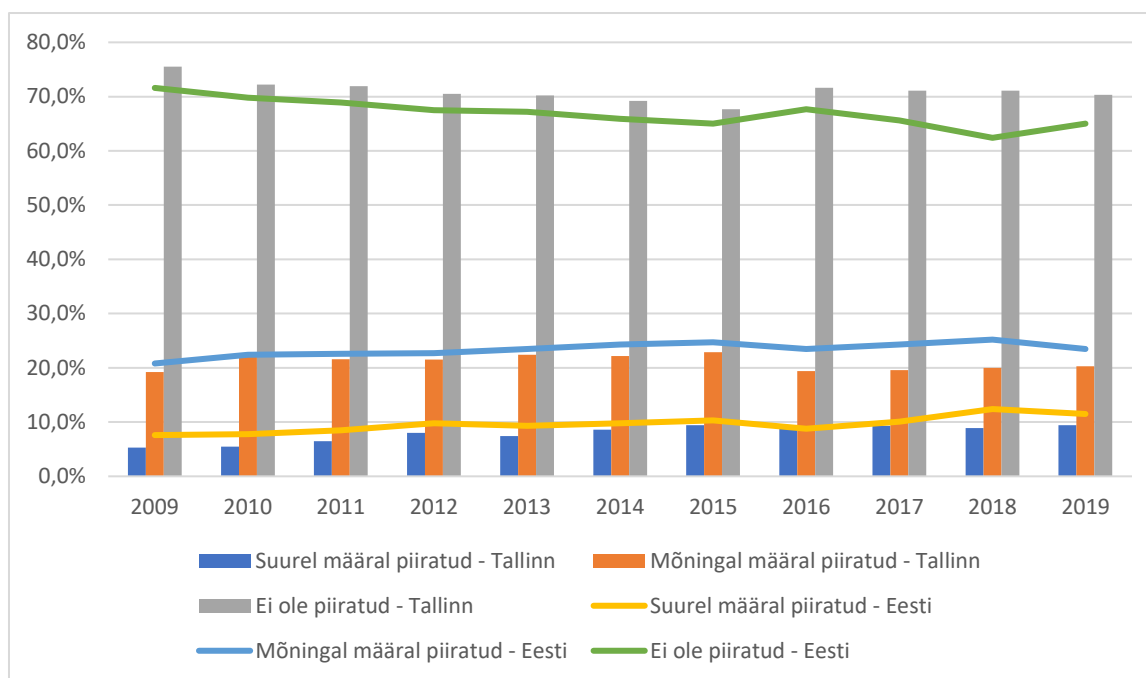
Tervena elada jäänud aastad näitavad keskmist aastate arvu, mida inimene elab tõenäoliselt igapäevategevuste piiranguteta, kui suremus ja rahvastiku tervise näitajad jäävad samaks. Selle näitaja arvutamise üks komponent on küsitlusuuringuga saadav info selle kohta, mil määral on inimestel olnud vähemalt viimasel kuuel kuul mõne terviseprobleemi tõttu piiratud igapäevategevus. Arvesse lähevad ainult need vastused, kus inimene ütles, et ta ei ole terviseprobleemi tõttu üldse piiratud olnud.

Tervena elatud aastad olid 2018. aastal langustrendis, näitaja jõudis 10 aasta tagusele tasemele. Eri rahvastikurühmasid vaadates selgub, et muust rahvusest mehi ja naisi see ei puuduta. Neil kasvas oodatav eluiga kõige rohkem ja tervena elatud aastad veidi vähem. Kõige suurem tervena elatud aastate langus oli maapiirkondades ning Eesti rahvusest meestel ja naistel.

Joonis 93. 16-aastaste ja vanemate tervis

Siiani on enamasti räägitud, et Eesti elanike oodatav eluiga ja tervena elatud aastad on kasvutrendis. 2019. aasta avaldatud näitajate põhjal tuleb nentida, et elame küll kauem, aga haigemana. Tervena elavad mehed 52,8 ja naised 55,6 eluaastat. Veel 2018. aastal näitas sama arvutus meestele ligi kaks aastat ja naistele üle kolme aasta pikemat eluiga. Samas saab trendide muutuses üldiselt kindel olla siis, kui need on kestnud mitu aastat. Statistikaamet kasutas näitaja arvutamisel valikuuringu tulemusi, mistõttu tuleb arvesse võtta võimalikku mõõtmisviga. Siiski ei seleta see kogu toimunud langust. Muutust Eesti inimeste tervisehinnangu halvenemise poole kinnitavad ka teised viimati avaldatud andmed. Alates 20. eluaastastest on inimeste hinnang oma tervisele enam-vähem kõigis vanuserühmades märgatavalt halvenenud. Tõusis ka inimeste hulk, kes väitsid, et on järjekorra tõttu arstiabist ilma jäänud.

Joonis 94. 16-aastaste ja vanemate tervisest tingitud igapäevategevuse piiratus

Enam kui pool enneaegse suremuse ja haigestumuse tõttu kaotatud eluaastatest Eestis tuleneb riskiteguritest või riskikäitumisest. Riskiteguri all mõistetakse siinkohal sellist keskkondlikku, sotsiaal-majanduslikku, psühhosotsiaalset või käitumuslikku tegurit, millel on potentsiaalselt ebasoovitav tervisemõju.

Peamiste surma ja tervisekaotust mõjutavad ohutegurite järjestus ja muutused Eestis kümne aasta vältel (2007–2017) on toodud alljärgnevas tabelis. Hea meel on tõdeda, et vaadeldava kümnendi jooksul on kõigi ohutegurite mõju küllaltki oluliselt vähenenud.

Tabel 40. Peamised surma ja tervisekaotust mõjutavad ohutegurid Eestis

2007. a järjestus		2017. a järjestus	Muutus 2007–2017 %
Kõrge vererõhk	1 1	Kõrge vererõhk	-23,6%
Toitumisriskid	2 2	Toitumisriskid	-33,0%
Suitsetamine	3 3	Suitsetamine	-13,5%
Alkoholi tarbimine	4 4	Kõrge kehamassiindeks	-23,8%
Kõrge kehamassiindeks	5 5	Alkoholi tarbimine	-23,3%
Kõrge veresuhkur	6 6	Kõrge veresuhkur	-23,3%
Kõrge halb kolesterool (LDL)	7 7	Kõrge halb kolesterool (LDL)	-35,7%
Neerufunktsiooni kahjustus	8 8	Neerufunktsiooni kahjustus	-20,9%

Õhusaaste	9	9	Narkootikumide tarvitamine	-10,2%
Narkootikumide tarvitamine	10	10	Õhusaaste	-43,0%

Surma ja tervisekaotust põhjustavate riskitegurite ja -käitumise eesotsas on Eestis toitumise ja metabolismiga seotud riskid ja nii legaalsed (alkohol ja tubakas) kui ka illegaalsed uimastite tarvitamine. Oluline osa on ka vigastustel.

Vigastustena käsitatakse kukkumisi, liiklusvigastusi, tahtlikke ja juhuslikke vigastusi, tööõnnetusi ning mürgistusi (sh alkoholimürgistused). Vigastused on Eestis laste ja noorte täiskasvanute peamine surma põhjus. Vigastuste tõttu suri 2017. aastal 847 Eesti elanikku, neist seitse olid alla 15-aastased, mehi hukkus üle kolme korra rohkem kui naisi (vastavalt 104,6 ja 28,8 surmajuhtu 100 000 elaniku kohta). Kõige enam saavad inimesed viga kodus. Eestis ei ole praegu kahjuks piisavalt andmeid, mis aitaksid elukaare jooksul tekkivate vigastuste ennetamiseks parimaid tõendus põhiseid sekkumisi välja selgitada ja nende mõju hinnata.

Tasakaalustamata ja ebaregulaarne toitumine ning vähene liikumine on suure kehakaalu tekke ja teatud mittenakkushaigustesse (südame-veresoonkonnahaigused, teatud tüüpi vähkkasvajad ja II tüüpi diabeet) haigestumise olulised riskitegurid. Eesti elanike hulgas on ülekaaluliste ja rasvunud osakaal kasvamas. 2018. aasta märtsis avaldatud uuringu kohaselt on Eesti esimese klassi õpilastest 26% ülekaalulised või rasvunud. Samuti on ülemäärane kehakaal Eesti täiskasvanud elanikkonna seas tõusuteel. 2016. aastal olid 51,7% Eesti täiskasvanutest ülekaalulised või rasvunud. Kehaline aktiivsus on vähene nii täiskasvanute kui ka laste hulgas. 2016. aasta seisuga on täiskasvanutest vähemalt neljal korral nädalas kehaliselt aktiivsed 17,4% ning lastest liikus iga päev piisavalt vaid 16,4%. Tasakaalustatud toitumise ja liikumise poliitika kujundamiseks on koostatud toitumise ja liikumise roheline raamat⁵⁶.

Alkohol põhjustab Eestis väga suurt tervise- ja sotsiaalset kahju, mille majanduslik negatiivne mõju ületab alkoholitööstuse ja sellega seotud majandusharude toodetud lisaväärtuse. Konservatiivsetel hinnangutel oli 2017. aastal üle 1000 alkoholiga seotud surma aastas, alkoholist tingitud enneaegse suremuse ja haigestumuse tõttu kaotati üle 50 000 eluaasta ning alkoholi tarbimisest tingitud töötundide ja eluaastate kaotus ja vähenenud tootlikkus maksavad Eestile hinnanguliselt ligi 2% SKT-st ehk 560 miljonit eurot. Riigi alkoholipoliitika elluviimiseks on koostatud alkoholipoliitika roheline raamat⁵⁷.

Suitsetajate arv Eestis on viimase 20 aastaga oluliselt vähenenud, kuid ikka on ligi viiendik täiskasvanud elanikest tubakatarvitajad – 2016. aastal oli igapäevasuitsetajaid 29,9% meestest ja 15,5% naistest. Riigi tubakapoliitika elluviimiseks on koostatud tubakapoliitika roheline raamat⁵⁸.

22% Eesti elanikest (vanuses 16–64 aastat) on elu jooksul tarvitanud narkootikume. Meeste seas on see osakaal suurem kui naiste seas (26% vs. 17%). Vanuserühmas 16–24 on narkootikume proovinud 51% meestest ja 38% naistest. Noorte seas (15–16 aastat) on illegaalseid uimasteid vähemalt üks kord elu jooksul proovinud 38% ja see näitaja on pidevalt aja jooksul kasvanud. Eestis on tõsiseks probleemiks üledoosisurmad, mis on valdavalt seotud opioidide süstimisega. 86% üledoosisurmastest on leidnud aset meeste seas. Peamiselt leiavad üledoosisurmad aset vanusevahemikus 25–39

⁵⁶ Toitumise ja liikumise roheline raamat, <https://www.sm.ee/et/toitumise-ja-liikumise-roheline-raamat>

⁵⁷ Alkoholipoliitika roheline raamat, http://www.tai.ee/images/PDF/Alkoholipoliitika_roheline_raamat.pdf

⁵⁸ Tubakapoliitika roheline raamat, https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Tervis/tubakas_2014.pdf

eluaastat. Illegaalsete uimastite üledoseerimisega seotud surmade arv on Eestis püsinud stabiilselt kõrgel tasemel. Riigi uimastipoliitika elluviimiseks on koostatud Eesti uimastitarvitamise vähendamise poliitika valge raamat.

Tabel 41. Tervise käitumuslikud indikaatorid Tallinnas %

	2004	2006	2008	2010	2012	2014
Alkoholi tarvitamise sagedus viimase 12 kuu jooksul						
<i>Ei tarvita</i>						
<i>Mehed</i>	9,5	9,9	9	7,6	10,4	9,9
<i>Naised</i>	7,5	7,2	8,7	11,1	8,3	12,1
<i>Iga päev</i>						
<i>Mehed</i>	6,3	9,9	6,8	4,1	4,9	9,5
<i>Naised</i>	0,4	0,2	1,5	0,8	0,8	2,3
Suitsetamine						
<i>Mittesuitsetaja</i>						
<i>Mehed</i>	22,9	26,8	28,3	30,7	29,3	32,4
<i>Naised</i>	47,8	48,5	53,5	52,5	48,4	50,5
<i>Igapäevasuitsetaja</i>						
<i>Mehed</i>	46,7	38,7	36	33,2	33,2	24,7
<i>Naised</i>	20,7	19,5	15,5	16,8	19,6	17,3
Kanepi tarvitamine 16–24aastaste seas viimase 12 kuu jooksul 1–5 korda						
<i>Mehed</i>		16,2	0	19,1	0	26,3
<i>Naised</i>		10,3	0	11,4	0	7,1
Juhupartneriga seksuaalvahekorras olles kondoomi kasutamine						
<i>Alati</i>						
<i>Mehed</i>	28,1	43,1	45,3	40,8	51,3	30
<i>Naised</i>	9,2	23,1	30,3	25,4	23,9	34,8
<i>Mitte kunagi</i>						
<i>Mehed</i>	37,1	33,3	25	33,7	30,8	43,3
<i>Naised</i>	67,7	51,9	42,4	54,9	48,9	39,1
Vabal ajal vähemalt poole tunni vältel tervisespordi harrastamise sagedus						
<i>Mõned korrad kuus või harvem</i>						
<i>Mehed</i>	47	44,9	45,6	44,2	38,5	42,4
<i>Naised</i>	52,5	50,8	44	43,1	44,2	41
<i>2 või enam korda nädalas</i>						
<i>Mehed</i>	34,8	33,2	35,4	38,5	37,9	40,6
<i>Naised</i>	28,2	27,6	34,7	35,8	32,2	37,7
Turvavöö kasutamine autot juhtides üldiselt alati						
<i>Mehed</i>	88,9	88,4	94,1	97	97,1	98,7
<i>Naised</i>	94,8	98,4	98,3	98,8	100	99,6
Pimedal ajal helkuri kasutamine üldiselt alati						
<i>Mehed</i>	9,2	20,3	18,8	29,6	39,4	35,8
<i>Naised</i>	17,1	26,9	30,6	42	62,2	61,4

Nakkushaiguste vältimine

Nakkushaigus on haigus või haigustunnusteta haiguse kandmine, mis on põhjustatud nakkustekitaja sattumisest organismi. Nakkushaigused levivad otseselt või kaudselt inimeselt inimesele või loomalt inimesele, kuid ka saastunud keskkonna ja esemete kaudu. Eestis nakatutakse valdavalt ülemiste hingamisteede ägedatesse nakkustesse (st piisknakkustesse), mis moodustavad 87% kõigist nakatumistest. See trend ei ole viimase seitsme aasta jooksul muutunud.

Vaktsineerimine on kõige tõhusam nakkushaiguste vältimise viis. Laste ja noorukite õigeaegse vaktsineerimisega hõlmatuse tagamiseks on kehtestatud riiklik immuniseerimiskava. Selleks vajalikud vaktsiinid hangib riik ja need on kõigile tasuta.

Riikliku immuniseerimiskava kohase vaktsineerimisega hõlmatuse on Eesti elanike seas hea, kuid viimasel ajal on märgata mõningast langustrendi. On kõhklejaid, aga ka vaktsineerimisest keeldujaid. Vaktsineerimisega hõlmatuse vähenemine suurendab raskete nakkushaiguste epideemiate puhangu riski. WHO soovitusel peaks kaheaastaste laste hõlmatuse immuniseerimisega olema 95%. See on tase, mille puhul peetakse nakkushaiguste puhanguid vähetõenäoliseks ning need on kiirelt kontrolli alla saadavad. Eestis jäi 2017. aastal kaheaastaste laste hõlmatuse sõltuvalt vaktsiinist vahemikku 89–95%. Viimase kümnendi jooksul on ka Tallinnas märgata vaktsineeritute osakaalu langustrendi. Vaktsineeritute osakaal haiguste kaupa ja muutused viimase kümne aasta jooksul 2-aastaste tallinlaste puhul on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 42. 2-aastaste laste immuniseeritus Tallinnas %

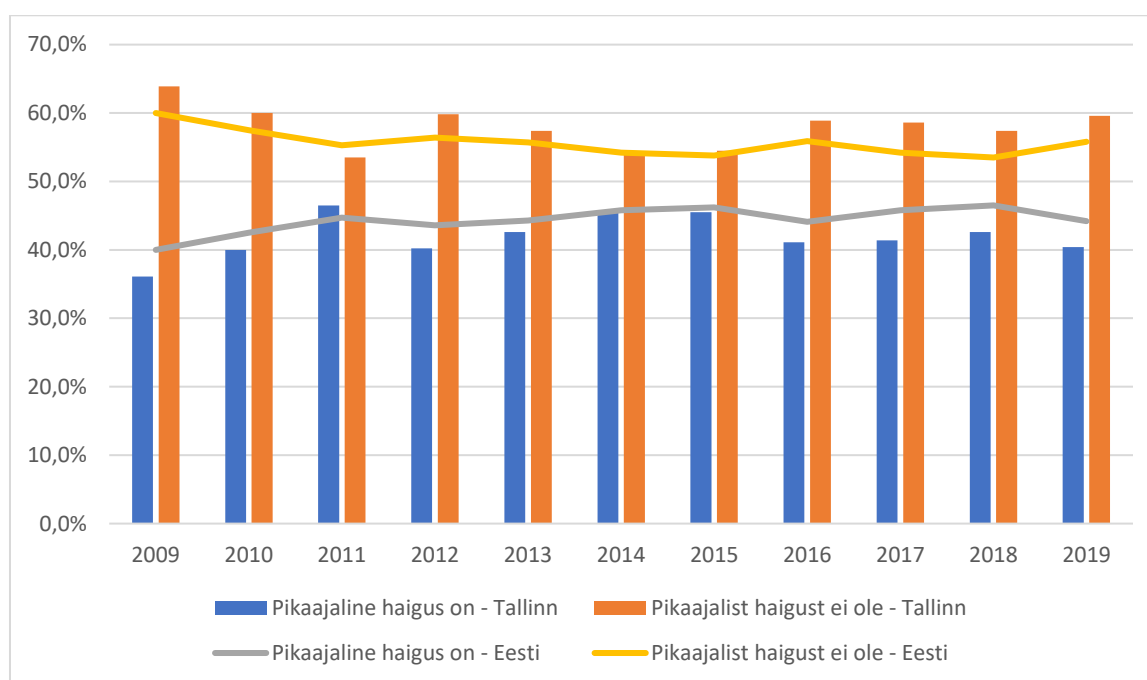
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Difteeria, teetanus</i>	93,9	94,4	93,4	93,2	93,8	92,8	92	91,3	92,8	92
<i>Läkakõha</i>	93,9	94,4	93,4	93,2	93,8	92,8	92	91,3	92,8	92
<i>Poliomüeliit</i>	93,9	94,4	93,4	93,2	93,8	92,8	92	91,3	92,8	92
<i>Leetrid, mumps, punetised</i>	93,4	93,2	91,9	91,9	91,8	91,2	90,6	90,9	92	92
<i>B-viirushepatiit</i>	94,8	95,2	93,3	93,2	93,9	92,6	91,3	90	92,3	90,6
<i>Hib</i>	94,3	94,4	94,4	94,6	94,6	94,3	92,3	91,6	93,2	91,9

Pikaajalised terviseprobleemid

Pikaajaline on selline haigus või terviseprobleem, mis on kestnud kuus kuud või eeldatavasti kestab vähemalt kuus kuud. Siia kuuluvad ka pikka aega vaevusi tekitanud terviseprobleemid, mida arst ei ole diagnoosinud. Pikaajalisteks loetakse ka korduvaid terviseprobleeme (nt hooajalised ägenevate haigusnähtudega probleemid, nagu allergia), k.a haigused, mille vaevuseid/nähtusid hoitakse ära või leevendatakse regulaarse ravimite võtmise ja muu raviga.

Hinnangud põhinevad sotsiaaluuringu⁵⁹ andmetel, mida Statistikaamet korraldab 2004. aastast ning kus inimestelt (ca 5000 leibkonda) küsitakse nende endi hinnanguid pikaajalise haiguse olemasolu ja tervisliku seisundi kohta.

Tallinlased hindavad oma terviseseisundit tavapäraselt veidi paremaks kui ülejäänud Eesti elanikud. Näiteks 2019. aasta uuringu kohaselt hindas 40,4% tallinlasi, et neil esineb pikaajalisi terviseprobleeme. Samas tunnistas pikaajalise haiguse olemasolu 44,2% Eesti elanikkonnast. Küll on nii tallinlaste kui ka kõigi Eesti elanike hinnang oma terviseseisundile viimase kümnendi jooksul muutunud mõnevõrra pessimistlikumaks.

Joonis 95. 16-aastaste ja vanemate pikaajalise haiguse olemasolu

⁵⁹ Sotsiaaluuringut korraldavad statistikaorganisatsioonid ühtlustatud metoodika alusel kõigis Euroopa Liidu riikides nime EU-SILC all.

Puuet põhjustavad terviseprobleemid

Puue on inimesel, kelle igapäevatoimingud ja ühiskonnaelus osalemine on raskendatud (keskmine puue), piiratud (raske puue) või takistatud (sügav puue).

Puude määramisel hinnatakse toimetulekut sotsiaalses keskkonnas. Krooniline haigus ning ravivajadus ei tähenda veel puude olemasolu. Kui inimene saab igapäevaeluga hakkama või on õppinud oma haigusega koos elama ja toimetama (näiteks õige ravi või abivahendiga), siis puuet ei tuvastata. Puue määratakse inimesele siis, kui tal on terviseprobleemide tõttu raske igapäevaelus toime tulla ja ühiskonnas tegutseda või ta vajab igapäevaelus eakaaslastest rohkem juhendamist, järelevalvet ning abi.

Peamiste puuet põhjustavate terviseprobleemide järjestus ja muutused Eestis kümne aasta (2007–2017) vältel on toodud alljärgnevas tabelis. Vaadeldava kümnendi jooksul on oluliselt (10,2%) kasvanud vanusega seotud kuulmislangusest tulenevad puuded, samuti on kasvanud vigastuste (7,7%), diabeedi (4,8%), alaseljavalu (2,5%), insuldi (2,0%) ning kaelavalu (1,7%) osatähtsus puude põhjusena.

Tabel 43. Peamised puuet põhjustavad terviseprobleemid Eestis

2007. a järjestus		2017. a järjestus	Muutus 2007–2017 %
Alaseljavalu	1 1	Alaseljavalu	2,5%
Peavalu häired	2 2	Vigastused	7,7%
Vigastused	3 3	Peavalu häired	-4,7%
Depressiivsed häired	4 4	Diabeet	4,8%
Diabeet	5 5	Depressiivsed häired	-9,1%
Vanusega seotud kuulmislangus	6 6	Vanusega seotud kuulmislangus	10,2%
Insult	7 7	Isult	2,0%
Alkoholi tarvitamise häired	8 8	Sünnitraumad	-2,9%
Sünnitraumad	9 9	Alkoholi tarvitamise häired	-8,3%
Kaelavalu	10 10	Kaelavalu	1,7%

Töövõime hindamine

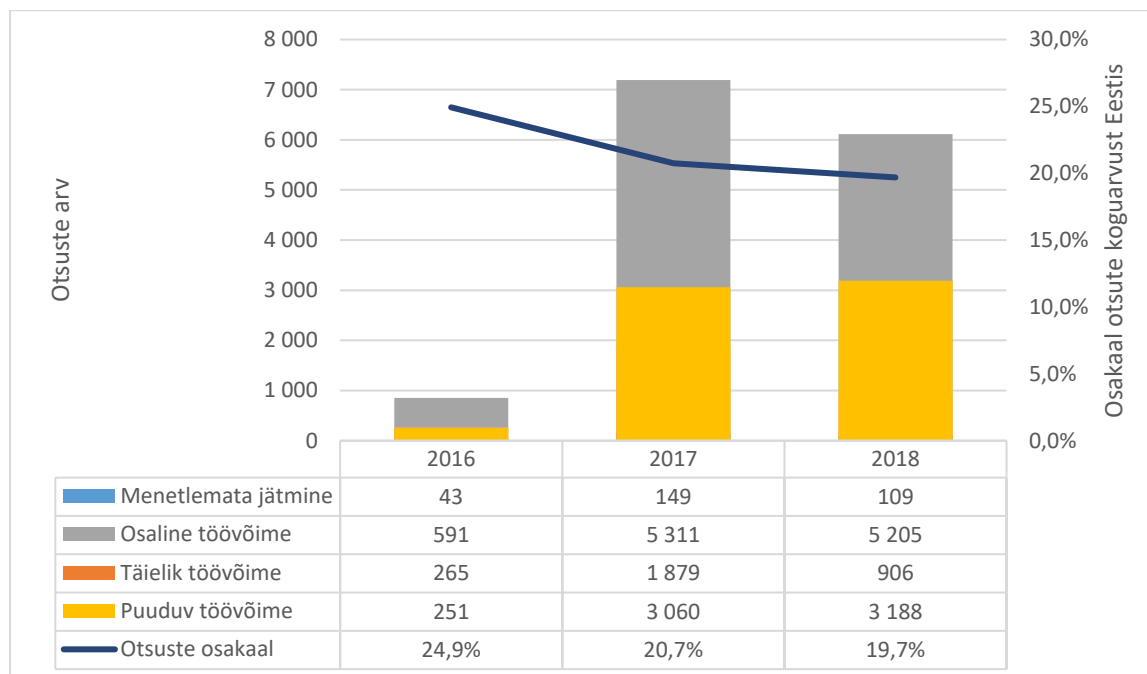
2016. aastal tehti kogu senine töövõimetussüsteem ümber, mille tulemusena ei ole enam tegelikult terminit „töövõimetus“. Selle asemel kasutatakse terminit „töövõime“. See termin iseloomustab hästi süsteemi olemust – selle asemel et võtta piiratud töövõimega inimesi kui „võimetuid“, võetakse neid kui inimesi, kes on igati võimekad, ning hinnatakse inimese oskusi ja võimeid. Sisuliselt on sellise süsteemi olemus positiivsem.

Põhimõtteliselt muutus kogu süsteem alates hindamisest, toetustest ja muust sellisest ning kõigele lisaks võttis süsteemi üle Töötukassa. Töövõimereformiga seoses muutus veel üks asi: enam ei ole sellist asja nagu töövõimetuspension, vaid on üksnes töövõimetoetus.

Töövõime hindamine tähendab, et inimesel on piiratud võime teenida elatist tööga. Uue termini kohaselt on tegemist nüüd töövõimega ning seda hinnatakse kahel tasandil: töövõime on kas osaline või täielik.

Kuigi töövõime piiratus viitab asjaolule, et inimesel on raskusi elatise teenimisega ning tal on mõni haigus või puue, mis takistab töö tegemist täielikult, siis ei tähenda see tegelikult, et ta ei tohi tööl käia. Väidetavalt oli üks põhjuseid, miks töövõimereform läbi viidi, asjaolu, et töövõimetust saavad inimesed soovisid käia tööl. Reformiga muudeti piiratud töövõimega inimeste palkamine tööandjate jaoks samuti ahvatlevamaks – näiteks maksab riik osa sotsiaalmaksust tööandja asemel nende töötajate pealt, kelle töövõime on piiratud.

Andmed töövõime hindamise otsuste kohta Tallinnas ja nende osakaal otsuste koguarvust Eestis on toodud alljärgneval joonisel.

Joonis 96. Töövõime hindamise otsused Tallinnas

Arstiabi kättesaadavus

Euroopa Komisjoni 2020. aasta veebruaris avaldatud [Eesti riigiaruandest](#) ilmneb, et kuigi üldiselt läheb Eestil suurema osa mõõdikute vallas hästi, siis on meil jätkuvalt murekohti. Üheks olulisemaks murekohaks peetakse Eesti elanike halba tervist. Aruandes märgitakse, et Eesti inimeste kehvad tervisenäitajad võivad olla seotud tervishoiu ebapiisava rahastamise, tervishoiutöötajate nappuse ja elustiilist tulenevate riskiteguritega. Rahuldamata vajadus arstiabi järele on inimeste endi hinnangul veelgi suurenenud ja on nii esmatasandi arstiabi kui ka eriarstiabi pika ooteaja tõttu endiselt üks EL-i suurimaid.

Samas võib viimase Eesti Haigekassa ja Kantar Emori uuringu [„Eesti elanike hinnangud tervisele ja arstiabile 2019“](#) põhjal väita, et inimeste rahulolu Eesti tervishoiusüsteemiga on mõnevõrra kasvanud.

Eelmisel aastal oli Eesti tervishoiusüsteemiga rahul 64% ja arstiabi kättesaadavusega 57% Eesti elanikest. Arstiabi kättesaadavust peavad heaks enam kui pooled Eesti elanikest ning see on ühtlasi ka kõrgeim mõõdetud tulemus alates 2011. aastast. Eesti riikliku ravikindlustuse ehk Eesti Haigekassaga oli mullu rahul 66% Eesti elanikest. Võrreldes 2018. aastaga on elanike rahulolu Eesti Haigekassaga paranenud 8%.

Ühel või teisel moel on tervishoiuga kokku puutunud peaaegu kõik Eesti elanikud. Kõige sagedamini on ostetud retseptiravimeid (77%), külastatud perearsti või -õde (75%), käidud hambaarsti juures (62%) ning enam-vähem pooled (49%) on käinud eriarsti vastuvõtul.

Eelmise aastal olid inimesed kõige rohkem rahul eriarstiabiga, ligi üheksa patsienti kümnest (89%) jäi oma viimase arstivisiidiga rahule. Eelmisel aastal kasutas eriarstiabi teenuseid 778 000 inimest. Seejuures olid uuringu kohaselt üle poole inimestest rahul eriarsti vastuvõtule pääsemisega. Ligi veerand vastanutest väitis, et sai arsti juurde nädalaga või kuni nelja nädala jooksul. Pooled väitsid, et nad ootasid eriarsti vastuvõttu enam kui kuu aega.

Möödunud aastal toimus üle seitsme miljoni perearsti või -õe vastuvõtu. Viimase perearstikülastusega jäid rahule kaheksa inimest kümnest. Uuringu kohaselt said enam kui neljandik Eesti elanikest perearsti või -õe vastuvõtule samal päeval, 42% sai perearstiga nõu pidada 2–3 tööpäeva jooksul ja 18% pidi ootama 4–5 tööpäeva.

Eelmisel aastal külastas hambaarsti kuus inimest kümnest, seejuures hambaarsti külastusega jäi rahule 82% inimestest. Need, kes käivad hambaarsti juures harvem kui kord aastas, tõid peamise põhjendusena esile hammaste piisavalt hea seisukorra (39%). Nimetati ka majanduslikke põhjusi (29%), kuid võrreldes kolme-nelja aasta taguse ajaga mainitakse seda palju harvem (2015. aastal 46% ja 2019. aastal 29%).

Möödunud aastal külastas erakorralise meditsiini osakonda (EMO) viiendik Eesti inimestest. Peamise põhjusena satuti EMOsse ootamatu haigestumise või vigastuse tagajärjel. Kõige rohkem sattusid EMOsse naised, 15–24-aastased noored ja (üli)õpilased.

Statistikaameti poolt Eesti sotsiaaluuringu andmete põhjal koostatud 16-aastaste ja vanemate arstiabi kättesaadavuse andmestik erineb mõnevõrra eeltoodud uuringus toodud väidetest, eeskätt eriarstiabi kättesaadavuse osas. Nimetatud andmed on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 44. 16-aastaste ja vanemate arstiabi kättesaadavus %

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Harjumaa											
<i>Probleeme polnud</i>											
<i>Perearstiabi</i>	97,8	97,7	96,4	96,9	96,5	95,2	96,1	97,9	98,2	95,6	95,8
<i>Eriarstiabi</i>	95	94,6	91,5	89,5	88,5	84,4	82,4	79,3	82,8	78,6	78,4
<i>Hambaarstiabi</i>	97,7	97	92	92	91,7	90,7	87,5	91	94,1	94	93,9
<i>Ei saanud vajadusel arstiabi</i>											
<i>Perearstiabi</i>	2,2	2,3	3,6	3,1	3,5	4,8	3,9	2,1	1,8	4,4	4,2
<i>Eriarstiabi</i>	5	5,4	8,5	10,5	11,5	15,6	17,6	20,7	17,2	21,4	21,6
<i>Hambaarstiabi</i>	2,3	3	8	8	8,3	9,3	12,5	9	5,9	6	6,1
Eesti											
<i>Probleeme polnud</i>											
<i>Perearstiabi</i>	98	97,9	97	96,6	96,8	96,2	96,4	97,9	98,4	96,7	97,1
<i>Eriarstiabi</i>	95,8	95,3	93,1	92	91,4	88,6	87,2	84,3	87,6	84,2	83,9
<i>Hambaarstiabi</i>	94,8	93,5	91,6	91,4	91,1	90,7	88	89,6	93	93,7	94,8
<i>Ei saanud vajadusel arstiabi</i>											
<i>Perearstiabi</i>	2	2,1	3	3,4	3,2	3,8	3,6	2,1	1,6	3,3	2,9
<i>Eriarstiabi</i>	4,2	4,7	6,9	8	8,6	11,4	12,8	15,7	12,4	15,8	16,1
<i>Hambaarstiabi</i>	5,2	6,5	8,4	8,6	8,9	9,3	12	10,4	7	6,3	5,2

Eestis on arstiabil kolm tasandit: perearstiabi, eriarstiabi ja õendusabi. Tervisemure lahendamiseks tuleb kõigepealt pöörduda perearsti juurde. Vajaduse korral suunab perearst inimese eriarstile või õendusabisse.

Eriarstiabi vajab inimene siis, kui tema tervisemure vajab perearsti hinnangul kitsama eriala spetsialisti sekkumist. Kindlustatul on õigus valida sobiv eriarst ning vastuvõtuaeg ükskõik millises raviasutuses, kellel on Eesti Haigekassaga leping. Lepingupartnerid teenindavad kõiki Eesti Haigekassa kindlustatuid olenemata kindlustatu elukohast. Eriarstile pöördumisel kehtib saatekirja nõue. Ilma saatekirjata saab pöörduda silmaarsti ning naha- ja suguhaiguste arsti, günekoloogi ning psühhiaatri juurde. Eriarstiabi jaguneb omakorda kolmeks – ambulatoorne, päeva- ja statsionaarne ravi.

- Ambulatoorne ravi tähendab arsti vastuvõttu, mille käigus vaadatakse patsient läbi, tehakse vajadusel mõni uuring (vereanalüüs, kardiogramm vms), protseduur või operatsioon, mis ei vaja pikemat raviasutuses viibimist, nõustatakse patsienti ja vajadusel määratakse edasine ravi. Raviasutusse patsient pikemalt ei jää.
- Päevaravi tingimustes antakse abi juhul, kui uuringute või raviprotseduuride (sh operatsioonide) järel vajab haige terviseseisund jälgimist, kuid teda ei pea jätma ööseks haiglasse.
- Statsionaarset arstiabi osutatakse haiglas ja patsient peab seal ööbima või viibima pikemalt.

Õendusabi eesmärk on säilitada ja võimaluse korral parandada patsiendi terviseseisundit ning toimetulekuvõimet, ravida ja toetada stabiilses seisundis patsienti ning vajaduse korral leevendada tema vaevusi. Samuti valmistab õendusabi inimest ette hooldusasutusse või koju minekuks. Õendusabi osutatakse vastavalt patsiendi vajadustele nii statsionaarselt (haiglas või hooldusasutuses) kui ka ambulatoorselt (koduõendus, vähihaigete kodune toetusravi). Õendusabi ei ole sama mis hooldekodu ja hoolekandeteenused, kuid neil on siiski kokkupuutepunkte, sest sageli on hooldekodudes elavatel

inimestel terviseprobleeme. Õendusabi vajaduse otsustab arst ja teenuse saamiseks on vajalik saatekiri.

Õendusabi osutatakse ka haiglates. Statsionaarne õendusabi ehk õendusabi osutamine haiglas on mõeldud stabiilses seisundis patsiendile, kes ei vaja pidevat arstiabi, kuid vajab abi ja raviprotseduure mahus, mis ületab koduõenduse võimalused. Patsient võib sellist abi vajada pärast traumat või rasket haigust, kroonilise haiguse ägenedes, aga ka raskest haigusest tingitud vaevuste leevendamiseks. Hooldushaiglasse suunamise vajaduse otsustab perearst või eriarst kas ise või koos õega. Õendushaiglas viibimise aeg ja osutatavad teenused sõltuvad patsiendi tervislikust seisundist ja õendusabivajadusest.

Kui tervisemure tekib ootamatult ja on väga tõsine – näiteks äge haigestumine, trauma või mürgistus – peab inimene ise pöörduma haigla erakorralise meditsiini osakonda või kutsuma kiirabi.

Perearstiteenus ja ambulatoorne ravi

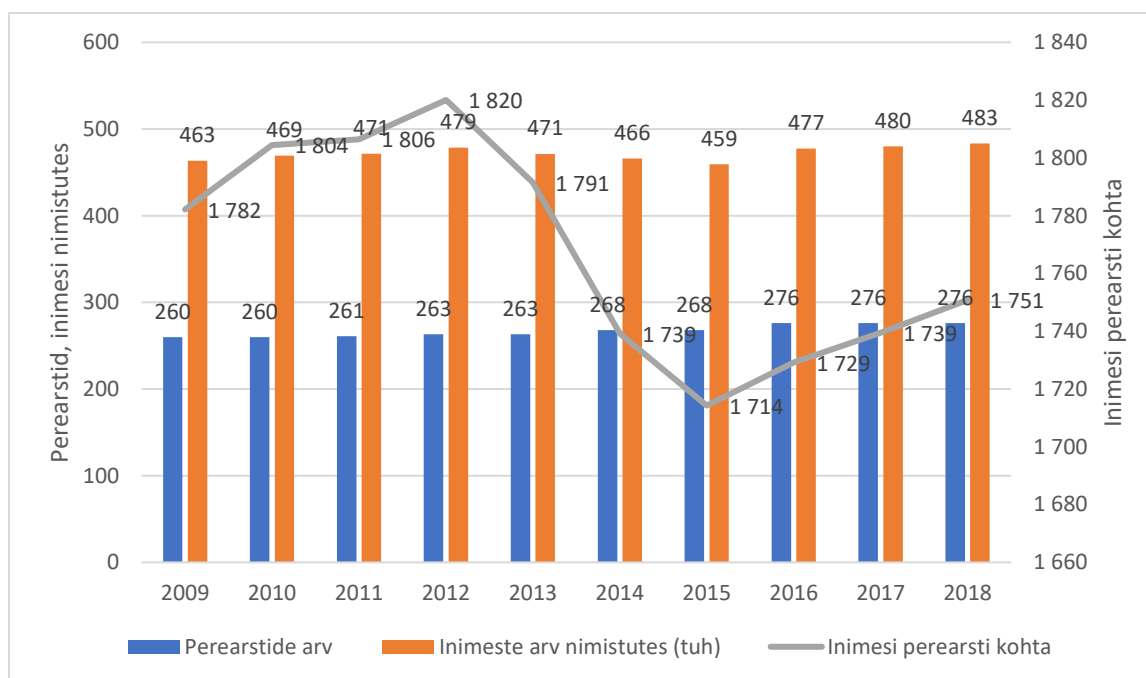
Tervisemurega inimese esimene kontakt tervishoiusüsteemis on tema perearst või pereõde. Perearst koostöös pereõega diagnoosib ja ravib enamikku haigusi.

Arst jälgib koostöös pereõega lapse arengut, aitab ennetada noorukite ja täiskasvanute haigusi ning edaspidi pöörab üha enam tähelepanu võimalikele kroonilistele haigustele. Lisaks teeb perearst väiksemaid kirurgilisi operatsioone, suunab patsiendi uuringutele ja võtab analüüse, vaktsineerib, seob haavu, eemaldab niite ning teeb vajaduse korral koduviisi. Ta nõustab kõiki oma patsiente ning annab nõu ka haiguste ennetamiseks.

Pereõel on iseseisvad vastuvõttud, kus ta õpetab, nõustab ja juhendab inimest tervise eest hoolitsemisel ning haiguste ennetamisel. Pereõde osutab abi ka haiguste korral ning korraldab tervisedokumentatsiooni, lisaks on õe ülesanne jälgida kroonilise haigusega inimesi. Vajaduse korral konsulteerib pereõde perearstiga või suunab inimese perearsti visiidile.

Kriisist Eesti perearstisüsteemis on räägitud juba kümme aastat, kuid viimasel ajal on olukord muutunud üsnagi tõsiseks ning prognoositakse, et lähiajal läheb olukord veelgi keerulisemaks. Päris oma perearst puudub 40 nimistul ja lisaks on perearst määramata veel 20 000 inimesele, mis tähendab, et Eestis kokku on ilma oma perearstita umbes 100 000 inimest. Eestis töötab praegu 171 perearsti, kes on vanemad kui 65 aastat. Kuna mõnes maakonnas on juba praegu perearstide keskmine vanus üle 60 aasta, siis võib lähiajal vaja minna kriisiplaani. Kuigi viimasel paaril aastal on perearsti erialal suur konkurss, näitab statistika, et ligi pooled neist lõpetanutest ei soovi perearstina töötada, vaid eelistavad töötada kas abi- või asendusrarina.

Alates 2013. aastast korraldab üldarstiabi Terviseamet. Tallinnas töötavatest perearstinimistutest annab ülevaate alljärgnev joonis. Võib tõdeda, et perearstiteenuse osutamine Tallinna linnas on olnud mõnevõrra probleemivabam kui Eesti maapiirkondades. Perearstinimistute arv on viimase kümne aasta jooksul kasvanud 16 võrra ning nimistutes olevate inimeste arv samal ajal ca 20 tuhande inimese võrra. 2018. aastal oli keskmine Tallinna perearstinimistu suurus 1751 inimest (Eesti keskmine oli 1717 inimest).

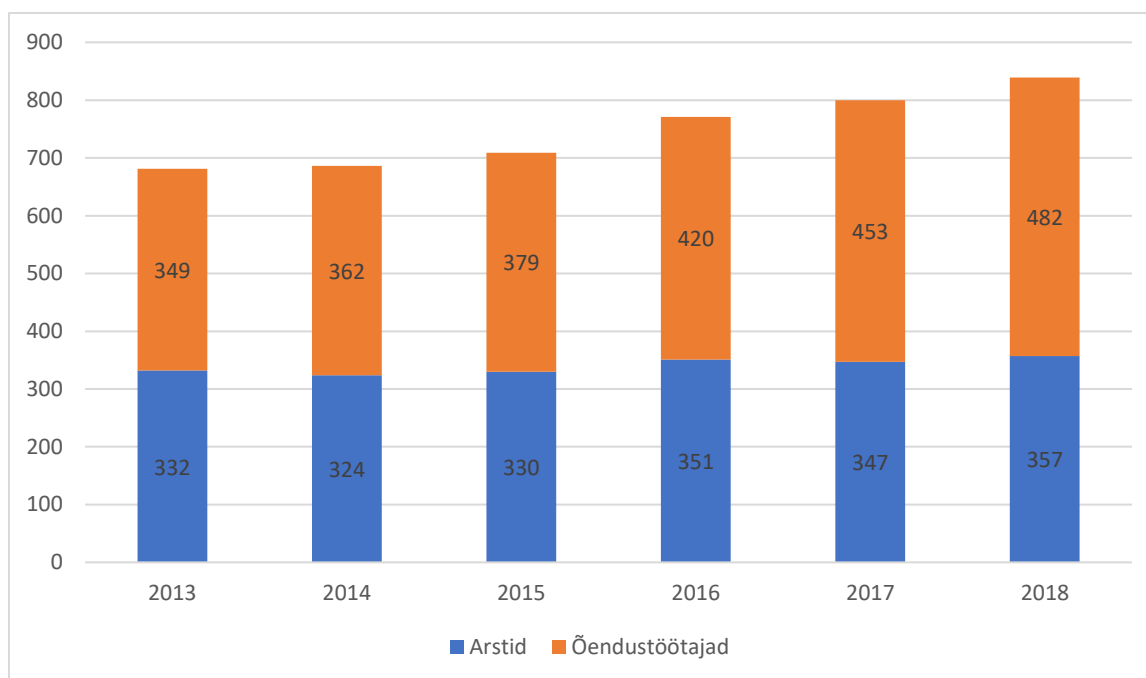

Joonis 97. Perearstinimistud Tallinnas⁶⁰

2018. aastal töötas Tallinna perearstiasutustes kokku 357 arsti (Eestis oli kokku 929 perearsti), pereõdesid oli 482 (Eestis kokku 1315).

Perearstiteenust osutab ka Tallinna linnale kuuluv Tallinna Munitsipaalperearstikeskuse Osaühing, mis alustas põhitegevusega 2011. aastal Nõmme Tervisekeskuses, 2013. aastal Haabersti Tervisekeskuses ja 2017. aastal Lasnamäe Tervisekeskuses. 2018. aastal avati üksused Kesklinna Lastepolikliiniku ruumides (Ravi tn 27) ja Mustamäe Tervisekeskuses (Ehitajate tee 27). 2018. aasta lõpu seisuga töötas perearstikeskuses 22 nimistut omavat perearsti, üks nimistuta perearst, kolm abiarsti ja juhataja, kes pakkus õendustöötaja teenust. Õendustöötajaid oli 45. 2018. aasta lõpuks kuulus keskuse perearstide nimistutesse kokku 30 tuhat ravikindlustusega hõlmatud patsienti. 2019. aastal vähenes keskuse töötajate arv siiski 21 võrra.

⁶⁰ Sh 2016. a 11 nimistut ja 2018. a 15 nimistut on teeninduspiirkonnaga, mis ulatub üle linna piiri.

Joonis 98. Perearstiabi osutavate asutuste tervishoiutöötajad Tallinnas

Ambulatoorne ravi tähendab arsti vastuvõttu, mis ei vaja pikemat raviasutuses viibimist. Siin on viimastel aastatel märgata mõningast vähenemist nii Tallinnas kui ka Eestis tervikuna. Näiteks vähenes 2018. aastal ambulatoorsete visiitide (vastuvõtud ja koduviisiidid) arv arstidel 3,8% ja suurenes samas mahus õendustöötajatel võrreldes eelneva aastaga. 2018. aastal registreeriti kokku veidi üle 10 miljoni arsti ja õe ambulatoorse vastuvõtu ning koduviisiidi. Võrreldes 2017. aastaga vähenes visiitide arv kokku 1,9% ehk 200 tuhande visiidi võrra. Ambulatoorseid vastuvõtte registreerisid arstid 7,4 ja õendustöötajad 2,6 miljonit, mida on varasema aastaga võrreldes arstidel 3,8% vähem ja õdedel 5,8% rohkem. Perearstide registreeritud vastuvõttude arv vähenes eelmisel aastal 5,8% ja teiste ametialade arstidel (günekoloog, oftalmoloog, ortopeed jne) kokku 1,8%.

Õendustöötajate iseseisvaid vastuvõtte registreeriti eelneva perioodiga võrreldes 5,8% rohkem. Kaks kolmandikku õendustöötajate iseseisvatest vastuvõttudest tegid pereõed. Pereõe vastuvõtte registreeriti 5,7% ehk ligi 80 tuhat vastuvõttu rohkem ja teiste ametialade õdedel (üld-, taastus-, lasteõde jne) 6,5% ehk 30 775 vastuvõttu enam kui 2017. aastal. Ämmaemandad tegid ligi 7 tuhat (4,5%) vastuvõttu enam.

Andmed arstide ambulatoorsete vastuvõttude ja koduviisiitide kohta Tallinnas aastani 2017 on toodud alljärgnevas tabelis.

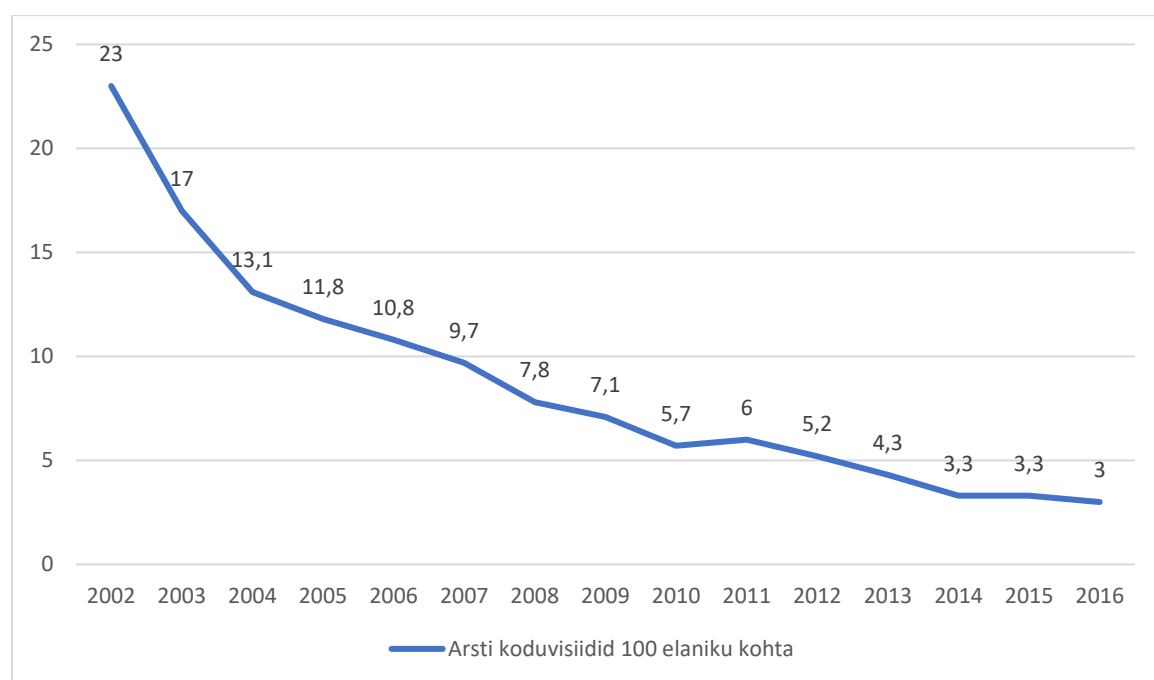
Tabel 45. Arsti ambulatoorsed vastuvõttud ja koduviisiidid Tallinnas (tuhandetes)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ambulatoorsed vastuvõttud									
<i>Erialad kokku</i>									
<i>0–14</i>	528	494	540	524	521	519	516	505	493
<i>15 ja vanemad</i>	2570	2445	2611	2560	2602	2595	2629	2598	2522
<i>Perearst</i>									

0–14	226	208	235	232	232	238	250	248	239
15 ja vanemad	932	848	929	941	961	951	986	977	923
Koduvisiidid									
Erialad kokku									
0–14	9,2	7,4	6,6	4,8	3,8	2,8	2,2	2,1	1,7
15 ja vanemad	18,9	15,5	17,5	16,1	13,8	10,6	11,4	10,7	9,5
Perearst									
0–14	8,1	5,7	5,9	4,2	3,3	2,5	2,2	2,1	1,6
15 ja vanemad	14,4	11,7	12,7	11,3	8,6	6	5,2	4,9	3,8

Koduvisiite registreeriti 2018. aastal arstidel 12,6% ja õendustöötajatel 3,8% vähem kui aasta varem. Kui arstide koduvisiitide arv on aasta-aastalt vähenenud, siis õendustöötajate koduvisiitide arv vähenes juba teist korda. Eelmine õendustöötaja koduvisiitide arvu vähenemine toimus 2009. aastal. Kokku registreeriti arsti koduvisiite 31 659, neist enamiku (83%) moodustasid perearsti koduvisiidid. Õendustöötaja koduvisiite registreeriti 506 932, millest enamik (95%) oli koduõe külastused.

Andmed arstide tehtud koduvisiitide kohta Tallinnas aastani 2016 on toodud alljärgneval joonisel.

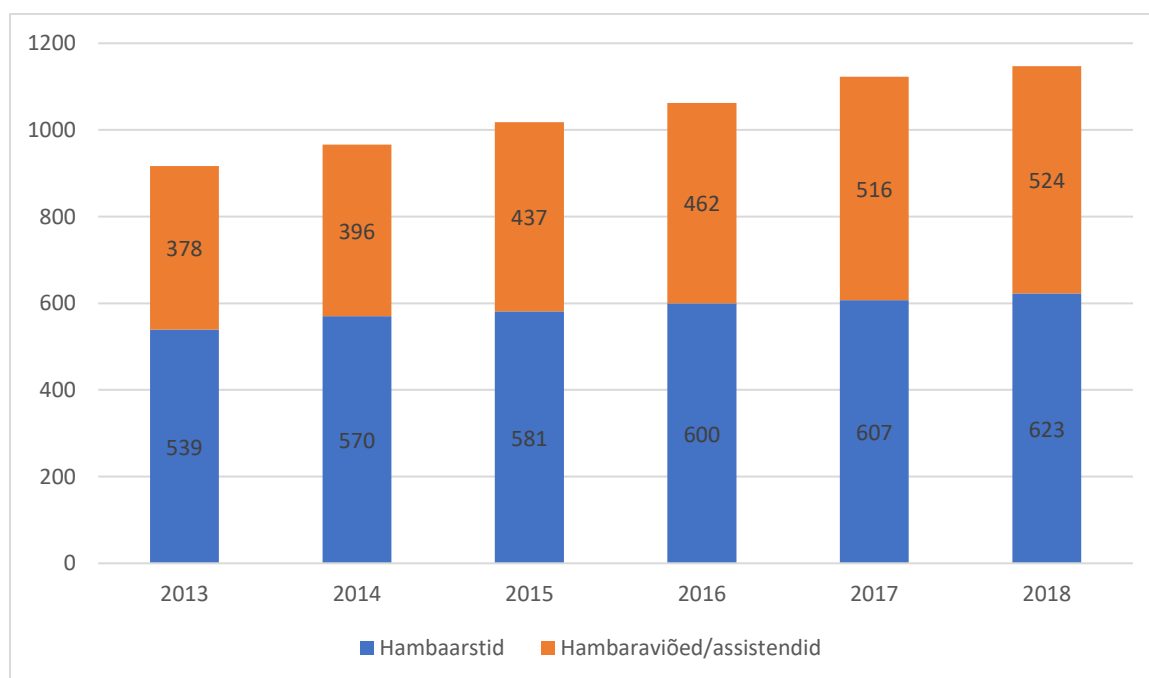

Joonis 99. Arsti koduvisiidid 100 elaniku kohta Tallinnas

Hambaravi

Hambaravi on suures osas tasuline teenus. Laste hambaravi on Eestis tasuta. Eesti Haigekassa tasub alla 19-aastaste kindlustatute hambaravi eest. Pärast 19-aastaseks saamist osutatakse tasuta hambaravi ühe aasta jooksul ainult juhul, kui ravivajadus ilmnas patsiendi viimase visiidi ajal enne 19-aastaseks saamist. Lisaks saavad alates 1. jaanuarist 2018 kõik täiskasvanud ravikindlustusega inimesed aastas 40 eurot hambaravihüvitist, kusjuures patsient ise peab tasuma vähemalt 50% arvest ning hüvitis kehtib vaid esmavajalikele hambaraviteenustele. Lisaks on ravikindlustatud pensionäridel, osalise või puuduva töövõimega inimestel ning üle 63-aastastel inimestel õigus saada proteesihüvitist (alates 1. juulist 2017 on hambaproteeside hüvitise summa kolmeks aastaks 260 eurot).

Andmed hambaraviteenuse osutamisega seotud tervishoiutöötajate kohta Tallinnas on toodud alljärgneval joonisel.

Joonis 100. Hambaraviteenuse osutamisega seotud tervishoiutöötajad Tallinnas

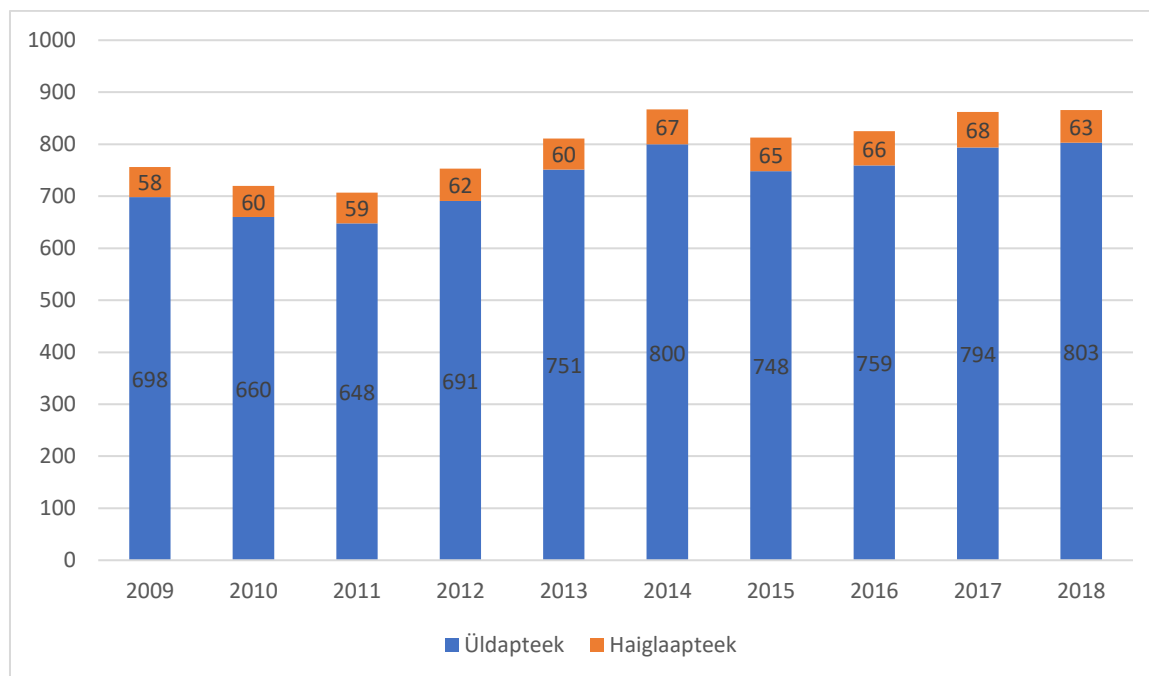
Apteegid

Eesti Haigekassa tasub teatud ulatuses retseptiravimite eest, mille tõhusust on eelnevalt põhjalikult hinnatud ning mis sellest tulenevalt on otsustatud kanda soodusravimite nimekirja. Nendele ravimitele kehtib 50%, 75%, 90% või 100% soodusmäär. Kõrgeim soodusmäär on raskete ja krooniliste haiguste raviks vajalikel ravimitel ning suuremad soodustused kehtivad ka teatud elanikkonnagruppidele (vanadus- ja töövõimetuspensionärid). Iga retseptiravimi eest tuleb ostjal tasuda retseptitasu 2,5 eurot. Ülejäänud ravimi hinnale kehtib Eesti Haigekassa soodustus vastavalt määratud protsendile. See tähendab, et patsient tasub kohustusliku omaosalusena soodustusest ülejääva osa.

Kui turul on palju sama toimeainega eri tootjate ravimeid, kehtestatakse sellisele ravimite grupile piirhind, millest arvutatakse Eesti Haigekassa soodustus. Näiteks kui apteegis on valikus sama toimeainega ravimeid hinnaga 5.60, 8.30, 10.50 ja 12.80 eurot, siis määratakse piirhinnaks enamasti hinnalt teise soodsaima ravimi hind (näite puhul 8.30) ja Eesti Haigekassa soodusprotsent arvutatakse sellest summast. Kui ravimi ostja eelistab kallimat ravimit, siis tuleb lisaks alusmäärale (2,5 eurot) ja kohustuslikule omaosalusele tasuda apteegis ka piirhinda ületav osa.

Alates 2018. aastast saavad ravimitele keskmisest rohkem raha kulutavad inimesed Eesti Haigekassalt lisasoodustust. Seda nimetatakse täiendavaks ravimihüvitiseks ja hüvitist saavad ravikindlustatud inimesed, kes tasuvad soodusretseptiga ostetud ravimite eest kalendriaastas vähemalt 100 eurot.

Andmed Tallinna linnas paiknevate apteekide töötajate kohta apteegi liigi järgi on toodud alljärgneval joonisel.

Joonis 101. Apteekide töötajad apteegi liigi järgi Tallinnas

Haiglad

Eestis on haiglad jaotatud tervishoiuteenuste ühtlase kättesaadavuse tagamiseks regionaalhaiglateks, keskhaiglateks, üldhaiglateks, kohalikeks haiglateks ja erihaiglateks. Tallinnas asub mitu Eesti suurimat haiglat – regionaalhaiglatest riigile kuuluv SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja Tallinna linnale kuuluv SA Tallinna Lastehaigla ning keskhaiglatest Tallinna linnale kuuluvad AS Lääne-Tallinna Keskhaigla ja AS Ida-Tallinna Keskhaigla.

Andmed Tallinna linnas paiknevate haiglate kohta omaniku liigi ja ravivoodite arvu järgi on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 46. Haiglad ravivoodite arvu ja omaniku liigi järgi Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Avalik sektor										
51–150	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
151–300	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Üle 300	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Erasektor										
Kuni 50	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4
51–150	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2

Põhja-Eesti Regionaalhaigla on kujunenud pärast Mustamäe haigla, Kivimäe haigla, Keila haigla, Eesti Onkoloogiakeskuse, Tallinna Psühhiaatrikliiniku, Tallinna Nahahaiguste haigla, Arstliku Perenõuandla, Kutsehaiguste Kliiniku ja Põhja-Eesti Verekeskuse liitmist Eesti suurimaks aktiivraviasutuseks, mis pakub raviteenust kõigil arstlikel erialadel, v.a silmakirurgia ja sünnitusabi.

Sihtasutus Tallinna Lastehaigla on ainuke kõrgema etapi spetsialiseeritud lastehaigla Eestis, mis osutab statsionaarset ja ambulatoorset eriarstiabi Tallinna ja Põhja-Eesti lastele vanuses kuni 18 eluaastat.

Aktsiaselts Ida-Tallinna Keskhaigla on haigla Tallinnas, mis moodustati 2001. aastal Tallinna Magdaleena Haigla, Tallinna Keskhaigla, Tallinna Hooldushaigla, Tallinna Järve Haigla ja Tallinna Tõnismäe Polikliiniku liitmisel. Haiglal on viis korpust ja selle koosseisu kuulub mitu kliinikut ja teenistust, nagu diagnostikakliinik, hooldusravikliinik, kirurgiakliinik, naistekliinik, silmakliinik ja sisekliinik.

Aktsiaselts Lääne-Tallinna Keskhaigla on kujunenud pärast Meremeeste haigla, Pelgulinna haigla, Nõmme haigla, Merimetsa nakkushaigla, Väike-Õismäe polikliiniku ja Mustamäe polikliiniku liitmist. Lääne-Tallinna Keskhaiglal on kaheksa korpust mitmes Tallinna linnaosas ja selle koosseisu kuulub 11 kliinikut ja teenistust (ambulatoorne eriarstiabi, anestesioloogia- ja intensiivravikliinik, diagnostikakliinik, hambaravikliinik, hooldusravikliinik, kirurgiakliinik, naistekliinik, nakkuskliinik, närvihaiguste kliinik, psühhiaatriakeskus ja sisekliinik).

Tallinna suuremate haiglate aasta keskmised ravivoodid ja voodihõive andmed on toodud alljärgnevas tabelis.

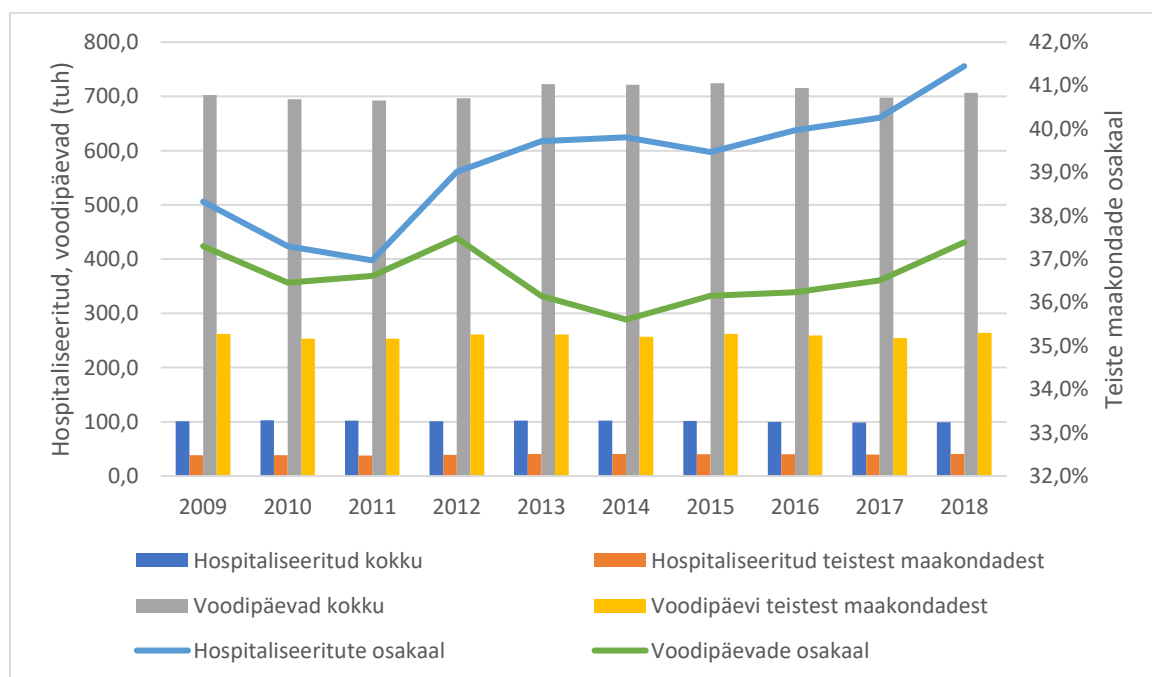
Tabel 47. Haiglate aasta keskmine ravivoodite arv ja voodihõive Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aasta keskmine voodite arv										
<i>Põhja-Eesti Regionaalhaigla</i>	1 222	1 176	1 164	1 164	1 144	1 122	1 111	1 096	1 076	1 076
<i>Tallinna Lastehaigla</i>	184	166	165	161	163	163	166	173	173	166
<i>Ida-Tallinna Keskhaigla</i>	543	525	546	575	574	551	528	508	493	494
<i>Lääne-Tallinna Keskhaigla</i>	462	452	426	438	479	488	465	443	430	422
Voodihõive										
<i>Põhja-Eesti Regionaalhaigla</i>	78,8	81,3	80,6	79,9	78,9	80,8	80,8	80,6	79,6	80,3
<i>Tallinna Lastehaigla</i>	73,7	75,1	75,9	79,5	76,8	72,1	72,5	70,3	67,7	71,4
<i>Ida-Tallinna Keskhaigla</i>	78	83,3	84,6	77,7	81,2	79,1	80,8	80,8	80,8	82,4
<i>Lääne-Tallinna Keskhaigla</i>	65,6	63,3	63,7	62,5	68,5	71,6	70,6	77,9	78,3	79,6

Tallinna linnas paiknevates haiglates teenindatakse ka olulisel määral Eesti teistest piirkondadest pärit elanikke. Nii moodustasid näiteks 2018. aastal kõikidest Tallinna haiglates hospitaliseeritute 41,4% teiste maakondade elanikud ning nad kasutasid 37,4% kõikide haiglate voodipäevadest.

Andmed Tallinna haiglates hospitaliseeritute ja teistest maakondadest hospitaliseeritute kohta on toodud alljärgneval joonisel.

Tabel 48. Hospitaliseeritute arv ja hospitaliseeritud teistest maakondadest

Kirurgiline ravi

Päevakirurgia on igasugune kirurgiline ravi, mille saamiseks saabub patsient hommikul haiglasse, talle tehakse operatsioon ja ta jääb selle järel mõneks tunniks jälgimisele. Kui kõik on kulgenud ladusalt, lubatakse patsient õhtul kodusele ravile. Statsionaarse teenuse alla kuuluvad operatsioonid, mille puhul haige vajab operatsioonijärgset jälgimist kauem kui 24 tundi.

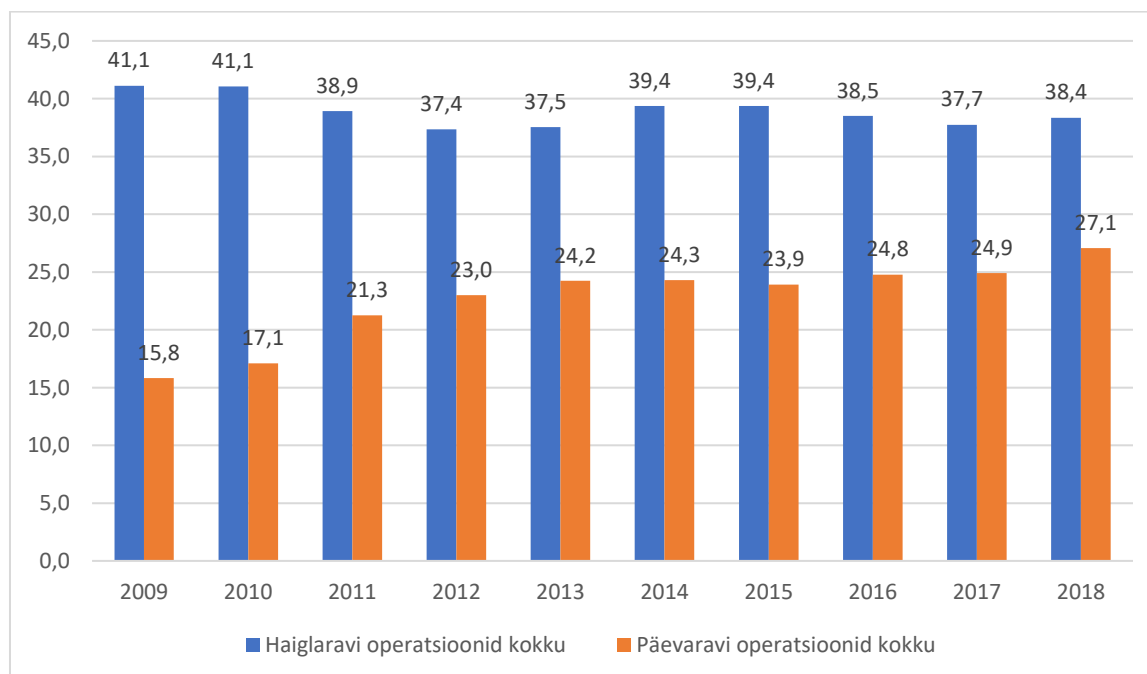
Haiglaravi vajavate kirurgiliste patsientide arv on tavapäraselt suurem kui päevakirurgia patsientide arv. Nii opereeriti Eestis kokku 2017. aastal statsionaaris 75 tuhat ja päevakirurgias 57 tuhat patsienti. Statsionaari (v.a iseseisev õendusabi) patsientidest moodustasid opereeritud 40% ja päevaravist 69%.

Viimase kümne aasta trendi iseloomustab päevakirurgia kasv ja statsionaarse kirurgia vähenemine. Kui 2008. aastal oli päevakirurgia opereeritute osatähtsus kõikidest Eestis opereeritutest 33%, siis aastaks 2017 oli päevakirurgia osatähtsus kasvanud 43%-ni.

Ühe mehe kohta opereeritakse ca 1,8 naist, seda sagedase opereerimise tõttu sünnitusabis ja günekoloogias, samuti opereeriti naisi tunduvalt rohkem silmakirurgias. Haigla- ja päevaravis kokku on täiskasvanute puhul suurim luu- ja lihaskoe opereeritute arv – ligi 18 800 opereeritut. Laste puhul moodustavad suurima osatähtsuse nii haigla- kui ka päevaravis suu- ja neeluoperatsioonid (peamiselt adenoidide/tonsillide). Haigla- ja päevakirurgias kokku oli nende arv 2017. aastal 5000. Päevakirurgia osatähtsus oli suurim silmakirurgias – 90% kõigist silmaoperatsioonidest.

Andmed statsionaarse ja päevakirurgia operatsioonide kohta Tallinnas on toodud alljärgneval joonisel.

Tabel 49. Statsionaarne ja päevakirurgia Tallinnas (tuhandetes)

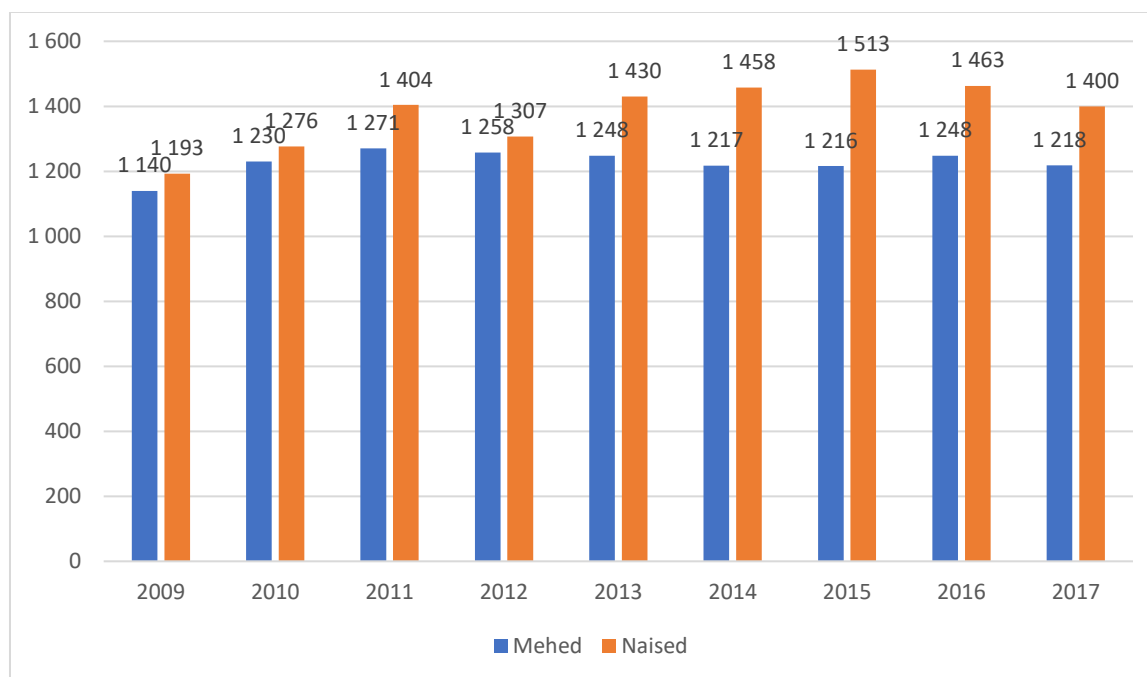

Vähk on levinud haigus – Eestis on see surmapõhjuseks südame-veresoonkonnahaiguste järel teisel kohal. Aastas haigestub meil vähktõppe üle 8000 inimese ja registreeritakse ca 3800 vähisurma juhtu, mis moodustab ligi veerandi kõigist surmadest. 2015. aastal registreeriti Eestis 8662 uut vähijuhtu,

neist 4231 juhtu meestel ja 4431 naistel. 31. detsembril 2015 oli Eesti rahvastikus 57 367 isikut (22 627 meest ja 34 740 naist), kellel oli diagnoositud mõni pahaloomuline kasvaja. Kahjuks haigestub Eestis igal aastal pahaloomulisse kasvajasse ka umbes 50 last ja noorukit. Vähiregistri andmetel esineb paikmete järgi Eestis enim nahavähki, eesnäärme-, kopsu- ja rinnavähki.

Andmed pahaloomuliste kasvajate esmajuhude kohta Tallinnas on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 50. Pahaloomuliste kasvajate esmajuhud Tallinnas

Narkootikumide tarvitamine

Eestis on endiselt probleemiks nii noorte kui ka täiskasvanute narkootikumide tarvitamine.

Kõige värskema ülevaate Eesti kooliõpilaste kanepitarvitamisest annab 2017/2018. õppeaastal tehtud Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring, millest nähtus, et vähemalt korra elus oli kanepit tarvitanud 7% 11–13-aastastest koolilastest ja 15-aastastest 9% poisse ja 6% tüdrukuid. Võrreldes 2014. aastaga oli 15-aastaste kanepitarvitamine 2018. aastal vähenenud (24% vs. 17%).

[2018. aasta täiskasvanud rahvastiku uimastitarvitamise uuringu](#) põhjal on veerand (25%) 16–64-aastastest inimestest Eestis elu jooksul tarvitanud mõnda illegaalset uimastit, 7% viimasel aastal ja 3% viimasel kuul. Narkootikumide tarvitamist esines kõige enam alla 35-aastaste meeste hulgas. Nooremas vanuserühmas (16–24 aastat) aga puudus meeste ja naiste erinevus narkootikumide tarvitamisel. Tarvitatud narkootilistest ainetest oli kõige enam mainitud kanepit, millele järgnesid amfetamiini, *ecstasy* ja kokaiini tarvitamine. Narkootikume proovitakse kõige sagedamini 14–15-aastaselt ja enamasti piirduakse ühe-kahe korraga. Kooliõpilaste seas on levinuimad ained kanep, inhalandid, rahustid ja uinutid (arsti korralduseta). Kanepit tarvitas 2015. aastal 26%, *ecstasy*-t 3% ja amfetamiini 2% kooliõpilastest.

Tabel 51. Narkootikumide tarvitamine soo ja ajaperioodi järgi %

	Elu jooksul			Viimased 12 kuud			Viimased 30 päeva		
	M	N	Kokku	M	N	Kokku	M	N	Kokku
Kanep	30,8	20,3	24,5	9,2	4,8	6,6	3,5	1,5	2,3
Fentanüül	0,6	0,1	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,04
Kokaiin	7,0	3,7	5,0	1,3	0,8	1,0	0,6	1,0	0,3
Amfetamiin	8,6	4,4	6,1	1,7	0,5	0,9	0,9	1,0	0,4
Ecstasy	7,5	4,0	5,4	1,5	0,6	1,0	0,4	1,0	0,2
LSD	2,9	1,2	1,9	1,0	0,5	0,7	0,2	1,0	0,1
Uinuti/rahusti	3,7	2,1	2,7	1,0	0,2	0,5	0,2	1,0	0,1

Lisaks annab täiskasvanud rahvastiku kanepitarvitamisest ülevaate [2018. aasta Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring](#). Kanepit oli elu jooksul tarvitanud kokku 24% 16–64-aastastest: meestest 33% ja naistest 18%. Kanepi tarvitamine on rahvastikus võrreldes 2014. aastaga kasvanud, märgatavalt on tõusnud kanepi tarvitamine naiste seas.

Aastatel 1999–2018 on Eestis narkootikumide üledoosi tõttu surnud kokku 1678 inimest. Aastatega on narkootikumide üledoosi tõttu surnud isikute keskmine vanus järjepidevalt tõusnud. Kui 2002. aastal oli narkootikumi üledoosi tõttu surnud isik keskmiselt 24-aastane, siis 2018. aastal 37-aastane. 2018. aastal vähenesid narkootikumide üledoosidega seotud surmad järsult 110-lt 39-ni. Enamik surmadest on viimase 15 aasta jooksul olnud seotud heroiinist sadu kuni tuhandeid kordi kangema fentanüüli ja selle analoogide tarvitamisega (üle 80%). Narkootikumide üledoosi surmade languse peamised arvatavad põhjused olid fentanüüli kättesaadavuse vähenemine Eesti narkoturul, koju kaasaantava naloksooni programmi laiem rakendamine ja uue tugiisikuteenuse käivitamine (SÜTIK – programm pikaaegsetele narkootikumide tarvitajatele). Fentanüüli kättesaadavuse vähenemine oli politsei eduka jälitustöö tulemus: 2017. aasta lõpus ja 2018. aasta alguses lõpetati mitme suure kuritegeliku võrgustiku tegevus.

Eestis on 2015. aasta andmetele tuginedes 15–44-aastaste vanusegrupis hinnanguliselt kokku 8600 narkootikume süstivat inimest. Nende riskikäitumise ja infektsioonhaiguste levimuse kohta annavad ülevaate Eesti linnades regulaarselt tehtud uuringud. Uuringute põhjal võib väita, et narkootikume süstivate inimeste keskmine vanus on aastast aastasse tõusnud ja nende süstimise staaž pikeneb pidevalt. Peamine süstitav narkootikum on olenevalt piirkonnast kas fentanüül või amfetamiin. Viimastel aastatel on fentanüüli kättesaadavus halvenenud ja peamine aine on nii Tallinnas kui ka Ida-Virumaal amfetamiin. Fentanüüli puuduse tõttu on tarvitama hakatud ka katinooone (3D-vannisoolad, alfa-PVP). Üle poole narkootikume süstivatest inimestest on HIV-positiivse serostaatusega, HCV-vastaste antikehade suhtes on positiivsed olenevalt piirkonnast 60–90% narkootikume süstivatest inimestest. Elu jooksul on üle poole narkootikume süstivatest inimestest süstinud end kasutatud süstla või nõelaga. Nende inimeste osakaal, kes on seda teinud viimase nelja nädala jooksul, varieerub uuringute vahel, kuid on aastatega kõigis kolmes Eesti linnas (s.o Tallinn, Narva, Kohtla-Järve) vähenenud. Kuigi HIVi levimus on narkootikume süstivate inimeste seas läbi aastate olnud suur, on hea, et nende inimeste teadlikkus oma HIV-positiivsest staatusest on aastatega paranenud.

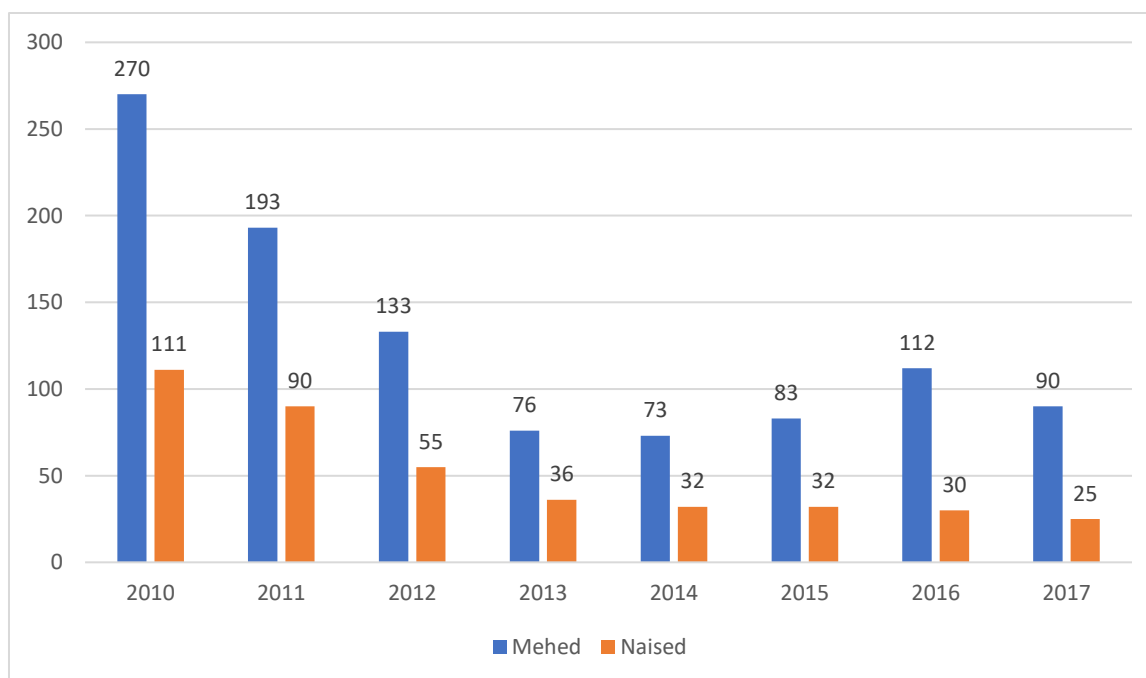
Tabel 52. Narkootikume süstivate inimeste HIVi ja riskikäitumise levimuse uuringute tulemused 2012–2018

	2013	2017
Keskmine vanus	32 aastat	36 aastat
Süstimise staaž	12 aastat	15 aastat
Peamine süstitav narkootikum viimase nelja nädala jooksul	fentanüül (78%), amfetamiin (20%)	amfetamiin (51%), fentanüül (48%)
Kasutatud süstla või nõelaga süstimine viimase nelja nädala jooksul	23%	11%
Kasutatud süstla või nõelaga süstimine elu jooksul	67%	68%
HIV-positiivsete osakaal (vereproov)	58%	54%
Hepatiit C (vereproov)	90%	92%

Narkomaania ravis on mitu meetodit, mille valikul lähtutakse patsiendi füüsilisest ja vaimsest tervisest, narkootikumide tarvitamise kestusest, tarvitatavast narkootikumidest ning valmisolekust narkootikumidest loobuda. Arvestama peab ka abivajaja vanuse ja sooga, tema perekondliku ja sotsiaalse olukorraga ning kultuuriliste erinevustega. Ravi eesmärk võib olla erinev – narkootikumide tarvitamisest kohene loobumine, selle järkjärguline lõpetamine, võõrutusnähtude leevendamine või sõltuvusega toimetulemine olukorras, kus täielikult loobuda ei ole võimalik.

Opioidsõltuvuse asendusravi eesmärk on parandada opioidsõltuvusega inimeste elukvaliteeti ja heaolu. Opioidsõltuvuse asendusravi rahastatakse suuremalt jaolt riigieelarvest Tervise Arengu Instituudi kaudu. Lisaks riigile rahastas perioodil 2015–2017 opioidsõltuvuse ravi ASis Lääne-Tallinna Keskhaiglas Tallinna Linnavalitsus (Tallinnas elavate patsientide ravi). Tallinna linna rahastatud teenuse maht oli aastate võrdluses järgmine: 2015. aastal 132 patsienti, 2016. aastal 127 patsienti ja 2017. aastal 70 patsienti. Tallinnas Wismari Haigla ASis on patsientidel võimalus saada ka tasulist asendusravi Suboxone (toimeained buprenorfiin ja naloksoon) baasil. Läbi aastate on ravil olnud keskmiselt 20–30 Suboxone patsienti aastas.

Tabel 53. Narkomaaniravil viibijad Tallinnas

Tallinna Kiirabi

Tallinna Kiirabi on Tallinna linna hallatav asutus, mis töötab Terviseametiga sõlmitud halduslepingu alusel ja osutab kiirabiteenust Tallinna ja selle lähiümbruse inimestele. Igapäevases 24-tunnises väljasõiduvalmiduses on 23 kiirabibrigaadi, et teenindada patsiente Tallinnas, Maardus, Viimsis, osaliselt Rae vallas (Peetri) ning Harku vallas. Tallinna kiirabis töötab ligi 470 arsti, õde ja kiirabitehnikut. Teenust osutavad 23 kiirabibrigaadi ning kuna Tallinna strateegiline asukoht tingib kiirabi vajaduse olla valmis erisugusteks õnnetusteks, on igapäevases reservvalmiduses lisaks 10 kiirabiautot.

Tallinna Kiirabi tegevusnäitajad on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 54. Tallinna Kiirabi tegevusnäitajad

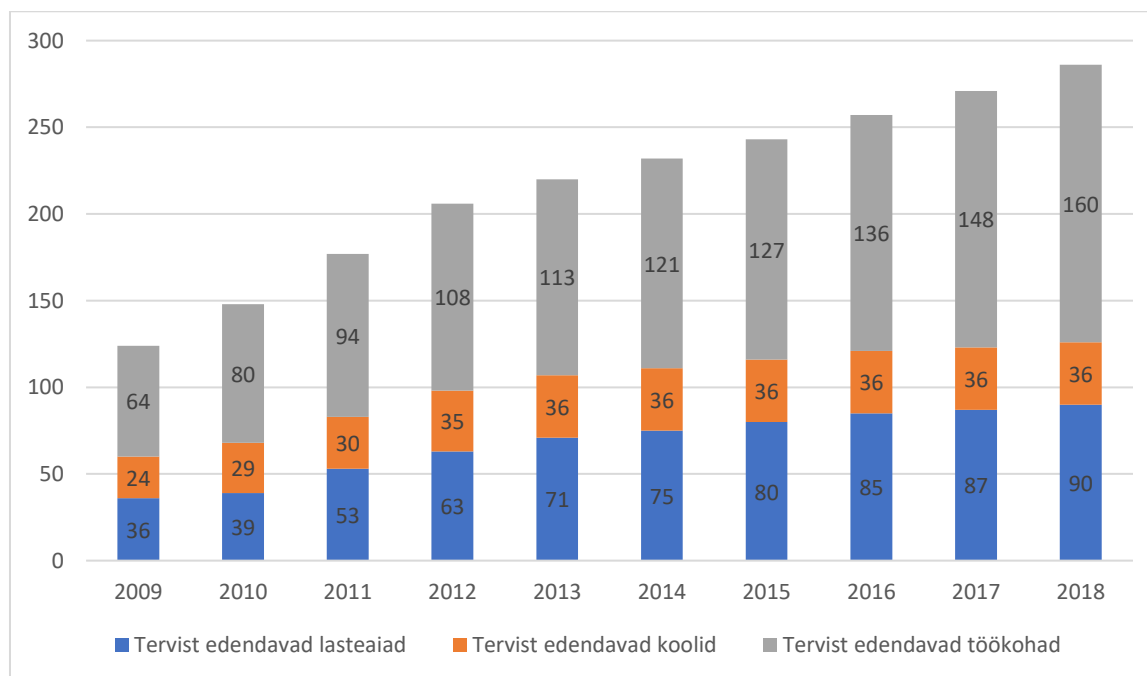
	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Teenindatud väljakutsete arv kokku</i>	85 031	90 627	96 774	96 781	100 610
<i>Kliinilisest surmast taaselustamisi</i>		230	256	272	266
<i>Neist positiivse tulemusega</i>		108	107	106	106
<i>Alla 14-aastaseid patsiente</i>		9 414	11 136	9 643	11 289
<i>Trauma tõttu kiirabi vajanud patsiente</i>		9 711	10 051	9 758	10 783
<i>Üledoosiga narkomaane</i>		861	1 203	1 396	495
<i>Alkoholijoobes patsiente</i>		4 268	4 754	5 547	5 623
<i>Sai abi kohapeal</i>		44 552	46 919	47 215	46 369
<i>Viidi haiglasse</i>		36 588	39 266	37 956	40 385

Tervist edendavad töökohad

Eesti tervist edendavate töökohtade võrgustik loodi Tervishoiuameti initsiatiivil 2005. aastal. Tervise Arengu Instituut koordineerib ja haldab võrgustiku tegevusi alates 2006. aastast. Tervist edendavate töökohtade ideoloogia algus pärineb 1980. aastate Põhja-Ameerikast. Tervist edendavad tegevused planeeritakse kooskõlas Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) ja Sotsiaalministeeriumi strateegiliste eesmärkidega ning rahvatervisega seotud strateegilistes dokumentides toodud eesmärkidega.

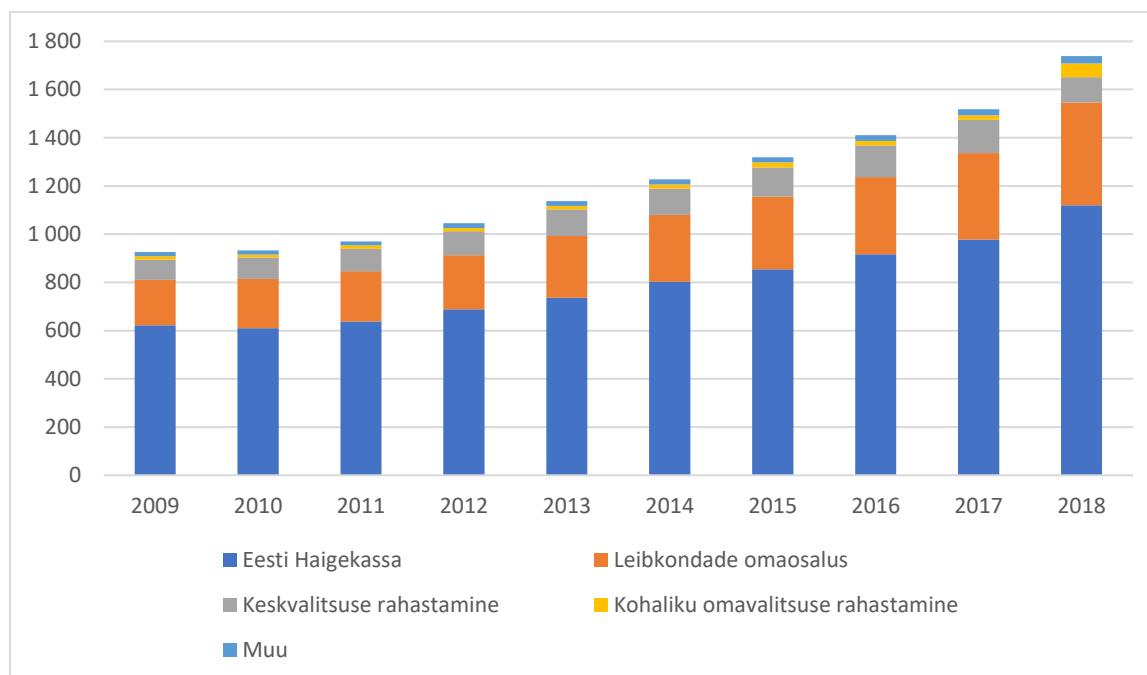
TET-võrgustiku eesmärk on koondada eri asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide spetsialiste heade kogemuste jagamiseks, toetada organisatsioone töökeskkonna arendamisel ja töötajate terviseteadlikkuse parendamisel ning ennetada töökohal paremini kutsehaigusi, tööohutust ja tööst põhjustatud haigusi.

Tabel 55. Tervist edendavad asutused Tallinnas

Tervishoiukulude rahastamine

Viimase kümne aasta jooksul on Eesti tervishoiukulud absoluutnumbrites jätkuvalt kasvanud. Näiteks 2018. aastal kasvasid tervishoiukulud aastaga 14,5%, küündides 1,74 miljardi euroni. Avaliku sektori kulud (s.o Eesti Haigekassa, keskvalitsus, KOV) suurenesid 13% ja inimeste enda kulutused tervishoiule 19%. Leibkondade kulud kasvasid kiiremini kui avaliku sektori kulud, kuigi avaliku sektori panus tervishoiukulude absoluutkasvu on suurem. Avaliku sektori osa tervishoiukuludes suurenes aastaga 147 miljoni euro võrra, leibkondade kulutused suurenesid 68 miljonit eurot.

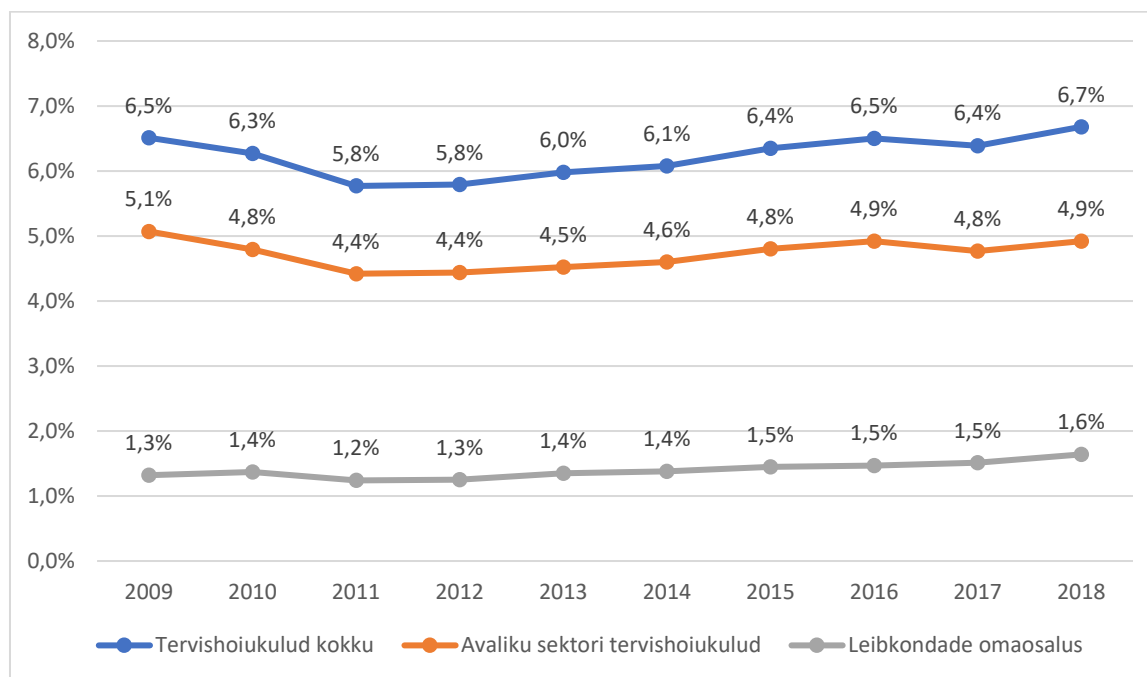
Joonis 102. Tervishoiukulude rahastamise mudel (mln €)

Leibkondade omaosaluse osatähtsus tervishoiukuludes 2018. aastal pisut kasvas, suurenedes aastaga 23,6%-lt 24,5%-le. Selles osas on Eesti jõudmas kriitilise piirini (25%), mille ületamisel võivad tekkida raskused arstiabi, hambaravi, ravimite ning teiste eluks vajalike teenuste ja -kaupade eest tasumisel. Inimeste omaosaluse osatähtsus tervishoiukuludes on Eestis viimasel kümnel aastal püsinud suhteliselt samal tasemel ning on olnud palju kõrgemal WHO soovituslikust tasemest – 15% ja kõrgem kui OECD riikide keskmine – 21% (2017).

Tähelepanu tuleb pöörata ka sellele, et alates 2018. aastast toimus tervishoiuteenuste kulude arvestuses muudatus, mille käigus laiendati Eesti Haigekassa tulubaasi ja viidi osa seni riigieelarvest rahastatavaid teenuseid üle Eesti Haigekassa eelarvesse. Haigekassasse koondus seni riigieelarvest rahastatud kiirabi teenuste rahastamine (45 miljonit eurot) ja tuberkuloosiravimite soetamine (0,4 miljonit eurot). Lisaks toimus muutus sotsiaalhoolekandeteenuste kulude arvestuses, mis mõjutas kõige rohkem leibkondade omaosaluse kasvu õendusabi teenustele, kuna sinna sisse on arvestatud uusi teenuseid ja nendele tehtud kulud ei olnud varem kaasatud.

Tervishoiukulude reaalkasv, mis võtab arvesse tarbijahinnaindeksi mõju, oli 2018. aastal 5,4%. Võrreldes eelnenud aastaga kiirenes kasv 3,8% võrra. 2018. aastal tõusis tervishoiukulude osatähtsus

SKP-st 6,7%-ni, mis on Euroopa Liidu riikidest üks madalamaid. 2017. aastal oli Euroopa Liidu keskmine tervishoiukulude osatähtsus 9,6%, samas kui Eesti tervishoiukulude osatähtsus SKP-st oli 6,4%.

Joonis 103. Tervishoiukulude osakaal SKP-st

Eestis kehtib ühine riiklik ravikindlustus, mille abil tagatakse võrdse kvaliteediga arstiabi kõigile kindlustatud inimestele.

Kehtiva seaduse järgi maksab tööandja töötaja eest sotsiaalmaksu. Sotsiaalmaksu suurus on 33% ja sellest 13% läheb ravikindlustuseks. Ravikindlustusse tehtud sissemaksete eest tagab Eesti Haigekassa inimese haigestumisel raviteenuste eest maksmise, kompenseerib vajaduse korral retseptiravimid ette nähtud ulatuses, maksab haiguslehel oldud aja eest haigusraha jne. Need põhimõtted on ühiskondliku kokkuleppena kirjas näiteks sotsiaalmaksu seaduses, ravikindlustuse seaduses ja Eesti Haigekassa seaduses.

Ravikindlustusega inimeste ravikulud tasub Eesti Haigekassa. Kindlustatud on inimesed, kelle eest maksab sotsiaalmaksu tööandja või inimene ise. Lisaks nendele on Eestis õigus saada ravikindlustus alla 19-aastastel lastel, õpilastel, üliõpilastel, ajateenijatel, rasedatel, töötutel, lapsehoolduspuhkusel olijatel, ülalpeetavatel abikaasadel, pensionäridel, puudega inimeste hooldajatel, osalise või puuduva töövõimega inimestel, doktoranditoetuse saajatel, loometoetuse saajatel, usulise ühenduse registrisse kantud kloostri nunnadel ja munkadel ning Eesti Haigekassaga vabatahtliku kindlustuslepingu sõlminutel.

Ravikindlustusmaksleid tasub valdav osa tööealisest elanikkonnast ning töötava inimese brutopalgalt tasutava sotsiaalmaksu eest kompenseeritakse raviteenuseid ka nendele elanikkonna gruppidele, kes ise parajasti ei tee kindlustusmaksleid.

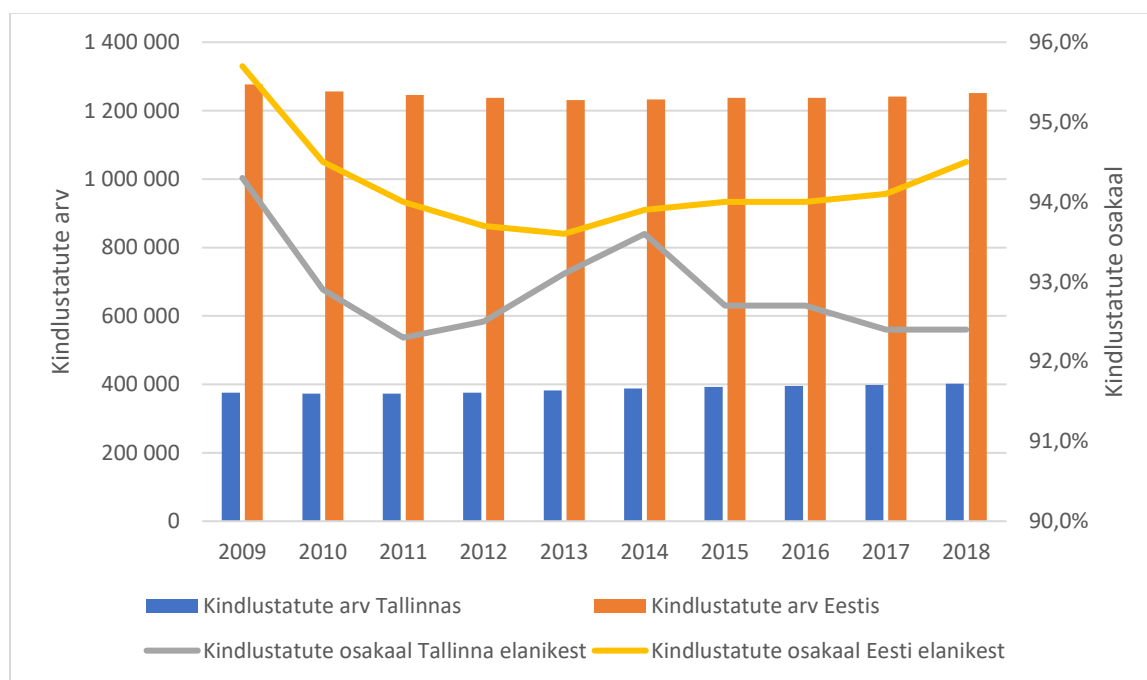
Ravikindlustuse puudumise korral tuleb kõigi meditsiiniteenuste, mh perearsti visiidi eest ise tasuda. Lisaks tuleb ravimid välja osta täishinnaga. Riik rahastab ravikindlustuseta isikute puhul ainult vältimatut abi. Tallinna linnas reguleerib ravikindlustusega hõlmamata isikute ravi Tallinna

Linnavolikogu 22.septembri 2016 otsus nr 152 „[Ravikindlustusega hõlmamata isikutele tervishoiuteenuste osutamise korraldamine Tallinnas](#)“.

Eestis oli 2018. aastal kuni 120 000 tööealist inimest, kellel puudus püsiv ravikindlustus. Selliste inimeste arv on küll viimase kümnendi väikseim, kuid OECD ja ELi riikide keskmisega võrreldes endiselt suur. Enamikus ELi ja OECD riikides on juurdepääs tervishoiu põhiteenustele tagatud enam kui 99%-le elanikest. Eesti kuulub 14–15% kindlustamata tööealise elanikkonnaga ELi ja OECD riikide madalaimasse kolmandikku.

Valdav osa ravikindlustamata inimestest on katkendliku kindlustuskaitsega ja ravikindlustuse puudumine on ühiskonnas jagunenud ebavõrdselt. Alakaetus on kõige suurem meeste, parimas eas tööinimeste, muukeelse rahvastiku ja madalama haridustasemega inimeste seas. Samuti on haavatavas olukorras hiljuti 3-aastaseks saanud laste vanemad, eriti emad, kelle sisenemine või naasmine tööturule ei ole sujuv.

Alljärgneval joonisel toodud andmetest selgub, et ravikindlustatud isikute osakaal elanikest on Tallinna linnas kogu viimase kümnendi jooksul olnud allpool Eesti keskmist ning viimastel aastatel on see suundumus süvenenud. Näiteks oli 2018. aastal ravikindlustus 92,4%-l tallinlastest, kusjuures Eesti keskmine näitaja oli 94,5%.

Joonis 104. Ravikindlustatute arv ja osakaal elanikest (aasta lõpu seisuga)

Korrakaitse

Kuritegude üldnäitajad

2019. aastal registreeriti Eestis kokku 27 169 kuritegu, sealhulgas 10 190 varavastast kuritegu, 8205 isikuvastast kuritegu ja 3460 liikluskuritegu. Rekordiliselt väike oli tapmist ja mõrvade arv. Koos katsetega registreeriti 29 tapmist ja 5 mõrva. Nende kuritegude tagajärjel hukkus 23 inimest, mis on viie võrra vähem kui aasta varem. 10 000 elaniku kohta registreeriti Eestis mullu 205 kuritegu. Ohvriuuringu andmetel langes kuriteo ohvriks 5% küsitletutest. Kodukohas pimedal tänaval liikudes tundis end turvaliselt 76% inimestest.

Registreeritud kuritegude arvu 2009. aastal alanud langus peatus 2017. aastal ning kolmel viimasel aastal on nende arv püsinud enam-vähem samal tasemel. Varavastased kuriteod moodustavad kuritegudest suurima osa, kuid nende arv ja osakaal on järjekindlalt vähenenud. Alates 2018. aastast on märgatavalt suurenenud isikuvastaste kuritegude registreerimine (2019. a tõusis vägivallakuritegude registreerimine 6%), mille põhjuseks võib pidada avalikkuse kasvanud teadlikkust perevägivallast ning politsei suurenenud tähelepanu sellele varem varjus olnud probleemile. Tuntavalt kasvas ka küberkuritegude arv, mida registreeriti kokku 965. Kõige tüüpilisem arvutikuritegu on ohvri veebikonto hõivamine. Arvutisüsteemide ülekoormamine ja muud sellised teod moodustasid arvuliselt väikese (5%), aga mõjult suure osa küberkuritegudest.

Kuritegudest kokku moodustasid 38% varavastased kuriteod, 30% isikuvastased kuriteod, 13% liikluskuriteod ja 19% muud kuriteod. Kuriteoliikidest registreeriti kõige rohkem vargusi (6804), kehalisi väärkohtlemisi (6557) ja mootorsõiduki joobes juhtimisi (2704). Kõigist kuritegudest 48% registreeriti Harjumaal, 14% Ida-Virumaal ja 11% Tartumaal, Tallinnas pandi toime 39% registreeritud kuritegudest.

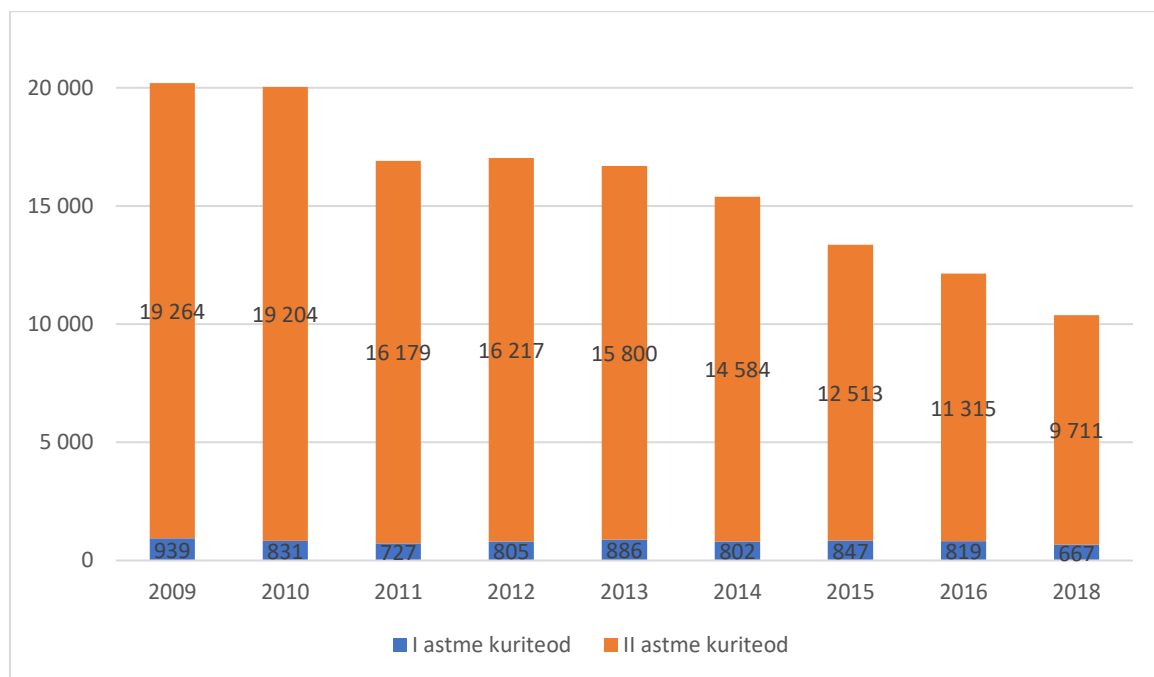
Tabel 56. Registreeritud kuriteod Tallinnas⁶¹

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018
Kuriteod kokku	20 203	20 035	16 906	17 022	16 686	15 386	13 360	11 315	10 378
I astme kuriteod	939	831	727	805	886	802	847	819	667
II astme kuriteod	19 264	19 204	16 179	16 217	15 800	14 584	12 513	11 315	9 711
<i>Isikuvastane kuritegu</i>	1 933	1 939	2 148	2 671	2 641	2 350	2 691	2 090	2 477
Tapmine	22	22	27	19	20	15	10	12	13
Mõrv	7	5	6	4	4	2	2	3	0
Raske tervisekahjustuse tekitamine	32	29	23	32	44	23	26	33	40
Kehaline väärkohtlemine	1 544	1 572	1 689	2 169	2 183	1 943	2 237	1 697	1 997
Vägistamine	38	23	31	39	27	31	43	34	64

⁶¹ Registreeritud kuritegude andmed sisaldavad ka kuriteokatseid ning andmed ei ole üheselt võrreldavad varem avaldatud aegriatega meetodika ja andmeallika muutumise tõttu. Registreeritud kuritegude arvu märgatav vähenemine 2015. aastal oli suurel määral tingitud karistusseadustiku muudatustest, mis jõustusid aasta alguses. Kõige suuremat mõju avaldas miinimumpäevamäära suurendamine, mille tulemusel kvalifitseeritakse varasemast suurem osa väikese kahjuga vargusi ja teisi varavastasteid süütegusid edaspidi väärteona.

<i>Süüteod perekonna ja alaealiste vastu</i>	111	147	111	112	101	97	161	176	152
<i>Rahvatervisevastane kuritegu</i>	405	426	398	457	503	557	522	540	542
<i>Varavastane kuritegu</i>	14 074	13 762	10 857	10 432	10 253	9 426	7 059	5 651	4 961
Vargus	11 847	11 996	9 320	8 800	8 430	7 783	5 570	4 348	3 743
Röövimine	354	308	237	243	281	187	181	106	80
Omastamine	329	231	244	294	253	253	290	275	294
Kelmus	897	771	469	499	762	704	367	385	297
<i>Avaliku rahu vastane kuritegu</i>	1 559	1 605	1 043	1 139	874	666	202	573	322
<i>Liikluskuritegu</i>	718	815	993	1 005	944	717	1 054	1 022	814

Tallinnas on registreeritud kuritegude arv viimase kümne aasta jooksul jätkuvalt vähenenud. II astme kuritegude arv⁶² on vähenenud ligi poole võrra. Ka I astme kuritegude⁶³ puhul on märgata langustrendi, kuigi siin on kõikumised aastati olnud veidi suuremad.

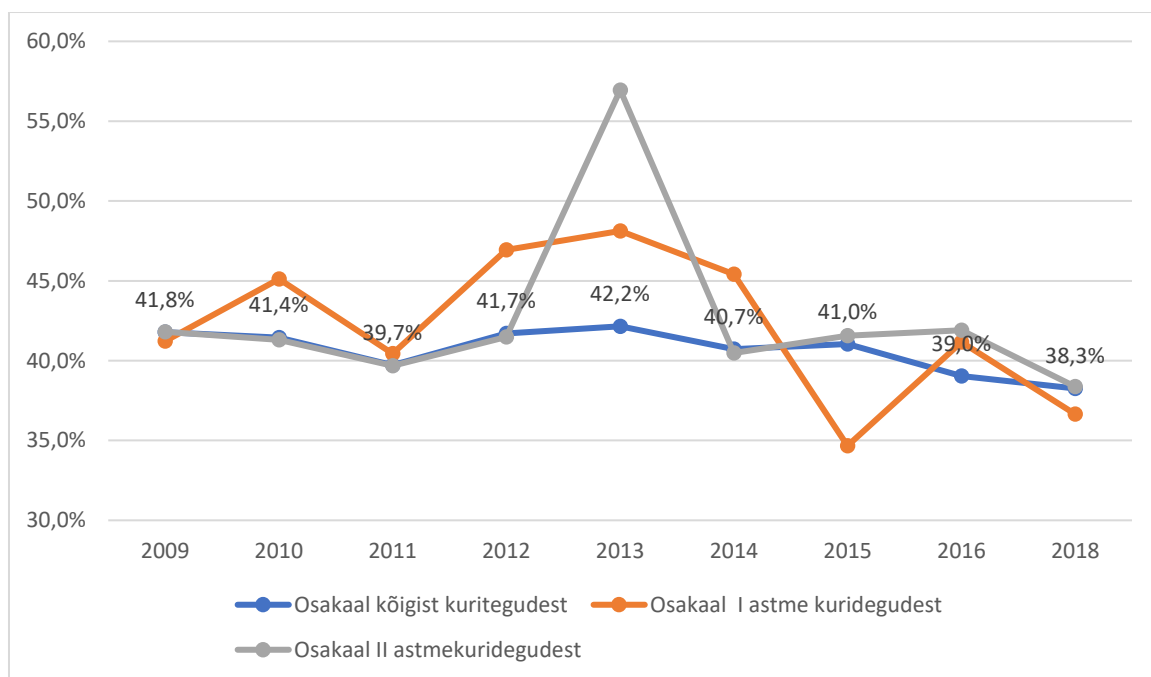

Joonis 105. Tallinnas registreeritud kuriteod

Viimase kümne aasta jooksul on märkimisväärselt vähenenud ka Tallinnas registreeritud kuritegude osakaal Eestis registreeritud kuritegude koguarvus. Kui näiteks 2013. aastal oli Tallinna osakaal Eesti kuritegevuses veel ca 42%, siis viimastel aastatel on see kõikunud vahemikus 38–39%.

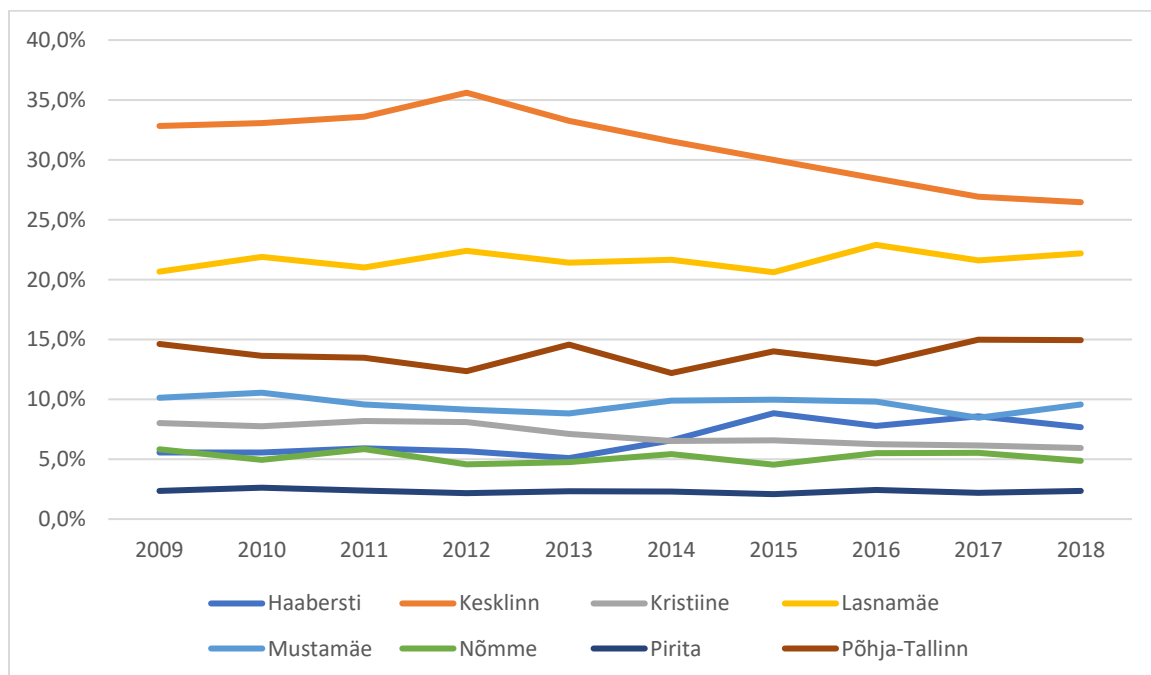
⁶² Süütegu, mille eest on karistusseadustikus karistusena ette nähtud tähtajaline vangistus kuni viis aastat või rahaline karistus.

⁶³ Süütegu, mille eest on karistusseadustikus raskeima karistusena ette nähtud tähtajaline vangistus üle viie aasta, eluaegne vangistus või sundlõpetamine.

Joonis 106. Tallinnas sooritatud kuritegude osakaal Eestis sooritatud kuritegudest

Tallinnas registreeritakse kõige enam kuritegusid Kesklinna linnaosas, sellele järgnevad Lasnamäe ja Põhja-Tallinn. Kõige vähem pannakse kuritegusid toime Pirital, mis on ka elanike arvult Tallinna väikseim linnaosa.

Joonis 107. Registreeritud kuritegude jaotus Tallinna linnaosade vahel

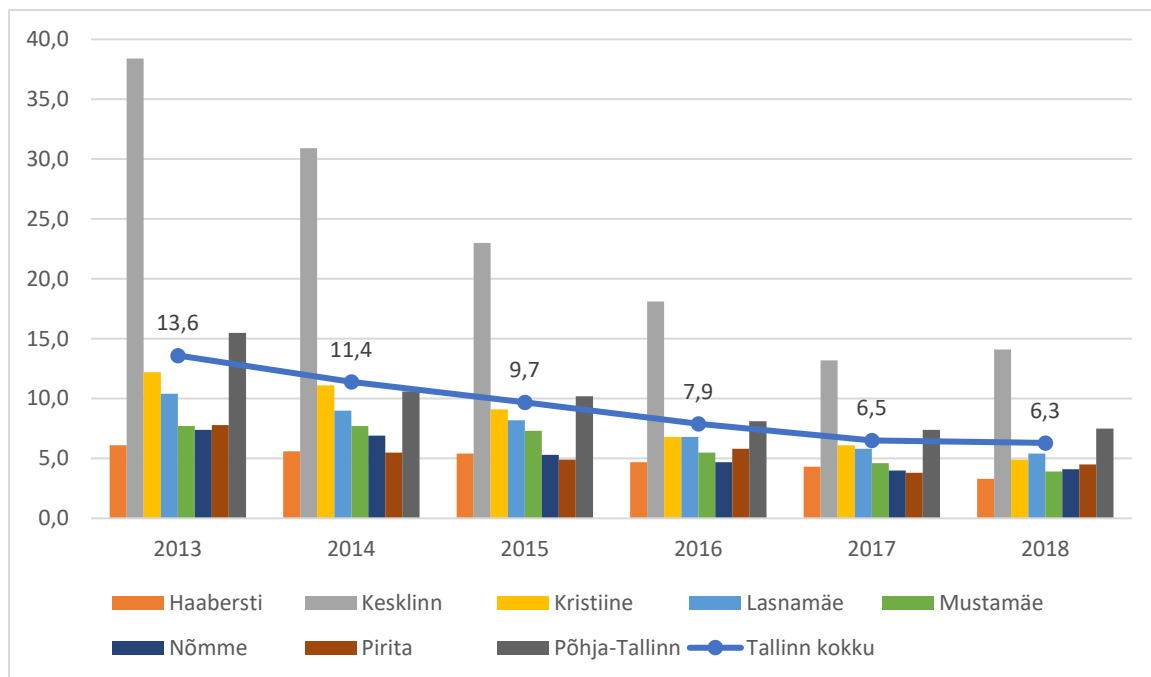
Tänavakuriteod

Tänavakuriteod moodustavad ligi kolmandiku kõigist Tallinnas sooritatavatest kuritegudest. Tänavakuritegude poolest on kõige ebaturvalisem linnaosa Kesklinn, kus sooritatakse umbes kolmandik kõigist seda liiki õigusrikkumistest. Järgnevad Lasnamäe ja Põhja-Tallinn, kõige turvalisemalt võib tallinlane ja linna külaline tunda ennast Pirita linnaosa tänavatel.

Tabel 57. Registreeritud tänavakuriteod Tallinna linnaosades

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tallinn kokku	5 773	4 925	4 244	3 475	2 900	2 780
<i>Haabersti</i>	265	246	240	209	192	149
<i>Kesklinn</i>	2 086	1 755	1 353	1 097	825	874
<i>Kristiine</i>	376	351	291	221	202	162
<i>Lasnamäe</i>	1 221	1 069	972	804	696	644
<i>Mustamäe</i>	503	510	488	370	312	260
<i>Nõmme</i>	292	273	211	186	157	162
<i>Pirita</i>	134	97	88	106	70	83
<i>Põhja-Tallinn</i>	896	624	601	482	446	446

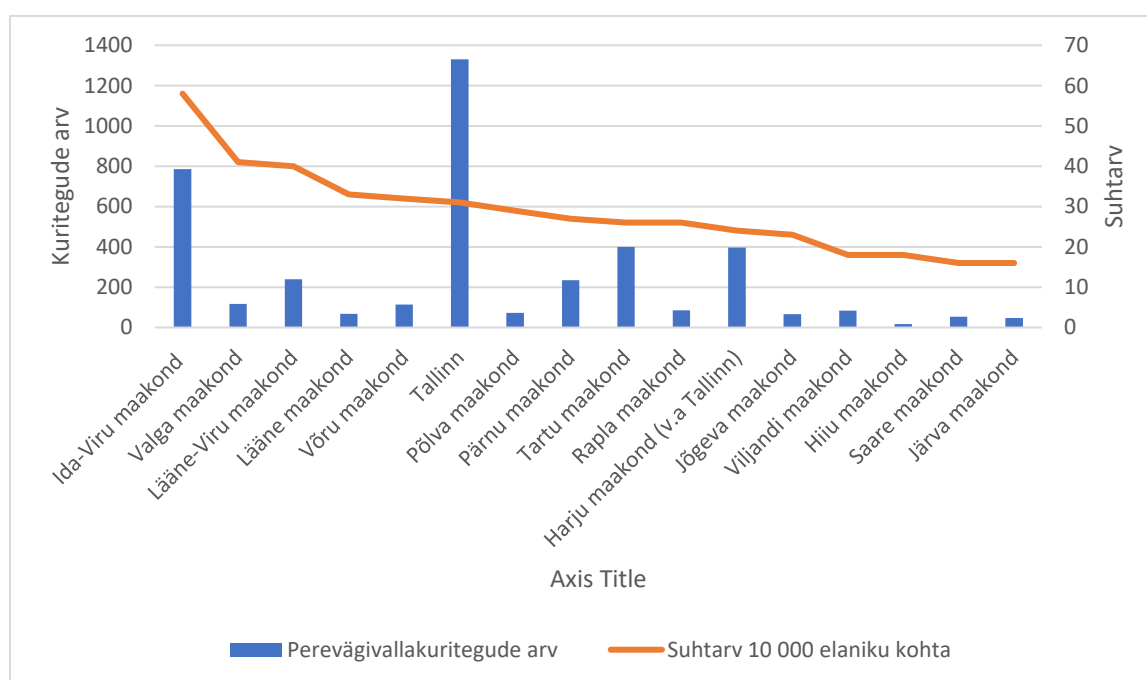
Siiski on tänavakuritegude arv viimastel aastatel jätkuvalt ja jõudsalt kahanenud. Kui 2013. aastal sooritati Tallinnas 5773 tänavakuritegu, siis 2018. aastaks oli nende arv vähenenud rohkem kui poole võrra ehk 2780 õigusrikkumiseni. Kui 2013. aastal registreeriti tuhande tallinlase kohta 13,6 tänavakuritegu, siis 2018. aastal oli see näitaja vaid 6,3. Tänavakuritegude arv on niivõrd jõuliselt vähenenud eeskätt Kesklinna linnaosas registreeritud tänavakuritegevuse vähenemise tõttu, kuid nimetatud õigusrikkumised on märkimisväärselt vähenenud ka teistes linnaosades.

Joonis 108. Tänavakuritegude arv Tallinna linnaosades tuhande elaniku kohta

Perevägivaldakuriteod

2019. aastal registreeriti Eestis kokku 4119 perevägivaldakuritegu, mida on võrreldes 2018. aastaga 14% rohkem – kasvanud on perevägivallast teatamine ja perevägivallajuhtumeid menetletakse rohkem. Iga teine vägivaldakuritegu Eestis on perevägivaldakuritegu (kõigist kuritegudest moodustasid 15% perevägivaldakuriteod). Ligi 30% perevägivaldakuritegude puhul on ohvriks lapsed või on lapsed vanematevahelist vägivallast pealt näinud. Perevägivald on naistevastase vägivalla nägu: toimepanijatest 85% mehed ja ohvritest 81% naised. Perevägivaldakuritegudest moodustasid suurima osa kehaline väärkohtlemine ja ähvardamine. Raskeid isikuvastaseid kuritegusid esineb alla 1% – perevägivalda tõttu hukkus 2019. aastal esialgsetel andmetel 5 inimest, viimase viie aasta jooksul on perevägivalda tõttu elu kaotanud vähemalt 46 inimest.

Joonis 109. Registreeritud perevägivaldakuriteod 2019. aastal maakonniti ja Tallinnas

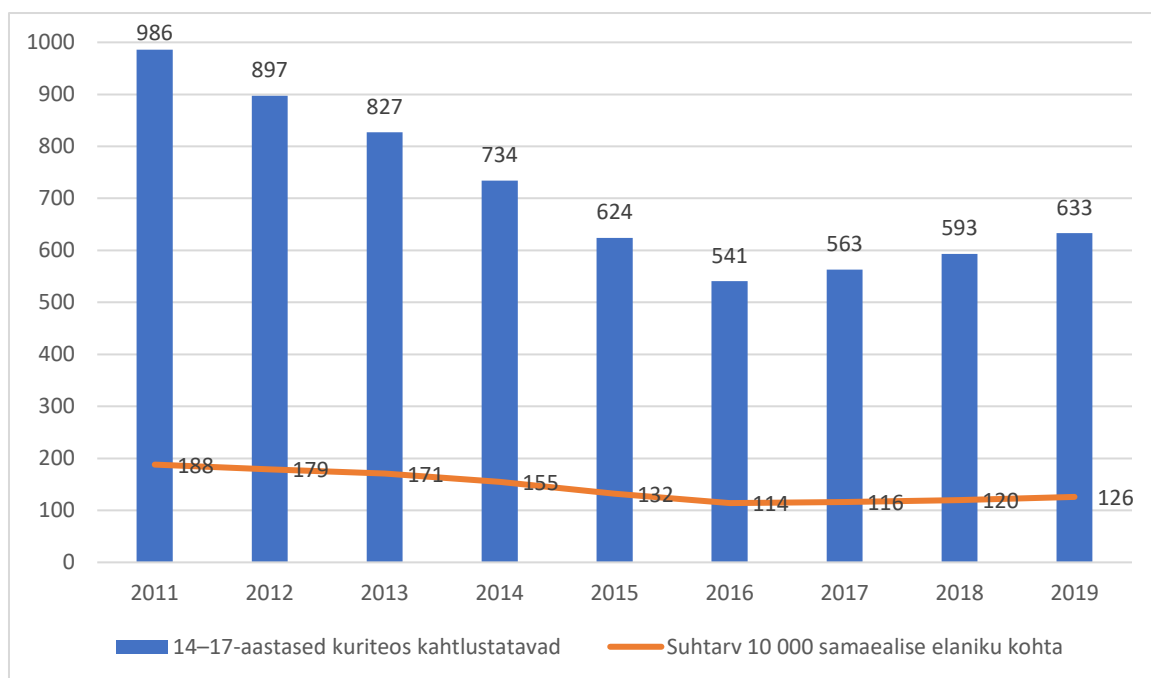
Alaealiste poolt toime pandud süüteod

Alaealiste toime pandud süütegude arv 2019. aastal kasvas (võrreldes 2018. a 58 kuritegu ehk 5% ning 941 väärtegu ehk 24%). Alaealiste levinuimad kuriteod on vargused (29%) ja kehaline väärkohtlemine (42%) ning levinuimad väärteod alkoholi tarbimine, pisivargused, narkootikumide käitlemine väikeses koguses ja suitsetamine. Kuritegudest registreeriti varasemast rohkem kehalist väärkohtlemist, narkokuritegusid, ähvardamist ja vähem asja omavolilist kasutamist ning röövimisi. Alaealiste toime pandud rasked elu- ja tervisevastased kuriteod on erandlikud.

Tabel 58. Levinuimad alaealiste kuriteod Eestis

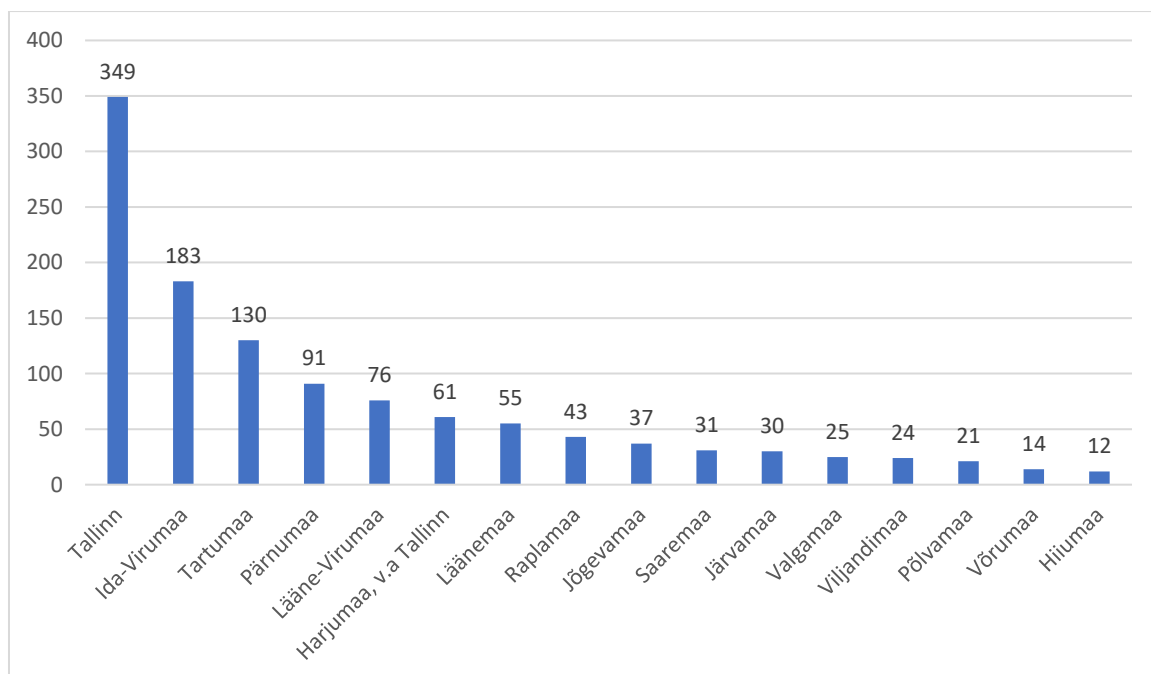
	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Kehaline väärkohtlemine</i>	575	429	397	450	501
<i>Vargus</i>	407	220	228	351	341
<i>Narkokuriteod</i>	12	21	27	34	57
<i>Avaliku korra raske rikkumine</i>	42	86	115	61	55
<i>Ähvardamine</i>	24	40	33	34	44
<i>Asja omavoliline kasutamine</i>	78	34	46	41	24
<i>Väljapressimine</i>	21	11	11	10	14
<i>Mootorsõiduki joobes juhtimine</i>	12	9	10	4	13
<i>Röövimine</i>	54	35	20	23	9

Viimasel kolmel aastal on kasvanud nii 14–17-aastaste kahtlustatavate üldarv kui ka nende suhtarv 10 000 samaealise elaniku kohta).

Joonis 110. 14–17-aastased kahtlustatavad Eestis

Kõigist alaealiste poolt toime pandud kuritegudest registreeriti 2019. aastal 30% Tallinnas ja 15% Ida-Virumaal.

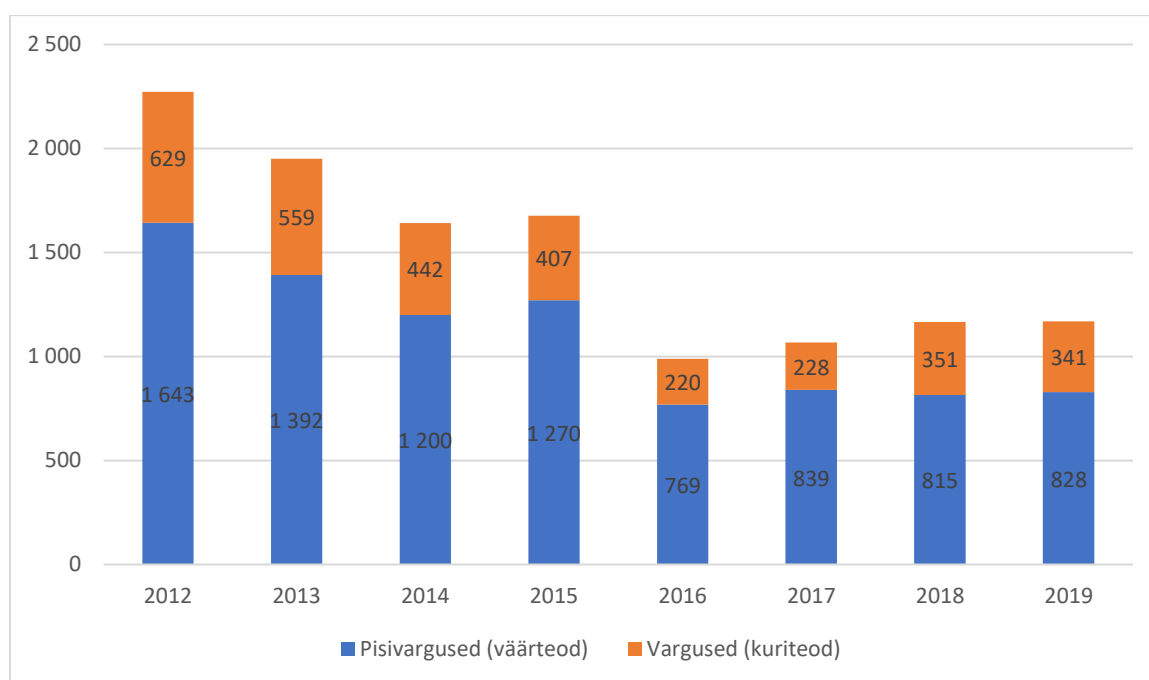
Joonis 111. Alaealiste kuriteod maakonniti ja Tallinnas 2019. a

Tallinna linnaosades panevad alaealised enim kuritegusid toime Lasnamäe linnaosas ja Kesklinnas. Teiste linnaosade näitajad on tunduvalt tagasihoidlikumad.

Tabel 59. Alaealiste poolt toime pandud kuritegude arv Tallinna linnaosade kaupa

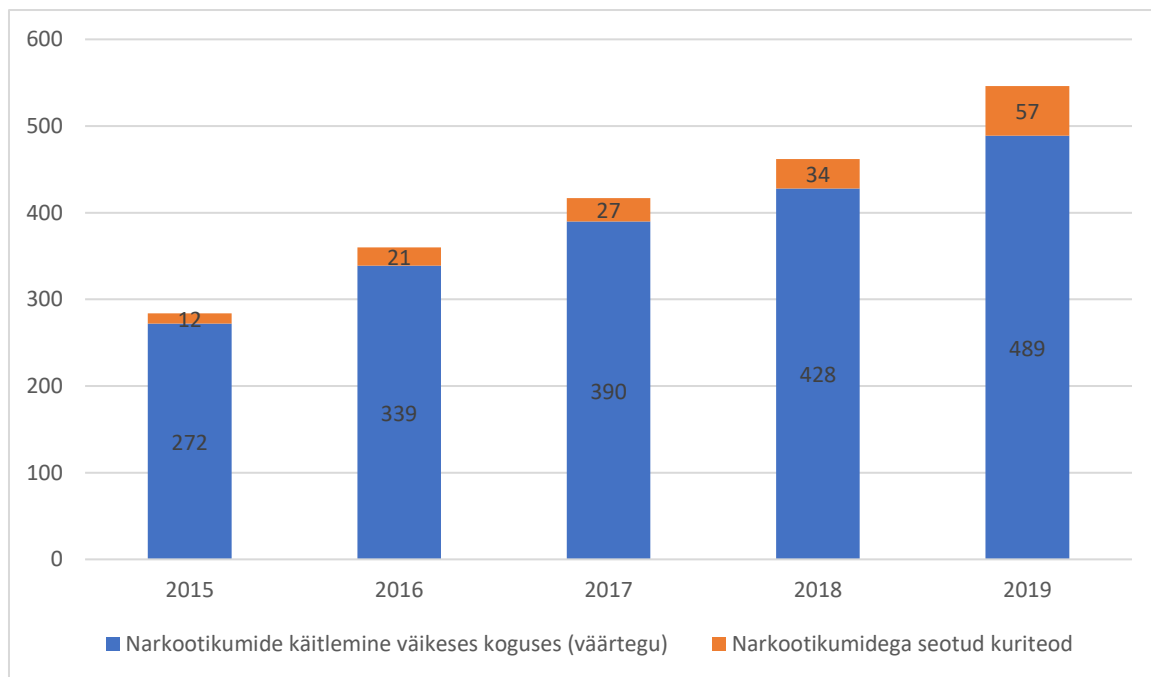
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tallinn kokku	859	608	673	643	473	451	407	296	311	346
<i>Haabersti</i>	79	32	37	64	39	40	26	25	29	13
<i>Kesklinn</i>	91	67	77	81	38	29	95	90	82	104
<i>Kristiine</i>	68	47	38	41	36	30	34	13	20	15
<i>Lasnamäe</i>	278	165	207	183	121	145	126	87	74	139
<i>Mustamäe</i>	95	62	65	64	57	41	47	23	30	13
<i>Nõmme</i>	50	50	47	24	38	38	18	8	13	9
<i>Pirita</i>	20	10	19	17	16	6	3	10	4	3
<i>Põhja-Tallinn</i>	178	175	183	169	128	122	58	40	59	50

Alaealiste toime pandud varguste arv Eestis on viimastel aastatel jäänud suhteliselt samale tasemele, kuid on võrreldes käesoleva kümnendi algusaastatega tuntavalt vähenenud.

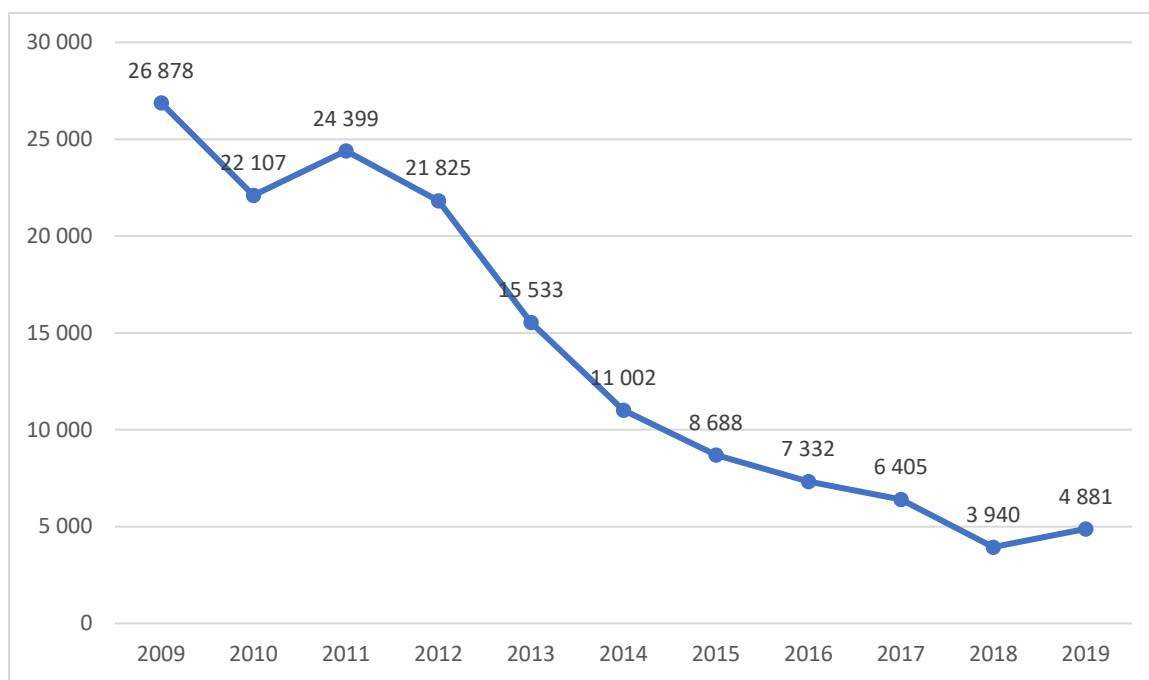
Joonis 112. Alaealiste toime pandud vargused (kuriteod ja väärteod) Eestis

Alaealiste toime pandud narkoväärteod, aga ka narkokuriteod on Eestis aasta-aastalt kasvanud. Narkokuritegudes paistavad enim silma kanep (60%), MDMA (s.o *ecstasy*) (21%) ja muud narkootilised ained (19%). Enamiku narkokuritegusid panevad toime poisid (2019. a 84%).

Joonis 113. Alaealiste toime pandud narkootikumidega seotud kuriteod ja väärted Eestis

Alaealiste poolt toime pandud väärtegude arv on viimase kümne aasta jooksul oluliselt vähenenud (kuigi 2019. aastal kasvasid need mõnevõrra, 941 juhtumi võrra ehk 24%). 2019. aastal moodustasid neli levinuimat väärtegu kokku ligi 80% kõigist registreeritud väärtegudest. Need olid alkoholi tarbimine (42%), pisivargused (17%), narkootikumide käitlemine väikeses koguses (10%) ja suitsetamine (9%).

Joonis 114. Alaealiste toime pandud väärted Eestis

Tallinna munitsipaalpolitsei

Turvalise linnakeskkonna tagamiseks on Tallinna linnaorganisatsiooni koosseisu moodustatud linna korrakaitseüksus Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet. Eesmärgipärast tegevust viiakse ellu väärtegade avastamise, esitatud avaldustele reageerimise, hoiatus- ja selgitustöö ning karistuste määramisega. Nii viidi näiteks 2019. aastal lõpule 23 791 menetlust, sh koostati 18 736 hoiatustrahvi, 771 rahatrahvi ja 4284 mõjutustrahvi lühimenetluses. Aasta jooksul määrati trahve üldsummas 542 tuhat eurot, sellest liiklusseaduse alusel 382 tuhat eurot ja ühistranspordiseaduse alusel 140 tuhat eurot.

Eelmisel aastal jätkati ka ühisreide ja -patrulle Politsei- ja Piirivalveameti töötajatega taksode kontrollimiseks. Muudeti rõhuasetust: karistamise asemel pööratakse rohkem tähelepanu ennetusele ja antakse isikule võimalus rikkumine lõpetada (patrullid rakendavad seda põhimõtet eelkõige seoses parkimisrikkumistega ja piletikontrollijad seoses ühistranspordis sõitjatega). Avaliku korra valdkonnas kasutati aktiivselt videokaamerate abil linnapildi (eelkõige vanalinna) seiret. Kontrolliti kõikide Tallinnas asuvate, hädaolukorra seadusest tulenevate evakuatsioonikohtade⁶⁴ vastavust evakuatsiooniplaanidele. Koostöös Häirekeskusega tagati Tallinna abitelefoni 1345 teenus, mis vahendab Tallinnas linnamajanduslikest probleemidest teavitamist.

2019. aasta suvel oli vetelpääste korraldatud kõigis Tallinna supelrandades: Pirita, Stroomi, Kakumäe, Harku ja Pikakari supelrannas tagasid inimeste ohutuse kokku 55 vetelpäästjat. Lisaks oli kaasatud 34 vabatahtlikku noormalevlast vanuses 12–16 aastat. Tallinna avalikes supelrandades lahendati rannahooajal 2202 avaliku korra rikkumist, uppunud ei olnud, uppumisohtust päästeti 2 inimest, 161 inimest sai meditsiinilist abi.

Tabel 60. Tallinna munitsipaalpolitsei tegevusnäitajad

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Väärteomenetlused kokku</i>	68 439	65 251	49 356	57 962	37 025	39 274	38 976	37 051	24 226	19 403
<i>Rahatrahve</i>	65 723	53 693	32 643	33 182	12 540	10 296	8 485	7 681	4 552	5 044
<i>Hoiatustrahve</i>	33	7 311	13 437	21 564	21 685	27 074	29 533	28 316	19 091	13 817
<i>Lõpetatud menetlusi</i>	1 874	2 420	2 395	2 493	2 781	1 451	1 391	1 069	683	451
<i>Suulisi hoiatusi</i>	1 140	2 091	958	695	687	434	67	-	-	-
<i>Trahvid kokku (tuhat €)</i>	1 561	1 432	1 063	1 276	820	814	829	782	535	430

⁶⁴ Neid kasutatakse juhtudel, kui mõni sündmus või sündmuste ahel või elutähtsa teenuse katkestus ohustab paljude inimeste elu või tervist ning elanikkond on vaja ajutiselt ümber paigutada. Tallinnas asub 62 evakuatsioonikohta.

Naabrivalve

Naabrivalve on tänapäeva Eestis eelkõige elanikke ühendav tegevus, mille eesmärk on vähendada piirkonnas anonüümsust ja olla abiks oma naabritele. Kuigi naabrivalve liikumine seondub eelkõige kuritegevuse ennetusega, siis tegelikult on nende tegevuse eesmärk tegeleda turvalisuse ja heakorraga ka laiemas mõistes.

Naabrivalve projektiga liitunud sektori vanem kirjutab sektori nimel alla naabrivalve lepingule, mille ülejäänud osalised on politsei, Eesti Naabrivalve ja kohalik omavalitsus, Tallinnas ka Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet. Tihti on inimestel väärtuslikke tähelepanekuid ja teavet kuritegude ja rikkumiste kohta, mis kahjuks jäävadki naabrite omavaheliste juttude tasemele ega jõuagi ametkondadeni, kes aitaks seda lahendada. Seega aitab otsene positiivne kontakt kohaliku omavalitsuse, politsei ja teiste koostööpartneritega suurendada turvatunnet koduümbruses ning julgustab inimesi teatama tähelepanekutest ja korrarikkumistest, millesse nad seni ei sekkunud. Naabrivalve raames on algatatud mitmesuguseid tegevusi – mõnes sektoris toimub regulaarne naabrivalve patrull, teises korraldatakse igal suvel noortele vaba aja tegevusi ja kolmandas on koristustalgud.

Tabel 61. Naabrivalvesektorid Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tallinn kokku	158	158	159	162	158	159	159	155	151	141	136
<i>Haabersti</i>	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	13
<i>Kesklinn</i>	53	53	56	56	56	56	56	55	51	47	47
<i>Kristiine</i>	18	18	16	17	17	17	17	15	15	14	13
<i>Lasnamäe</i>	14	14	14	14	14	14	14	13	13	11	11
<i>Mustamäe</i>	10	10	10	10	10	10	10	10	10	8	8
<i>Nõmme</i>	25	25	25	28	28	28	28	28	27	27	23
<i>Pirita</i>	6	6	6	2	2	3	3	3	4	3	8
<i>Põhja-Tallinn</i>	15	15	15	18	14	14	14	14	14	14	13

Õnnetusjuhtumid

Vigastussurmad on Eestis vereringeelundite haigustest ning pahaloomulistest kasvajatest tingitud surmade järel surmapõhjusega kolmandal kohal. Rahvastiku tervise arengukavas on püstitatud eesmärk, et 2020. aastal ei tohiks vigastuste tõttu surra 100 000 elaniku kohta enam kui 61 inimest. Võrdluseks: Euroopa Liidus hukkus 2015. aastal vigastuste tõttu 47 inimest 100 000 elaniku kohta.

Samas näiteks 2017. aastal hukkus vigastuste tõttu 849 Eesti elaniku (64,5 inimest 100 000 elaniku kohta). Vigastuste tõttu vajas ravi 12% Eesti elanikest ehk üle 156 000 inimese.

Vigastussurmade arv Eestis on võrreldes 23 aasta taguse kõrgseisuga vähenenud neli korda. Iga aastaga väheneb nii naiste kui ka meeste surmajuhtude arv keskmiselt 5%. Arvestades rahvaarvu, hukub mehi vigastuste tõttu igal aastal ligi neli korda rohkem. Vigastuste tõttu kaotas näiteks 2017. aastal Eestis elu 148 noort inimest (vanuses 15–34 a). Selles vanuses inimeste surmapõhjustest moodustasid vigastused 62%.

Lähtudes Tervise Arengu Instituudi ülevaatest Eesti elanike vigastuste ja nende põhjuste kohta, on alljärgnevas tabelis toodud andmestik vigastuste põhjustest Tallinnas 2018. aastal.

Tabel 62. Vigastuste välispõhjused Tallinnas 2018. a

Suurim vanuserühmas Osa vigastuste arvust		
Juhuvigastused kokku 52 261		
Kukkumine	5–14	43,9%
Eluta mehaanilise jõu toime	5–14	30,8%
Elusolendi mehaanilise jõu toime	5–14	7,0%
Ülepingutus, reisimine ja puudus seisundid	25–34	3,2%
Rünne	25–34	2,9%
Sõidukiõnnetuses vigastatud jalgrattur	5–14	1,8%
Tahtlik enesekahjustus	25–34	1,6%
Kokkupuude kuumuse ja tuliste esemetega	1–4	1,1%

Alljärgnevas tabelis on esitatud need Tallinnas toimunud päästesündmused, mille kohta edastati teade häirekeskusele ja mille juurde sõitis välja päästemeeskond.

Tabel 63. Päästeteenistuste registreeritud juhtumid Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tulekahju	2 457	1 667	1 786	1 384	1 566	1 731	1 515	1 359	1 163	1 277
Hukkunute arv tulekahjus	11	10	8	7	6	9	10	9	5	3
Uppumised					5	6	6	3	2	3
Radioaktiivne saastumine	3	2	4	1	0	1	2	1	1	..
Kemikaalidega saastumine	17	13	12	33	17	25	23	38	28	36
Naftasaadustega saastumine	249	225	178	155	182	193	201	192	124	126
Loodusjõu põhjustatud juhtum	92	243	180	93	163	72	228	225	209	340

<i>Plahvatus</i>	6	5	6	0	6	1	7	7	7	11
<i>Pommiähvardus</i>	11	13	11	8	9	10	11	14	3	..
<i>Liiklusõnnetus</i>	81	97	131	147	106	192	278	377	355	388
<i>Lennuõnnetus</i>	0	1	1	0	1	1	2	0	3	1
<i>Raudteeavarii</i>	0	0	0	1	0	0	0	2	1	3
<i>Õnnetus veekogul</i>	8	18	33	29	43	34	28	40	32	59
<i>Tehniline abi</i>	16	49	119	139	144	155	230	293	210	..
<i>Abitus seisundis loom või lind</i>	592	863	693	484	458	439	462	605	668	518
<i>Ekslik väljakutse</i>	466	987	802	697	658	853	1 400	776	808	954

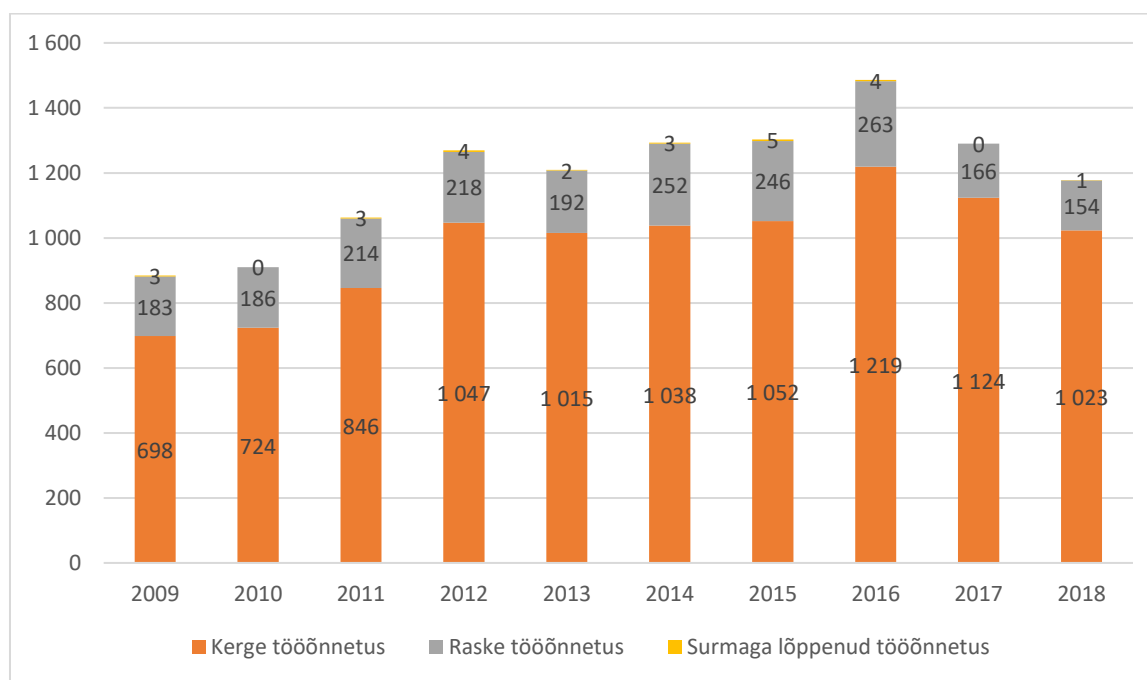
Tööõnnetused

Tööõnnetus on töötaja tervisekahjustus või surm tööülesande täitmisel, tööaja hulka arvestatud vaheajal või muul ajal, mil tegutseti tööandja huvides.

Möödunud aastal juhtus Eestis 4265 tööõnnetust, millest kergeid oli 3125 ja raskeid 1125 ning elu kaotas tööl 15 inimest (2018. aastal juhtus Eestis 5170 tööõnnetust, millest 4038 olid kerged, 1120 rasked ning 12 lõppes töötaja surmaga). Enim tööõnnetusi juhtus Tallinnas ja Harjumaal (1944), Tartumaal (474) ning Pärnumaal (239). Tuhande töötaja kohta juhtus enim tööõnnetusi Järvamaal (11,3), Lääne-Virumaal (10,1) ning Saaremaal (9,1). Tööõnnetuste tõttu võeti möödunud aastal 8341 töövõimetuslehte ning Eesti Haigekassa hüvitas 158 728 tööpäeva. Kokku läks see maksma 5,3 miljonit eurot. Tööõnnetuste tõttu kaotati Eestis kokku 1,3 miljonit töötundi.

Tööõnnetusterohked ametid olid meestel veoautojuhi ja ehitaja amet ning kaitseväge reakoosseisu kuulumine, naistel poemüüja, abilise ja koristaja ja hooldaja amet tervishoiuasutustes. Sektoritest juhtus enim tööõnnetusi metallitööstuses, kaubanduses ja ehituses. Õnnetused juhtuvad enim seetõttu, et kaotatakse kontroll masina, transpordivahendi, looma vms üle, libisetakse, komistatakse või kukutakse.

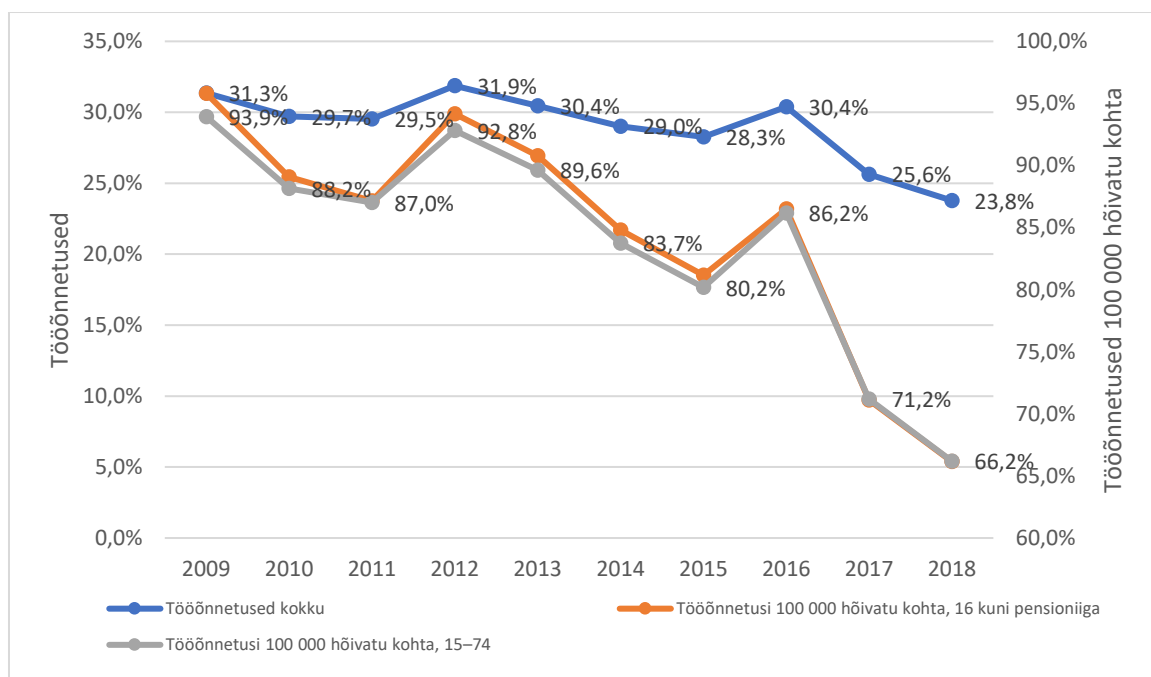
Ülevaade Tallinna linnas toimunud tööõnnetustest viimase kümne aasta jooksul on toodud alljärgnevas tabelis.

Joonis 115. Tööõnnetused Tallinnas⁶⁵

Tallinnas toimunud tööõnnetuste ja Eesti kogunäitajate võrdlus on toodud alljärgnevas tabelis.

⁶⁵ Andmed ei ole võrreldavad, sest 2018. aasta jaanuarist tuleb Tööinspektsiooni teavitada vaid nendest kergetest tööõnnetustest, millega kaasnes töötaja töövõimetuslehel viibimine.

Joonis 116. Tallinnas toimunud tööõnnetuste suhe Eesti kogunäitajatesse

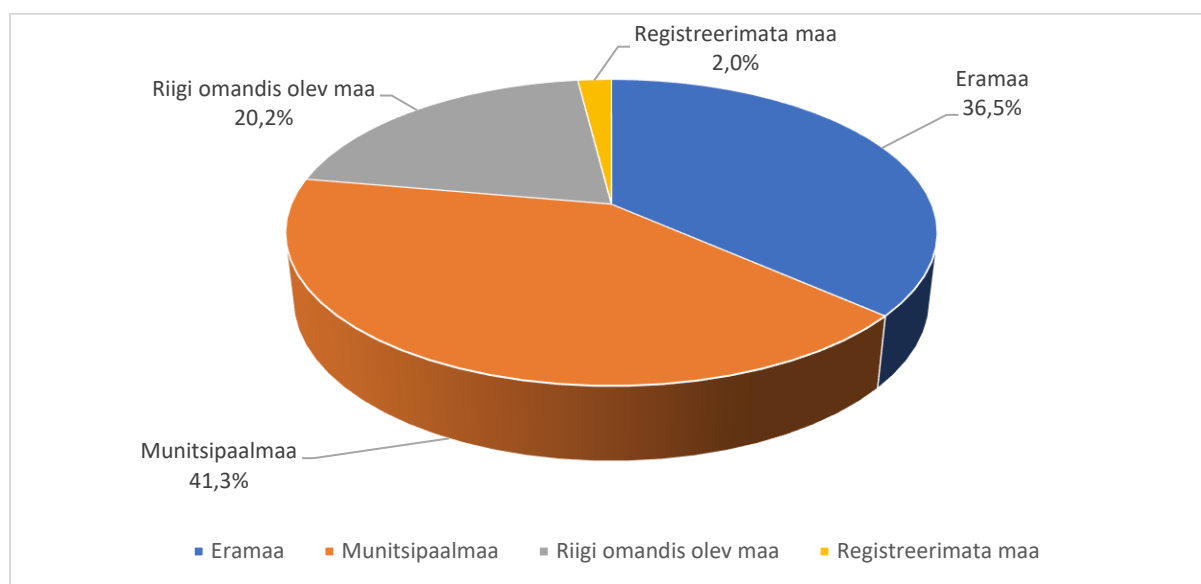
Linnaplaneerimine, linnavara, elamute ehitustegevus ja eluruumid

Maakasutus

Tallinna kinnisvararegistri ja riikliku kinnistusraamatu andmetel oli 2019. aasta lõpu seisuga Tallinna linn kinnistusraamatusse kantud 4283 kinnisasja ainuomanikuna (kogupindala 6408,1 ha) ja 19 kinnisasja kaasomanikuna (kogupindala 5,1 ha). Tallinna linnale kuulub ka 625 korteriomandit (kruntide mõtteliste osade pindala 5,5 ha), 14 kaasomandis olevat korteriomandit (pindala 466,8 m²), 3 ühisomandis olevat korteriomandit (pindala 91,3 m²), 4 hoonestusõigust (pindala 14,6 ha).

Investeeringute ettevalmistamiseks ja maa avaliku kasutuse tagamiseks vajalike kinnisasjade ja asjaõiguste Tallinna linnale omandamiseks sõlmiti mullu 84 lepingut kinnisasjade või nende osade tasuta ja tasu eest omandamiseks, isikliku kasutusõiguse ja realservituudi omandamiseks ja kinnisasjade piiride muutmiseks. Sõlmitud lepingute alusel omandati kokku 50 kinnistut, sh 4 kinnistu mõttelist osa kogupindalaga 123 774,5 m² ning 78 isikliku kasutusõiguse ala pindalaga 40 799 m² ning üks üleehitusservituut pindalaga 6 m².

Maareformi tulemusena oli eelmise aasta lõpu seisuga riigi maakatastris registreeritud 37 371 katastriüksust kogupindalaga 15 619,2 ha, mis moodustab 98% Tallinna linna pindalast (kokku 15 937 ha). Sellest registreeriti mullu 380 katastriüksust pindalaga 243,8 ha. Reformimata maad oli Tallinna linnas eelmise aasta lõpuks järel veel 317,8 ha, mis moodustab 2% linna pindalast.

Joonis 117. Tallinna haldusterritooriumi jagunemine maa omandivormi järgi seisuga 31.12.2019

2019. aastal viidi õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise avalduste alusel menetlus lõpule ja suleti 4 vara tagastamise ja kompenseerimise toimikut. Lõpetamata on veel vaid 8 vara tagastamise ja kompenseerimise avalduse menetlemine, mille alusel on vaja otsustada maa tagastamine kogupindalaga 640 446 m², mis moodustab 0,4% Tallinna linna pindalast.

Tallinna maaregistris oli 2019. aasta lõpuks registreeritud 353 281 kehtivat maakasutust, millest 37 910 lisandus või muudeti 2019. aasta jooksul. Maamaksuseaduse seaduse alusel vabastati 2019. aastal Tallinnas maamaksust ca 160 300 koduomanikku kogusummas 10,1 miljonit eurot. (2018. aastal vabastati Tallinnas maamaksust ca 157 800 koduomanikku summas 10,0 miljonit eurot). 2019. aastal sai ka 543 represseeritud isikut maksuvabastuse summas ligi 112 tuhat eurot. (2018. aastal 582 isikut summas 118 tuhat eurot). Tallinna linnale laekus 2019. aastal maamaksu 26 miljonit eurot.

Maakatastrisse kantud maa jaotus omaniku järgi Tallinnas aastatel 2017 ja 2018 on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 64. Maakatastrisse kantud maa jaotus omaniku järgi Tallinnas

	2017	2018
<i>Tallinna linna pindala (ha)</i>	15 937	15 937
<i>Katastriüksuste arv</i>	36 492	36 991
<i>Katastriüksuste pindala (ha)</i>	14 556	15 375
<i>Katastris registreeritud maa osatähtsus (%)</i>	91	97
<i>Riigimandis katastriüksuste arv</i>	886	826
<i>Riigimandis katastriüksuste pindala (ha)</i>	2 162	2 249
<i>Munitsipaalomandis katastriüksuste arv</i>	3 627	3 464
<i>Munitsipaalomandis katastriüksuste pindala (ha)</i>	5 375	5 238
<i>Eraomandis katastriüksuste arv</i>	31 181	31 416
<i>Eraomandis katastriüksuste pindala (ha)</i>	6 679	6 723
<i>Avalik-õiguslikus omandis katastriüksuste arv</i>	391	784
<i>Avalik-õiguslikus omandis katastriüksuste pindala (ha)</i>	240	1 071
<i>Segaomandis katastriüksuste arv</i>	407	138
<i>Segaomandis katastriüksuste pindala (ha)</i>	99	10
<i>Omandisse vormistamata maa (ha)</i>	1 381	562

Maakatastrisse kantud maa pindalast Tallinnas sihtotstarbe järgi moodustab suurima osa elamumaa (22,7%), sotsiaalmaa (22,2%) ning transpordimaa (17,6%). Transpordimaa osakaal on 9,5%, tootmismaa 7,9%, veekogude alla jääb 6,8% ning ärimaa osatähtsus on 6,8%. Muude sihtotstarvetega maade pindala linnas on väiksema osatähtsusega. Maakatastrisse kantud maa sihtotstarbe kohta Tallinnas on andmed toodud järgnevas tabelis.

Tabel 65. Maakatastrisse kantud maa sihtotstarbe järgi Tallinnas (ha)

	2017		2018	
	Arv	Pindala	Arv	Pindala
<i>Kokku</i>	36 492	14 556	36 991	15 375
<i>Elamumaa</i>	25 779	3 475	26 007	3 489
<i>Sotsiaalmaa</i>	2 181	3 150	2 212	3 415
<i>Transpordimaa</i>	3 172	2 676	3 307	2 708
<i>Maatulundusmaa</i>	172	999	202	1 460
<i>Tootmismaa</i>	2 500	1 218	2 552	1 218

Veekogude maa
Ärimaa
Sihtotstarbeta maa
Mäetööstusmaa
Jäätmeheidla maa
Riigikaitsemaa
Kaitsealune maa

3	1 108	3	1 108
2 352	1 038	2 374	1 038
229	368	229	412
7	262	10	265
6	153	6	153
76	109	74	109
15	0	15	0

Ehitustegevuse korraldamine

Linna ruumilise arengu ja planeerimise strateegia elluviimiseks vajalike planeeringute ja arengukavade koostamise korraldamine ning nende rakendamine planeerimis-, projekteerimis- ja ehitustegevuses on Tallinna linnas Tallinna Linnaplaneerimise Ameti ülesanne. Amet tegeleb ka ehitusvaldkonna loamenetluste korraldamise, projekteerimistingimuste ning arhitektuursete ja ehituslike lisatingimuste menetluse korraldamise ning ehitusjärelvalve teostamise ja ehitiste vastuvõtmise korraldamisega.

Selleks, et Tallinna linnaruum areneks inimeste heaolu toetavalt, jätkus näiteks 2019. aastal Nõmme linnaosa üldplaneeringu ja Põhja-Tallinna linnaosa üldplaneeringu koostamine ning algatati Kesklinna linnaosa üldplaneering ja koostati planeeringu lähteseisukohad. Koostamisel oli kolm struktuurplaani: Sikupilli piirkonna struktuurplaan, Lennujaama ja lähiala struktuurplaan ning Maakri kvartali struktuurplaan. Üldplaneeringutega on reserveeritud maavaru ja asukohad järgneva 10–15 aasta eluasemete, ettevõtluse, magistraaltänavavõrgu ja puhkealade arendamiseks.

Detailplaneeringutest jätkati 2019. aastal varem alustatud ruumilise arengu plaanide elluviimist, eelkõige mereäärsete alade taaskasutusele võtmist koos neile uute funktsioonide andmisega ning avaliku ruumi kvaliteedi olulist parandamist. Algatati Tallinna Vanasadama ala detailplaneeringud, mis loovad eelduse avada ja arendada kogu kesklinna mereäärne piirkond linnaelanikele avatud ruumiks. Eesmärgina lisandus kesklinna tihendamine, mis aitab paremini kasutada Tallinna ruumilist ressursi, pakkuda alternatiivset kvaliteetset elukeskkonda ning piirata valglinnastumist.

2019. aastal väljastas Tallinna Linnaplaneerimise Amet ehituslube 1069, ehitusteatisi 755, kasutuslube 1058 ja kasutusteatisi 476. Ettekirjutusi ja hoiatusi tehti 60.

Tallinna ehitustegevuse korraldamise põhiliste tegevuste arvandmed viimase kümne aasta jooksul on toodud järgnevas tabelis.

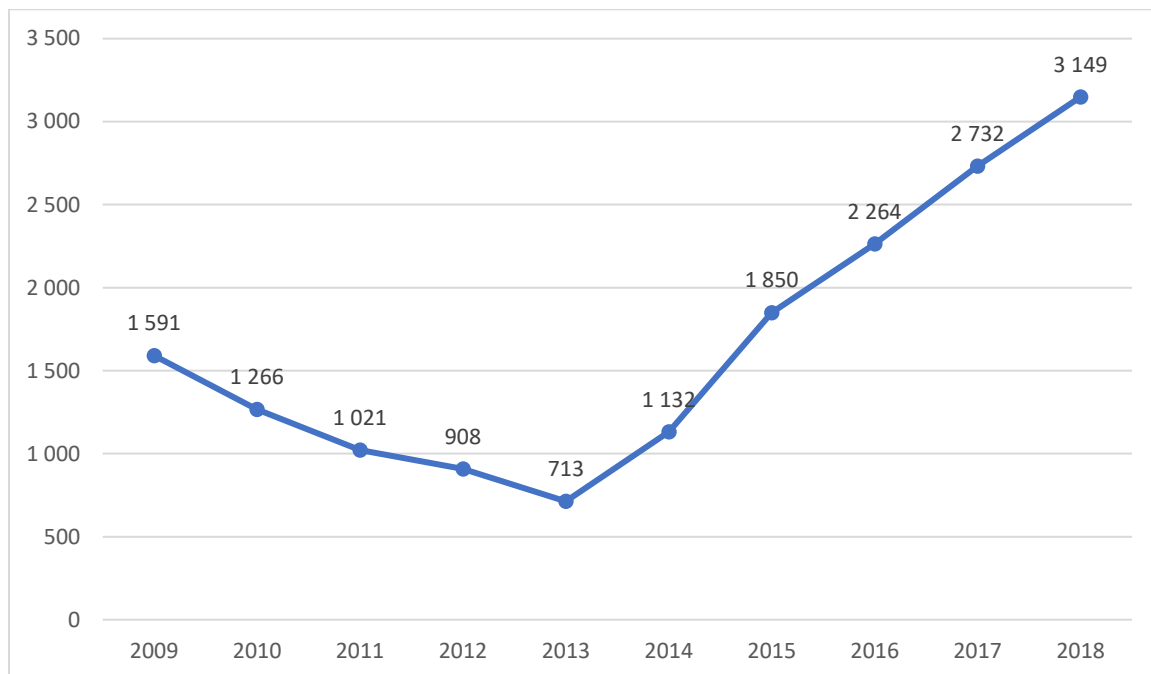
Tabel 66. Ehitustegevuse korraldamine Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Algatatud detailplaneeringud</i>	125	75	106	81	120	127	103	54	41	24
<i>Vastu võetud detailplaneeringud</i>										55
<i>Kehtestatud detailplaneeringud</i>	91	99	67	73	85	61	82	66	59	60
<i>Projekteerimis-tingimuste taotlused</i>	1 139	1 292	1 318	1 608	1 857	1 490	1 121	2 177	506	525
<i>Valminud projekteerimis-tingimused</i>	768	843	954	902	1 008	1 249	851	1 561	307	260
<i>Väljastatud ehitusload</i>	1 973	1 985	2 328	2 674	2 879	2 964	2 999	2 476	2 530	1 988

Kasutusse lubatud eluruumide arv aastas on Tallinnas ehitusregistri andmetel viimase kümne aasta jooksul peaaegu kahekordistunud. Majanduskriisi tõttu vähenes uute kortermajade valmimine

Tallinnas anti 2013. aastal kasutusluba vaid 713 eluruumile, kuid viimastel aastatel on kasv olnud eriti hoogne. Näiteks 2018. aastal anti kasutusluba juba 3149 eluruumile.

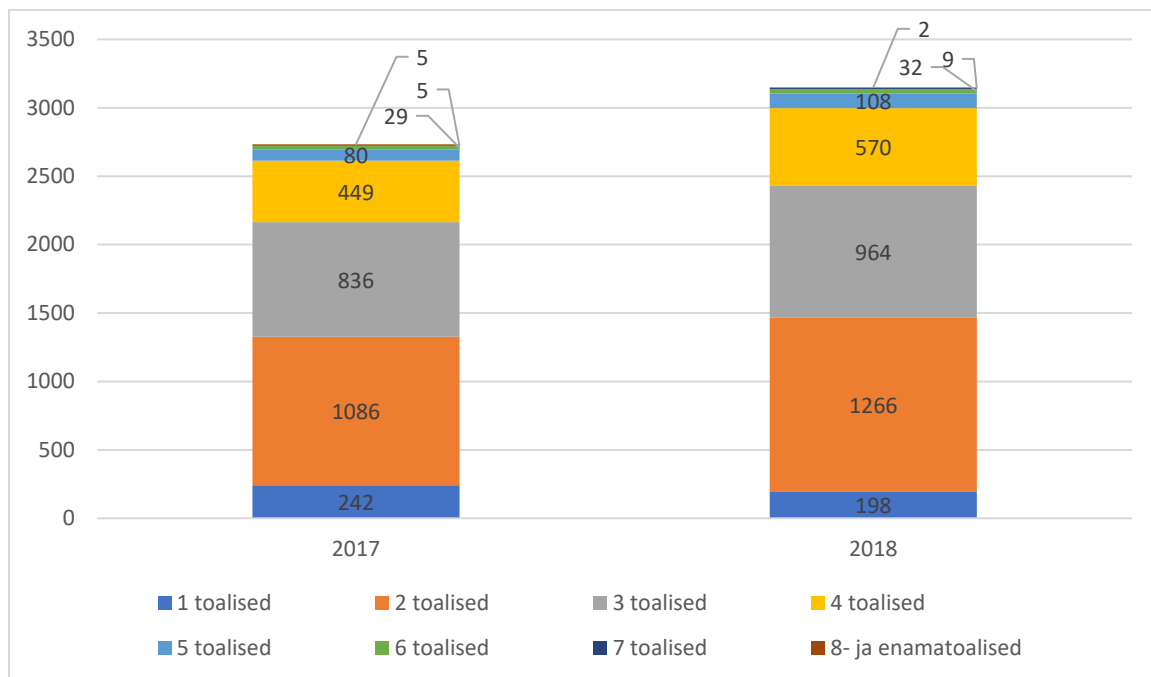
Tallinnas viimase kümnendi jooksul kasutusse lubatud eluruumide kohta on arvandmed toodud järgneval joonisel.

Joonis 118. Kasutusse lubatud eluruumid Tallinnas

Ehitisregistri andmetel moodustavad viimastel aastatel kasutusse lubatud eluruumidest ca 40% kahetoalised korterid, järgnevad kolmetoalised korterid (31%) ja neljatoalised korterid (18%). Ühetoaliste eluruumide populaarsus väheneb jätkuvalt ning nende osatähtsus on umbes 6%.

Andmed Tallinnas kasutusse lubatud eluruumide kohta tubade arvu järgi aastatel 2017 ja 2018 on toodud järgneval joonisel.

Joonis 119. Kasutusse lubatud eluruumid tubade arvu järgi Tallinnas

Viimastel aastatel on Tallinnas jätkunud aktiivne elamuehitus. Näiteks 2018. aastal võeti kasutusele kokku 3149 uut eluruumi. Enim lisandus eluruumi Kesklinna, Põhja-Tallinna, Lasnamäele ja Haaberstisse. Kristiine linnaossa lisandus 320 eluruumi ja Mustamäele 264. Piritale ja Nõmmele lisandus küll arvuliselt vähem eluruumi, kuid neis linnaosades on traditsiooniliselt suurem üksik- ja kaksikelamute osakaal.

Tabel 67. Kasutusse lubatud eluruumid Tallinna linnaosade kaupa 2018. a

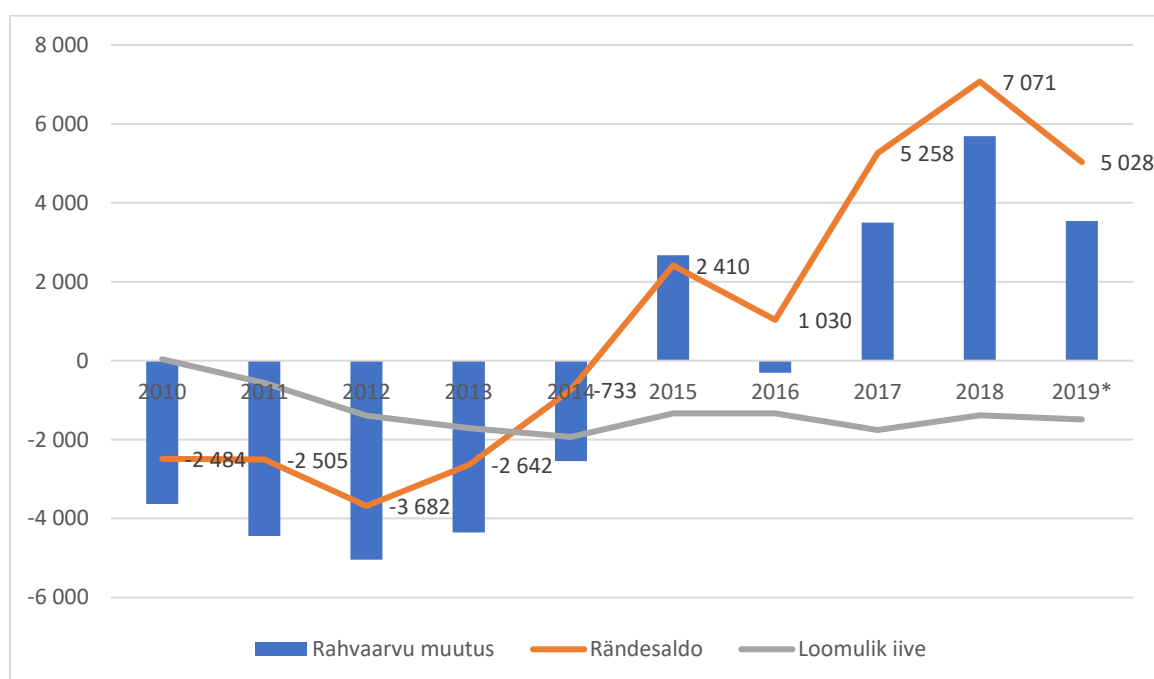
	Tallinn	Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
<i>Elamud kokku</i>	3 149	461	790	320	571	264	46	100	597
<i>Üksikelamud</i>	97	37	1	4	0	0	20	34	1
<i>Kaksikelamud</i>	32	6	0	4	0	0	2	18	2
<i>Ridaelamud</i>	60	4	0	42	0	0	8	6	0
<i>1–2-korruselised korterelamud</i>	23	0	0	7	0	0	16	0	0
<i>3–5-korruselised korterelamud</i>	1 376	414	416	139	94	10	0	42	261
<i>6–8-korruselised korterelamud</i>	1 047	0	208	124	216	254	0	0	245
<i>9- ja enamakorruselised korterelamud</i>	514	0	165	0	261	0	0	0	88

Uute eluruumide vajadust mõjutavad tegurid

Vajadus uute eluruumide järele tuleneb eeskätt sellest, et viimastel aastatel on Tallinna elanike arv jõuliselt kasvanud. Linlaste arvu kasv on olnud põhjustatud esmajoones asjaolust, et üha enam on Tallinna elama tulnud uusi inimesi nii teistest Eesti piirkondadest kui ka välisriikidest. Samas on siserändenäitajad viimasel ajal vähenenud ning 2018. aastal muutus siserändesaldo Tallinnas negatiivseks, s.o ligi 600 endist tallinlast registreeris oma elukohana mõne muu Eesti omavalitsusüksuse või suundus elama välisriikidesse. Samas on viimastel aastatel kasvanud nende Tallinna elama asunud inimeste arv, kes on siia saabunud välisriikidest.

See on Eesti viimase aja demograafiliste muutuste üldine suundumus, sest just välisränne on juba viimased viis aastat muutnud Eesti rahvaarvu positiivses suunas.

Statistikaameti esialgsete andmete alusel oli 1. jaanuaril 2020 Eesti rahvaarv 1 328 360 ehk 3540 inimese võrra suurem kui aasta tagasi. Surmasid oli 2019. aastal sündidest endiselt rohkem ja loomulik iive jäi negatiivseks (1490). Rahvaarvu pööras kasvule positiivne rändesaldo: 2019. aastal saabus Eestisse elama 5030 inimest rohkem, kui siit lahkus. Aastal 2019 saabus Eestisse elama 12 240 ja siit lahkus välismaale 7210 inimest. Rändesaldo⁶⁶ on aasta varasema ajaga võrreldes Eestis tervikuna langenud 2000 inimese võrra.

Joonis 120. Rahvaarvu muutus Eestis 2010–2019

⁶⁶ Rändestatistikat on esialgsete andmete põhjal kõige raskem hinnata, sest hiljem täiendab statistikaamet rändeandmeid peale rahvastikuregistri info ka registreerimata rände näitajate alusel. Lõplikku tulemust on teiste rahvastikusündmustega võrreldes tehniliselt ja meetoodiliselt keerukam saada ning see võib rändevoo suurus oluliselt suurendada. Väljaränne suureneb peamiselt seetõttu, et Eesti ja Euroopa Liidu kodanikud ei registreeri oma lahkumist. Sisseränne suureneb eelkõige samade inimeste tagasirände tõttu, mis ei kajastu rahvastikuregistris, sest eelnevat lahkumist ei olnud registreeritud.

Arvandmed sise- ja välisrände kohta Tallinnas viimastel aastatel on toodud alljärgnevas tabelis.

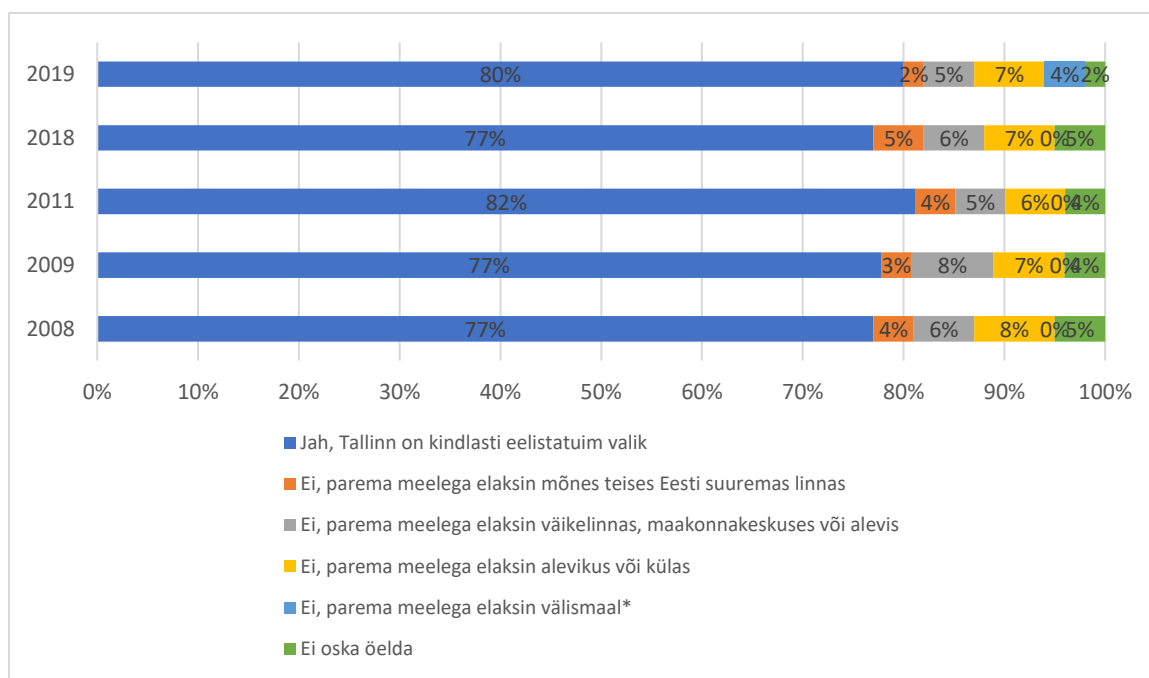
Tabel 68. Ränne liigi järgi Tallinnas

	2015	2016	2017	2018
<i>Siseränne</i>				
<i>Sisseränne</i>	9 259	8 883	9 323	9 396
<i>Väljaränne</i>	6 964	7 821	7 903	9 995
<i>Rändesaldo</i>	2 295	1 062	1 420	-599
<i>Välisränne</i>				
<i>Sisseränne</i>	7 068	6 880	8 075	8 470
<i>Väljaränne</i>	5 291	5 766	5 543	4 585
<i>Rändesaldo</i>	1 777	1 114	2 532	3 885

Tallinlaste rahuloluküsitluses on uuritud ka seda, kas pealinlastele on Tallinn koht, kus nad kõige enam tahaksid elada. Selle kohaselt on 80%-le tallinlastest Tallinn kõige eelistatum elupaik ning 18% eelistaks elada mujal, sealjuures kõige sagedamini eelistati kolida maa-asulasse – elada alevikus või külas (7%). Küsitletutest 5% eelistaks elada mõnes väikelinnas, maakonnakeskuses või alevis, 2% mõnes teises Eesti suures linnas ning 4% välismaal.

Mida vanema vanuserühmaga on tegu, seda sagedamini peetakse Tallinna kõige eelistatumaks elukohaks. Põhjuseks on ilmselt noorte sagedasem soov reisida ja maailma avastada, mida kinnitab asjaolu, et 15–26aastastest tallinlastest 12% elaks meelsamini välismaal.

Eesti rahvusest elanikest peab Tallinna kõige eelistatumaks elukohaks 73% ja muudest rahvustest elanikest 88%. Võrreldes mitte-eestlastega on eestlaste puhul sagedasem soov kolida mõnda väikelinna või maa-asulasse. Linnaosade võrdluses märkimisväärseid hinnangute erinevusi ei ilmnenud. Väiksed hinnangute erinevused ilmneseid selles, kui kaua on vastaja olnud Tallinna registreeritud elanik – enne 2013. aastat tallinlaseks registreeritud elanikest eelistas elukohana Tallinna 81%, hiljem elanikuks registreerunutest aga 73%.

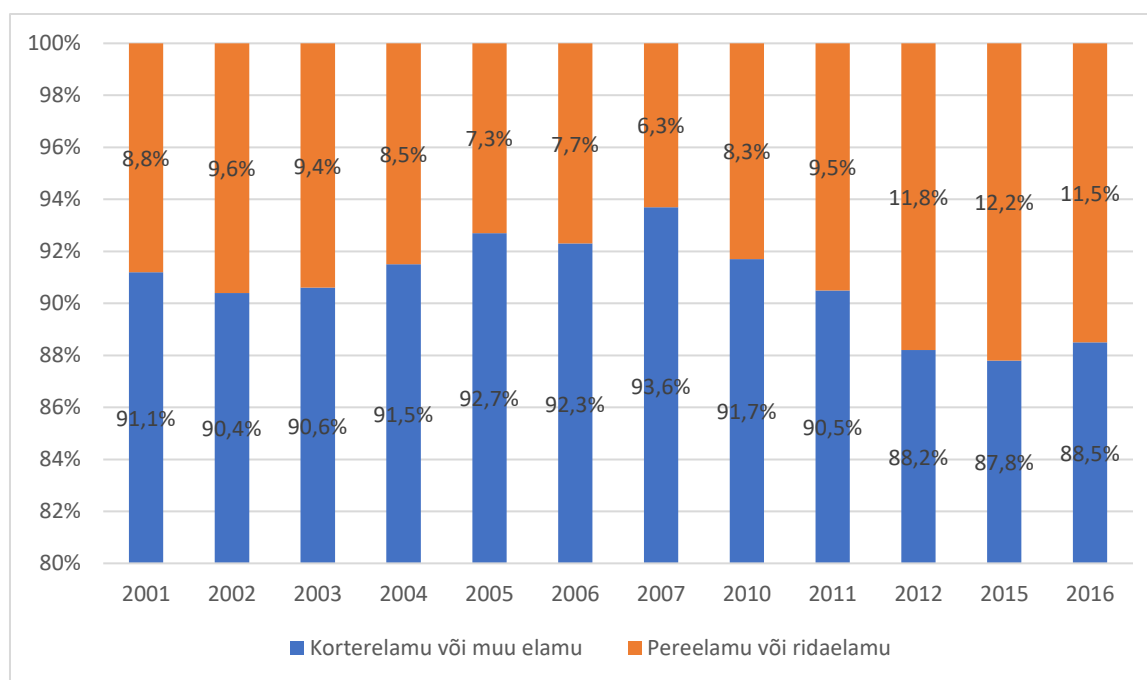
Joonis 121. Kas Tallinn on see koht Eestis, kus Te kõige enam tahaksite elada⁶⁷?

⁶⁷ *Vastusevariant „Ei, parema meelega elaksin välismaal“ lisati ankeeti esimest korda 2019. aastal.

Tallinlaste eluaseme olem ja eelistused

Viimase kümne aasta jooksul on vähenenud korterelamutes elavate inimeste arv ning suurenenud ühepereelamutes ning paaris- või ridaelamutes elavate linlaste osakaal.

Statistikaameti andmed leibkondade elukohta ja elamutüüpide kohta Tallinnas on toodud alljärgneval joonisel.

Joonis 122. Leibkondade elukoht ja elamu tüüp Tallinnas

Tallinlaste 2019. aasta rahuloluküsitluses on uuritud, millist tüüpi hoones tallinlased sooviksid elada.

Valdav osa (87%) pealinlastest elab korterelamus, 10% ühepereelamus ning 3% paaris- või ridaelamus. Kortermajas eelistaks elada vaid 41% küsitletutest, 43% eelistaks elada ühepereelamus ning 12% paaris- või ridaelamus.

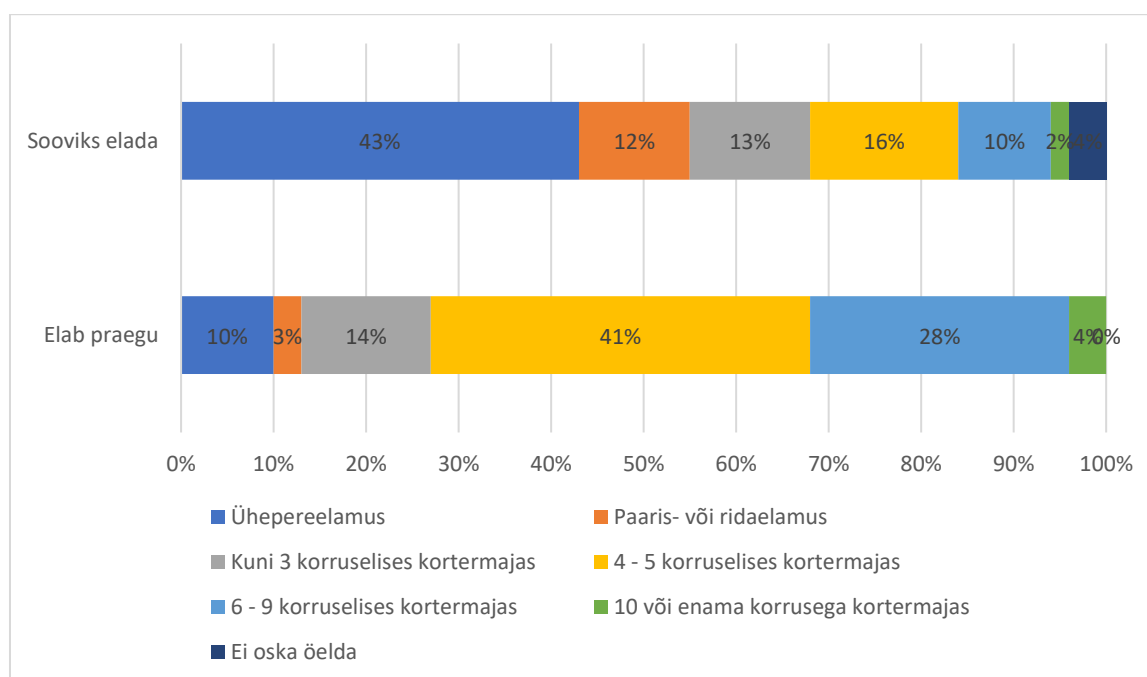
Praeguse ja eelistatud eluaseme tüüp kattub kõige sagedamini ühepereelamus elavate inimeste puhul – ühepereelamutes elavatest tallinlastest 97% nimetas ka eelistatud elamutüübina ühepereelamut. Paaris- või ridaelamus elavatest inimestest 58% sooviks elada ühepereelamus, 35% paaris- või ridaelamus ning 4% kortermajas, kortermajas elavatest inimestest aga sooviks 47% elada kortermajas, 37% ühepereelamus ning 13% paaris- või ridaelamus.

Kortermajades elavate inimeste osakaal on keskmisest suurem 15–44aastaste seas (91%) ning keskmisest väiksem vanemates vanuserühmades (83–84%). Eelistustest rääkides on kortermajade eelistamine keskmisest levinum 60-aastaste ja eakamate seas (49% eelistab elada kortermajas), kuid nooremates vanuserühmades on kortermajade eelistajaid palju vähem kui neid, kes eelistavad elada ühepereelamus.

Linnaosade võrdluses on korterelamute elanike osakaal suurim Lasnamäel (100%), Mustamäel (99%), Põhja-Tallinnas (97%) ja Keskklinnas (96%), väikseim aga Pirital (36%) ja Nõmmel (40%). Kortermajade eelistajate osakaal on linnaosade võrdluses suurim Keskklinnas (61%) ja Põhja-Tallinnas (53%), väikseim aga Nõmmel (14%) ning Pirital (17%).

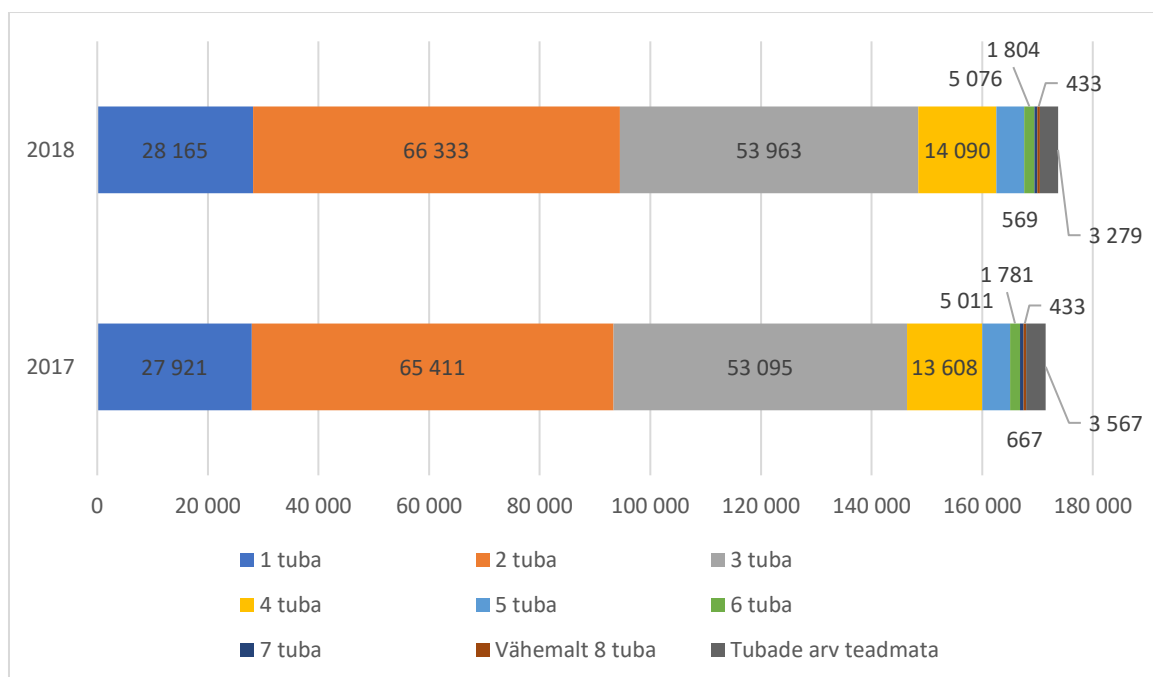
Rahvuselised erinevused peegeldavad Tallinna elanikkonna geograafilist segregatsiooni – kuna suur osa mitte-eestlastest elab Tallinna „mägedel“ (nt Lasnamäel), on mitte-eestlaste seas ka kortermajade elanike osakaal suurem kui eestlaste seas. Eestlastest 79% ja mitte-eestlastest 96% elab korterelamus, eestlastest 16% ja mitte-eestlastest 3% ühepereelamus ning eestlastest 5% ja mitte-eestlastest 1% paaris- või ridaelamus. Kortermajas elada eelistavate inimeste osakaal on eestlaste ning mitte-eestlaste seas suhteliselt sarnane (eestlastest 39% ja mitte-eestlastest 43%), kuid eestlastest harvemini eelistavad mitte-eestlased elada ühepereelamus (eestlastest 49% ning mitte-eestlastest 38%), eestlastest sagedamini aga eelistavad mitte-eestlased elada paaris- või ridamajas (eestlastest 9% ja mitte-eestlastest 15%).

Keskmisest väiksem on kortermajade elanike osakaal kõrgharidusega inimeste, ettevõtjate või enam kui nelja liikmega (või enam kui kahe alla 18aastase lapsega) leibkondades elavate inimeste seas. Sissetulekurühmade võrdluses on kortermajades elavate inimeste osakaal ühtlane. Eelistustest rääkides hariduse ja sissetulekurühmade võrdlusest selgesuunalisi erinevusi ei ilmne. Kortermajas elada eelistavate inimeste osakaal on suurim pensionäride (51%) ning üheliikmelistes leibkondades elavate inimeste seas (55%). Mida suurem on leibkonnaliikmete arv, seda sagedamini eelistatakse elada ühepereelamus.

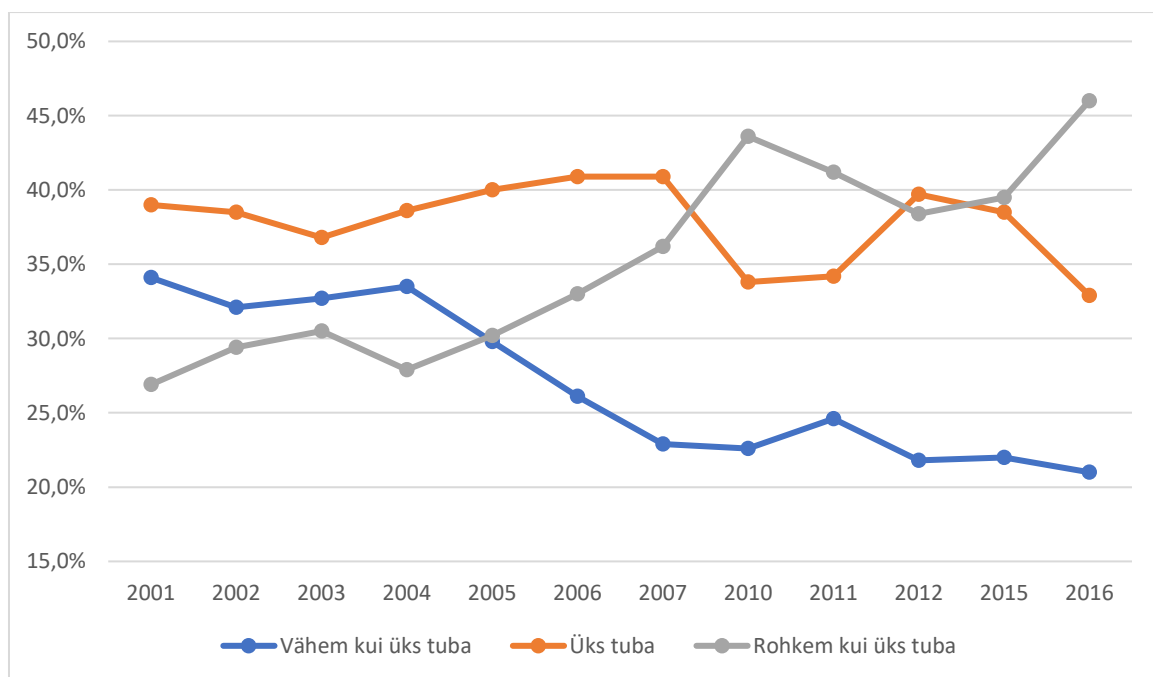
Joonis 123. Eluasemeks oleva hoone tüüp ning eelistused

Statistikaameti, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning riikliku ehitisregistri andmetel oli Tallinnas asustatud eluruumidest 2018. aastal enim kasutuses eluruume, kus oli kaks tuba (38,2%), järgnesid kolmetoalised (31,1%) ja ühetoalised (16,2) eluruumid. Neljatoalisi eluruume oli Tallinnas 8,1% eluruumide koguhulgast, sellest suuremate eluruumide osatähtsus on suhteliselt väike.

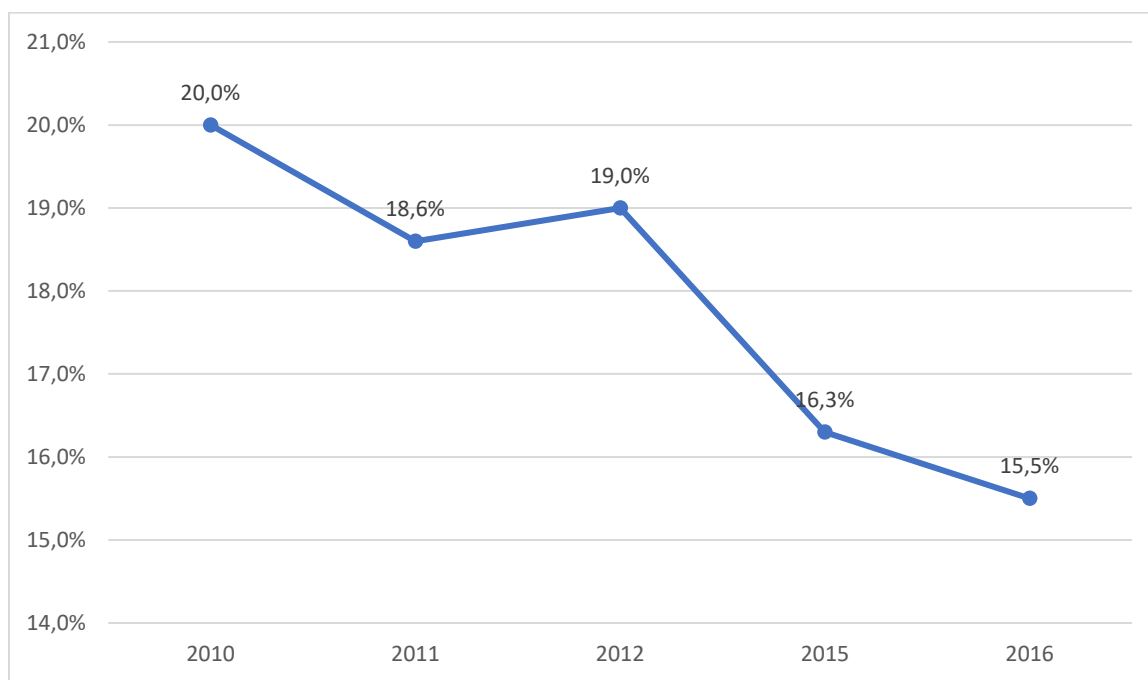

Joonis 124. Asustatud eluruumid (v.a ühiseluruumid) tubade arvu järgi Tallinnas

Tubade arv leibkonnaliikme kohta Tallinnas on sajandi algusest oluliselt kasvanud. Kui 2001. aastal oli leibkonnaliikme kohta kasutada üks tuba 39%-l tallinlastest, 34,1% käsutuses oli vähem kui üks tuba ning vaid 26,9% linlaste kasutada oli ühest toast suurem elamispind, siis juba 2016. aastal oli 46% tallinlaste kasutada rohkem kui üks tuba ja vaid 21% linlastest elas toast väiksemal pinnal. Eluruumi pind ühe elaniku kohta Tallinnas keskmiselt moodustas 2018. aastal 24,8 m².

Kuigi viimasel kümnel aastal on kütuse, kommunaalteenuste ning eriti eluruumide üürihinnad oluliselt kasvanud, on leibkonnaliikmete kulutused suhtarvuna nende kogukulutustesse Tallinnas suuresti vähenenud. Kui näiteks 2010. aastal panustas leibkonna liige viiendiku oma kõigist kogukulutustest eluasemele, siis juba 2016. aastaks kasutas ta selleks vaid 15,5% oma kogukulutustest. Arusaadavalt on tuleneb see mõju eeskätt inimeste sissetulekute suurenemisest viimasel kümnendil Eestis.

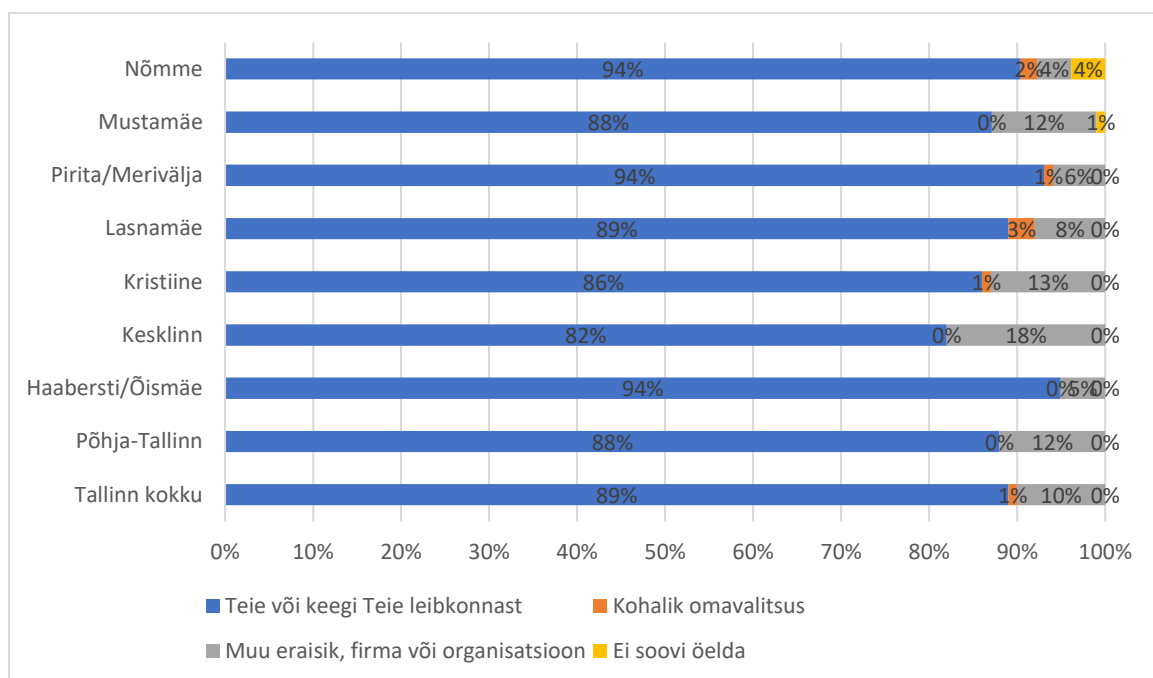

Joonis 126. Leibkonnaliikme kulutused eluasemele Tallinnas (% kogukulutustest)

Tallinlaste 2019. aasta rahuloluküsitluse andmetel elab 89% tallinlastest eluruumis, mis on kas tema enda või tema leibkonnaliikme omanduses, 1% kohalikule omavalitsusele kuuluvas eluruumis (munitsipaalkorteris) ning 10% kellelegi teisele kuuluvas eluruumis (siia alla liigituvad nii need juhud, kus inimene korterit üürib, kui ka need, kus sugulasest korteriomani ei ela samas leibkonnas).

Linnaosade võrdluses on munitsipaalkorterites elavate inimeste osakaal suurim Lasnamäel (3%). Kesklinna elanike seas on keskmisest väiksem nende inimeste osakaal, kelle eluruum kuulub kas neile endile või nende leibkonnaliikmetele (81%), mis on ilmselt seletatav üürikorterite suure arvuga selles linnajaos.

Mida vanema on vanuserühm, seda suurem on nende inimeste osakaal, kelle eluruum kuulub kas neile endile või nende leibkonnaliikmetele. Olukord, kus eluase ei kuulu ei vastajale endale, tema leibkonnaliikmetele ega kohalikule omavalitsusele, on keskmisest levinum nooremate vanuserühmade, üheliikmeliste leibkondade ning suure sissetulekuga inimeste puhul.

Joonis 127. Praeguse eluruumi omanik Tallinna linnaosade võrdlus

Munitsipaaleluruumid

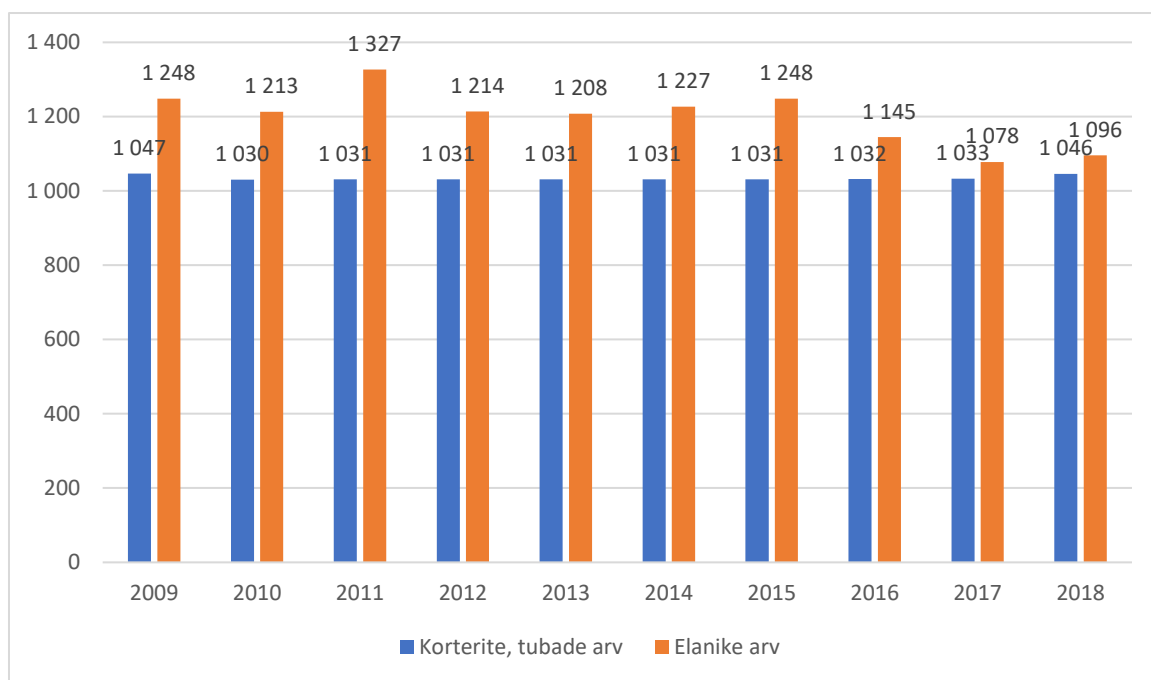
Linn aitab lahendada nii linnale vajalike spetsialistide kui ka vähekindlustatud isikute (inimesed, kes ise ei suuda endale eluruumi tagada) eluasemega seotud küsimusi. 2019. aasta lõpul oli Tallinna linnale kuuluvates tervikelamutes kokku 2589 eluruumi. Lisaks on linn era- ja avaliku sektori koostööprojektide raames üürile andmiseks rendile võtnud 1895 eluruumi. 2019. aastal anti Tallinnas kokku üürile 406 eluruumi, sealhulgas 262 sotsiaaleluruumi. Sotsiaalmajutusüksusesse anti voodikoht või peretuba 261 taotlejale, koos pereliikmetega oli majutatud isikute arv 351. Aasta jooksul pikendati 1156 üürilepingu tähtaega ja 9 eluruumi anti uuesti üürile. Munitsipaal- ja sotsiaaleluruumi ja teises elamuehitusprogrammis taotlejana arvele võetud isikute arvu dünaamika viimase kahe aasta ja linnaosade kaupa on esitatud järgnevas tabelis.

Positiivne on, et enim taotlevad linnalt eluaset noored pered ja linnale vajalikud töötajad (42% kõigist taotlejatest). Munitsipaaleluruumi üürimise taotlejate osakaal on 37% ning sotsiaalkorterit taotletakse 21% juhtudest. Enim linnalt eluaset taotlevatest isikutest asub Lasnamäe ja Põhja-Tallinna linnaosas. Järgnevad Mustamäe ja Kesklinn, vähim taotluste hulk on traditsiooniliselt Haabersti linnaosas.

Tabel 69. Tallinna linnalt eluruumi üürimist taotlevad isikud

		Tallinn	Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
2019	Taotlejad kokku	2 705	15	317	169	824	447	99	33	801
	Eluruumi üürimise taotlejad	1 003	0	207	88	150	157	31	21	349
	Sotsiaaleluruumi taotlejad	578	3	80	37	150	82	32	5	189
	Noored pered ja linnale vajalikud töötajad	1 124	12	30	44	524	208	36	7	263
2018	Taotlejad kokku	2 829	18	277	178	893	429	108	36	890
	Eluruumi üürimise taotlejad	1 006	0	174	90	156	151	31	18	386
	Sotsiaaleluruumi taotlejad	578	4	66	33	150	72	36	3	214
	Noored pered ja linnale vajalikud töötajad	1 245	14	37	55	587	206	41	15	290

Vähekindlustatud isikutele, kes ei suuda ise endale eluruumi tagada ning kes vajavad sotsiaalteenuseid, pakub linn võimalust elada linnale kuuluval sotsiaalelupinnal. Linna sotsiaalmajade arvnäitajad viimasel kümnel aastal on toodud järgneval joonisel. Linn jätkab ka edaspidi sotsiaalelamispindade rajamist ning nende parendamist. Nii viiakse 2020. aastal lõpule Maleva tn 18 sotsiaalelamu ehitus ning alustatakse aadressil Tammsaare tee 135 uue sotsiaalmaja projekteerimisega, samuti alustatakse E. Vilde tee 94, Energia tn 13, Männiku tee 96 ja 98a munitsipaal- ja sotsiaalmajade rekonstrueerimisega.

Joonis 128. Sotsiaalmajad Tallinnas

Mitteelamud ja rajatised

Mõistetavalt ei piirdu ehitustegevus Tallinnas vaid elamispinna rajamisega. Arvandmed pealinnas kasutusse lubatud mitteelamute kohta aastatel 2017 ja 2018 on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 70. Kasutusse lubatud mitteelamud Tallinnas

	2017	2018
<i>Mitteelamud kokku</i>	94	96
<i>Tööstushooned</i>	6	8
<i>Majutushooned</i>	1	9
<i>Toitlustushooned</i>	1	1
<i>Kaubandushooned</i>	26	4
<i>Teenindushooned</i>	3	4
<i>Haiglad ja muud ravihooned</i>	3	2
<i>Hoolekandeesutuste hooned</i>	0	4
<i>Ühiselamud</i>	0	0
<i>Haridus- ja teadushooned</i>	1	3
<i>Meelelahutus-, muuseumi- ja raamatukoguhooned</i>	4	1
<i>Spordihooned</i>	3	1
<i>Kultus- ja tavandihooned</i>	0	0
<i>Büroohooned</i>	14	14
<i>Hoidlad ja laohooned</i>	9	10
<i>Põllu-, metsa-, jahi- ja kalamajandushooned</i>	0	0
<i>Transpordihooned</i>	6	13
<i>Side-, raadio- ja televisioonihooned</i>	0	0
<i>Suvilad ja aiamajad</i>	0	1
<i>Muud mitteelamud</i>	17	21

Ehitustegevus Tallinnas ei piirdu arusaadavalt ka ainuüksi hoonete rajamisega. Selleks, et linn saaks toimida, on vaja jätkuvalt nii rajada kui ka parendada taristut. Arvandmed pealinnas ehitusloa saanud ja kasutusse lubatud rajatiste kohta aastatel 2011 kuni 2018 on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 71. Ehitusloa saanud ja kasutusse lubatud rajatised Tallinnas

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Maanteed, tänavad, teed</i>	44	99	76	29	13	4	4	3
<i>Raudteerajatised</i>	4	7	2	5	4	3	3	9
<i>Õhustranspordirajatised</i>	0	0	0	0	0	2	0	3
<i>Sillad, estakaadid ja tunnelid</i>	1	7	1	0	0	0	0	0
<i>Sadamarajatised, kanalid ja tammid</i>	2	0	0	3	4	0	5	1
<i>Akveduktid, niisutus- ja kuivendusrajatised</i>	4	8	8	5	11	5	3	2
<i>Veetorustikud</i>	102	115	135	130	237	191	194	239

<i>Kanaliseerimisvõrgustikud</i>	100	141	138	131	202	194	173	203
<i>Side- ja elektriliinid</i>	149	201	287	270	220	77	46	53
<i>Gaasivõrgustikud</i>	57	43	61	56	82	79	63	76
<i>Tööstusehitiste juurde kuuluvad rajatised</i>	0	0	1	3	1	1	2	2
<i>Sporti- ja puhkerajatised</i>	1	4	56	1	4	3	10	96
<i>Muud rajatised</i>	12	20	56	28	87	58	46	71

Liikuvus

Tallinlaste eelistatavad liikumisviisid

Tallinlaste rahuloluküsitluse andmetel kasutab 44% linlastest peamise liikumisviisina tööpäeval tööle, kooli või muude peamisse sihtkohta liikumisel ühistransporti ning 38% autot. Vähem on neid, kes liiguvad peamiselt jalgsi (14%) või jalgrattaga (1%). Vastajatest 4% nimetas ka muid liikumisviise⁶⁸.

Kümneaastase perioodi vältel on peamiselt ühistranspordiga liiklejate osakaal vähenenud ning autoga liiklejate osakaal kasvanud. Madalaimal tasemel oli peamiselt ühistranspordiga liikuvate pealinlaste osakaal 2018. aastal (40%), 2019. aastal on see näitaja läbi teinud väikse tõusu.

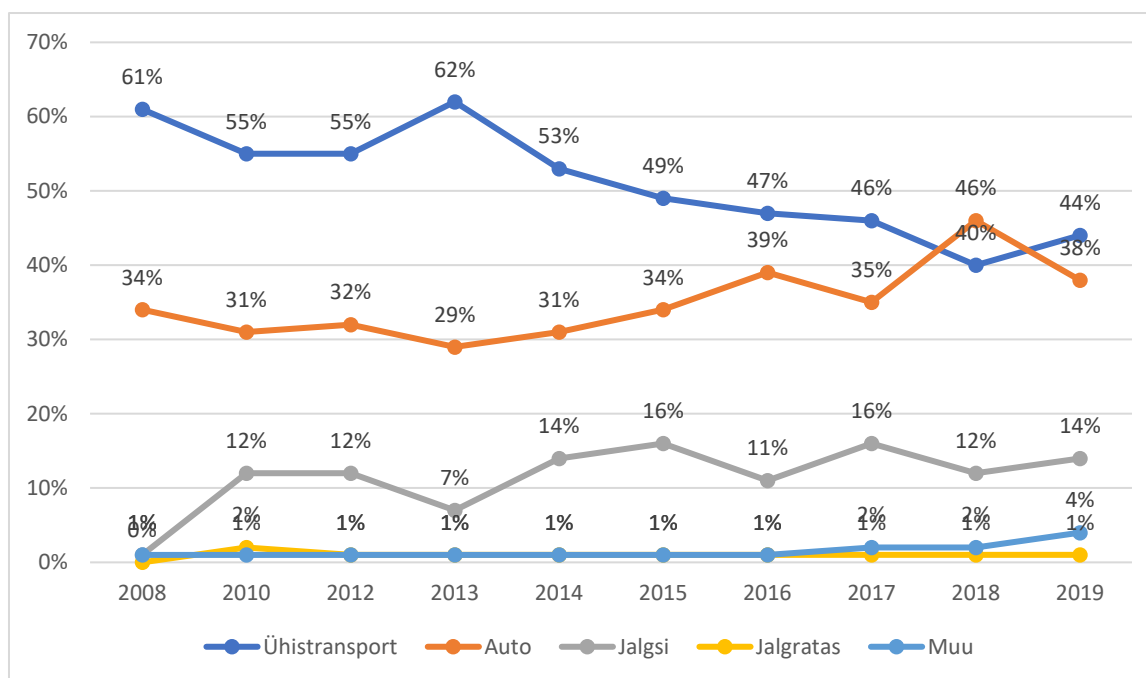
Võrreldes meestega on naiste seas levinum liikumine ühistranspordiga või jalgsi, kuid meeste seas on naistega võrreldes enam autoga liiklejaid. Peamiselt ühistranspordiga liiklejate osakaal on kõrgeim 15–26-aastaste (52%) ning 60-aastaste ja eakamate seas (56%) ning madalaim 27–59-aastaste seas (36%). 27–59-aastastest liiklevad peamiselt autoga ligi pooled, 15–26-aastastest vastavalt 32% ning 60-aastastest ja eakamatest 20%. Võrreldes nooremate vanuserühmadega on 60-aastaste ja eakamate seas keskmisest enam neid, kes liiguvad peamiselt jalgsi (19%). Ilmselt on siin põhjuseks väiksemad iga päev läbitavad vahemaad.

Võrreldes eestlastega on mitte-eestlaste seas peamiselt ühistransporti kasutavate inimeste osakaal pisut suurem, kuid erinevus pole märkimisväärne (eestlastest 41% ja mitte-eestlastest 46%).

Linnaosade võrdluses on peamiselt ühistransporti kasutavate elanike osakaal suurim Põhja-Tallinnas (52%), väikseim aga Pirital (28%). Ülejäänud linnaosades jääb ühistranspordi kasutajate osakaal 37–46% piiresse. Peamiselt autoga liiklejate osakaal on suurim Pirital (64%) ja väikseim Põhja-Tallinnas (25%), Kesklinnas (32%) ja Mustamäel (33%). Peamiselt jalgsi liikuvate elanike osakaal on suurim Kesklinnas (26%).

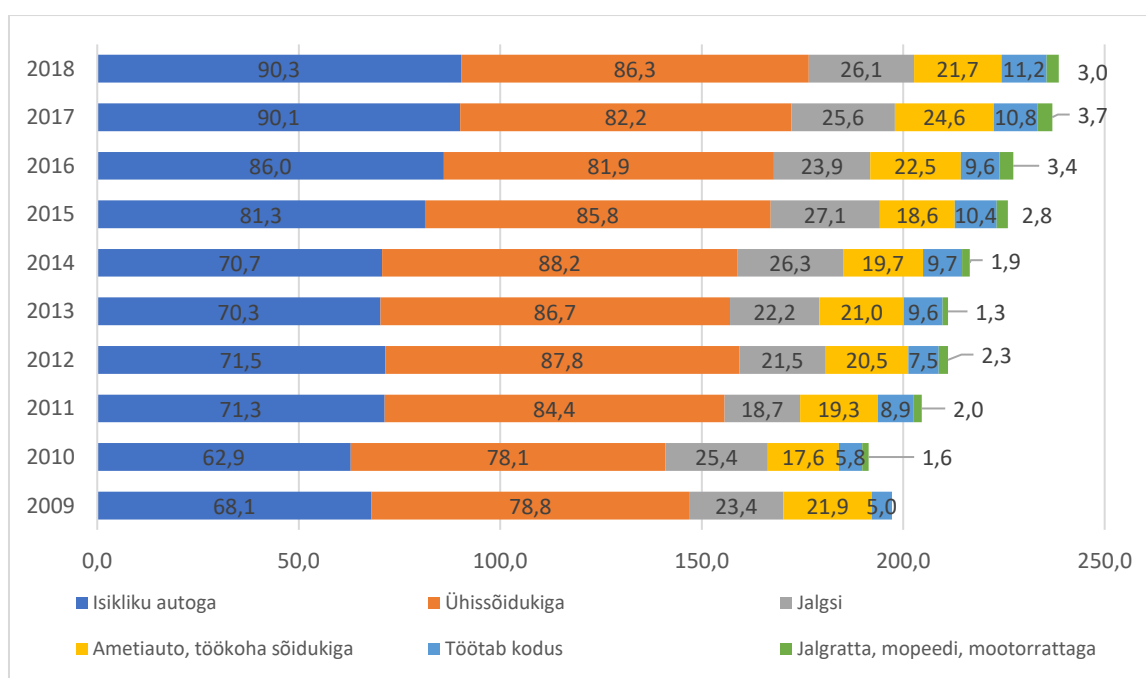
Tööl käivate inimeste puhul on keskmisest levinum peamiselt autoga liikumine, kuid peamiselt ühistranspordi kasutamine on keskmisest levinum pensionäride ja õpilaste seas. Pensionäride seas on märkimisväärsel hulgal ka neid, kes liiguvad peamiselt jalgsi, mis ilmselt tuleneb sellest, et liigutaksegi vaid oma kodulähedases piirkonnas. Peamiselt autoga liikumine on keskmisest levinum ka kahe või enama lapsega leibkondades ning suurima sissetulekuga rühmas.

⁶⁸ Võib järeldada, et vastus „muu“ märgiti sageli ka sel juhul, kui ei osatud peamist liikumisviisi määratlada, nt liiguti võrdselt sageli nii ühistranspordi kui ka autoga.

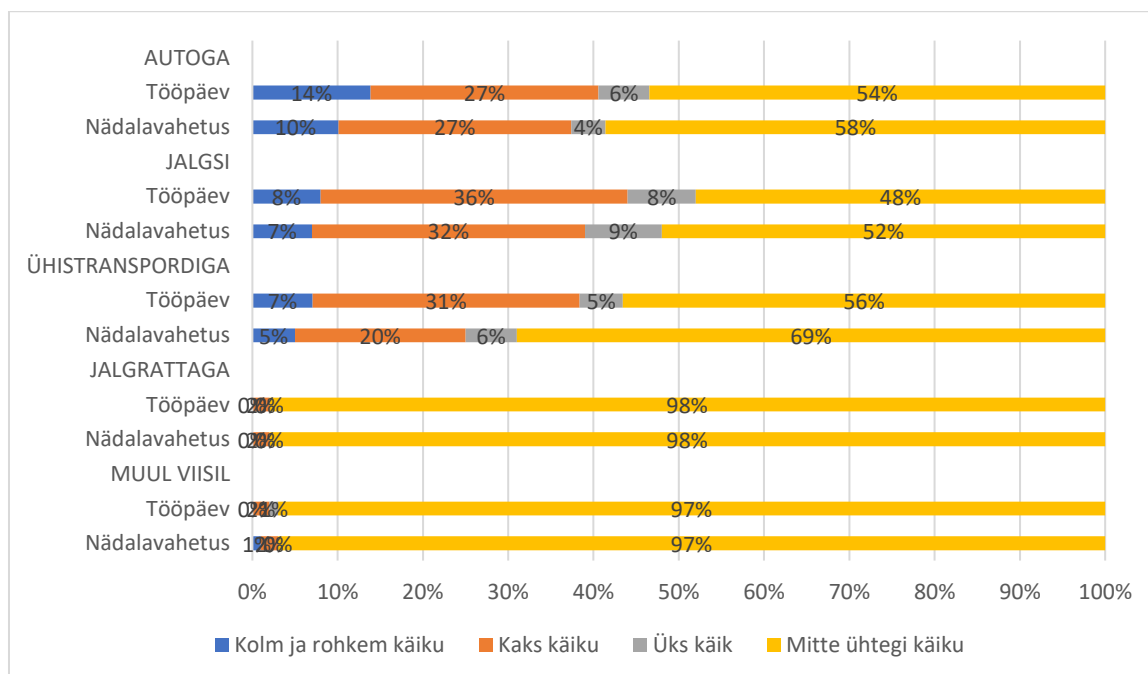
Joonis 129. Peamine tööpäeval tööle, kooli või muude peamisse sihtkohta liikumise viis Tallinnas ajalisel võrdluses

Ka Statistikaameti tööjõu uuringu kohaselt on tööga hõivatud inimeste puhul keskmisest levinum töökäimise viis isikliku autoga liikumine (2018. aastal 37,8%). Tööl käivate isikute puhul on peaaegu samavõrra populaarne (36,2%) ka ühistranspordi kasutamine. Jalgsi liigeldakse töökohale 10,9% juhtudest, ametiautot kasutab 9,1% töötajatest ning jalgratast, mopeedi või mootorratast kasutatakse 1,2% puhkudel. Kodus töötab 4,7% Tallinnas tööga hõivatud inimestest.

Tallinlastest 52% liikus tööpäeval jalgsi, 46% autoga, 44% ühissõidukiga, 2% jalgrattaga ning 3% muudel viisidel. Nädalavahetustel ning riiklikel pühadel kasutati erinevaid liikumisviise vähem: jalgsi liikus 48%, autoga 42%, ühissõidukiga 31%, jalgrattaga 2% ning muudel viisidel 3% pealinlastest.

Keskmine tööpäeval tehtud käikude arv⁶⁹ ühe tallinlase kohta on 1,29 käiku autoga, 1,16 käiku jalgsi, 0,97 käiku ühissõidukiga, 0,05 käiku jalgrattaga ning 0,07 käiku muul viisil. Võrreldes tööpäevadega on nädalavahetustel või riiklikel pühadel tehtud käikude keskmine arv väiksem: autoga tehti keskmiselt 1,14 käiku, jalgsi keskmiselt 1,04 käiku, ühissõidukiga keskmiselt 0,69 käiku, jalgrattaga keskmiselt 0,05 käiku ning muudel viisidel keskmiselt 0,05 käiku. Võrreldes 2018. aastaga on autoga või ühissõidukiga tehtud käikude arv kasvanud, jalgsi tehtud käikude arv aga vähenenud, ning seda nii tööpäeval kui ka nädalavahetustel ja riiklikel pühadel.

Joonis 131. Eri nädalapäevadel eri viisidel tehtud käikude arv Tallinnas 2019. a

⁶⁹ Käigu all on silmas peetud liikumist ühest punktist teise, näiteks kodunt tööle, koolist koju, kodunt sõbra juurde või sisseoste tegema jne. Kui vastaja kasutas ühe käigu jooksul mitut liikumisviisi, paluti tal arvestada neist peamist.

Ühistranspordi kasutamine

44% tallinlastest kasutab tööpäeval peamise liikumisviisina ühissõidukit. Väga palju on ka pealinlasi, kes eelistavad alternatiivseid liiklemisviise.

Tallinlaste rahuloluküsitluse andmetel on kõige sagedasemad põhjused, miks ei liigelda peamiselt ühissõidukiga, vajaduse puudumine (sihtkoht on lähedal) (21%) ja mugavus (21%). Sageli toodi põhjuseks ka ühistranspordi aeglus (sihtkohta jõudmine võtab palju aega) (15%) või liinivõrgu puudused (bussid ei sõida sinna, marsruut ei sobi, palju ümberistumisi) (12%).

Võrreldes 2018. aastaga on ühistranspordi mittekasutamise põhjused jäänud üldjoontes samaks. Pisut on kasvanud nende vastajate osakaal, kes toovad põhjenduseks vajaduse puudumise (sihtkoht on lähedal), vähenenud aga ühistranspordi vähest mugavust või aeglust maininute osakaal.

Naisterahvad, 15–26- ning 60-aastased ja eakamad vastajad põhjendasid ühistranspordi mittekasutamist keskmisest sagedamini sihtkoha lähedusega, 15–26-aastased ka ühistranspordi aeglusega. Vajadust lapsi transportida mainisid keskmisest sagedamini 27–44-aastased, soovi ise rohkem liikuda või terviseprobleeme aga 60-aastased eakamad vastajad.

Linnaosade võrdluses põhjendasid ühistranspordi mittekasutamist lähedase asukohaga keskmisest sagedamini Mustamäe elanikud, samas kui soovi rohkem ise liikuda tõid keskmisest sagedamini esile Kesklinna elanikud.

Tallinlaste 2019. aasta rahuloluküsitlusele eelnenud nelja nädala jooksul kasutas Tallinna ühistransporti 87% tallinlastest. Varasemal viiel aastal on see näitaja olnud samas suurusjärgus (85–88%), v.a aastal 2018, mil ühistranspordi kasutajate osakaal oli 82%.

Iga päev kasutab Tallinna ühistransporti kolmandik pealinlastest. Viimase kuue aasta jooksul on igapäevaste ühistranspordikasutajate osakaal tallinlaste seas pisut vähenenud ning kasvanud on nende inimeste osakaal, kes sõidavad ühissõidukitega küll iga nädal, kuid mitte iga päev (2019. aastal oli neid tallinlaste seas 40%, aastal 2014 aga 34%).

Naiste seas on meestega võrreldes enam nii Tallinna ühistranspordi kasutajaid⁷⁰ tervikuna (kasutab 84% meestest ja 89% naistest) kui ka igapäevaseid ühistranspordikasutajaid (27% meestest ja 37% naistest).

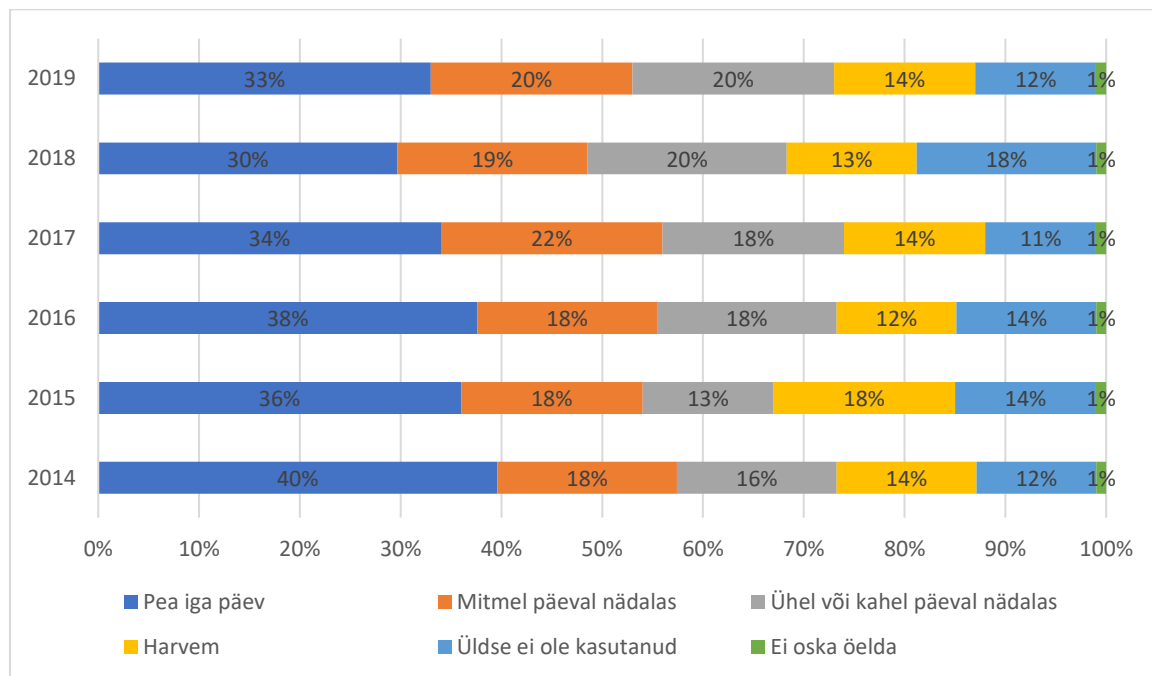
Vanuserühmas 27–44 on keskmisest väiksem nii Tallinna ühistranspordi kasutajate osakaal tervikuna (84%) kui ka igapäevaste sõitjate osakaal (29%). Ülejäänud vanuserühmades jääb ühistransporti kasutavate inimeste osakaal vahemikku 88–90%. Igapäevaseid ühistranspordikasutajaid on vanuserühmade võrdluses kõige enam 15–26aastaste seas (44%). 45-aastastest ja eakamatest kasutab ühistransporti iga päev 33%.

Eestlaste ja mitte-eestlaste seas on Tallinna ühistranspordi kasutajate osakaal sarnane, kuid igapäevaseid sõitjaid on pisut enam mitte-eestlaste seas (eestlastest 30% ja mitte-eestlastest 36%).

Suure sissetulekuga inimeste seas on ühistranspordikasutajaid vähem kui väikse sissetulekuga inimeste seas.

⁷⁰ Ühistranspordikasutajateks loetakse siin inimesi, kes on sõitnud Tallinna ühistranspordiga küsitlusele eelnenud nelja nädala jooksul.

Linnaosade võrdluses on ühistranspordikasutajate osakaal suurim Põhja-Tallinnas (92%) ja Kristiines (92%), väikseim aga Pirital (71%). Igapäevaste sõitjate osakaal on samuti suurim Põhja-Tallinnas (43%) ja väikseim Pirital (13%).

Joonis 132. Tallinna ühistranspordi kasutamise sagedus viimase 4 nädala jooksul, ajaline võrdlus

Tallinna ühistranspordi tegevusnäitajad

Peamine ühistransporditeenuse osutaja Tallinna linnas on linnale kuuluv Tallinna Linnatranspordi AS. Tööpäevadel teenindavad Tallinna ühistranspordiliine 498 ühissõidukit: 75 bussiliinil 421 bussi, neljal trammiliinil 45 trammi ning neljal trolliliinil 32 trolli. Kokku töötab ettevõttes 1297 ühissõidukijuhti.

2019. aastal teenindati Tallinna ühistranspordiliinidel 143,2 miljonit sõitu, millest 101,7 miljonit korda sõideti bussiga, 29,8 miljonit trammiga ja 11,7 miljonit trollibussiga. Võrreldes Tallinna ühistranspordi näiteks Riiga (ligi 200 000 elanikku enam) on seal ühistranspordi kasutajate arv Tallinnaga võrdne. Kõige rohkem kasvas sõitjate arv möödunud aastal trammis 4,1%, busses ja trollibusses kasvas sõitjate arv 0,6%.

2019. aastal kasvas tipptunnil sõitjaid teenindavate busside arv 14% ehk 421 bussini ja trammide arv 7% ehk 45 trammini. Trollibusside arv möödunud aastal ei muutunud ning tipptunnil teenindab sõitjaid 32 trollibussi. Kokku läbisid Tallinna ühissõidukid möödunud aastal 32,7 miljonit liinikilomeetrit.

Tallinna ühistranspordiliine teenindavatest bussidest, trammidest ja trollidest on 89,4% madalapõhjalised (vähemalt kahe madala sissepääsuga), sh 94,1% bussidest, 45,7% trammidest ja 100% trollidest. Busside keskmine vanus oli 2019. aasta lõpuks 9,5 aastat, trollidel 13,2 aastat ja trammidel 16,3 aastat.

Ühissõidukipeatusi on Tallinnas üle 1000, millest 53-l on reaalaraja infotablood. Vaegnägijatele suunatud häälteavitus on 51 infotablool. Seoses Reidi tee ehitamisega paigaldati kaheksasse ühissõidukipeatusesse esimest korda ka elektroonilised infokioskid. Infokioskite ekraanidel kuvatakse reaalaraja väljumisinfore ning liinide sõiduplaane (paberil sõiduplaanide asemel). Lisaks kasutatakse infokioskit ühistransporditeavituste teabekandjana, et viia ühistranspordimuudatusi puudutav teave võimalikult paljude sõitjateni.

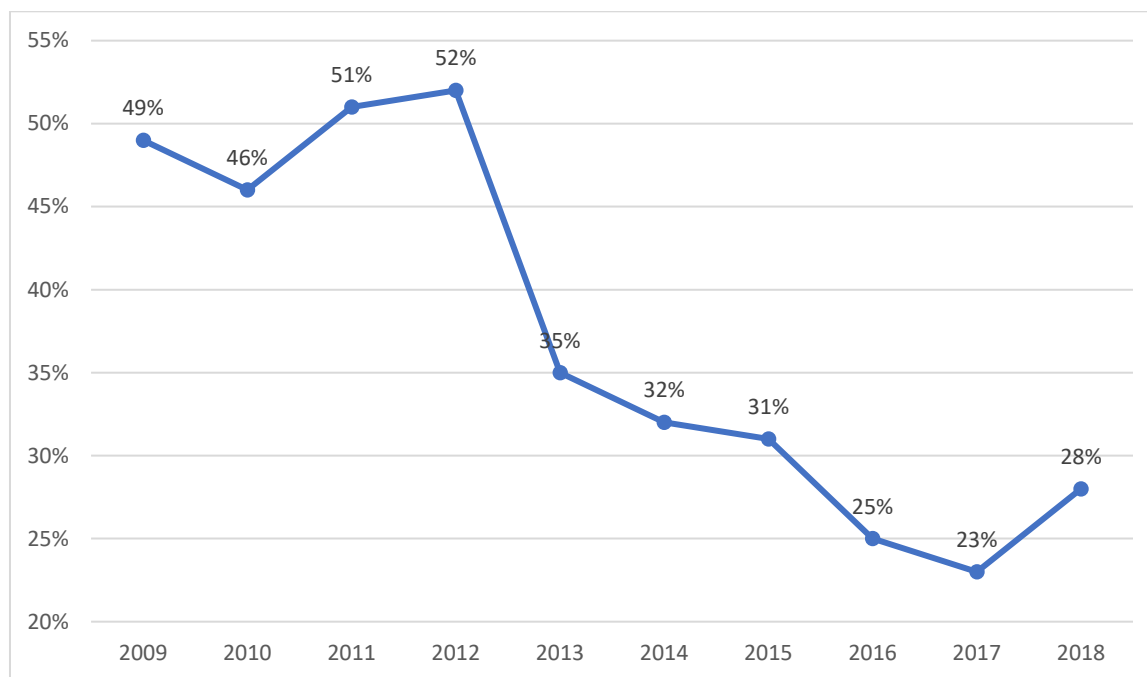
Tallinna ühistranspordi (ühtne piletisüsteem) üldised tegevusnäitajad aastatel 2009–2018 on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 72. Tallinna ühistranspordi (ühtne piletisüsteem) tegevusnäitajad

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Liinide arv</i>	69	69	69	70	71	72	73	75	81	81
<i>Liinide pikkus (km)</i>	745	744	744	763	781	789	808	838	916	913
<i>Sõidukite arv liikluses</i>	447	433	436	456	477	460	466	482	488	488
<i>Liini läbisõit (1000 km)</i>	30 259	28 700	28 868	29 006	30 879	30 793	30 554	32 071	32 340	32 720
<i>Kohtkilomeetrid (mln kkm)</i>	2 966	2 846	2 879	2 889	3 077	2 980	2 968	3 111	3 265	3 352
<i>Sõitude arv (mln)</i>	119	114	140	134	142	142	143	142	142	141

Elektritranspordi (troll, tramm) osa sõitude arvus Tallinnas on viimase kümnendi jooksul tuntavalt vähenenud, mille põhjus on eeskätt trolliliikluse kahanemine ja bussiliikluse osakaalu kasv Tallinna ühistranspordis. Viimasel ajal on märgata siiski mõningast elektritranspordi osakaalu kasvu ja seda eeskätt trammitranspordi arengu arvelt.

Lähiaastate suurimad muudatused Tallinna ühistranspordis on seotud suurema tähelepanuga transpordiettevõtete ökoloogilisele jalajäljele ja elektribusside tehnoloogia kiire arenguga. Kuna elektribussid on ühendanud trolli- ja tavabussi parimad omadused, siis kavade kohaselt ei ole fossiilkütustel tuleviku Tallinna ühistranspordis enam kohta. Tallinna Linnatranspordi eesmärk on loobuda ühistranspordis diislikütuse kasutamisest täielikult aastaks 2025 ja elektribussidele minnakse üle hiljemalt aastaks 2035.

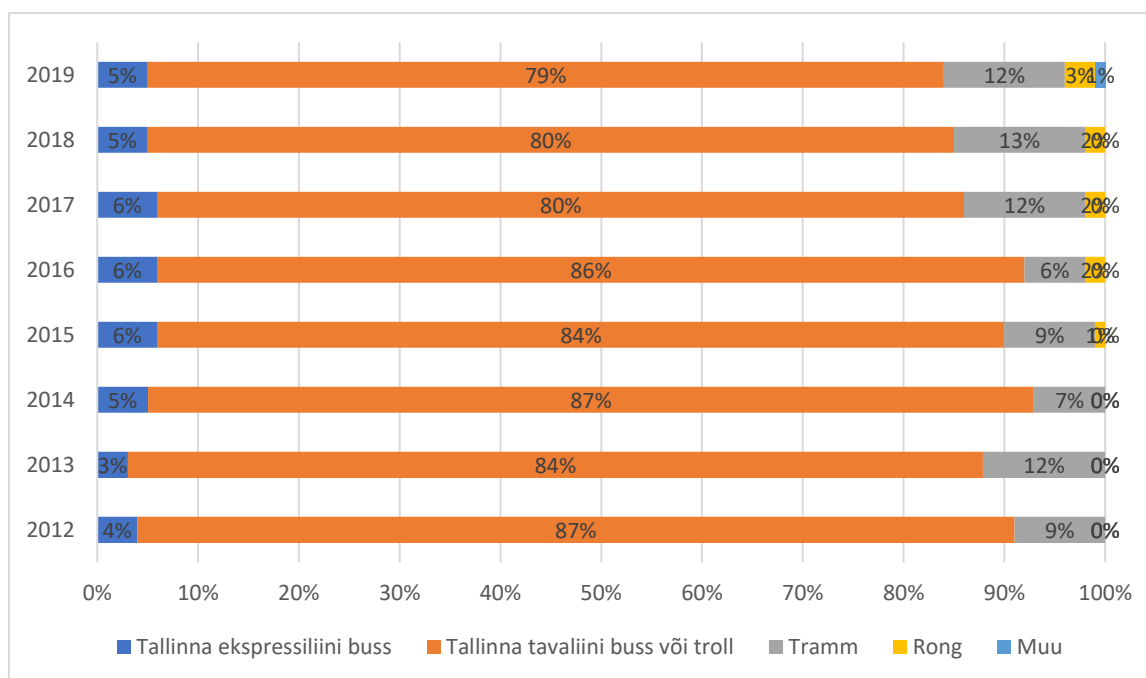
Joonis 133. Elektritranspordi (troll, tramm) osa sõitude arvus Tallinnas

Tallinlaste rahuloluküsitluse andmetel sõidab peamiselt ühistranspordiga liikuvatest tallinlastest 79% kõige enam Tallinna tavalini bussi või trolliga, 5% Tallinna ekspressliinibussiga, 12% trammiga, 3% rongiga ning 1% kasutab peamiselt muud liiki ühistransporti. Võrreldes 2018. aastaga ei ole tulemused eriti muutunud, kuid kaugemas ajalisel perspektiivis (kaheksa aasta jooksul) on peamiselt kasutatavate ühistranspordiliikide seas Tallinna tavalini busside või trollide osatähtsus vähenenud.

Peamiselt Tallinna tavalini busside või trollidega sõitjate osakaal on keskmisest suurem 60-aastaste ja eakamate (85%) või mitte-eesti rahvusest (84%) vastajate seas. Peamiselt rongiga liiklejate osakaal on keskmisest suurem eestlaste seas (6%).

Linnaosade võrdluses on peamiselt Tallinna tavalini busside või trollidega liiklejate osakaal suurim Pirita (100%), Mustamäe (90%) ning Haabersti/Õismäe (90%) vastajate seas, väikseim aga Kesklinna vastajate seas (48%). Seevastu on Kesklinnas keskmisest suurem peamiselt trammiga liiklejate osakaal (45%). Keskmisest enam on peamiselt trammiga sõitjaid ka Põhja-Tallinna vastajate seas (20%). Nõmme vastajate seas on keskmisest enam neid, kes sõidavad peamiselt rongiga (20%).

Tallinna linna ja ASi Eesti Liinirongid vahel sõlmitud koostöölepingu alusel saavad rahvastikuregistrijärgsed Tallinna elanikud Tallinna piires Elroni rongiliinidel tasuta sõita. 2019. aastal tegid tallinlased Ühiskaardiga ennast tuvastades elektrirongides 2 807 052 sõitu.

Joonis 134. Tallinnas peamiselt ühissõidukiga liikujate enim kasutatav ühissõidukiliik ajalise võrdluses

Kui pealinna teine bussioperaator loobus linnaga sõlmitud lepingust, alustas ettevõtte üheteistkümne uue liini teenindamist. Lisaks asus Tallinna Linnatranspordi ASi teenindama liini number 62 Väike-Õismäe – Mäeküla. Samuti loodi möödunud aastal esimene ühistranspordi otseühendus Lasnamäe ja Põhja-Tallinna linnaosa vahel bussiliiniga number 66 Priisle–Pelguranna, mis läbib ka vast avatud Reidi teed.

2019. aasta lõpus sõlmisid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Tallinna linn Tallinna regiooni liikuvuse koostöömemorandumi, mille eesmärk on tihendada koostööd ühiskonna vajadustele vastava kvaliteetse ruumi ja liikuvuse taristu kujundamisel. Koostöömemorandumiga leppisid pooled kokku, et Tallinnas ja Harjumaal on tõhusa liikuvuskorralduse saavutamiseks eesmärk luua ühtsetel alustel toimiv ja inimeste liikumisvajadustest lähtuv ühistranspordi liinivõrk, suurendada ühistranspordi kasutust, vähendada aegruumilisi vahemaid, suurendada liiklusohutust, transpordi energiatõhusust, vähendada negatiivseid mõjusid looduskeskonnale ning vähendada sellega ühiskonna kulusid transpordile. Samuti on võetud eesmärgiks omaavalitsuste piiride ülene liikuvuskorraldus (inimese jaoks ei ole tunnetuslikku vahet administratiivse piiri ületamisel ja hea liikuvus on tagatud kogu regioonis) ning sundliikumiste ja isiklikust autost sõltuvuse vähendamine.

Lisaks koostöömemorandumis seatud eesmärkidele on Tallinna ühistranspordi planeerimisel seatud eesmärgiks parandada olemasoleva ühistransporditeenuse kvaliteeti. Selleks suurendatakse liinidel väljumiste arvu ning alustatakse uute piirkondade teenindamist ühistranspordiga. Samuti on ühistranspordi populaarsuse kasvatamisel ja kvaliteetse teenuse pakkumisel oluline teha ka ettevalmistusi üleminekuks keskkonnasäästlikumale ühistranspordile. Selleks hangitakse järgmise viie aasta jooksul kokku 350 gaasibussi, millest esimesed 100 jõuavad Tallinnasse 2020. aastal. Samuti jätkatakse elektribusside testimist, et olla lähiaastatel valmis nende kasutuselevõtuks Tallinna ühistranspordis.

Tallinna bussiliikluse tegevusnäitajad aastatel 2009–2018 on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 73. Tallinna bussiliikluse tegevusnäitajad

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Liinide arv</i>	57	57	57	59	60	61	62	67	73	73
<i>Liinide pikkus (km)</i>	644	644	644	671	688	697	716	779	853	849
<i>Sõidukite arv liikluses</i>	309	299	299	332	354	357	364	407	412	414
<i>Liini läbisõit (1 000 km)</i>	21 299	20 376	20 360	20 625	23 037	23 558	23 884	26 857	27 754	27 852
<i>Kohtkilomeetrid (mln kkm)</i>	2 016	1 957	1 969	1 990	2 221	2 198	2 236	2 489	2 709	2 704
<i>Sõitude arv (mln)</i>	62	61	69	65	92	97	100	107	109	101

Tramm on pealinna pikima ajalooga ühistranspordiliik: esimene tramm läks Tallinnas liinile juba 1888. aastal. Tramm on kõige keskkonnasäästlikum, mugavam ja ummikutest vähem mõjutatud ühistranspordivahend, millega saab tiptundidel vedada suurt hulka inimesi. Sõitjate ohutuse poolest pole trammile ühistranspordis võrdsust.

Aastakümneid on Tallinna trammiliinid järginud ajaloolist logistikat, mis kujunes välja läinud sajandi algusaastatel ja keskpaigas. Viimastel aastatel on linna trammiliiklust oluliselt uuendatud ning praeguseks on see ühistranspordiliik paremas seisus kui kunagi varem. Kasutusel olevad trammid on kas mõne aasta eest soetatud uued rööbassõidukid või põhjaliku uuenduskuuri läbi teinud KT-6 ja KT-4 trammid või retrotrammid. Täieliku remondi on läbi teinud ka Tondi-Kardioru, Tondi-Lasnamäe ning Kopli-suunaline trammitee ja käigus on trammitee pikendus lennujaamani. Uut logistilist lahendust hakkab pakkuma kavandatav trammiühendus Kesklinna ja reisisadama vahel. 2019. aasta lõpul esitleti ka Tallinna ja Harjumaa kergrööbastranspordi teostatavuse ja tasuvuse analüüsi, mis on sisendiks Tallinna ja lähivaldade trammivõrgu arendamise järgmiste etappide kavandamisel.

Tallinna trammiliikluse tegevusnäitajad aastatel 2009–2018 on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 74. Tallinna trammiliikluse tegevusnäitajad

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Liinide arv</i>	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4
<i>Liinide pikkus (km)</i>	33	33	33	33	33	33	32	19	33	33
<i>Sõidukite arv liikluses</i>	55	52	55	54	53	39	44	32	44	42
<i>Liini läbisõit (1 000 km)</i>	3 178	2 921	3 019	3 014	3 037	2 594	2 202	2 135	2 089	2 665
<i>Kohtkilomeetrid (mln kkm)</i>	432	397	411	410	413	353	318	345	347	439
<i>Sõitude arv (mln)</i>	25	24	33	33	24	20	25	19	20	28

Tallinna Linnatranspordi ASi rohkem kui poole tuhande bussi kõrval on 50 trollibussi, mis sõidavad neljal liinil – 1, 3, 4 ja 5. Tippaastatel oli Tallinnas üheksa trolliliini, millest on rohkem kui pooled bussiliinidega asendatud. Näiteks pandi trolliliini 2 asemel käima buss 24, trolle 6 ja 7 asendasid bussiliinid 42 ja 43.

Kaugemas perspektiivis on linnal kavas, et hiljemalt aastaks 2035, kui kogu Tallinna ühistransport on elektriline, jäävad sõitjaid teenindama elektribussid ja trammid, ning trolliliiklus pealinnas lõpeb.

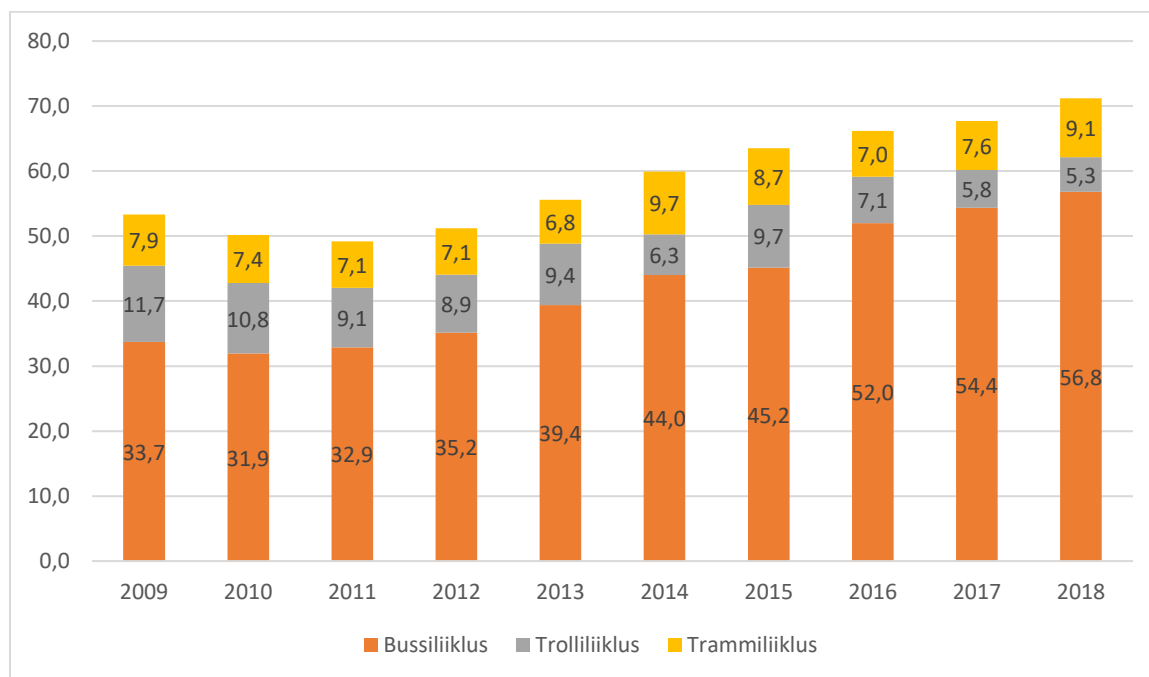
2019. aasta lõpu seisuga oli trollide keskmine vanus 13,2 aastat, seega tagab olemasolev trollide taristu ja veerem trollibussiliinide teenindamise veel lähiaastatel. Uusi trollibusse juurde soetada ei ole plaanis ning need asendatakse nende loomuliku ressursi lõppemisel (elektri)bussidega.

Tallinna trolliliikluse tegevusnäitajad aastatel 2009–2018 on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 75. Tallinna trolliliikluse tegevusnäitajad

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Liinide arv</i>	8	8	8	7	7	7	7	5	4	4
<i>Liinide pikkus (km)</i>	67	67	67	59	59	59	60	41	31	31
<i>Sõidukite arv liikluses</i>	83	82	82	70	70	64	58	43	32	32
<i>Liini läbisõit (1000 km)</i>	5 782	5 404	5 489	5 367	4 805	4 642	4 468	3 079	2 498	2 202
<i>Kohtkilomeetrid (mln kkm)</i>	518	492	499	489	443	429	414	277	209	208
<i>Sõitude arv (mln)</i>	33	29	39	37	26	26	19	16	13	11

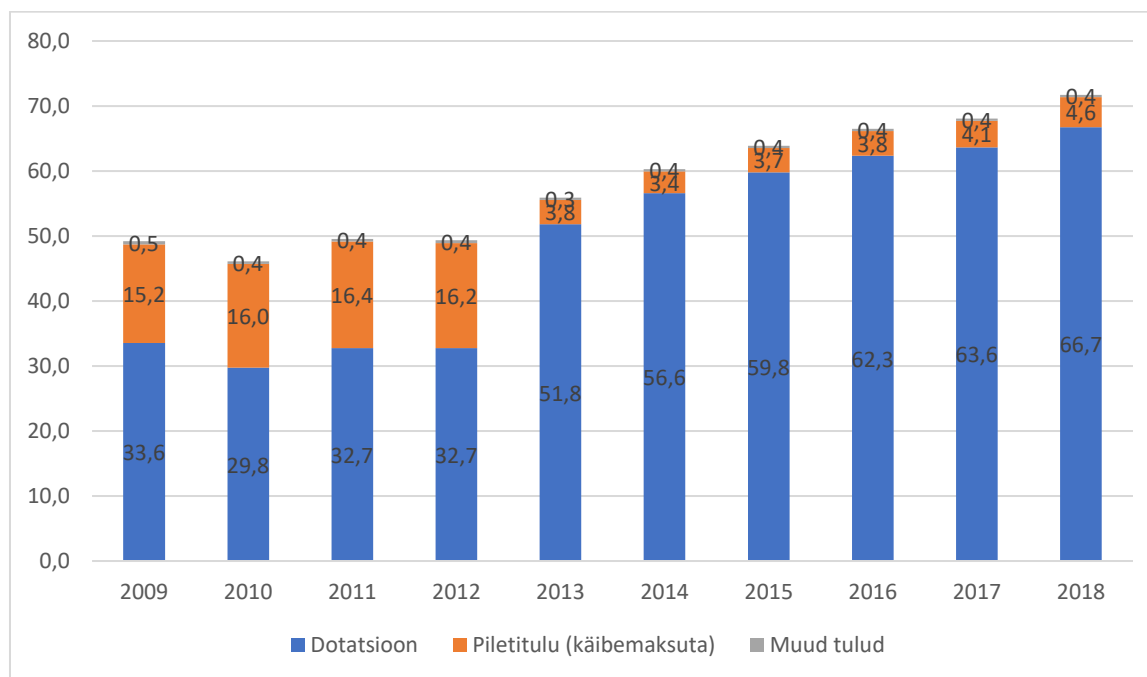
Alljärgneval joonisel on toodud Tallinna ühistranspordi põhitegevuse kulud viimasel kümnel aastal transpordiliikide kaupa.

Joonis 135. Tallinna ühistranspordi põhitegevuse kulud

Tallinlased, õpilased (kuni 19-aastased k.a) ning 65-aastased ja vanemad isikud (regulaarne elukoht Eesti Vabariik) saavad sõita Tallinna ühistranspordis tasuta alates 2013. aastast. Tallinna linna ühistranspordi finantseerimise põhiline allikas on seega linna eelarve (dotatsioon). Piletitulust

kogutakse 2019. aastal eeldatavalt ca 4,7 miljonit eurot. Tallinna ühistranspordi finantseerimise arvandmed allikate kaupa ja muutused viimasel kümnel aastal on toodud alljärgneval joonisel.

Joonis 136. Tallinna ühistranspordi finantseerimise allikad

Hinnangud Tallinna ühistranspordi arengule

Tallinlaste 2019. aasta rahuloluküsitluse andmetel on 32% tallinlaste arvates Tallinna ühistransport viimase 12 kuu jooksul muutunud paremaks, 53% hinnangul jäänud samaks ning 2% arvates halvenenud. Küsitletutest 13% ei osanud ühistranspordi arengut hinnata.

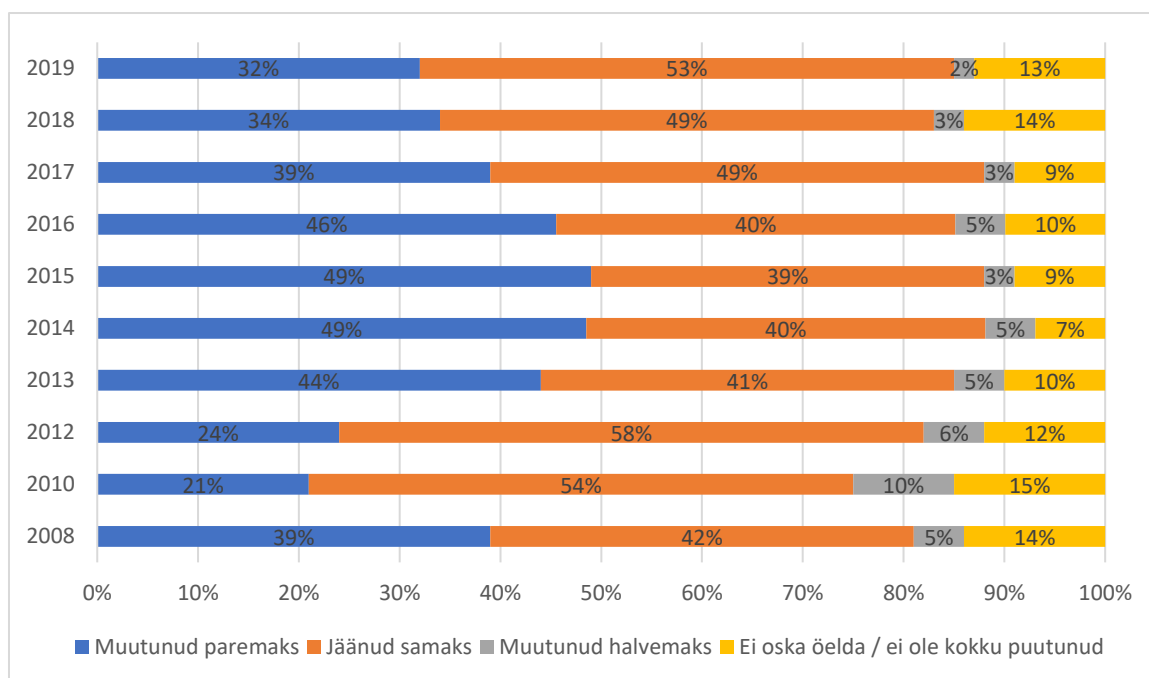
Võrreldes 2018. aastaga hinnangutes statistiliselt olulisi muutusi ei toimunud, kuid viimase kümne aasta võrdluses on teatud trende võimalik täheldada. Ühistranspordi arengutele negatiivse hinnangu andnute osakaal on kümne aasta jooksul vähenenud. Perioodil 2013–2015 toimus ühistranspordi olukorra paranemist täheldavate inimeste osakaalu märgatav suurenemine. Alates 2016. aastast on see näitaja taas vähenenud, kuid kasvanud on nende inimeste osakaal, kelle arvates ühistranspordi olukord muutunud ei ole.

Tallinlastest, kes kasutavad ühistransporti iga nädal, arvas 35%, et ühistransport on paranenud, 57% arvates pole muutusi toimunud, 3% hinnangul on ühistransport halvenenud ning 5% ei osanud arvamust avaldada. Pealinlastest, kes sõidavad ühistranspordiga harvemini kui kord nädalas või üldse mitte, ei osanud 32% ühistranspordi arengute kohta arvamust avaldada, 24% arvates oli ühistransport paranenud, 42% arvates jäänud samaks ning 2% arvates halvenenud.

Arvamusel, et Tallinna ühistransport on muutunud paremaks, on keskmisest sagedamini 60-aastased ja eakamad inimesed (37%). Võrreldes eestlastega on mitte-eestlased palju sagedamini seisukohal, et ühistransport on muutunud paremaks (eestlastest 25% ja mitte-eestlastest 40%), kuid eestlased arvavad mitte-eestlastest sagedamini, et ühistransport pole 12 kuu jooksul muutunud (eestlastest 60% ja mitte-eestlastest 45%).

Linnaosade võrdluses mainisid ühistranspordi paranemist kõige sagedamini Lasnamäe elanikud (41%). Madala sissetulekuga inimesed arvasid keskmisest sagedamini, et ühistransport on paranenud, samas kui kõrge sissetulekuga inimesed olid keskmisest sagedamini seisukohal, et ühistransport 12 kuu jooksul muutunud ei ole.

Suurimateks probleemideks Tallinna ühistranspordis peetakse ühissõidukite liiga suurt täituvust (21%). See probleem oli esikohal ka varasemates küsitlustes, v.a 2018. aastal, mil kõige sagedamini toodi esile hoopis marsruutide (liinivõrgu) vajadustele mittevastavust. 2019. aastal paigutus liinivõrgu probleem mainimissageduse poolest kolmandale kohale (16%), teisel kohal oli probleemide pingereas aga sõidukite vähene puhtus (18%). Viimase nelja aasta vältel on pisut vähenenud nende tallinlaste osakaal, kes peavad ühistranspordi oluliseks probleemiks vähest turvalisust, veidi kasvanud aga nende osakaal, kes peavad probleemiks transpordi aeglust. Küsitletutest 24% (2018. aastal 30%) ei näinud ühistranspordi juures ühtegi probleemi ning 11% ei osanud (vähese kokkupuute tõttu) sel teemal arvamust avaldada. Linnaosade võrdluses nimetasid liinivõrgu vajadustele mittevastavust keskmisest sagedamini Kesklinna elanikud (23%), ühissõidukite liiga suurt täituvust aga Pirita elanikud (30%).

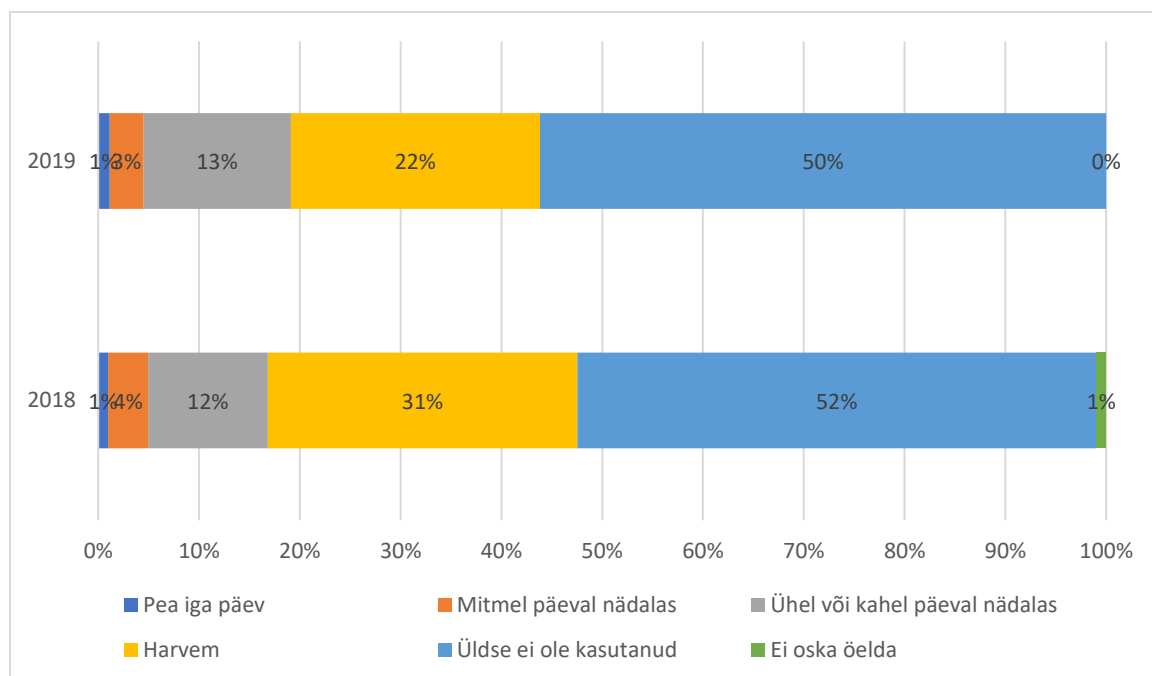

Joonis 137. Hinnangud Tallinna ühistranspordi arengule viimasel 12 kuul, ajaline võrdlus

Taksoteenuse või tasulise sõidujagamise teenuse kasutamine

Taksoteenust või tasulise sõidujagamise teenust oli 2019. aastal Tallinnas küsitlusele eelnenud nelja nädala jooksul kasutanud pooled pealinlastest, sealjuures iganädalaselt kasutas nimetatud teenuseid 17% tallinlastest. Võrreldes 2018. aastaga ei olnud taksoteenuseid või tasulise sõidujagamise teenuseid kasutavate tallinlaste osakaal muutunud.

Taksoteenuste või tasulise sõidujagamise teenuste kasutajate osakaal on keskmisest kõrgem vanuserühmas 27–44 (65%), keskmisest madalam aga 60-aastaste ja eakamate seas (32%). Sissetulekurühmade võrdluses on nimetatud teenuste kasutajaid keskmisest enam üle 1200-eurose sissetulekuga (leibkonnaliikme kohta) inimeste seas (73% on nimetatud teenuseid kasutanud, sealjuures 32% iganädalaselt). Linnaosade võrdluses on taksoteenuse või tasulise sõidujagamise teenuse kasutajate osakaal kõrgeim Kesklinnas (67%) ning madalaim Nõmmel (42%).

Joonis 138. Tallinna taksoteenuse või tasulise sõidujagamise teenuse kasutamise sagedus viimase 4 nädala jooksul, ajaline võrdlus

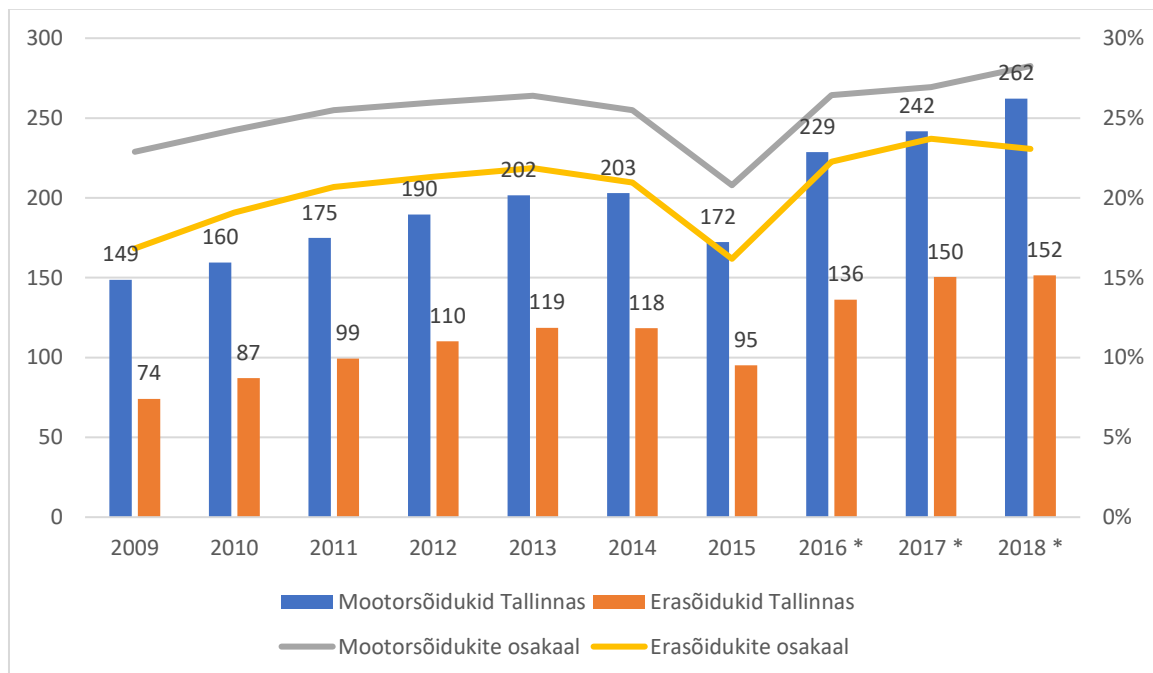
Mootorsõidukite olem ja kasutamine Tallinnas

Viimase kümne aasta jooksul on Tallinna linnas registreeritud mootorsõidukite arv kasvanud ligi 1,8 korda. Kui 2009. aastal oli Tallinnas registreeritud kokku 149 tuhat sõidukit, siis kümne aastaga on lisandunud Tallinna tänavatele juurde 113 tuhat liiklusvahendit. Erasõidukite arv on Tallinnas kümnendi jooksul kahekordistunud, lisandunud on 77,4 tuhat uut sõidukit. Ka Tallinna linnas registreeritud sõidukite osakaal kõigist Eestis registreeritud sõidukitest on järjepidevalt kasvanud. Kui 2009. aastal oli Tallinnas registreeritud 23% kõigist Eesti mootorsõidukitest ja 17% erasõidukitest, siis 2018. aastal olid vastavad suhtarvud juba 28% ja 23%. Eestis tervikuna on kümne aasta jooksul kasvanud kõigi registreeritud mootorsõidukite arv 1,4 korda (+ 278 tuhat sõidukit) ja sealhulgas erasõidukite arv 1,5 korda (+ 217 tuhat).

Tallinna liikluskorralduse muudab kindlasti veelgi keerulisemaks see, et iga päev sõidab Tallinnasse tööle umbes 75 tuhat inimest ning linnast välja 25 tuhat. 80% neist sõidavad autodega ning keskmiselt on ühes autos ainult 1,25 inimest. See tähendab, et linna tuleb iga päev juurde 50 tuhat autot.

Viimaste aastate jooksul on Tallinna elanike arv pidevalt kasvanud. Pealinnas elab 2020. aasta alguse seisuga 444 tuhat inimest seega on viimase seitsme aastaga on Tallinna tulnud juurde umbes 40 tuhat inimest. Samal ajal kasvab elanike arv ka linnaäärsetes asulates. Aina rohkem elanikke Viimsis, Peetris, Jüris ja Tabasalus tähendab aina suurenevat koormust ka Tallinna liiklusele, sest suur osa neist inimestest käivad kooli ja tööle just Tallinnasse.

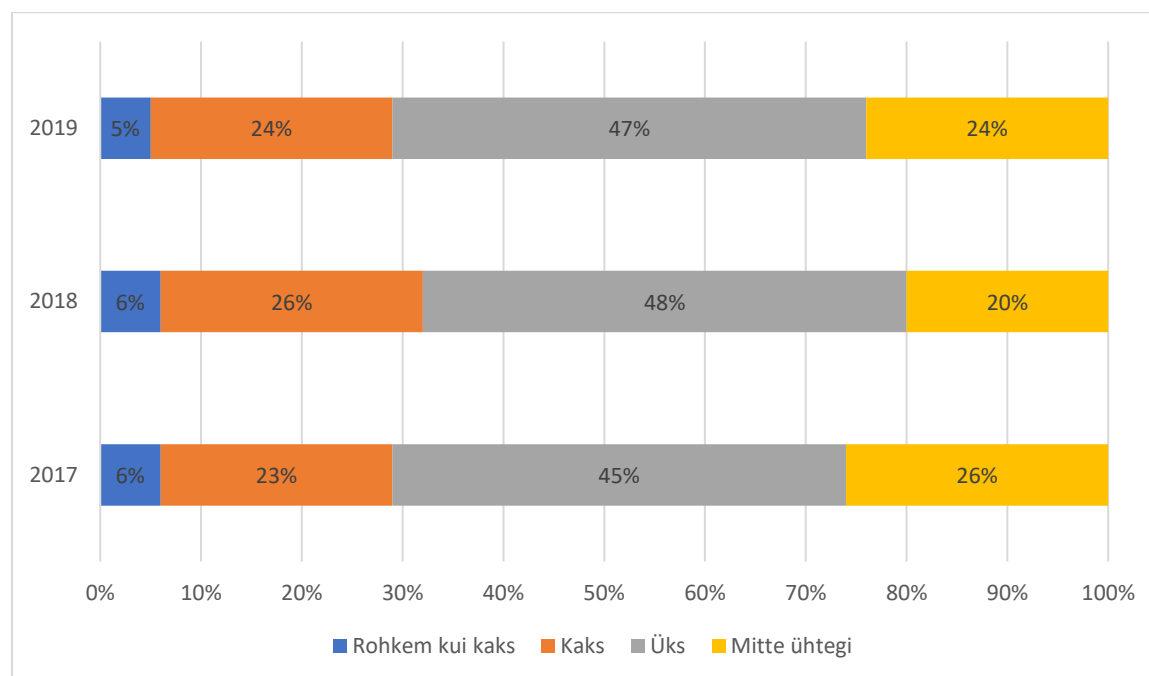
Statistika näitab, et võrreldes 20 aasta taguse ajaga on inimesed kolinud oma töökohtadest aina kaugemale. Kui 1998. aastal oli keskmine töökohta kaugus elukohast 7,3 kilomeetrit, siis nüüd juba 11 kilomeetrit. See soodustab veelgi autoga sõitmist, sest vahemaa oluliste punktide vahel on kasvanud. Jalgsi liiguvad peamiselt need inimesed, kelle töö- ja elukoha vahele jääb alla kahe kilomeetri.

Tallinlaste 2019. aasta rahuloluküsitluse andmetel on 76%-l Tallinna leibkondadest olemas sõiduauto (arvestati nii isiklikke kui ka ametiautosid). 47% leibkondadest omab ühte autot, 24% kahte autot ning 5% kolme või enam autot.

Auto omamist leibkonnas mainisid naistega võrreldes sagedamini mehed (autot omab leibkonna valduses 82% meestest ja 71% naistest). Auto omamist mainisid keskmisest harvemini 60-aastased ja eakamad küsitletud. 60-aastastest ja eakamatest linlastest omab leibkonna valduses autot 57% ning noorematest küsitletutest vastavalt 83%. Eestlaste ning mitte-eestlaste seas on autoomanike osakaal küllaltki sarnane (eestlastest omab leibkonna valduses autot 78% ja mitte-eestlastest 73%), auto omamine on seda sagedasem, mida kõrgema sissetulekuga või suurema leibkonnaga on tegu. Linnaosade võrdluses on autoga leibkondade osakaal kõrgeim Pirital (88%) ja Nõmmel (82%) ning madalaim Põhja-Tallinnas (66%).

Autoga leibkondadest 9%-l on plaan lähema 12 kuu jooksul osta või liisida veel üks sõiduauto. Võrreldes 2018. aastaga on see näitaja püsinud muutumatuna. Plaan leibkonda täiendav auto osta/liisida on keskmisest sagedamini 15–26aastastel (18%) või Lasnamäe elanikel (13%), keskmisest harvemini aga 60-aastastel ja eakamatel (2%) või Nõmme/Pirita elanikel (4%). Leibkondadest, kus autot ei ole, kavatses lähema 12 kuu jooksul autot osta/liisida samuti 9%. Võrreldes 2018. aastaga on autot osta/liisida plaanivate leibkondade osakaal autot mitteomavate leibkondade seas vähenenud. 60-aastased ja eakamad küsitletud mainisid kavatsust leibkonda auto osta/liisida keskmisest harvemini, ning seda nii sel juhul, kui leibkonnas auto juba olemas oli, kui ka sel juhul, kui leibkonnas autot ei olnud. Alaealiste laste olemasolu leibkonnas auto ostmise/liisimise kavatsusi oluliselt ei mõjutanud.

⁷¹ * Sisaldab peatatud registrikandega sõidukeid.

Joonis 140. Autode arv Tallinna leibkondades

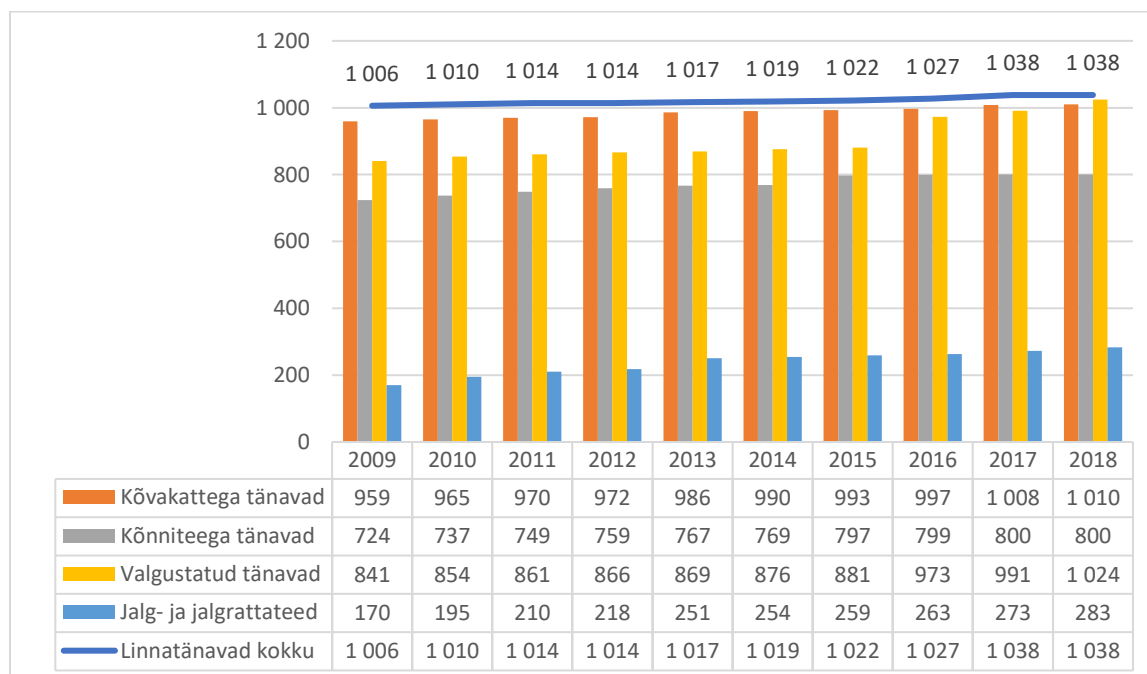
Tallinna teed ja tänavad

Teede ja tänavate kogupikkus oli Tallinnas 2020. aasta alguseks 1048 km, sh oli avalikke teid 989 km.

Tallinna tänavavõrk laieneb ja uueneb jätkuvalt. Näiteks 2019. aastal valmis 1,9 km pikkune uus Reidi tee, lisaks rajati uusi ning rekonstrueeriti olemasolevaid kergliiklusteid ja jalgteid kokku 10,5 km ulatuses ning rajati rannapromenaad koos puhkealadega. Alustati Valdeku tn (Vabaduse pst – Pärnu mnt) rekonstrueerimisega, rekonstrueeriti Hiiu-Suurtüki tn, Toonela tee (Rahvusstaadioni juurdepääsutee, Lennujaama tee, Nisu tn (Sõle tn – Ristiku tn, Koidu tn (Paldiski mnt – Endla tn), Pärnamäe tee ja Muuga tee ristmik, P. Pinna tn, Mustamäe tee 112–138 kvartalisestest teed, Juurdeveo tn (Pärnu mnt – Türi tn) ja Türi tn (Juurdeveo tn – Saku tn), Herne tn (Magasini- spordihall), Pae asumis jalakäijate promenaad ning rajati Ehitajate teele jalakäijate tunnel, Linnamäe teel "Mustakivi tee" bussipeatus LVS ja Mustakivi teel "Linnamäe tee" bussipeatus LVS ja Tallinna Majanduskooli (A. H. Tammsaare tee 147c) parkla. Jätkati ka Haabersti ristmiku rekonstrueerimise projektiga, mille raames ehitati välja Paldiski maantee ühissõidukirada lõigus Mõisa tn – Nurklik tn ning alustati Haabersti viadukti kujundvalgustuse rajamisega. Samuti jätkati kvartalisestest teede ja kõnniteede taastusremonttööde teostamist ning künniste rajamist kõikides linnaosades.

Rajati kergliiklustee Viljandi maanteel lõigus Pärnu mnt kuni Valdeku tänav. Rajati kergliiklusteed Kloostrimetsa tee (Lükati tee – Kloostrimetsa tee 29) ja Paldiski maanteele (Haabersti ristmik – Järveotsa tee) ning lõpetati Õismäe raba terviseraja ja Vabaõhukooli tee lõigus Rahvakooli tee kuni Hunditubaka tee kergliiklustee ehitus.

Tallinna linnatänavate olemi kohta on toodud andmed alljärgneval joonisel.

Joonis 141. Tallinna linnatänavate võrk km

Mugava ja säästva liikuvuse tagamiseks hooldatakse, remonditakse, rekonstrueeritakse ning ehitatakse teid ja tänavaid ning kindlustatakse nende nõuetekohane valgustatus, tagatakse linnas mugavad ühistranspordiühendused, efektiivne liiklus- ning parkimiskorraldus.

Näiteks teostati 2019. aastal teede ja tänavate sõidetavuse tagamiseks teerajatiste puhastustöid 9,8 miljoni m² suurusel alal, millele lisandus 4,2 miljoni m² teemaal asuva haljastuse hooldus. Teemaa haljasaladel teostati eelmisel aastal hoolduslõikust ligi kahel tuhandel tänavapuul ning likvideeriti 442 ohtlikku ja kuivanud puud. Teerajatiste jooksvat remonti teostati 441 tuhat m², mis moodustas 3,7% teerajatiste pindalast.

Liiklusohutuse tagamiseks ja liikluse reguleerimiseks paigaldab, rajab ja hooldab linn ka liikluskorraldusvahendeid. 2019. aastal paigaldati 1 911 ja eemaldati 816 liiklusmärki, uuendati 67 098 m² teekattemärgistust ning parendati üldist liikluskorraldust. 2019. aastal lisandus 26 uut fooriobjekti ja 36 muutuvteabega liiklusmärki.

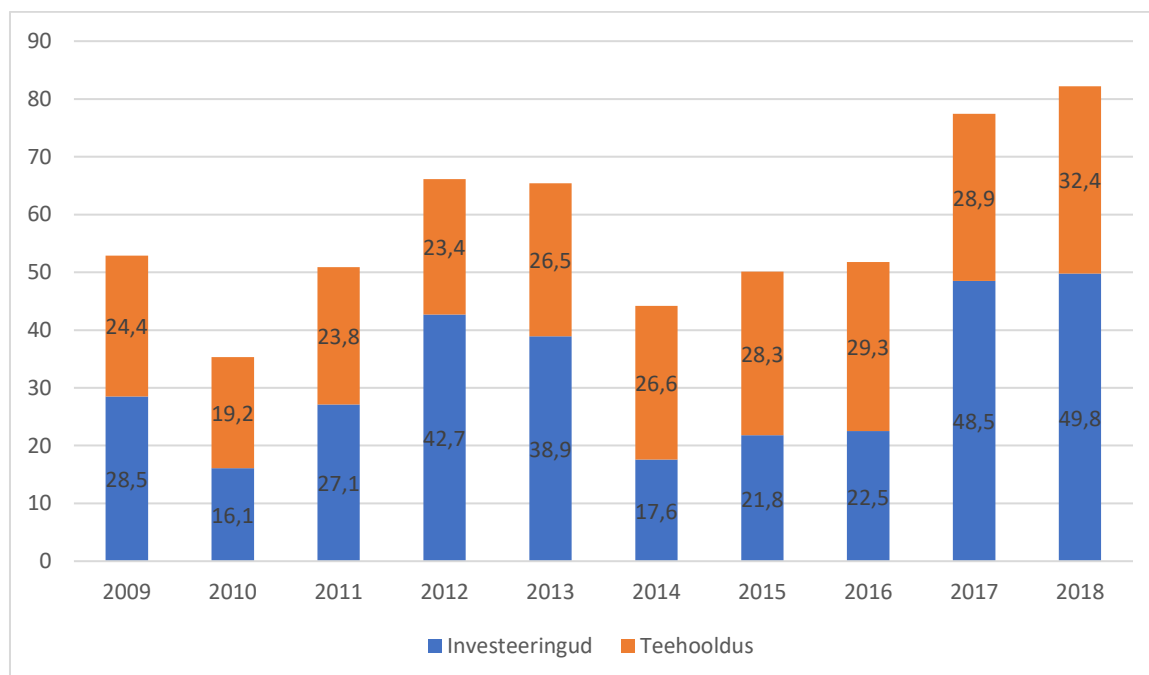
Reidi tee rajamisega võeti Tallinnas kasutusele *adaptiivne foorisüsteem*, mis võimaldab optimaalset liiklusruumi kasutamist. Selleks võeti kasutusele ka uus fooride kesktarkvara Omnia. Reidi teele paigaldati ka kolm statsionaarset automaatset liiklusjärelvalve süsteemi (kaamerat).

Tallinnas on kasutusel 30 liiklusteabe infotablood liiklejatele. Infotablood võimaldavad anda operatiivset liiklusinformatsiooni avariitööde, liiklusõnnetuste ja liikluskorralduse muudatuste kohta. Tagasiside on olnud väga positiivne.

Sõidukite seiresüsteem koosneb 170 ristmikukaamerast ja 28 põhiristmiku loendurite süsteemist, mis võimaldab saada ülevaate liikluskorraldusest ja nende muutustest. Andmed on vajalikud liikluse korraldamiseks ja linna planeerimiseks. Loendurite andmed on reaalajas nähtavad ka avalikult aadressil seire.tallinn.ee. See võimaldab juhtidel teekonna planeerimisel valida vähemkoormatud marsruuti.

Tallinna *avalikul tasulisel parkimisalal* on kokku umbes 5800 parkimiskohta: vanalinnas 650, südalinnas 500 ja kesklinnas 4650.

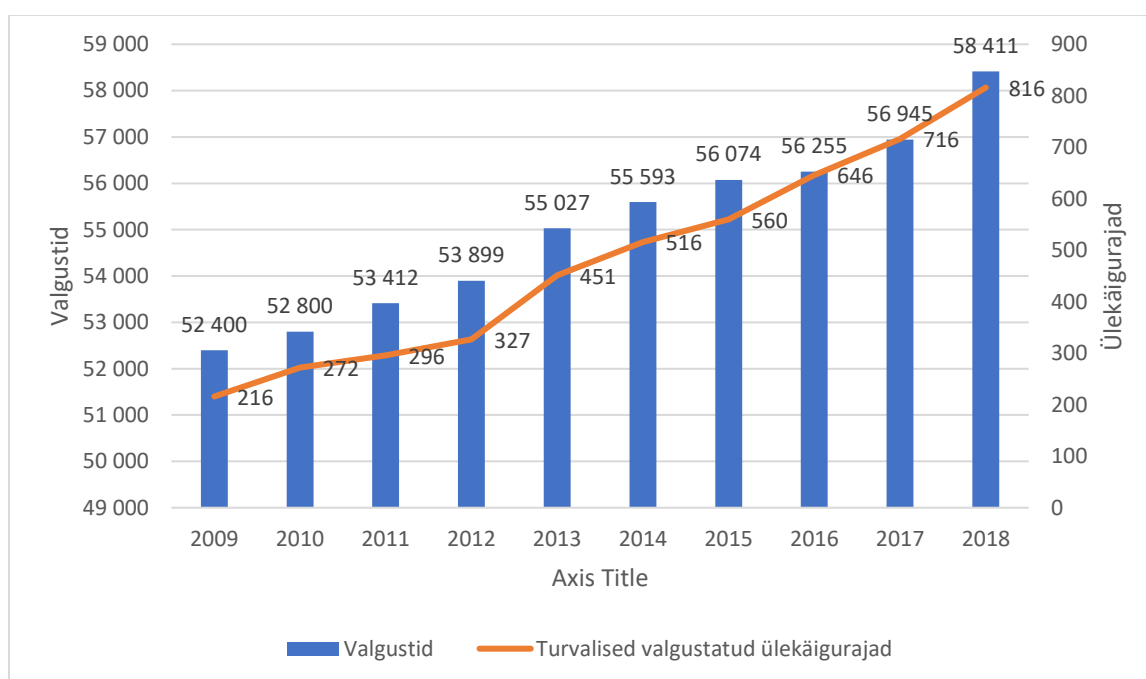
Andmed teehoiukulutuste kohta Tallinna linnas aastatel 2009–2018 on toodud järgneval joonisel.

Joonis 142. Teehoiukulutused Tallinnas (mln €)

Enamik linnale kuuluvatest tänavatest on valgustatud ning 99,5% tänavavalgustitest on nüüdisaegsed ja säästlikud, näiteks oli 2019. aasta lõpuks Tallinna linna paigaldatud juba üle 12 tuhande LED-valgusti. Tänavate, haljastute ja muude avalike alade valgustamiseks oli 2019. aasta lõpuks linna paigaldatud üle 61 tuhande valgusti, millest aasta jooksul lisandus 2181 valgustit. 2019. aastal rajati Tallinna linna tänavatele ka suuremas mahus täiendavat jõuluvalgustust ning korrastati olemasolevaid kaunistusi, parandades sellega linnakeskkonna välisilmet.

Tallinna tänavavalgustuse olemi ja turvaliselt valgustatud ülekäiguradade kohta on toodud ajalises võrdluses andmed järgneval joonisel.

Joonis 143. Tallinna tänavavalgustuse olem

Jalgratta- ja jalgsiliiklus Tallinnas

Tallinna rattastrateegia 2018–2028 kohaselt loodetakse, et rattasõidu osakaal on kaheksa aasta pärast 11% kõikidest linnasisestest liikumistest, kusjuures koolinoortest lausa 25% võiks teha oma sõidud jalgrattaga. Ühendada tuleks senised rattateede lõigud ja ehitada välja turvaline rattateede võrgustik. Samuti peaks igas Tallinna linnaosas olema turvalised rattaparklad, uusarendustes ja renoveerimise puhul kortermajades rattaruumid.

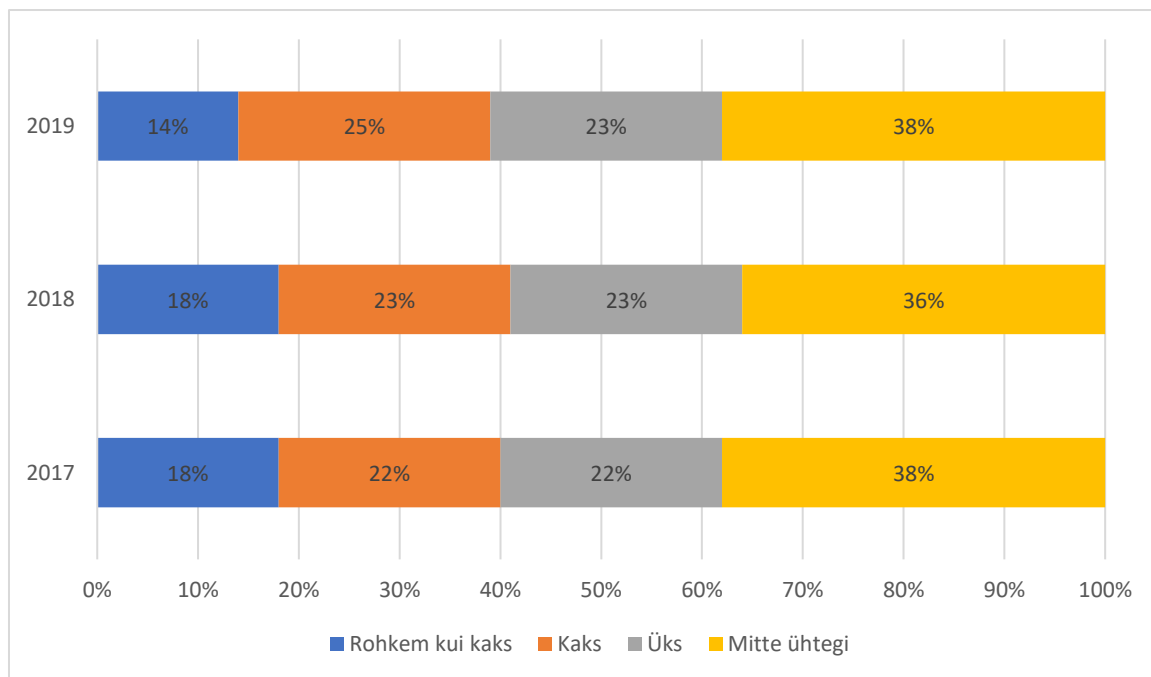
Tallinlaste 2019. aasta rahuloluküsitluse andmetel on 62%-l Tallinna leibkondadest olemas jalgratas (arvesse ei võetud alla 15-aastaste leibkonnaliikmete käsutuses olevaid rattaid). Viimase kolme aasta võrdluses ei ole jalgrattaid omavate leibkondade osakaal selgesuunaliselt muutunud. 23% leibkondadest omab ühte jalgratast, 25% kahte ratast ning 14% kolme või enam ratast. Viimase kolme aasta võrdluses on enam kui kahte jalgratast omavate leibkondade osakaal pisut vähenenud.

Jalgratta omamist leibkonnas mainisid naistega võrreldes sagedamini mehed (jalgratast omab 66% meestest ja 58% naistest). Jalgratta omamist mainisid keskmisest harvemini 60-aastased ja eakamad küsitlused. Jalgratast omab leibkonna valduses 35% 60-aastastest ja eakamate ning 72% alla 60-aastastest tallinlastest. Jalgrattaomanikke eestlaste seas enam (jalgratast omab leibkonna valduses 67% eestlastest ja 55% mitte-eestlastest). Jalgratta omamine on seda sagedasem, mida kõrgema sissetulekuga või suurema leibkonnaga on tegu. Jalgratast omavate leibkondade osakaal on kõrgeim Pirital (84%) ja Nõmmel (77%), kuid madalaim nendes linnaosades, kus suurema osa elamutest moodustavad kortermajad – Lasnamäel (54%) ning Mustamäel (56%).

Jalgratta mittekasutamise põhjustena toodi kõige sagedamini välja jalgratta või sõiduuskuse puudumist (23%), kuid ka pikki vahemaid (17%), ebasobivat ilma (13%), terviseprobleeme (11%), rattasõidu ebamugavust või oma laiskust (10%), rattasõidu ohtlikkust, rattateede puudumist ning tihedat liiklust (9%) ning vajaduse puudumist (sihtkoht asub lähedal) (7%).

Keskmisest sagedamini põhjendasid jalgratta mittekasutamist jalgratta/sõiduuskuse puudumise või terviseprobleemidega naised või 60-aastased ja eakamad. Eakate puhul on keskmisest sagedamini põhjuseks ka asjaolu, et ei käida töö/töötatakse kodus. Mehed ning 45–59-aastased tõid keskmisest sagedamini põhjuseks töö iseloomu (liikuv töö, kasutatakse tööautot), 45–59-aastased mainisid keskmisest sagedamini ka pikki vahemaid, 27–44-aastased vajadust teisi inimesi/asju transportida ning 15–26-aastased ebasobivat ilmastikku.

Pikkade vahemaadega põhjendasid jalgratta mittekasutamist keskmisest sagedamini Pirita, Haabersti/Õismäe ning Nõmme elanikud. Lasnamäe elanikud tõid keskmisest sagedamini põhjuseks jalgratta- või sõiduuskuse puudumise, Kesklinna elanikud aga rattasõidu ohtlikkuse (halvad teeolud, pole rattateid, tihe liiklus) ning vajaduse puudumise (kõik asub lähedal).

Joonis 144. Jalgrataste arv Tallinna leibkondades

Peamine põhjus, miks ei minda sihtkohtadesse jalgsi, on sihtkoha kaugus (mainis 59%). Keskmisest sagedamini tõid seda põhjust tallinlaste 2019. aasta rahuloluküsitluse andmetel esile 15–26-aastased ning Nõmme elanikud. Ka jalgsi liikumise puhul mainisid naised ning 60-aastased ja eakamad keskmisest sagedamini takistustena terviseprobleeme, mehed aga seda, et nende jaoks on auto töövahend. 60-aastased ja eakamad mainisid keskmisest sagedamini ka vajaduse puudumist, kuid ka seda, et nad mõnikord siiski liiguvad jalgsi. 27–44-aastased põhjendasid jalgsi mitteliikumist keskmisest sagedamini sellega, et see on ebamugav, väheturvaline või et on vaja transportida lapsi või teha muid sõite.

Liiklusõnnetused

Liiklusohutus tagatakse eelkõige hea liikluskultuuriga, mille tagavad vastutustundlikud, viisakad ja sõbralikud liiklejad.

Riigi ja omavalitsuse ülesanded liiklusohutuse tagamisel on:

- teede korrashoid
- hea liikluskorralduse ja järelevalve tagamine
- liiklusohutusprogrammide väljatöötamine
- laste liikluskasvatuse tagamine.

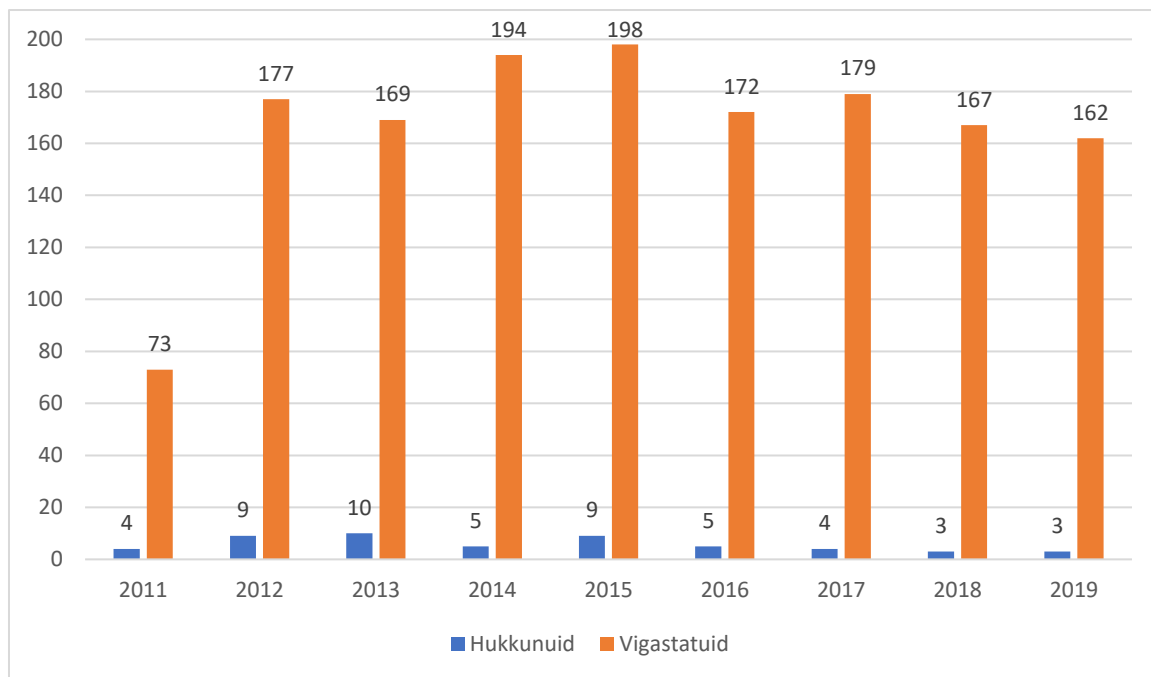
Liiklusjärelvalvet sõidukite ja jalakäijate liikluse üle korraldab siseministeerium, teostavad politseiametnikud, abipolitseinikud ja muud ametiisikud nende seadusega antud volituste piires. Riigipiiril kontrollivad mootorsõidukeid ja nende haagiseid ning juhte piirivalve- ja tollitöötajad.

Riikliku liiklusohutuse poliitika töötab välja valitsus. Selle elluviimist korraldatakse riiklike liiklusohutusprogrammide kaudu. Liiklejate turvalisuse ja liiklusohutuse tagamist korraldab majandus- ja kommunikatsiooniministeerium. Kohaliku omavalitsuse tasandil korraldatakse liiklusohutuspoliitika elluviimist regionaalsete ja kohalike liiklusohutusprogrammide kaudu.

Liiklusjärelvalve eesmärgid on järgnevad:

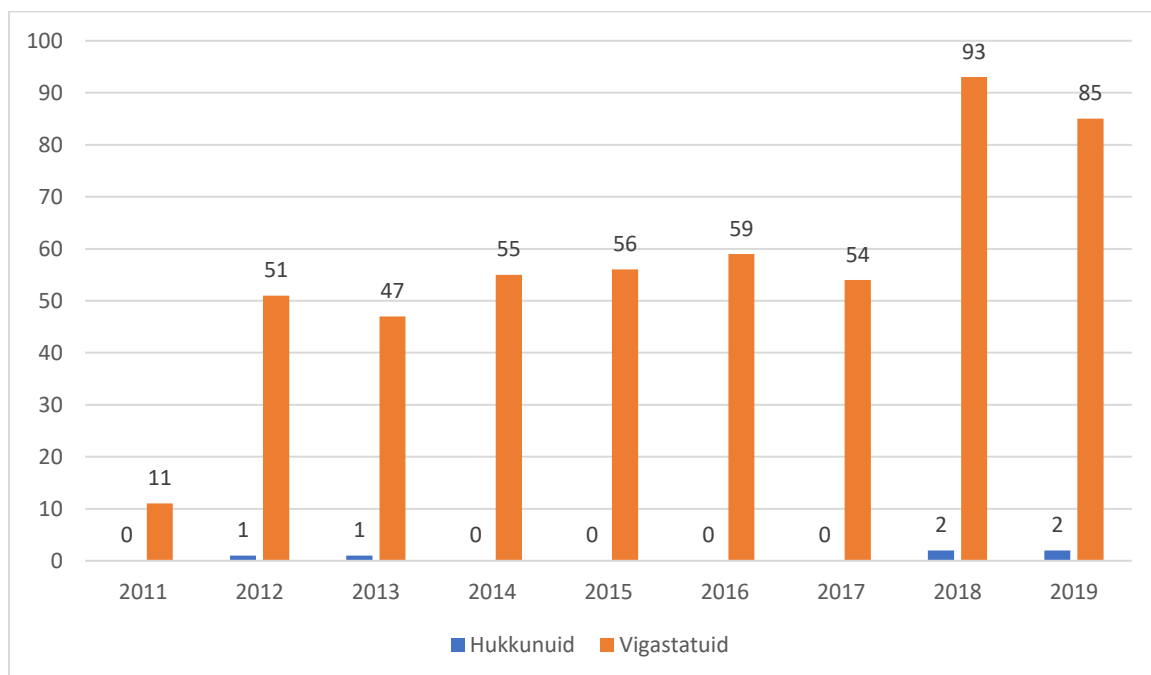
- jalakäijate, sõitjate ja juhtide õigete liiklusharjumuste kujundamine
- liiklusalaste õigusaktide nõuete rikkumiste ja liiklusõnnetuste arvu vähendamine
- liiklusohutuse parandamine.

Eesti kohalike omavalitsuste üheks suurimaks ülesandeks ja väljakutseks on liikluskeskkonna ohutustamine. Linnades, sealhulgas Tallinnas, kuhu on koondunud ca kolmandik kogu Eestimaa elanikkonnast, varitseb liiklusõnnetuste statistikast tulenevalt suurim oht just vähemkaitstud liiklejaid – jalakäijaid ja jalgrattureid.

Joonis 145. Jalakäijaõnnetused Tallinnas 2011.–2019. a

Andmed jalgratturi osalusel toimunud liiklusõnnetustest Tallinnas on toodud alljärgnevas tabelis.

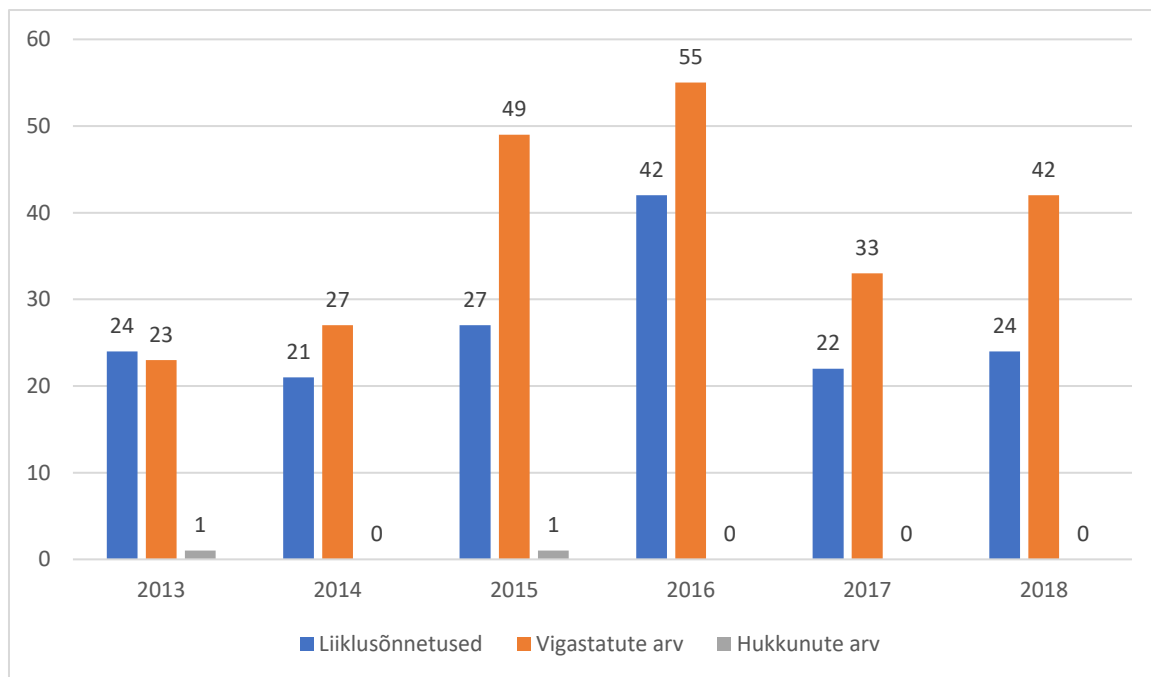
Joonis 146. Liiklusõnnetused jalgratturi osalusel Tallinnas 2011.–2019. a

Andmed inimkannatanutega liiklusõnnetustest Tallinna linnaosades on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 76. Inimkannatanutega liiklusõnnetused Tallinna linnaosade kaupa

		Haa-bersti	Kesklinn	Kristiine	Lasna-mäe	Musta-mäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
2018	Inimkannatanutega liiklusõnnetused	44	163	45	120	52	53	22	57
	Vigastatute arv	55	190	54	148	56	65	26	69
	Hukkunute arv	0	1	1	3	1	0	0	1
2017	Inimkannatanutega liiklusõnnetused	48	130	41	96	56	39	22	47
	Vigastatute arv	60	144	50	111	56	45	25	54
	Hukkunute arv	0	1	0	1	2	0	0	0
2016	Inimkannatanutega liiklusõnnetused	39	132	50	111	45	45	18	64
	Vigastatute arv		148	56	133	51	50	19	75
	Hukkunute arv		2	0	1	2	0	3	1
2015	Inimkannatanutega liiklusõnnetused		141	56	101	51	36	22	47
	Vigastatute arv		169	62	118	56	43	27	50
	Hukkunute arv		5	1	1	1	1	0	1
2014	Inimkannatanutega liiklusõnnetused	38	119	39	90	68	42	22	49
	Vigastatute arv	43	122	42	99	75	45	26	52
	Hukkunute arv	0	0	0	2	1	2	0	1
2013	Inimkannatanutega liiklusõnnetused	37	128	37	72	44	29	20	42
	Vigastatute arv	38	147	41	80	43	30	23	49
	Hukkunute arv	3	2	0	1	3	2	0	1

Andmed Tallinna linnas toimunud liiklusõnnetustest joobes mootorsõidukijuhi osalusel on toodud alljärgneval joonisel.

Joonis 147. Liiklusõnnetused joobes mootorsõidukijuhi osalusel Tallinnas

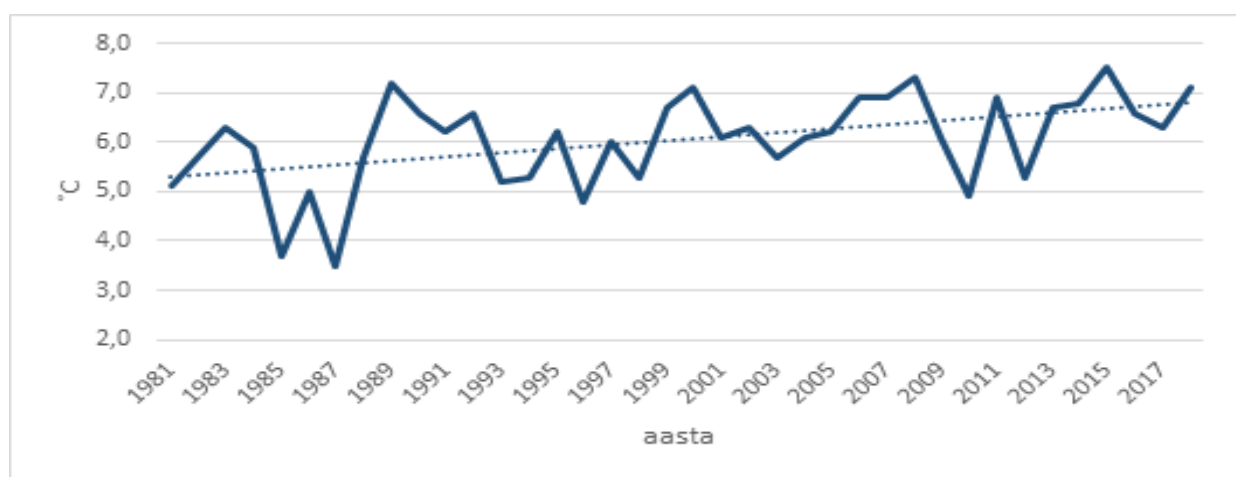
Kliima, energia ja keskkonnahoid

Tallinna kliimanäitajad

Tallinn jääb 60. põhjalaiuse lähedale, mis tähendab suuri aastaajalisi erinevusi – nii ilmas kui valgusoludes. Kuna Tallinna kliima on niiske mandriline (mandrilise ja merelise kliima vaheline üleminekuline parasvöötmecliima), siis on sademed igal ajal tavalised ja üsna ühtlaselt aasta peale jaotunud, kuid esineb ka kahenädalasi põua- või liigsajuperioode.

Trendide jätkudes on 2100. aastal talv selgelt tsükloniline: tormine, vihmane ja soe, meri enamasti ei jäätugi (külmalained ja padulumed siiski ei kao), suvi aga selgelt antitsükliline: tuulevaiksem, palav ja paduvihmadega. Mõningate prognooside kohaselt⁷² võib maailma keskmise õhutemperatuuri tõusu tõttu sarnaneda Tallinna kliima 2050. aastaks sellest 1300 kilomeetrit lõunas asuva Bratislava omale.

Viimase 40 aasta jooksul on toimunud keskmiste temperatuuride pidev tõus. Harku ilmajaama andmete põhjal oli keskmine aastane temperatuur aastatel 1981–1999 +5,6 °C, mis tõusis perioodil 2000–2008 +6,5 °C-ni. Temperatuuri muutuste trend viimase 40 aasta jooksul on toodud järgneval joonisel.

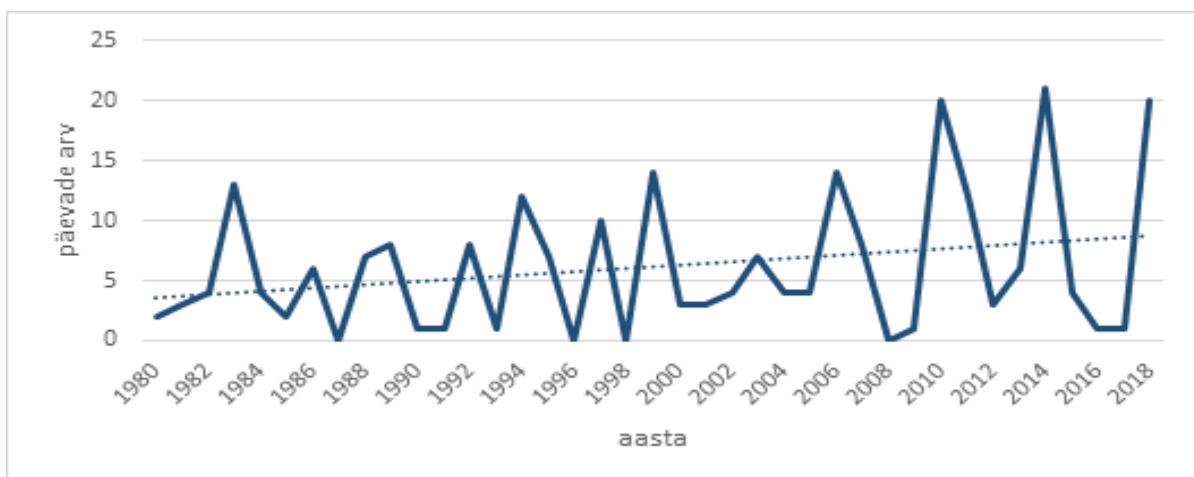
Joonis 148. Aasta keskmised temperatuurid (°C) Tallinn-Harku ilmajaamas aastatel 1981–2018

Kliimasoojenemise riskide ja kohanemise hindamisel tuleb eraldi tähelepanu pöörata kuumalainete ja maksimumtemperatuuride tõusu sagenemisele. Sarnaselt keskmisele temperatuurile on Eestis tõusnud viimastel aastakümnetel ka aasta maksimaalsed temperatuurid 0,3 °C kümnendi kohta, mis suurendavad kuumalainete⁷³ ohtu ja sellega kaasnevaid terviseriske. Tallinnas on selliste kuumalainete arv kasvanud perioodil 1981–1999 neljalt kuni kaheksani perioodil 2000–2018.

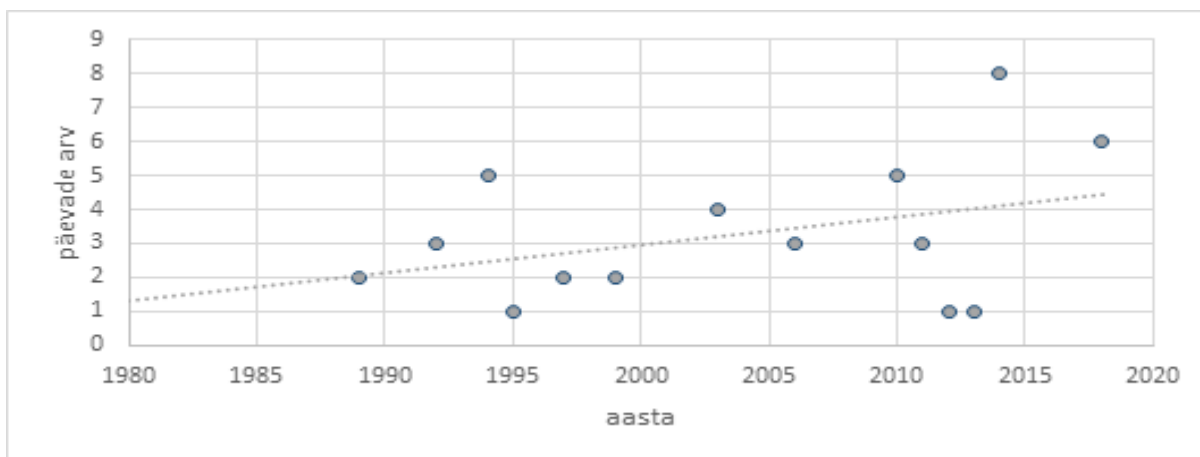
⁷² [Understanding climate change from a global analysis of city analogues.](#)

⁷³ Eestis loetakse kuumalaineks sellist kuuma ilma, kus õhutemperatuur on kõrgem kui +30 °C kauem kui 2 päeva

Suurenenud on ka üle 27 °C ja 30 °C päevade arv aastas (andmed toodud järgnevatel kahel joonisel), mis viitab kuumade päevade esinemise suurenemisele ja sellega kaasnevale võimalikele terviseriskidele. Kuigi kuumemate päevadega aastad vahelduvad jahedamate aastatega, on üldine trend soojemate ilmade sagenemisele ja kasvab ühel aastal esinevate kuumade päevade arv.

Joonis 149. Üle 27 °C maksimumtemperatuuriga päevade arv Tallinn-Harku ilmajaamas aastatel 1980–2018

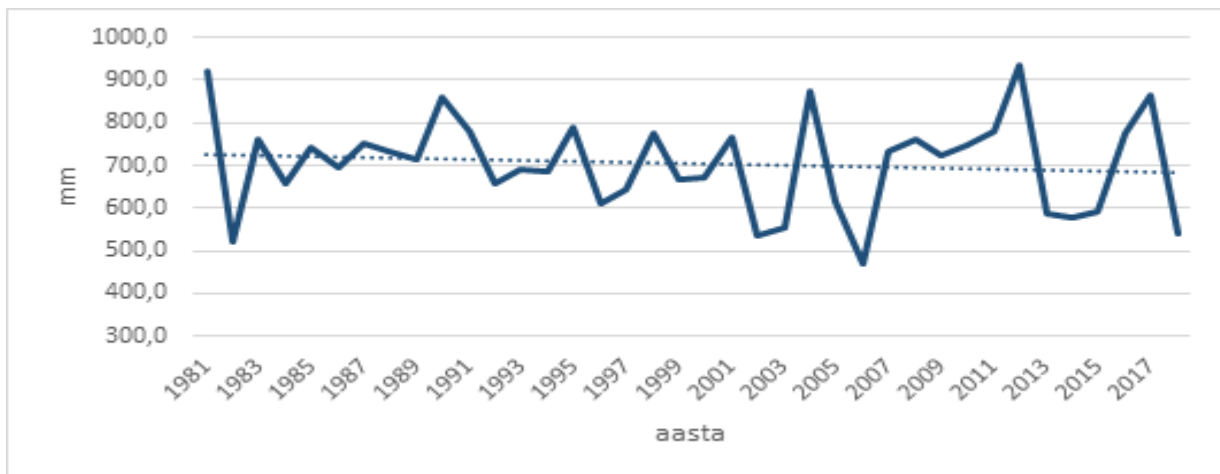

Joonis 150. Üle 30 °C maksimumtemperatuuriga päevade arv Tallinn-Harku ilmajaamas aastatel 1980–2018

Kliimamuutuste üheks tagajärjeks on sademete hulga suurenemine. Eestis on see 20. sajandi teisel poolel suurenenud 5–15%. Kliimastenaariumi RCP 8.5 kohaselt suureneb aastatel 2041–2070 Eesti aasta keskmine sademete hulk 14%, kusjuures suvel ulatub see 18%-ni. Linnades on probleemseks erakordselt suurte sademete esinemised ööpäeva või isegi mõne tunni jooksul, mis põhjustavad suuri üleujutusi, kohati sademehulkadest alates 10 mm ööpäevas. Aastatel 1971–2000 on Eestis esinenud 11 korral sademed ööpäevaste hulkadega rohkem kui 100 mm. Suurema tõenäosusega võib esineda sademeid rohkem kui 30 mm päevas. Tulevikus ennustatakse just selliste valingvihmade esinemise

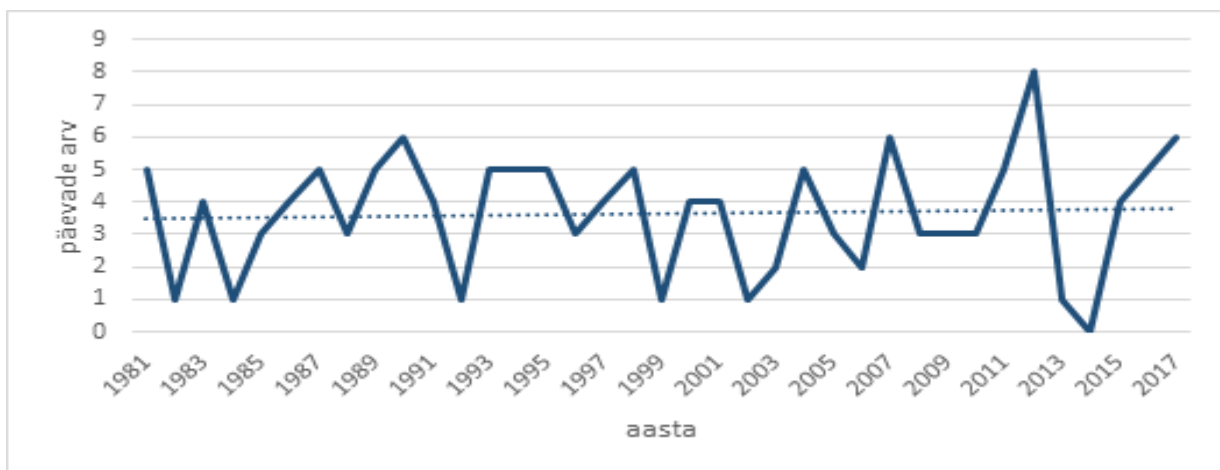
suurenemist ja vastavalt kliimastsenaariumile RCP 8.5⁷⁴ suureneb aastatel 2041–2070 üle 30 mm ööpäevaste sademete sagedus kevadel 209%, suvel 139%, sügisel 174% ja talvel 231% ja sellega kaasnevad üleujutusriskid.

Tallinn-Harku ilmajaama andmetel on aasta keskmiste sademete hulk pigem vähenenud 718 mm-lt perioodil 1981–1999 696 mm-ni perioodil 2001–2018.

Joonis 151. Aasta keskmine sademehulk (mm) Tallinn-Harku ilmajaamas aastatel 1981–2017

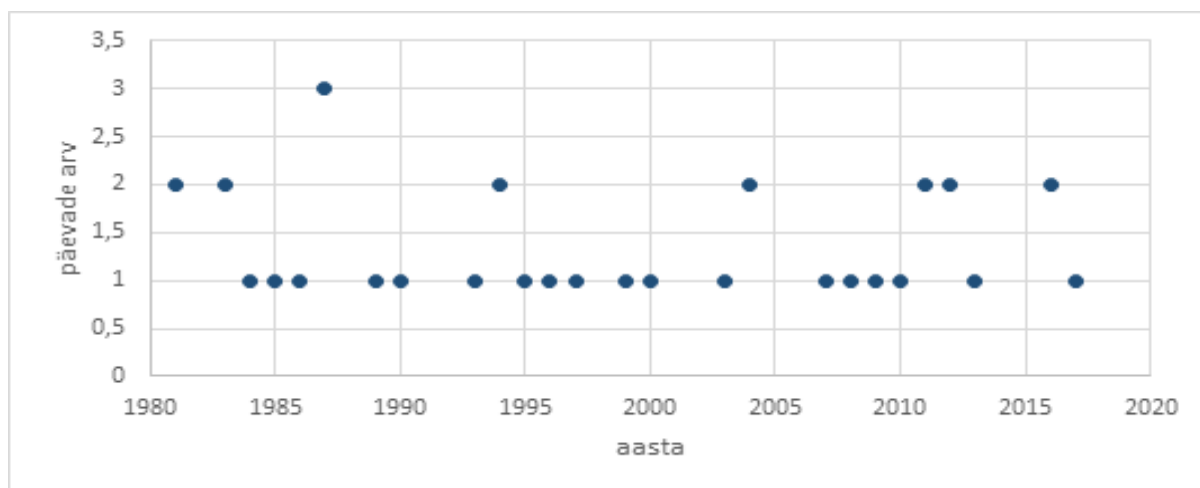
Valingvihmade hulk (üle 20 mm ööpäevas) on jäänud aga samal perioodil praktiliselt samaks

Joonis 152. Üle 20 mm sademehulgaga päevade arv Tallinn-Harku ilmajaamas aastatel 1981–2017

⁷⁴ IPCC äärmuslik/pessimistlik kliimastsenaarium RCP8.5 perioodiks 2040–2070 ning 2070–2100, millest lähtutakse ettevaatuspõhimõtte kohaselt mõjude hindamisel.

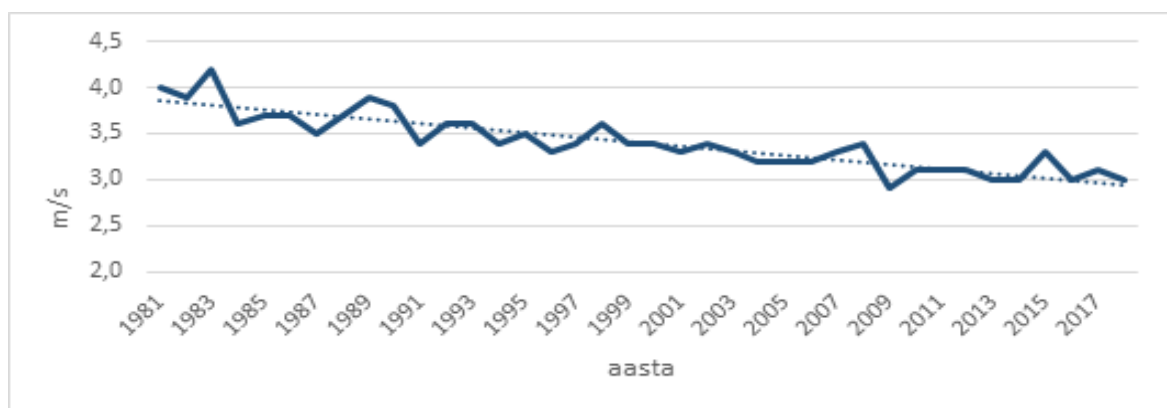
Ka üle 30 mm sademehulgaga päevade arv ei ole viimase 40 aasta jooksul oluliselt muutunud. Samal ajal on Tallinnas ehitatud uusi hooneid ja taristuobjekte kohtadesse, kus enne asusid rohealad või tühermaa, mis omakorda on kaasa toonud vett mitteläbilaskvate pindade osakaalu kasvu ning pannud surve alla olemasolevad sademeveesüsteemid. Sellest tingituna on sademevee tunnetatav mõju olnud Tallinnas suurem kui sademete hulga reaalne kasv.

Joonis 153. Üle 30 mm sademehulgaga päevade arv Tallinn-Harku ilmajaamas aastatel 1981–2017

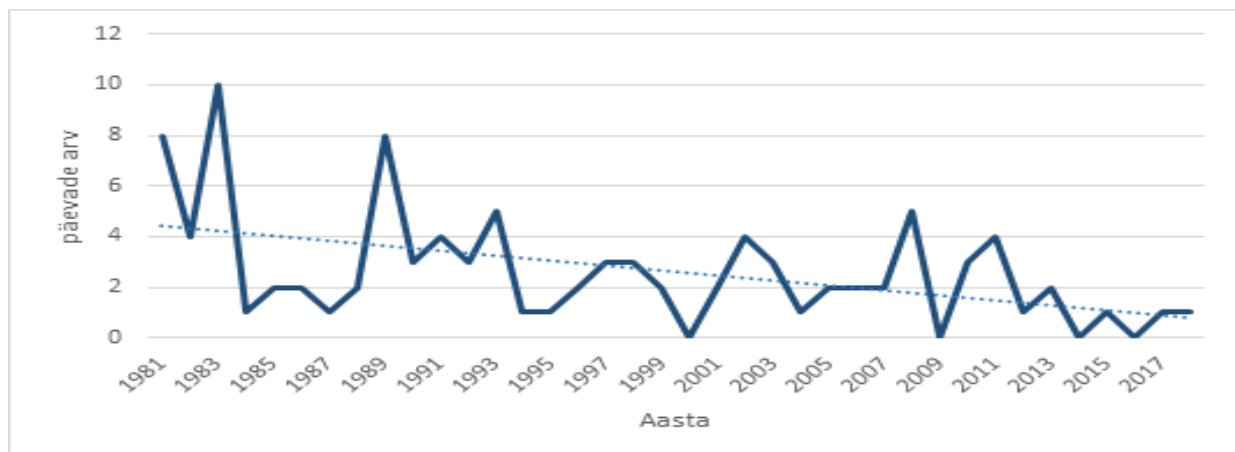
Tuule kiiruste muutused on raskemini prognoositavad, kuivõrd nende muutused võivad piirkonniti erineda ja seetõttu ei peeta neid prognoose, eriti äärmuslike tuulte osas, usaldusväärseteks. Samas on mitmeid allikaid, mis viitavad meie piirkonnas tuule kiiruse kasvule vahemikus 3–18%. Tuulte kiiruse suurenemine omab eriti suurt mõju Tallinna rannaladele ja tuule põhjustatud üleujutustele. Üleujutusi Tallinnas mõjutavad ka tuule suuna muutused, mis on muutumas ebasoodsamaks. Sellele lisandub globaalne keskmise meretaseme tõus, mille suuruseks meie rannikul ennustatakse kliimastsenaariumi RCP 8.5 korral sajandi lõpuks vahemikus 40–60 cm.

Tallinn-Harku ilmajaama andmetel on aasta keskmine tuule kiirus viimase 40 aasta jooksul pigem vähenenud, kuigi see vähenemine ei ole väga suur. Perioodil 1981–1999 oli aasta keskmine tuulekiirus 3,6 m/s, perioodil 2000–2018 3,2 m/s.

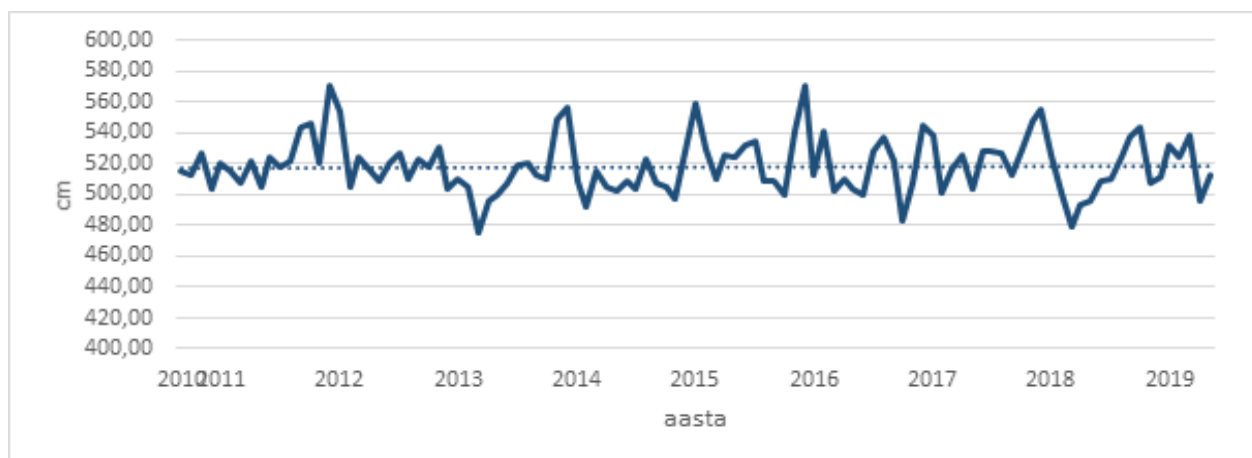
Joonis 154. Aasta keskmine tuulekiirus (m/s) Tallinn-Harku ilmajaamas aastatel 1981–2018

Samuti on vähenenud üle 20 m/s maksimaalse tuulekiirusega päevade arv.

Joonis 155. Üle 20 m/s maksimaalse tuulekiirusega päevade arv Tallinn-Harku ilmajaamas aastatel 1981–2017

Merevee taset on pidevalt mõõdetud alates 2010. aastast Pirital, kus ei ole toimunud viimase 9 aasta jooksul olulisi muutusi merevee taseme kõikumistes.

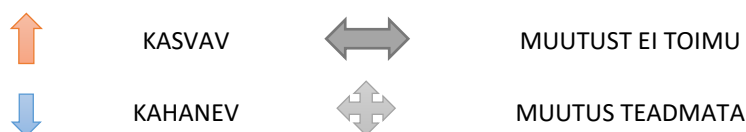
Joonis 156. Kuu keskmine merevee tase Pirita rannas septembrist 2010 kuni maini 2019

Peamised Tallinna linna mõjutavad kliimaga seotud väljakutsed

Tallinna linna mõjutavad tema geograafilisest asendist ning linnalisest iseloomust tingituna enim rannikualade haavatavus üleujutustele ja tormidele, soojussaarte tekke risk ning sademetest tingitud üleujutused. Kuigi Tallinna täpsustatud kliimaprognoosi kohaselt pole sademete hulgas ega ka üle 30 mm sademete esinemises suuri muutusi olnud, on näha suuri varieeruvusi eri aastate jooksul ning tippude mõningast suurenemist. Riikliku kliimaprognoosi kohaselt on oodata sademete hulgas ja üle 30 mm sademete esinemises olulist kasvu, mistõttu on selle stsenaariumiga arvestatud ka Tallinna kliimariskide hindamisel ning seda eelkõige Tallinna linnaruumi muutumisest tingitud võimendavate mõjude tõttu.

KLIIMARISK	OLEMASOLEV RISK		RISK TULEVIKUS		AVALDUMISE AEG
	Esinemise tõenäosus	Mõju ulatus	Eeldatav intensiivsuse muutus	Eeldatav sageduse muutus	
<i>Kuumalained</i>	keskmine	keskmine	↑	↑	2020
<i>Külmalained</i>	väike	väike	↓	↓	2020
<i>Merevee tõus</i>	väike	väike	↔	↔	2030
<i>Tormiaju</i>	väike	väike	⬆	↑	2030
<i>Tugevad sademed</i>	keskmine	keskmine	↑	⬆	2020
<i>Hoovihmadest tingitud üleujutused</i>	keskmine	keskmine	↑	⬆	2020
<i>Tormid</i>	keskmine	keskmine	⬆	⬆	2020
<i>Tugevad tuuled</i>	keskmine	keskmine	⬆	↑	2020
<i>Põud ja veepuudus</i>	väike	väike	↔	↔	2030
<i>Merevee sissetung põhjaveekihtidesse</i>	väike	keskmine	⬆	⬆	2030
<i>Metsatulekahjud</i>	väike	väike	↔	↔	2020
<i>Siirutajate levik</i>	keskmine	keskmine	↑	↑	2020

Joonis 157. Kliimariskid ning nende avaldumise aeg

Eelnimetatud kliimamuutustest tingitud riskid avaldavad mõju linnaplaneerimisele, transpordile, hoonestule, veemajandusele, energiamajandusele, keskkonnale, tervisele ja turismile. Lisaks avaldavad eri sektoritele mõju ka äärmuslike kliimasündmuste sagenemine, jäitepäevade arvu kasv, lumikatte kestuse vähenemine ja tuule kiiruse kasv.

Tabel 77. Kliimarisikid ja nende seos linna tegevusvaldkondadega

KLIIMARISK	VALDKOND	INDIKAATOR
<i>Kuumalained</i>	Hoonestu	Ekstreemse temperatuuriga (+27 °C) päevade arv
	Tervis	Haavatavate gruppide (alla 4-aastased ja üle 65-aastased) osakaal elanikkonnast (%), kes elavad riskipiirkonnas
		Haavatavate gruppide suremus kuumalaine perioodil
	Linnaplaneerimine	Haavatavate gruppide osakaal elanikkonnast (%), kes elavad riskipiirkonnas
<i>Külmalained</i>	Tervis	Ekstreemse temperatuuriga (- 26 °C) päevade arv
	Transport	Ekstreemse temperatuuriga (- 26 °C) päevade arv
<i>Hoovihmadest tingitud üleujutused</i>	Transport	Riskialadele jääv liiklutaristu (km); Sademete hulk ≥ 25 mm/12h või ≥ 20 mm/1h
	Linnaplaneerimine	Madalpunktide osakaal (%) linna territooriumist; riskiala %
<i>Merevee tõus ja üleujutused</i>	Linnaplaneerimine	Üleujutusala % linna territooriumist
	Hädaolukorrad	Üleujutusosal elavate inimeste hulk
	Linnaplaneerimine	Rannikuerosioon
<i>Põud ja veepuudus</i>	Veemajandus	Põuaperioodi päevade arv; vee tarbimise kasv põuaperioodil
	Bioloogiline mitmekesisus	Põuaperioodi pikkus (päevade arv)
<i>Tormiaju</i>	Transport	Riskialale jääv liiklutaristu (km), mis jääb Tallinnas Pirital +100 cm Kesklinna sadamas +140 cm
	Hädaolukorrad	Reageerimisaeg
	Linnaplaneerimine	Tormiajust põhjustatud üleujutusala (%) ja sel elavate inimeste arv Veetase tõuseb kriitilise piirini Tallinnas Pirital +100 cm ja Kesklinna sadamas +140 cm
<i>Metsatulekahjud</i>	Bioloogiline mitmekesisus	Metsa pindala (%); päevade arv aastas, kus tuleohuindeks on tõusnud V klassini
	Hädaolukorrad	Reageerimisaeg
	Tervis	Riskialale jäävad inimeste arv
<i>Siirutajad</i>	Tervis	Haigestumiste arv
	Bioloogiline mitmekesisus	Invasiivsed võõrliigid
	Veemajandus	Haiguspuhangute arv
	Veemajandus	Riskialale jäävate inimeste arv, kelle veevarustus sõltub põhjaveest,

Eestis on kliimapoliitika raamdokumendiks 2017. a Riigikogus heaks kiidetud "[Kliimapoliitika põhialused aastani 2050](#)", milles pannakse paika Eesti eesmärgid ja suunad nendeni jõudmiseks ning Vabariigi Valitsuse 4. oktoobri 2019 otsus, millega tõsteti Eesti ambitsiooni. Eesti pikaajaline siht on jõuda 2050. aastaks kliimaneutraalsuseni. Selle sihi suunas liikumisel vähendatakse kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks orienteerivalt 70% 1990. aasta heitetasemega.

2017. a kiitis Vabariigi Valitsus heaks "[Energiamajanduse arengukava aastani 2030](#)" (ENMAK), milles kirjeldatakse Eesti energiamajanduse arengu visiooni aastani 2030. ENMAKis on kokkuvõtlikult kirjeldatud EL kliima- ja energeetika eesmärgid ning Eesti kohustused nende saavutamisel, antakse ülevaade energeetika valdkondade (nt elektrimajandus, soojusmajandus, elamumajandus, energiakasutus transpordisektoris, kütusemajandus jm) arengust Eestis ning pannakse paika eesmärgid aastani 2030 ja meetmed nendeni jõudmiseks. ENMAK seab üldeesmärgiks tagada tarbijatele turupõhise hinna ning kättesaadavusega energiavarustus, mis on kooskõlas EL pikaajaliste energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega, samas panustades Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamisse ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu. Muuhulgas on ENMAKis pandud paika, et taastuvatest allikatest toodetud elektri osakaal elektrienergia lõpptarbimises peaks aastaks 2030 olema >50% ning suurem osa sellest peaks pärinema biomassist ja tuulest. Põlevkivi kasutuse kohta prognoosib ENMAK, et otsepõletusel baseeruva põlevkivielektri konkurentsivõime hakkab vähenema, mh tänu kasvavatele CO₂ hindadele ning sellele, et põlevkivi kasutatakse üha enam põlevkiviõli tootmiseks.

Viimase [Tallinna linna ja linnastu 2015. aasta CO₂ heitkoguste inventuuris](#) toodud andmetel oli kütuste põletamisega seotud CO₂ heide 2015. aastal Tallinnas 1 272 086 tonni⁷⁵. Suurim osakaal CO₂ heite väljutamisest oli vedelkütuste tarbimisel, mis moodustas 75% (955 573 tonni CO₂) fossiilsete kütuste põletamisest tulnud süsinikdioksiidi heitest. Tallinnas tarbitud ja väljaspool Tallinna elektri ja soojuse tootmisega seotud CO₂ heide oli 2 222 344 tonni CO₂. Kokku väljutati CO₂ nii fossiilsete kütuste põletamisest kui ka energia tarbimisest 3 494 431 tonni CO₂, seega oli CO₂ heide elaniku kohta kokku 8,35 tonni.

2015. aastal oli Tallinna linna kütuste ja energia tarbimine energiaühikutes 8 994 GWh, mis näitas 2013. aastaga (8 946 GWh) võrreldes ca 0,5% suurust kasvu. Arvestades ka 2007. aasta (9 983 GWh) ja 2011. aasta (8 732 GWh) inventuure oli kütuste ja energia tarbimine olnud langevas trendis, ent alates 2011. aastast oli tarbimine kasvanud 3% võrra. Samas võisid erinevused tuleneda ka muudatustest andmete kogumise metoodikas, lisaks mõjutas inventuuride tulemusi kättesaadavate lähteandmete täielikkus.

Linna CO₂ heide oli aastate vältel näidanud langevat trendi. Langus oli tingitud peamiselt väiksemast heitest kodumajapidamiste, energia tootmise ja tööstussektoris. Süsihappegaasi heide oli aga kasvanud transpordi-, äri- ja avaliku teeninduse sektorites, mistõttu oli summaarne heide Tallinna linnas jäänud ka 2013. aastaga võrreldes ligikaudu võrdseks.

Tallinna linna pindalast moodustavad haljas- ja rohealad 32,7% (52,03 km²), millest Tallinna metsad katavad 37,5 km² moodustades 72% kõigist linna haljasmaadest. CO₂ neeldumine haljas- ja rohealadel

⁷⁵ See ei sisalda CO₂ heitkoguseid, mis on seotud Tallinnas tarbitud ja väljaspool Tallinna toodetud elektri ja soojuse tootmisega.

oli 2015. aastal 1 352,4 tonni. Kuna haljasaladega katvus on linnas väike ning üle 20-aastaste puude osakaal metsades on suur, siis on neelduvus linna haljas- ja rohealadel väike.

Tabel 78. Tallinna linna CO₂ heide, neelud ja bilanss aastatel 2007–2015

	2007	2011	2013	2015
CO ₂ heide (t)				
Kütused	1 551 030	1 291 993	1 283 782	1 272 086
Energia	2 734 400	2 444 114	2 205 632	2 222 344
Kokku	4 285 430	3 736 107	3 489 414	3 491 431
Neelud (t)	896	967	1 126	1 352
CO₂ bilanss (t)	4 284 545	3 735 140	3 488 288	3 493 079

Kütused

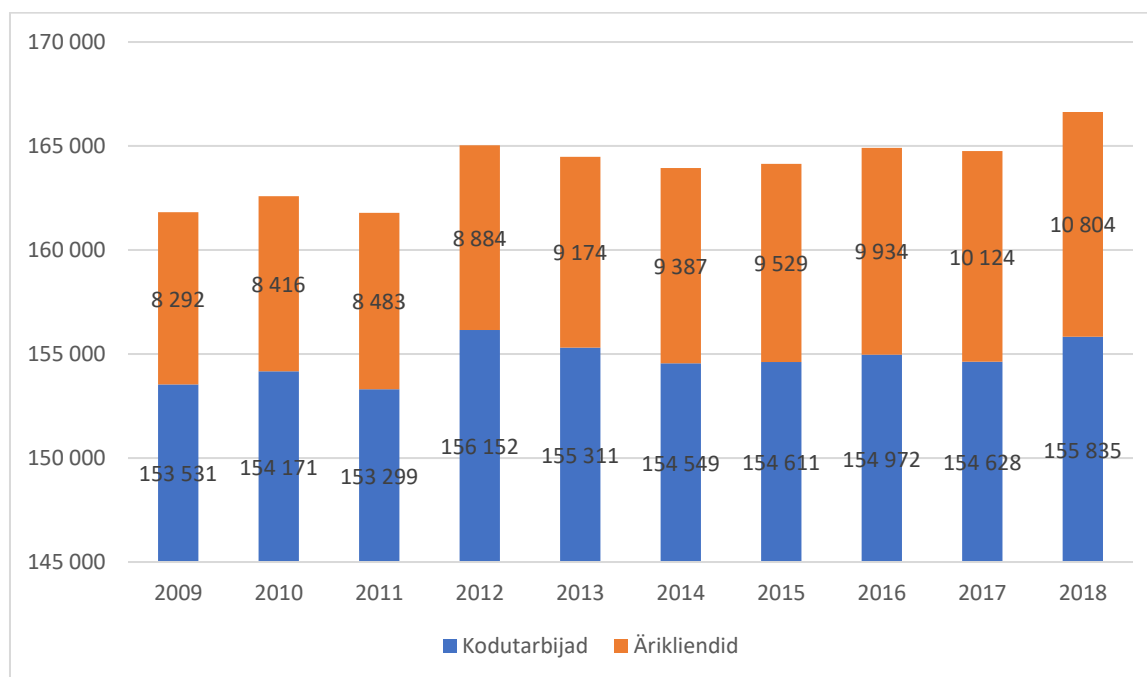
Alljärgnevas tabelis toodud Eesti Statistikaameti andmetele tuginedes võib väita, et Tallinna linnas on viimaste kümne aasta vältel vähenenud enamike kütuseliikide tarbimine. Erandi moodustavad puiduhake ja -jäätmed ning diiselmootor, mille tarbimine on kümnendi vältel pea kaks korda.

Tabel 79. Kütuste tarbimine Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Kivisüsi (1000 tonni)</i>	3	3	4	4	4	4	2	1	1	1
<i>Põlevkivi (1000 tonni)</i>									1	0
<i>Turvas (1000 tonni)</i>	53	69	36	61	41	25	24	25	38	38
<i>Turbabrikett (1000 tonni)</i>	2	3	4	4	4	4	2	1	0	0
<i>Küttepuit (1000 tm)</i>	557	567	553	507	516	506	494	493	485	488
<i>Puiduhake ja -jäätmed (1000 tm)</i>	749	1005	885	1040	1110	1045	1126	1075	1329	1391
<i>Maagaas (mln m³)</i>	357	418	357	295	272	252	224	247	233	265
<i>Raske kütteõli (1000 tonni)</i>	3	4	0	1	1	0	0	1	1	2
<i>Põlevkiviõli (1000 tonni)</i>	9	12	5	2	2	3	7	7	5	8
<i>Kerge kütteõli (1000 tonni)</i>	45	55	22	23	16	6	15	12	4	3
<i>Diiselmootor (1000 tonni)</i>	102	149	171	191	204	170	182	191	179	229
<i>Autobensiin (1000 tonni)</i>	114	108	104	95	87	91	96	113	111	105

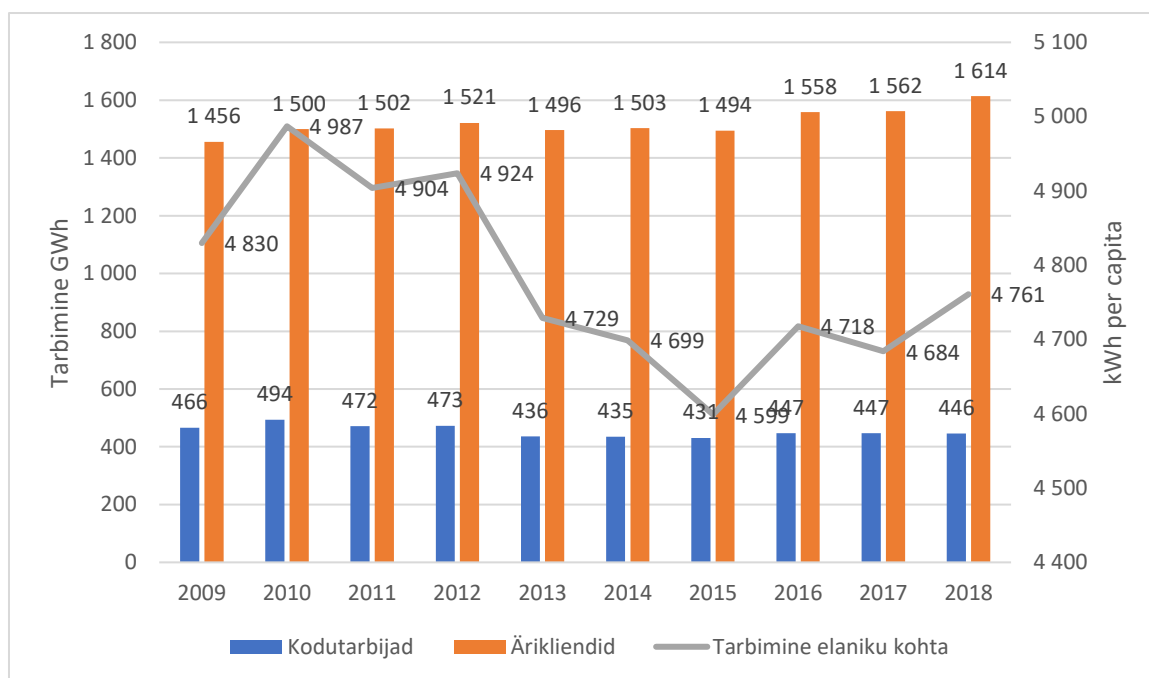
Elektrienergia

Alljärgneval joonisel on toodud andmed Tallinna linnas paiknevate elektrienergia tarbijate kohta viimase kümne aasta vältel. Tarbijatest moodustavad arusaadavalt enamiku (94%) kodutarbijad, kelle arv 2018. aasta lõpu seisuga oli ligi 156 tuhat. Ärikliente oli Tallinnas samal ajal veidi alla 11 tuhande. Elektrienergia tarbijate hulk pealinnas on aasta-aastalt kasvanud.

Joonis 158. Elektrienergia tarbijad Tallinnas

Tallinnas tarbitakse aastas keskmiselt 2 GWh elektrienergiat. Vabariigi kogutarbimisest moodustab see umbes viiendiku. Tarbimisest veidi üle 1/5 jääb kodutarbijate arvele ning valdava enamiku ehk ligi 4/5 elektrienergia tarbimisest moodustab äriklientide osa. Tallinna elektrienergia aastane kogutarbimine on viimase kümne aasta jooksul jäänud mahuliselt pea samale tasemele (vahemikku 1,92–2,06 GWh), samas on mõningal määral kasvanud äriklientide osa ja vähenenud kodutarbijate osakaal kogutarbimises. Elektrienergia tarbimine ühe elaniku kohta on kümnendi jooksul samuti langenud, kuigi alates 2015. aastast võib täheldada mõningast tarbimise kasvu.

Joonis 159. Elektrienergia tarbimine Tallinnas

Kaugküte

Kogu Eesti soojustarbimine on aastas alla 6300 GWh, millest 2018. aastal moodustas 70% kaugküte (4400 GWh). Võrdluseks võib tuua, et saja korteriga elamu kasutab aastas ligikaudu 0,7 GWh kaugkütte teel edastatud soojusenergiat. Ligikaudu 30% elanikest kasutab individuaalseid küttelehendusi, tootes soojusenergiat valdavalt puidust ja maagaasist ahikütte või lokaalsete katelseadmetega.

Eestis on kokku 230 kaugkütte võrgupiirkonda. Soojusenergia käibemaksuta hinnad olid 2019. aasta novembris vahemikus 35,33 €/MWh Narvas kuni 86,96 €/MWh Harkus. Soojusenergia kaalutud keskmine käibemaksuta hind oli 2019. aasta novembris 50,58 €/MWh, aritmeetiline keskmine 60,27 €/MWh. Reeglina on keskmisest kõrgema soojusenergia hinna põhjus kallite kütuste nagu põlevkiviõli ja maagaasi kasutamine ning kaugküttevõrgu halb tehniline olukord.

Enimlevinud kütus kaugkütte tootmiseks on hakkepuut: 51,5% tarbitavast kaugküttesoojusest toodetakse hakkepuidust. Sellele järgneb maagaas (21,2%).

Soojusmajanduse korraldamise ülesanne lasub kohalikel omavalitsustel, mis kehtestavad kaugküttepiirkonnad ja teenuse pakkumise korra. Tallinna kaugküte sai 8. oktoobril 2019. juba 60 aasta vanuseks. Tänapäevane kaugküte on linnades kõige turvalisem ja keskkonnasõbralikum kütteviis. Hoone, mis tarbib taastuvatest energiaallikatest toodetud soojust edendab kliimasõbralikku energiatootmist ning aitab vähendada CO₂ heite paiskumist atmosfääri. Linna eesmärk on energiatõhusus ehk väiksem tarbimine, seetõttu on kaugkütte laialdasem kasutamine eelistatum (s.o mitte suuremal hulgal soojust vaid rohkem tarbijaid) kaugküte on puhas, seetõttu on soositum, kui seda kasutab suurem hulk linlastest.

ASi Utilitas Tallinn andmetel on soojusenergia tarbimine Tallinnas viimasel kümnel aastal toodud järgnevas tabelis.

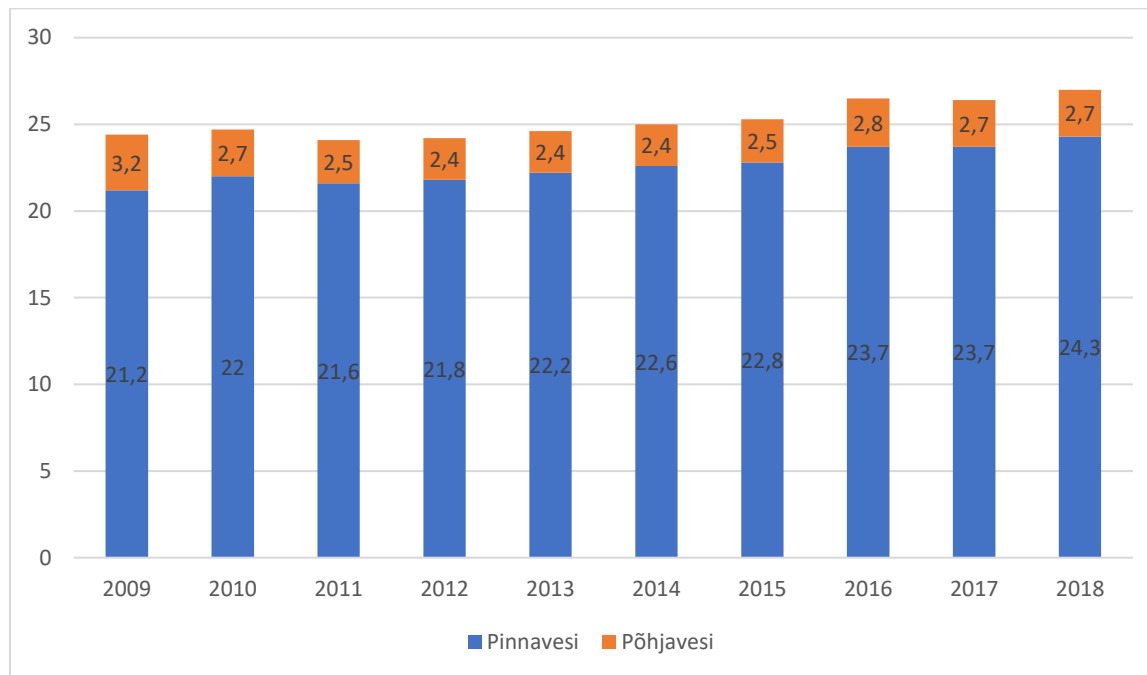
Tabel 80. Soojusenergia tarbimine Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Soojus (GWh)</i>	1 617	1 759	1 505	1 648	1 512	1 523	1 432	1 626	1 660	1 695
<i>Elanikkond</i>	1 199	1 287	1 106	1 204	1 104	1 101	1 039	1 170	1 191	1 207
<i>Ärikliendid</i>	418	472	399	444	408	422	393	456	469	488
<i>Sõlmitud lepingute arv</i>	3 029	3 050	3 234	3 270	3 321	3 362	3 453	3 514	3 596	3 722
<i>Elanike varustamiseks</i>	2 017	2 034	2 207	2 229	2 260	2 288	2 354	2 413	2 466	2 558
<i>Äriettevõtete varustamiseks</i>	1 012	1 016	1 027	1 041	1 061	1 074	1 099	1 101	1 130	1 164
<i>Kõetavaid hooneid</i>	3 446	3 448	3 483	3 514	3 557	3 611	3 681	3 759	3 840	3 928
<i>Elumaju</i>	2 408	2 415	2 440	2 462	2 485	2 524	2 584	2 646	2 698	2 752
<i>Ärihooneid</i>	1 038	1 033	1 043	1 052	1 072	1 087	1 097	1 113	1 142	1 176

Veemajandus

Tallinna linn saab põhiosa oma tarbeveest pinnaveeallikate süsteemist, mis saab alguse Kesk-Eestist Pärnu jõe ülemjooksult ning haarab Jägala, Pirita ja Soodla jõgede valgalad kogupindalaga 1 865 km². Jõed on kanalitega ühendatud ühtsesse süsteemi, looduslikele veekogudele (nt Ülemiste järv) lisaks kuulub süsteemi 6 veehoidlat ning 69 km kanaleid ja torustikke.

Veevõtt veeallika järgi viimase kümne aasta jooksul on toodud AS-i Tallinna Vesi andmetele tuginedes järgnevas tabelis

Joonis 160. Veevõtt veeallika järgi ⁷⁶(mln m³)

Tallinna linn saab 88% vajaminevast veest linna külje all paiknevast Ülemiste järvest ning ülejäänud osa põhjaveehaarde puurkaevudest, valdavalt ordoviitsium-kambriumi ja kambrium-vendi põhjaveekihtidest. Ülemiste järve veevaru täiendatakse Pirita, Jägala ja Pärnu jõe valgalast moodustatud pinnaveehaardesüsteemist. Ülemiste järve pindala on 9,8 km², kasutusmaht (reguleeriv) on 15,78 miljonit m³ ja kogumaht 32,87 miljonit m³. Järve valgala koos järve pindalaga on 99 km².

Tallinn veetarbimisest umbes ¾ moodustab olmetarbimine ja ¼ tööstus. Veekadu ühisveevärgi trassidest on 10–15 aastaga ligi 2 korda vähenenud: viimastel aastatel on veekadu olnud 14-16%. Veemõõtjatega on varustatud kõik (100%) ühisveevärgiga liitunud ettevõtted ja eratarbijad. Vastavalt tehtud analüüsidele vastab veetorustiku antav vesi iga päev kontrollitavate näitajate osas EL joogivee direktiivi nõuetele⁷⁷. Andmed veekasutuse kohta viimase kümne aasta jooksul on esitatud järgnevas tabelis.

⁷⁶ AS Tallinna Vesi andmed

⁷⁷ EL Nõukogu direktiiv 98/83/EÜ

Tabel 81. Veekasutus⁷⁸ (Tallinna Vesi AS)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Võrku antud vesi (tuh m ³)	23 376	24 096	23 257	22 984	23 560	23 761	23 738	24 335	24 252	24 982
Heitvesi (tuh m ³)	46 178	45 921	50 913	57 119	45 417	42 993	45 120	50 339	51 599	44 076
Müüdud vesi (tuh m ³)	18 118	18 101	18 304	18 544	18 696	19 084	19 405	19 850	20 116	20 766

Vee tarbimine elaniku kohta viimasel kümnel aastal Tallinnas on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 82. Vee tarbimine elaniku kohta Tallinnas (liitrites)⁷⁹

Aasta	Tarbimine ööpäevas		Tarbimine aastas	
	Kokku	sh olme	Kokku	sh olme
2009	124,2	91,2	45 333,0	33 288,0
2010	128,0	95,0	46 720,0	34 675,0
2011	127,8	95,2	46 647,0	34 748,0
2012	127,3	94,1	46 464,5	34 346,5
2013	122,8	91,1	44 822,0	33 251,5
2014	122,8	91,6	44 807,0	33 423,5
2015	122,2	91,1	44 603,0	33 251,5
2016	123,4	92,0	45 164,0	33 672,0
2017	130,7	92,6	47 699,0	33 814,0
2018	134,7	93,6	49 155,0	34 167,0

Tallinn on viimase 10 aasta jooksul ellu viinud mitmeid tegevusi Tallinna joogivee kõrge kvaliteedi saavutamiseks. Tähtsaim investeering on olnud veetorustiku rajamine seni veel ühisveevärgiga haaramata piirkondadesse, mis on maksma läinud üle 55 miljoni euro. Tallinna linna veevõrgu väljaehitamine viidi lõpule 2011. aastal ning praeguseks on 99,5% tarbijatest ühisveevärgiga ühendatud. Ülejäänud 0,5% territooriumist pole see majanduslikult otstarbekas. Veetrasside kogupikkus Tallinnas on 1098,73 km. Samaaegselt on toimunud vanade amortiseerunud torustike asendamine uutega. Vastavalt vee-ettevõtjate ja linnaga sõlmitud lepingutele renoveeritakse igal aastal ligikaudu 5–6 km veetorustikke.

Tabel 83. Ühisveetorustike rajamine ja rekonstrueerimine 2009.–2018. a

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Σ
Ehitatud uut veetorustikku	7,85	11,3	11,9	2,5	0,08	0	0	0,44	1,2	0,39	35,66
Rekonstrueeritud veetorustikku	23,8	21,2	5,12	5,17	5,28	5,6	5,2	6,8	5,1	5,8	89,07

⁷⁸Vee ja energiatarbimise vahel arvestatakse erikulu toodetud/pumbatud vee m³ kohta. Puurkaevpumplate energiakulu on 0,84 kWh/m³, veepuhastusjaamas 0,48 kWh/m³, astmepumplates 0,05 kWh/m³, reoveepuhastusjaamas 0,38 kWh/m³, reoveepumplates 0,19 kWh/m³.

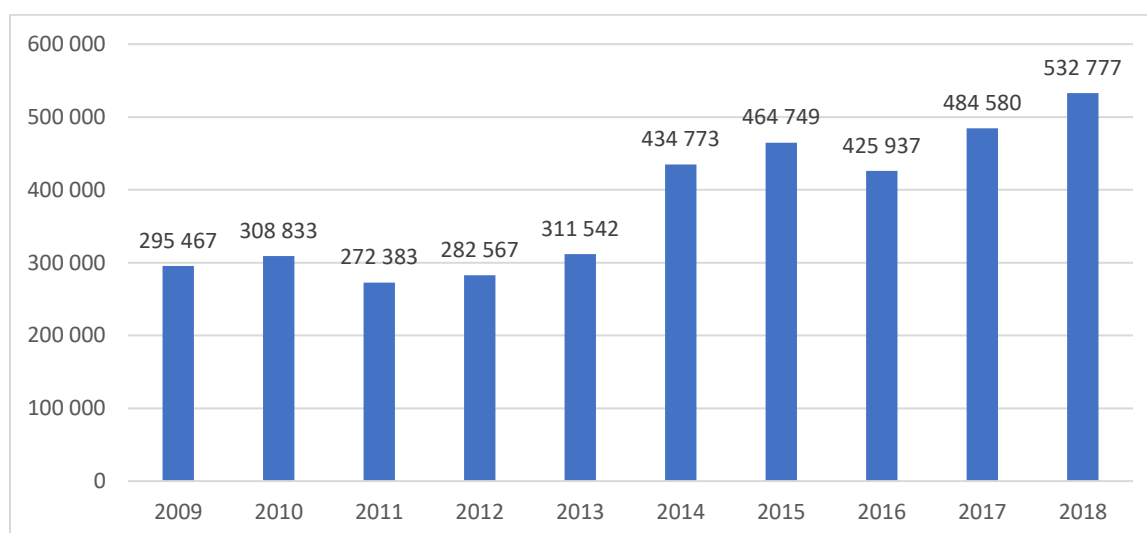
⁷⁹ Keskkonnaagentuuri andmed

Tallinna kanalisatsioonisüsteem koosneb 21 lahkvoolest ja seitsmest ühisvoolsest valgalast. Ühisvoolne kanalisatsioon paikneb põhiliselt Tallinna vanemates linnaosades. Ühisvoolne kanalisatsioon suubub Tallinna reoveepuhastusjaama, lahkvoolelt kogutud sademevesi suubub valdavalt merre. Vett läbilaskvad pinnad katavad 63–66% Tallinna territooriumist.

Tallinna kanalisatsioonitorustike kogupikkus on 1043,82 km. Tallinn lõpetas 2010. aastal seni veel ühiskanalisatsiooniga haaramata piirkondade kanaliseerimise, mille tulemusena oli Tallinna linna haldusterritooriumil asuvatest kinnistutest 2019. aasta lõpuks ühiskanalisatsiooniga katmata veel vaid ligikaudu 0,1%, mille puhul on tegemist põhiliselt äärelinna piirkonnas asuvate kinnistutega, mille ühiskanalisatsiooniga ühendamise on majanduslikult ebaefektiivne ning nendel on kohustus koguda reovesi vedelikukindlatesse mahutitesse, kust see purgitakse kanalisatsiooni. Viimasel viiel aastal on Tallinna põhitähelepanu olnud pööratud kanalisatsioonivõrgu rekonstrueerimisele, sest suur osa kanalisatsioonitorudest on ületanud kasutusea: üle 50-aastaseid torustikke on ca 100 km. Aastatel 2011–2018 on rekonstrueeritud igal aastal 5–6 km kanalisatsioonitorustikke.

Tallinna reovesi voolab kahe peamise tunnelkollektoriga (Paljassaare) reoveepuhastusjaama. Reoveepuhastist juhitakse puhastatud heitvesi rannikust 2,8 km kaugusele ja 26 meetri sügavusele Tallinna lahte. Tallinn võtab vastu ja puhastab ka naaberomavalitsuste reovett (4% mahust). Linna puhastusseadmeid läbiva heitvee kogus on aastaid kõikunud vahemikus 41–57 miljonit m³ aastas, kuna see sõltub ühisvoolsesse kanalisatsiooni voolanud sademevee hulgast.

Paljassaare reoveepuhastusjaamas on kasutusel mehaaniline ja keemilis-bioloogiline puhastustehnoloogia. Reovee bioloogilise puhastuse koosseisu kuuluvad aerotankid, järelsetidid ja biofilter (III puhastusaste). Umbes 0,3% Paljassaare reoveepuhastusjaama sisenevast heitvee kogusest on eelnevalt läbinud eelpuhasti (peamiselt õli-liiva- või rasvapüüduri). Paljassaare reoveepuhastusjaama projektikohane heitvee vastuvõtu maht on 127,75 miljonit m³/aastas. Reoveepuhastusjaamas on saavutatud kõrge puhastusefektiivsus: BHT₇ osas 98%, heljumil 98%, üldfosforil 93% ja lämmastiku efektiivsus 83–85%.

Tallinnas on üle 50 sademevee väljalasu merre, mis koguvad vee tänavatelt-parklatest, tööstusterritooriumitelt ja sadamatest. Sademevee valdkonna arendamiseks on Tallinna linn kehtestanud [Tallinna sademevee strateegia aastani 2030](#). Sademevee strateegias toodud põhimõtteid arvestab Tallinn planeerimis- ja ehitusprotsessis. Kus geoloogilised tingimused seda võimaldavad, nõuab linn projekteerimistingimustes sademevee ärajuhtimise asemel selle immutamist planeeringuala territooriumil. Kus immutamine pole võimalik, seal nõutakse sademevee äravoolu ühtlustustiikide või – mahutite kasutamist ja „tippude tasandamist“ (kinnistult ei tohi sademevee äravool kanalisatsioonivõrku olla suurem kui 10 l/sek). Väiksemate parkimisalade planeerimisel eelistatakse vett läbilaskva pinnaga parklaid või parkimisalal tekkiva sademevee suunamist haljasalale. Eelistatud on kraavide kasutamine sademevee ärajuhtimiseks, sademevee kogumine kastmisveeks, katusehaljastuse rajamine jne.

Sademeveekanaliseerimisega (sh drenaaži ja ühisvoolse kanalisatsiooniga) oli 2019. aasta lõpuks kaetud 80% linna tänavatest. Tallinn on viimase 10 aasta jooksul vähendanud ühisvoolse kanalisatsiooniga alade pindala ning ehitanud juurde 30 km sademeveekanaliseerimise trasse. Sademeveekanaliseerimise trasside kogupikkus on praegu 595 km. Sademeveetrasside rajamine ühisvoolse kanalisatsiooniga aladel on vähendanud sademevee osakaalu reoveepuhastisse suunatavas reoves ja on parandanud puhasti töörežiimi ja efektiivsust.

Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalamet on üle 15 aasta läbi viinud sademevee väljalaskude ja suublate seiret, et jälgida nende mõju veekogudele. Selle aja jooksul on selgelt nähtavad linna kanaliseerimise mõjud, kuivõrd reostusainete juhtimine sademeveesüsteemidesse on vähenenud ja sademevee kvaliteet on paranenud⁸¹.

⁸⁰ Inimekvivalent on ühe inimese põhjustatud keskmine ööpäevane tinglik veereostuskoormus, millega mõõdetakse ka muude reoveeallikate põhjustatud koormusi. Tavaliselt on inimekvivalenti hindamisaluseks biokeemiline hapnikutarve (BHT). Üks inimekvivalent võrdub 54 g BHT₅-ga päevas. Inimekvivalenti suuruse määramiseks on ka teisi viise. Näiteks on kindlaks tehtud, et üks inimene annab ööpäevas reovette keskmiselt 0,7 g fosforit ja 12 g lämmastikku.

⁸¹ Tallinna sademevee äravoolu ja kvaliteedi andmed kinnitavad, et enamiku reostusnäitajate sisaldused sademevees on üldjuhul lubatud piirväärtustest väiksemad ning suundumus on veelgi vähenemise suunas. Eelkõige saab vähenemise põhjuseks pidada tänavate paranenud heakorda, kanalisatsioonivõrgu uuendamist ja tootmise vähenemist linnalähedastes põllumajanduspiirkondades. Bharat Maharjan doktoritöö «[Stormwater Quantity and Quality of Large Urban Catchment in Tallinn](#)»

Looduslikud alad

Eestis on looduskaitse ülesanded jagatud riigi ja kohaliku omavalitsuse vahel. Kaitsealade, kaitstavate liikide ja üksikobjektide (puud, kivid, allikad jm) kaitse on riigi ülesanne, kuid samas võivad kohalikud omavalitsused võtta vabatahtlikult (sh kaitsekorralduskavade kaudu) ka neid kohustusi enda kanda, kui see on riigiga kooskõlastatud. Kaitsealused liigid on jaotatud kolme kaitsekategooriasse, kusjuures esimesse kaitsekategooriasse kuuluvad rangeima kaitsega liigid. Lisaks on Eesti looduskaitseadusega antud omavalitsustele võimalus määrata kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavaid loodusobjekte. Praktikast sõltub igapäevane looduskaitse pigem kohaliku omavalitsuse tegevusest, kelle otsused arengukavade ning planeeringute kohta määravad looduskaitse tõhususe ja tegelikud tulemused.

Tallinn on põhjamaisele asukohale vaatamata väga rikkaliku maastiku ja loodusega, kus võib kohata mujal Euroopas haruldaseks muutunud taimi ja loomi. Tallinna elurikkusele panevad aluse asukoht Läänemere rannikul, maastike mitmekesisus (klint, rannik, lited, metsad, loopealsed, niidud, sood, mageveekogud jne) ning sellest lähtuv elupaikade mosaiiksus. Tallinnas on säilinud mitmeid suuri ökoloogiliselt toimivaid rohealasid, mis toimivad liikide (linnud, nahkhiired, tolmeldajad) rändekoridoridena.

Ligi 1/5 Tallinna pindalast katavad riiklikul ja kohalikul tasandil kaitstavad alad. Sellest ligikaudu 1/3 moodustavad kohaliku tasandi kaitse all olevad rohealad. NATURA 2000 alad moodustavad Tallinna maismaast 7,2%, millele lisandub 2 258,1 ha Natura-alasid Tallinna lähiümbruses.

2013. aastal moodustas Tallinn riiklike kaitsealade kõrvale Tallinna esimese kohaliku tähtsusega kaitseala – [Pääsküla raba kaitseala](#). Tegemist on suure tervikliku rohealaga, mis on väärtuslik mitmekesise maastiku ning mitmete kaitsealuste liikide poolest. Lisaks on rabal ka rekreatiivne ja loodushariduslik väärtus.

2017. aastal moodustati teine kohalik kaitseala [Merimetsa roheala](#) näol. Tegemist on tervikliku rohealaga keset tiheasustustala, mida iseloomustab suur liigirikkus. 2019. aastal alustati kolmanda kohaliku kaitseala, [Harku metsa kaitseala](#), moodustamist.

Tabel 84. Kaitstavad alad Tallinnas

Nimi	Kaitse all alates
<i>Aegna saare maastikukaitseala</i>	1991
<i>Pirita jõeoru maastikukaitseala</i>	1957
<i>Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala</i>	2004
<i>Paljassaare hoiuala</i>	2004
<i>Pirita jõe hoiuala</i>	2004
<i>Pääsküla raba kohalik kaitseala</i>	2013
<i>Merimetsa kohalik kaitseala</i>	2017
<i>Kaitsealused pargid</i>	
<i>Kaitsealuste liikide püsielupaigad</i>	
<i>Kaitsealused üksikobjektid</i>	
<i>Üldplaneeringuga kaitstavad rohealad</i>	

Tallinnas on riikliku kaitse all kolm maastikukaitseala, kaks hoiuala ning arvukalt väiksemaid kaitstavaid alasid (pargid, üksikobjektid). Kaitstavate alade kogupindala on 2 200,8 hektarit, mis moodustab 13,8%

Tallinna pindalast. Kaitstavate alade elurikkust toetavad aedlinlikud alad ja rikkalik kõrghaljastus. Tallinnas on ka hulgaliselt kaitsealuseid objekte⁸². Ülevaade Tallinnas asuvate looduslike alade kohta on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 85. Tallinnas asuvad looduslikud alad

	2008– 2009	2010	2011	2012– 2013	2014– 2015	2016– 2018
<i>Maastikukaitsealad (Aegna, Nõmme-Mustamäe, Pirita jõeorg)</i>	3	3	3	3	3	3
<i>Hoiualad (Paljassaare, Pirita jõe)</i>	2	2	2	2	2	2
<i>Pargid</i>	50	50	50	50	61	61
<i>Kaitsealused pargid</i>	22	22	22	22	22	22
<i>Kaitstavad looduse üksikobjektid</i>	120	120	118	117	117	113
<i>Puud</i>	54	54	52	51	51	51
<i>Rändrahnud ja kivikülvid</i>	48	48	48	48	48	46
<i>Allikad</i>	5	5	5	5	5	5
<i>Kohalikul tasandil kaitstavad objektid</i>	1	1	1	2	2	3
<i>Natura 2000 alad (Paljassaare linnuala, Pirita loodusala, Rahumäe loodusala, Aegna loodusala)</i>	3	4	4	4	4	4
<i>Avaliku kasutusega supelrannad (Pirita, Pelgurand, Kakumäe, Harku, Pikakari)</i>	4	5	5	5	5	5

Tallinna rohevõrgustiku kontseptsioon on välja töötatud Tallinna rohealade teemaplaneeringu raames, mis küll pole kehtestatud õigusaktina, kuid mille põhimõtteid rakendatakse Tallinna linnaosade üldplaneeringute koostamisel.

Linnaosade üldplaneeringutes lähtutakse Harju maakonnaplaneeringu 2030+ teemaplaneeringust „[Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused](#)“ (2018) ning arvestatakse naaberomavalitsuste rohevõrgustikega. Tallinna linna ümbritseb roheline vöönd, mis on oma asukoha tõttu linnaelanikele suure puhkeväärtusega. Keskkonnaseisundi kaitsmiseks on roheline vööndi metsad määratud kaitsemetsa kategooriasse.

Tabel 86. Rohealad Tallinnas (km²)

	Tallinn kokku	Haa- bersti	Kesk- linn	Kristii- ne	Lasna- mäe	Musta- mäe	Nõmme	Pirita	Põhja- Tallinn
2020	50,97	9,63	8,93	0,2	3,34	0,95	13,13	10,01	4,78
2019	49,46	9,63	8,72	0,18	3,33	0,95	12,13	10,01	4,51
2018	51,29	9,7	10,37	0,19	3,5	1,22	11,85	10,78	3,7

⁸² Ettepaneku väärtusliku loodusobjekti (ala või üksikobjekti) kaitse alla võtmiseks võib teha igaüks. Kaitse alla võtmise ettepanek peab vastama [looduskaitse seaduse](#) § 8 lõikes 2 sätestatud tingimustele ning tuleb Tallinnas esitada Tallinna Keskkonnaametile. Nõuetekohase ettepaneku alusel korraldab keskkonnaamet loodusobjekti kaitse alla võtmise põhjendatuse ja kavandatavate piirangute otstarbekuse ekspertiisi. Kui ekspertiisist nähtub, et loodusobjektil on kaitse alla võtmise eeldused, algatatakse kaitse alla võtmise menetlus.

2017	50,56	9,7	10,37	0,19	3,19	1,22	11,4	10,78	3,73
2016	51,32	9,44	10,03	0,18	3,5	1,25	12,68	10,81	3,43
2014–									
2015	52,03	9,79	10,35	0,19	3,56	1,25	12,68	10,78	3,42
2013	52,45	9,9	10,3	0,19	3,57	1,24	13,06	10,78	3,4
2008–									
2012	57,05	9,99	10,39	0,24	7,15	1,27	13,06	10,82	4,13

Veekogud

Tallinn on merelinn – kokku on Tallinnal mandri rannajoont üle 46 kilomeetri (sadamamuulideta), sh 9 kilomeetrit Kopli ja 6,5 kilomeetrit Paljassaare lahes. Tallinna rannikualal paikneb kuus üleujutusohuga ala kogusuurusega 170,05 ha. Üleujutusohuga aladega arvestatakse linnaosade üldplaneeringutes. Nendel aladel nähakse ette meetmed üleujutuste kahjude vältimiseks ning arvestatakse hoonestusalade ja muude üleujutustundlike objektide planeerimisel. Planeeringute ja projektide menetlemisel arvestab linn samuti üleujutusriski ohuga ning jälgib, et neil aladel rakendataks riski vähendavaid ja leevendavaid meetmeid, nagu immutamine, vett läbilaskvate katendite eelistamine kõvakattega pindadele, puhveralade ja rohevõrgustiku rajamine.

Tallinn on oluliselt investeerinud ja panustanud oma viie supelranna korrashoidu, mida külastab heade rannailmadega paarkümmend tuhat inimest päevas. Vahemikus 2014–2017 omistati kahele rannale – Pikakari ja Pirita – rahvusvaheline kvaliteedimärk „Sinine lipp“. Hooaja jooksul toimuvad nendes randades keskkonnateadlikkust suurendavad tegevused, ökotelk ja mereprügi teemalised näitused.

Suurimad siseveekogud on Ülemiste ja Harku järv. Peale nende on veekogusid endistes karjäärides ning mitmed tiigid. Tallinna piires suubuvad Soome lahte (alates lääne poolt) Tiskre oja, Mustjõgi (Mustoja), Hundikuristiku oja, Varsaallika oja (Varsaoja), Pirita jõgi ja Mähe oja. Ülemiste järve suubuvad Kurna oja ja Vaskjala–Ülemiste kanal, Harku järve Harku, Järveotsa ja Soone oja. Maa-alusesse sängi on juhitud Ülemiste põhjaotsast läbi Juhkentali ja Keldrimäe Tallinna lahte voolav Härjapea jõgi ning Mardi ja Liiva oja. Suur osa Tallinna rohkeist allikaist (Kadrirus, Toompea nõlval, Mustamäe jalamil ja mujal) on hääbunud. Siseveekogude arvestuslikku pinda on Tallinnas 12,6 km² (8% linna pindalast).

Tabel 87. Olulisemad siseveekogud Tallinnas

Järved	Pindala (ha)	Jõed	Pikkus (km)
Ülemiste järv	975	Pirita jõgi	12,4 ⁸³
Harku järv	164	Tiskre oja	3,7
Raku järv	99	Härjapea jõgi	4,11 ⁸⁴
Lasnamäe karjäärijärv	9	Hundikuristiku oja	3,5
Paljassaare tiigid	7,5	Varsaallika oja	3,22 ⁸⁵
Väike-Õismäe tiik	1,7	Mähe oja	2,8
Snelli tiik	1	Pääsküla jõgi	1,8 ⁸⁶
Luigetiik	0,5	Mustjõgi	1,5
Kirdetiik	0,2		

Linn on oma siseveekogude ökoloogilise seisundi parandamiseks läbi viinud mitmeid projekte, näiteks:

- 2011.–2012. aastal viidi ellu Ülemiste järve kaldakindlustuse tammi rekonstrueerimise ja pikendamise projekt, mille eesmärk oli suurendada madala Ülemiste järve reguleeritavat

⁸³ Linna piires

⁸⁴ Juhitud 1934 – 1939 maa alusesse sängi

⁸⁵ Suue torustikus

⁸⁶ Linna piiril

mahtu, vähendada vee eutrofeerumist, peatada lainetusest põhjustatud kaldaerosiooni ning tagada järve haldamiseks ja kontrolliks liikumine mööda kindlustuse peale rajatud teenindusteed.

- Ülemiste järve biomanipulatsiooni projekt, et panna järves toimima toiduahel. Selleks teostati järves lepiskalade väljapüüke, asustati röövkalade maimusid ning seirati kalastiku populatsiooni ja järve biomassi muutusi.
- Life+ projekti Citywater raames rekonstrueeriti ja korrastati 2015. aastal lähedalasuvast eramurajoonist Tallinna Botaanikaaeda suunduv Lepiku kraav. Rekonstrueerimise põhieesmärk oli Natura 2000 alal paiknevasse Pirita jõkke voolava Lepiku kraavi veekvaliteedi parandamine, rakendades jätkusuutliku sademeveesüsteemi põhimõtteid. Tööde käigus loodi uued kasvukohad vee- ja kaldataimedele, sealhulgas ohustatud ja kaitstavatele taimedele ning heakorrastati ala.
- Praegu (2018–2021) on käsil ELi Kesk-Läänemere programm „HEAWATER – Läänemere valgala väikeste jõgede tervendamine toite ning ohtlike ainete sissevoolu ärahoidmise kaudu“, kus Tallinn on peapartner. Tallinnas rajatakse Mustjõe ojale erosiooni tõkestamiseks kaldakindlustus pikkusega 700 m ja pilootinvesteering oja tervendamiseks sobiliku taimestiku leidmiseks. Eesmärgiks on vähendada toitainete kannet Mustjõe oja kaudu Läänemerre 10 %.

Õhukvaliteet

Tallinna välisõhu kvaliteet peegeldab lähiajaloo suuri ühiskondlikke muutusi. Eesti taasiseseisvumisega 1991. aastal kaasnes majanduse restruktureerimine – saastavate tööstusettevõtete seiskumine ning punktsaasteallikatest pärineva emissiooni langus. Samas hoogustus autostumine ning suurenes liiklusest pärineva õhusaaste hulk. Ajavahemikul 1990–2018 on suurenenud sõiduautode arv Eestis kaks korda: 1990. aastal oli Eestis 241 autot tuhande inimese kohta, 2018. aastal 534. Samas on autopargi keskmine vanus 15 aastat, millest tuleneb suurem saastatuse määr sõiduki kohta.

Autode arvu kasv ja transiitveod nii raudteedel kui ka maanteedel suurenesid 2008. aastani, millele järgnes majanduskriisist tingitud langus ja stabiliseerumine. Majanduslangus andis Tallinnale paremad hoovad tõrjumaks müra tekitavad ja välisõhu kvaliteeti rikkuvad tegevused linnast. Nii lõpetati 2008. aastal naftasaaduste ja konteineriga veetavate kaupade hoidmine, käitlemine ja manööverdamine Põhja-Tallinnas viies need linna idapiirile, vähendades kaubarongide liiklust läbi Tallinna kesklinna.

Tallinn on praegu üks kõige puhtama välisõhuga pealinnu Euroopas. Värske raporti „[2018 World Air Quality Report](#)“ andmete kohaselt oli Tallinnas aasta keskmine PM_{2,5} osakeste kontsentratsioon välisõhus 7,1 µg/m³, mis on maailma linnade pingereas neljas koht.

Tallinnas paikneb kolm linnaõhu seirejaama, mis kuuluvad riiklikusse seirevõrgustikku ja mõõdavad linna eri piirkondade õhukvaliteeti. Õismäel asuvas seirejaamas mõõdetakse peamiselt magalarajoonile iseloomulikku õhusaastet. Põhja-Tallinna seirejaam iseloomustab tööstus- ja kohtkütte piirkonna õhu seisundit ning lisaks paikneb seirejaama läheduses ka oluline raudteesõlm. Kolmas seirejaam asub Liivalaia tänaval ja seal mõõdetakse õhukvaliteeti tiheda liiklusega kesklinna piirkonnas. Kõigis kolmes seirejaamas mõõdetakse järgnevaid komponente: CO, NO_x, O₃, SO₂ ning PM₁₀. Mõõdetavatele komponentidele kehtestatud saastetaseme piirväärtused on välja toodud Keskkonnaministri 27.12.2016 määruses nr 75 „[Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnormid ning õhukvaliteedi hindamiskiirid](#)“¹. Viimase nädala välisõhu kvaliteedi mõõtmistulemuste ja aasta aruannetega saab tutvuda [Eesti Õhukvaliteedi Juhtimissüsteemi](#) kodulehel.

Uuringud on näidanud, et põhiline osa Tallinna õhusaastest tuleb liiklusest ja olmekütmisest⁸⁷. Andmed Tallinnas asuvates linnaõhu seirejaamades mõõdetud saasteainete kohta on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 88. Saasteained linnaõhu seirejaamades Tallinnas (mõõtühik 1 h, µg/m³ – NO, NO₂, O₃, SO₂, PM₁₀; mg/m³ – CO)

		Kesklinn	Õismäe	Kopli
2018	Vääveldioksiid SO ₂	0,27	0,22	0,47
	Lämmastikdioksiid NO ₂	3,76	0,88	3,02
	Süsinikoksiid CO	0,18	0,16	0,17
	Osoon O ₃	62,94	63,92	67,76
	Peened osakesed PM ₁₀	6,53	5	7,48
2017	Vääveldioksiid SO ₂	0,92	0,44	0,63

⁸⁷ Linna tellitud 2013. aasta uuringuga tuvastati, et kolmandikul juhtudest, kui esines kõrgem õhusaaste tase, oli see põhjustatud kaugkandest ning 2/3 episoodidest oli kohaliku päritoluga (põhjustatud põlemisprotsessidest liikluses ja olmekütmisel).

2016	Lämmastikdioksiid NO ₂	8,17	9,68	6,48
	Süsinikoksiid CO	0,22	0,25	0,23
	Osoon O ₃	41,72	43,43	43,77
	Peened osakesed PM ₁₀	19,84	9,57	11,55
	Vääveldioksiid SO ₂	0,89	0,73	1,04
	Lämmastikdioksiid NO ₂	8,45	4,05	5,99
	Süsinikoksiid CO	0,18	0,17	0,17
	Osoon O ₃	51,21	59,35	49,71
	Peened osakesed PM ₁₀	12,87	22,09	14

Eestis tehakse seiret saasteainete kohta sademetes Tallinna (Harku), Tooma, Jõhvi, Tiirikoja ja Kunda automaatjaamades. Andmestik Harku seirejaam proovide alusel määratud saasteainete kohta on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 89. Saasteained sademetes, Harku seirejaam (mg/l keskmiselt ühes kuus)

	2016	2017	2018
pH	5,88	6,38	6,82
Ammooniumioon NH ₄ ⁺	0,21	0,24	0,37
Nitraatioon NO ₃ ⁻	0,28	0,29	0,5
Kloriidioon Cl ⁻	1,16	1,03	1,61
Sulfaatioon SO ₄ ²⁻	0,33	0,31	0,53

Peamised saasteained Tallinnas on peenosakesed PM₁₀ ja PM_{2,5}, osoon, NO_x, SO₂ ja CO. Õhukvaliteedi tase Tallinnas on aastatega tunduvalt paranenud ning saastetasemed jäävad pidevalt alla Euroopa Liidu kehtestatud norme.

Viimase 10 aasta jooksul on Tallinnas osooni ja PM₁₀ kontsentratsioonide ületamiste arv vähenenud mitu korda. Aasta keskmised saasteainete (O₃, PM₁₀, NO₂) kontsentratsioonid on aga viimasel 10 aastal olnud alati piirväärtusest madalamad (sageli 2–4 korda madalamad). SO₂ ja CO piirmäärasid pole Tallinnas viimase 10 aasta jooksul kordagi ületatud.

Tabel 90. Saasteainete kontsentratsioonide ületamiste arv Tallinnas aastate kaupa

Aasta	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
8 tunni keskmine piirväärtus 120 µg/m ³										
O ₃	25	28	6	0	0	1	0	1	2	1
24 tunni keskmine piirväärtus 50 µg/m ³										
PM ₁₀	11	11	5	1	5	4	13	5	1	11
1 tunni keskmine piirväärtus 200 µg/m ³										
NO ₂	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Peentolmu PM₁₀ piirväärtuste ületamiste arv on Tallinnas vähenenud alates 2007. aastast. Kümme aastat tagasi tulenes piirväärtuste ületamine mitmetest teguritest: suurem sõidukite (raskeveokite) hulk kesklinnas, ulatuslikud kulupõlengud kevadeti, linna kandunud metsapõlengute suits, ebakvaliteetsem tänavapuhastus, kaubasadamate ja raudteetranspordi tegevus. Viimastel aastatel on PM₁₀ tasemed olnud küllaltki stabiilsed, ületamised on toimunud eelkõige Kesklinnas paiknevas seirejaamas, kus oluline osa saastest pärineb liiklusest. Peamised PM₁₀ saasteallikad Tallinnas tänapäeval pärinevadki liiklusest (heitgaasid ja teekatte kulumine), talvisest puistematerjalide kasutamisest libedusetõrjel, kohtsaasteallikatest ja majapidamistes tahkekütuste (peamiselt puit) kasutamisest.

Kuna osooni teke on tingitud fotokeemilisest reaktsioonist lämmastikoksiidide ja süsivesinike vahel, on osooni teke Tallinnas väga ebaühtlane, sõltudes ilmast ja autode hulgast, kusjuures osooni kontsentratsioonitase on madalam autode heitgaasidest pärineva NO_x kõrgema taseme korral. Seega võib suuremat autode hulka linnas lugeda üheks teguriks osooni kontsentratsioonide langemisel ja seega ka piirmäära ületamiste arvu vähenemisel Tallinnas.

Lämmastikdioksiidi taset on ületatud üks kord, 2007. aastal. Lämmastikoksiidid on enamasti pärit autode heitgaasidest, sellest ka suurem sisaldus õhus tiipitudel. Tihedama liikluse tõttu on lämmastiku kontsentratsioon suurem Kesklinna mõõtejaamas. Lämmastikdioksiidi saastetasemed on võrreldes Euroopa suurlinnadega piisavalt madalad ja ei ületa ka kõige saastunumates piirkondades lühiajalisi saastetaseme piirväärtusi.

Tabel 91. Aasta keskmised saasteainete kontsentratsioonid (µg/m³) Tallinna õhuseirejaamades

Aasta		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
24 tunni keskmine piirväärtus 50 µg/m ³											
PM ₁₀	Kesklinn	19,1	17,82	15,68	14,4	17,5	16,9	13	15,7	16,3	19,3
	Õismäe	13,3	11,46	10,6	12	13,2	14,5	12,2	11,1	9,4	11,9
	Kopli	19,9	14,16	12,27	10,8	11,7	13,2	10,8	10,4	10,1	15,3
1 tunni keskmine piirväärtus 200 µg/m ³											
NO ₂	Kesklinn	21,1	22,41	20,88	21,5	22,9	19,4	16,9	19,2	16,4	19,3
	Õismäe	10	12,97	10,97	11,2	11,7	11,2	8,9	10	8,7	10,6
	Kopli	13,1	16	14,94	14,7	15,1	13,5	12,6	12,5	11,1	12,2
24 tunni keskmine piirväärtus 25 µg/m ³											
PM _{2,5}	Õismäe	4,9	6,36	6,62	7,4	8,2	8,3	6,3	5,3	4,9	6,2

Õhukvaliteeti võib Tallinnas lühiajaliselt halvendada atmosfäärinähtus nimega temperatuuri inversioon, mis lukustab õhusaaste maapinnalähedasse kihti ja takistab õhusaaste hajumist. Inversiooni nähtus tekitab probleeme talvisel kütteperioodil ja kevadisel lumesulamisjärgsel sademetevaesel ajal (nt 2015. a).

Välisõhu kvaliteedi parandamiseks linnas on kaugküttepiirkonnas võrguga liitumine kohustuslik kõigile hoonetele, milles on tarbijajärgne ehitatava või rekonstrueeritava ehitise soojusega varustamiseks. Lokaalkatlamajad, mille võimsus algab 300 kW, vajavad välisõhu saasteluba.

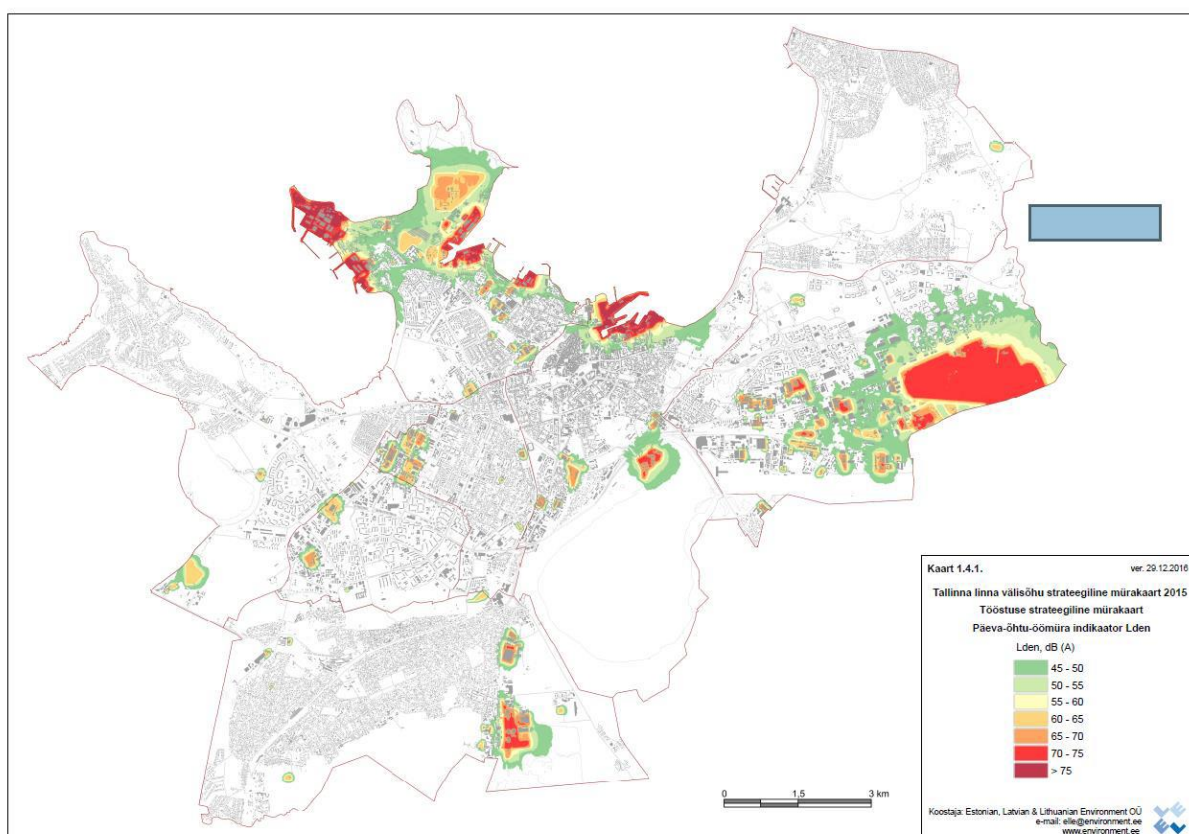
Tallinna ulatuslikud rohealad ja mitmekesine haljastus aitavad siduda peentolmu ja hoida välisõhu kvaliteeti. Nt Kesklinna piirkonnas aitab õhusaastet siduda Vanalinna ümbritsev parkide võond (30 ha).

Müra

Pärast Eesti taasiseseisvumist 1991. aastal lõpetasid müratekitavad rasketööstusettevõtted oma tegevuse, mistõttu Tallinna linna haldusterritooriumil puudub praeguseks klassikalises mõistes (müra tekitav) rasketööstus. Endised rasketööstusettevõtete piirkonnad on nüüdseks leidnud rakendust peamiselt büroopindadena.

Autode arvu kasv ja transiitveod nii raudteedel kui ka maanteedel suurenesid 2008. aastani, millele järgnes majanduskriisist tingitud langus ja stabiliseerumine. Majanduslangus andis Tallinna linnale paremad hoovad tõrjumaks müra tekitavad ja välisõhu kvaliteeti rikkuvad tegevused linnast. Nii lõpetati 2008. aastal naftasaaduste ja konteineriga veetavate jm kaupade hoidmine, käitlemine ja manööverdamine kesklinna servas ja neid toiminguid tehakse sestpeale Tallinna idapiiril. Samuti vähenes kaubarongide liiklus läbi Tallinna, kaubaliiklus läbi sadamate ja kaupade transport läbi kesklinna.

Tallinn on kaardistanud oma territooriumil asuvad olulist müra tekitavad ettevõtted, keda on praegu kaheksa. Valdkonniti jagunevad need transpordiettevõteteks (raudtee, sadamad, lennujaam, ühistransport), tootmisettevõteteks (maavarade kaevandamine) ja linnahooldust teostavateks ettevõteteks.

Joonis 162. Tööstuse strateegiline mürakaart, 2015

- Tallinnas on 16 sadamat, mis tegutsevad kauba-, reisi- ja jahisadamatena. Raudteede kogupikkus üle 100 km, ühendades Tallinna kaubasadamaid. Tallinna-sisene reisirongiliiklus toimib 37,8 km-l ja kolmes suunas.
- Tallinnas on neli trammiliini kogupikkusega umbes 40 km ning kaks trammidepood.
- Lennart Meri Tallinna lennujaam on Eesti suurim rahvusvaheline lennujaam, mis asub Tallinna kesklinnast 4 km kaugusel. Lennujaamal on üks ida-läänesuunaline tõusu- ja maandumisrada pikkusega 3480 meetrit, millel on ida- ja läänepoolne õhukoridor. Tallinna lennujaam ei vasta põhilennujaama kriteeriumile direktiivi 2002/49/EÜ tähenduses, mille alusel peaks põhilennujaamas olema üle 50 000 liikumise aastas.
- Tallinnas on 1010 km kõvakattega linnatänavaid.

Eestis ja Tallinnas kehtivad müraindikaatorid ning nende piirväärtused on sätestatud sotsiaalministri „[Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid](#)” ja keskkonnaministri määrusega „[Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid](#)“. Tallinna piires eraldi piiranguid kehtestatud ei ole.

Tallinn on koostanud kolm strateegilist mürakaarti aastatel 2008, 2012 ja 2017 ning kolm müra vähendamise tegevuskava aastatel 2009, 2013 ja 2018. Nii strateegiline mürakaart kui ka müra vähendamise tegevuskava lähtuvad Euroopa Liidu direktiivist 2002/49/EÜ. Tallinna strateegilises mürakaardis on esitatud eri allikate põhjustatava müra piirkonda jäävate inimeste arv päevasel ja öisel ajavahemikul. Müra kaardistamisest saadud informatsiooni kasutatakse mitmel eesmärgil, nii müraalase informatsiooni jagamiseks kui ka linna planeerimisel. Samuti aitab müra vähendamise tegevuskava rakendada vaiksete alade kaitset.

Tallinnas jäävad kriitilise müratasemega alale eelkõige kesklinna tänavate äärsed korrusmajad ning linnast välja suunduvate või linnaosasid ühendavate magistraaltänavate ääres paiknevad üksikelmud ja korrusmajad.

Tabel 92. Vaikse välispiirdega hoones elavate inimeste osakaal %

	dB	Autoliiklus	Raudtee	Tööstus	Kokku
Öise mürataseme L_{den} vahemik dB	≥ 55	7,3	0,25	0,36	7,91

Keskkonnamüra valdkonnas on Tallinna põhiprobleem suur liiklussagedus magistraaltänavatel. Seda võimendab valglinnastumise kaasnependelränne, mis toob kaasa täiendava liikluskoormuse.

Tabel 93. Auto-, lennu- ja raudteeliiklusest ning tööstusest pärinevale mürale eksponeeritud inimeste osakaal Tallinnas %

	dB	Autoliiklus	Raudtee	Tööstus	Lennuliiklus	Kokku
Mürataseme L_{den} vahemik dB	≥ 55	57,7	0,76	1,5	0	60
	≥ 65	20,2	0	0,9	0	20,3
Öise mürataseme L_n vahemik dB	≥ 45	55,1	1,5	3,2	0	59,8
	≥ 55	15,4	0,11	0,2	0	15,7

Tallinn jaguneb erineva maakasutusega aladeks (elamualad, segahoonestusalad, ettevõtlusalad, tööstusalad), millele on keskkonnaministri määrmuses paika pandud kindlad müra piirnormid. Eristatakse piirväärtust olemasolevatel aladel ja sihtväärtust uutel planeeritavatel aladel. Maakasutuse

jaotuse järgi kehtib kolm kategooriat, milles on määratud eraldi liiklusrüü ja tööstusrüü normtasemed.

Tabel 94. Liiklusrüü normtasemed hoonestatud ja hoonestamata aladel Eestis ja Tallinnas⁸⁸.

Kategooria		Müra piirväärtus		Müra sihtväärtus	
		Liiklus	Tööstus	Liiklus	Tööstus
I kategooria – virgestusrajatiste maa ehk vaiksed alad	päev	55	55	50	45
	öö	50	40	40	35
II kategooria – haridusasutuste, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandetasutuste ning elamumaa, rohealad	päev	60	60	55	50
		(65)			
	öö	55	45	50	40
		(60)			
III kategooria – keskuse maa, IV kategooria – ühiskondlike hoonete maa	päev	65	65	60	55
		(70)			
	öö	55	50	50	45

Tallinn on koostanud kolm strateegilist mürakaart aastatel 2008, 2012 ja 2017 ning kolm müra vähendamise tegevuskava aastatel 2009, 2013 ja 2018. Linn on rakendanud eri meetmeid mürataseme vähendamiseks.

- Kõikide uute võimalikku mürahäiringut omavate objektide planeerimise puhul on detailplaneeringu staadiumis kohustus teha mürauurim.
- Linn jälgib, et planeeringus ette nähtud müraseinad ja muud müraleevendusabinõud oleksid rakendatud enne objekti kasutusele võtmist.
- Tallinn on 2010. aastast ellu viinud korteriühistute toetuskeemi „Fassaadid korda“, mille eesmärk on aidata korteriühistutel koos riikliku toetusega muuta hooned energiasäästlikumaks ning vähendada müra siseruumides (akende ja uste vahetamine).
- Linn on seadnud piirangud raskeveokite liikumisele Tallinna kesklinna piirkonnas, et vähendada õhu- ja mürasaastet. Raskeveokitele on vanalinnas ja südalinnas kehtestatud massipiirangud, st raskeveokite transiitliiklus on Tallinna südalinnast välja viidud ja tagatud on kaubaautode liikumise parem juhtimine sadama ja kesklinna piirkonnas.
- Tallinnas rekonstrueeriti 2014. ja 2015. aastal kahe trammiliini rööbasteed koos aluskihiga ning uuendati ligikaudu veerand trammipargist.
- Raudteeliikluses lõpetati 2013. aastal rööbasteede remont kahel kõige tihedama reisirongiliiklusega teelõigul ning riik ajakohastas 2013. aastal kogu reisirongiveeremi-
- Lennuliiklusest tuleneva mürahäiringu vähendamiseks on seatud piirangud õistele lendudele. Tõusu- ja maandumisraja üle linna minevatel lennukoridoridel on õhku tõus keelatud ajavahemikul kell 23.00–7.00. Tallinna lennujaamal on müra seireks olemas kaks statsionaarset müra mõõtmise terminali ja üks teisaldatav terminal, mis võimaldab jälgida lennuliiklusest põhjustatud müratasest ööpäevaringselt.
- Reisisadamana aktiivselt kasutatava Tallinna Vanasadama lähimbruse kohta on koostatud strateegiline mürakaart. Vanasadamat ei külasta kaubalaevad ning kaubaautode liikumisele on kehtestatud piirangud.

⁸⁸ Müraindikaator on (hinnatud) ekvivalentne müratase LAeq (dB). Sulgudes: lubatud müratundlike hoonete sõidu- või raudteepoolsel küljel.

- Autode liikumist on piiratud enamasti vanalinna piirkonnas ja moodustatud on autovabu alasid.

Jäätmemajandus

Jäätmehooldust arendatakse Eestis valdkonna arengukava (riigi jäätmekava) ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava alusel. Valdkonna arengukavas ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse jäätmehoolduse olukorda, jäätmehoolduse korraldamise ja ressursside kasutamise tõhustamise eesmärgi ning eesmärkide saavutamise meetmeid. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamisel võetakse arvesse valdkonna arengukavas sätestatud ning see on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa.

Jäätmehoolduse korra Tallinna linnas sätestab täpsustatult [Tallinna jäätmehoolduseeskiri](#), mille eesmärk on rakendada jäätmeseaduse ja pakendiseaduse ning nende rakendusaktide nõuded, säilitada puhas ja tervislik elukeskkond, vähendada jäätmete kogust ning soodustada nende taaskasutamist. Eeskirja on kohustatud järgima kõik juriidilised ja füüsilised isikud, riigi ja kohaliku omavalitsuse asutused.

Andmestik jäätmete kõrvaldamise liikide kohta (s.o põletamine või ladestamine) kohta Tallinnas on toodud alljärgnevas tabelis. Viimastel aastatel on oluliselt kasvanud jäätmete põletamise osakaal ja vähenenud ladestamine. Olmejäätmeid põletatakse⁸⁹ Eesti Energia Iru elektrijaamas, mis on koospõletustehas. Jäätmekütuse kasutamine vähendab tootmises kasutatavate fossiilsete kütuste, põlevkivi ja kivisöe osakaalu.

Tabel 95. Jäätmete kõrvaldamine Tallinnas (tuhat tonni)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kokku	176,5	103,6	96,9	108,1	114,8	115,1	121,5	119,8	141,2
Põletamine				74,7	105,7	104,1	108,9	100,4	111,3
<i>Segaolmejäätmed</i>				64,9	101,5	98,3	102,8	98,9	109,9
<i>Muud olmejäätmed</i>				9,8	4,2	5,9	6,1	1,5	1,4
Ladestamine	176,5	103,6	96,9	33,5	9,1	10,9	12,6	19,4	29,9
<i>Segaolmejäätmed</i>	112,3	99,7	92,6	29,3	2,5	2,7	4,3	8,4	8,2
<i>Muud olmejäätmed</i>					1,5	2,2	2,8	3,8	3,4
<i>Sorteerimata ehitusjäätmed</i>	1,6	2,4	2,4	2,3	3	3,9	3,4	5,1	16,9
<i>Muud ehitusjäätmed</i>	62,6	1,5	2	1,9	2	2,1	2,1	2	1,4

Igal aastal tekib Eesti kodumajapidamistes jäätmeid ligikaudu 400 000 tonni ehk 300 kilogrammi inimese kohta. Tulenevalt [jäätmeseadusest](#) on Eestis jäätmete liigiti kogumine kohustuslik.

Eesti on võtnud eesmärgiks, et alates 2020. aastast tuleb ringlusse võtta vähemalt 50% kodumajapidamistest pärinevatest paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmetest, muudest liigiti kogutud kodumajapidamisest ja muudest allikatest pärinevatest jäätmetest. Näiteks paberi, papi, metalli, plastiku ja klaasi tootmiseks kulutatakse suurtes kogustes energiat, vett ja muid ressursse ning materjali ringlussevõtt aitab neid ressursse kokku hoida.

⁸⁹ Ohtlikke jäätmeid põletatakse Lõuna-Eestis asuvas ettevõttes AS Epler & Lorenz, mis on jäätmepõletustehas. Jäätmekütust kasutab AS Kunda Nordic Tsement.

Jäätmehoolduse korraldamine on kohalike omavalitsuste ülesanne, hõlmates olmejäätmete, ohtlike jäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete, tervishoiu- ja veterinaarteenuse jäätmete ning muude oluliste jäätmete käitlemist. Kohalikud elanikud peavad omakorda juhinduma omavalitsuse koostatud jäätmehoolduseeskirjast, kus on kirjas, kuhu saab omavalitsuse territooriumil eri liiki jäätmeid ära anda. Jäätmehoolduse korraldamisel peab linn tagama, et:

- elanikud, suvilaomanikud ja väike-ettevõtted oleksid liidetud korraldatud jäätmeveoga, mis annab neile kindluse, et nende olmejäätmeid käideldakse parima hinnaga ning võimalikult keskkonnasõbralikult;
- linna territooriumil on loodud võimalused jäätmeid liigiti koguda ja ära anda;
- linna territooriumil on piisavalt avalikke jäätmekogumiskohti (nt pakendite äraandmiseks, paberi ja papi kogumiseks, aga ka ohtlike jäätmete tarvis jne);
- linlased oleksid Tallinna territooriumil kehtivatest jäätmealastest võimalustest ja nõuetest informeeritud.

Segaolmejäätmete kogumismahuti omamine jäätmevaldaja kinnistul on kohustuslik. Segaalmejäätmed on liigiti kogumisest üle jäänud olmejäätmed või nende sortimisjääk. Segaalmejäätmed on näiteks määrdunud ja katkised (korduskasutuseks kõlbmatud) riided, jalanõud, pehmed laste mänguasjad, toidujäätmetena tekkivad suured kondid, toidulisandid ja vitamiinid, kosmeetika, mähkmed, kassiliiv, CD-plaadid, tühjad/katkised pastapliiatsid, kirjaklambrid, hõõgniidiga lambipirnid, jahtunud tuhk, suitsukonid, kasutatud pabernõud, peegli- ja klaasikillud, katkised nõud (kastrulid, pannid, taldrikud jne) jms. Korraldatud jäätmeveo piirkonnas peab jäätmevaldaja segaalmejäätmed andma üle hanke korras valitud jäätmevedajale. Piirkondades, kus jäätmevedu ei ole korraldatud, peab jäätmevaldaja jäätmevedaja või -käitlejaga sõlmima jäätmekäitluslepingu ise.

Tallinna jäätmehoolduseeskiri kohustab *biolagunevaid jäätmeid* koguma eraldi mahutisse:

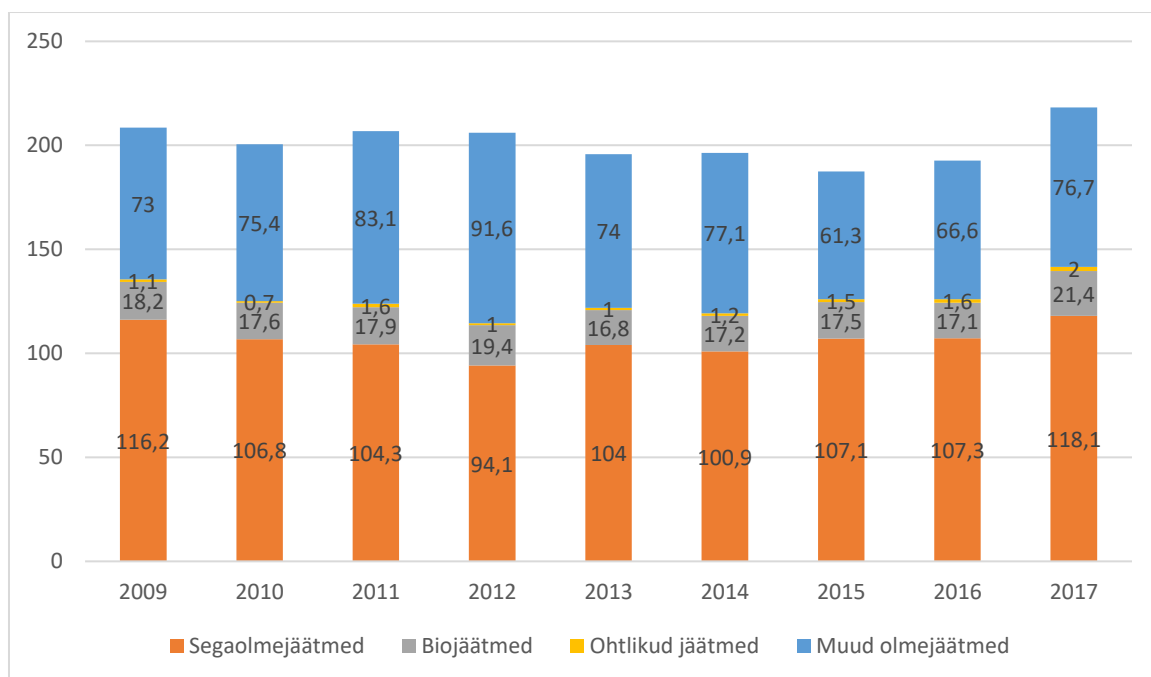
- kõigis elamutes, kus on vähemalt 10 korterit (väljaarvatud korraldatud jäätmeveoga vanalinna piirkonnas);
- üksikelamutega kinnistutel, kui biolagunevaid jäätmeid ei kompostita;
- asutustes-ettevõtetes, kus biolagunevaid jäätmeid tekib nädalas enam kui 20 kg või kui kinnistul tegutseb tootlustusettevõte.

Biolagunevad jäätmed tuleb koguda muudest jäätmetest eraldi eelkõige sellepärast, et biolagunevaid jäätmeid on võimalik taaskasutada (näiteks valmistada kompostmulda). Kui biolagunevad jäätmed visatakse segaalmejäätmete hulka, on sellel kolm võimalikku negatiivset mõju:

- biolagunevat materjali ei kasutata maksimaalselt ressursina ära;
- biolagunevad jäätmed võivad muuta jäätmematerjali raskemini töödeldavaks või vähendada jäätmematerjali kütteväärtust (väheneb põletusseadmete efektiivsus);
- kui biolagunevad jäätmed jõuavad jäätmekäitleja pingutustest hoolimata prügimäele, põhjustab see prügilagaasi ja nõrgvee teket.

Tallinna jäätmehoolduseeskiri kohustab *paberi- ja kartongijäätmeid* koguma eraldi mahutisse:

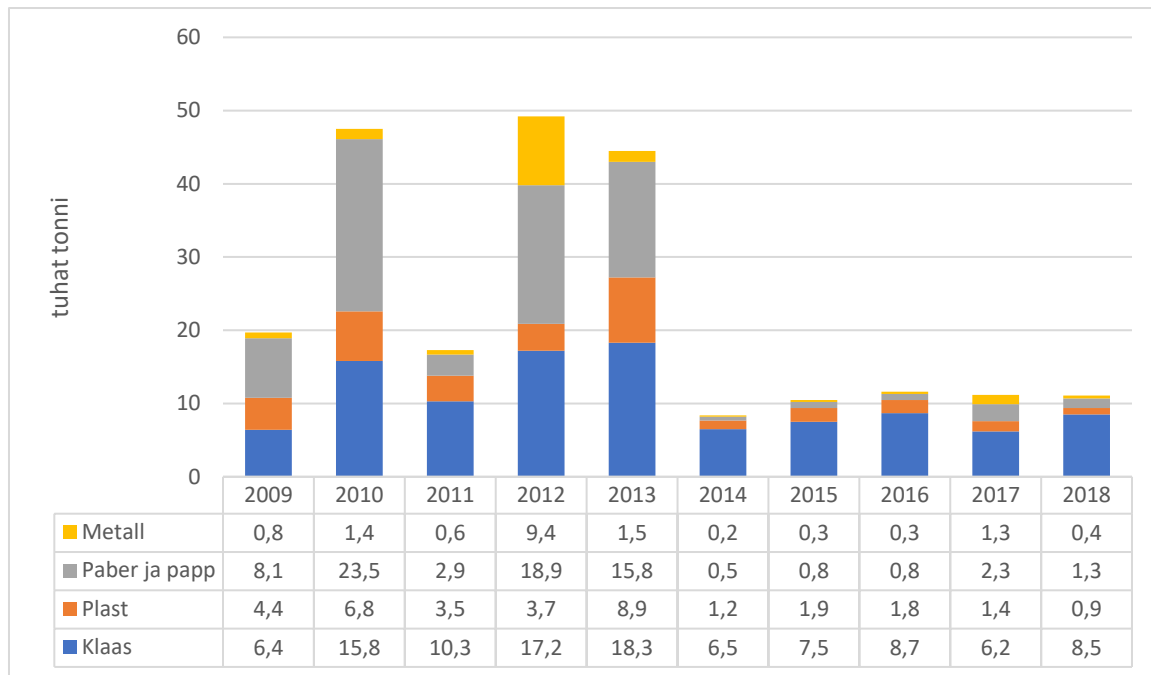
- kõigis elamutes, kus on vähemalt viis korterit;
- asutustes-ettevõtetes, kui jäätmeid tekib nädalas enam kui 20 kg.

Joonis 163. Olmejäätmete kogumine (sh liigiti kogumine) Tallinnas (tuhat tonni)

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks või esitlemiseks tema olelusringi vältel – toormest kuni valmiskaubani ning tootja käest tarbija kätte jõudmiseni. Pakendijätmed tuleb koguda muudest jäätmetest eraldi, sest nii jõuavad pakendid taaskasutusse ja väheneb loodusressursside kasutamine.

Pakendijätmeid on nii pandimärgisega (nn pandipakend) kui pandimärgiseta kasutatud pakend. Nende üleandmine on tasuta, kuna töötlemise eest on juba makstud kauba ostmisel. Tallinna [jäätmejaamades](#) ja enamikus [avalikes pakendite kogumispunktides](#) kogutakse eraldi mahutitesse vähemalt paber- ja kartongpakendeid, klaaspakendeid ning segapakendeid. Klaaspakendite ja paber- ning kartongpakendite mahuti puudumisel võib nimetatud materjalidest pakendeid visata segapakendite mahutisse.

Joonis 164. Taaskasutatavate pakendijäätmete kogumine Tallinnas

Ohtlikud on jäätmed, mis vähemalt ühe kahjuliku toime tõttu võivad olla ohtlikud keskkonnale, tervisele või varale ning neid tuleb koguda muudest jäätmetest eraldi. Ohtlike olmejäätmete hulka kuuluvad näiteks:

- ravimijäätmed ja muud tervishoiujäätmed (nt süstlad, ampullid);
- päevavalgus- ja säästulambid;
- elavhõbedat sisaldavad jäätmed (nt luminescentslambid, vanad kraadiklaasid);
- mootori-, käigukasti- ja määrideõli;
- õlifiltrid, õli sisaldavad puhastuskaltsud;
- lahustid ja lahustit sisaldavad värvi-, laki-, liimi- ja hermeetikujäägid;
- kodumajapidamisest pärit happed, leelised, fotokemikaalid;
- taimekaitsevahendid ja muud pestitsiidide liigid;
- kodukeemia (nt pesuained, puhastusvahendid, happed ja leelised);
- kasutatud patareid ja akud.

Kodumajapidamisest pärinevate ohtlike jäätmete kogumiseks on linnas loodud kogumisvõrgustik. Ohtlike jäätmete üleandmiseks on mitu võimalust:

- [Jäätmejaamad](#)
- [Ohtlike olmejäätmete kogumispunktid](#)

Kogumispunktides võetakse elanikelt tasuta vastu järgmisi kodumajapidamisest pärinevaid ohtlikke jäätmeid:

- jääkõlised ja õlifiltrid, õliseid pühkimematerjale (kuni 20 liitrit);
- värvi-, liimi-, laki- ja lahustijäätmeid jaepakendis (kuni 20 liitrit);
- elavhõbedalampe (piiramatus koguses);
- aegunud ja kasutuskõlbmatuid ravimeid ja muid meditsiinilisi jäätmeid (kuni 2 kg korraga);
- kemikaale ja pestitsiidide jäätmeid (kuni 10 liitrit);

- elavhõbekraadiklaase ja muid elavhõbedat sisaldavaid jäätmeid (kuni 2 kg korraga);
- patareisid ja akusid (piiramatus koguses).

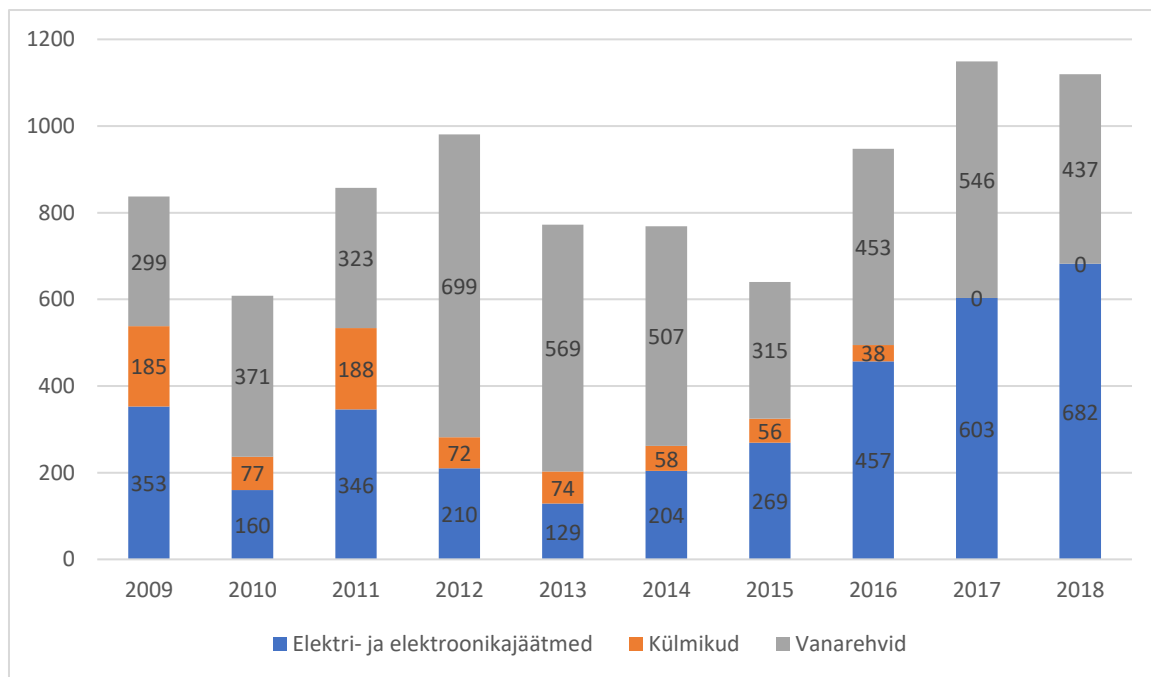
Asutused ja ettevõtjad peavad andma oma jäätmed otselepingutega vastavatele jäätmekäitlusteetevõtetele. Kord aastas korraldatakse Tallinnas ka ohtlike jäätmete kogumisring, mille käigus sõidab vastav auto teatud aegadel mööda elamurajoone ringi ja kogub elanikelt ohtlikke jäätmeid.

Tabel 96. Elanikelt kogumisvõrgustiku kaudu kogutud ohtlikud jäätmed Tallinnas

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Elavhõbedalambid (tk)</i>	15 994	10 249	11 272	4 032	8 766	22 906	15 282	14 256	27 528	17 032
<i>Akud (kg)</i>	7 766	3 238	3 308	1 994	1 653	1 440	598	328	1 213	5 019
<i>Patareid (kg)</i>	7 641	2 504	2 162	4 743	4 438	4 490	4 740	6 654	10 488	7 003
<i>Vanad ravimid (kg)</i>	1 400	462	683	1 330	2 034	2 531	1 517	3 704	5 511	2 932
<i>Värvid (l)</i>	73	63	84	94	131	129	78	158	154	113
	537	364	370	396	846	955	136	078	636	695
<i>Õlid (l)</i>	15 994	8 081	7 397	12 515	14 000	10 008	11 009	9 747	13 449	6 965
<i>Õlifiltrid (kg)</i>	570	267	268	244	1 084	704	2 549	5 908	13 773	1 408
<i>Kemikaalid (kg)</i>	360	91	110	1 457	347	1 738	2 961	1 236	2 611	1 296
<i>Elavhõbedajäätmed (kg)</i>	4,0	2,0	2,0	2,0	1,5	1,3	16,0	19,9	12,0	0,01
<i>Ohtlike jäätmete pakendijäätmed (kg)</i>	7 990	8 737	10 236	9 470	10 669	13 468	19 592	22 532	45 525	24 922

Probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnoahtu, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist. Probleemtooteid on keelatud panna segaolmejäätmete mahutisse ehk probleemtooted tuleb koguda muudest jäätmetest eraldi. Probleemtooted on:

- patareid ja akud. Jäätmeseadusest tulenevalt on patareide tootjad kohustatud kasutatud patareid tasuta tagasi võtma müügikohtade kaudu. Kasutuskõlbmatuks muutunud patareisid võetakse tasuta vastu ka jäätmejaamades;
- mootorsõidukid ja nende osad;
- elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad. Elektri- ja elektroonikaseadmete maaletootjatel ja tootjatel on kohustus tasuta tagasi võtta kodumajapidamistes tekkinud vana kasutatud kodutehnika, st kauplus ei tohi keelduda uue seadme ostmisel vana samalaadse seadme vastu võtmisest. Neid võetakse vastu ka linna jäätmejaamades ja kogumispunktides;
- rehvid – vanad rehvid saab üle anda tootja ja tootjavastutusorganisatsiooni määratud kogumiskohta, jäätmejaama, uue rehvi ostmise korral turustaja müügikohta või rehvi ettevõtjale;
- põllumajandusplast.

Joonis 165. Probleemtoodete jäätmed Tallinnas (tonni)

Linna juhtimine ja tugiteenused

Linna teenistujad

Tallinna linna teenistujate arv on viimase kümne aasta jooksul vähenenud kokku üle saja teenistuja võrra. Olulised on olnud ka muutused linnaorganisatsiooni siseselt ning need on tingitud eeskätt tugiteenuste koondumisest kesksetesse ülelinnalistesse üksustesse (nagu linna raamatupidamiskeskus, linna ametite liitmine jne).

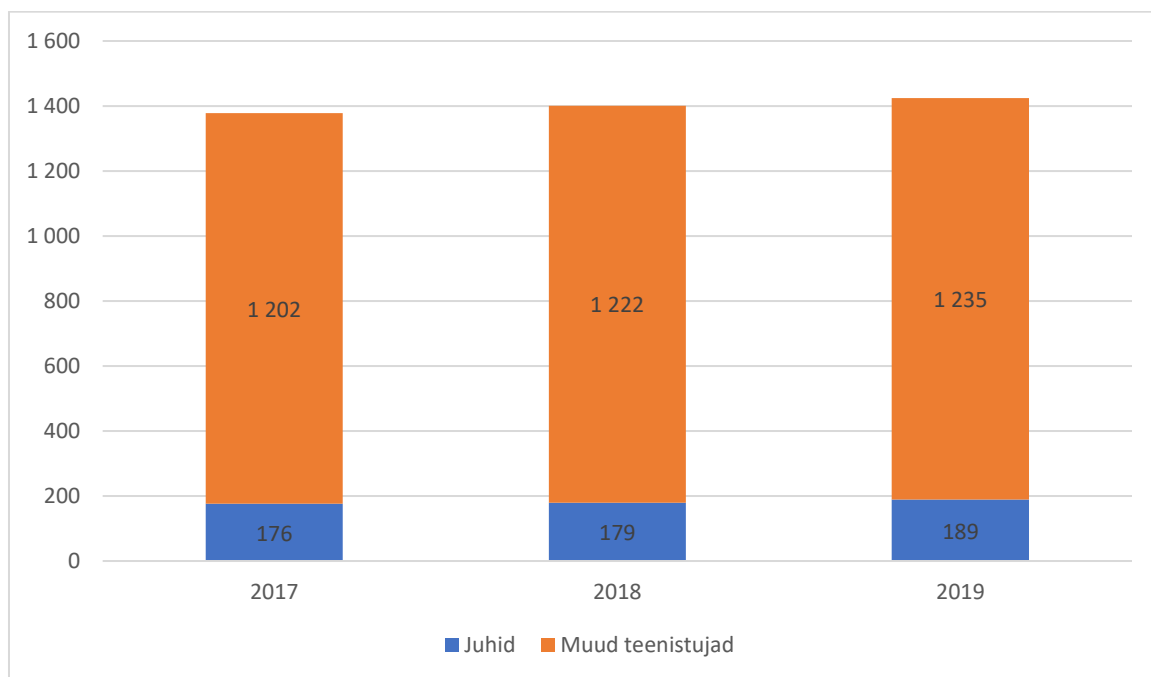
Tabel 97. Tallinna linna ametiasutuste teenistujad

	2009	2010	2011	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 ⁹⁰
Kokku	1 635	1 581	1 584	1 599	1 579	1 422	1 428	1 423	1 459	1 501	1 504
Linnavolikogu Kantselei	25	24	30	30	38	36	34	34	34	32	32
Linnavalitsuse liikmed ⁹¹	7	7	7	7	7	7	7	7	8	8	7
Linnakantselei	223	225	237	260	318	291	294	323	330	333	345
Ametid											
Ettevõtlusamet	66	70	70	66	69	61	61	60	60	60	65
Haridusamet	133	126	126	126	119	105	104	61	62	62	52
Keskkonna- ja kommunaalamet											85
Keskkonnamet	47	42	42	43	43	34	34	35	37	38	
Kommunaalamet	47	45	44	44	48	43	50	52	53	59	
Kultuuriamet	41	41	29	30	27	24	16	17	17	19	19
Linnaarhiiv	29	29	29	29	29	27	27	27	27	27	27
Linnaplaneerimise amet	105	98	99	102	106	95	99	101	108	111	111
Linnavaaramet	67	66	64	63	63	58	60	61	68	76	79
Munitsipaalpolitsei amet	148	163	164	162	119	110	110	112	104	117	117
Perekonnaseisumet	24	24	24	24	31	30	30	31	34	35	35
Sotsiaal- ja tervishoiuamet	40	40	40	40	32	29	29	29	30	30	37
Spordi- ja noorsooamet	20	20	21	21	18	28	28	28	28	32	31
Transpordiamet	63	54	54	55	53	49	50	50	52	49	49
Linnaosade valitsused											
Haabersti Linnaosa Valitsus	53	51	51	38	38	34	34	34	36	38	38
Tallinna Kesklinna Valitsus	75	75	76	71	70	64	64	64	64	66	66
Kristiine Linnaosa Valitsus	49	47	47	46	45	40	40	40	42	42	42
Lasnamäe Linnaosa Valitsus	131	100	97	97	94	86	86	86	87	89	89
Mustamäe Linnaosa Valitsus	64	62	62	57	57	51	51	51	52	52	50
Nõmme Linnaosa Valitsus	52	49	49	47	46	42	42	42	44	44	44
Pirita Linnaosa Valitsus	33	33	33	33	32	24	24	24	26	26	26
Põhja-Tallinna Valitsus	93	91	91	87	86	63	63	63	66	67	67

⁹⁰ 01.07.2019 seis

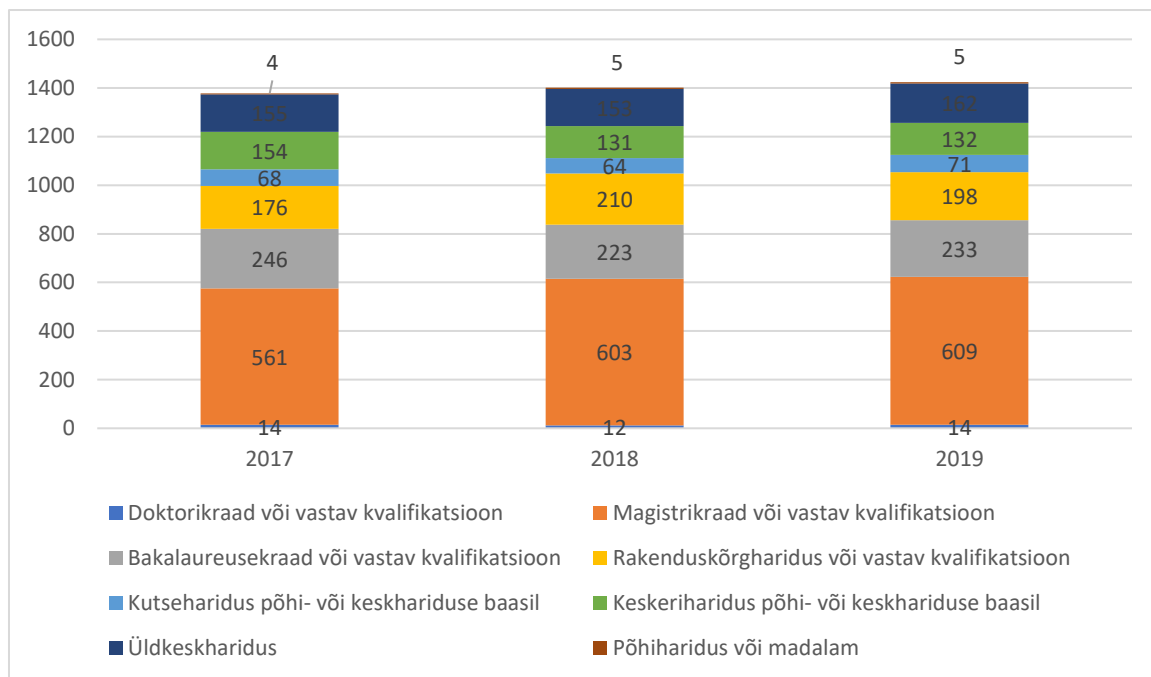
⁹¹ Linnavalitsuse liikmed ei ole ametiasutus. Linnavalitsuse liikmete arvu ja struktuuri kinnitab linnavolikogu eraldi

Linna ametiasutuste jagunemine teenistuskoha grupi (juht ja muu teenistuja) järgi on toodud järgneval joonisel.

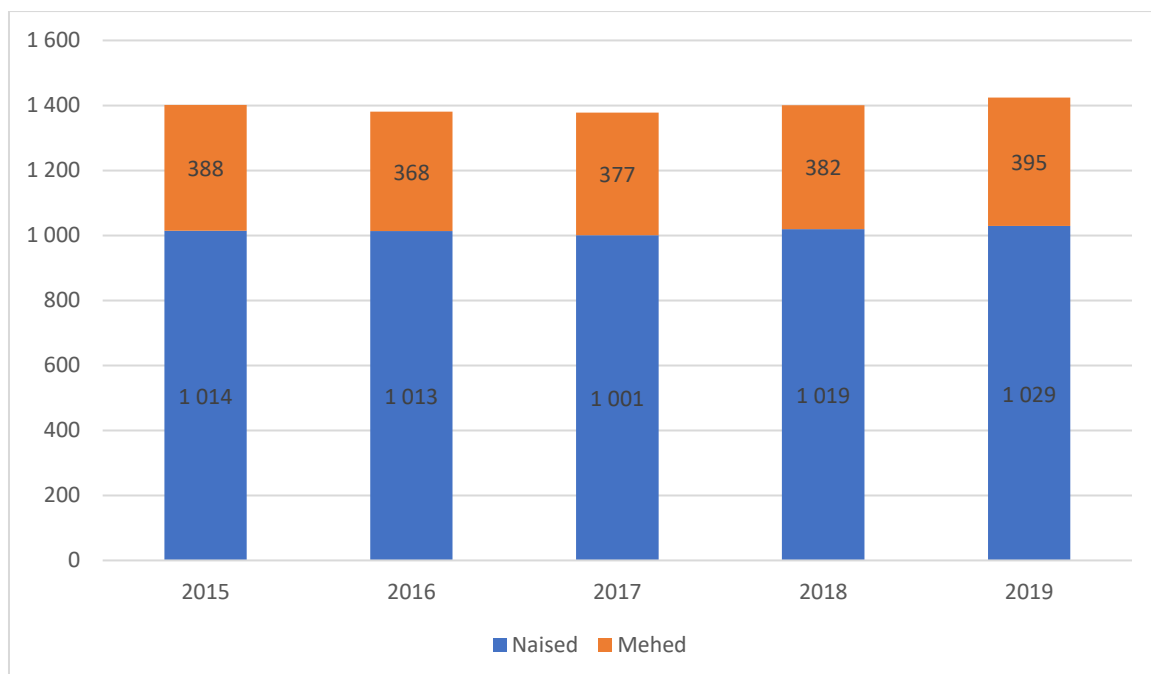
Joonis 166. Tallinna linna ametiasutuste teenistujad teenistuskoha grupi järgi

Enamikul linna teenistujatel on kõrgharidus. Magistrikraad või vastav kvalifikatsioon on 42,8%-l, bakalaureusekraad või vastav kvalifikatsioon 16,4%-l ja rakenduskõrgharidus või vastav kvalifikatsioon 13,9%-l ametiasutuste teenistujatest. 2019. aastal töötas linna ametiasutustes ka 14 doktorikraadiga teenistujat, mis on ca 1% teenistujate koguarvust. Keskkharidusega (üld-, kutse- või keskeriharidusega) töötajaid on ametiasutuste teenistujatest veidi üle veerandi. Põhiharidusega töötajaid oli vaid 0,4%.

Joonis 167. Tallinna linna ametiasutuste teenistujad haridustaseme järgi

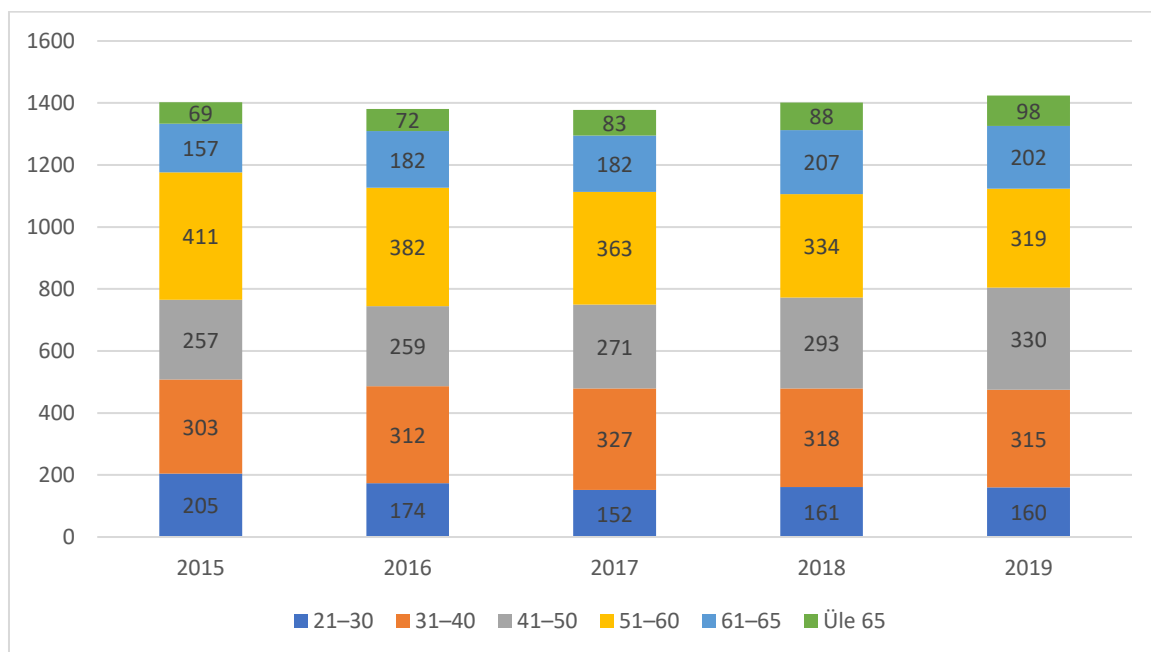
Tallinna linna ametiasutustes töötavad valdavalt naissoost teenistujad. 2019. aastal töötas linna ametiasutustes 72% naise ja 28% mehi.

Joonis 168. Tallinna linna ametiasutuste teenistujad soo järgi

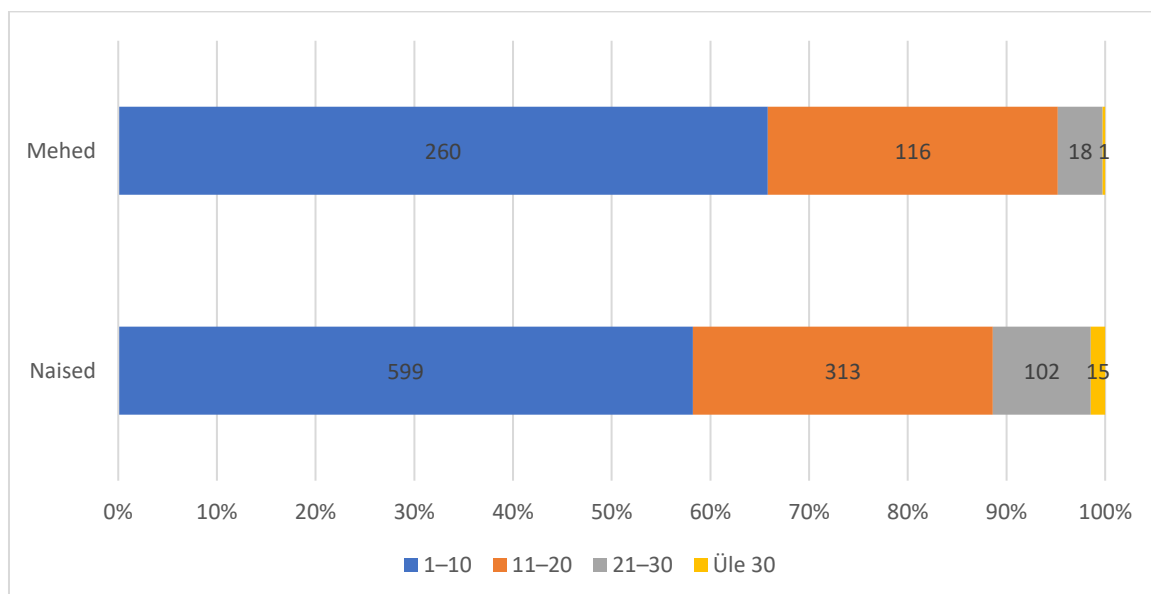
Linna ametiasutuste töötavad koos eri põlvkondade esindajad. Enim teenistujaid kuulub vanusegruppidesse 31–40, 41–50 ja 51–60 eluaastat (22–23% teenistujate koguarvust vanusegrupis).

Alla 30-aastaste teenistujate osakaal on mõnevõrra väiksem (11%). Linna ametiasutustes töötab ka arvestatav hulk (7%) seniore, kellel vanust üle 65 eluaasta.

Joonis 169. Tallinna linna ametiasutuste teenistujad vanuse järgi

60% ametiasutuste teenistujatest on töötanud Tallinna linnas kuni kümme aastat. 11–20 aastat on linna teenistuses olnud 30% ametiasutuste teenistujatest, 9% on linnas töötanud kauem kui 21 aastat.

Joonis 170. Tallinna linna ametiasutuste teenistujad staaži järgi

Linna siseste tugiteenuste osutamise tõhustamine

Eesmärgiga ühtlustada linnasiseseid tööprotsesse, parandada ja koondada linna tegevusvaldkondade sisest kompetentsi ja seeläbi tõsta linna tegevuste efektiivsust ja kvaliteeti, on Tallinna linnas viimastel aastatel nii alustatud kui ka jätkatud mitmete töökorralduslike meetmete arendamist linnaorganisatsioonis.

Eesmärgiga parandada linnale kuuluvate hoonete ehitushangete korraldamise kompetentsi, ehitustegevuse läbiviimist ja ehitiste haldamise kvaliteeti alustati juba 2018. aastal ehitus- ja haldustegevuse koondamisega Tallinna Linnavaraametisse. 2019. aastal viidi lõpule linnale kuuluvate hoonete ehitustegevustega seonduvate funktsioonide koondamine ühtsesse üksusesse ning algatati koostöö Sotsiaal- ja Tervishoiuameti ja Lasnamäe linnaosavalitsusega pilootprojekt ka korrashoiuteenuse keskseks osutamiseks.

2019. aastal viidi lõpule ka linna personalijuhtimise koondamine linna personaliteenistusse. Tegevuste koondamine ühtsesse üksusesse suurendas märgatavalt teenuse osutamise efektiivsust – oluliselt kasvas teenindatavate arv personaliarvestaja kohta ja laienes personaliarvestaja töö sisuline ulatus. Linna personaliteenistus osutab personaliarvestuse teenust kõigile linna 277 asutusele.

2019. aastal jätkati linna raamatupidamisarvestuse protsesside tõhustamist ja teenuste arendamist. Linna raamatupidamiskeskus osutab raamatupidamisteenust 23-le linna ametiasutusele ja nende 248 hallatavale asutusele. Lisaks osutati raamatupidamisteenust 7-le linna valitseva mõju all olevale sihtasutusele, 3-le linna äriühingule ning ühele linna mittetulundusühingule. Lisaks osutati teenust MTÜ-le Helsinki-Tallinn Euregio, kus linn on üks MTÜ asutaja.

Linna juhtimisotsusteks vajaliku finantsinformatsiooni kättesaadavus ja selle operatiivsus on hea. Tallinna finantsinfosüsteem (edaspidi: FIS) tagab nii finantsplaneerimise, rahahalduse, majandusarvestuse kui ka teiste protsesside tõhusa juhtimise. FIS-il on nüüdseks ligikaudu 1100 igapäevast kasutajat. Linnaorganisatsiooni juhtimisinfo kättesaadavuse ja juhtimisotsuste kvaliteedi parandamiseks on kavas lähiaastatel senisest enam panustada andmeanalüüsi ja sellel põhinevasse ning nüüdisaegseid visualiseerimisvõimalusi kasutavasse juhtimisaruandluse loomisesse.

Eesmärgiga tõsta linna ametite ja hallatavate asutuste välisprojektides osalemise võimekust ning tugevdada linnale oluliste valdkonnaüleste projektide ettevalmistamise ja elluviimise koordineerimist, moodustati eelmise aasta lõpul linna välisprojektide kompetentsikeskus. 2020. aastal jätkatakse välisprojektide kompetentsikeskuse edasise arendamisega, eesmärgiga saavutada täisvõimekus Euroopa Liidu finantseeritud suurprojektide rakendamiseks ning ametite ja allasutuste nõustamiseks.

Linna tugitegevuste koondamisega kesksetesse üksusesse jätkatakse ka infotehnoloogia ja juriidiliste teenuste valdkondades. Näiteks laiendati 2019. aastal infotehnoloogia baasteenuse (teenuse sisuks on kasutajaõiguste süsteemi keskne haldamine, andmesideteenus, arvutivõrkude ehitus ja haldamine, andmesalvestus, e-post, kaugtöö võimaldamine, infosüsteemide majutus, IT turve, varundus, riist- ja tarkvara uuendamine, IT-kasutajatoe osutamine ning litsentsiarvestus) osutamist 20-le linna asutusele ning aasta lõpuks oli teenustega kaetud 90% linna asutustest, kõikide linna asutuste hõlvamiseni kavandatakse jõuda 2021. aasta lõpuks. Linna infotehnoloogia teenistus korraldab infotehnoloogia baasteenuste osutamist 22 ametiasutuse ca 1600 töötajale ning üle 220 linna hallatava asutuse enam kui 11000 töötajale.

Juhtimisinformatsiooni kvaliteedi parandamiseks uuendati 2019. aastal linna ametiasutustes ametikohtade hindamistulemusi. Ametikohtade hindamine võimaldab võrrelda tööperede

palgapositsiooni tööjõuturul ning teha linnavalitsusele argumenteeritud ettepanekuid palgakorrektsiooniks tööperede kaupa.

2019. aastal valmis linnaosavalitsuste hallatavate sotsiaal- ja noorsootöö valdkonna asutuste tegevuse ja teenuste analüüs, milles toodud järeldusi ning ettepanekuid kasutakse tulevikus nimetatud üksuste töö tõhustamiseks.

2019. aastal jätkati linna töötajatele e-teenindusvõimaluste loomist. Aasta lõpuks kasutasid Linna Töötaja Portaali (LTP) puhkuste moodulit kõik linna ameti- ja hallatavad asutused. Kõikides ametiasutustes (v.a. Haridusamet) võeti koolituste administreerimiseks kasutusele LTP koolitusmoodul.

2019. aasta oktoobris alustas tööd juhtide kool. Juhtide kooli võeti konkursiga vastu 21 juhti eri linna asutustest. Kooli 1. lend lõpetas 2020. aasta sügisel.

Linna e-teenused

Tallinna linn osutab oma elanikele, ettevõtjatele ja külalistele hulgaliselt avalikke e-teenuseid. Tallinna avalike teenuste andmekogu on veebipõhine infotehnoloogiline lahendus, milles on kirjeldatud kõik linna avalikud teenused. Andmekogu pidamise eesmärk on olnud koondada terviklik teave Tallinna linna osutatavate avalike teenuste kohta ühte keskkonda ning anda avalikkusele teavet linna osutatavate teenuste kohta. [Andmekogu avalikust vaatest](#) on võimalik leida kõik linna e-teenused ja neid kohe ka taotleda.

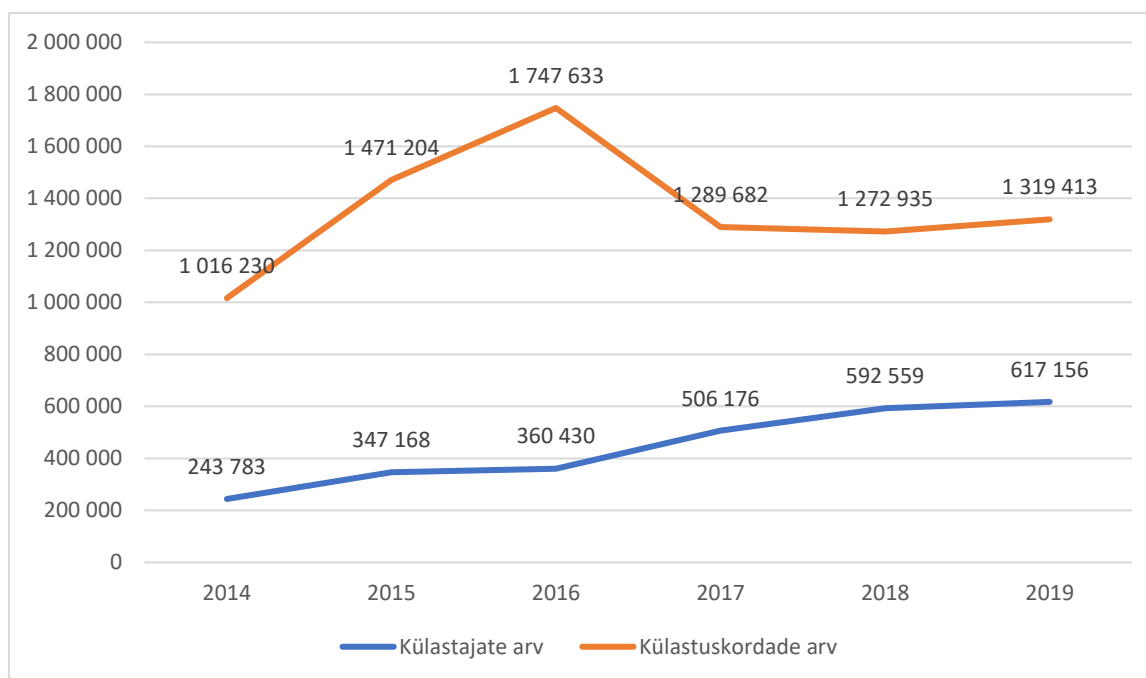
2019. aastal oli [avalike teenuste andmekogus](#) olevate otseste ja kaudsete teenuste koguarv 568, neist otseseid teenuseid ehk selliseid teenuseid, mille klient saab isikliku või volitatud isiku kaudu avalduse või muu pöördumise alusel, oli 474. Kaudseid teenuseid ehk teenuseid, mille käigus linnaasutus osutab õigusaktides sätestatud teenust teenuse tarbija otsese pöördumiseta, oli 94. Tasulisi teenuseid oli andmekogus 225. Avalike teenuste andmekogu on liidestatud:

- finantsinfosüsteemiga SAP, mille andmelaost võtab ja millele annab andmeid [hinnamoodul](#);
- [e-teeninduskeskkonnaga](#), mis loodi teenuste ja toetuste taotlemiseks ning mis täienes arvete ja maksete eest tasumise osaga;
- teenuste osutamiseks vajalike infosüsteemidega;
- veebikaardiga, kuhu on kantud kõik teenuse osutamise ja osutajate asukohad koos objektide fotodega.

Linna asutuste töö on üha enam automatiseeritud ning e-teenuste hulk linna osutatavate avalike teenuste seas on kasvanud. 2019. aastal oli 21% ehk [98 teenust](#) kõige kõrgema e-valmiduse (5.tase) astmega ehk täisautomaatsed e-teenused. 4. tasemega e-teenuseid, kus kogu menetlusprotsess ei ole täisautomaatne, on 34. 3. tasemega ehk e-posti vahendusel on võimalik teenuse taotlus esitada 91 teenuse saamiseks. 2. e-valmiduse tasemega teenuseid, mille puhul on võimalik taotlemise avaldus alla laadida, on 92. Informatsiooni tasemel on 162 teenust, mis tähendab, et teenused on kirjeldatud kuid taotlemiseks tuleb pöörduda teenuse osutaja poole.

E-teeninduskeskkonnas olevaid lihtsaid e-teenuseid on võimalik taotleda otse Tallinna veebi avalehel ning samas [e-teeninduse keskkonnas](#) saab tasuda kõiki linna esitatud arveid. 2019. aastal tasuti üle 57 000 arve ja makse: iga kuu tasuti e-teeninduses keskmiselt üle 4700 arve ja makse. Kõige rohkem tasutakse iseteeninduskeskkonnas lasteaedade ja huviringide arveid.

Tallinna linn mõõdab teenuste kättesaadavust teenuskaartide külastatavusega. Teenuskaarte on võimalik külastada Tallinna linna veebilehel ööpäev läbi. Keskmiselt vaatab Tallinna avalike teenuste andmekogu külastaja teenuskaarte 2,15 korda. Teenuskaartide külastajate arvu ja külastuskordade võrdlus on toodud järgneval joonisel.

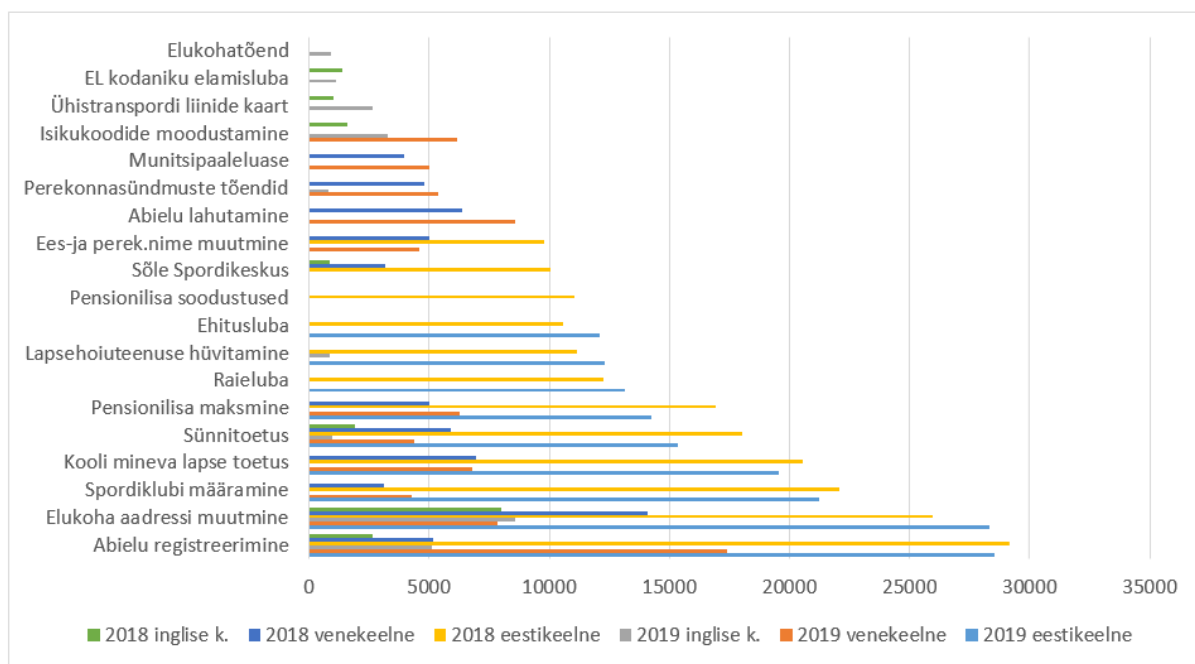
Joonis 171. Teenuskaartide külastajate arvu ja külastuskordade võrdlus aastatel 2014–2018

Kõige suurem on eestikeelsete teenuskaartide külastajate arv, mis 2019. aasta moodustas 61,5% kogu külastajatest. Võrreldes 2018. aastaga on eestikeelsete teenuskaartide külastajate arv langenud ning venekeelsete ja ingliskeelsete külastajate arv on vähesel määral, 4,5% tõusnud. 10% külastajatest jõuab teenuskaartideni Tallinna linna ametliku veebilehe kaudu, enamik külastustest tehakse otsingutega ja mujalt tulles.

Ametite teenuskaartidest külastatakse kõige rohkem sotsiaal-ja tervishoiuameti, perekonnaseisuameti ning spordi- ja noorsooameti teenuskaarte, vastavalt 186 500, 141 300 ja 128 500 korda. Neile järgnevad keskkonna- ja kommunaalameti ning tarnspordiameti teenuskaardid, teiste ametite teenuskaarte külastatakse vähem.

Eesti- ja venekeelsete külastajate seas on kõige populaarsemaks teenuskaardiks tõusnud [abieluregistreerimise](#) teenuskaart. Inglisekeelsed külastajad on kõige enam külastanud teenuskaarti [elukoha aadressi muutmise rahvastikuregistris](#).

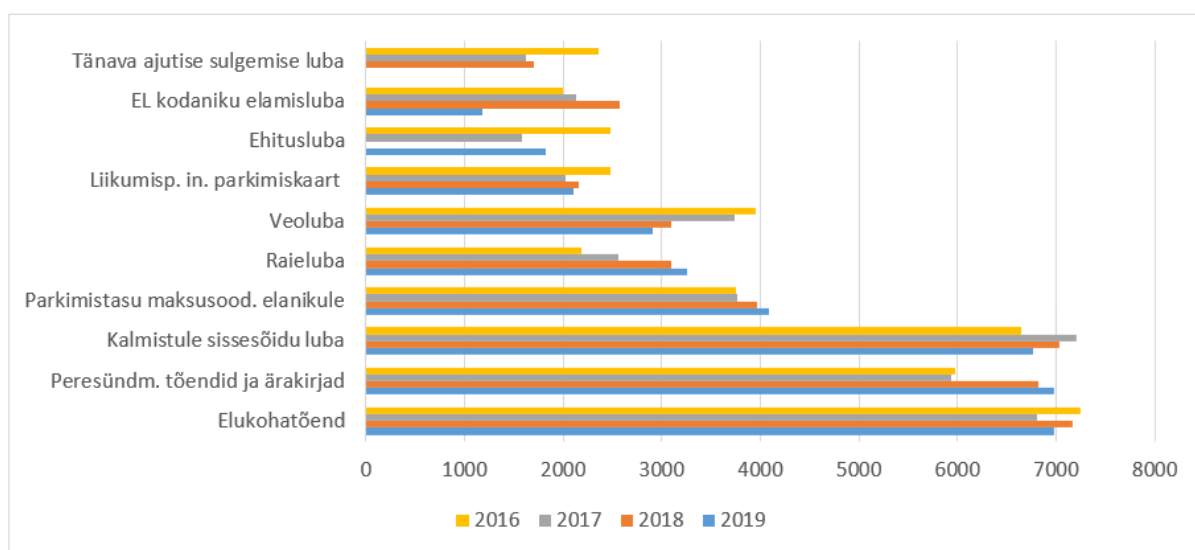
Eesti- ja venekeelsete enim otsitavate teenuskaartide hulka kuuluvad [sünnitoetus](#), [ranitsatoetus](#), [pensionilisa maksmine](#). Eestikeelsetel lisandub populaarsemate hulka veel [raieluba](#), [ehitusluba](#), [ehitusteatis](#) ja [kasutusluba](#), venekeelsetel lisandub [isikukoodide moodustamine](#), [ees- ja perekonnanime muutmise](#), [munitsipaalaleluase](#).

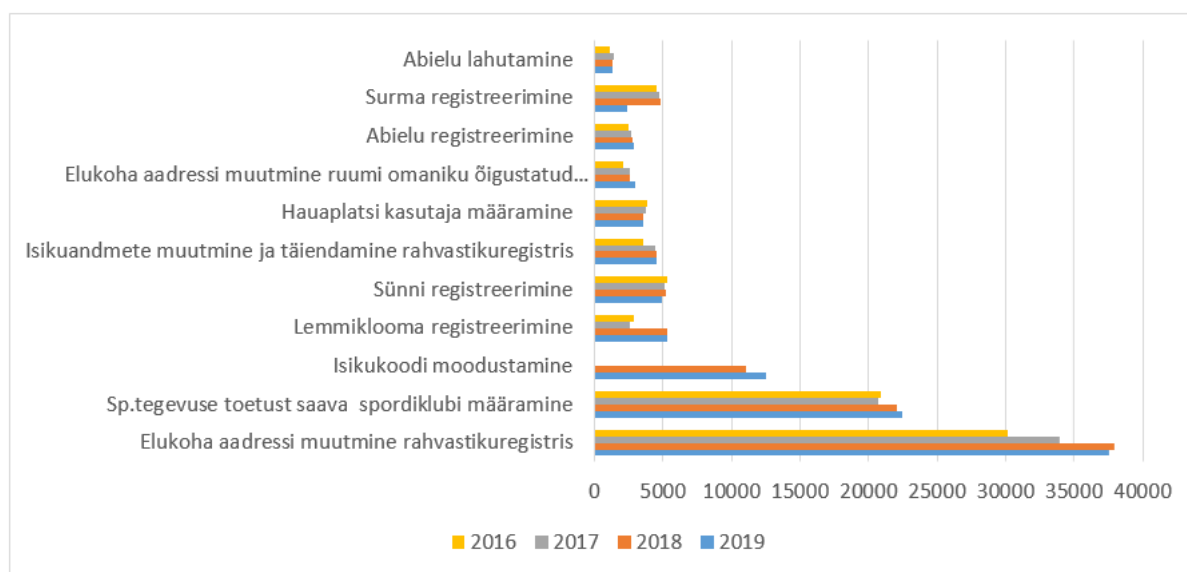
Joonis 172. Enim külastatud teenuskaardid 2018–2019

Lubade, kooskõlastuste ja tõendite väljastamisel on e-kanali kasutamine kõrge, enamasti esitatakse 100% taotlustest infosüsteemi kaudu.

Lubade ja taotluste menetlemiseks loodud infosüsteemid, [Tallinna avalike kogunemiste infosüsteem](#), [Tallinna kaevetööloa, tänava ajutise sulgemise ja teiste teemaa-alal toimuvate teehoiutööde lubade menetlemise infosüsteem](#), [Tallinna raielubade andmekogu](#), [Tallinna välireklaami- ja teabekandjate ning reklaamimaksu järelevalveliste menetluste andmekogu](#), on mugavad ja lihtsad kasutada. Lisaks Tallinna Linna infosüsteemidele toetavad teenuste osutamist ka riiklikult loodud infosüsteemid, näiteks majandustegevuse register, Eesti rahvastikuregister ja teised.

Registreeringutest on enim kasutatav teenus elukoha registreerimine Eesti rahvastikuregistris, millele järgneb spordiklubi määramine sporditegevuse toetuse saamiseks. 54% elukoha registreeringutest ja 98% spordiklubi määramisi tehakse läbi elektroonilise kanali. Registreeringute tegemise arv on kõige rohkem muutunud surma registreerimise puhul. Surma registreerimine perekonnaseisuametis on vähenenud 50%, kuna alates 01.07.2019 edastavad tervishoiuteenuse osutajad surmafakti andmed automaatselt rahvastikuregistrisse ja väljastavad surmatõendi. Registritest on kõige suurema kasutatavusega planeeringute register ja kalmistute register vastavalt 118 930 ja 94 901 külastuskorraga.

Joonis 174. Registreeringute tegemine 2016–2019

Infoteenused on laialdase kasutajaskonnaga. Kõige rohkem on tuntud huvi sündmuste- ja huviportaali vastu, mille külastatavus on iga aasta kasvanud. 2019. aastal suurenes portaali külastatavus 12% võrra, kasvades üle ühe miljoni külastuskorranegi aastas. Suure kasutajate arvuga infoteenusteks on turismiinfo- ja noorteinfo teenused, vastavalt üle 318 600 ja üle 160 030 (236 200) kasutaja aastas. Noorteinfo teenuse kasutajate arv on langenud 32%. 2019. aastal kasvas munitsipaalpolitsei infotelefonile helistamine 18%. Munitsipaalpolitsei infotelefonile helistati 32 271 korda.

Kõige laialdasema kasutajaskonnaga *põhiteenused* on mobiilne parkimine ning lugemine ja kojulaenus raamatukogus, mille mõlema kasutuskordade arv ulatub üle 1,67 miljoni (raamatukogu puhul on arvestatud laenutatud raamatute arvu). Kasutajate arvu poolest järgnevad spordi- ja kultuuriasutused.

2019. aastal läbiviidud [tallinlaste rahuloluküsitlusest](#) selgus, et võrreldes 2018. aastaga on hinnangud avalikele teenustele jäänud samale tasemele või kohati veidi paranenud. 2018. aastal olid tallinlased linna osutatavate teenustega rahul, probleeme esines vaid 2%-l teenuste kasutajatest.

Koostöö rahvusvaheliste organisatsioonide tasandil

Rahvusvahelise koostöö raames lööb Tallinn kaasa mitme rahvusvahelise organisatsiooni töös, nimekiri linna koostööpartneritest rahvusvaheliste organisatsioonide tasandil on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 98. Tallinna koostööpartnerid

EUROCITIES	Euroopa suurlinnade võrgustik
<i>UBC</i>	Läänemere Linnade Liit
<i>Baltic</i>	Läänemere piirkonna metropolide koostöövõrgustik
<i>IMPACTS</i>	Rahvusvaheline Euroopa ja Põhja-Ameerika pea- ja suurlinnade võrgustik linnaliikuvuse ja transpordipoliitika küsimustes
<i>Die HANSE</i>	Hansaliikumine, ühendab keskaegseid hansalinnu
<i>Club de Strasbourg</i>	Euroopa suurlinnade ja piirkonnakeskuste linnapeade mitteformaalne ühendus
<i>ECM</i>	Euroopa Liidu Turunduse Liit
<i>POLIS</i>	Euroopa Linnade ja Regioonide Transpordi Võrgustik
<i>ECAD</i>	Euroopa Linnad Uimastite Vastu
<i>ICF</i>	Intelligentsete Kogukondade Liit
<i>ASCE</i>	Euroopa Ajalooliste Kalmistute Assotsiatsioon
<i>LUCI</i>	Rahvusvaheline Linnavalgustuse Liit
<i>ICA</i>	Rahvusvaheline Arhiivide Nõukogu
<i>EACTV</i>	Euroopa Linnatelevisioonide Assotsiatsioon
<i>CNV</i>	Euroopa Kodanikukaitse ja kriisireguleerimise võrgustik
<i>WTCF</i>	Rahvusvaheline turismilinnade võrgustik